N.A. URSU   DESPINA URSU

Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare

III

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
URSU, N.A., URSU, DESPINA
Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare, III, Partea a II-a
N.A. Ursu, Despina Ursu
Iaşi, Cronica, 2011
418 p.; 21 cm
ISBN: 978-973-743-129-5

811.135.1 (373.613)

N.A. URSU DESPINA URSU

Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare

III

Repertoriu de cuvinte şi forme
Supliment

Partea a II-a
(literele N – Z)

EDITURA CRONICA
Iaşi, 2011

Lista siglată a scrierilor consultate*

AA = Vasile Aaron, *Anul cel mănos*, Sibiu, 1820.
AAD = Edouard Anino, *Elemente de anatomie descriptivă*, Bucureşti, 1857.
AAM = Teodor Aaron, *Scurtă apendice la istoria lui Petru Maior*, Buda, 1828.
AAR = C.D. Aricescu, *Arpa română*, Bucureşti, 1852.
AAS = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Adelson şi Salvini. Poveste englezească*, traducere de Fotis Calafati, copie din anul 1806. BAR, ms. *558*.
ABCA = *ABC sau alfavit pentru folosul şi procopsala scoalelor celor normaleşti a neamului românesc*, tradus şi adaptat probabil de Gh. Şincai, text paralel român-german, Blaj, 1783.
ABCB = *ABC sau bucavna spre folosul scolelor neamului romanesc*, text paralel român-german, Sibiu, 1783.
AC = *Arcan sau învăţătură împrotiva călbeazii oilor*, [Sibiu], 1787. BRV IV, nr. 209.
ADL = V. Alecsandri, *Doine şi lăcrimioare*, Paris, 1853.
AEG = Gh. Asachi, *Elementurile gheometriei teoriticeşti*, copie

---

* Cifrele romane de după siglă indică partea sau volumul cărţii, manuscrisului sau periodicului respectiv, în cazul cînd acestea au mai multe volume sau părţi paginate aparte. La periodice, după siglă urmează, în cifre arabe, anul calendaristic, apoi – după virgulă – pagina, iar cînd paginaţia este făcută la fiecare număr, menţionăm după anul calendaristic numărul şi pagina respectivă. Cifrele arabe puse nemijlocit după unele sigle (mai des cifra 2) indică o altă ediţie sau traducere a aceluiaşi text.

Pentru o mai uşoară identificare a numeroaselor foi volante aflate în listă am indicat la fiecare şi numărul sub care este înregistrată şi/sau descrisă în BRV (*Bibliografia românească veche*), vol. II-IV. Sînt însă şi cîteva neînregistrate în BRV, pentru că au fost descoperite după publicarea ultimului volum al acestei lucrări. Ele se află în depozitele de carte veche românească ale Bibliotecii Academiei Române şi ale unor biblioteci din Cluj.

Bibliotecile şi arhivele în care se găsesc manuscrisele menţionate în listă sînt indicate prin următoarele sigle:

BAR = Biblioteca Academiei Române, Bucureşti;
BCU Cluj = Biblioteca Centrală Universitară din Cluj;
BCU Iaşi = Biblioteca Centrală Universitară din Iaşi;
BFCAR = Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române;
BNB = Biblioteca Naţională a României, Bucureşti;
DIAN = Direcţia Iaşi a Arhivelor Naţionale.

după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, şi predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. *2496*.

AF = C.D. Aricescu, *Florica*, Bucureşti, 1847.

AFH = V. Alecsandri, *Farmazonul din Hîrlău*, Iaşi, 1840.

AGI = G. Abbeatici, *Gramatică italiano-româno, intitulată instructorul italian*, Bucureşti, 1848.

Agr = *Agronomia, diurnal de agricultură şi economia rurală*, Bucureşti, 1859-1861.

AI = *Alegerile lui Ippocrat*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BCU Iaşi, ms. *VI-1*, foile adăugate la sfîrşit.

AIC = [Aşezămîntul lui Iosif al II-lea pentru cadastru], foaie volantă, [Viena sau Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 499.

AIM = Fr.-Th.-Marie de Baculard d'Arnaud, *Istoria lui Machen. Povestire englezească*, tradusă de I[oan] C[antacuzino] în 1794. BAR, ms. *3099* (f. 1-49), copie din anul 1803.

AIR = Florian Aaron, *Idee repede de istoria principatului Ţării Româneşti*, trei volume, Bucureşti, 1835-1838.

AIS = V. Alecsandri, *C.C. Iorgu de la Sadagura*, Iaşi, 1844.

AMC = V. Alecsandri, *Modista şi cinovnicul*, Iaşi, 1841.

AMG = Florian Aaron, *Manual de geografia cea mică*, Bucureşti, 1839.

AMIM = Ioan Albineţ, *Manual de istoria principatului Moldaviei*, Iaşi, 1845.

AML = I.N. Auerbach, *Medicina legală*, Bucureşti, 1860.

AOD = *Adunare de ofisuri şi deslegări în ramul judecătoresc*, Iaşi, 1844.

AOS = Evghenie Vulgaris, *Atîrnare în loc de scrisoare asupra tarafului ochelliştilor pentru firea a toată lumea*, traducere cu numeroase note şi comentarii (p. 50-134) de Petru Stamatiadi, Iaşi, 1819.

AOV = *Anumirea ofiţiilor sau caselor de vamă cele neguţătoreşti din ţările Galiţia şi Lodomeria*..., foaie volantă, Liov, 1778.

AP = Petru Pavel Aaron, *Păstoriceasca poslanie sau dogmatica învăţătură a biserecii Răsăritului cătră cuvîntătoarea turmă*, Blaj, 1760.

APB = Gr. Alexandrescu, *Poezii*, Bucureşti, 1838.

APC = Armenopol, *Îndămînoasă adunare a pravililor ce să numeşte exavívlos*, traducere din greceşte de Toma Cara.

BAR, ms. *5282*, copie din anul 1804.

API = Gr. Alexandrescu, *Poezii. Ediţie completă*, Iaşi, 1842.

APM = Vasilie Aaron, *Patimile şi moartea a Domnului şi Mîntuitoriului nostru Is. Hs.*, Braşov, 1805.

APP = D'Arlencourt, *Pustnicul*, traducere de Pavel Pruncu, partea I şi a II-a, Iaşi, 1837.

APR = C. Aristia, *Prinţul român. Stanţe epice închinate românilor*, Bucureşti, 1843.

APS = C.D. Aricescu, *Procesul şi esilul meu la Snagov*, Bucureşti, 1859.

AR = *Albina românească, gazetă politico-literală*, Iaşi, 1829-1850.

AS = Alfieri, *Saul*, traducere de C. Aristia, Bucureşti, 1836.

AsA = Gh. Asachi, *Alghebra*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, şi predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. BAR, ms. *1789*.

AsAl = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea II. Algebra*, Iaşi, 1837.

AsAL = Gh. Asachi, *Adaos literar pentru DD. abonaţi la Monitorul oficial*, Iaşi, 1861, luna aprilie.

AsE = Gh. Asachi, *Espoziţia stărei învăţăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, pănă la anul 1843*, Iaşi, 1845.

AsFA = Gh. Asachi, *Fabule alese*, Iaşi, 1836.

AsF = Gh. Asachi, *Fabule*, ediţia a treia, Iaşi, 1844.

AsG = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea III. Geometria elementară*, Iaşi, 1838.

ASH = Vasilie Aaron, *Istoria lui Sofronim şi a Haritei cei frumoase...*, Sibiu, 1821.

ASI = Gr. Alexandrescu, *Suvenire şi impresii. Epistole şi fabule*, Bucureşti, 1847.

AsL = *Lexicon de conversaţie, prelucrat şi publicat de o soţietate literară, supt direcţia agăi Gh. Asachi*. Broşura I, Iaşi, 1842.

ASLI = V. Alecsandri, *Salba literară*, Iaşi, 1857.

AsLM = Gh. Asachi, *Lupta moldovenilor cu cavalerii crucieri la anul 1423*, Iaşi, 1845.

AsM = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, Iaşi, 1836.

AsM2 = Gh. Asachi, *Elemente de matematică. Partea I. Aritmetica*, ediţia a doua, Iaşi, 1843.
AsMH = Gh. Asachi, *Mirtil şi Hloe*, Iaşi, 1850.
AsO = Gh. Asachi, *Cătră neamul Moldaviei* [...] *Odă*, Iaşi, 1822.
AsP = Gh. Asachi, *Poezii*, Iaşi, 1836.
AsPR = Gh. Asachi, *Petru Rareş*, dramă istorică, Iaşi, 1853.
AsR = Gh. Asachi, *Relaţie de starea învăţăturilor publice în Moldova pe anul şcolar 1839-1840*, Iaşi, 1841.
ASS = *Aritmeti*[*ca*] *sau ştiinţa socotelii*, text muntean din anul 1823. BAR, ms. *1187*, probabil copie după cursul lui Gh. Lazăr (vezi sigla LA).
AsT = Gh. Asachi, *Ţiganii, idil cu cîntece*, Iaşi, 1856.
AsV = Gh. Asachi, *Viersuri lirice. 1822*, text autograf. BAR, ms. *3059*.
ATB = [Apel adresat tinerilor bucovineni], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1813.
ATI = Dimitrie Asachi, *Topografia sau elemente de inginerie aplicate la hotărîrea moşiilor*, Iaşi, 1854.
AV = Alfieri, *Virginia*, traducere de C. Aristia, Bucureşti, 1836.
AVP = C. Aristia, *Vocabulariu pentru zicerile introduse sau reformate în tomul acesta*, anexat la Plutarh, *Parallela sau vieţele bărbaţilor illustrii*, tomul I, Bucureşti, 1857.
AZ = *Amorven şi Zalida, romanţ chinezesc*, traducere din limba franceză, după un autor încă neidentificat, făcută probabil de Alecu Beldiman în anul 1802. BNB, ms. inv. *11521*, copie din 1804.
BAE = Ioan Popovici Bărac, *Istoria prea frumosului Arghir şi a prea frumoasei Elena cea măiastră şi cu părul de aur*, ediţia a doua, Braşov, 1809.
BAR = Damaschin T. Bojîncă, *Anticile romanilor, acum întîia oară româneşte scrise*, Buda, vol. I, 1832, vol. II, 1833.
BBR = D. Bolintineanu, *Bătăliile românilor (fapte istorice)*, Bucureşti, 1859.
BBS = Iuliu Barasch, *Manual de botanică silvică*, Bucureşti, 1861.
BC = D. Bolintineanu, *Călătorii în Palestina şi Egipt*, Iaşi, 1856.
BCA = Ion Brezoianu, *Curs elementar de agricultură şi de economie rurală*, traducere din limba franceză, după F.V. Raspail, Bucureşti, 1850.
BCB = G.A. Baronzi, *Castelul brîncovenesc, Carnavalul Veneţiei*

şi *Visul vieţei omeneşti*, traduceri, Bucureşti, 1852.

BCD = Ioan Bărbătescu, *Cursul dreptului civil român*, Bucureşti, 1849.

BCI = Iuliu Barasch, *Cursul de igienă populară*, Bucureşti, 1857.

BCP = D. Bolintineanu, *Cîntece şi plîngeri*, Iaşi,1852.

BD = Ioan Bobb, *Dicţionariu românesc, latinesc şi unguresc*, două volume, Cluj, 1822-1823.

BDC = Damaschin T. Bojîncă, *Diregătoriul bunei creştere...*, Buda, 1830.

BDJE = Byron, *Don Juan*, traducere din limba franceză de I. Eliade, Bucureşti, 1847.

BDL = I. Budai-Deleanu, *Lexicon românesc-nemţesc*, patru volume. BAR, ms. *3728* (vol. I), ms. *3729* (vol. II), ms. *3730* (vol. III) şi ms. *3731* (vol. IV).

BDR = I. Budai-Deleanu, *Dascalul românesc pentru temeiurile gramaticii româneşti* (cca 1815-1820). BAR, ms. *2427* (f. 2-30).

BDT = I. Budai-Deleanu, *Ţiganiada*. BAR, ms. *2429*.

BDZ = *Dissertaţie a lui Ioan Burgher despre zăhar*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.

BE = *Întîia învăţătură a celor ce vor să înveţe carte cu slove sloveneşti, numindu-să bucovnă* [...], *acum mai întîi pentru trebuinţa pruncilor sîrbeşti dată*, traducere din sîrbeşte de D. Eustatievici Braşoveanul, pe la 1780. BAR, ms. *280*.

BEC = V. Boerescu, *Esplicarea condicei comerciale române*, Bucureşti, 1859.

BEM = Baumeister, *Legile firei, itica şi politica sau filosofia cea lucrătoare*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Sibiu, 1800.

BFI = Iancu Buznea, *Filosoful indian sau chipul de a trăi cineva fericit în soţietate*, traducere din limba franceză, Iaşi, 1834.

BFO = *Buletin, foaie oficială*, Iaşi, 1833-1859.

BG = Nicolau Bălăşescu, *Gramatică dacoromână*, Sibiu, 1848.

BGO = *Buletin, gazetă administrativă*, apoi *gazetă oficială*, Bucureşti, 1832-1859.

BGV = C. Beccaria, *Pentru greşele şi pedepsi politiceşte prăvite*, traducere din neogreacă de V. Vîrnav, în anul 1824. BAR, ms. *185*.

BI = Ioan Bobb, [Înştiinţare despre ridicarea capitulumului în Blaj], foaie volantă, Blaj, [1808]. BRV II, nr. 733.

BIC = Dr. Budelco, [Învăţături pentru uscarea şi curăţirea cerealelor], foaie volantă, [Sibiu], 1788. BRV IV, nr. 213.

BIF = Iuliu Barasch, *Despre unele din institutele filantropice în Europa*, Bucureşti, 1853.

BIN = Iuliu Barasch, *Istoria naturală*, traducere din limba franceză, după G. Belèze, ediţia a doua, Bucureşti, 1856.

BIP = Ion Brezoianu, *Învăţătorul primar sau poveţe şi sfaturi pentru a pregăti pe învăţătorii primari*, Bucureşti, 1848.

BLM = Baumeister, *Loghica adecă partea cea cuvîntătoare a filosofiei*, traducere din limba latină de Samuil Micu, Buda, 1799.

BM = Cezar Bolliac, *Meditaţii*, Bucureşti, 1835.

BMN = Iuliu Barasch, *Minunele naturei*, ediţia a doua, trei volume, Bucureşti, 1852.

BP = Cezar Bolliac, *Poezii nouă*, Bucureşti, 1847.

BPA = N. Bălcescu, *Puterea armată şi arta militară de la întemeierea principatului Valahiei pînă acum*, Iaşi, 1844.

BPB = *Colecţie de poeziile d-lui Bolintineanu*, Bucureşti, 1847.

BPN = Pierre Blanchard, *Plutarh nou sau pe scurt scrierea vieţilor celor mai vestiţi bărbaţi şi muieri din cele mai vechi vremi până în vremurile noastre*, traducere de Nicola Nicolau, două volume, Buda, 1819.

BPR = *Bucoavnă pentru pruncii cei rumâneşti carii să află în Mare Prinţipatum Ardealului*, Sibiu, 1788.

BR = *Biblioteca românească*, Buda, 1821 (o parte), 1829-1830 (patru părţi) şi 1834 (nouă părţi).

BRA = Ion Brezoianu, *Rudiment agricol universal*, traducere din limba franceză, după Travanet, Bucureşti, 1850.

BRD = Damaschin T. Bojîncă, *Respundere desgurzătoare la cîrtirea cea în Halle* [...] *făcută*, Buda, 1828.

BRI = Ioan Barac, *Risipirea cea de pre urmă a Ierusalimului*, transpunere în versuri, prescurtată, dar şi cu unele interpolări, a operei lui Iosif Flavius, Bucureşti, 1821.

BS = Ioan Barac, [Scrieri în proză şi versuri din anii 1842-1845]. BAR, ms. *209*.

BTG = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii româneşti*, partea a doua şi a treia, morfologia şi sintaxa. BAR, ms. *2426*.

BTGO = I. Budai-Deleanu, *Temeiurile gramaticii româneşti*, partea întîi, ortografia. BAR, ms. *2425*.

BV = *Bucvari sau începere de învăţătură celor ce vor să înveţe*

carte cu slove sloveneşti, Viena, 1771.

BV2 = *Bucvari pentru pruncii ceii rumâneşti carii să află în Crăia Ungurească şi hotarele ei împreunate*, Viena, 1781.

BVM = Frăţilă Bene, *Scurtă învăţătură pentru vărsatul cel mîntuitor*, traducere de Petru Maior, Buda, 1817.

BZ = Nifon Bălăşescu, *Zisionari româno-francez*, volum. I, fascicul. I, Bucureşti, 1859.

BZI = *Cuvînt carele măria sa prealuminatul şi preaosfinţitul domn Ioan Bob, vlădica Făgăraşului* [...], *l-au avut în ziua instelaţiei...*, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 467.

C = *Concordia, jurnal politic şi literar*, Bucureşti, 1857.

CA = *Calendar pentru poporul românesc* (apoi *Calendar pentru români*), cu suplimentul intitulat *Almanah de învăţătură şi petrecere*, editat de M. Kogălniceanu pentru anii 1842-1846, iar de la 1847 înainte de Gh. Asachi.

CAB = [Circulară privitoare la anularea unor biruri], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1811. BRV IV, nr. 355.

CAS = *Curier de ambe sexe, jurnal literal*, Bucureşti, periodul I (1836-1838), II (1838-1840), III (1840-1842), IV (1842-1844) şi V (1844-1847).

CB = [Calendar apărut la Buda]. După siglă urmează anul apariţiei.

CBB = G.C. Croce, *Viaţa lui Bertoldo şi a lui Bertoldino*, traducere din limba germană de Ioan Molnar, Sibiu, 1799.

CBD = Stanciu Căpăţineanu, *Bibliotecă desfătătoare şi plină de învăţătură*, traducere din limba franceză, [Sibiu], 1830.

CBuc = [Calendar apărut la Bucureşti]. După siglă urmează anul apariţiei.

CBV = Gh. Cuciuran, [Memoriu pentru înfiinţarea spitalului de boli venerice], Iaşi, 1849. BAR, ms. *4488*.

CC = Zaharia Carcalechi, *Carte de mînă, împreună cu calendariul pre anul 1825*, Buda.

CCB = *Condica de comerciu cu anexele ei*, Bucureşti, 1840.

CCD = *Carte de doftorii de orice boală, bună şi încercată întru toate de C. Caribolu...*, text din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. BAR, ms. *4743*.

CCF = [Petru Maller Cîmpeanu], *Introducere în gnoziologhie seau metafizică*, curs predat la Academia Mihăileană din Iaşi în anii 1837-1838. BCU Iaşi, ms. *III-5*.

CCG = Timotei Cipariu, *Compendiu de gramatica limbii române*,

Blaj, 1855.

CCI = *Partea întîi şi a doua a Condicii criminaliceşti*, Iaşi, 1826.

CCM = *Condica criminalicească a Moldaviei*, Iaşi, 1838.

CCP = *Condica criminală cu procedura ei*, Bucureşti, 1851.

CD = Gh. Cuciuran, *Descrierea celor mai însemnate spitaluri din Ghermania, Englitera şi Franţia*, Iaşi, 1842.

CDA = I.H. Campe, *Descoperirea Americii*, tomul I, Buda, 1816.

CDC = *Carte de doftorii foarte de mare folos cercate*, text de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. *1171*.

CDCE = Cervantes, *Don Chishot de la Mancha*, traducere din limba franceză după Florian, de I[on Eliade] R[ădulescu], Bucureşti, 1840.

CDG = [Condică de documente cu conţinut politic şi militar din anii 1769-1775 aflate în arhiva mitropoliei din Iaşi], alcătuită probabil prin anii 1785-1786 de Grigoraş, logofătul mitropoliei. BAR, ms. *348*, copie din jurul anului 1800.

CDP = *Din cuvîntările lui Dion filosoful, ce s-au numit de greci Hrisóstom, adecă Gură-de-Aur, tîlmăcite de pe limba elinească de Ianache Papazoglu medelnicer*, Bucureşti, 1825.

CDR = Ioanne Germaniu Codru [Drăguşanu], *Rudimentele gramaticei române*, Bucureşti, 1848.

CDV = Zisu Conofau, *Descriere pentru boala vărsatului celui mare*..., Bucureşti, 1833.

CE = Corneille, *Eraclie*, traducere de I. Roset, Bucureşti, 1831.

CEF = T.E. Ciocanelli, *Estract de fisiognomonie, fisionomie şi patognomonică*, Bucureşti, 1855.

CEG = Gr. Cobîlcescu, *Eleminte de geologie pentru clasele gimnaziale*, prelucrată după Beudent, Iaşi, 1859.

CER = [Curs de economie rurală], text moldovenesc dintre anii 1835-1855, probabil o traducere din limba franceză. BAR, ms. *785* (f. 1-158).

CFZ = A. Charma, *Elemente de filosofie*, traducere de Ioan Zalomit, Bucureşti, 1854.

CG = *Geometria pentru studenţii claselor colegia din Academia Mihăileană*, copie după cursul ţinut la Iaşi de Al. Costinescu, pe la 1840. BAR, ms. *1814*.

CGB = *Curiosul, gazetă de literatură, industrie, agricultură şi noutăţi*, Bucureşti, 1836-1837.

CGF = T. Codrescu, *Mică gramatică franceză pentru învăţătura tinerimii moldo-române*, după Noël şi Chapsal, Iaşi, 1841.

CGR = P.M. Cîmpeanu, *Gramatică românească*, Iaşi, 1848.
CI = [Calendar apărut la Iaşi]. După siglă urmează anul apariţiei.
CIF = N. Chiriacopol, *Douăsprezece învăţături folositoare pentru femeile acele îngrecate*..., Iaşi, 1827.
CIM = [Circulară privitoare la impozitul pe "avere moştenitoare mişcătoare"], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 336.
CIN = J. Ch. Cihac, *Istoria naturală*, Iaşi, 1837.
CIRA = I. Kaidanov, *Istoria imperiii rosiene*, traducere din limba rusă [?] sau franceză de Gh. Asachi, Iaşi, vol. I (p. 1-228), 1832, II (p. 229-436 + I-XXIII), 1833.
CISG = Polizoi Contu, *Învăţături de multe ştiinţe*, traducere din neogreacă de Nicodim Greceanu, Sibiu, 1811.
CL = *Cartea legilor, pravililor de obşte pîrgăreşti*, trei vo-lume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuţi, 1812.
CLV = Condillac, *Loghica sau întăile tălmăcirile meşteşugului de a să socoti cineva bine*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. *425*.
CM = *Comodia ce s-au lepădat la Vistierie, care s-au urmat între cei mai jos arătaţi*..., alcătuită de Iordache Golescu în anul 1821. BAR, ms. *5531* (f. 23-29).
CMA = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1807.
CMB = [Circulare monetare], foaie volantă, [Cluj], 1810.
CMC = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 349.
CMD = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 351.
CME = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 348.
CMF = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj],1811. BRV IV, nr. 354.
CMG = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj] 1811. BRV IV, nr. 352.
CMH = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 364.
CMI = George Cretzianu, *Melodii intime*, Bucureşti, 1855.
CML = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 373.

CMM = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1811. BRV IV, nr. 353.
CMN = [Circulară monetară], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 363.
CMO = [Circulară monetară privitoare la cursul bancnotelor de 20 de florinţi], foaie volantă, [Cluj], 1811.
CMP = [Circulară monetară privind cursul monedelor de şapte creiţari], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.
CMR = Stanciu Căpăţineanu, *Mitologhie pe limba rumânească*, [Sibiu], 1830.
CMS = [Circulară privind regimul de folosire şi cursul monedelor de şapte creiţari şi de 15 solzi], foaie volantă, [Viena], 1802. BRV IV, nr. 278.
CMV = Ioan Cuparencu, *Învăţătură practică a medicinei veterinare*, Iaşi, 1860.
CN = *Calendar nou pe anul de la Hristos 1841*,Iaşi.
CNB = *Cărticica năravurilor bune pentru tinerime*, traducere din limba germană, Sibiu, 1819.
CO = [Circulară privitoare la oieri], foaie volantă, Cluj, 1813. BRV IV, nr. 371.
COD = [Circulară privind prinderea unor ostaşi dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 227.
CP = *Carte de pravilă*, două volume, traducere de translatorul Toma Moldovan, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Cernăuţi, 1807.
CPH = Gh. Cuciuran, *Povăţuiri pentru sătenii Moldovei la tîmplare de holeră*, Iaşi, 1848.
CPI = *Condica politicească a Moldovei*, Iaşi, 1833.
CPL = [Colecţie de proiecte de lege...], Bucureşti, 1832.
CPM = Demetrie Caian, *Predică despre statul milităresc şi despre semnele lui de învingere*, [Blaj], 1827.
CPN = I[oan] C[antacuzino], *Poézii nouă*, [Dubăsari sau Movilău, 1796].
CPO = *Condica penală ostăşească cu procedura ei...*, Bucureşti, 1852.
CPR = [Ioan Cantacuzino], *Plan sau formă dă oblăduire republicească aristodimocraticească*, text de prin anii 1784-1787. BAR, ms. *409*, f. 1-19, copie de Dimitrie Sturza, viitorul mare logofăt, căruia i s-a şi atribuit întîi această scriere.
CR = *Curierul rumânesc*, gazetă politică, administrativă, cultu-

rală şi literară, Bucureşti, 1829-1848.

CRac = Teodor Racoce, *Chrestomaticul românesc sau adunare a tot feliul de istorii, şi alte făptorii, scoase din autorii di pe osebite limbi*, Cernăuţi, 1820.

CRV = H.J. von Collin, *Regulu*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1834.

CS 1802 = *Calendari românesc vechi a lui Iulian pă anul de la Hs. 1802*, Sibiu.

CS 1820 = *Calendari pe anul de la Hristos 1820*, Sibiu.

CSM = D. Cantemir, *Scrisoarea Moldovei*, tradusă de Ioan Nemişescu după versiunea germană, în anul 1806. Mănăstirea Neamţ, 1825.

CSV = [Circulară privitoare la aplicarea sigiliilor la vamă], foaie volantă, text paralel german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 337.

CTD = *Carte trebuincioasă pentru dascalii şcoalelor de jos româneşti neunite în chesaro-crăieştile ţări de moştenire*, text în limbile română şi germană, două volume, traducere de I. Budai-Deleanu, revăzută de un bucovinean, probabil Vasile Balş, Viena, 1785.

CTM = [Circulară privitoare la taxa de moştenire], foaie volantă, text german-român, Liov, 1810. BRV IV, nr. 335.

CTT = I.H. Campe, *Teofron sau iscusitul sfătuitori pentru neiscusita tinerime*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1833.

CV = *Calendari la anul de la naşterea lui Hristos 1794*, Viena, publicat de Paul Iorgovici.

CVC = [Circulară privitoare la vînzarea cărnii], foaie volantă, text german-român, Liov, 1791.

D = *Dîmboviţa, foaie politică şi literară*, Bucureşti, 1858-1860.

DAB = Fr. G. Ducray Duminil, *Alexii sau căsuţa din codru*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. *1781*, copie din anul 1806.

DAE = *Ducere de mînă sau povăţuire cătră aritmetică sau socoteală*, traducere din limba germană făcută de D. Eustatievici Braşoveanul, Sibiu, 1789.

DAH = Al. Dumas, *Antoni*, traducere de Al. Hrisoverghi, cu o *precuvîntare* (p. 1- 4) de C. Negruzzi, Bucureşti, 1837.

DAP = Andronache Donici, *Adunare cuprinzătoare în scurt din cărţile împărăteştilor pravile*..., Iaşi, 1814.

DC = Joseph Delaporte, *A toată lume călătorie sau înştiinţare de lumea nouă şi cea veche*, traducere de Mihai Cantacuzino, după versiunea rusească a operei *Le Voyageur français*, în anul 1785. La BCU Iaşi, ms. *IV-18*, trei volume. Al patrulea volum al acestei traduceri, din anul 1788, la BAR, ms. *3771*.

DCB = Al. Dumas, *Contele de Monte Cristo*, traducere de G. Baronzi, opt volume, Bucureşti, 1857.

DCC = [Învăţături despre cultura cartofilor], foaie volantă, [Cluj], 1815. BRV IV, nr. 403.

DCI = *De lipsă cărtice pentru învăţători*, text paralel german-român, două volume, Viena, 1785.

DCN = N. Darvari, *Culegere de înţelepciune*, traducere din greceşte de Iancu Nicolae Moldovean, Bucureşti, 1827.

DCP = D. Darvari, *Mai nainte gătire spre cunoştinţa de Dumnezeu*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1818.

DDI = V. Drăghici, *Doctorul şi iconomul casnic*, Iaşi, 1858.

DE = C. Donescu, *Epistolar*, vol. I, Bucureşti, 1840.

DF = *Fisica sau ştiinţa firii*, traducere făcută de Meletie Drăghici pe la 1830-1840. BAR, ms. *3304* (partea I) şi ms. *3305* (partea a III-a).

DFI = Al. Donici, *Fabule*, două volume, Iaşi, 1842.

DFL = A. Delavigne, *Manual de filosofie*, traducere de A.T. Laurian, Bucureşti, 1846.

DGR = C. Diaconovici-Loga, *Gramatica românească pentru îndreptarea tinerilor*, Buda, 1822.

DIB = Al. Dumas, *Iacobinii şi girondinii*, traducere de G. Baronzi, Bucureşti, 1855.

DILB = Al. Dumas, *Isaac Lakedem*, traducere de G. Baronzi, patru volume, Bucureşti, 1855-1856.

DIP = *Pentru descoperirea a mai multor împărăţii şi locuri, care s-au descoperit şi s-au aflat de portugali*, text anonim din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, tradus probabil din limba franceză, după o sursă încă neidentificată. BAR, ms. *3533*.

DIR = Manolache Drăghici, *Iconomia rurală şi dumesnică sau învăţătură pentru lucrarea pămîntului*, Iaşi, 1834.

DL = *Dacia literară*, Iaşi, 1840.

DLC = C. Diaconovici-Loga, *Chemare la tipărirea cărţilor ro-*

maneşti şi versuri pentru îndreptarea tinerilor, Buda, 1821.

DLG = Ioan Damaschin, *Loghică*, traducere din greceşte de episcopul Grigorie, Bucureşti, 1826.

DMA = *Ducere de mînă cătră aritmetică*, text paralel german-român, Viena, 1777.

DMC = *Ducere de mînă cătră cinstă şi direptate*, text paralel german-român, Viena, 1777.

DMS = *Ducere de mînă cătră frumoasa scrisoare rumânească*, Viena, 1792.

DO = C. Diaconovici-Loga, *Ortografia sau dreapta scrisoare...*, Buda, 1818.

DOA = *Cei de obşte articuli pentru soţietăţile şi ţehurile de supt Crăimea Ungariei*, Buda, 1813.

DOB = [Decret cu diferite orînduieli bisericeşti. Înştiinţări dintre anii 1781-1787], foaie volantă, [Sibiu, 1787].

DRB = Manolache Drăghici, *Reţete cercate în număr de 500, din bucătăria cea mare a lui Robert, întîiul bucătar a Curţii Franţiei*, Iaşi, 1846.

DSM = *Datorinţele a subdaţilor adecă a suptpuşilor cătră monarhul lor*, traducere din limba germană de Gr. Obradovici, Buda, 1805.

DSM2 = *Datorinţele suppuşilor cătră monarhul lor*, traducere din limba germană de Gh. Şincai, Buda, 1806.

DTN = V. Ducange şi M. Dinaux, *Triizeci ani sau viaţa unui jucător de cărţi*, traducere de C. Negruzzi, Iaşi, 1835.

DU = [Decretul pentru introducerea legii urbariale], traducere din limba latină, [Cluj], 1819.

DZ = *Diariu sau zioariu pe anul de la Hristos 1817*, Buda.

EAM = Şt. V. Episcopescu, *Apele metalice ale Rumâniei Mari* [...], *cu o dietetică şi macroviotică*, [Bucureşti], 1837.

EB = *Elisaveta sau cei surguniţi în Siberia*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. *437*, text din anul 1815.

EBG = D. Eustatievici Braşoveanul, *Gramatica rumânească*, 1757. BAR, ms. *583*.

ECG = *Haractirurile lui Epictit*, traducere din limba franceză a unei versiuni comentate a *Manualului* său, şi altele, făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului. DIAN, ms. *124*, copie din anul 1779.

ECS = *Culegere din scrierile lui I. Eliad*, ediţia a doua (cea cu 144

pag.), Bucureşti, 1836.

EDE = D. Eustatievici, *Desvoaltele şi tîlcuitele evanghelii*, Sibiu, 1789.

EG = [Florian Aaron], *Elementuri de gheografie pentru trebuinţa tinerilor începători*, [Bucureşti], 1834.

EGI = [V. Fabian-Bob], *Elementele gheografiei. Partea I*, Iaşi, 1834.

EGR = I. Eliad, *Gramatică românească*, [Sibiu], 1828.

EGRM = [I. Eliade Rădulescu], *Gramatică românească*, redacţie anterioară celei tipărite, copie din anul 1827. BAR, ms. *4796*.

EGT = *Elementuri despre gheometrie* (f. 1-69) şi *Elementuri despre trigonometria dreptiliniată* (f. 70-82), text din anii 1820-1830. BCU Iaşi, ms. *III-11*.

ELS = I. Eliad, *Lucrările Soţietăţii filarmonice de la 1 dechem. 1833 pînă la 1 apr. 1835, publicate spre ştiinţa DD. soţi*, Bucureşti, 1835.

EOI = Şt. V. Episcopescu, *Oglinda înţelepciunii*, Bucureşti, 1843.

EP = I. Eliade, *Paralelism între dialectele român şi italian sau forma şi gramatica acestor două dialecte*, Bucureşti, partea întîi, 1840, partea a doua, 1841.

EPD = Şt. V. Episcopescu, *Practica doctorului de casă* [...], *c-o prescurtare de hirurgie, de materie medicală şi de veterinerie, pentru doctor şi norod*, Bucureşti, 1846.

ESI = D. Eustatievici, *Scurt izvod pentru lucruri de obşte şi de chilin în scrisori de multe chipuri*, traducere „de pe limba slovenească", Sibiu, 1792.

EV = I. Eliade, *Vocabular de vorbe streine în limba română*, Bucureşti, 1847.

FAE = L.B. Francoeur, *Aritmetica*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1832.

FAM = *Slujba frontului artileriii pedestre*, tradusă din ruseşte de I. Macovei, Bucureşti, 1852.

FAT = [Fragmente de algebră, aritmetică şi trigonometrie], text muntean din anul 1801, tradus probabil de Grigorie Rîmniceanu. BAR, ms. *1081*.

FBE = *Caiet de istorie naturală şi botanică, carea să paradoseşte de către D.D. Leon Filipescul* (f. 64r – 89r) şi *Caiet pentru economia rurală, carea să paradoseşte de către D.D. Leon Filipescul* (f. 96r – 152r), note luate de la curs de Ioan

Cernătescu, în 1842. BAR, ms. *43*.

FBN = Moise Fulea, *Bucoavnă de normă*, Sibiu, 1815.

FC = Fontenelle, *Cuvîntări pentru mulţimea lumilor...*, traducere din neogreacă de Răducanu Greceanu, la începutul secolului al XIX-lea. BAR, ms. *1383*.

FD = *Foaia duminecii, spre înmulţirea cei de obşte folositoare cunoştinţe*, Braşov, 1837.

FDA = A. Fătu, *Descrierea şi întrebuinţarea apei simple şi a apelor minerale din Moldova*, Iaşi, 1851.

FDB = *Învăţătură pentru ferirea şi doftoria boalelor* [...] *vitelor celor cu coarne, precum şi a cailor, a oilor şi a porcilor*, traducere de Petru Maior după un text încă neidentificat, Buda, 1816.

FEA = Florian, *Elizer şi Neftali*, traducere de Gr. Alexandrescu, Bucureşti, 1832.

FGB = Florian, *Gemenii din Bergam*, traducere de I. Florescu, Bucureşti, 1836.

FGE = V. Fabian-Bob, *Gheografia elementară*, ediţia a doua, Iaşi, 1840.

FGF = G. Fontanin, *Curs elementar de geografia fizică şi matematică*, Bucureşti, 1855.

FGGN = V. Fabian şi D. Gusti, *Geografia nouă*, ediţia a treia, Iaşi, 1843.

FGP = M. Fournier, *Gramatecă franţuzească*, traducere de Gr. Pleşoianu, [Sibiu], 1830.

FGS = Florian, *Galateea*, traducere din neogreacă de C. Stamati, în anul 1808. BAR, ms. *3502* (f. 1-57).

FID = *Însemnare pentru cîte doftorii se află întru această cărticică*, text de pe la 1788. BAR, ms. *3750*.

FilDA = L.Filipescu, *Dascalul agronomiei sau mînoducătorul practic în toate ramurile economiei*, traducere din limba germană, după Schlipf, două volume, Iaşi, 1844.

FIT = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah, fiiul lui Odisefs*, traducere din neogreacă făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, pe la 1772. BAR, ms. *342* (vol. I) şi *262* (vol. II).

FJ = *Forma jurămîntului* [de credinţă pentru împăratul Iosif al II-lea], foaie volantă, [Blaj, 1780].

FL = *Foaie literară*, Braşov, ianuarie-iunie 1838.

FLG = *Fundamentalnice legi pentru graniţa militărească*, Buda, 1808.

FM = A. Factor, *Manualul meu. Carte de obşte folositoare pentru economii de casă şi de cîmp*, Bucureşti, 1837.

FMH = Florian, *Mirtil şi Hloe*, traducere anonimă, copie din anul l819. BAR, ms. *2364*.

FMIL = *Foaie pentru minte, inimă şi literatură*, Braşov, 1838-1865.

FMIM = A. Fătu, *Manual pentru învăţătura moaşelor*, Iaşi, 1852.

FMK = F.E. Fodéré, *Manual pentru îngrijitorii şi îngrijitoarele de bolnavi*, traducere de N.A. Kreţulescu, Bucureşti, 1842.

FNB = Florian, *Istoria lui Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, Iaşi, 1820.

FNC = Florian, *Numa Pompilius, al doilea crai al Romii*, traducere făcută de Ioan Cantacuzino în anul 1796. BAR, ms. *1550*, text autograf.

FNPB = Florian, *Numa Pompilie*, traducere de Alecu Beldiman, două volume, copie din anul 1794. BNB, ms. rom. *I-22*.

FTM = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba italiană făcută de Petru Maior, Buda, 1818.

FTP = Fénelon, *Întîmplările lui Telemah*, traducere din limba franceză de Gr. Pleşoianu, patru volume, [Sibiu], 1831.

FTU = Fénelon, *Întîmplările lui Telemahos, fiiului lui Ulises*, traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. *1576* (f. 3-93).

GAA = Gh. Asachi, *Aritmetica*, copie după cursul său de matematică tradus din limba franceză, după Bézout, şi predat între anii 1814-1818 la clasa de inginerie hotarnică. Biblioteca Seminarului matematic al Universităţii din Iaşi, ms. *1916/1*.

GAB = S. Gessner, *Moartea lui Avel*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman, Buda, 1818.

GAP = [Manuil Glyzonios, Manual de aritmetică practică], traducere din greceşte făcută de Grigorie Rîmniceanu în anul 1793. BAR, ms. *1316*.

GAT = Dinicu Golescu, *Adunare de tractaturile ce s-au urmat între prea puternica împărăţie a Rusiei şi Nalta Poartă*, Buda, 1826.

GC = Iordache Golescu, *Condica limbii rumâneşti*. BAR, ms. *844* (vol. I), *845* (vol. II), *846* (vol. III), *847* (vol. IV), *848* (vol. V), *849* (vol. VI) şi *850* (vol. VII).

GCA = *Critil şi Andronius*, Iaşi, 1794, capitolele 1-9 din vol. I al *Criticonului* lui Baltasar Gracián, tradus din limba franceză, după versiunea lui Maunory, de arhimandritul Gherasim de la mitropolia Moldovei. Prin GCA I indicăm textul capitolelor 10-13 din vol. I, aflate în ms. *5654* de la BAR, copie de pe la 1830, iar prin GCA II indicăm textul volumului al II-lea, aflat la BAR, ms. *2740*, copie din anul 1827.

GCB = Guizot, *Istoria civilizaţiei în Europa*, traducere de G. Baronzi, cinci volume, Bucureşti, 1856-1859.

GCG = Iordache Golescu, *Băgări dă seamă asupra canoanelor gramaticeşti*, Bucureşti, 1840.

GCO = Gheorgache logofătul, *Condică ce are întru sîne obiceiuri vechi şi nouî a preaînălţaţilor domni*, alcătuită în anul 1762. BAR, ms. *19*, text autograf.

GEG = S. Gessner, *Erast*, traducere din neogreacă de Zoiţa Grigoriu, Iaşi, 1822.

GF = *Gramatica fizicii*, traducere din limba italiană făcută de Amfilohie Hotiniul, probabil între anii 1780-1790. BAR, ms. *1627*.

GG = I. Genilie, *Geografia istorică, astronomică, naturală şi civilă*, Bucureşti, 1835.

GGV = D. Gusti, *Geografia veche*, Iaşi, 1843.

GIA = *Istoria Americăi* [...], *acum întâi tălmăcită în diálectul moldovenesc prin ostineala smeritului Gherasim, arhimandrit mitropoliei Iaşului*, traducere din limba franceză după volumul al cincilea din sinteza lui Contant Dorville, *Histoire des différens peuples du monde,* şase volume, Paris, 1770-1771. BCU Iaşi, ms. *IV-17*, vol. I, copie din 1800, vol. II, copie din 1795.

GIC = Dinicu Golescu, *Însemnare a călătoriii mele*..., Buda, 1826.

GLC = Alexandru Gavra, *Lexicon de conversaţie istoricesc-religionariŭ*, Buda, 1847.

GM = *Gazeta de Moldavia*, Iaşi, 1850-1858.

GMNP = *Gheografia matematică, naturală şi politică*, note luate de la un curs, datate 6 ianuarie 1837. BAR, ms. *776* (f. 214r – 225v).

GMR = *Verbscribreguleta sau gramatica moldovromânească*, fragment dintr-o gramatică alcătuită în Moldova pe la 1840. BAR, ms. *528*.

GMSP = Gh. Montan, *Străinul în Pesta*, Buda, 1816.

GN = [Patrick Gordon], *Gheografie noauă care cearcă de obşte toată faţa a sferiii idroghiu*, traducere din neogreacă făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului, prin anii 1770-1780. DIAN, ms. *121*, copie datată aprilie 1780.

GPE = *Regulile sau gramatica poeziii*, traduceri din Boileau, Marmontel şi alţii făcute de I. Eliad, Bucureşti, 1831.

GPF = Dinicu Golescu, *Adunare de pilde bisericeşti şi filosofeşti...*, traducere din neogreacă, Buda, 1826.

GPG = I. Genillie, *Prinţipuri de geografie*, Bucureşti, 1841.

GPG2 = I. Genilie, *Prinţipii de geografie*, ediţia a doua, Bucureşti, 1851.

GR = [Ioan Pop], *Grămatică rumânească*, Bucureşti, 1835.

GR12 = *Gramatica românească*, ediţia a douăsprezecea a gramaticii lui Ioan Pop (vezi GR), Bucureşti, 1853.

GRA = *Gramatica românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu şi predată în seminarul de la Socola începînd cu anul 1804. BAR, ms. *539*, text din anii 1809-1810.

GRA2 = *Gramatică românească*, alcătuită de Ioan Alboteanu şi predată în seminarul de la Socola. Textul acesta reprezintă altă redacţie decît cea din ms. *539* (vezi GRA), de prin anii 1835-1840. BAR, ms. *3609*.

GRN = [George Bariţ], *Grămatică românească şi nemţească pentru tinerimea naţională*, Braşov, vol. I, 1838, vol. II, 1839.

GRR = D. Gusti, *Ritorică română pentru tinerime*, Iaşi, 1852.

GSP = *Gheografia sau scrierea pămîntului*, Buda, vol. I, 1814, vol. II, 1815.

GT = *Gazeta de Transilvania*, Braşov, 1838-1865.

GTN = *Gazeta Teatrului naţional*, Bucureşti, 1835-1836.

GTS = *Geografie a tuturor stăpânirilor*, datată martie 1834. BAR,

ms. *2771*.

HAN = Victor Hugo, *Angelo, tiranul Padovei*, traducere de C. Negruzzi, Bucureşti, 1837.

HB = [Hatişeriful sultanului Hamid], traducere atribuită lui Ianache Văcărescu, [Bucureşti], 1774. BRV IV, nr. 388.

HBN = Victor Hugo, *Balade*, traducere de C. Negruzzi, Iaşi, 1845.

HBV = I. Huboţi, *Oarecare învăţături pentru căutarea boalelor şi prăsirea vitelor domestice*, Bucureşti, 1842.

HDT = [Hrisovul lui Mihail Suţu privitor la daniile de ţigani domneşti], Iaşi, 1793. BRV II, nr. 564.

HEA = Amfilohie Hotiniul, *Elementi aritmetice arătate fireşti*, traducere din limba italiană, Iaşi, 1795.

HET = [Heliodor, *Etiopice*], traducere de pe la 1772 făcută de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iaşi. BAR, ms. *4837*, f. 1-122, copie din 1784 (vol. I), şi ms. *355*, copie din 1772 (vol. II).

HFP = Heineccius, *Filosofia cuvîntului şi a năravurilor, adică loghica şi itica elementare...*, traducere din neogreacă de Eufrosin Poteca, Buda, 1829.

HG = [Amfilohie Hotiniul], *Lecţione adică cuvîntare scoasă de la întăie parte a gramaticii...*, Iaşi, 1789.

HGL = Gh. Hill, *Începuturi de gramatica latină*, Bucureşti, 1842.

HGT = Amfilohie Hotiniul, *Gramatica teologhicească,* Iaşi, 1795.

HM = *Povăţuiri pentru holera morbus*, foaie volantă, [Iaşi, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1241.

HMN = Victor Hugo, *Maria Tudor*, traducere de C. Negruzzi, Bucureşti, 1837.

HMS = Ch. W. Hufeland, *Macroviotică sau metodul de a lungi viaţa ominească*, traducere fragmentară de Daniil Scavinschi pe la 1830. BAR, ms. *409* (f. 96r – 101r).

HMV = Ch. W. Hufeland, *Macroviotica*, traducere de Pavel Vasici, Braşov, vol. I, 1844, vol. II, 1845.

HO = Nicolae Horga Popovici, *Oglindă arătată omului înţelept*, Buda, 1807.

HOG = Amfilohie Hotiniul, *De obşte gheografie*, traducere din limba italiană, Iaşi, 1795.

HP = Al. Hrisoverghi, *Poezii. Ediţie completă*, cu o introducere (p. I-XXXI) de M. Kogălniceanu, Iaşi, 1843.

HPA = G. Hepites, *Însemnări asupra pietrilor meteorice şi asupra puţurilor arteziane*, Brăila, 1835. BAR, ms. *2859*.

HPP = Fr. Haintl, *Învăţătură pentru prăsirea pomilor*, traducere din limba germană de Petru Maior, Buda, 1812.

HSV = [Hatişeriful sultanului Selim], tradus de Ianache Văcărescu, Bucureşti, 1791. BRV II, nr. 545.

IAG = [Înştiinţare privitoare la amnistia generală a soldaţilor dezertori], foaie volantă, [Sibiu], 1801. BRV IV, nr. 271.

IAO = [Înştiinţare privind păstrarea averii copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 228.

IBH = *Îndreptarea dregătoriilor de ţinerea sănătăţii de grije purtătoare şi a feţelor pe lîngă contumaţii slujitoare...*, foaie volantă, [Cluj], 1831. Colecţia catedrei de istoria medicinii a Universităţii de Medicină şi Farmacie din Cluj.

ICC = *Învăţătură despre cultura sau lucrarea cînepei*, Buda, 1828.

ICD = *Învăţătură către dascălii normaliceşti a şcoalelor neunite din Mare Prinţipatul Ardealului*, Sibiu, 1809.

ICG = I. Ionescu de la Brad, *Calendar pentru bunul gospodar*, Iaşi, 1845.

ICI = Radu Ionescu, *Cînturi intime*, Bucureşti, 1854.

ICO = [Înştiinţare privind căsătoria copiilor orfani], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 232.

IDT = [Înştiinţare privind descoperirea unor tîlhari], foaie volantă, [Sibiu], 1789.

IE = *Învăţătură a însuşi stăpînitoarei măriri Ecaterinii 2 către orînduita epitropie preste alcătuirea arătării a unii noao legiuitoare condică*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iaşi, 1773.

IEI = *Istorie adunată a Ecaterinii a dooa* şi alte scrieri privitoare la istoria Rusiei, traduse din greceşte de ieromonahul Inochentie, egumenul mănăstirii Pîngăraţi, probabil împreună cu logofătul Ioniţă Chira, în anul 1788. BAR, ms. *3102*, copie din anul 1793.

IEP = [Instrucţiuni pentru evidenţa populaţiei], foaie volantă, Sibiu, 1785.

IF = [Înştiinţare privitoare la prădăciunile făcute de francezi], [Viena], 1799. BRV IV, nr. 262.

IFA = [Istoria lui Filerot şi a Antusei], traducere din greceşte de Gheorghe Peşacov. BAR, ms. *1374*, copie probabil din anul 1812.

IFM = I. Ionescu de la Brad, *Ferma-modelă şi Institutul de agricultură în Moldavia*, Iaşi, 1847.

IGE = Gheorghie Ioanid, *Gramatică de limba elinească*, Bucureşti, 1843.

IGR = Vasile Ianovici, *Gramateca limbei româneşti pentru a triea clasă a scoalelor poporene*, cu un *Adaus*, textul lui Arune Pumnul, *Binescriinţa limbei româneşti cu litere romane* (p. 212-231), Viena, 1851.

IID = [Instrucţiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1797.

IID2 = [Instrucţiuni pentru iertarea dezertorilor], foaie volantă, [Cluj], 1798.

IIE = [Instrucţiuni privitoare la emigraţie], foaie volantă, Sibiu, 1787.

IIP = [Înştiinţare pentru importul pipelor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 219.

IIS = *Instrucţii* [privitoare la emigraţia din Bucovina], foaie volantă tradusă de I. Budai-Deleanu, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 211.

IL = *Icoana lumei, foaie pentru îndeletnicirea moldoromânilor,* Iaşi, 1840-1841.

ILC = [Înştiinţare pentru libertatea comerţului], foaie volantă, Blaj, 1784. BRV IV, nr. 185.

ILT = *Învăţătură pentru lucrătorii de tabacă*, Buda, 1823.

IM = *Îndreptări moraliceşti tinerilor foarte folositoare*, Buda, 1813.

IMC = [Îndreptare despre modul ţinerii de contumacie], foaie volantă, text paralel maghiar-român, [Cluj], 1824. BRV IV, nr. 448.

IN = *Înştiinţare* [privind publicarea unei cărţi cu măsuri de pază contra incendiilor], [Cluj], 1806. BRV IV, nr. 313.

INB = *Isis sau natura, jurnal pentru răspîndirea ştiinţelor naturale şi esacte în toate clasele*, Bucureşti, 1856-1859.

IO = Paul Iorgovici, *Observaţii de limba rumânească*, Buda, 1799.

IOD = [Înştiinţare pentru urmărirea a doi ostaşi dezertori], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 220.

IPA = [Instrucţiuni privitoare la automutilaţi], foaie volantă, [Cluj], 1823. BRV IV, nr. 446.

IPC = [Învăţătură pentru chitanţe date în schimbul bunurilor rechiziţionate de armată], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 216.

IPI = [Înştiinţare privitoare la înmormîntări], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 215.

IPS = *Instrucţie pentru scoalele româneşti în Bănat*, Buda, 1809.

IPT = *Îndreptarea păcătoşilor,* traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iaşi, 1768.

IRB = *Istorie lui Raimond şi a Mărinei amorezaţi, şi a maică-sa Ameliei*, traducere din limba franceză făcută de Alecu Beldiman prin anii 1801-1802. BAR, ms. *445* (f. 3-48), copie din 1808.

IRF = *Întîmplările războiului franţozilor şi întoarcerea lor de la Moscva*, traducere din limba germană, Buda, 1814.

IRI = [Înştiinţare pentru reglementarea regimului iobagilor], foaie volantă, Blaj, [1784]. BRV IV, nr. 184.

IRU = [Întrebări şi răspunsuri privitoare la unirea bisericii ortodoxe cu biserica Romei], foaie volantă, Blaj, 1780. BRV II, nr. 431.

IRV = Ch. Rollin, *Frumuseţile a istoriei româneşti sau tabla întîmplărilor care au înveşnicit pe romani...*, traducere din limba franceză făcută de Vasile Vîrnav în anul 1823. BAR, ms. *175*.

ISB = [Înştiinţare pentru schimbarea bancnotelor de diferite valori, puse în circulaţie în anul 1806], foaie volantă, [Sibiu], 1812. BRV IV, nr. 365.

ISF = *Înştiinţare* [a Societăţii filozofice din Ardeal], Sibiu, 1795.

ISI = *Învăţătură despre sămănarea inului, pentru Bohemia, Moravia şi Silezia*, Liov, 1804.

IST = *Învăţătură păntru sămănătorii de tăbac din Bucovina*, tradusă probabil din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Liov, [1793]. Singurul exemplar cunoscut se află la BCU Cluj.

ITI = *Începuturi temeinice ale istoriii de obşte*, traducere de Ioan Molnar, Sibiu, 1798.

IVA = I. Ionescu de la Brad, *Vitele albe din Englitera*, Iaşi, 1842.

IVB = [Îndemnuri pentru vindecarea bolilor], foaie volantă, [Sibiu], 1813.

JA = *Jurnal de agricultură*, Iaşi, 1857.

JDS = J. Jaclot, *Doppia scriptură sau ţinerea catastişelor*, traducere din limba franceză de D. Iarcu, Bucureşti, vol. I, 1844, vol. II, 1845.

JNA = *Jucăreia norocului sau istorisirea pentru prinţipul Menşcicov*, traducere din limba franceză de Lazăr Asachi, Iaşi, 1816.

KCL = A. von Kotzebue, *Cruciaţii*, traducere de C. Leca, Craiova, 1839.

KDP = [M. Kogălniceanu], *Dorinţile partidei naţionale în Moldova*, [Braşov], 1848.

KFL = W. Traug. Krug, *Manual de filosofie şi literatură filosofică*, traducere de A.T. Laurian, tomul I, Bucureşti, 1847.

KGO = A. von Kotzebue, *Grădinarul orb sau aloiul înflorit*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1836.

KIT = Pavel Kengyelacz, *Istoria universală sau a toată lumea*, partea I, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1824.

KMA = N.A. Kreţulescu, *Manual de anatomie descriptivă*, Bucureşti, 1843.

KMP = A. von Kotzebue, *Mizantropia şi pocăinţa*, traducere de I. Voinescu II, Bucureşti, 1837.

KOS = M. Kogălniceanu, *Ochire istorică asupra sclăviei*, studiu introductiv la H. Beecher-Stowe, *Coliba lui Moşu Toma,* traducere de T. Codrescu, Iaşi, 1853, p. IX şi urm.

KPA = A. von Kotzebue, *Pedagogul*, traducere de Gh. Asachi, Iaşi, 1839.

KPH = Mihail Kifalov, *Povaţă nouă împotriva holerii*, Bucureşti, 1847.

KSN = A. von Kotzebue, *Ştefu nerod sau ce ştii aceasta la ce e bună*, traducere de I. Niţescu, Bucureşti, 1835.

KUB = A. von Kotzebue, *Uniforma feldmareşalului Velington*, traducere de Samoil Botezat, Iaşi, 1835.

KUP = A. von Kotzebue, *Urîrea de oameni şi pocăinţa*, traducere din anul 1816 făcută de Iordache Golescu, după o versiune grecească, text autograf. BAR, ms. *2911*.

LA = Gh. Lazăr, *Aritmetică matematicească*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. *2787*.

LB = *Lexicon românesc-latinesc-unguresc-nemţesc*..., Buda, 1825.

LC = *Legiuire a prea înălţatului* [...] *Ioan Gheorghie Caragea*,

București, 1818.

LG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa III*, ediția a doua, Iași, 1857.

LI = Alexie Lazaru, *Înștiințare* [pentru publicarea unei gazete], Buda, 1814, foaie volantă.

LIB = Gh. Lazăr, *Înștiințare* [pentru deschiderea școlii de la Sf. Sava], foaie volantă, București, 1818. BRV III, nr. 1003.

LIT = A. de Lamartine, *Istoria lui Cezar*, traducere de P. Teulescu, București, 1856.

LM = Gh. Lazarini, *Matematică, partea I. Aritmetica*, Iași, 1854.

LMA = D. Litinschi, *Manual de agronomie practică pentru Moldova*, Iași, 1853.

LMB = V. Lucaci, *Manual de epidemicele boale ale dobitoacelor*, București, 1855.

LME = A. de Lamartine, *Meditații poetice*, traducere de I. Eliad, București, 1830.

LMG = A.T. Laurian, *Manual de geografie pentru clasa IV*, Iași,1857.

LMS = A. de Lamartine, *Moartea lui Socrat*, traducere de Gh. Sion, Iași, 1847.

LO = *Lucrările Obșteștii Adunări din 1833*, București, 1834.

LOA = *Ale Obicinuite Obșteștii Adunări lucrările din anul 1832*, București, 1833.

LP = *Scurtă arătare despre luarea Parisului și alte întîmplări*, Buda, 1814.

LPT = *Povățuitorul tinerimii*, cu o dedicație a lui Zaharia Carcalechi către vornicul Gr. Băleanu, Buda, 1826. A fost publicat sub numele lui Gh. Lazăr, dar s-a dovedit că este o mistificare a lui Carcalechi, făcută în scopuri comerciale.

LS = A. Lăzărescu, *Sanuto*, dramă în cinci acte, București, 1851.

LSM = [Legile sașilor din Ardeal], traducere de Samuil Micu, copiată de Simion Balomiri din Sas Sebeș în anul 1794. BFCAR, ms. *246*, fondul Blaj, nr. 255.

LT = Gh. Lazăr, *Trigonometria cea dreaptă*, manuscris autograf din anul 1821. BAR, ms. *2788*.

LVH = Lesage, *Viața domnului Heruvim de la Ronda*, traducere de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iași. BAR, ms. *46*, copie din anul 1793.

MA = Matei Millo, *Aritmetica*, 1795. BAR, ms. *4566*.

MAA = Francisc Mocnik, *Aritmetică*, traducere din limba germană

de Samoil Andrievici, Viena, 1850.

MAB = [Metastasio], *Artaxerxu*, traducere din neogreacă făcută pe la 1780. BAR, ms. *445* (f. 49-90), copie din anul 1807.

MAE = Molière, *Amfitrion*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1835.

MAF = *Mineiul. Luna lui aprilie*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MAFR = *Mineiul. Luna lui august*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MAI = Montesquieu, *Arsachie şi Ismenia. Istorie din partea Răsăritului*, traducere făcută de I[oan] C[antcuzino] în anul 1794. BAR, ms. *3099* (f. 50-87), copie din 1803.

MALP = Marmontel, *Aneta şi Luben*, traducere Gr. Pleşoianu, [Sibiu], 1829.

MAM = [Metastasio], *Ahileu la ostrovul Sirului*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. *1818*.

MAR = Carol Munde, *Descrierea cu de-a măruntul asupra aşezămîntului de cură cu apă rece...*, traducere din limba germană, Bucureşti, 1840.

MAS = Metastasio, *Ahilefs la Schiro*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, Sibiu, 1797.

MBE = Marmontel, *Bărbatul bun*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1832.

MBG = Molière, *Bădăranul boierit*, traducere de I. Voinescu, Bucureşti, 1835.

MBV = Moisi Bota, *Versuri îndemnătoare cătră deprinderea tinerimei româneşti întru învăţături*, Buda, 1829.

MC = [Metastasio], *Caton*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. *3454* (f. 59-86).

MCB = B.P. Mumuleanu, *Caracteruri*, Bucureşti, 1825.

MCF = L. Mitterpacher, *Învăţături despre cultura sau creşterea frăgarilor*, Buda, 1823.

MCI = [Măsuri împotriva incendiilor], foaie volantă, Sibiu, 1788. BRV IV, nr. 218.

MCL = *Mozaícul*, revistă culturală şi literară, Craiova, 1838-1839.

MCR = Simeon Marcovici, *Curs de retorică*, Bucureşti, 1834.

MCRV = S. Micu, *Carte de rugăciuni*, Viena, 1779.

MD = *Meşteşugul doftoriii*, traducere din neogreacă a manualului de practică medicală întocmit de medicul Ioan Adami de la

Sibiu, datat 1760 şi rămas în manuscris, făcută de Ştefan Vasile Episcopescu între anii 1805-1817. BAR, ms. *933*, vol. I, s-a dovedit a fi autograful traducătorului; ms. *4841*, vol. II, intitulat *Meşteşugul doftoricesc*, este o copie nesemnată, care are pe marginea (cantul) din dreapta a foilor, opusă cotorului, următoarea semnătură, probabil de proprietate: „D. Topliceanul, 1817”.

MDC = *Mineiul. Luna lui decembrie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.

MDNU = Petru Maior, *Dialog pentru începutul limbei română întră nepot şi unchi*, publicat ca adaos la *Orthographia romana sive latino-valachica*, Buda, 1819.

MDP = Molière, *Domnu Pursoniac*, traducere de Gr. Grădişteanul-fiul, Bucureşti, 1836.

MDWS = Ioan Molnar, *Deutsch-walachische Sprachlehre*, Viena, 1788.

ME = Anton de Marki, *Einleitung zur deutschen und wallachischen Sprachlehre*, Cernăuţi, 1810.

MEN = L. Aimé Martin, *Educaţia mumelor de familie*, traducere de I. D. Negulici, două volume, Bucureşti, 1844, 1846.

MES = Ioan Molnar, *Economia stupilor*, Viena, 1785.

MF = Eftimie Murgu, [Curs de filozofie predat în anii 1834-1836 la Academia Mihăileană din Iaşi]. BCU Iaşi, ms. *III-15, 16, 17*, trei volume cu paginaţie aparte.

MFC = *Mineiul. Luna lui fevruarie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.

MFE = Marmontel, *Femeia bună*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1832.

MFV = Muratori, *Filosofia moralicească*, traducere din neogreacă făcută de Vasile Vîrnav în anul 1825. BAR, ms. *189* (vol. I) şi ms. *183* (vol. II).

MG = Şt. Margela, *Gramatica rusască şi rumânească*, trei volume, Petersburg, 1827.

MGD = Molière, *Gheorghii Dandin sau bărbatul cel sinhisit*, traducere anonimă, copie din anul 1827. DIAN, ms. *219*, f. 1-42.

MGP = Nicolae Măcărescu, *Gramatică românească pentru şcoalele primare*, ediţia a treia, Iaşi, 1851.

MGR = Macarie ieromonahul din obştea lui Paisie, *Gramatică rumânească*, 1772. BAR, ms. *102*.

MI = Macarie ieromonahul, *Irmologhion sau catavasieri musi-*

cesc, Viena, 1823.

MIA = *Manifestul înălţiei sale împăratului Austriei, craiul Ungariei şi al Poloniei*, Buda, 1813. BRV III, nr. 829.

MIB = Petru Maior, *Istoria besericei românilor*, Buda, 1813.

MIC = *Mineiul. Luna lui ianuarie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.

MID = *Magazin istoric pentru Dacia*, Bucureşti, vol. I (1845), vol. II (1846), vol. III (1846), vol. IV (1847) şi vol. V (1847).

MIF = *Mineiul. Luna lui iunie*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MIFR = *Mineiul. Luna lui iulie*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MII = [Evmathios Macremvolitis], *Întîmplările lui Izmini şi Izminia*, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BCU Iaşi, ms. *II-69*, copie din anul 1789.

MILR = Samuil Micu, *Istoria, lucrurile şi întîmplările românilor pre scurt*, extras din calendarele de la Buda pe anii 1806 şi 1807. Paginile I-IV şi 1-34 se află în calendarul din 1806, iar p. 35-72 în cel din 1807. Textul din 1807 nu este însă al lui Samuil Micu, care murise între timp, ci al lui Gh. Şincai, cum arată el pe p. 36-37.

MIM = *Milostiva inştrucţie pentru maghistratualiştii carii regulaţia urbarialicească o vor duce în săvîrşire (execuţie),* traducere din limba latină, [Cluj, 1819]. BRV III, nr. 1058, şi IV, nr. 430.

MIMT = Gavriil Grigorie Maer, [Instrucţii la moartea Mariei Tereza], Blaj, 1780, foaia volantă. BRV IV, nr. 170.

MIN = Simeon Mihali, *Compendiu de istoria naturală pentru începători*, ediţia a doua, Blaj, 1856.

MIR = Petru Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, Buda, 1812.

MIU = Cl. X. Millot, *Istorie universală adecă de obşte, tomul întîi,* traducere după versiunea germană şi după originalul francez de Ioan Molnar, Buda, 1800. La sfîrşit are o *Tabelă gheograficească veche pentru a uşura înţelegerea ţărilor şi a cetăţilor care vin înainte în istoria aceasta*, paginată cu cifre latine (I-XXII), care nu a fost elaborată de traducătorul român.

MMC = *Mineiul. Luna lui martie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episco-

pul Rîmnicului, Rîmnic, 1779.

MMF = *Mineiul. Luna lui mai*, cu *prefaţa* lui Filaret, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1780.

MML = [Mic manual de legi, *Pravilniceasca condică*], text paralel în limbile neogreacă şi română, Bucureşti, 1780.

MMP = *Trei cuvinte din cele moraliceşti ale lui Marmontel, tîlmăcite adică de pre limba franţozească de Ianache Papazoglu*, text paralel românesc şi grecesc, Bucureşti, 1846.

MMT = [Metastasio], *Milostivirea lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu în jurul anului 1800. BAR, ms. *3454* (f. 1-30).

MN = *Muzeu naţional, gazetă literală şi industrială*, Bucureşti, 1836-1838.

MNC = *Mineiul. Luna lui noiembrie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1778.

MO = Gh. Mutso, *Scurtă ortografie a limbii daco-romană cu strămoşeştile latineşti litere*, text paralel român-german, [Pesta], 1829.

MOC = *Mineiul. Luna lui octombrie*, cu *prefaţa* lui Chesarie, episcopul Rîmnicului, Rîmnic, 1776.

MP = [A. Marin], *Moş Pătru sau învăţătorul de sat. Convorbiri asupra geometriei*, Bucureşti, 1839.

MPB = C. Mihalic de Hodocin, *Proiect pentru băi publice şi o shoală de înotat*, Iaşi, 1843.

MPE = B.P. Mumuleanu, *Poezii*, cu o *prefaţă* (p. I-VII) de I. Eliad, Bucureşti, 1837.

MPG = Molière, *Preţioasele*, traducere de I.D. Ghica, Bucureşti, 1835.

MPI = *Manuductor pentru învăţătorii sholasticeşti*, traducere din limba germană de Ioan Mihuţ, Buda, 1818.

MPM = *Moş Pătru sau învăţătorul de sat. Convorbiri asupra mecanicei*, Bucureşti, 1842.

MR = [Petru Maior], *Răspunsul la cîrtirea carea s-au dat asupra persoanei lui Petru Maior*, Buda, 1814.

MRC = Montesquieu, *Mărirea romanilor sau băgare de samă asupra pricinilor înălţării şi căderii lor*, traducere de Stanciu Căpăţineanu, [Sibiu], 1830.

MRP = B.P. Mumuleanu, *Rost de poezii adecă stihuri*, Bucureşti, 1820.

MS = [Metastasio], *Siroiu*, traducere din neogreacă făcută de Iordache Slătineanu, în jurul anului 1800. BAR, ms. *3454* (f. 31-58).

MSB = [Metastasio, *Siroe*], traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. *181* (f. 44-83).

MSE = Samuil Micu şi Gh. Şincai, *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae*, Viena, 1780.

MSP = C. Mihalic de Hodocin, *Observaţii asupra stărei pădurilor din valea Bistriţei de sus*, Iaşi, 1840.

MSR = Molière, *Sgîrcitul*, traducere de I. Ruset, Bucureşti, 1836.

MSS = Petru Moaler, *Simbolul plinelor de bucurie simţiri*..., Buda, 1829.

MT = Macarie ieromonahul, *Teoriticon sau privire cuprinzătoare a meşteşugului musichiei bisericeşti*...,Viena, 1823.

MTA = [Manifest al trupelor austriece către românii din Principate], foaie volantă, [Viena, 1787]. BRV IV, nr. 217.

MTB = [Metastasio], *Milosîrdia lui Tit*, traducere din neogreacă făcută de Alecu Beldiman în anul 1784. BAR, ms. *181* (f. 1-43).

MTBD = [Mestastasio, *Temistocle*], traducere fragmentară de Ion Budai-Deleanu. BAR, ms. *2427* (f. 32-41).

MTF = I. Morison, *Tractaţie despre izvorul sănătăţii şi pricina boalelor*, traducere de Cr. Flechtenmacher, Iaşi, 1829-1831. BAR, ms. *3687*.

MTM = S. Micu, *Teologhia moralicească*, traducere din limba latină, două volume, Blaj, 1796.

MTT = Ambrosius Marlianus, *Teatron politicon, privelişte politicească*, traducere din neogreacă făcută prin anii 1770-1775 de Toma Dimitriu, logofătul mitropoliei din Iaşi. BAR, ms. *1569*, copie din anul 1787.

MV = Marmontel, *Velisarie*, traducere de Simeon Marcovici, Bucureşti, 1843.

MVS = Molière, *Vicleşugurile lui Scapen*, traducere anonimă din jurul anului 1830. BAR, ms. *423* (f. 1-62).

MVV = L. Mitterpacher, *Învăţătură despre agonisirea viţei de vie şi*

despre măiestria de a face vin, vinars şi oţet, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1813.

NAP = C. Negruzzi, *Aprodul Purice, anecdot istoric*, Iaşi, 1837.

NB = *Napoleon Bonaparte, ce au fost şi ce este*, Buda, 1815.

NC = C. Negruzzi, *Carantina, comedie-vodevil într-un act*, Iaşi, 1851.

NFI = *Mult de lipsă şi folositoare învăţături şi ştiinţe despre mai multe lucruri*, traducere din neogreacă făcută probabil de Nicola Nicolau, în 1832. BCU Cluj, ms. *1938/85*.

NID = Ioan Nemişescu, *Istoria politicească a Dachiei şi a neamului românilor*, traducere din anul 1808 după sinteza lui Ludwig Albrecht Gebhardi, *Allgemeine Weltgeschichte*. Partea I, *Istorie Valahiei*, ms. *IV-30* de la BCU Iaşi; partea a II-a, *Istoria Moldaviei*, BAR, ms. *4702*; partea a III-a, *Istorie Bulgariei*, BCU Iaşi, ms. *III-18*; aceste trei manuscrise reprezintă o copie făcută de o singură persoană, încă neidentificată, probabil în anul 1809.

NIS = I. Neuhold, *Învăţătură de a face sirup şi zăhar din mustul tuleilor de cucuruz*, traducere din limba germană făcută de Petru Maior, Buda, 1812.

NIU = [Manual de istorie universală, încă neidentificat], traducere din limba germană făcută probabil de Ioan Nemişescu, în primii ani ai secolului al XIX-lea. BCU Iaşi, ms. *IV-16*, copiat de trei persoane necunoscute în anii 1813-1814.

NMP = Iancu Nicola, *Manual de patriotizm*, traducere din neogreacă, Iaşi, 1829.

NMSF = Nyls Nylström, *Mijlociri noauă aflate păntru stîngerea focului*, traducere din limba germană, Liov, 1794.

NPC = Em. I. Nichifor, *Pravilă comerţială*, traducere din limba germană, Braşov, 1837.

NPT = C. Negruzzi, *Păcatele tinereţelor*, Iaşi, 1857.

NRC = Dimitrie Niculescu, *Reglement ostăşesc pentru frontul de cavalerie*, Bucureşti, 1856.

NV = I.D. Negulici, *Vocabular român de toate vorbele străbune repriimite pînă acum în limba română şi de toate cele ce sunt a se mai priimi d-acum înainte şi mai ales în ştiinţe*, Bucureşti, 1848.

NZ = C. Negruzzi, *Zăbăvile mele din Basarabia în anii 1821, 1822, 1823, la satul Şărăuţii, raiaoa Hotinu*. BAR, ms.

3558, text autograf.

OAI = [Orînduială privitoare la ajutorarea invalizilor de război], foaie volantă, [Cluj], 1816. BRV IV, nr. 417.

OC = Oxenstiern, [*Cugetări*], traducere din limba franceză făcută de ierodiaconul Gherasim Putneanul de la episcopia Romanului pe la 1770. BAR, ms. *2773* (vol. I), copie din anul 1779, şi ms. *96* (vol. II), copie din anul 1780.

OCE = Gr. Obradovici, *Carte de mînă pentru bine orînduita economie*..., traducere din limba sîrbă, Buda, 1807.

OCF = [Orînduiala căsătoriei soţiilor foştilor militari morţi sau dispăruţi în timpul războiului], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 288.

OF = *Alese fabule, acum întîi pre limba rumânească înturnate de Nicolae Oţălea*, Viena, 1784. Ediţie îngrijită şi prefaţă de Mircea Popa, Cluj-Napoca, 1985, cu textul original reprodus în facsimile. Trimitem la paginile textului original.

OFR = *Oştirea franţezilor în Rossia*, traducere din neogreacă, Bucureşti, 1826.

OGD = A. Oresco, *Trataţie asupra geometriei descriptive, tomul întîi*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1851.

OIC = [Ordonanţă împotriva ciumii], foaie volantă, Blaj, 1766. BRV IV, nr. 140.

OLG = *Omul de lume*..., traducere de V. Gherghel de Ciocotiş, Viena, 1819.

OMT = Dositei Obradovici, *Adunare de lucruri moraliceşti de folos şi spre veselie*, traducere din limba sîrbă de D. Ţichindeal, Buda,1808.

OP = Gr. Obradovici, *Scurtă de mînă povăţuire cătră modrul cel înainte scris de învăţătură pentru învăţătorii cei de sate şi oraşă (vernaculi)*, traducere din limba germană, 1810. BFCAR, ms. *180*, fondul Oradea.

OPA = Gr. Obradovici, *Povăţuire cătră învăţătura socoatei sau aritmetica*, traducere din limba germană, Buda, 1805.

OPB = [Orînduiala lui Iosif al II-lea pentru pădurile din Bucovina], traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, [Viena, 1786]. BRV II, nr. 504.

OPI = [Orînduiala paraclisurilor împărăteşti...,], foaie volantă, Iaşi, 1789. BRV IV, nr. 224.

ORC = *Obştească giudecătorească rînduială de criminal*, text paralel german-român, probabil traducere a translatorului

Petru Aron, Liov, 1789.

OST = Dositei Obradovici, *Sfaturile a înţelejerii cei sănătoase*, traducere din limba sîrbă de D. Ţichindeal, Buda,1802.

OTB = [Orînduieli în treburile bisericeşti, dintre anii 1758-1784, adunate şi tipărite sub nr. 7889], foaie volantă, [Sibiu], 1785.

OTV = [Orînduială privitoare la trecerea vitelor peste graniţă], foaie volantă, [Cluj], 1818. BRV III, nr. 1025, şi IV, nr. 426.

OV = *Ortográfia sau scrisoare dreaptă pentru folosul şcoalelor neamiceşti*, Viena, 1784.

PA = *Povăţuire cătră aritmetică sau învăţătura numerilor*, traducere din limba germană de Gh. Şincai, Buda, 1806.

PAB = I. Plusk, *Dezertaţie sau descrierea apelor minerale de la Borca*, traducere din limba franceză [?], Iaşi, 1834.

PAD = G.A. Polizu, *Prescurtare de anatomie descriptivă*, Bucureşti, 1859.

PAFR = Gr. Pleşoianu, *Abeţedar franţezo-romanesc*, [Sibiu], 1829.

PAg = I. Penescu, *Prinţipuri de agricultură*, Bucureşti, 1845.

PAGR = Gr. Pleşoianu şi Gh. Librier, *Abeţedar greco-român*, Bucureşti, 1825.

PAI = [Ponturi pentru avaeturi], foaie volantă, Iaşi, 1815. BRV III, nr. 884.

PAIC = Gr. Pleşoianu, *Abeţedar înlesnitor pentru învăţătura copiilor*, [Sibiu], 1828.

PAM = Vasilie Popp, *Apele minerale de la Arpătac, Bodoc şi Covasna şi despre întrebuinţarea aceloraşi în deschilinite patimi*, Sibiu, 1821.

PAMR = Gr. Pleşoianu, *Abeţedar moral şi religios*, Sibiu, 1833.

PAR = G. Pop, *Elemente de aritmetică raţionată*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1850.

PAV = Dr. Pagliano, *Arta vindecării, pentru părinţi, sau doctorul de casă*, traducere din limba germană de S. Botez, Iaşi, 1861.

PB = *Pămînteanul*, gazetă politică şi literară, Bucureşti, 3 iulie – 25 septembrie 1839.

PBC = [Proclamaţia generalului Buccow pentru încetarea certurilor între românii ortodocşi şi cei uniţi cu biserica Romei], foaie volantă, Sibiu, 1761. BRV II, nr. 124.

PBM = Anton Pann, *Bazul teoretic şi practic al muzicii bisericeşti*

sau gramatica melodică, Bucureşti, 1845.

PBV = Gh. A. Polizu, *Vocabular româno-german*, înavuţit şi cores de G. Bariţ, Braşov, 1857.

PC = Şt. V. Piscupescu, *Mijloace şi leacuri de ocrotirea ciumii*, Bucureşti, 1824.

PCA = *Ponturile contenirii armelor pentru adunarea marilor soli ai Rosiei, ai Ghermaniei, ai Prusiei, ai Porţii Otomaniceşti,* [...] *după războiul anilor 1769, 1770, 1772*, traducere din neogreacă sau din franceză de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, în anul 1772. BAR, ms. *499* (f. 11r – 12v).

PCB = Gr. Pleşoianu, *Cele dintîi cunoştinţe pentru trebuinţa copiilor care încep a citi*, traducere şi prelucrare după P. Blanchard, [Sibiu], 1828.

PCC = Teodor Paladi, *Către toţi iubitorii de lumină compatrioţi*, foaie volantă, Bucureşti, 1824. BRV III, nr. 1212.

PCI = A. Pelimon, *Coliba indiană* şi *Poezii diverse*, Bucureşti, 1850.

PCP = Eufrosin Poteca, *Cuvinte panighirice şi moralnice*, Bucureşti, 1826.

PCU = A. Marin, *Prescurtare de cunoştinţe uzuale*, ediţia a doua, Bucureşti, 1842.

PD = E. Protopopescu şi V. Popescu, *Nou dicţionar portativ de toate zicerile radicale şi streine reintroduse şi introduse în limbă, cuprinzînd şi termeni şcienţifici şi literari*, Bucureşti, 1862.

PDC = Costache Petrovici, *Dreptul comercial*, Bucureşti, 1850.

PDG = *Partea a doua a gheografiei, pentru arătarea globului*, text din 1802. BAR, ms. *1152* (f. 48r – 51v).

PDJ = [Poruncă pentru depunerea jurămîntului de către locuitorii din Bucovina], foaie volantă, Blaj, [1777]. BRV IV, nr. 163.

PDP = Gh. Peşacov, *Dezmierdare poeticească*, 1828. BAR, ms. *1279* (f. 97-120).

PDT = Vasilie Popp, *Disertaţie despre tipografiile româneşti*, Sibiu, 1838.

PEA = P. Poenaru, *Elemente de algebră după Appeltauer*, Bucureşti, 1841.

PEG = G. Pop, *Elemente de geometrie teoretică şi practică*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1852.

PET = D. P[avel sau Paulid], *Elemente de trigonometrie drept-*

liniată şi sferică, Bucureşti, 1850.

PF = *Pilde filosofeşti*, traducere din neogreacă, Sibiu, 1795.

PFBA = *Praxisul forumurilor bisericeşti*, alcătuit sau tradus de Vasile Aaron în 1805. BAR, ms. *862* (f. 615-701).

PFBM = *Praxisul furumului bisericesc*, alcătuit sau mai curînd tradus de Samuil Micu. BAR, ms. *414*.

PFHM = T.J. Pelouze şi Ed. Fremy, *Prescurtare de himie*, traducere de A. Marin, două volume, Bucureşti, 1852, 1854.

PFM = C. Pouillet, *Noţiuni generale de fizică şi de meteorologie, spre uzul junimei*, traducere de A. Marin, Bucureşti, 1857.

PGL = P. Poenaru, *Elemente de geometrie*, traducere din limba franceză, după A.M. Legendre, Bucureşti, 1837.

PGR = C. Platon, *Manual de gramatică română*, Iaşi, 1845.

PGRL = V. Paulini, *Gramatica româno-latină*, Iaşi, 1840, vol. I. *Partea etimologhică*, vol. II. *Partea sintactică*.

PH = *Pentru holeră*, foaie volantă, [Bucureşti, 1829-1830]. BAR, pachetul IX, nr. 1237 (?).

PI = [Proclamaţia generalului Petru Rumianţev către locuitorii Moldovei], foaie volantă, Iaşi, 1771. BRV IV, nr. 377.

PIA = Silvio Pellico, *Despre îndatoririle oamenilor*, traducere de Ermiona Asachi, Iaşi, 1843.

PIB = Abatele Prévost, *Istorie cavalieriului Grie şi a iubitii sale Manon Lesco*, traducere de Alecu Beldiman. BAR, ms. *193*, text din anul 1815.

PIC = Al. Pelimon, *Impresiuni de călătorie în România*, Bucureşti, 1858.

PIF = Eufrosin Poteca, *Ideile faptelor mele pă anul 1828, pînă la aprilie 1829*. BAR, ms. *1564*, text autograf.

PIM = [Patent pentru impozitul pe moşteniri], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1810. BRV IV, nr. 339.

PIU = L. Domairon, *Prescurtarea istoriii universale*, traducere din neogreacă, după At. Staghiritul, Bucureşti, vol. I şi II, 1826, vol. III şi IV, 1827.

PLB = G.A. B[aronzi], *Potpuri literar*, Bucureşti, 1852.

PM = [Patent privitor la relaţiile dintre morari şi măcinători], foaie volantă, text paralel german-român, [Liov], 1814. BRV IV, nr. 388.

PMC = Dionisie Piru Tesaleanul, *Encolpiul doctorilor sau medicina practică*, traducere din neogreacă de D. Cornea, două volume, Iaşi, 1849.

PME = I. Penescu, *Manual de economia casnică*, Bucureşti, 1846.
PMG = V. Popescu-Scriban, *Mică geografie a Daciei, Moldaviei şi a Ţării Româneşti*, Iaşi, 1838.
PMH = [G. A. Polizu], *Mica hirurghie*, Bucureşti, 1844.
PMH2 = G.A. Polizu, [Tratat de mică chirurgie], Bucureşti, 1859.
PMV = *Meşteşugul lungimei de viaţă prin doftoreasca grije a trupului şi a sufletului*, traducere din limba latină făcută de Iosif Paşca în anul l815. BFCAR, ms. *79a*, fondul Oradea.
POC = Al. Pope, *Prenţipiile moralului sau cercarea de voroavă asupra omului*, traducere de Costache Conachi după o versiune franceză. BCU Iaşi, ms. *IV-26*, text autograf, probabil de prin anii 1820-1830.
POS = Şt. V. Episcopescu, *Oglinda sănătăţii şi a frumuseţii omeneşti*, Bucureşti, 1829.
PP = Ioan Prale, *Psaltirea prorocului şi împărat David, în verşuri alcătuită*, cu cunoscuta *prefaţă* (I-XII) a lui Vasilie Popp, Braşov, 1827.
PPA = G. Popp, *Prescurtare de aritmetică*, Bucureşti, 1833.
PPB = *Ponturile păcii, ce le-au trimis preaînălţatul feldmarşal către preasfinţitul mitropolit*, text paralel ruso-român, [Bucureşti], 1774. BRV IV, nr. 154.
PPC = Dr. Protici, *Elemente de patologie chirurgicală*, curs copiat de V. Vlădescu, Bucureşti, 1859. BAR, ms. *1707*.
PPD = P. Poenaru, *Învăţături pentru prăsirea duzilor şi creşterea gîndacilor de mătasă*, Bucureşti, 1849.
PPS = [Patent pentru ţinerea sărbătorilor], foaie volantă, Blaj, 1787. BRV IV, nr 210.
PPT = *Păstrătorul prunciei şi tinereţii*, traducere din limba franceză, Bucureşti, 1835.
PR = [A treia poruncă răsculaţilor români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. l88.
PRA = K. Pihler, *Rut, poemă biblică*, traducere de Ermiona Asachi, Iaşi, 1839.
Prop = [Propăşirea]. *Foaie ştiinţifică şi literară*, Iaşi, 1844.
PRR = [A doua poruncă răsculaţilor români], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 187.
PS = Al. Pelimon, *Suliotul. Grecia liberă. Poezii*, Bucureşti, 1847.
PSB = *Popolul suveran, gazetă politică şi literară*, Bucureşti, 1848.

PSC = Gh. Peşacov, [Scrisoare către Zaharia Carcalachi], 1828. BAR, ms. *1277* (f. 117-121).

PSE = *Povăţuitorul sănătăţii şi a economiei, foaie periodică pentru poporul românesc*, Iaşi, 1844-1845.

PSG = *Pentru ştiinţa stihiilor, unde să cuprindi şi alte ştiinţi*, traducere din limba franceză de arhidiaconul, apoi arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iaşi, pe la 1786-88. BAR, ms. *194*, copie din anul 1814, în care alcătuirea antologiei şi traducerea sînt atribuite mitropolitului Leon Gheuca.

PT = [Descrierea plantei „pită tătărască”], foaie volantă, [Sibiu], 1815. BRV IV, nr. 400.

PTB = [Patent de toleranţă], foaie volantă, Blaj, 1782. BRV IV, nr. 177.

PTC = Toma Popovici, *Tristă cuvîntare la îngroparea strălucitului şi înalt învăţatului domn Naum Petrovici*, Buda, 1824.

PTD = A. Puşkin, *Ţiganii*, traducere din limba rusă de Al. Donici, Bucureşti, 1837.

PTF = Abatele Perau, *Taina francmasonilor*, traducere făcută de Gherasim arhidiaconul, apoi arhimandritul mitropoliei din Iaşi, în anul 1787. BAR, ms. *451*.

PTP = Ioan Popp, *Tractat de puntuaţiune*, Bucureşti, 1858.

PTR = [Proclamaţia generalului Petru Rumianţev către locuitorii Ţării Româneşti], foaie volantă, Iaşi, 1770. BRV IV, nr. 372.

PV = *Pravilă de obşte asupra faptelor rele şi a pedepsirii lor*, traducere din limba germană de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1788.

PVV = Gh. Peşacov, [Versuri despre Tudor Vladimirescu], 1821. BAR, ms. *1276* (f. 1-8).

R = *Românul, ziari politic, comercial, literar*, Bucureşti, 1857-1860.

RA = I.D.F. Rumpf, *Arătarea stăpînirei şi a caracterului lui Alexandru I, împăratul a toată Rosia*, Buda, 1815.

RAF = [Rînduială pentru alcătuirea unui „înainte primitori funduş”], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 372.

RAM = *Regulămîntul Adunării ad-hoc a Moldovei*, Iaşi, 1857.

RB = *Romania*, ziar, Bucureşti, ianuarie-decembrie 1838.

RBM = *Reglement ostăşesc de slujba infanteriii. Cartea întîia.*

Pentru slujba frontului. Partea II. Eczersiţul de batalion, tradus din ruseşte de căpitanul A.D. Macedonski, Bucureşti, 1851.

RBT = *Biblioteca tinerilor începători sau culegere de întîiele cunoştinţe*, traducere din limba franceză de Dionisie Romano, Buzău, partea I, 1837, partea a II-a, 1838.

RBV = Racine, [*Britanicul*], traducere făcută de Iancu Văcărescu în anul 1827. BAR, ms. *251*.

RCI = [Rînduiala căsătoriilor...], foaie volantă, [Sibiu], 1786. BRV IV, nr. 198.

RCM = C.A. Rosetti, *Ceasurile de mulţumire*, Bucureşti, 1843.

RD = [Regulamentul decoraţiilor], foaie volantă, [Sibiu], 1789. BRV IV, nr. 231.

RDN = [Rînduială despre neutralitate], foaie volantă, [Sibiu], 1803. BRV IV, nr. 287.

RDS = J.Fr. Regnard, *Comédie lui Democrit*, tradusă de Daniil Scavinschi în anii 1827-1828, text autograf, cu corecturi ale lui C. Conachi (f. 2r-2v) şi ale lui C. Negruzzi, în tot manuscrisul. Am folosit numai textul scris de traducător.

RF = *Regulament de finance*, Bucureşti, 1860.

RGF = *Scurtarea începăturilor grăitoarei franţozeşti*, traducere a lucrării lui Pierre Restaut, *Abrégé des principes de la grammaire françoise*, editată de mai multe ori în secolul al XVIII-lea. BAR, ms. *1595*, care are la sfîrşit, f. 80v, o însemnare autografă a mitropolitului Moldovei Leon Gheuca (†1789).

RHM = *Reţetă pentru boala ce să numeşte holera morbus*, foaie volantă, [Iaşi], 1831. BAR, pachetul IX, nr. 1238.

RI = [Rînduiala stabilirii impozitelor pe imobile], foaie volantă, Sibiu, 1789. BRV, IV, nr. 230.

RIA = W. Robertson, *Istoria Americii*, traducere din neogreacă de C. Suceveanu, Iaşi, 1818-1820, patru volume. BCU Iaşi, ms. *III-23*.

RIC = Ch. Rollin, *Istoria antică*, vol. I, traducere din neogreacă făcută de Constantin Cocorăscu în anul 1767. BAR, ms. *5846*, text autograf.

RIG = [Naum Rîmniceanu, Introducere în gramatica grecească şi românească], 1805. BAR, ms. *1492* (f. 2-46).

RIM = *Retorică, adică învăţătura şi întocmirea frumoaselor cuvîntări*, Buda, 1798, traducere mai veche, probabil de la

începutul secolului al XVIII-lea, a retoricii greceşti a lui Francisc Scufos (Veneţia, 1681). Ioan Molnar, căruia i s-a atribuit elaborarea acestei retorici, a editat doar traducerea mai veche.

RIP = Ioan Rus, *Icoana pămîntului sau carte de geografie*, trei volume, Blaj, 1842.

RIPB = Ch. A. Rückert, *Învăţătură sau povăţuire pentru facerea pînii cei de obşte*, traducere din neogreacă de Alecu Beldiman, Iaşi, 1818.

RIT = *Reglementul instituţiei telegrafice a Moldaviei*, Iaşi, 1858.

RJ = *Rînduială judecătorească de obşte*, text paralel german-român, traducere de translatorul Georg Oechsner, revizuită de Ion Budai-Deleanu, Viena, 1787.

RL = *România literară*, foaie periodică, Iaşi, 1855.

RM = [Reţete medicale], text de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. BAR, ms. *1320* (f. 20r, 22v şi 31-32).

RMB = J. Fr. Regnard, *Minegmii sau fraţii cei de gemine*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1803. BAR, ms. *3095*, copie din anul 1805.

RMS = B. Raspail, *Manualul sănătăţii sau medicina şi farmacia domestice*, traducere de I. B[rezoianu], Bucureşti, 1852.

RN = J.J. Rousseau, *Narchis sau îndrăgitul dă însuş dă sine*, traducere făcută de I[oan] C[antacuzino] în anul 1794. BAR, ms. *3099* (f. 88-123), copie din 1803.

RNA = Felice Romani, *Norma*, traducere de Gh. Asachi, Iaşi, 1838.

RNV = [Rînduiala cea nouă a vămilor], foaie volantă, Sibiu, 1784. BRV IV, nr. 190.

RO = *Regulament ostăşesc pentru miliţia pămîntenească a prinţipatului Valahiii*, Bucureşti, 1832.

ROB = [Regulamentul organic al Ţării Româneşti], Bucureşti, 1832.

ROB2 = *Regulamentul organic întrupat cu legiuirile din 1831, 1832 şi 1833, şi adăugat la sfîrşit cu legiuirile de la anul 1834 pînă acum...*, Bucureşti, 1847.

ROI = [Regulamentul organic al Moldovei], tradus după redacţia în limba franceză de Gh. Asachi. 1831. BCU Iaşi, ms. *VI-61*.

ROI2 = *Regulamentul organic a principatului Moldovei*, Iaşi, 1837. Cifra romană arată capitolul.

ROM = *Reglement ostăşesc de slujba infanteriii*. Cartea I. *Pentru slujba frontului*. Partea II. *Eczersiţul de roată*, tradus din ruseşte de căpitanul A.D. Macedonski, Bucureşti, 1850.

RPL = [Rînduială în privinţa loteriei], foaie volantă, [Cluj], 1813. BRV IV, nr. 374.

RPT = [Rînduială privitoare la pădurile din Transilvania], Sibiu, 1789. BRV IV, nr. 229.

RPV = *Ţinerea regulilor pentru stăpînii dobitoacelor sau păstorii, cînd să scot vitele spre păşune afară la părţile dincolo de cordon*, foaie volantă, [Cluj], 1837.

RRI = [Rînduială pentru reglementarea iobăgiei], foaie volantă, [Sibiu], 1785. BRV IV, nr. 495.

RS = *Regulele scolasticeşti*, traducere din limba germană de Gh. Şincai, Buda, 1806.

RS2 = *Regulele sholastice*, Buda, 1816.

RSB = J. Fr. Regnard, *Sapor*, tragedie tradusă de Alecu Beldiman. BAR, ms. *3106*, copie din anul 1801.

RSL = [Regulament silvic], foaie volantă, [Cluj], 1812. BRV IV, nr. 366.

RSM = *Reglement a sholelor publice din Prinţipatul Moldovii*, Iaşi, 1835. BCU Iaşi, ms. *IV-60*.

RTB = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru ţăranii din Bucovina], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 500.

RV = [Rînduiala lui Iosif al II-lea pentru vînătoare], foaie volantă, text paralel german-român, tradusă de Ion Budai-Deleanu, [Viena], 1786. BRV II, nr. 505.

SAI = Al. Sihleanu, *Armonii intime*, Bucureşti, 1857.

SAP = M. Sonnet, *Întîile elemente de algebră*, traducere de D. P[avel sau Paulid], Bucureşti, 1852.

SAS = L. Steege, *Apele minerale de la Slănic, în Moldova*, Iaşi, 1854.

SAT = *Alcătuire înaurită a lui Samuil Ravvi jidovului*..., traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia Moldovei, Iaşi, 1771.

SBM = *Copii de pe poronca D. Deplin Împuternicitului Prezident Divanurilor cătră înaltul Comitet a stîrpirei boalei molipsitoare*, foaie volantă, [Iaşi, 1829-1830], BAR, pachetul IX, nr. 1239.

SC = Daniil Scavinschi, *Călătoria Dumisale hatmanului Constantin Paladi la feredeile Bórsăcului. 1828, avgust 30*, şi *Odă întru slava frumusăţîi a trei cuconiţă*. BAR, ms. *423* (f. 156-165), texte autografe.

SCC = Harriet Beecher-Stowe, *Coliba lui Moşu Toma*, traducere din limba franceză de T. Codrescu, două volume, Iaşi, 1853, prefaţată de studiul lui M. Kogălniceanu despre sclavie (vezi KOS).

SCM = Gh. Şincai, *Catehismul cel mare cu întrebări şi răspunsuri...*, Blaj, 1783.

SCMI = *Ceasurile de mulţumire ale lui Gheorghe Sion*, Iaşi, 1844.

SCS = *Scară a cuvintelor celor streine* [...], *care cuvinte au cerut neapărat trebuinţa limbii a să metahirisi în alcătuirea pravililor*, Iaşi, 1815.

SD = *Steaua Dunării, jurnal politic, literar şi comercial*, Iaşi, 1855-1860.

SEC = [Gh. Şincai], *Povăţuire cătră economia de cîmp*, traducere din limba maghiară sau din germană, cu interesante interpolări, Buda,1806.

SF = M. Strilbiţki, *Curioznică şi în scurt arătare celor ce iubesc a cerca vrednice învăţături din fiziognomie*, Iaşi, 1785.

SFM = I. Szabo, *Flora Prinţipatului Moldaviei*, manuscris autograf, trei volume, Iaşi, 1841-1842. Biblioteca Muzeului de istorie naturală al Universităţii din Iaşi, cota *III-503*.

SFT = *Sholasticescul fruct al tinerimei romane din libera crăiască cetate Pesta...*, 1824.

SG = *Scurtă rusască gramatică*, text paralel ruso-român, Chişinău, 1819.

SGM = Emeric Salai, *Gramatica ungurească,* tradusă de Petru Maller [Cîmpeanu], Buda, 1832.

SGR = Gh. Săulescu, *Gramatica românească*, Iaşi, partea I şi a II-a, 1833, partea a III-a, 1834.

SHI = Gh. Săulescu, *Hronologia şi istoria universală pe scurt*, Iaşi, 1837. Cartea are la început paginaţie cu cifre romane (I-XXXII), apoi paginaţia I (1-52) şi a II-a (1-248) cu cifre arabe.

SHR = Gh. Şincai, *Hronica românilor şi a mai multor neamuri,* extras din calendarele de la Buda pe anii 1808 şi 1809. Pînă la p. 40 se află în calendarul din 1808, iar restul, pînă la p. 80, în cel din 1809.

SIA = Gh. Şincai, *Îndreptare cătră aritmetică*, traducere din limba germană, Blaj, 1785.
SIC = Gh. Săulescu, *Întîiele cunoştinţe de litere şi idei pentru tinerimea şcoalelor începătoare*, Iaşi, 1832.
SIF = [Gh. Şincai], *Învăţătura firească spre surparea superştiţiei norodului*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. *39*, fondul Oradea.
SIM = F. Salzmann şi Carol Han, *Icoana creşterii rele cu mijloace de a o face şi mai rea*, traducere de A. Mureşanu, Braşov, 1848.
SIN = [Gh. Şincai], *Istoria naturei sau a firei*, traducere din limba germană, după Helmuth, pe la 1804-1808. BFCAR, ms. *40*, fondul Oradea.
SIS = A. Szöts şi J. Eckstein, *Învăţătură adevărată pre scurt a vindeca boala sfranţului*, Cluj, 1803.
SIT = George Sand, *Indiana*, traducere de P. Teulescu, Bucureşti, 1847.
SIU = [Manual de istorie universală predat prin anii 1815-1819 în seminarul de la Socola din Iaşi], traducere anonimă a primelor două volume ale lucrării lui J.B. Schütz, *Allgemeine Weltgeschichte für denkende und gebildete Leser*, Viena, 1805. BAR, ms. *2791* (f. 5-327), copie din anul 1824.
SJ = [Sentinţele judecătoreşti nr. 700 şi 873, din februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.
SLP = *Oarecare secreturi ale lucrării pămîntului*, [Rîmnic], 1796.
SMA = I.F. Sobernheim, *Macroviotica*, traducere de I. Albineţ, Iaşi, 1838.
SMB = Eugene Sue, *Matilda sau memoriile unei femei june*, traducere de G. Baronzi, două volume, Bucureşti, 1853-1854.
SMM = I. Sporer, *Meşteşugul moşîrii, pentru învăţătura moaşelor*, Bucureşti, 1839.
SMR = *Spicuitorul moldo-român, jurnal ştiinţific, literar şi industrial*, Iaşi, 1841.
SO = D. Scavinschi, *Odă din partea opştiei întru slava nunţii luminării sale prinţesei Elenco Sturza*, [Iaşi], 1825.
SP = C. Stamati, *Povestea povestelor*, Iaşi, 1843.
SPB = *Din poeziile lui Gheorghe Sion*, Bucureşti, 1857.
SPBA = Bernardin de Saint-Pierre, *Bordeiul indienesc*, traducere

de Leon Asachi, Iaşi, 1821.

SPG = I. Seliger, *Povăţuire pentru curăţenia gurii...*, Bucureşti, 1828.

SPP = Gh. Şincai, *Prima principia latinae grammatices...*, Blaj, 1783.

SPT = Leopold Simani, *Pruncii cei părăsiţi*, traducere de Ioan Teodorovici, Buda, 1830.

SPV = Bernardin de Saint-Pierre, *Pavel şi Virghinia*, traducere de Iancu Buznea, Iaşi, 1831.

SR = *Statutele şi reglementu al naţional-bancului austriacesc*, traducere din limba germană de Dimitrie Marin, Braşov, 1836.

SRI = P. Schelitti, *Reglement militar pentru slujba frontului de infanterie*, Iaşi, 1847.

SRM = P. Schelitti, *Reglement militar pentru oştirea Moldaviei. Slujba de garnizon*, Iaşi, 1845.

SS = I.D. Sebeni, *Sculamentul bărbaţilor şi femeilor*, Bucureşti, 1837.

SSB = Moise Suciu, *Semnul bucuriei şi a poftei inimii...*, Buda, 1829.

SSC = N. Suţu, *Notiţii statistice asupra Moldaviei*, traducere de Teodor Codrescu, Iaşi, 1852.

StDR = T. Stamati, *Disionăraş românesc de cuvinte tehnice şi altele greu de înţeles...*, Iaşi, 1851.

StFE = T. Stamati, *Fizica elementară*, Iaşi, 1849.

StIN = T. Stamati, *Manual de istorie naturală*, Iaşi, 1841.

SV = [Gh. Şincai], *Vocabulari ce ţine de istoria naturei*, alcătuit pe la 1804-1808. BFCAR, ms. *125*, fondul Oradea.

SVC = I. Sibineanu, *Despre vestita cometa anului 1834 şi despre sistema soarelui*, Buda, 1833.

T = *Timpul, jurnal politico-comercial*, Bucureşti, 1854-1857.

TA = A. Teodorescul, *Aritmetică sau învăţătura socotelilor*, Iaşi, 1839.

TAA = Alcibiad Tavernier, *Amărunturi apărătoare şi highienice pentru mizerere sau holera morbus şi alte boli epidemice*, Bucureşti, 1831.

TAI = D. Ţichindeal, *Arătare despre starea acestor noauă întroduse sholasticeşti institituri ale naţiei româneşti, sîrbeşti şi greceşti*, Buda, 1813.

TAO = Al. Teodori, *Scurtă arătare despre om şi despre întocmi-*

rile lui, articol în calendarul intitulat *Carte de mînă pentru naţia românească,* Buda, 1825 (vezi CC).

TB = *Istoria lui Tarlo*, roman al unui autor încă neidentificat, traducere din limba franceză de Alecu Beldiman. BAR, ms. *25*, copie din anul 1786.

TCA = Ioan Tomici, *Cultura albinelor*, Buda, 1823.

TCB = Ioan Tomici, *Cultura bombiţelor sau învăţătură despre ţinerea şi creşterea omidelor sau goangelor de mătasă*, Buda, 1823.

TCC = N. Turnescu, *Curs de clinică chirurgicală*, copiat de V. Vlădescu, Bucureşti, 1859, BAR, ms. *1706*.

TCM = [M-me de Tencin], *Viaţa contelui de Comminj sau triumful virtuţii asupra patimii amorului*, traducere de Simeon Marcovici, Bucureşti, 1830.

TD = *Teologhie dogmatică*, trei volume, lucrare elaborată sau tradusă de Dimitrie Caian şi alţii, Blaj, 1804-1811.

TF = D. Ţichindeal, *Filosoficeşti şi politiceşti prin fabule moralnice învăţături*, Buda, 1814.

TG = S.B. Tîmpeanul, *Gheografia Ţării Rumâneşti*, Bucureşti, 1840.

TGA = *Tablo gheneralnic a materiilor de învăţătură care să paradosesc în Academia Mihăileană şi shoalile publice din Moldova*, Iaşi, 1835.

TGm = *Temeiurile gheometriei*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. *1189*.

TGm2 = *Temeiurile gheometriii*, text de pe la 1820, probabil o copie după cursul lui Gh. Lazăr. BAR, ms. *3356*.

TGR = Radu Tempea, *Gramatică românească*, Sibiu, 1797.

TID = *Trista întîmplare a cetăţii Dresda*..., Buda, 1814.

TIV = Dr. Tollhausen, *Instrucţie în scurt de prinţipurile ighieismului*, traducere din limba franceză de C. Veisa, Iaşi, 1836.

TL = Tragedia *Lentor*, al cărei autor nu este încă identificat, traducere din limba franceză de C. Conachi. BAR, ms. *4746*, copie din anul 1805.

TMO = N. Turnescu, *Curs elementar de medicină operatorie sau de operaţie*, copiat de V. Vlădescu, Bucureşti, 1857. BAR, ms. *1705*.

TMS = Ioan Teodorovici, *Moralnice sentenţii sau folositoare pilde*, Buda, 1813.

TPE = Pierre d'Herbigny, *Privire politicească a Evropii toată din*

anu 1825, tradusă din limba franceză şi adnotată de comisul Ionică Tăutu, la Constantinopol, prin anii 1825-1826. BAR, ms. *5887*, copie de Costache Conachi, fapt pentru care traducerea acestei scrieri şi adnotările respective i-au fost atribuite poetului moldovean.

TR = *Telegraful român*, gazetă de informaţie socială şi culturală, Sibiu, 1853-1860 (continuă).

TRT = Giovanni del Turco, *Rugăciune a neamului grecilor către toată creştineasca Evropa*, traducere din neogreacă de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, probabil în anul 1772. BAR, ms. *499* (f. 2r – 7r).

TSI = Ioan Tomici, *Scurte învăţături pentru creşterea şi buna purtare a tinerimei romană*, Buda, 1827.

TSVM = Th. Thornton, *Starea de acum din oblăduirea gheograficească, orăşenească şi politicească a prinţipaturilor Valahiei şi a Moldaviei*..., Buda, 1826.

TTE = *Tretaj pentru tihnologia etimolog*[*hică*], fragment de gramatică, text moldovenesc din anul 1810. BAR, ms. *3051* (f. 1-6).

TVM = *Tractat despre vindecarea morburilor poporului de la ţeară*, manuscris autograf al episcopului Samuil Vulcan, de pe la 1820-1830. BFCAR, ms. *283*, fondul Oradea. Cifra de după virgulă indică numărul paragrafului respectiv, nu pagina, căci manuscrisul nu este paginat.

UB = *Urbariul* [pentru Banat], [Viena, 1781].

Univ = *Universul, noutăţi din toată natura, cultura, literatura*, Bucureşti, 1845-1848.

UT = *Urbariumul* [pentru Transilvania], traducere din limba latină, [Cluj, 1819].

VA = P. Vasici-Ungurean, *Antropologhia sau scurta cunoştinţă despre om*, Buda, 1830.

VAA = Voltaire, *Alzira sau americanii*, traducere de Gr. Alexandrescu, Bucureşti, 1835.

VABA = Dr. Vidmann, *Despre apa minerală de la Balta Albă*, Bucureşti, 1847.

VAC = G.Vineţchi, *Această cărticică* [...], *care cuprinde întru sine multe lucruri spre folosul a toată obştea*..., Bucureşti, 1806.

VAZ = Vincent Voiture, *Istoria lui Alţidalis şi a Zelidiei*, traducere făcută de Alecu Beldiman în anul 1783. BAR, ms. *343*.

VCL = Anton Velini, [Curs de logică], predat la seminarul de la

Socola din Iaşi prin anii 1844-1847. BAR, ms. *3043*.

VD = P. Vasici-Ungurean, *Dietetica*, Buda, 1831.

VDA = Carol Valştain, *Elemente de desen şi de arhitectură*, Bucureşti, 1836.

VEI = Vasile cel Mare, *Exaimeronul*, tradus şi comentat de ieromonahul şi dascălul Ilarion din obştea lui Paisie, la Dragomirna, prin anii 1774-1775. Ms. *198* din biblioteca mănăstirii Neamţ, copie din jurul anului 1800.

VFD = *Toată viaţa femeiască în cîteva ceasuri*, tradusă din ruseşte de A. Dio [= Donici], Iaşi, 1840.

VFE = Voltaire, *Fanatismul sau Mahomet proorocul*, traducere de I. Eliad, Bucureşti, 1831.

VG = Gheorghie Vida, *Gramatică practică romano-franţozască*, Buda, 1833.

VH = C. Vîrnav, *Despre holera epidemiască*, Iaşi, 1848.

VHP = Voltaire, *Henriada*, traducere de V. Pogor, Bucureşti, 1838.

VIC = Voltaire, *Istoria craiului Şveziei Carol 12*, traducere făcută de arhimandritul Gherasim de la mitropolia din Iaşi în anul 1792. BCU Iaşi, ms. *IV-5*, text autograf.

VIO = Ianache Văcărescu, *Istorie a preaputernicilor împăraţi otomani*, două volume. BAR, ms. *2905* şi *2906*.

VJ = *Vestirea* [judecătorească din 3 februarie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.

VL = [Curs de logică predat la seminarul de la Socola din Iaşi în anul 1842], atribuit lui Anton Velini. BAR, ms. *3493*.

VM = [Curs de metafizică predat de Anton Velini la seminarul de la Socola din Iaşi, prin anii 1844-1847]. BCU Iaşi, ms. *II-7*.

VMG = Neofit Vamva, *Elementuri de filosofie morală*, traducere din neogreacă de Dinicu Golescu, Bucureşti, 1827.

VMP = Anton Velini, *Manual de metodică şi pedagogie pentru profesorii şcoalelor primare*, Iaşi, 1860.

VN = P. Vasici-Ungurean, *Neputinţa şi a ei totală vindecare*, Braşov, 1846.

VO = *Vocea Oltului, jurnal politic şi literar*, Craiova, 1857.

VOB = Voltaire, *Tragodia lui Orest*, traducere de Alecu Beldiman, Buda, 1820.

VOG = Ianache Văcărescu, *Observaţii sau băgări dă seamă asupra regulelor şi orînduielelor gramaticii rumâneşti...*, Rîmnic, 1787.

VPA = Iancu Văcărescu, *Poezii alese*, Bucureşti, 1830.

VPB = *Vrednica de pomenire biruinţă sau piramida cea de tunuri înălţată în marea cetate Moscva*, Buda, 1815.

VPP = Villaume, *Pedagoghia şi metodica pentru învăţătorii shoalelor orăşeneşti şi săteşti*, traducere de Naum Petrovici, Buda, 1818.

VRM = *De ale casii voarbe rusăşti şi moldoveneşti, cu priincioasă complementuri*, Iaşi, 1789.

VSC = Voltaire, *Sadic sau ursitoarea*, traducere de Stanciu Căpăţineanu, [Sibiu], 1831.

VSI = Nicolae Văcărescu, [Scrisori către Iancu Văcărescu din anii 1814-1817]. BAR, ms. *1651*.

VSJ = *Vestirea* [sentinţelor judecătoreşti nr. 1683, 1684, 1685, 1750 şi 1751, din martie 1789], foaie volantă, Sibiu, 1789.

VSN = Iancu Văcărescu, [Scrisori către Nicolae Văcărescu din anii 1814-1817]. BAR, ms. *1651*.

VTO = Voltaire, [*Oreste*], traducere de la începutul secolului al XIX-lea făcută probabil de C. Conachi. BAR, ms. *3696* (f. 43-88).

VTT = Voltaire, *Toaca împăraţilor* şi *Tălmăcire a facerii lui Ioan Plokof, sfetnicul lui Olstein la pricinile ceste de acum*, traduceri din neogreacă şi din franceză făcute de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi, probabil în anul 1772. BAR, ms. *499* (f. 7v – 10v).

VVP = J.A. Valian [= Vaillant], *Vocabular purtăreţ rumânesc-franţozesc şi franţozesc-rumânesc*, Bucureşti, 1839.

WAM = M. Wertheimer, *Descrierea tutulor apelor minerale*, Bucureşti, 1853.

WCP = M. Wertheimer, *Curs de parabolanologie*, Bucureşti, 1857.

WGT = *Începuturile gheometriii a lui Volfii, a căria partea cea întăi arată începuturile a gheometriei ce să zice epípedos, adică măsurare de cîmp* (f. 2r – 151r) şi *Începuturile trigonometriii cei di pi cîmp* (f. 157r – 199v), traducere din neogreacă făcută probabil de dascălul Petru Stamatiadi de la academia domnească din Iaşi în primele două decenii ale secolului al XIX-lea. BAR, ms. *923*.

WMM = M. Wertheimer, *Manual de materia medicală*, Bucureşti, 1858.

WPM = I. Vahman [= Wachmann], *Principuri generale de muzică europeană modernă*, Bucureşti, 1846.

YNM = Young, *Culegere din cele mai frumoase nopţi...*, traducere de Simeon Marcovici, Bucureşti, 1835.

Z = *Zimbrul*, gazetă politică şi literară, Iaşi, 1850-1858.

ZEV = Fr. Ziegler, *Ermiona, mireasa lumei ceilalte*, traducere din limba germană de Iancu Văcărescu, Bucureşti, 1834.

ZFT = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, traducere din neogreacă a primelor zece capitole din volumul I făcută de logofătul Toma Dimitriu de la mitropolia din Iaşi prin anii 1774-1775. BAR, ms. *50*, copie din anul 1786.

ZFV = G. Fr. Loredano, *Zăbava fandasiei*, continuarea traducerii lui Toma Dimitriu (vezi ZFT) de către medelnicerul Constantin Vîrnav. Prin ZFV I indicăm traducerea ultimelor două capitole ale volumului I şi a notelor de la sfîrşit ale traducătorului grec la toate cele douăsprezece capitole ale acestui volum, aflată în ms. *1793* de la BAR, autograful lui C. Vîrnav, nedatat, iar prin ZFV II indicăm traducerea integrală a volumului al doilea al operei, făcută de C. Vîrnav şi aflată în ms. *433* de la BAR, copie din anul 1788.

Lista abrevierilor

adj.	=	adjectiv
Adm.	=	administraţie, administrativ
adv.	=	adverb
Alim.	=	alimentaţie, alimentar
an.	=	anul
Anat.	=	anatomie, anatomic
Antic. gr.	=	antichitatea greacă
Antic. rom.	=	antichitatea romană
apend.	=	apendice
Arhit.	=	arhitectură
art.	=	articol, articulat
Art. plast.	=	arte plastice
Astron.	=	astronomie, astronomic
Biol.	=	biologie, biologic
Bis.	=	biserică, bisericesc
Bot.	=	botanică, botanic
Cont.	=	contabilitate, contabil
Comerc.	=	comerţ, comercial
Cor.	=	coregrafie, coregrafic
Coresp.	=	corespondenţă
Cosm.	=	cosmografie
Culin.	=	artă culinară, culinar
ded.	=	dedicaţie
Did.	=	didactică, didactic
Diplom.	=	diplomaţie, diplomatic
Dram.	=	dramaturgie
Echit.	=	echitaţie
Ec. polit.	=	economie politică
engl.	=	limba engleză, englezesc
Etic.	=	etică, etic
ext.	=	prin extindere
f.	=	feminin
fam.	=	familiar
Fiz.	=	fizică, fizic
fig.	=	figurat
Filoz.	=	filozofie, filozofic

Fin.	=	finanţe, financiar
Fon.	=	fonetică, fonetic
fr.	=	limba franceză, francez
f.t.	=	foaia de titlu
germ.	=	limba germană, german
glos.	=	glosar, glosat
gr.	=	limba greacă, grecesc
Gram.	=	gramatică, gramatical
Hort.	=	horticultură, horticol
Ind.	=	industrie, industrial
interj.	=	interjecţie
intr.	=	introducere
Ist.	=	istorie, istoric
it.	=	limba italiană, italienesc
înv.	=	învechit
Jur.	=	ştiinţe juridice, juridic
lat.	=	limba latină literară, latinesc
Lingv.	=	lingvistică, lingvistic
Lit.	=	literatură, literar
loc.	=	locuţiune
Log.	=	logică, logic
m.	=	masculin
magh.	=	limba maghiară, maghiar
Mar.	=	maritim, marinăresc, marin
Mat.	=	matematică, matematic
med.	=	medieval
Med.	=	medicină, medical
Milit.	=	militărie, militar
Min.	=	minerit
Mit.	=	mitologie, mitologic
ms.	=	manuscris
Muz.	=	muzică, muzical
n.	=	neutru
Nav.	=	navigaţie
ngr.	=	limba neogreacă, neogrecesc
n. pr.	=	nume propriu
nr.	=	număr
num.	=	numeral
Ortogr.	=	ortografie, ortografic
pf.	=	prefaţă

pgf.	=	paragraf
Pict.	=	pictură
pl.	=	plural
Poet.	=	poetică, poetic
pol.	=	limba polonă, polonez
Polit.	=	politică, politic
pref.	=	prefix
prep.	=	prepoziţie
pron.	=	pronume
Punct.	=	punctuaţie
r	=	recto
Relig.	=	religie, religios
Ret.	=	retorică, retoric
rom.	=	limba română, românesc
rus.	=	limba rusă, rusesc
s.	=	substantiv
scr.	=	limba sîrbo-croată, sîrbo-croat
sg.	=	singular
slavon.	=	limba slavonă, slavonesc
Stil.	=	stilistică, stilistic
suf.	=	sufix
supl.	=	supliment
tc.	=	limba turcă, turcesc
Tehn.	=	tehnică, tehnic
Teol.	=	teologie, teologic
Text.	=	textile, textil
Tipogr.	=	tipografie, tipografic
ucr.	=	limba ucraineană, ucrainean
v	=	verso
v.	=	vezi
var.	=	variantă, variante
vb.	=	verb
Versif.	=	versificaţie
Vestim.	=	vestimentaţie, vestimentar

Repertoriu de cuvinte şi forme

N

NABAB s. („înalt dregător; prinţ, în India musulmană”) DC IV, 21r; SPBA, 57; PCI, 45; PD, 443. (<fr. *nabab*).

NACEALNIC s. (Adm., „şef, comandant”) **nacialnic** PH, 1; SBM, 2; AR 1830, 215; CPL, 3; BFO 1833, 59, 109, 201; BFO 1838, 109; **nacealnic** CR 1830, 33, 121; GC IV, 175r; CR 1831, 13; ROB, 76; ROI2 IV, 9; BFO 1843, 73; AOD, 2, 28; JA, 74. (<rus. начальник).

NACEALSTVĂ s. (Adm., „şefie, conducere”) **nacealstvă** BFO 1833, 1; ROI2 III, 70; JA, 57; **nacialstfă** BFO 1833, 128; **nacealstfă** AOD 1844, 29; **nacialstvie** BFO 1833, 109. (<rus. начальство).

NAGRAJDENIE s. („gratificaţie; decoraţie”) BFO 1833, 186; ROI2 III, 52, 55; BFO 1838, 181. (<rus. награждение).

NAHT s. (Comerc., Fin., „bani în numerar, peşin”) HSV, 2r, 8v; (*în*) **naht** GC IV, 174v; CPL, 48; BGO 1840, 183; BGO 1844, 347; RL, 88. (<gr. νάχτι).

NAIADĂ s. (Mit.) **naidă** MII, 9; FNPB I, 69v; FNPB II, 128r; GC IV, 169v; **naiadă** FNC, 110r; PCB, 117; BAR I, 33; SHI I, 42; HP, 59; HBN, 2; AF, 141; CA 1848, 53; NV, 273; RL, 410; PBV, 268; PD, 443; **neiadă** FTP III, 146. (Cf. gr. ναΐς, ναΐας, lat. *nais*, *naias*, fr. *naïade*).

NAPOLITAN s., adj. **neapoliteni** OC I, 101r; LVH, 38v; **neapolitanicesc** MD II, 235v; **neapolitean** BRD, 63; **neapolitan** AR 1837, 238; **napolitan** HMN, 3, 78; ADL, 158. (Cf. fr. *napolitain*, ngr. ναπολιτᾶνος, ναπολιτάνικος).

NATAŢIE s. *scoale* [...] *de* **nataţiune** BCI, 173. (<fr. *natation*).

NATIV adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 241. Cf. şi **1.** („natural, firesc, neprefăcut”) IO, 54; HMV II, 79; DFL, 31, 110; CFZ, 38; PBV, 269. **2.** („originar din...”) GC IV, 174v, 177v; NV, 274.

NATIVITATE s. **1.** („naturaleţe”) IO, 54. **2.** („ziua naşterii”) IO, 54. (<lat. *nativitas*).

NATURAL[1] adj., adv. Vezi *Form. term. şt.*, p. 241. Cf. şi **firesc** AIM, 2r; MTM II, 141; BLM, 185; APC, 320v, 321r; OMT, 1; GIC, 57; PIU II, 53; HFP, intr. 7; GC III, 131v; CPI, 4; cuvîntul

continuă să fie folosit alături de *natural* pînă în prezent; **firesc** (**natural**) CL II, 47; **firesc** (*crud*) MPI, 26; **firesc** (**naturale**) HFP, 258; **naturelnic** CV, 31; **naturalnic** OST, 5; OCE, 9; OMT, 6, 34; OP, 9r; TMS, 41, 43; MIA, 12; GSP II, 159; MFV I, 40r; CLV, 138v; PCP, 28; PIF, 5v; HFP, 50, 253; *instincturii* **naturalii** IO, 3; **naturalii** UT, 26; **natural** DC IV, 41v; IO, 4, 23; MPI, 32; KIT, 37; PCB, 67; PAIC, 37; PIF, 21r; MALP, 51; CR 1829, 110; GC IV, 174v; SPV, 61; FTP I, 20; SGR I, 169; LOA, 73, 88, 112; MCR, 193; RSM, 9r; MF I, 23v; pe la 1835 forma era frecventă; **natural** (**firesc**) CL II, 47; BMN III, 60; **naturale** sg. IO, 54; CLV, 33r; HFP, 119, 301, 360; CCG, 75; **nătural** PDP, 11v; **naturel** GTN 1836, 24; **naturalicesc** FD II, 94; **naturaleşte** CV, 26; **nă-turaliceşte** SPV, 157; **naturesc**, **natureşte** BD II, 82. (Cf. şi lat. *naturaliter*).

NATURAL[2] s. **1.** („fire, temperament") **naturel** MFV I, 77r; GTN 1836, 44, 50; EOI, 67, 174; EPD, XXXI; SIM, 24; **natural** SMB I, 290. **2.** („naturaleţe") **natural** SMR I, 100; NPT, 218. (Cf. fr. *naturel*, germ. *Naturell*; vezi şi NATURAL[1]).

NATURALEŢE s. **naturaleţă** AR 1838, 123. (<it. *natura-lezza*).

NATURALISM s. HFP, 337; GC IV, 174v; PBV, 269. (<fr. *naturalisme*).

NATURALIST s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 241. Cf. şi **naturalist** MIU, 55; IRV, 169v; CLV, 138v; HFP, 357; CR 1829, 225; GPE, 12; GC IV, 175r; HPA, 111; FD I, 30; AR 1837, 176, 210; RB, nr. 5, 1, nr. 15, 4; VVP, 86; FMIL 1840, 121; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **naturaliste** pl. AR 1837, 392. (Cf. şi lat. *naturalista*).

NATURALITATE s. **1.** („starea celui naturalizat") **naturalitate** GC IV, 174v; NV, 274; PBV, 269. **2.** („naturaleţe") **naturalitate** MCR, 193; FL, 49; FMIL 1840, 311; **naturaliteţă** GM 1852, 49. (Cf. fr. *naturalité*, lat. *naturalitas*).

NATURALIZA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 241. Cf. şi **1.** („a încetăţeni") **naturaliza** GC IV, 174v; ROB, 196; VVP, 85; PBV, 269; **naturalisa** AIR III, 128, 132; D 1858, 14; PD, 444. **2.** („a aclimatiza") **naturalisa** D 1860, 361.

NATURALIZARE s. **naturalizarea** (*împămintenirea*) SSC, 111; **naturalizare** PBV, 269.

NATURALIZAŢIE s. **naturalizaţia** (*scrierea între patrioţi*)

CR 1829, 149; **naturalizaţie** GC IV, 174v; ROB, 8, 197; VVP, 86; FMIL 1840, 233, 236; StDR, 180; CFZ, 131; PBV, 269; **naturalizaţiune** D 1858, 13; **naturalisaţie** NV, 274; R 1857, nr. 15, 4; PD, 444. (Cf. fr. *naturalisation*, germ. *Naturalisation*).

NATURALMENTE adv. **naturalmente** PFHM, 144, 186; **naturalemente** PFM, 366. (<fr. *naturellement*).

NATURĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 241. Cf. şi **1.** („caracter specific al unui lucru; structură, substanţă, esenţă") **fiinţa** *sau* **firea** *slovelor* EBG, 10v; **fire** BEM, 84; BGO 1840, 147; **natură** DC I, 5r, 27r; VOG, 61; VIC, 206r; IO, 54; BLM, 180; CP II, 18; CL II, 33, 251; CLV, 132v; MFV I, 35v; BRD, 45; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. **2.** („ansamblu de însuşiri înnăscute pe care le are o fiinţă; fire, temperament, caracter") **natură** DC I, 41r; VIC, 11v, 106v, 237v; LVH, 88v; IO, 4; MIU, 274; CP I, 80; MFV I, 118r; HFP, intr. 9, 201; **natură** (*fire*, *nărav*) TSI, 38; **născătură** HFP, intr. 10; **fire** (**născătură**) StDR, 180. **3.** („univers, lumea fizică") **fire** DMC, 196; MAS, 89; PSG, 76v; MPI, 25; SPBA, 5, 6; **natură** CPN, 25; IO, 1; MIU, 380; SIN, 1; CAB, 6; DOA, 26; TSM, 30; TF, 334; GSP II, 143, 159; DO, 27; MPI, 216; FTM, 45; BPN I, 100, 131; SPBA, 94; BR 1821, 34; PCP, 4; PCB, 26; CR 1829, 267; BR 1829 II, 39; TVM, al. 20; VD, 18; **natura** *sau* **firea** TAO, 80; **nătură** PDP, 97r, 99v, 105r; PSC, 118r.

NATURIST s. („naturalist") StDR, 180; Z 1856, nr. 1, 1. (<fr. *naturiste*).

NAUMAHIE s. („luptă navală") **naumahie** *şî* **navmahie** GC IV, 169v; **naumahie** BAR II, 192; DILB I, 205. (Cf. gr. ναυμαχία, fr. *naumachie*, lat. *naumachia*).

NAUTIC adj. *sholi* [...] **naftice** AR 1829, 196; **nautíc**, **navtíc** GC IV, 169v; *cercări* **navtice** (*pe apă*) AR 1838, 321; **nautic** TR 1854, 16; LMG, 39, 82; PD, 445. (Cf. gr. ναυτικός, fr. *nautique*).

NAUTICĂ s. **naftichí** DC III, 3v; **naftică** (*adică meşteşugul corăbieriei*) HOG, 2; *slujesc* **náfticei** GSP I, pref.; *meşteşugul* **navtichiei** CISG, 137; **navtică** AR 1829, 6; AR 1831, 234. (Cf. ngr. ναυτική, it. *nautica*).

NAUTIL s. (Zool.) **nautilus** *pompilius* CIN, 220; INB 1859, 118; **nautil** BIN, 443; CEG, 61; INB 1859, 117. (Cf. lat. *nautilus*, fr. *nautile* şi *nautilus*).

NAVARH s. **navarcu** (*cîrmaciu cel mare a corabiei*) FTM, 17,

cf. şi 78; **navarh** AR 1829, 154; CR 1830, 326; GC IV, 169v. (Cf. ngr. ναύαρχος, lat. *navarchus*, it. *navarco*).

NAVLU s. (Mar.) **navlón** MTT, 21r; **navlu** GC IV, 171r; CCB, 18, 20, 100; JA, 77; BEC, 119, 140. (<gr. ναῦλον şi ναῦλος).

NAZ s. DC II, 17v; LVH, 11v; GC IV, 171r. (<tc. *nāz*).

NEACCENTUAT adj., adv. **neaccentuat** GC IV, 181r; **nentonit** PGR, 13, 23; **neacentat** CDR, 7; **neaccentuat** IGR, 21, 26; **neacsentuit** PBV, 270. (Cf. fr. *inaccentué*).

NEACHITAT adj. **necvităluit** NPC, 66.

NEANT s. ICI, 19; DILB I, 205; T 1856, nr. 1, 1; DCB I, 232. (<fr. *néant*).

NEAPRECIABIL adj. LIT, 243. (<fr. *innapréciable*).

NEARTICULAT adj. **1.** („pronunţat neclar”) **neîncheiat** BDR, 9v, 10r; **nearticulat** SIU, 11r; GC IV, 181v; FEA, 32; BMN II, 203; DILB III, 220; AML, 94; **inarticulat** DFL, 107. **2.** (Gram.) **nearticulat** SGR I, 38; PGR, 28, 117; CGR, 64; IGR, 26. (Cf. fr. *inarticulé*).

NEASIMILABIL adj. RMS, 32. (<fr. *inassimilable*).

NEAUTORIZAT adj. **neautorizat** GC IV, 181r; **neautorisat** RL, 304.

NEBULĂ s. **nebulă** GPG, 75; Univ 1845, 9; PFM, 483; **nebulă** (*nuor*) BMN II, 20; INB 1859, 11. (Cf. lat. *nebula*, it. *nebula*).

NEBULOZITATE s. **nebulositate** CA 1862, 62. (<fr. *nébulosité*).

NECALCULAT adj. RL, 44; Z 1856, nr. 9, 4.

NECESARMENTE adv. **necesariemente** PFM, 477. (Cf. fr. *nécessairement*, it. *necessariamente*).

NECIVILIZAT adj. **nepoliticit** CRac, 83; **necivilizat** GC VII, 124r; PBV, 288; **neţivilizat** API, 14.

NECOMPLINIT adj. (Gram.) **necomplinit** EGR, 134; GRN II, 69; **necumplinit** VVP, 88.

NECONTESTAT adj. RL, 226, 347, 371; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 9, 1; LIT, 303; GCB II, 221; BEC, 94; CA 1860, 101. (<fr. *incontesté*).

NECORUPT adj. **necorupt** FDB, 108; LIT, 93; CA 1857, 58; **necorumpt** AV, 24; RCM, 273; R 1857, nr. 2, 2.

NECROMANŢIE s. **necromantie** TD II, 350; **necromanţie** NV, 278. (Cf. lat. *necromantia*, fr. *nécromancie*).

NECTAR s. (Mit.; ext.; Bot.) **néctar** PTF, 167v; PP, IV; PDP, 108v, 115v; **nectar** MII, 11; RIM, 52; MIU, IV; FC, 20v; DAB, 64v; TF, 391; POC, 38r; SC, 159r; GC IV, 193v; FTP IV, 7; YNM, 44; BM, 23; MPE, 30; API, 86; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **nectari** sg. GCA, 85; RIM, 6. (Cf. gr. νέκταρ, fr. *nectar*, lat. *nectar*, germ. *Nektar*).

NECULPABIL adj. MGP, 99. (<fr. *inculpable*).

NECULTIVAT adj. **necultivarisit** SIU, 89r; **necultivat** AIR I, 2; CA 1856, 15; AML, 118.

NEDECLINAT adj. **nedeclinat** EGR, 29; IGE, 55; CCG, 15, 23; **nedechinat** IGR, 51.

NEDECIS adj. CFZ, 110. (<fr. *indécis*).

NEDELICATEŢE s. *pricina* **nedelicateţii** *dumitale* AMC, 29. (<fr. *indélicatesse*).

NEDEMONSTRAT adj. **nedemustrat** FMIL 1844, 408.

NEDESCIFRAT adj. **nedeţifrat** GC VII, 384r.

NEDECOMPOZABIL adj. **nedecomposabil** PFHM I, 80. (<fr. *indécomposable*).

NEDETERMINAT adj. [substantive] **nedeterminate** (*nehotărîte*) MGP, 6.

NEDIRIJAT adj. **nedirigeat** GCB II, 221.

NEDISTINCT adj. CFZ, 24.

NEELASTIC adj. *trup* **neelastic** DF I, 20v; **ne-elastic** MPM, 43. (Cf. fr. *inélastique*).

NEELASTICITATE s. **neelasticitatea** (*amorţirea*) *vaselor* PMC I, 26.

NEELECTRIC adj. *trupurilor celor* **neelectrice** SIF, 85.

NEELECTRIZAT adj. *corpuri* **neelectrisate** BMN III, 66.

NEEVAPORABIL adj. INB 1859, 34.

NEEXPERIMENTAT adj., s. *tinerii cei* [...] **nepracticoşi** TB, 58r; **nepractisit** NID III, 25r, 26r; VFD, 48.

NEFABRICAT adj. **nefabricarisit** GIC, 227.

NEFAMILIAR adj. [persoane] **nefamiliare** *cu studiul medical* RMS, 11.

NEFAST adj. **nefast** (*de rău ogur*) CA 1852, 46; **nefast** RL, 184; PD, 445. (<fr. *néfaste*).

NEFAVORIZA vb. **nefavori** AMIM, XVIII.

NEFAVORIZAT adj. **nefavorisit** FTP IV, 79.

NEFLEXIBIL adj. (Gram., „fără flexiune”) **neplecător** EBG, 26v; HG, 10; GRA, 23r; TTE, 2r; **neplecat** MGR, 3v; **neschimbător** SG, 4; MG II, 31; PGRL I, 22; CGF, 125; PGR, 5, 65; **nestrămutat** FGP, 124; **nestrămutăcios** SGM, 17; **nemutarnic** GRN I, 8. (Cf. lat. *inflexibilis*, germ. *inflexibel*, fr. *inflexible*).

NEFORMAL adj. (Comerc., Jur.) [testament] **neformalnic** *sau nelegiuit* CPI, 125; *cambia* [...] **neformalnică** CPI, anexă 4; *gir* **neformal** PDC, 71.

NEEFRITIC, -Ă adj., s. (Med.) **nefretíc**, **nefretícă** GC IV, 201r; *colică* **nefretică** RMS, 305; **nefretică** (*colica*) RMS, 321. (<fr. *néphrétique*).

NEFRITĂ s. (Med.) **nefrit** (*inflamaţie de rărunchi*) PMC I, 110. (Cf. gr. νεφρῖτις, fr. *néphrite*).

NEFUNDAMENTAL adj. **nefundamentalnică** *suspiţie* OMT, 52.

NEFUNDAT adj. *prepusuri* **nefundate** SIM, 197.

NEGENUIN adj. *neadevărată sau* **negenuină** GRN I, 171. (<lat. *ingenuinus*).

NEGLECT adj. („neglijat, părăsit”) [popor] **neglect** OMT, ded. (<lat. *neglectus*).

NEGLIGEMENTE adv. BDJE, 141. (<fr. *négligemment*).

NEGLIJA vb. **negligălui** (*lenevi*) CNB, 7; **neglege** DFL, 24, 179; *să nu* **neglige** *a vizita*... BIF, 21; *sacrifică sau* **neglige** *datorile*... BEC, XXV; **neglega** CDR, III; **negriji** MF II, 40v; **negrijia** GRR, 227; **neglija** CPO, 37; CFZ, 153; INB 1859, 32; **negligea** BEC, XXVIII, XXXIV; PD, 445. (Cf. lat. *neglegere*, germ. *negligieren*, fr. *négliger*).

NEGOCIA vb. **negoţia** CR 1829, 193, 237; GC IV, 188v; AIR I, 217; AIT II, 56; FMIL 1847, 54, 73; LIT, 399; CA 1859, 84; PD, 446. (Cf. fr. *négocier*, lat. *negotiari*).

NEGOCIAL adj. („comercial”) **negoţial** GC IV, 189v; GG, 45; BGO 1840, 290; AsL, 79. (Cf. it. *negoziale*, lat. *negotialis*).

NEGOCIABIL adj. **negoţiabl** GC IV, 189v. (<fr. *négociable*).

NEGOCIANT s., adj. **negoţiant** BRD, 97; AR 1829, 190; BR 1829 II, 2, 17; BAR I, 112; SGR I, IX; SHI I, 8; SHI II, 23, 134; CA 1848, 68; CA 1854, 116; PD, 446; **negoţian** NPC, VII; PCI, 3. (Cf. fr. *négociant*, lat. *negotians*, germ. *Negoziant*).

NEGOCIATOR s. Z 1856, nr. 4, 4. (<fr. *négociateur*).

NEGOCIAŢIE s. **negoţiaţie** (*vorbire*) CR 1829, 181; **negoţiaţiile** (*vorbile de învoire*) CR 1829, 77; **negoţiaţie** (*tratarisire*) AR 1829, 36; **negoţiaţie** (*mijlocire*) AR 1831, 3; **negoţiaţie** CR 1830, 50; AR 1830, 100; MRC, 49; FTP IV, 154; CR 1831, 23; CPI, 53, 74; AIR II, 56; NPC, VIII; AR 1837, 296; forma era frecventă pînă la 1860; **negoţiaţiune** VO 1857, 12; C, 4; D 1859, 215. (Cf. fr. *négociation*, lat. *negotiatio*).

NEGRAŢIOS adj. **negraţios** (*neplăcut*) CEF, 113.

NEGRESĂ s. **negresă** GIA I, 139r, 143r; GIA II, 83v; AR 1832, 164; FGE, 82; **negreasă** SCC I, 97; SCC II, 129. (<fr. *négresse*).

NEINDULGENT adj. **neindulcent** CA 1850, 70.

NEINFLAMABIL adj. PFHM I, 157. (Cf. fr. *ininflammable*).

NEINTERES s. MIU, XXVI.

NEINTERESARE s. **neinteresire** IRV, 79r; **neinteresare** FTP I, 88; **neintereseţă** SHI II, 62; **neinteresaţie** FMIL 1840, 66.

NEINTERESAT adj. **neenteresat** LVH, 2v; **neînteresat** LVH, 106r; HFP, 180; **neinteresat** SIU, 93v; GC I, 184v; FTP I, 36; SPV, 198; MCR, 37; RB, nr. 15, 3; FMIL 1840, 266; SIT, 99; CA 1850, 8; PBV, 276.

NEINTERPRETAT adj. *un glorios şi* **neinterpretat** *proces* SIT, 267.

NEINTERVENŢIE s. **neamestecare** AR 1830, 529; **ne-intervenţie** (*neamestecare*) AR 1831, 3.

NEINVINGIBILITATE s. **neînvingibilitate** Z 1856, nr. 1, 3.

NEIZOLAT adj. *stă pe pămînt gol* (**ne-izolat**) BMN III, 71.

NELEGITIMITATE s. **neligitimitate** CFZ, 113. (<fr. *illégitimité*).

NELICHIDAT adj. *creditele* [...] *să rămîie* **nelicuidate** RF, 5.

NELOIAL adj. *o stratagemă* **neloeală** CA 1861, 117.

NEMERITABIL adj. VMP, 302.

NEMERITAT adj. GC IV, 193v; SIM, X. (Cf. fr. *imméritê*).

NEMIJLOCIT adj., adv. **nemişlocit** ABCA, 71; **ne mijlocit** PV, 65; **nemijlocit** CR 1829, 181; TIV, 172; ROM, 219.

NEMISTUIBIL adj. VN, 16.

NEMODIFICAT adj. CGR, 21; PBV, 279.

NEMUTABIL adj. CFZ, 94.

NENATURAL adj. VD, 17.

NENOBIL adj. AV, 9, 17.

NENOBILAT adj. SPV, 25.

NENUMERABIL adj. **nenumărabil** FMIL 1844, 229; JA, 129; **nenumerabil** BMN II, 203; BIN, 1, 3, 156. (Cf. lat. *innumerabilis*, fr. *innombrable*).

NENUTRITOR adj. StIN, 59.

NEOBSERVABIL adj. CFZ, 99. (<fr. *inobservable*).

NEOBSERVAT adj. DIB, 258. (Cf. fr. *inobservé*).

NEOEPICUREISM s. DFL, 181.

NEOFICIAL adj. *foaie* **nuoficială** AR 1837, 113; [gazete] **ne-oficiale** FMIL 1840, 206.

NEOFICIOS adj. (Jur.) [testament] **neofiţioz** CPI, 125; **neofiţios** CPI, 247, anexă 6. (Cf. fr. *inofficieux*).

NEOFIT adj., s. GTN 1836, 86 bis, 98; AsLM, 3; NV, 281; RL, 175, 226; DILB II, 231; VO 1857, 2. (Cf. fr. *néophyte*).

NEOLATIN adj. *un regat* **neolatin** Z 1856, nr. 2, 3; *limbi* **neo-latine** BC, I. (Cf. fr. *néo-latin*).

NEOLATINISM s. RL, 165.

NEOLOGIST s. VVP, 89; NPT, 244. (<fr. *néologiste*).

NEONEST adj. **neonest** MEN II, 320; **ne-onest** CA 1854, 25.

NEONESTITATE s. **neonestate** R 1857, nr. 2, 3. (Cf. it. *inonestà*, lat. *inhonestas*).

NEONORAT adj. *infami, adică* **neonoraţi** BAR I, 48.

NEOPERIPATETISM s. DFL, 180.

NEOPLATONIC adj., s. DFL, 180.

NEOPLATONISM s. DFL, 170, 180. (<fr. *néo-platonisme*).

NEORGANIZAT adj. GG, 123; PBV, 280.

NEORTOGRAFIC adj. BG, V.

NEOSCEPTICISM s. DFL, 181.

NEOSPITALIER adj. [mare] **neospitală** CA 1855, 95. (Cf. it. *inospitale*).

NEOSTOICISM s. DFL, 170, 181.

NEPAROLIST adj. SHI II, 161; PBV, 280.

NEPATRIOT adj. *un boeraş* **nepatriot** CC, 92.

NEPAVAT adj. *uliţe* **nepaveluite** CA 1855, 45.

NEPERISABIL adj. C, 19; INB 1859, 55. (Cf. fr. *imperissable*).

NEPOPULAR adj. *o măsură cu totul* **nepopulară** Z 1856, nr. 7, 2. (<fr. *impopulaire*).

NEPOPULARITATE s. LIT, 33, 68. (Cf. fr. *impopularité*).

NEPOPULAT adj. *făcea ţara aceasta mai* **nenorodită** SIU, 89r; **nepopulat** PBV, 281.

NEPOTISM s. AsE, 17; StDR, 181. (<fr. *népotisme*).

NEPRACTIC adj. („lipsit de experienţă) **nepracticos** MSB, 59r; **nepractisit** MFV I, 103r; DCN, 108; **nepractic** CA 1858, 4.

NEPRACTICĂ s. („lipsă de experienţă”) **nepractisire** CIRA, 249; **nepractică** CA 1852, 18.

NEPRELUCRAT adj. *limbă* [...] **neprelucrată** CPI, pf. 3; CIRA, 8; *adevăr* **neprelucrat** ADL, 199.

NEPRESCRIPTIBIL adj. KOS, XXIV. (Cf. fr. *imprescriptible*).

NEPREŢUIBIL adj. SSC, 103.

NEPREŢUIT adj. **nepreţăluit** TB, 141r; **nepreţuit** BM, 27; KMP, 149; APB, 12.

NEPREVĂZĂTOR adj. GC II, 34v; SIT, 244, 259. (Cf. fr. *imprévoyant*).

NEPREVEDERE s. AIR I, X. (Cf. fr. *imprévoiance*).

NEPROFANAT adj. **neprofanat** *sau* **neprofănit** AVP, 15.

NEPROPAGA vb. LIT, 356.

NEPROPORŢIONAL adj. **ne proporţional** SPV, 158. (Cf. fr. *improportionnel*).

NEPROPORŢIONAT adj., adv. RL, 230; JA, 36.

NERĂSTURNABIL adj. *dovadă* **nerăsturnabilă** [...]; *probe* **neresturnabile** FMIL 1847, 41, 119.

NERECUNOŞTINŢĂ s. BMN II, 220; PBV, 283.

NERECUZABIL adj. *marturi* **nerecuzabili**, CA 1861, 9. (Cf. fr. *irrecusable*).

NEREFLEXIUNE s. **nereflexiune**, *negîndire*... GCB II, 221.

NEREGULARE s. *să nu cădem în* **neregularisiri** CLV, 10v; **neregularisiri** MFV I, 44r, 55r, 84r; **ne regulare** DCN, 41; **neregulări** *în mişcarea termometrului* RB, nr. 14, 3; **neregulări** *la declinaţia substantivelor* HGL, 24.

NEREGULARITATE s. **neregulateţă** AR 1837, 220; CA 1847, 9; CA 1862, 25; **neregularitate** GCB, 7; RIP I, 151; BDJE, 49, 167; SRI, 291; BG, 51, 97; BC, 57; C, 23; INB 1859, 17; RF, 5, 29; **iregularitate** WAM, 42. (Cf. fr. *irrégularité*, germ. *Irregularität*).

NEREGULAT adj., adv. Vezi *Form. term. şt.*, p. 242. Cf. şi **1.** (Gram., „care se abate de la normă”) [cădere, plecare] **neurmătoare** EBG, 32v, 36r, 44v; [verb] **fără de orînduială** HG, 29; **ne-**

regulat (**neregularnic**) ME, 56; BTG, 57r, 69r; VG, 352; GRN I, 152, 153; CGR, 92; IGR, 109, 115, 118; [nume] **neregulate**, *adică nerînduite* BTG, 18r; [verb] **neregulat** SG, 74; EGRM, 19r; EGR, 66; FGP, 80; VG, 292; SGR, 100; GR, 60; GCG, 5, 157; PGRL I, 102; pe la 1840 forma era frecventă; **nerăgulat** SGR I, 137; **ne regulatic**, **ne regulatec** DGR, 86, 124; **neregularnic** SGM, 44, 106; **neregulariu** SGM, 61; IGR, 215; **iregulariu** CDR, 46, 63. **2.** („care nu este regulat") **neregulat** SIU, 28r; MFV I, 67r; CR 1829, 31, 274; BDC, 70; LOA, 77; BAR II, 139; AIR II, 59; VVP, 90; **ne-răgulat** RIP I, 77; **nerînduielnic** MF II, 81v. (Cf. fr. *irrégulier*, germ. *irregulär*, it. *irregolare*).

NEREIDĂ s. **1.** (Mit.) **niriidă** FIT II, 24v; **nireidă** GIC, 82; GC IV, 206v; SHI I, 42; **neraidă** PCB, 117; FTP II, 38, 212; **nereidă** AR 1830, 84; CMR, 41; AsF, 137; DILB IV, 203; PD, 446. **2.** (Zool.) **nereidă** NV, 282; BIN, 434. (Cf. gr. νηρηΐς, νεράϊδα, fr. *néréide*).

NERELIGIOZITATE s. PIA, 15; FMIL 1844, 192; FMIL 1847, 79. (Cf. fr. *irréligiosité*, germ. *Irreligiosität*).

NEREZONABIL adj. CA 1858, 46. (<fr. *irraisonnable*).

NERIDICULOS adj. **neridiculos** (*nebatjocorîtor*) CEF, 101.

NERIMAT adj. SGR III, 40.

NERVOZITATE s. RL, 310. (<fr. *nervosité*).

NESCUZABIL adj. **neescuzabil** SCC I, 263; **inescusabile** sg. AVP, 1. (<fr. *inexcusable*).

NESECABIL adj. BCD, 258.

NESEPARAT adj. [prepoziţii] **nedespărţite** BTG, 86r; **nediosebiti** MG II, 305.

NESIGUR adj. **nesigur** SIU, 73r; AIR I, XX, 54; AR 1830, 217; SHI I, 14; GT 1838, 3; FMIL 1840, 261; FMIL 1844, 37; BP, VIII; AML, 68; **ne sigură** FMIL 1840, 245; **ne secură** BCD, 224.

NESIGURANŢĂ s. **nesiguraţie** DSM, pf.; **nesiguranţie** SHI I, 20; SHI II, 149; CA 1854, 12; **nesiguranţă** FMIL 1847, 88; PBV, 283; **nesigurătate** RIP I, 151; **nesiguritate** CA 1861, 91.

NESISTEMATIZAT adj. [şcoală] **nesistematizată** BDC, VIII.

NESOCIAL adj. **nesoţial** GC VI, 56v; VVP, 90; PBV, 284. (<fr. *insocial*).

NESONDAT adj. („necercetat") DILB IV, 203.

NESPERAT adj. AVP, 15.

NESTORIAN adj. (Relig.) DIP, 15r.

NESTORIANISM s. DFL, 183.

NESTRATIFICAT dj. CEG, 50.

NESTRĂMUTABIL adj. RL, 438; CA 1858, 16.

NESTRICABIL adj. DCB IV, 58.

NETO adj. **neto** şi **netto** SR, 45; **neto** JDS II, 438. (Cf. it. *netto*, germ. *netto*).

NETOLERA vb. **netolerînd** *facerea şcoalelor* KDP, 75.

NEUNIFORM adj. StFE, 13.

NEUTRALIZANT adj. SAS, 20.

NEVRALGIC adj. **nevralgic** TAA, 32; **nefralgic** NV, 280. (<fr. *névralgique*).

NEVRALGIE s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 242. Cf. şi **nevralghie** AR 1837, 384 bis; **nefralgie**, **nevralgie** NV, 280, 283; **nevralgia** *ori ameţala de cap* SCC II, 81.

NEX s. („legătură, înlănţuire") **nex** MF I, 22r; CGR, XII; StDR, 181; **nes** KFL, VI; MIN, 199. (Cf. lat. *nexus*, germ. *Nexus*).

NICHEL s. (Metal.) **nichel** HPA, 24v; AR 1837, 300; CIN, 446, 447; Univ 1846, 137; PD, 447; **nichel** (*niccolum*) StIN, 14; **nicol** FMIL 1840, 123. (Cf. fr. *nickel*, germ. *Nickel*, lat. *niccolum*).

NICOTINĂ s. **nicotina**, *adecă tabacu* MD I, 58; **nicotină** CA 1854, 53. (Cf. ngr. νικοτίνη, fr. *nicotine*, germ. *Nikotin*).

NIHILISM s. *idealismul duce cătră* **nihilism** MF III, 97v. (<fr. *nihilisme*, germ. *Nihilismus*).

NIMB s. GC IV, 206r; FMIL 1844, 126; GLC, 64. (Cf. fr. *nimbe*, lat. *nimbus*, germ. *Nimbus*).

NIMFĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 243, şi *Împrumut. I*, p. 77. Cf. şi (Mit.; ext.) DC IV, 132r; BDT, 26v; BAE, 14, 65; FTM, 3; BD II, 116; PCB, 115; CMR, 41; FTP I, 239; BAR I, 136; GC IV, 206r; APP I, 101; APB, 10; VVP, 9; CDCE, 232; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

NIŞĂ s. (Arhit.) AR 1837, 193; CA 1847, 52; BC 82. (<fr. *niche*).

NITROS adj. (Chim.) AR 1829, 196; HFP, 131; GC IV, 209r; VVP, 94; NV, 283. (Cf. fr. *nitreux*).

NITRU s. („salpetru") **nitru** SIN, 35; DLG, 280; HFP, 125; VVP, 94; PD, 447; **nitru**, *adică salitra* FDB, 11; **nitru** (*salitră*) MFV I, 65; *silitră* (**nitru**) AR 1830, 434; DDI, 230; **nitru**, *silitră*,

salitru GC IV, 209r, cf. şi GC VI, 34r; **nitru**, *salpetru* NV, 283; **nitrul** *sau salitra* (*nitre*, *Salpeter*) BIN, 68. (Cf. lat. *nitrum*, ngr. νίτρον, fr. *nitre*).

NIVELA vb. GC IV, 204v; AR 1837, 256; SHI I, 22; HP, XII; SIT, 246; LIT, 6; JA, 148; PBV, 290; CA 1861, 44; PD, 447. (Cf. fr. *niveler*, germ. *nivellieren*).

NIVELAŢIE s. **nivelaţie** LOA, 84; AR 1837, 256, 395; RB, 288; BFO 1843, 115; ROB2, 549; NV, 284; StDR, 181; PBV, 290; PD, 447; **nivilaţie** PEG, 245; **nivelaţiune** BMN II, 140.

NOBILITA vb. („înnobila") BRD, 46; FMIL 1844, 78, 317; HMV I, 188. (Cf. lat. *nobilitare*,it. *nobilitare*).

NOBILITAR adj. *stare boierească sau* **nobilitaricească** MIU, 249; *cărţi* **nobilitare** GT 1838, 1; *diploma* **nobilitară**, *carte de nemeşug sau boierie* GT 1838, 10; *cărţi* **nobilitare**, *de nemeşug* FL, 60; *drepturi* **nobilitare** [...], *prerogative* **nobilitare** FMIL 1840, 199, 271. (Cf. lat. *nobilitaris*, fr. *nobiliaire*, it. *nobiliare*).

NOBILITARE s. RIP I, 64; HMV I, 161.

NOBILITAŢIE s. ME, 582; CL I, 68, 73. (Cf. lat. *nobilitatio*).

NOCTURN adj. **noptatic** GC IV, 209r; **noptos** VSC, 44; RMS, 196; **nocturn** BAR II, 58; NV, 284; PCI, 51, 170; CMI, 11; **nop-turn** MID I, 12; BDJE, 57; AF, 39; NV, 405; CA 1851, 111; RMS, 336; SCC II, 351; SMB I, 57; CA 1854, 102; ICI, 77; CA 1855, 21; DIB, 3; DILB III, 220; BIN, 251; C, 6; DCB IV, 20; SPB, 142; PIC, 66, 132; BBS, 293; **nocturn** *sau* **nopturn** PD, 447. (Cf. fr. *noc-turne*, lat. *nocturnus*).

NODAL adj. PFM, 26, 398. (<fr. *nodal*).

NODOZITATE s. **nodositate** NV, 284; RMS, 277. (<fr. *nodo-sité*).

NOMAD adj., adv., s. **nomad** MIU, 439; MIR, 81, 146, 181; MIB, 6; BDL I, 118r; GC IV, 212; AR 1831, 33; EGI, 50; GG, 31, 131; MN 1836, 90; SHI I, 14, 38; SHI II, 2; RIP I, 68; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; *viaţă* **nomadă** (*din loc în loc umblătoare*) BRD, 27; *vlah înseamnă păstoriŭ sau* **nomadă** BRD, 40; *viaţa* **nomadă** (*sălbatică*) BR 1829 II, 51; *păstorii* **nomazi**, *adică rătăci-tori* SHI I, 29; *păstorul* **nomad** (*susuian*) IL 1840, 26; **nomadicesc** RA, 31; SIU, 21r, 30v; **nomadie** AR 1829, 229; SHI I, 25; SHI II, 138, 144; RIP, III, 61; AMIM, 27; FMIL 1847, 95; CGR, 133; *lăcuind* **nomadic** AR 1829, 245. (Cf. germ. *Nomade* şi *nomadisch*,

fr. *nomade*, it. *nomade*, lat. *nomades*, m. pl.).

NOMENCLATOR adj., s. GC IV, 212r; NV, 285; PD, 447. (<fr. *nomenclateur*).

NOMENCLATURĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 243. Cf. şi **nomenclatură** GC IV, 212r, 225v; SSC, VI, XI; SCC I, 29; CFZ, 123; PD, 448; **nominclatură** SSC, 20; **nomanclatură** EP I, 7; **numenclatură** VVP, 94; PBV, 294.

NOMINAL adj. **1.** (Gram., „derivat de la nume") **de la nume** EBG, 29r; [grai] **numitor** EBG, 43r; **numelnicul** *nume* MGR, 116r; *nume* **numernic** GCG, 115. **2.** („referitor la nume, la persoană etc.") *hotărîre* **numelnică** HFP, 86, 149, 296; *apel* **nominal** RSM, 21v; RAM, 3, 4; SAP, 222; CA 1862, 37; *definiţie* **nominală** VL, 55r; *protecţie* [...] **nominală** KDP, 80; *valoare* **nominală** SSC, 116; RL, 419; BEC, 123; [certificat, stat de plată] **nominal** RL, 418; RF, 27; *apel* **nominale** sg. D 1860, 288. (Cf. lat. *nominalis*, fr. *nominal*, it. *nominale*).

NOMINALISM s. (Filoz.) DFL, 185; CFZ, 60. (Cf. fr. *nominalisme*, germ. *Nominalismus*).

NOMINALIST s. (Filoz.) DFL, 185; CFZ, 60. (Cf. fr. *nominaliste*, germ. *Nominalist*).

NOMINATIV s., adj. (Gram.) [cădere] **numitoare** EBG, 28v; MGR, 4r, 10r; SG, 18; MG II, 37; GRA2, 2v; GCG, 9; **numinătoare** HG, 12; [cădere] **nominativă** VOG, 20; GRA, 25r; TTE, 2v; **nominativă**, *adică* **numitoare** VOG, 25; **nominativă** (**numitoare**) EGRM, 1v; GRA2, 2r; **nominativă** CDP, 217; **nominativă**, *adică* **numitoare** *sau dă numire* GCG, 11; **nominativ** SPP, 178; IO, 30; BTG, 3v, 4r; MIR, 311; PCB, 129; GC IV, 224v; GRN I, 29; PGRL I, 50; HGL, 8; GMR, 26r; CGR, 30; NV, 285; StDR, 182; **nominativ** *sau* **numitor** DGR, 35; PGRL I, 25; PGR, 10; BG, 12; **nominativ** (*numitor*) SGR I, 26; GRN I, 15; MGP, 8; **nominativ** (*de numire*) GR, 6; GRN I, 27; **numinativ** EGR, 40; ECS, 47; EP I, 4, 5; EP II, 8; CDR, 2; PBV, 294; **numinativ** (*de numire*) EGR, 12; **numinativ** *sau* **numitoriu** CCG, 6; **numinătiv** EGR, 78; CDR, 33. (Cf. lat. *nominativus*, germ. *Nominativ*, fr. *nominatif*, it. *nominativo*).

NOMINAŢIE s. („numire într-o dregătorie") **nominaţie** NV, 285; StDR, 182; RL, 396; **nominaţiune** GCB II, 222; C, 8. (Cf. fr. *nomination*, germ. *Nomination*).

NONSENS s. *o himeră şi un* **nonsens** CFZ, 28. (<fr. *non-sens*).

NOOLOGIC adj. (Filoz.) DFL, 1; CFZ, 2.

NOOLOGIE s. (Filoz.) CFZ, 2.

NORMAL s. (Adm.) *după* **normaliş**, *adică după făcuta rînduială iscălită* OIC, 3; **normalis** OIC, 2; **normal** MDWS, 442; OST, XIII; MIM, 29. (Cf. lat. *normalis*, germ. *Normal*).

NORMAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 243. Cf. şi (Did.; „de regulă, ordonat") [şcoli] **normaleşti** ABCA, f.t.; *şcoală* **normălească** SCM, pf.; *şcoale* **normăleşti** SIA, f.t.; **normălicesc** DOB, 7; **normalicesc** TGR, pf. 7; ICD, f.t., 6; BAE, pf., 2; *shoale* **normale** CR 1829, 261; AR 1829, 124; **normal** AR 1829, 142; CR 1830, 110, 396; AR 1830, 26, 188, 357; VA, VII; GC IV, 218r; SGR II, f.t.; BFO 1833, 216; RSM, 8r, 93; GG, 150; ROI2 IX, 11; RB, nr. 7, 4; VVP, 94; GPG, 17; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. şi lat. *normalis*, germ. *normal*).

NORMALIST s. *tinerii* [...] **normaliste** BAR I, 236. (Cf. lat. *normalista* sg. m.).

NORMANZI s. pl., adj. **normandi** GIA I, 21r; **normani** NIU, 200r, 207v, 208r; SHI II, 110; VVP, 94; **normeni** NIU, 203r, 207v, 208v; **normanzi** PIU III, 75, 154. (Cf. fr. *normand* şi *Normand*, germ. *Normanne* ***şi*** *normannisch*).

NORMĂ s. **1.** („şcoală primară") SCM, pf.; DOB, 7; MBV, 43; SGR I, III; RSM, 9r, 21r, 42v; TGA, 3. **2.** („regulă, îndreptar") AIC, 26, 34; IO, 19; APM, 13, 205; BI, 16; ICD, 6, 14; DOA, 22; MIB, 337; MVV, 103; RA, 26; OAI, 2, 4; UT, 31; GMSP, 29; MPI, 62; MIM, 10; BD II, 118; KIT, 362; AR 1829, 143; SGR I, V; BFO 1833, 69; BAR II, 79, 203; SR, 5; VVP, 94; EP I, 42; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *norma*, germ. *Norm*, fr. *norme*).

NOSTALGIE s. **nostalgie** GC IV, 218r; VVP, 94; PMC I, 111; CA 1851, 42; BC, II; NV, 285; R 1857, nr. 12, 1; BCI, 177; PBV, 292; **nostalghie** EPD, 283; AML, 92. (Cf. gr. νοσταλγία, fr. *nostalgie*, germ. *Nostalgie*).

NOSTIM adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 78. Cf. şi **nostim** VEI, 99v; MAI, 56v; AZ, 14v; RMB, 73r; IFA, 73v; KUP, 2v, 11r; DCP, 9; MVS, 8r, 16v, 26r; GC IV, 218r; AR 1837, 54; VFD, 31, 57; NPT, 16. (<gr. νόστιμος).

NOSTIMADĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 78. Cf. şi **nostimadă** AIM, 19r; MAI, 81v; FNC, 17r; FGS, 15v; GC IV, 218r. (<gr.

νοστιμάδα).

NOTARIAL adj. *iscălitura* **notarialicească** [pe un act] MIM, 20. (Cf. germ. *notariell*).

NOTAŢIE s. **1.** („însemnare”) *ţidulele sau* **notaţiile** OMT, 31; **notaţie** GC IV, 218r; NV, 285. **2.** („indicare prin simboluri”) **notaţie** *himică* PFHM I, XXXIV. (Cf. lat. *notatio*, fr. *notation*).

NOTIFICA vb. NV, 286; GM 1854, 403. (Cf. fr. *notifier*, lat. *notificare*).

NOTIFICARE s. Z 1856, nr. 4, 2, nr. 10, 3; D 1859, 235; RF, 34.

NOTIFICAŢIE s. GC IV, 218r; NV, 286; RAM, 3. (<fr. *notification*).

NOTIŢĂ s. **notiţie** IO, 55; MIR, 133; MIB, 126; CR 1829, 185; AR 1829, 124; SPV, I, II; GG, 254; CD, 37; PIA, I; forma era frecventă pînă spre 1860; **notiţie** (*istorisire*) AR 1832, 6; **notiţă** INB 1857, 18. (Cf. lat. *notitia*, it. *notizia*, fr. *notice*).

NOVATOR s. SIT, 115; BIP, 7; NV, 286; RL, 249; LIT, 36. (<fr. *novateur*).

NOVAŢIE s. (Jur.) *contract de înoire* (**novaţie**) CL III, 13. (<lat. *novatio*).

NOVICE **1.** s., adj. („începător”) **noviciu** GC IV, 212r; **noviţiu** SGR I, 2; SMB II, 522; **noviţ** HMV I, 24; **novisă** f. RL, 439. **2.** (Bis.) **noviciu**, **novicie** GC IV, 212r; **noviţă** f. KCL, 84; CD, 63; **noviţ** NV, 286; PBV, 291. (Cf. lat. *novicius*, germ. *Novize*, fr. *novice*, it. *novizio*).

NOVICIAT s. (Bis.) GC IV, 212r; DILB III, 220. (Cf. fr. *noviciat*, germ. *Noviziat*).

NOVILUNIU s. **novilunie** CV, 6, 12; **noviluniu** (*lună nouă*) SVC, 32, cf. şi 38. (<lat. *novilunium*).

NUD adj. **1.** [părţi ale corpului omenesc] **nude**, *adică goale* FDB, 71, cf. şi 93. **2.** [floare] **nuda** *seau fără calyx şi fără corola* FBE, 78r. (Cf. lat. *nudus*, it. *nudo*).

NUDITATE s. **nuditate** NV, 286; CFZ, 109; D 1860, 94; PD, 448; **nuditate** (*golăciune*) CA 1858, 70. (<fr. *nudité*).

NUGA s. (Alim.) *gato de migdale numit* **nuga** DRB, 258. (<fr. *nougat*).

NUL adj. CPI, anexă 7; FMIL 1844, 2; FMIL 1847, 107; RMS, 78; KOS, XVII; BCD, 313; BEC, 16, 46; RF, 35. (Cf. fr. *nul*, lat.

nullus, germ. *null*).

NULITATE s. **1.** (Jur.) **nulitate** RJ, 241, 251, 253; BCD, 114, 312, 318; BEC, 76, 190; **nulita** CPI, anexă 7. **2.** („incapacitate; inexistenţă") **nulitate** RMS, 78; RL, 196; LIT, 94; GCB II, 222; PD, 448. (Cf. lat. *nullitas*, fr. *nullité*, it. *nullità*).

NUME s. (Gram.) **nume** EBG, 27r; MGR, 3v; SPP, 10, 11; HG, 10; TGR, 16, 18; GRA, 31v; TTE, 1r; BTG, 1v; SG, 3; DGR, 37; CDP, 217; GC IV, 224r; SGM, 17; SGR I, 24; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *cuvinte* **numitoare** CTD II, 194; **nume** (*nomina*) CTD II, 254; HGL, 4; **nome** VOG, 17; IO, 31; **nomine** (*nume*) IO, 17, cf. şi 34; *toate* **numenele** BTG, 7r; **numenile** *proprie* CDR, 24; **nume** (*nomen*) BG, 9.

NUMERABIL adj. *lucruri* **numărabile** MAA, 77. (Cf. lat. *numerabilis*).

NUMERAR s., adj. (Fin.) **numerar** GC IV, 227r; ROB2, 589; NV, 286; PD, 448; *bani* **în numărătoare** AR 1837, 370 ter; **numărariŭ** R 1857, nr. 29, 3; *bani* **în munerariŭ** RF, 39. (Cf. fr. *numéraire*, lat. *numerarius*).

NUMERAŢIE s. („numărare; numerotare") **numeraţie** FEA, 15; ROB, 31; RBT II, 1, 4; EP I, 55; AOD, 44; ROB2, 581, 582; SRI, 4; NV, 286; ROM, 183; PAR, 9; NRC, 123; AML, 77; PD, 448; **număraţie** VVP, 95. (Cf. fr. *numération*, lat. *numeratio*).

NUMERIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 244. Cf. şi **numeríc** GC IV, 227r; **numeric** BPA, 54; DFL, 84, 163; NV, 286; KOS, XXII; PD, 448.

NUMEROS adj. **număros** CR 1829, 32; AR 1829, 17; CIRA, VIII; AIR I, 171, 195; AR 1837, 79; RB, nr. 6, 1; KCL, 123; FMIL 1840, 200; FMIL 1844, 50; CA 1850, 39; PBV, 294; **numeros** FTP II, 186; CIRA, 10; BFO 1833, 49; AIR III, 4; AR 1837, 58; CIN, 61; FMIL 1840, 348; FMIL 1844, 50; SIM, XIII; ASLI, 305; BEC, 5. (Cf. fr. *nombreux*, lat. *numerosus*, it. *numeroso*).

NUMEROTA vb. **numărizălui**, **numerizălui** IEP, 4; **numerarisi** ROI2 VIII, 38; BFO 1843, 12; **numărota**, **numerota** GC IV, 226v, 227r; **numerota** NV, 286; PD, 448. (cf. germ. *numerieren*, fr. *numéroter*, lat. *numerare*, it. *numerare*).

NUMEROTAJ s. **numerotagiu** GC IV, 227r. (<fr. *numérotage*).

NUMEROTAT adj. **numerarisit** BFO 1833, 53; BFO 1843, 12,

109; AOD, 18, 22, 55, 57; PDC, 40; CPO, 85; **număruit** SR, 46; **numerarizat** PDC, 91; **numerotat** BEC, 35, 36, 142, 162.

NUMEROTAŢIE s. NV, 286. (<fr. *numérotation*).

NUMEROZITATE s. **numerositate** FMIL 1847, 102. (Cf. lat. *numerositas*).

NUMISMAT s. GC IV, 225v; NV, 286; PD, 448. (<fr. *numismate*).

NUMISMATIC adj. **numismatíc** GC IV, 225v; *gabinet* **numismatic** AR 1837, 23; *culegere* **numizmatică** (*de monede*) AR 1838, 189; **numismatic** NV, 286; PBV, 294; PD, 448. (<fr. *numismatique*).

NUMISMATICĂ s. **nomistmatică** SIU, 7r; **numizmatica** (*cunoaşterea banilor*) KIT, 28; **numismatică** BAR II, 198, 199; SMR I, 30; StDR, 183; PBV, 294. (Cf. fr. *numismatique*, germ. *Numismatik*).

NUMISMĂ s. **numízmă** LB, 45; **numismă** (*ban*) BAR II, 6. (Cf. lat. *numisma*).

NUNDINAL adj. (Antic. rom.) [zi] **nundinală** PD, 448. (<fr. *nundinal*).

NUNDINĂ s. (Antic. rom.) *cu trei* **nundine** *mai nainte*, [în glosă, la subsol] *zioa de tîrg ce se făcea o dată pe săptămînă la Roma* CRV, 124; **nundină** NV, 405. (<lat. *nundina*).

NUNŢIATOR s. **nunţiator** (*vestitor*) GT 1838, 18. (<lat. *nuntiator*).

NUNŢIATURĂ s. („funcţia de nunţiu") NV, 287. (<lat. *nuntiatura*).

NUNŢIU s. (Bis.; „parlamentar") **nunţiu** VIC, 53v, 139r; NID I, 64v; CR 1829, 181; AR 1829, 166; AR 1830, 365; MID I, 55; NV, 287; StDR, 183; C, 127; *senatorii şi* **nunţii** (*deputaţii*) [în Polonia] AR 1830, 495; **nunţiul** (*solul*) *papei* AR 1832, 331; CIRA, 386; **nunciu** PD, 448. (Cf. lat. *nuntius* şi *nuncius*, it. *nunzio*).

NUR s. **nurile** *fimeilor sînt nostime* GIA II, 25v; **nurile** GIA I, 14r; GIA II, 100r; LVH, 27v, 35r, 66v; **nur**, pl. **nuri** LVH, 17v; FGS, 15v; GC IV, 227v; FEA, 32; MSR, 69; SIT, 331; SIM, 129; CA 1859, 71. (<tc. *nur*).

NURLIU adj. GIA II, 9r; LVH, 14r, 52v; AZ, 17r; VFD, 45; DFI II, 22; RL, 90; CA 1860, 83. (<tc. *nurlu*).

NUTAŢIE s. (Astron.) **nutaţie** GC IV, 227v; **nutaţie**, **nutăciune** StDR, 183. (Cf. fr. *nutation*, lat. *nutatio*).

NUTREŢ s., adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 244. Cf. şi **1.** s. **notreţ** (*hrană*) HPP, 11; KIT, 36, 372; **notreţul** *sau hrana* VPP, 230; **nutreţ** BRD, 113; AR 1837, 197; FMIL 1844, 107; StDR, 183; SSC, 78; **nutreţ** (*nutrimentum*) VA, 39; **nutreţ** (*hrană*) GM 1852, 55; **nătreţ** AR 1837, 39; CIN, 14, 65. **2.** adj. *fructuri* **nutreţe** BRD, 7. (Cf. lat. *nutritium* sau *nutricium*, fr. *nutrition*, it. *nutrizione*).

NUTRICE s. *mamă pre bani cumpărată* (**nutrice**) BDC, 24; **nutrice** (*doică*) VA, 269; BDC, 30; **nutrice** *sau doică* VD, 20; **nutrice** BAR I, 168; NV, 287; AVP, 15; PD, 449; **nutrice** (*doici*) HMV II, 72; VN, 9. (<lat. *nutrix*).

O

OBER adj. **ober** *iromónahul* GIA I, 132v; **oberlaitenant** IOD, 1; HMV I, 115; **oberlaitnant** ESI, 109; **oberlietenant** MCL 1838, 97; **oberi** *ofiţeri* CPL, 3; **ober**-*ofiţer* RO, 12; BPA, 73; ROB2, 625; SRM, 22; CPO, 11; **ober**-*doctor* BGO 1840, 102. (<germ. *ober*).

OBERŞTER s. (Milit.) **obrister** MDWS, 392; **obríster** NMSF, 59; **obrist** ESI, 109; NMSF, 57; BR 1829 I, 38; **obîrşter** PCB, 1; IID, 1; IID2, 1; **obrişter** IRF, 66; **oberşter** IAG, 1; **obríster**, **obérşter** IRF, 70; **obérster** IRF, 71; **oberster** IRF, 71; RA, 20; BDC, 131; **obîrstér** BR 1821, 23. (Cf. germ. *Oberster, Oberst, Obrist*, magh. *óberster*).

OBEZ adj. **obez** (*gras peste măsură*) RMS, 325. (<fr. *obèse*).

OBEZITATE s. RMS, 325. (<fr. *obésité*).

OBIECTARE s. **objectare** RL, 303.

OBLAŢIONAR (Relig.) NV, 288. (<fr. *oblationnaire*).

OBLAŢIUNE s. (Relig.) **oblaţie, oblaţiune** NV, 288; **oblaţiune** DILB III, 220. (Cf. fr. *oblation*, lat. *oblatio*).

OBLICAMENTE adv. D 1859, an.II, 11. (<fr. *obliquement*).

OBLITERAŢIE s. **obliteraţie** (*astupare*) WMM, 138. (<fr. *oblitération*).

OBOL s. („veche monedă grecească, de mică valoare”) GC I, 263r; NV, 288; CA 1855, 140; CA 1856, 85; AVP, 15; PD, 450. (Cf. fr. *obole*, lat. *obolus*).

OBOVAL adj. [frunze] **obovale** BIN, 127; BBS, 19. (<fr. *obovale*).

OBSCURANT s. *ignoranţii şi* **obscuranţii** FMIL 1847, 43. (<germ. *Obskurant*).

OBSCURANTISM s. Z 1856, nr.1, 1. (<fr. *obscurantisme*).

OBSCURITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 244. Cf. şi **întuneci-me** MF I, 126v; **obscuritate** DFL, 13, 16; SIT, 345, 350; PCI, 58; SCC I, 174; SCC II, 93; CFZ, 126; ICI, 34, 156; PFM, 501; AVP, 15; PD, 451.

OBSERVANŢĂ s. **observanţii** (*îndatinări*) BAR II, 48; *să ţie legea, uzanţa* şi **observanţa** *care o au ţinut cei de bună memorie imperatori* MID I, 61; **observanţă** DFL, 190. (Cf. lat. *observantia*, fr. *observance*).

OBSERVATOR[1] s. (Astron.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 244-245. Cf. şi **observatorie** sg. AR 1830, 188; CIRA, 285; **observatoriu** CR 1830, 110; VVP, 97; MEN I, 14; Univ 1846, 5; C, 23; PBV, 299; PD, 451; **observatoruri** BMN II, 95; **observătoare** *astrono-mică* LG, 93.

OBSERVATOR[2] s., adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 244-245. Cf. şi **1.** („privitor; cercetător") **luător aminte** AOS, 54; **observatoriu** AR 1829, 58; AR 1830, 61; DFL, 14; RL, 293; **observator** GPE, 13; ROB2, 630, 635; AF, 115; SIT, 293; GRR, 246; SCC I, 125; GCB II, 223; INB 1857, 6; PBV, 299; PD, 450; **observător** DFL, 90; SIT, 93; **observator, oservator** StDR, 185; **observatore** sg. TR 1854, 72. **2.** („păzitor al legilor") **observator** NV, 289.

OBSESIE s. BCB, 49; PD, 451. (<fr. *obsession*).

OBSIDIAN s. (Mineral.) **obsidian** CIN, 360; INB 1857, 15; **ob-sidiena** (*stecla vulcanică, agat negru de Islanda*) CEG, 28. (Cf. germ. *Obsidian*, fr. *obsidienne*).

OBSTETRICE s. („obstetriciană") *muma sa* [era] **obstetrice** DFL, 167. (<lat. *obstetrix*, *-icis*).

OBSTETRIŢIE s. („obstetrică") **obstetriţia** (*ştiinţa moşitului*) AML, 8; *mamos* (*doctorul de* **obstetriţie**) AML, 9.

OBSTINA vb. NV, 289; CA 1861, 29; PD, 451. (<fr. *obstiner*).

OBSTINARE s. DIB, 482, 644.

OBSTINAT adj. NV, 289; SMB I, 16; C, 3; DILB III, 220; D 1858, 6; PD, 451. (Cf. fr. *obstiné*).

OBSTINAŢIE s. **obstinaţie** GC I, 269r; NV, 289; CFZ, 63;

AVP, 15; PD, 451; **obstinaţiune** SMB II, 503. (Cf. fr. *obstination*, lat. *obstinatio*).

OBSTIPAŢIE s. **ostipaţia**, *adecă încuierea pîntecelui* FDB, 66; **încuietură** (*obstipatio*) PAM, 21. (<lat. *obstipatio*).

OBTURATOR **1.** adj., s. (Anat.) *artira* **obturatriţa** KMA, 390; [arteră] **obturatorie** PAD, 162; *muşchiul* **obturatorul** *intern* KMA, 241; PAD, 69. **2.** s. (Tehn.) **obturator** PFM, 53. (<fr. *obturateur, -trice*).

OBUZ, -Ă s. (Milit.) **1.** („ghiulea, bombă”) **obuză** GC I, 263r. **2.** **obuz** (*tun pentru bombe*) AR 1837, 116, 123; **obuz** PBV, 300. (<fr. *obus*).

OBUZIER s. (Milit.) **obuziar** GC I, 263r; **obuzier** GM 1854, 308. (<fr. *obusier*).

OCCIDENT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 245. Cf. şi **occidente** sg. IO, 48; **occident** GC I, 227r; BAR II, 153; FMIL 1840, 249; SCMI, 7; KDP, 87; CA 1855, 71; DILB I, 206; BC, 64; Z 1856, nr.1, 2; LIT, 149; AVP, 15; C, 2; PD, 453; **occident** *sau uest* RBT I, 36; **ocidente** DFL, 180; **ocident** BCB, 42; C, 12; **ocsident** PBV, 302.

OCCIDENTAL adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 245. Cf. şi **ocţidental** SPBA, 88; **occidental** GC I, 227, r; BAR II, 125; GRR, 243; DILB I, 206; Z 1856, nr.1, 3, nr.3, 3, nr.4, 3; ASLI, 303; INB 1857, 2, 8; CA 1857, 59; INB 1859, 26; PD, 453; **ocidental** MID I, 23, 29; DFL, 138, 181, 184; GCB II, 223; C, 10; **ocsidental** PBV, 303; **apusal** VVP, 9; GPG, 13; GPG2, 33.

OCCIPUT s. (Anat.) **ocsiput** (*partea dinapoi a capului*) KMA, 16; **occiput** NV, 290; *întîrzierea evacuaţiei i căşuna la* **occiputul** (*şezut*) *mari dureri* CA 1862, 26. (<fr. *occiput*).

OCEANIC adj. VVP, 100; BP, 29; PFM, 59; PBV, 312. (<fr. *océanique*).

OCHEADĂ s. **ochiadă** BP, 53, 118, 167; BDJE, 96, 158; PCI, 79, 148; AAR, 84; RL, 333. (Cf. fr. *oeillade*),

OCHEAN s. (Fiz.) **ocheanuri** GN, 48r; **ochean** GC I, 218r; MEN II, 147; **ocheană** CIRA, IX, StFE, 88; CA 1854, 6; **ochene** CA 1854, 5; **ochian** MCL 1838, 191; VVP, 97; RIP I, 4.

OCHELARI s. pl. **ochelari** GCA, 77; MI, VIII; SMA, 200; AsF, 76; **oculari** MR, 10; HMV I, 124; **ochilari** StFE, 86; SCC I, 156; NPT, 286; *le ceti fără* **ochelar** AR 1835, 121.

OCLUZIE s. **ocluzie** GC I, 225v; **oclusiune** (*astupare*) RMS,

211. (<fr. *occlusion*).

OCRU s. **ohra** *sau pămîntul cel roşu* PAM, 23; **ocră, ohră** GC I, 227r, 259v; **ocră** VDA, 23; **ocră** *sau oxid de fer* Prop, 255; PSE, 147; **ocru, ocră** NV, 290; **ocru**, *galben* BIN, 64; **ocru** (*Gelberde*) CEG, 23. (Cf. ngr. ὤχρα, lat. *ochra*, fr. *ocre*).

OCRUG s. **1.** („district, circumscripţie”) **ocruguri** SBM, 2; BGO 1840, 179; **ocrug** CDV, 1; MN 1836, 43, 76. **2.** („ciclu solar sau lunar”) **ocrug**, *crug* GC I, 227; GC III, 266r; **ocrug** EOI, 312.

OCTAEDRIC adj. *cristale* **octaedrice** PFHM I, 165. (<fr. *octaédrique*).

OCTAVĂ s. (Muz.) **otavă** GF, 63v; **octavă** PBM, 150; WPM, 11, 47; BDJE, 75; NV, 241; PFM, 389; PBV, 303; CA 1862, 52; PD, 454; **octavă**, **optavă** StDR, 185. (Cf. it. *ottava*, fr. *octave*).

OCULAR adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 245. Cf. şi *martur* **privitor** BFO 1833, 45; *martor* **de faţă privitor** MF II, 94r; *martor* **văzător** FMIL 1844, 19; [martor] **ocular** VVP, 98; MID I, 84; NV, 291; SCC II, 374; LIT, 49; D 1859, 163.

OCULIST s., adj. (Med.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 245. Cf. şi **ochiulistă** BD II, 127; **ochiulist** GC I, 222v; R 1858, 232; **oculist** CR 1829, 257; VVP, 98; BG, XV; PBV, 303.

OCULISTICĂ s. **oculistica** (*învăţătura pentru ochi*) CR 1830, 236.

OCULT adj. *ştiinţile* **ochiultes** (*tainice*) IRV, 32r; **ocult** CLV, 139r; Prop, 202; NV, 290; StDR, 185; DCB IV, 128; PD, 453. (<fr. *occulte*).

ODICOLON s. **odecolon** PPT, 12; KMP, 136; WCP, 35; **o de colonie** RB, nr.5, 4. (<fr. *eau de cologne*).

ODIOS adj. CV, 32; DFL, 195; NV, 292; SMB II, 416, 495; RL, 338; PD, 451. (Cf. fr. *odieux*, lat. *odiosus*, it. *odioso*).

ODOARE s. („miros”) **odor** (*miros*) TMS, 36; LB, 81; VA, 169; CFZ, 182; **odoare** NV, 257, 292; BMN III, 180; BIN, 24, 204, 241, 245; INB 1857, 19; BCI, 72; PD, 451; **odori** pl. WAM, 31; DCB IV, 166; **odoare** pl. INB 1857, 2; INB 1859, 105. (Cf. lat. *odor*, fr. *odeur*, it. *odore*).

ODORA vb. **odorează** (*amiroasă*) MIR, 18; NIS, 10; **odorează** EOI, 3. (Cf. lat. *odorare*, it. *odorare*, fr. *odorer*).

ODORANT adj. *mirositor* (**odorant**) PMC II, 48, 102; **odorant** NV, 292; CFZ, 49; BIN, 241; SPB, 226; INB 1859, 54; PD, 451.

(<fr. *odorant*).

ODORAT s. („mirosul, simţul mirosului") **odorat** MEN II, 69; DFL, 7, 38; NV, 292; PD, 452; *mirosul* (**odoratul**) PMC I, 19; **odoratul** (*mirositul*) CA 1862, 58. (<fr. *odorat*).

ODORAT adj. **odorat**, *adecă mirositor* MVV, 56; **odorat** *sau cu miros* MVV, 101, 105. (<it. *odorato*).

ODORATOR adj. *canalul* **odorator** BIN, 241.

ODORIFERANT adj. **odoriferant** NV, 292; RMS, 317; SCC II, 153; PD, 452; **odoriferent** BCA, 208. (<fr. *odoriferant*).

ODORIFIC adj. *plante* **odorifice** PIC, 98. (<fr. *odorifique*).

OFENSA vb. *nu te* **ofans** *niciodată* HMN, 18; **ofensa** HAN, 103; MEN II, 310; SIT, 84, 120; NV, 292; BCD, 7; SMB I, 223; CA 1855, 75; CEF, 77; PD, 452; **ofensarisi** VFD, 96. (<fr. *offenser*).

OFENSARE s. **ofansire** VFD, 91; **ofensare** AVP, 15.

OFENSAT adj. **ofansarisit** VFD, 100; **ofensat** BP, 121; T 1856, nr.4, 1; R 1857, nr.15, 2; BEC, XLIII; PD, 452.

OFENSĂ s. NV, 292; DIB, 290; CEF, 73; Z 1856, nr.8, 1; PD, 452. (<fr. *offense*).

OFENSIV adj. *războaile celi* **vătămătoare** CDG, 119r; **ofenziv** AR 1829, 47, 246; CR 1830, 356; AR 1830, 448; AR 1834, 161; SHI I, 17, 50; AMIM, 50; CA 1853, 41; CA 1854, 110; *război* **ofenziv** (**năvălitor**) AR 1834, 78; **ofansiv** GC I, 257r; **ofensiv** BPA, 49; HMV II, 228; NV, 293; BMN I, 80; RL, 12; Z 1856, nr. 4, 3; DCB IV, 130; CA 1861, 24; PD, 452. (Cf. fr. *offensif*, it. *offensivo*, germ. *offensiv*).

OFENSIVĂ s. **ofenzivă** AR 1834, 150; AR 1837, 120; **ofensivă** DFL, 98; NV, 293; TR 1854, 63; LIT, 140. (Cf. fr. *offensive*, germ. *Offensive*).

OFERI vb. **prosfora** SHI II, 63 bis; **oferi** DFL, 40; NV, 293; LS, 33; CEF, 60; LIT, 28, 298; DILB I, 206; GCB II, 223; pe la 1855 forma era frecventă; **ofera** SSC, pf.2; CA 1862, 35. (Cf. ngr. προσφέρω, lat. *offerre*, fr. *offrir*, it. *offrire* şi *offerire*).

OFERTĂ s. TR 1855, 16; PBV, 311; D 1859 an. II, 3; BEC, XIX; D 1860, 292; RF, 23, 24. (Cf. germ. *Offerte*, it. *offerta*).

OFICIOLAT s. (Adm.) **ofiţiolatuş** DOB, 7, 10; **ofiţiolat** IIP, 1; IPI, 1; MCI, 9, 13; IAO, 2; ICO, 3; SJ, 1, 2; VJ, 1; VSJ, 1, 2; RSL, 5; DOA, 44; MIB, 309; MR, 17; DU, 2; UT, 8; MIM, 93; **oficiolat**

GT 1838, 17. (Cf. lat. *officiolatus*).

OFIŢER s. Vezi *Împrumut. I*, p. 79. Cf. şi (Milit.) **ofiţer** DSM2, 45; JNA, 13, 38; CRac, 131, 138; SPBA, 59; IRV, 68r; MFV II, 84r; CLV, 144r; PIU III, 10, 38, 204; OFR, 26; CR 1829, 16; AR 1829, 17, 50; CR 1830, 325; AR 1830, 364; MRC, 146, 177; CBD, 26; pe la 1830 forma era frecventă; **ofiţăr** FTU, 25v; AZ, 169r, 173r; IRB, 14r, 22r; DAB, 20v, 47r; AR 1829, 5; SMB, 10; **ofiţir** OST, 47; RDN, 3; DSM, 40; OMT, 14; FLG, 5, 10; CB 1813, 84; MIR, 233; TF, 444, 462; IRF, 10, 59, 69; VPB, 14; CB 1815, 64; NB, 3, 32; GSP I, 85; CDA, 119, 177; VTO, 43v; FTM, 79; VPP, 203, 292; forma continuă să fie folosită pînă pe la 1850, îndeosebi de ardeleni şi bănăţeni; **ofiţier** AZ, 36r, 40v, 41v; GIC, 24, 167; GC I, 258r; GG, 51; **oficer** PCB, 144; LS, 52, 109; BC, 30, 33; LIT, 125, 214; D 1859, 143; **ofiţiar** MID I, 70; CDR, 95. (Cf. fr. *officier*, rus. офицер, germ. *Offizier*, lat. *officiarius*).

OFIŢERESC adj. **ofiţiresc** TF, 109; IRF, 100; BFO 1833, 76; **ofiţieresc** GC I, 258r; **ofiţeresc** RO, 13, 21; SRM, 3, 24.

OFIŢERIME s. **ofiţărie** ORC, 270; **ofiţerime** CR 1829, 3, 295; AR 1829, 121; CR 1830, 86; AR 1830, 200, 381; BFO 1833, 69; **ofiţărime** AR 1830, 159; **ofiţierime** GC I, 258r.

OFRANDĂ s. **oferendă** FMIL 1847, 58; **ofrandă** NV, 293; T 1856, nr.3, 4; PD, 453. (Cf. lat. *offerenda*, fr. *offrande*).

OFTALMIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 245. Cf. şi **oftalmíc, oftalmicesc** GC I, 257v; **otalmic** PMC II, 16. (Cf. şi it. *attalmico*).

OFTICĂ s. (Med.) **oftică** AI, 9v; MD I, 94r; PMV, 167; LB, 461; POS, 213; PBV, 311; **oftică** (*ftizis*) PMV, 81; **oftícă** (*phthisis*) PAM, 26; **oftígă** CSM, 13; **oftigă** CIN, 276; **ohtică** TG, 4; WAM, 158. (Cf. ngr. ὄχτικας).

OFTICOS adj., s. AI, 4v; PBV, 311.

OGIVAL adj. PD, 453. (<fr. *ogival*).

OGIVĂ s. (Arhit.) **ogiv** BC, 63; **ogive** pl. BC, 70, 81; **ogivă** PD, 453. (<fr. *ogive*).

OHLOCRAŢIE s. (Polit.) **ohlocratie** CR 1829, 171, 173; GC I, 259v; GG, 139; FMIL 1840, 198; FMIL 1844, 25; **oclocraţie** PBV, 303; **ohlocraţie** PD, 453. (Cf. ngr. ὀχλοκρατία, fr. *ochlocratie*, it. *oclocrazia*).

OLANDEZ s., adj. **olandian** OC I, 49v, 50r; **olandez** OC I, 68r; GN, 45r, 104v; DC II, 52r; DC III, 88v; DC IV, 8v, 10v, 12r, 58v,

203r; VIO I, 61r; GIA I, 20v; GIA II, 84v; DIP, 12v; VIC, 162v; HOG, 23, 40, 44; GSP II, 28, 38; ROB, 27; RB, nr. 5, 1, nr. 10, 4; MCL 1838, 33; SCC II, 317; **olandez** şi **golandez** VRM, 40; **holand** ILC, 2; **holandez** BE, 74r; MDWS, 388; SPBA, 89; AR 1830, 378; INB 1857, 30; **olandezesc** DC III, 212v; DC IV, 26r, 58v, 104r, 193v; VIC, 23v, 27v; **holandizesc** MDWS, 410; **holandicesc** CB 1814, 145; **holandesc** AR 1830, 377; **olandic** CR 1831, 120; FMIL 1844, 43. (Cf. ngr. ὁλλανδέξος şi ὁλλανδικος, fr. *hollandais*, lat. *holandicus*, germ. *holländisch*, rus. голландец).

OLEANDRU s. (Bot.) **oleandru** (*oleander nerium, laură sau dafin de cîmp*) PMC II, 14; **oleandru**, *floarea ce i se zice* **leandru** DILB IV, 203. (Cf. lat. *oleander*, germ. *Oleander*, fr. *oléandre*).

OLIGARH s. GC I, 229r; SHI II, 197. (Cf. ngr. ὀλιγάρχης, fr. *oligarque*).

OLIGARHIC adj. **oligarhicesc** SIU, 93r; **oligarhic, oligarhicesc** GC I, 229r; **oligarhic** NV, 294; **oligarşic** VVP, 98. (Cf. ngr. ὀλιγαρχικός, fr. *oligarchique*).

OLIGARHIE s. **oligarhie** (*stăpînire de puţini*) CDP, 91; **oligarhie** CR 1829, 124, 172; GC I, 229r; GG, 139; VVP, 98; FMIL 1840, 198; MEN I, 134; NV, 294; StDR, 185; LIT, 4, 331; C, 13; AVP, 16; PD, 454. (Cf. ngr. ὀλιγαρχία, fr. *oligarchie*).

OLIV, -Ă s. **olivii, oleastrii** *sau maslinii* SIN, 14; **oleastrii** (*maslinii*) SEC, 142; **oliv** (*maslin*) FTM, 267; BAR I, 99; AR 1835, 154; AR 1837, 282; NV, 294; BIN, 114; **oliv** AsP, 11; StIN, 55; FGGN, 53; BDJE, 132; CA 1855, 46, 95; GM 1854, 331; DILB I, 206; DCB II, 104; AVP, 16; PD, 455; **oliva** LMG, 34; **olive** *sau masline* AR 1829, 132; CIN, 279; **olivă** (*maslină*) AR 1837, 253; NV, 294; **olive**, *masline* StDR, 185. Cf. lat. *oliva*, germ. *Olive*, fr. *olive*, lat. *oleaster*, germ. *Oleaster*).

OLIVASTRU adj. **olivastru** (*masliniu*) CA 1861, 126. (Cf. it. *olivastro*, fr. *olivâtre*).

OMAGIAL adj. **homagial** GT 1838, 5, 17; **omagial** FMIL 1840, 348; MID I, 327. (Cf. lat. *homagialis*, fr. *hommagial*).

OMEGA s. („ultima literă a alfabetului grecesc”) BTGO, 6r; PBV, 305; PD, 455. (Cf. gr. ὠμέγα, fr. *oméga*).

OMILIE s. („predică”) **omilie** TD II, 49; **omelii** (*voroave*) CA 1853, XXIX; **omelie** PD, 455. (Cf. gr. ὁμιλία, lat. *homilia*, germ. *Homilie*, fr. *homélie*).

OMITE vb. *se* **omite** (*lasă afară*) IO, 18, cf. şi 53; **omite** SGR I, 150, 195; SGR II, 9; NV, 234; StDR, 186; CA 1856, VII; PD, 455. (<lat. *omittere*).

OMNIBUZ s. („trăsură publică”) **omnibus** CR 1830, 425; NV, 294; StDR, 186; PBV, 305; PD, 455; **omnibusă** TR 1854, 52. (Cf. fr. *omnibus*, germ. *Omnibus*).

OMNIPOTENT adj., s. **omniputinte** MID I, 53; DFL, 134; BIN, 459; D 1860, 376; **omnipotinte** BIN, 2; **omnipotent** KDP, 87; BMN II, 215; BMN III, 26; RL, 259; BIN, 154; BCI, 30; SPB, 147; AVP, 16; PD, 455; **omni-potent** CFZ, 170. (Cf. lat. *omnipotens*, fr. *omnipotent*, lat. *omnipotente*).

OMNIPOTENŢĂ s. **omnipotinţă** NV, 295; **omniputinţă** RL, 337; INB 1859, 52, 123; BEC, XXXIX; **omnipotenţă** RL, 359; PD, 455. (Cf. fr. *omnipotence*, lat. *omnipotentia*).

OMNIPREZENT adj. **omnipresent** BIF, 3. (<fr. *omniprésent*).

OMNIPREZENŢĂ s. SPB, 150. (<fr. *omniprésence*).

OMOFON s. *ziceri* **omofonime** FGP, 150; **omófon** GC I, 232v; **omofon** PBM, 71; PBV, 305. (<fr. *homophone*).

OMOFONIE s. GC I, 232v; PBV, 305. (<fr. *homophonie*).

OMOGEN adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 246. Cf. şi **omoghen** BDL III, 732r; MF II, 66v; VL, 54r; VCL, 1r; **omogen** GC I, 232v; VVP, 98; SMR I, 43; FMIL 1844, 61; VCL, 1v, 62r; EV, XLIX; CDR, 92; pe la 1850 forma era frecventă; **homoghen** MF II, 86v; CCF, 58, 59.

OMOGENITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 246. Cf. şi *este tot de o fire* (**omoghénie**) POS, 237; **omogeneitate** GC I, 233v; **homogheneitate** CCF, 29; **omoghenitate** SMR I, 6; **omojeneitate** RL, 250; **omogenitate** D 1859, 240; PD, 456.

OMONIM adj., s. **de un nume** *sînt cele ce...* DLG, 88; **omonim** HFP, 158; GC I, 232v; VVP, 98; EP II, 152; DFL, 189; NV, 406; CA 1853, XXXI; NPT, 322; PD, 456. (Cf. gr. ὁμώνυμος, fr. *homonyme*).

OMONIMIC adj. *dicţionariu* [...] *sinonimic*, **omonimic** *şi...* BG, 120. (Cf. germ. *homonymisch*).

OMONIMIE s. **omonímie** BLM, 67; **omonimie** GC IV, 225r; NV, 406; PBV, 305. (Cf. lat. *homonymia*, fr. *homonymie*).

OMUCID s., adj. **ucigătoriŭ de oameni** LSM, 113; **omucid** VFE, 68; BDJE, 75; CA 1848, 95; BCD, 474; RMS, 52, 255; LIT,

388; PD, 456; **omocid** CEF, 99; **omicid, omucid** NV, 406; **omicid** StDR, 186; CFZ, 164; RL, 408; PBV, 305. (Cf. fr. *homicide*, it. *omicida*).

OMUCIDERE s. **omicidere** CR 1830, 72; **omucidere** GC I, 232v, cf. şi 319r; **omucidere** (*homicidium*) BAR II, 101; **omuci-dere** MEN II, 130; CCP, 73; RMS, 14; **om-ucidere** CPO, 14; CA 1853, 11; **omocidere** INB 1859, 123. (Cf. fr. *homicide*, lat. *homi-cidium*, it. *omicidio*).

ONDULA vb. **ondula** NV, 295; PD, 456; **undula** DILB II, 236. (Cf. fr. *onduler*, lat. *undulare*).

ONDULAT adj. **undulat** BD II, 500; GC I, 301r; PFHM I, 177; **ondulat** CEG, 4. (Cf. lat. *undulatus*, fr. *ondulé*).

ONDULAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 246. Cf. şi **ondulaţie** GC I, 232v; NV, 295; PD, 456; **undulaţie** RB, nr.11, 1; SIT, 283; StDR, 282; **undulaţiune** DILB I, 215; **ondulaţiune** INB 1859, 26. (Cf. şi it. *ondulazione*).

ONEROS adj. **oneros** BCD, 326; **oneroz** BCD, 356, 408. (Cf. fr. *onéreux*, lat. *onerosus*).

ONEST adj., s. *om* **onest** (*omenesc*) CV, 30; **onest** CV, 38; DFL, 62, 66, 105; FMIL 1847, 224; BDJE, 145; SIT, 25, 83, 165; NV, 406; BG, 210; BCD, 363; LS, 73; MGP, 91; GRR, 219, 247; AAR, 93; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *honestus*, fr. *honnête*, it. *onesto*).

ONESTITATE s. **honestate** OMT, 18, 20, 42; **onestate** TSI, 44; SCC I, 177; SCC II, 17, 38, 374, 387; CA 1855, 2; RL, 397; DIB, 179; CA 1856, 38; LIT, 362; CA 1857, 15; PBV, 306; CA 1858, 12; R 1858, 5; INB 1859, 54; **onestate, onestitate** NV, 406; **onestitate** EV, XXVIII; SPB, 239; PD, 456; **onestie** LS, 82; GCB II, 223; D 1859, 146. (Cf. lat. *honestas* şi *honestitas*, fr. *honnêteté*, it. *onesta*).

ONOARE s. **honor** OMT, ded.; **onor** BDT, 71r; DO, 83; MCB, 135, 141, 169; CR 1829, 191; AR 1829, 60, 96, 101; AR 1830, 23; BAR I, 44, 103, 160, 200; BAR II, 9, 23, 148; SHI, XXI; SHI I, 20, 127; FL, 84; forma era frecventă pînă la 1860; **onore** GC I, 234r; **onor** (*cinste*) SPV, XVI; **onor** (*honoris*) BAR I, 64; *nu primi atare* **nurie** *seau dignitate* MF I, 220r; *pentru virtute, avere şi* **onurie** MF III, 87v; **oneruri** AR 1835, 16; **oner** (*cinstire*) AR 1837, 37; *le-gionul d'***oneor** RB, 373; **onoare** FMIL 1844, 397; MEN II, 295;

DFL, 34; CA 1847, 10; BDJE, 31; BP, 184; SIT, 38, 81, 114, 127; AF, 135, 193, 195; SIM, 147, 173; BG, 205; NV, 406; AGI, pf.; BCD, 191, 199, 225; LS, 11, 117; forma era de asemenea frecventă pînă la 1860; **onor, onoare** StDR, 186. (Cf. lat. *honor*, germ. *Honneur*, fr. *honneur*, it. *onore*).

ONOMASTIC, -Ă adj., s. *ziua* **onomastecă** AR 1831, 226; *ziua* **onomastică** BFO 1833, 161; BGO 1844, 20; SRM, 21, 195; FMIL 1847, 238; NV, 295; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *onomastique*, it. *onomastico*).

ONOMATOPEE s. **onomatopeia** RIM, 181; **onomatopee** GC I, 233r; PD, 456. (Cf. lat. *onomatopoeia*, fr. *onomatopée*).

ONORA vb. **onora** (*cinsti*) KIT, 329; **onora** CPM, 6; BAR I, 163; PGR, ded., MEN II, 192, 221; DFL, 66; FMIL 1847, 237; GLC, 31; CGR, VI; NV, 406; CA 1851, 34; PCI, 18; LS, 10; StDR, 186; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **onori** FMIL 1844, 336. (Cf. lat. *honorare*, fr. *honorer*, it. *onorare*, germ. *honorieren*).

ONORABIL adj. GC I, 234r; FMIL 1840, 47; DFL, 166; FMIL 1847, 201; BDJE, 2, 143; SIT, 45; BIP, 13, 30, 266; KOS, XI; BG, 206; NV, 406; BCD, 3; BRA, 2; PCI, 58; CA 1851, 24; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *honorable*, lat. *honorabilis*).

ONORABILITATE s. D 1860, 284. (<fr. *honorabilité*).

ONORAR s. („plată, salariu”) **onorar** MCL 1838, 33; FMIL 1844, 410; PBV, 306; **onorariu** CD, 65; ROB2, 668; LIT, 344; PD, 457; **onorariu**, **onorar** NV, 407. (Cf. fr. *honoraire*, lat. *honorarius*).

ONORAR adj. **honorar** CR 1831, 57; **onorar** AR 1834, 65; ELS, 16; FMIL 1840, 47; CD, 87; CA 1851, XII; CA 1853, LIV, 60. (Cf. fr. *honoraire*, germ. *honorar*).

ONORAT adj. **onorat** CV, 1; VPP, ded., 364, 365; DO, 93; BR 1821, ded., 167, 196; DGR, ded.; SFT, 5; TSI, 1827, V; PDP, 98r, 98v; BR 1829 II, 61; SSB, f.t.; AR 1829, 116; SPT, 5; VA, 288; BAR I, 156, 163; BAR II, 37, 73, 121; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **onorat** (*cinstit*) CTT, 188. (Cf. lat. *honoratus*, fr. *honoré*).

ONORAŢIE s. SPT, 3. (Cf. lat. *honoratio*).

ONORIFIC adj. **onorific** AsE, 20; GLC, XLII; SCC I, 156; TR 1854, 1, 69; LIT, 25; PD, 457; **onorefic** AVP, 16. (Cf. fr. *honorifique*, lat. *honorificus*).

ONTOLOGIC adj. **ontologhic** MF III, 107r; CFZ, 167; **onto-**

logic VVP, 98; DFL, 209. (Cf. germ. *ontologisch*, fr. *ontologique*).

ONTOLOGIE s. (Filoz.) **ontológhie** BLM, 17; **ontologhie** HFP, intr.13, 63; VM, 24; **ontologie** VVP, 98; EOI, 296; DFL, 177; NV, 295. (Cf. lat. *ontologia*, ngr. ὀντολογία, germ. *Ontologie*, fr. *ontologie*).

OOLIT s. (Geol.) GC I, 212v; HPA, 39r; NV, 295; CEG, 37. (<fr. *oolithe*).

OOLITIC adj. CEG, 37. (<fr. *oolithique*).

OP s. („lipsă, trebuinţă") *darurile de care avem* **op** SCM, 82; **op** (*lipsă*) SEC, 4; HPP, 27, 144. (Cf. lat. *opus est*).

OPAL s. („piatra scumpă") SIN, 29; GC I, 233r; CIN, 356, 357; VVP, 98; NV, 295; PFHM I, 176; MIN, 214; DILB IV, 203. (Cf. lat. *opalus*, germ. *Opal*, fr. *opale*).

OPERAT adj., s. **1.** („făcut, lucrat") **operatum** MIM, 55; **operat** GT 1838, 6; FMIL 1844, 147; MEN II, 255. **2.** (Med.) **operat** CD, 11; RMS, 346. (Cf. lat. *operatus*, fr. *opéré*).

OPERATOR s., adj. **1.** (Med.) **operátor** GC I, 233r; **operator** BFO 1843, 46; PMH, 10; NV, 296; PD, 457; *medicină* **operatorie** TMO, 41r. **2.** („cel care face ceva, lucrează") **operator** NRC, 209. (Cf. fr. *opérateur*, germ. *operateur,* lat. *operator*).

OPERĂ s. **1.** (Muz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 79. Cf. şi **operă** MRP, pf.; AR 1829, 176; MALP, 32; GC I, 232v; BDC, 198; MBE, 31; CIRA, 324, 337; AR 1835, 90; GTN 1835, 16; ELS, 4; GTN 1836, 25, 47; ECS, 7; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. **2.** („scriere; creaţie"; Lit.; fig.) **facere** VTT, 9r; MTT, 180r; ZFV II, 1r; GIA II, 102r; VIC, 7v, 50v, 133r; SPV, VI; **faptă** MAS, f.t., pf.; CDP, 162; CR 1829, 158; BS, 116r; BP, X, XVI, 64; **operă** (*lucrare*) BDT, 5v; **operă** AR 1834, 88; GTN 1836, 34; HP, X; FMIL 1844, 32; DLF, 3, 99, 179; KFL, III; CEF, 9; BC, II; CA 1858, 102; D 1859, 151; PD, 457; **uvraj** GC I, 278v; AsL, 32; CA 1860, 79. (Cf. lat. *opera*, it. *opera*, fr. *opéra*).

OPERETĂ s. GTN 1836, 106. (Cf. fr. *opérette*, it. *operetta*).

OPINA vb. **opina** GC I, 233r; GRN II, 45; NV, 296; RL, 381; **opinia** PD, 458; **a avea părere**, *opinari* MF II, 62r. (Cf. fr. *opiner*, lat. *opinari*).

OPINIATRU, -Ă adj., s. („îndărătnic") SIT, 147; NV, 296; SMB I, 130; WAM, 130, 150, 176; DIB, 202; DILB II, 232; LIT, 209; C, 4; PD, 458. (<fr. *opiniâtre*).

OPINIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. şi **opinionă** APC, 119v; **opiníe** TD I, 94, 95, 96; TD III, 457, 458; CP II, 211; CL I, 86; MPI, 202, 224; SPBA, 73, 94; GC I, 232v; CIRA, X, 112; AR 1837, 143; SHI II, 156; KMP, 116; DE I, 314; pe la 1840 forma era frecventă; **cugetare** *publică* AR 1829, 206; **opinia** (**cugetarea**) *publică* AR 1831, 112; **opinia** (*duhul*) *obştii* AR 1834, 414; **opinie** *seau* **părere** MF II, 61v, 62r, 66v; **părere** (**opinie**) VL, 66r; **opiniile** (*socotinţile*) *lăcuitorilor* AR 1835, 14; **părerea** *publică* [în notă: *opinio publica*] FL, 92; **părerea** *publică* FMIL 1844, 314; **opinia** *publică* GTN 1836, 108; MN 1836, 86; FMIL 1840, 203, 404; **opinione** KFL, 82; **opinie, opiniune** StDR, 186; **opiniune** LS, 26, 37, 67; BMN I, 35; GRR, 85, 220; TR 1854, 4; CFZ, 30; LMB, 28, 129; DIB, 223; BC, II; LIT, 24, 52, 63, 246; GCB II, 223; **opiniune** *publică* RSM, 4; SCC I, 237; Z 1856, nr.9, 4; LIT, 78; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860. (Cf. lat. *opinio*, fr. *opinion*).

OPIS s. AOD, 82; RL, 264. (<rus. опись).

OPIU s. **opium** PMV, 548; BD II, 136; VD, 112; CIN, 300; FMIL 1844, 265; AML, 138; PD, 458; **opium** şi **opiom** GC I, 233r; **opium** (*afion*) HMV I, 21; BIN, 186; *afion* (**opium**) SIM; **opium** (*amfion*) IL 1840, 64; **opiu** SS, 31; GPG2, 71; **opiu** (*afion*) BFO 1843, 171. (Cf. lat. *opium*, germ. *Opium*, fr. *opium*).

OPONENT s. GC I, 236r; StDR, 186; AVP, 16; **oponent** (*împotrivitor*) AR 1837, 74. (< germ. *Opponent*).

OPORTUN adj. C, 3; PD, 458. (Cf. fr. *opportun*, lat. *opportunus*).

OPORTUNITATE s. TR 1854, 71; JA, 147; PD, 458. (Cf. lat. *opportunitas*, fr. *opportunité*).

OPOZANT s. **opozant** GC I, 236r; CCB, 204; CCP, 181; StDR, 186; **opozat** CA 1850, 63; **oposant** SIT, 260; SPB, 66; PD, 458. (<fr. *opposant*).

OPOZIŢIE s. **opoziţie** IO, 61; GC I, 236; AR 1831, 112; SGR II, 144; AR 1834, 57, 370; GG, 79; AIR I, 128; AR 1837, 42, 63, 87; SHI I, 16; CCF, 97; RB, nr.3, 2, nr.6, 3, nr.10, 1, nr.13, 4, nr.25, 2; FL, 1; VVP, 99; FMIL 1840, 22, 205; pe la 1840 forma era frecventă; **opoziţione** KFL, V; **opoziţiune** D 1860, 86; **opoziţie, opusăciune** StDR, 187; **opusăciune** FMIL 1844, 233; DFL, 20, 129, 145; **opuseciune** VMP, 30; **oposiţie** SIF, 138; AR 1830, 106;

AsE, 5; MID I, 83; MEN II, 25; FMIL 1847, 68; SIT, 259; NV, 296; PBV, 306; PD, 458; **opositíone** KFL, 129; **opoziţiune** BMN II, 89; LIT, 52, 77, 258; PFM, 507; C, 6; GCB II, 223; DCB IV, 62; PTP, 11; BEC, 271, 399, 436; D 1860, 372. (Cf. lat. *oppositio*, fr. *opposition*, germ. *Opposition*).

OPRESIUNE s. **opresie** (*apăsare*) IL 1841, 154; **opresie** MID I, 146; R 1857, nr.4, 2; PD, 455; **opresiune** MID I, 81; RMS, 329; WCP, 48. (Cf. fr. *oppression*, lat. *oppressio*).

OPRESIV adj. **opresiv** (*apăsător*) CEF, 189; **opresiv** PD, 458. (<fr. *oppressif*).

OPRIMA vb. **oprime** PD, 458. (<fr. *opprimer*).

OPRIMAT adj. **suferitor** RL, 357; **oprimat** AVP, 16. (Cf. fr. *opprimé*).

OPTIM adj. AVP, 16. (Cf. fr. *optime*, lat. *optimus*).

OPTIMISM s. GC I, 238v; GPE, 35; FL, 26; DFL, 207; StDR, 187; SMB I, 140; PD, 459. (Cf. fr. *optimisme*, germ. *Optimismus*).

OPTIMIST adj., s. GC I, 238v; IFM, 3; HMV I, 192; R 1857, nr. 33, 1; CA 1862, 44. (Cf. fr. *optimiste*, germ. *Optimist* şi *optimistisch*).

OPŢIUNE s. **opţionă** CV, 33; **opţiune** DFL, 60. (Cf. fr. *option*, lat. *optio*).

OPULENT adj. **opulent** BDJE, 175; NV, 296; *distracţiuni ale vieţei trîndave şi* **opulinte** SMB I, 141. (Cf. fr. *opulent*, lat. *opulentus*).

OPULENŢĂ s. NV, 296; PD, 459. (Cf. fr. *opulence*, lat. *opulentia*).

OPUNE vb. **opune** (*înprotivi*) FTM, 183; **opune** (*împotrivi*) BR 1829 I, 21; AR 1834, 195; **opune** GC V, 147r; BAR I, 65; SHI II, 59, 88; BDJE, 38; SIT, 237, 256; SIM, 53, 105; NV, 296; BCD, 45, 189; CA 1850, 43; LS, 27; StDR, 187; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *opponere*, fr. *opposer*).

OPUNERE s. **opunere** DCI II, 2, 146, 186; **opunere** (*împotrivire*) FTM, 19; **opunere** VL, 19r; CA 1852, 24; PTP, 11; D 1860, 86; **oponere** IO, 61.

OPUS adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 246. Cf. şi *polurile cele* **opuze** VSN, 20r; **opuse** (*înprotivitoare*) FTM, 172; **opus** CCF, 90; SMR I, 1; VL, 19r, 20r; PIA, 27; CA 1848, 8, 35; NV, 407; AsMH, 5; ROM, 68, 139; RBM, 61; BCP, 92; GRR, 114; pe la 1850 forma

era frecventă; **opozit** GC I, 236r; HGL, 128; BPA, 57; CFZ, 104, 145; **oposit** DILB IV, 203; BEC, 58; PD, 458; **opozat** CA 1850, 63; **oposat** BMN II, 79, 109.

OPUS s. („lucrare, operă”) **opul** (*cartea*) IO, VII; **op** IO, 33; TF, 431; BAR I, 79, 88; MF II, 102v; FMIL 1840, 97; HMV I, 11; HMV II, 50; GLC, 77; BG, XXVI, 221; BCD, 6, 404; CA 1854, XXXI; RL, 273; INB 1857, 18, 20; PBV, 306; CA 1861, 14; PD, 459; **op**, *operă* StDR, 187; **opus** MPI, 6; MIM, 2; KIT, pf.; BRD, 102. (Cf. lat. *opus*, germ. *Opus*, fr. *opus*).

OPUSCUL s. GC I, 236r; AVP, 16; PD, 459. (Cf. fr. *opuscule*, lat. *opusculum*).

ORAGIOS adj. („furtunos”) *nori* **oragioşi** PFM, 510. (<fr. *orageux*).

ORAJ s. („furtună”) GC I, 238v. (fr. *orage*).

ORAL adj. *mărturisirea făcută* **cu gura** ORC, 182, 184; *învă-ţături* **din gură** NIU, 197v; *mărturia* [...] *spusă* **cu gura** MF II, 94r; *legea noastră* **orală** (*nescrisă* sau **din gură**) FEA, 18; **oral** (**din gură**) MF II, 101v; **oral** KFL, IX; NV, 297; RL, 226, 340; BCI, I, PD, 459. (Cf. fr. *oral*, germ. *oral*).

ORANJADĂ s. **oranjadă** WCP, 187; **oranjeadă** PMH2, 137. (<fr. *orangeade*).

ORANJĂ s. **oranje** (*portocale*) AR 1838, 92; **orange** (*portu-cale*) HMV II, 64. (<fr. *orange*).

ORANJERIE s. („seră cu portocali”) **orangerie** MCB, 143, 149; GIC, 192; GC I, 238v; SIT, 22; BCA, 387. (<fr. *orangerie*).

ORAR adj. (Astron.) *clime* **orale** *sau de un ceas* GG, 93, cf. şi 104. (Cf. fr. *horaire*).

ORATORIU s. **1.** („loc de rugăciune”) HBN, 61; NV, 297; PD, 459; **oratorie** pl. TR 1854, 144. **2.** (Muz.) *simfonii*, **oratorii**... BIF, 20. (Cf. fr. *oratoire*, lat. *oratorium*, it. *oratorio*).

ORĂ s. **ore** (*ceasuri*) NIS, 8; MVV, 77; BDZ, 15; FDB, 7; SPT, 113; CTT, 201; **oră** (*ceas*) TF, 248; VPP, 15; BDC, 172; **oră** SPBA, 95; PLB, 29; DILB I, 206; GCB II, 223; **oară** (*ceas*) BR 1829 II, 30; SPT, 16; SIC, 24; **oare** pl. SPBA, 76; SIC, 20; CTT, 213; FGE, 20; CA 1855, 117; CA 1858, 38; **oară** StDR, 184; CA 1852, 19; SCC II, 188; CA 1854, 48. (Cf. lat. *hora*, it. *ora*, fr. *heure*).

ORCAN s. **orcanul** *sau înfricoşata furtună* AR 1829, 72; **orcan**

GG, 108; AR 1838, 301; MCL 1839, 362; FGE, 81; RIP I, 48; EOI, 6; Univ 1845, 33; StFE, 169; StDR, 188; CA 1854, 86; *furtune au* **orcane** EGI, 38. (<germ. *Orkan*).

ORDIN s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247, şi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. şi **1.** (Milit., Adm., Comerc., „dispoziţie obligatorie, poruncă") **order** *de la feldmarşal* CDG, 57r, cf. şi 74r, 75r, 77v, 79r; **order** IRV, 128v; **ord** CPM, 30; **ordin** GC I, 249r; SR, 35; NPC, 8; CCB, 99, 141; JDS II, 438; LS, 118; PLB, 29; BCP, 96; TR 1854, 3; DILB I, 206; AsT, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **ordin, ordine** sg. NV, 297; **ordine** sg. C, 4; **ordine** sg., **ordin** PD, 460; *zîlnică* **poruncă** AR 1829, 173; **poruncă** *a zilii* CR 1831, 58; **poroncă** *de zi* AR 1833, 2; BFO 1833, 178, 210; BFO 1838, 57; BFO 1843, 13; SRM, III; SRI, 289; **poruncă** *de zi* RB, 245, 346; ROM, 169; CPO, 13; TR 1854, 79; **ordr** *de jur* (**poruncă** *de zi*) AR 1831, 78; **ordr** *de jur* AR 1834, 158; AR 1837, 69; AR 1838, 173; *cîteva* **ordre** *de jur* AR 1834, 269; *un* **ordre** *de jur* AR 1837, 319; **ordin** *de zi* TR 1854, 104; Z 1856, nr.2, 3; D 1859, 128; **poruncă** BGO 1840, 33; SRM, 168, 174; RBM, 171, 212. **2.** („distincţie, decoraţie") **ordine** pl. CDG, 27v, cf. şi 67v, 69r; IE, f.t., ded.; AR 1829, 11; CR 1830, 121; CPI, pf.2; CN, 36; SRM, 153; BCD, 3; forma era frecventă pînă la 1860; **ordine** (*cavalerii*) CIRA, 316; AR 1834, 249; AR 1837, 131; **ordin** CR 1829, 190, 192; AR 1829, 49; AR 1830, 19, 133; CIRA, 250; AR 1834, 51, 349; MN 1836, 8; AIR I, 84; AR 1837, 101, 247; SHI II, 209; HMN, 3, 28; forma era de asemenea frecventă pînă la 1860; *decoraţi cu* **ordinĭ** TR 1854, 66; *cavalier de* **rîndul** *Sfînt-Alexandru* CR 1829, 168; **orden** IEI, 70r, 71v; BR 1829 I, 38, 40; **ordene** pl. SRM, 207; **ord** MIB, 237; IRF, 71; RA, 43, 93; CS 1820, 3; CC, 40; GAT, 77; CR 1829, 100, 128; GG, 141; FD I, 12; PDT, ded. **3.** („asociaţie, comunitate, grup laic sau religios, tagmă") *maghistru* **orderului** *teutonicesc* CB 1806, III; **ordenul** *cavaleriei lui Hristos* NID II, 163r; *cavaler al* **ordului** *de Ierusalim* TAA, f.t.; **ordul** *călărimei* FMIL 1840, 71; **ordul** (**rîndul**) [...] *sîntului Benedict* GLC, 85; **ordinele** *cavalerilor* CR 1829, 191; **ordinul** *patriciilor* [...], **ordinul** *sau treapta călăraşilor* [...], **ordinul** (**rîndul**) *ecvestru* BAR I, 45, 49, 61; **ordin** SHI, ded.III; SHI II, 127, 192; CDCE, 17, 22; MEN I, 258; RL, 383. **4.** (Arhit.) **ordin, ordinie** GC I, 249r; **ordin** VDA, 13; AR 1837, 24; VVP, 99; BC, 80; **ordină** VDA, 13, 15; *colonă după* **rînduiala** *ionicească* SPBA,

13; *coloane de* **rîndul** *doric* AR 1830, 386. (Cf. şi germ. *Order*, rus. ордер şi орден).

ORDONANŢĂ s. **1.** (Adm., Milit.) *străjile satului şi* **ordinanţele** *de purtat cărţi de la un loc la altul* FLG, 52; **ordinanţ** CB 1813, 83; *a lor svită şi* **ordinanţi** IRF, 100; *un soldat de* **ordinanţĭ** KUB, 10; *se vor aşeza pe la toate ramurile oblăduirii* **ordonanţe** *sub numire de dorobanţi* ROB, 20; **ordonanţii** *de cinste* [...], **ordonanţii** *şi vistavoii* [...], **ordonanţe** *şi vistavoi de cinste* [...], *rînduit de* **ordonanţ** [...], *ofiţerul rînduit la* **ordonanţi** [...], *ofiţerii rînduiţi de* **ordonanţă** SRM, 15, 16, 17, 18, 30, 198; *ofiţer de* **ordonanţă** D 1859, 126. **2.** (Adm., Jur., „dispoziţie scrisă, ordin, decizie, orînduială") **ordinanţă, ordonanţă** GC I, 249r; **ordonanţă** AR 1830, 400; AR 1834, 38; AR 1837, 73, 86, 340; AR 1844, 10, 18; ROB2, 583; SIT, 196; NV, 297; CA 1851, IV; StDR, 188; pe la 1850 forma era frecventă; **ordonanţă** (*poroncă*) AR 1830, 460; AR 1831, 83; AR 1834, 156, 268; AR 1837, 171; **ordonanţă** *de plată* RF, 8, 13; **ordonanţele** *de cheltuieli* RF, 25; **ordonansă** BFO 1843, 265; **ordonanţie** KOS, XXVI; GM 1854, 173. **3.** (Med.) **ordonanţă** (*reţetă*) RMS, 5, 50; **ordonanţă** NPT, 261; WCP, 8. (Cf. lat. *ordinantia* şi *ordinancia*, germ. *Ordonnanz*, it. *ordinanza*, fr. *ordonnance*).

ORDONATOR s. („cel care pune ordine, care ordonă, care dispune") *gheneral-***ordinater** IRF, 55; **ordinatoriul** *mundului* [...], **ordinătoriul** *universului* DFL, 131, 187; **ordinator** CFZ, 167; **ordonator** NV, 297; **ordonator** [de credite, de plăţi] RF, 13, 16, 20, 37; *dătător de ordine sau* **ordonator** [al unei poliţe] BEC, 189. (Cf. lat. *ordinator*, fr. *ordinateur* şi *ordonnateur*).

ORFAN, -Ă adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. şi **orfan** FLG, 10; BD II, 140; CR 1829, 260; GC I, 245r; CIRA, X; AR 1837, 117 bis; ROI2 III, 6; DAH, 38; HMN, 21; CD, 63; BP, 140; NV, 297; StDR, 189; pe la 1850 forma era frecventă; **orfani** (*săraci*) BR 1829 I, 8; **orfeni** DO, 47; BMV, 9; **oarfăn** (*sărac*) TMS, 22; CB 1826, 66, 67; SPT, 87; CTT, 255, cf. şi 143; **oarfeni** (*săraci*) TAI, 24, 31; TMS, 50; CTT, 147; **órfeni** (*săraci*) KIT, 218; **orfelin** (*sărac de părinţi*) IRV, 137r; *sîrman* (**orfelin**) CR 1829, 302; **orfelin** SIM, 54, 98; BIP, 44; CA 1852, 67; LIT, 322; CA 1858, 120; **orfelină** BP, 13, 14; PCI, 87, 92, 99; BCP, 86. (Cf. lat. *orphanus*, ngr. ὀρφανός, fr. *orphelin*).

ORFANICESC adj. („privitor la orfani”) GC I, 245r; BFO 1833, 200; StDR, 189; JA, 168. (Cf. ngr. ὀρφανικός).

ORFANITATE s. („condiţia de orfan”) **oarfanitate** (*sărăcie*) CTT, 255; **orfanitate** NV, 297. (<lat. *orphanitas*).

ORFANOTROFIC adj. *institut* **orfanotrofic** HMV I, 9; TR 1854, 94.

ORFANOTROFIE s. („orfelinat”) **orfanotrofie** CPR, 17r; *sîrmănărie*, **orfanotrofie** SCS, 8; **orfanotrofium** BD II, 140; **orfanotrofie** şi **orfanotrofíon** GC I, 246r; **orfanotrofie** AR 1830, 175, 357; ROB, 21, 26; CPL, 1; CPI, 105, 119, 144; AR 1837, 59; IL 1840, 27. (Cf. ngr. ὀρφανοτροφεῖον, lat. *orphanotrophium*).

ORGAN s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247, şi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. şi **1.** (Anat., Fiziol.) **organ** APC, 168v; DCP, 1, 2; MPI, 108; SPBA, 95; MFV I, 83v; CLV, 140r; LPT, 37; PCB, 56; EGR, XII; PDP, 107r; AR 1829, 83, 236; HFP, 79, 123; POS, 182; AR 1830, 98; BDC, 64; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **organ** (ὄργανον) TAO, 65; **organ** (*organon*) VA, 37. **2.** („mijloc, instrument de comunicare, de acţiune etc.; exponent, reprezentant; mijlocitor”) **organ** AZ, 9v; BDL I, 14r; RA, 22; DCP, pf.; SPBA, 8; MCB, 90; PIU I, 2; CR 1829, 2; AR 1829, 59, 118; GC I, 244r; FTP II, 66. **3.** (Mecan.) **organ** MVV, 90. **4.** („instrument muzical”) **organ** AZ, 79v; FNB I, 85; DCN, 101; CR 1829, 257; AR 1835, 64; RCM, 270; RL, 151.

ORGANIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247. Cf. şi **1.** (Fiz., Chim., Biol., „care ţine de structura, de esenţa, de funcţiile unui organ sau organism; privitor la organe şi organisme vii) *trup* **organicesc** CLV, 140r; **organicesc** MFV I, 24r, 62v; EOI, XXIX; **organic** BDL II, 734v; VVP, 99; FMIL 1840, 113; DFL, 38, 61; MEN II, 78; JA, 99; PBV, 308; PD, 460; *viaţa vegetale* (**organică**) HFP, 218; [corp] **organic** LOA, 82; FL, 12; FMIL 1840, 121; *fiinţe* **organice** DFL, 81; INB 1857, 4; CA 1858, 24; *materii* **organice** CER, 90r; INB 1859, 35; AML, 128; *boale* **organice** AML, 36. **2.** („care rezultă din organizarea, din construcţia unui lucru; esenţial, intrinsec, fundamental”) **organicescul** *regulament* ROB, 95; CPL, 1, 13, 18; LOA, 14; BGO 1840, 2, 51; BGO 1844, 49; PDC, 26; **organicescul** *reglement* BFO 1833, 1, 135; **organiceasca** *lor zidire* MF I, 2r; *legiuirile* **organiceşti** ROI2 II, 6; **organic** HFP, 4; CCF, 59, 64; VL, 8v, 19r; GT 1838, 19; MID I, 203; FMIL 1847, 127;

CGR, VIII, 9; LIT, 6; *regulament* **organic** ROB, f.t.; CPL, 74 bis; CCB, 2; *reglement* **organic** ROI2 II, 1; **organíc** şi **organicesc** GC I, 242v.

ORGANIST s. (Muz.) **organistele**, *clopotarii şi feţii besericii* FLG, 49; **organistă** m. LB, 470; **organist** GC I, 242v; VVP, 99; AsL, 42; RL, 151; PBV, 308; **organist** (*fabricant de clavire*) AR 1835, 58. (Cf. lat. *organista*, it. *organista*, fr. *organiste*, germ. *Organist*).

ORGANIZAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247. Cf. şi **organizaţie** MIU, 37; MIA, 18; TAI, 4; RA, 13, 35, 44; VPP, 110; MPI, 81; DGR, ded.; MFV I, 16r, 51v; CLV, 21r, 140r; CR 1829, 209, 309; AR 1829, 29, 36, 43, 116; CR 1830, 109; AR 1830, 97, 134, 203, 368; GC I, 242v; VA, 60, 193; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **organizaţii** *sau întocmiri* TAI, 28; **tocmire** (*organisation*) RO, 16; **organizaţie** (*făptură*) BIN, 226; **organizaciune** CER, 3r; **organizaţiune** (*compoziţiune*) BMN II, 104; **organizaţiune** DILB II, 232; INB 1859, 6; BEC, X; AML, 48.

ORGANOLEPTIC adj. *proprietăţi* **organoleptice** PFHM I, X, 228. (<fr. *organoleptique*).

ORGĂ a. (Muz.) **org** (*sau maşină de cîntat*) AR 1834, 388; **orgă** PD, 461. (<fr. *orgue*).

ORGIE s. **órgie** GC I, 246r; **orghiile** (*sărbirile desfrînate*) AR 1832, 206: **orgie** SIT, 69; SCC II, 277; CA 1854, 79; RL, 235; CMI, 192; DILB IV, 203; BC, 17; SAI, 28, 96; PD, 461; **orgie** (*beţie*) SCC II, 349; RMS, 34; **orgii** (*bencheturi desfrînate*) Z 1856, nr.18, 2. (Cf. ngr. ὄργια pl., lat. *orgia* pl., fr. *orgie*).

ORHIDEE s. (Bot.) **orhidee** pl. BIN, 167; INB 1859, 94; **orhide** (*orchis*) MIN, 185. (Cf. fr. *orchidées*).

ORHITĂ s. (Med.) **orhit**, *umflarea boaşelor* PMC I, 113; **orhit** WAM, 53. (Cf. fr. *orchite*, ngr. ὀπχῖτης, germ. *Orchitis*).

ORIBIL adj. **oribil** BDJE, 123; NV, 407; PD, 462; **oribile** sg. AVP, 16. (Cf. fr. *horrible*, lat. *horribilis*).

ORIENT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247. Cf. şi **orient** *sau răsărit* MIU, 456; **orient**, *adecă răsărit* GSP II, 170; BPN II, 312; *răsărit sau* **orient** SIC, 27; **orient** (*răsărit*) AsFA, I; *est sau* **orient** RBT I, 36; **orient** GC I, 242r; BAR II, 153, 140; AR 1834, 61; LMS, 37; KDP, 87; CA 1852, XVIII; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **oriente** sg. DFL, 107.

ORIENTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247. Cf. şi **orienta** GC I, 242r; IVA, 29; SIT, 33; StDR, 118; CFZ, 111; PBV, 308.

ORIENTAL adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247, şi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. şi **orientalicesc** TPE, 22v; PDT, 42; **oriental** (*al răsăritului*) DZ, 107; SPBA, 88; BAR II, 125; **oriental** *sau de la răsărit* AR 1829, 171; **oriental** SPBA, 90; PCC, 11; CR 1829, 118, 194, 313; AR 1830, 101; GC I, 242r; SGR I, 198, 203; GG, 27; ECS, 91; pe la 1835 forma era frecventă; *cauza* **orientale** TR 1854, 1; **răsăritan** GG, 29; VVP, 121; GPG, 13; **oriental** *au* **răsăritan** GG, 86.

ORIENTALISM s (Filoz., Relig.) **răsăritenism** FMIL 1844, 197; **orientalism** DFL, 170, 182. (Cf. fr. *orientalisme*, germ. *Orientalismus*).

ORIENTALIST s. **1.** („specialist în probleme orientale") AR 1829, 171; R 1857, nr.37, 4. **2.** („oriental") PGRL I, 6. (Cf. fr. *orientaliste*, germ. *Orientalist*).

ORIFICIU s. **orificiu** (*vrană*) NV, 298; **orificiu** TCC, 40v; PD, 461. (<fr. *orifice*).

ORIGINAL adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 80. Cf. şi **1.** („care datează de la origine, primar, primitiv; autentic; cu totul nou; personal") *a aduce limba aceasta în curăţenia şi* **orighinalul** *ei* TGR, pf.6; *aduce limba noastră la* **orighinalul** *ei* OST, XV; *în* **urighinal** PFBA, 630v; *după* **urighinal** RHM, 7; *în* **orighinal** MIB, 339; RPL, 5; PDC, 41; **orighinal** BDT, 5v, 49v; CL I, pf.5, 1, 19; MIB, 93; RPL, 14; BDL I, 82r; BDL III, 735v; BPN II, 346; MIM, 4; AOS, 91; SPBA, 13, 18, 95; NZ, 33r; BGV, 36r; KIT, 30; MFV II, 63v; GIC, 186; MG I, 196; PP, II; AR 1829, 19, 176; AR 1830, 113, 357; forma era frecventă pînă pe la 1840; *începelnic*, **orighinal** MG I, 195; **orighinalnic** BFO 1833, 154; CPI, 261; ROI2 VIII, 10, 37; *în* **original** MIB, pf.; DOA, 8; CR 1829, 294; CR 1830, 112; GTN 1835, 20; CCB, 17; CA 1847, 24; CA 1850, 55; CA 1852, 63; RIT, 20; **original** MIB, 59, 158; DOA, 47; RA, 60; DCP, 180; SPBA, 13; DCN, 86; NMP, 11; CR 1829, 130, 133; CR 1830, 149, 152, 324, 340; pe la 1830 forma era frecventă; *repertoriu* **originale** D 1860, 395; *obligaţiunele* **originalĭ** BCD, 324; **originalicesc** CCF, 32, 101; **orijinal** ASLI, 275, 280, 283, 289; *tragedii* **originele** CR 1830, 149. **2.** („neobişnuit, neaşteptat; ciudat, bizar, extravagant") **orighinale** *deprinderi* AR 1834, 104; *un* **orighinal** (*om ciudat*) AR 1835, 101; **original** CR 1829, 262;

FMIL 1840, 310; SMR I, 42; MID I, 135; CA 1848, 41; NV, 298; SMB I, 277; AAR, 82; CA 1858, 29. **3.** (Cf. ORIGINAR, **1.**) **orighinala** *dispoziţie a minţei* MPI, 140; *limba cea naturală sau* **orighinală** SGR I, 169; **orighinalii** *pămînteni din America* EGI, 50; **orighinalii** (*neschimbaţii*) *urmaşi a vechilor frizi* IL 1840, 20; **originala** sau întîia *formă de vorbire a romanilor* BAR I, 180; **original** StIN, 24; AsLM, 1; GLC, 25; CGR, XV; CA 1855, 35; *substantive* [...] **originale** *sau de rădăcină* CGR, 36; *verburile* [...] **originale** *şi derivate* CGR, 87; *limbile* [...] **originale** *sau primitive* BG, 3. (Cf. lat. *originalis*, germ. *original* şi *Original*, fr. *original* şi *originel*).

ORIGINALITATE s. **1.** („însuşirea de a fi original; cf. ORIGINAL, **1.**") **originalitate** HFP, 66; CR 1830, 152; GC I, 242r; LOA, 81; AIR I, XV; MN 1836, 19; CCF, 26, 89; SHI II, 9; VVP, 99; DE I, 36; SMR I, 102; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **orijinalitate** ASLJ, 302; **originălime** CCF, 25, 71, 88. **2.** („însuşirea de a fi original; cf. ORIGINAL, **2.**") [societate] *cunoscută pentru a ei* **orighinalitate** (*nepilduire*) AR 1834, 208; **originalitate** SIT, 154; CA 1850, 93; SMB I, 102; CA 1855, 67; CA 1859, 100. (Cf. fr. *originalité*, germ. *Originalität*).

ORIGINALMENTE adv. („de la început, de la origine") **originelemente** PFM, 448. (<fr. *originalement*).

ORIGINAR adj., adv. **1.** (de la început, natural, de origine, de loc") **orighinar** MF II, 77v; *ţertitudine* **orighinarie** *embirică* MF II, 47, cf. şi MF III, 78r; *familia* [...] **originară** *din Franţa* MID I, 188; *proprietatea e naturală sau* **originară** BCD, 249; **originar** NV, 298; BG, 51; SSC, 48; SCC I, 229; SCC II, 386; RL, 399; LMG, 35; PD, 462; *forma* **originarie** *a lucrării* KFL, 35, cf. şi 46; *intenţiunea ei* **originarie** TR 1854, 12; *pronume personarie* **originarie** CCG, 10; [numerale] **originarie** CCG, 34; *să păstreze armonia* **originare** BCD, 535. **2.** (Cf. ORIGINAL, **1.**) să să *scrie în* **orighinarile** *lişte* RPL, 3; [cartea] *este* **orighinară** BG, X. (Cf. lat. *originarius*, fr. *originaire*, germ. *originär*).

ORIGINE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247. Cf. şi **origínă** GC I, 242r; **origine** MN 1836, 33; VVP, 99; FMIL 1840, 196; DE I, 314; EP I, 50; FMIL 1844, 334; PS, 5; ASI, 2; SIT, ded.3, 284; KDP, 19, 93; CGR, 16, 87; PCI, 39; LS, 62; forma era frecventă pînă la 1860; **origine** (*început, urzire*) FMIL 1844, 17; *naşterea* (**origina**) *apelor*

minerale FDA, 79; **orijină** ASLI, 300; **orighină** VL, 55v; BFO 1843, 22; **orighine** (*viţă*) AR 1832, 290; **orighinea** *lăcuitorilor* SHI I, 51; **origine** (*început*) PGR, 122; **origine** MEN I, 174; MID I, 3, 42, 79; DFL, 10; FMIL 1847, 10; BDJE, 23; BP, III; BG, XXVII; CGR, VII, 67; KDP, 97; BCD, 227; PCI, 8; pe la 1850 forma era frecventă; **origin** HPA, 13v, 24v; AIR I, XII, 9, 18, 161; FMIL 1847, 3; CA 1853, 45.

ORIZONT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247. Cf. şi **orízon** FIT II, 95r; GIA I, 60r; **orizon** OC II, 55v; PSG, 14r, 72r; GIA II, 57v; DAB, 64v; FGS, 36v; GSP I, pf.; BDL III, 735v; PCP, 4; PP, XI; HFP, 128; CR 1829, 6, 234; AR 1829, 1, 10, 162; NMP, ded.2; CR 1830, 85; AR 1830, 74; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **orizont** VEI, 44r, 44v, 45r, 45v; TMS, 110; GSP II, 61; FTM, 8, 58, 244; BPN II, 296; SC, 160v; HFP, 96; MBV, 48; pe la 1830 forma era frecventă; **orizonte** sg. SIT, 39, 250, 268, 356; LIT, 291; **orizond** PVV, 4v; APP I, 14; **horizont** CB 1814, 82; SPBA, 36, 55, 83, 104, 105; PTC, 5; BRD, 12; MBV, 52; CTT, 11; **horizon** BD I, 490; EGR, 116; SVC, 13; AR 1835, 192; AIR I, XIV; DF I, 19v.

ORIZONTAL adj., adv., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 247-248. Cf. şi **orizontal** PTF, 65v, 128v, 130v, 155v; CR 1829, 262; AR 1829, 201; SGR I, 16; pe la 1830 forma era frecventă; **orizondalicesc** IRV, 106v; **orizontal, orizontalicesc** GC I, 242r; **orisontal** BIP, 60; **horizontal** GRN II, 101; AsM2, 162.

ORIZONTALITATE s. MN 1836, 13; IL 1840, 52; CEG, 99. (<fr. *horizontalité*).

OROGRAF s. (Geogr.) **oreograf** GC I, 242r. (Cf. fr. *orographe* şi *oréographe*).

OROGRAFIC adj. **oreografic** şi **oreograficesc** GC I, 242r; *harte* **orografice** LMG, 19. (Cf. fr. *orographique* şi *oréographique*).

OROGRAFIE s. **oreografie** GC I, 242r; PD, 460; **orografie** NV, 299. (Cf. fr. *orographie* şi *oréographie*).

OROLOGERIE s. **orologierie** LMG, 47; **orologerie** R 1857, nr. 28, 4; PD, 462. (Cf. fr. *horlogerie*, it. *orolologeria*).

OROLOGIER s. **orlogier** PCI, 62; **orologier** (*ceasornicar*) CEF, 239; **orologar** (*ceasornicar*) R 1857, nr.39, 1. (Cf. fr. *horloger*, it. *orologiere*).

OROLOGIU s. **orologhion** GSP I, pf.; **orologhiu** SPBA, 76, 95; **orologiu** DFL, 58; FMIL 1847, 172; BPB, 50; SIT, 282; AF, 115, 201; GLC, XXVII; BCD, 315, 338; PCI, 62; PLB, 29; BCB, 47; SAP, 188; BMN III, 89; pe la 1850 forma era frecventă; **oroloj** (*ceasornic mare*) GG, 216; **orolog** RIP I, 313; **orlogiu** CMI, 22, 194. (Cf. ngr. ὡρολόγιον, lat. *horologium*, it. *orologio*, fr. *horloge*).

ORPIMENT s. *arsenicul galbăn numit* **orpimento** GF, 200r; **orpiment**, **auripigment** GC I, 246r; *trisulfur de arsenic* (**orpiment**) PFHM I, 205; **auripigment** SIN, 40; FDB, 89; CIN, 454; PD, 106; **auripigment** (*o amestecătură ce se întrebuinţează la facerea văpselei galbene*) BFO 1843, 171. (Cf. fr. *oripiment*, it. *orpimento*, lat. *auripigmentum*, germ. *Auripigment*).

ORTOPED s. PBV, 308. (Cf. germ. *Orthopäd(iker)*).

ORTOPEDIC adj. **ortopedic** şi **ortopedicesc** GC I, 246r; PBV, 309. (<fr. *orthopédique*).

ORTOPEDIE s. GC I, 246r; NV, 299; RMS, 343; PBV, 309. (<fr. *orthopédie*).

ORTOPEDIST s. GC I, 246r; NV, 299; PBV, 309. (<fr. *orthopédiste*).

OSCILATORIU adj. *trupuri* **oscilătoare** StFE; *mişcare* **oscilatorie** PFM, 25. (<fr. *oscillatoire*).

OSEMINTE s. pl. **osăminte** BPB, 89; **oseminte** NV, 299; DILB III, 220; PD, 463; **osemente** PFM, 365. (<fr. *ossements*).

OSIANIC adj. ASI, 12; NV, 300. (<fr. *ossianique*).

OSPEL s. DE I, 314; SIT, 23, 218, 230, 299; NV, 246; PCI, 50; SMB I, 5; LIT, 99; PD, 463.

OSPELĂREASĂ s. SMB I, 8.

OSPELĂRIE s. **ospelărie** DIB, 429; DILB I, 232; WAM, 76; **ospelerie** WAM, 66; CA 1862, 109.

OSPITABIL adj. („ospitalier”) BCI, 142.

OSPITAL adj. („ospitalier”) *mare* **ospitală** CA 1855, 95. (Cf. lat. *hospitalis*, it. *ospitale*).

OSTATIC s. **ostagi** (*credinceri sau amanet de oameni*) FTM, 272; **ostagiu** LIT, 166, 399; AVP, 16; **otajile** (*zăboagele*) IRV, 58r; **otaj** GC I, 255v; GM 1854, 306; **otagiŭ, otag** NV, 300; **otagiu** LIT, 313; **ostatici** (*zăloage*) MID I, 35. (Cf. it. *ostaggio* şi *ostattico*, fr. *otage*).

OSTENTAŢIE s. **ostentaţie** NV, 300; PD, 463; **ostentaţiune**

TR 1854, 3, 150. (Cf. fr. *ostentation*, lat. *onstentatio*).

OSTEOLOG s. GC I, 253v. (<fr. *ostéologue*).

OSTEOMIELITĂ s. (Med.) PPC, 132r. (<fr. *ostéomyélite*).

OSTEOSARCOM s. **osteosarcom** RMS, 149; **osteosarcomă** RMS, 329, 362, 363. (<fr. *ostéosarcome*).

OSTRAC s. (Antic. gr.) SGR I, 20. (<gr. ὄστρακον).

OSTRACISM s. (Antic. gr.) **ostrachism** PTF, 44r; GC I, 255r; **ostraţism** MIU, XXI, XXIII; **ostraţizmus** SIU, 95v; **ostrachismos** BPN I, 62, 63; **ostrachismus** BPN I, 111; **ostracism** CA 1848, 61; StDR, 189; AVP, 16. (Cf. gr. ὀστρακισμός, lat. *ostracismus*, germ. *Ostrazismus*, fr. *ostracisme*).

OSTROGOT s. **ostgot** NID I, 6r; NID III, 6v, 7r; **ostrogot** PIU III, 46; PIU IV, 255r; AIR I, 19; DMIL 1840, 305; NV, 300. (Cf. lat. *ostrogothus*, fr. *ostrogoth* şi *ostrogothe*, *ostrogot, ostrogote*).

OTCUP s. („bun sau venit al statului, dat în arendă") ROB, 18; LOA, 14; BFO 1833, 48, 50, 53; AR 1837, 271; ROI2 III, 123; CD, 20; BGO 1844, 113, 208. (<rus. откуп).

OTCUPCIC s. („arendaş al unui bun sau venit al statului") **otcupnic** BFO 1833, 50; **otcupciu** LOA, 14; **otcupcic** BFO 1833, 127; ROI2 III, 123. (<rus. откупщик).

OTDELENIE s. (Adm.) *secţii* (**otdelenii**) AR 1830, 178; **otdelenie** SBM, 2. (<rus. отделение).

OTNOŞENIE s. („raport, comunicare oficială") CR 1830, 253; CR 1831, 3; GC I, 255v; LOA, 70; BFO 1833, 80; ROI2 III, 71; VVP, 100; BGO 1840, 37, 151; AMC, 3; BFO 1843, 14; BGO 1844, 33; AOD, 26, 112, 171, 242. (<rus. отношение).

OTPIS s. („aviz, comunicare scrisă") BFO 1833, 55, 77. (<rus. отпись).

OTPUSCĂ s. („concediu, permisie") **otpuscă** AR 1834, 131; BFO 1843, 17; AOD, 338; **odpuscă** (*voie*) AOD, 337. (<rus. отпуск).

OTREADĂ s. („detaşament; grupă, echipă") *ofiţiri comanduitori* **otreadei** BFO 1833, 76; **otreadă** BFO 1833, 80; *comandir de* **otread** BFO 1833, 80. (<rus. отряд).

OTSTAVNOI adj. („în retragere, ieşit la pensie") **ostavnoi** *cornet* [...] **ostavnoi** *porutcic* BFO 1838, 57, 77; **ostavnoi** *praporcic* BFO 1843, 149. (<rus. отставной).

OTVOROT s. („rever") *postav portocaliu* [...] *pentru* **otvorte**,

vipişce la mundire, pantaloni BFO 1843, 418. (<rus. отворот).

OŢIOS adj. („leneş”) AVP, 16. (<lat. *otiosus*).

OŢIOZITATE s. SHI I, 38. (<lat. *otiositas*).

OŢIU s. („lene, lenevire”) AVP, 16. (<lat. *otium*).

OVAJENIE s. („favoare, hatîr”). (<rus. уважение).

OVAT adj. [frunze] **ovate** SIN, 4; *foile* **ovate** *sau* **ovato** *lănţate* SFM I, 5; **ovat** SFM I, 17, 21. (<lat. *ovatus*).

OVAŢIE s. OC II, 5v, 6r; VO 1857, 11; PD, 464. (Cf. fr. *ovation*, lat. *ovatio*).

OXIDABIL adj. GC I, 275r; NV, 291. (<fr. *oxydable*).

OXIDAT adj. **oxidat** (*ruginit*) MN 1836, 94; **oxidat** AsL, 77; NV, 291. (Cf. fr. *oxydé*).

OXIDAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 249. Cf. şi **oxidaţie** GC I, 275r; **oxidaţia** [...] *fierului* HPA, 13r.

OXIE s. („accent ascuţit”) **oxía**, *adecă ascuţită înălţare* EBG, 15v; GRA, 10r; **oxía** *sau semn ascuţit* OV, 11; **oxíe** BV, 6v, 7v; MGR, 116r, 141v; BE, 29v, 30r; RIG, 23r; BTGO, 12v; DO, 22; DGR, 12; LPT, 35; CDP, 217; **óxie** VOG, 64; BE, 15r; **oxia**, *lovire ascuţită* BPR, 21; **oxia** sau *acuta* SGR I, 15; *ton ascuţit*, **oxia**, *accent aigu* VG, 2; **oxia** BD II, 145; GRA2, 97v. (Cf. gr. ὀξεῖα, slavon. ὀξΐѧ).

OXIGENAT adj. *gaz acid muriatic* **oxigenat** MVV, 85; PFHM I, 15; *aer* **oxigenat** WAM, 21, 114; *apă oxigenată* PFHM I, 177; **oxigenat** NV, 291; *gaz acru muriatic* **oxighinat** ROI2 VI, 18; [sînge] **oxighenat** SMA, 62. (Cf. fr. *oxygéné*, it. *ossigenato*).

OXITON adj. (Fon.) [cuvînt] **oxítonon** *sau* **oxitonesc** [...], *grai* **oxitonesc** EBG, 16r, 16v, 44v; [cuvînt] **oxitónon** *sau* **oxitonesc** GRA, 11v; *vorbă* **oxitonă** EP I, 10; *zicerea* [...] **oxitonă** IGE, 310. (Cf. gr. ὀξύτονος, fr. *oxyton*).

OZENĂ s. (Med.) **ózenă** GC I, 217v; *puţitul nasului*, **ozenă** RMS, 340. (Cf. gr. ὄζαινα, fr. *ozène*).

P

PACFONG s. **pacfon** BGO 1840, 299; **pacfond** StIN, 14; StDR, 190. (Cf. fr. *pac(k)fung*, *packfong, packfon*, *packfond*, germ. *Pac(k)fong*).

PACHEBOT s. (Mar.) **pachebot** şi **pachebotă** GC V, 5v; **pachebot** AR 1837, 286 bis; Z 1856, nr.16, 4, nr.17, 4; **pacbot** AR 1831, 68; AR 1832, 270; AR 1835, 41; **pac-bot** AR 1834, 336. (<fr. *paquebot*).

PACHET s. ME, 252; VPP, 148; MCB, 143; TSVM, 94; CR 1829, 251; AR 1829, 207; CR 1830, 373; SPV, 118; GC V, 7r; DTN, 69; RSM, 32r; SR, 48; HAN, 112; RB, 258; MCL 1839, 454; FMIL 1840, 20; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Paket*, fr. *paquet*).

PACIBIL adj. („pacific, liniştit") SMB I, 12. (<it. *pacibile*).

PACIENT **1.** s. (Med., Jur.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 249. Cf. şi **paţient** SIM, 165; CFZ, 151; DILB I, 207; NPT, 347; **paţiente** sg. TR 1854, 42; **paţient**, **paciinte** PD, 478; **pacient** VN, 41. **2.** adj. („răbdător") **paţiinte**, DFL, 111; **paţient** NV, 308; StDR, 198; **paţient, paciinte** PD, 478; **pacient** DILB I, 207; PIC, 10.

PACIENŢĂ s. („răbdare") **paţienţie** BDC, 68; GLC, 76; **paţienţă** şi **pasienţă** GC V, 28r, 40v; **paţienţă** BDJE, 36, 129; GLC, XXVIII; NV, 308; LS, 13; PD, 478; **pacienţă** SIT, 325; BMN II, 215; WAM, 173; ICI, 18, 149; **paciinţă** SMB I, 17, 106; DILB II, 232. (Cf. lat. *patientia*, fr. *patience*, it. *pazienza*).

PACIFIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 249. Cf. şi **1.** („liniştit, calm") *ochianul* **păcii** GN, 22r; *mare* [...] **paţifíca** GIA II, 2v; [oceanul] **pacific** DZ, 107; RBT I, 43; INB 1859, 26; *marea* **pacinică** HOG, 58; [oceanul] **pacinic** CC, 34; AR 1829, 146; CR 1830, 19; AR 1839, 204; CA 1850, 82; CA 1855, 89; CEG, 58; **pacific** MID I, 30; BG, 206; INB 1859, 32; PD, 465. **2.** („care doreşte pacea, paşnic") **pacefic** CR 1846, 21; T 1856, nr.4, 2; AVP, 16; **pacific** SIT, 73; NV, 301; Z 1856, nr.1, 3, nr.6, 3; C, 6; BCI, 142; PD, 465. (Cf. şi it. *pacefico*).

PACIFICA vb. („a restabili pacea, a împăca") NV, 301; LIT, 14, 96, 169, 213; PD, 465. (Cf. fr. *pacifier*, it. *pacificare*).

PACIFICATOR s., adj. NV, 301; PD, 465. (<fr. *pacificateur*).

PACIFICAŢIE s. **pacificaţie** AR 1829, 128; NV, 301; StDR, 198; PD, 465; **paţificaţie** (*încheiere de pace*) AR 1834, 240; **pacificaţiune** T 1856, nr.1, 2. (Cf. fr. *pacification*, lat. *pacificatio*).

PACOTILĂ s. **pacotilă** SPV, 86; SD 1855, 2; **pacotilie** VVP, 101. (<fr. *pacotille*).

PACT s. NV, 301; BCD, 308, 471, 484; StDR, 190; CA 1855,

107; C, 18; SPB, 238; PD, 465. (Cf. fr. *pacte*, lat. *pactum*).

PACTIZA vb. *să* **pacticeze** *cu puterea sa* LIT, 91.

PAGODĂ s. **1. pagodă** *sau capişte* AZ, 78r; SPBA, 88; **pagodă** (*mănăstire păgînească*) Univ 1845, 46; **pagodă** SPBA, 25, 95; GC V, 3r; AR 1838, 403; RIP I, 71; SIT, 346; PCI, 9, 13; StDR, 190; **pagod** AZ, 6r, 14v, 182; **pagodie** GLC, XXIII. **2.** („idol adorat într-o pagodă") **pagodă** *sau dumnezoică* DC IV, 9v; **pagozi** (*zini*) CIN, 364; **pagodă** StDR, 190. **3.** („veche monedă de aur indiană") **pagodă** SPBA, 95. (Cf. fr. *pagode*, germ. *Pagode*).

PAIAŢĂ s. **paiaţ** CR 1830, 108; AR 1830, 177; StDR, 190; SCC I, 39; PBV; **păieţi** pl. PBV, 312. (Cf. fr. *paillasse*, rus. паяц).

PAIERIC s. (Ortogr.) **páerc** EBG, 16r, 20v; **paérc** 10 v, 16r; GRA2, 98r.

PAIR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 81. Cf. şi **páir** GC V, 3r; AR 1837, 145; **paír** BDT, 198v; AR 1830, 83; [camera] **parilor** *sau perechilor*, *adică a nobililor* CR 1830, 409; **pari** CR 1829, 98, 181; CR 1830, 10; PD, 473; *camera* **perilor**, *adecă a nobililor* AR 1830, 38; **peri** AR 1829, 51; CR 1830, 6; AR 1830, 37; GC V, 49; GT 1838, 12; RIP I, 74, 199; **pairi** (*aşa se numesc boierii Franţii*) CR 1830, 180; **pairi** CBD, 14; AR 1830, 78, 103, 372; CR 1831, 19; AR 1834, 95; SHI II, 196; HMV, 3; RB, nr.11, 2, 227; IL 1840, 12; CDCE, 35; AsL, 12; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. fr. *pair*, lat. *par*, germ. *Pair*).

PAIREASĂ s. („soţie de pair") **paireasă** GC V, 3r; NV, 302; **pairesă** HMN, 76; **pairină** RB, 390. (Cf. fr. *pairesse*).

PAIRIE s. („demnitate de pair") GC V, 3r; NV, 302; PD, 465; **péerie** CA 1861, 79. (Cf. fr. *pairie*, germ. *Pairie*).

PALADIN s. **paladin** şi **palatin** GC V, 5v; **paladin** CDCE, 5; HBN, 9; NV, 302; PD, 465. (Cf. fr. *paladin*, it. *paladino*).

PALADIU s. **1.** („statuia zeiţei Pallas Atena") **paladion, paladiu** GC V, 5v; **paladiu** NV, 302; StDR, 190; DILB IV, 203; PD, 467; **paladium** AVP, 16. **2.** („garanţie, chezăşie") **paladium** (*tărie*) AR 1834, 140; **paladium** Z 1856, nr.1, 2; **paladiu** SHI II, 207; FMIL 1847, 191; StDR, 190; DILB IV, 203; CA 1855, 121; RL, 184, 270; CA 1857, 82; PD, 467. **3.** (Chim.) **paladion, paladiu** GC V, 5v; **paladium** CIN, 403, 463; **paladiu** StDR, 190; DILB IV, 203. (Cf. gr. παλλάδιον, lat. *palladium*, fr. *palladium*, germ. *Palladium*).

PALANCHIN s. („lectică”) **palanchin** GSP I, 198; BPN I, 58; SPBA, 22; KCL, 17; HBN, 118; NV, 302; PCI, 10; PD, 466; **palanchin**, *lectícă* SPBA, 95; **palanchin**, *trahtivan* GC V, 5v; **palanchină** SPV, 62, 183; PCI, 11, 22. (<fr. *palanquin*).

PALAT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 249, şi *Împrumut. I*, p. 81. Cf. şi („clădire somptuoasă; reşedinţă”; fig.) **palat** AZ, 76v; DAB, 217v; NIU, 83r; CB 1813, 67; NB, 36; GSP II, 76; JNA, 10; SIU, 11v, 48v; CRac, 52, 128; BRI, 41, 207; SPBA, 101; NZ, 7r, 10v, 24v; pe la 1820 forma era frecventă; **pălat** LB, 478; TPE, 26v; AR 1829, 105; **palată** APM, 229, 279; SHR, 11; IVB, 2; TID, 6; LB, 521; EOI, 257; **palată** OMT, 56, 57; CRac, 9, 124; BD II, 146; KIT, 3, 323; BAR I, 14; **palaţiu** FTM, 32, 47; **palaţ** MTBD, 34r; BDL I, 14v; GT 1838, 15; RIP I, 124, 127, 274; FMIL 1844, 214; **palaţium** BRI, 209; AAM, 57; BAR I, 18. (Cf. şi lat. *palatium*, germ. *Palazzo*, it. *palazzo*).

PALATIN **1.** s. („titlu nobiliar în Germania, Ungaria şi Polonia”) Vezi şi *Împrumut. I*, p. 81. Cf. şi **palatin** CB 1807, III; NID I, 31r, 35v; NID II, 114r, 122v; MR, 3; BPN II, 343; GIC, 27; PIU III, 104; BR 1829 I, 45; GC V, 5v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. **2.** adj. („privitor la palat, la palatin, la palatinat”) *arhiducesa* **palatină** AR 1834, 198; **palatin** VVP, 101; PBV, 312; *intrarea* **palatină** APR, 69. **3.** adj. (Anat.) *oasele* **palatine** KMA, 100, 109; PAD, 15; *apofisa* **palatină** KMA, 107; PAD, 15; *bolta* **palatină** KMA, 273; PAD, 96. (Cf. lat. *palatinus*, germ. *Palatin*, fr. *palatin*, it. *palatino*).

PALATINAT s. („ţinut guvernat de un palatin; demnitatea palatinului”) Vezi şi *Împrumut. I*, p. 81. Cf. şi BRD, 44; CR 1830, 110; AR 1830, 459; GC V, 5v; VVP, 101; NV, 302; PBV, 312; PD, 466. (Cf. lat. *palatinatus*, fr. *palatinat*).

PALATINĂ s. (Vestim., „podoabă de gît a femeilor”) VVP, 101. (<fr. *palatine*).

PALEOGRAF s. GC V, 5v; VVP, 101; NV, 302. (<fr. *paléographe*).

PALEOGRAFIE s. GC V, 5v; VVP, 101; NV, 302; LMG, 97; PD, 466. (<fr. *paléographie*).

PALEOGRAFIC adj. **paleografíc** , **paleograficesc** GC V, 5v. (<fr. *paléographique*).

PALESTRĂ s. (Antic. gr., rom.) BD II, 149; GC V, 5v; StDR, 191; AVP, 16. (Cf. fr. *palestre*, lat. *palaestra*).

PALETĂ s. (Art. plast.) NV, 302; StDR, 191; CA 1861, 128. (<fr. *palette*).

PALIATIV adj., s. (Med.; fig.) NV, 302; SIM, 165; StDR, 191; RL, 420; PPC, 111r. (Cf. fr. *palliatif*, germ. *Palliativ*).

PALICAR s. **palicar** RB, 327; *capitan a* **palicarilor** (*vetejilor*) [în Grecia] AR 1844, 11. (Cf. ngr. παλληκάρι, fr. *palikare*).

PALIMPSEST s. („pergament de pe care s-a ras scrierea iniţia-lă, pentru a fi reutilizat") **palimpsest** (*hîrtie rerăzuită*) Univ 1845, 84; **palimpsest** PD, 466. (<fr. *palimpseste*).

PALINGENEZIE s. („renaştere, înnoire") **palingenesie** şi **pa-lingenesă** GC V, 5v; *în* **palingeneziile**, *adică în creaţiile succesive ale omenirei* R 1857, nr. 26, 2; **palingenesie** (*producţiune de un mund nou*) DFL, 171; **palingenesie** PD, 466. (Cf. gr. παλιγγενε-σία, fr. *palingénésie*).

PALINODIE s. (Lit., Muz.) AR 1831, 140; GC I, 271v; GC V, 5v; PD, 466. (<fr. *palinodie*).

PALIRIE s. („maree") **palírrie** HET II, 5r; **palirie** MIC, pf.; FC, 67v, 68r; AOS, 121, 122; PIU I, 35; GC V, 7r; **palirile** *mării* POS, 72. (<gr. παλίρροια).

PALISADĂ s. („element de fortificaţie, palancă, parapet") *porţile au fost cu* **palisaturi** *închise* IRF, 85; **palisade** (*pari*) *s-au tăiat* TID, 15; **palisade** (*tumurugi ascutiţi*) AR 1830, 562; **palisade** (*pălănci, pari*) BAR II, 161; **palisadă** GC V, 8r; NV, 302; BCA, 372; StDR, 191; PD, 467. (Cf. germ. *Palisade*, fr. *palissade*).

PALIU s. („mantie arhierească sau regească") **palium** MIB, 33; GTN 1836, 75; **paliu** SHI II, 115 bis, 119; StDR, 191; CA 1853, XX; PD, 467. (Cf. lat. *pallium*, fr. *pallium*).

PALMAR adj., s. (Anat.) **palmer** KMA, 217, 219; PAD, 67, 160. (<fr. *palmaire*).

PALMAT adj. (Zool., Bot.) **pălmată** (*cu ghiarele unite printr-o piele*) MN 1836, 89; [frunze] **palmate** *seu digitate* FBE, 74v. (Cf. fr. *palmé*, lat. *palmatus*).

PALMĂ s. (Bot., „palmier") **palma** DC II, 192r; **palme** pl. SIN, 13; CIN, 319; **palma**, *finic* BD II, 149; **palma** *de curmale seau curmalul* CIN, 319; *flori de* **palme** (*finic*) CA 1858, 96; *cunună de* **palmŭ** GLC, X. (Cf. lat. *palma*, germ. *Palme*, fr. *palme*).

PALMIER s. (Bot.) **palmieri** (*palmiers, Palmen*) BIN, 164, cf. şi 110, 207, 208; **palmier** BC, 32; INB 1859, 21; CEG, 85, 86; PD,

467. (<fr. *palmier*).

PALMIPED s. (Zool.) NV, 302; BIN, 369; PD, 467. (<fr. *palmipède*).

PALPIT s. („palpitaţie”) RCM, 10; BP, 110; SCMI, 37, 71; R 1857, nr.15, 3. (Cf. it. *palpito*).

PALPITA vb. CV, 28, 36; SMR I, 88; RCM, 72; SCMI, 9; BDJE, 95, 171; BP, 70; BPB, 5; LMS, 22, 34; SIT, ded. 2, 51, 252; AF, 171; NV, 303; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *palpiter*).

PALPITARE s. StDR, 191; ICI, 75; RL, 11; BC, 22; PBV, 313.

PALTON s. (Vestim.) **paltou** SCC I, 10, 91; **palton** PIC, 34. (Cf. fr. *paletot*, ngr. παλτό, it. *palton*).

PAMBRIU s. (Text.) GC V, 8v; BGO 1840, 11.

PANDECTE s. pl. (Jur.) **pandecte** MTT, 126r; MILR, 63; MIR, 311; HFP, 187; BAR I, 42; AR 1837, 61; VVP, 101; BCD, 14; PBV, 313; PD, 468; **pandectile** *seau dighestile* SHI II, 153; **pandectele** *sau digestul* RL, 397; **pantecte** DAP, pf.15, 106; **pandetă** BDL III, 741; **pandectă** GC V, 10v. (Cf. lat. *pandectae*, gr. πανδέκται, fr. *pandectes*, it. *pandette*).

PANEGIRIC **1.** adj. [ritm] **paneghiricon** *sau encomiasticon* EBG, 123r; *ritmul cel* **paneghiricesc** *sau encomiasticesc* EBG, 123v; *cuvînt* **panighiric** VMG, 39; YNM, 61; *melodii* **panighirice** PBM, XXVIII; **panegheric** FMIL 1840, 47; **panigiric** PBM, 113; GRR, 118; **panegiric, panegiricesc** PBV, 313; **2.** s. **panaghirice** (*cuvinte ce se zic la zile mari*) FTP I, 95; **paneghiric** (*cuvîntare de laudă*) AR 1833, 21; **paneghiric**, StDR, 191; CA 1855, 56; **panegiríc** GC V, 8v; **panejiric** KMP, 43; VVP, 101; **panegiric** DE I, 314; NV, 303; GM 1854, 229; PD, 468; **panegirică** FMIL 1844, 12; **panigiric** GRR, 233. (Cf. gr. πανηγυρικός, παναγυρικόν şi παναγυρικός, lat. *panegyricus*, fr. *panégyrique*, it. *panegirico*).

PANEGIRIST s. **panegirist** GC V, 8v; NV, 303; GRR, 12, 93, 99; RL, 185; PBV, 313; PD, 469; **panegerist** CA 1852, 74. (Cf. fr. *panégyriste*, it. *panegirista*).

PANIC, -Ă **1.** adj. *înfricoşare* **panică** VIO I, 51v; *spaimă* **panică** FMIL 1844, 214; **panic** NV, 303; CA 1858, 76. **2.** s. **panică** FMIL 1847; **panică** (*mare spaimă*) GM 1854, 4; DCB V, 92. (Cf. lat. *panicus*, fr. *panique*, germ. *panisch*, *Panik*).

PANIFICAŢIE s. **pîineficaţie** GC V, 186v; **pîinefacţie** BCA, 590; **panificaţie** PD, 469. (<fr. *panification*).

PANORAMĂ s. **1.** (Art.plast.) **panoramă** GC V, 8v; NV, 303; StDR, 191; PD, 469; **panóramă** ASI, 66. **2.** („privelişte din natură”) **panoramă** BDJE, 81; BP, 22; AF, 79; CA 1848, 27; ICI, 148; CA 1854, 70; RL, 8, 287; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. **3.** (Fiz.) *lădiţele perspective sau* **panoramele** StFE, 94; **panoramă** PD, 469. (Cf. fr. *panorama*, ngr. πανόραμα, it. *panorama*, germ. *Panorama*).

PANSIV adj. *tăcut şi* **pensiv** BDJE, 36, cf. şi 147; **pensiv** LS, 43; **pansiv** (*gînditor*) CEF, 106. (<fr. *pensif*).

PANSLAVISM s. **panslavism** RL, 141, 276; ASLI, 308; **panslavizm** CA 1861, 87. (Cf. fr. *panslavisme*, germ. *Panslawismus*).

PANSLAVIST s. FMIL 1847, 106. (Cf. fr. *panslaviste*, germ. *Panslawist*).

PANSLAVISTIC adj. FMIL 1847, 102. (Cf. germ. *panslawistisch*).

PANTAHUZĂ s. („listă de subscripţie”) GC V, 12r. (<ngr. πανταχοῦσα).

PANTALON s. (Vestim.) **pantaloni** GIC, 124, 199; GC I, 174v; AR 1829, 15; VD, 70; SPV, 4; RO, 18; MPG, 17; HAN, 7; RB, nr.9, 3, 280; HMV II, 117; forma era frecventă pînă la 1860; **pantalon** MG I, 25; GC V, 10v; VVP, 101; BCB, 14; SMB I, 32; DIB, 247; NPT, 229; DCB II, 71. (Cf. ngr. πανταλόνι, fr. *pantalon*).

PANTEISM s. **panteizm** AOS, 5; VM, 46; **panteismós** HFP, 57, 82; **panteism** GC V, 10v; MF III, 107r, 107v; VVP, 101; SMR I, 11; DFL, 68, 182; NV, 304; StDR, 192; CFZ, 26; PBV, 313; PD, 469. (Cf. gr. πανθεϊσμός, fr. *panthéisme*).

PANTEIST s., adj. GC V, 10v; VVP, 101; DFL, 183; NV, 304; StDR, 192; R 1857, nr.35, 4; PBV, 313. (<fr. *panthéiste*).

PANTEON s. **1.** („monument în care sînt depuse rămăşiţele pămînteşti ale oamenilor iluştri”) **panteon** OC I, 103r; **panteona** *Romii* GN, 232v; **panteon** AR 1838, 181; RB, nr.3, 2; NV, 304; StDR, 192; PD, 469. **2.** (Antic. gr., rom., „templul tuturor zeilor”) **pánteon** GC V, 10v; **panteon** VVP, 101; NV, 304; StDR, 192; PBV, 313; PD, 469. (Cf. gr. πάνθεον, fr. *panthéon*).

PANTERĂ s. (Zool.) **pantír** ZFV II, 123v; **pantera**, *adică rîs* GF, 285v; **pántir** MG I, 49; **panter** GC V, 10v; FEA, 31; CIN, 24; **panteră** SIT, 247; BIN, 269. (Cf. gr. πάνθηρ, lat, *panthera*, it.

pantera, fr. *panthère*, germ. *Panther*).

PANTOCRATOR s. **pantocrator** (*atotţiitor*) MFV II, 102v; **pantocrator** şi **pandocrator** GC V, 10v. (Cf. gr. παντοκράτωρ).

PANTOF s. (Vestim.) **pantoflă** LB, 480; CA 1857, 39; **pantof** PAGR, 24, 80; GIC, 199; CR 1829, 146; GC V, 12r; RB, nr. 9, 3; BGO 1840, 63; CD, 63; pe la 1840 forma era frecventă; **pantofă** VVP, 101; **pantofe** pl. SCC I, 113. (Cf. germ. *Pantoffel*, ngr. παντοῦφλα şi παντόφλα, fr. *pantoufle*).

PANTOFAR s. GC V, 12r; RB, nr.24, 3, 382.

PANTOMIM s. **pantomim** CLV, 140v; IRV, 208v; NV, 304; PBV, 313; **pantomim** şi **pandomim** GC V, 10v. (fr. *pantomime*).

PANTOMIMĂ s. **pandomimă** AZ, 86v, 87v; FTP II, 130; FTP IV, 142; **pantomimă** IRV, 208v; EGR, 1; CBD, 18; SPV, 65; GC V, 10v, 12r; DTN, 53; KSN, 58; MPE, 7; AR 1837, 261; FL, 16; RB, 231; KCL, 64; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. fr. *pantomime*, ngr. παντομίμα, germ. *Pantomime*).

PANŢAROLĂ s. (Joc de cărţi) RL, 391.

PANŢIR s. (Milit.) *husari* şi **panserni** VIC, 44r; **panţer** FNC, 26v; CA 1855, 116; **panţir** BAR II, 123; **panţier** CA 1855, 123.

PAPAGAL s. (Zool.) **papagal** OC I, 26r, 73r; DC III, 105v; DC IV, 119r; HOG, 158; GCA II, 21r; SPBA, 52; MCB, 64; CLV, 140v; MFV I, 89r; PAIC, 60; SPV, 57, 135; GC II, 112v; GC V, 12r; pe la 1830 forma era frecventă; **papagai** sg. SIN, 64; TF, 293; GSP II, 34; CDA, 45, 74; VPP, 77; VA, 44; HMV I, 77. (Cf. gr. παππαγάλλος, it. *pappagallo*, germ. *Papagei*, fr. *papegai* şi *papegeai*).

PAPAL adj. *bulile* **păpeşti** NID II, 47v, cf. şi 162r; **papicesc** CR 1831, 45; CR 1832, 83; **papal, păpesc** GC V, 13r; StDR, 192; **papal** AR 1837, 273 bis; SHI I, 17; SHI II, 123; VVP, 101; NV, 304; Z 1856, nr.30, 4; PBV, 314. (Cf. gr. παπικός, fr. *papal*, germ. *papal*).

PAPALITATE s. **papalitate** NV, 304; **papitate** StDR, 192. (Cf. lat. *papalitas*, fr. *papauté*).

PAPETAR s. („fabricant de hîrtie”) **hîrtieriŭ** LB, 258. (Cf. germ. *Papierer*).

PAPETĂRIE s. („fabrică de hîrtie”) **hîrtierie** LB, 258; VVP, 160. (Cf. germ. *Papererie*).

PAPIE s. („demnitatea papei”) VVP, 101; GCB II, 224.

PAPIR s. („hîrtie”) **păpir** *sau hî́rtie* SIA, 46; **papiră** (*artie*) CV, 29; *hîrtie* (**păpir**) RS, 17; RS2, 17; **papir** SIN, 10; BD II, 152; PBV, 314. (Cf. germ. *Papier*, magh. *papir*, scr. *papira*).

PAPIRUS s. **1.** (Antic., „material de scris sub formă de foaie, preparat din papirus”) **papir** AR 1829, 141, 196; DL, 83. **2.** (Bot.) **papir** GC V, 13r; VVP, 101; DILB III, 220; PBV, 314. (Cf. lat. *papyrus*, fr. *papyrus*).

PAPISM s. („catolicism”) **papism** GC V, 13r; HMN, 21; StDR, 192; PBV, 314; **papismos** EOI, 262. (Cf. fr. *papisme*, germ. *Papismus*, gr. παπισμός).

PAPISTAŞ s. („catolic”) **papist** VIC, 95v; HMN, 28; **păpistaş** BTG, 19v; **papistaş** CSM, 63; PIU II, 191; NAP, 21; VVP, 101; PBV, 314. (Cf. fr. *papiste*, gr. παπιστής, germ. *Papiste*, magh. *pápista*).

PARABOLĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 249. Cf. şi („pildă, alegorie”) **parabolă** BD II, 153; BP, 73; NV, 304; StDR, 192; DILB I, 207; INB 1857, 41; PBV, 314; PD, 470; **paravolă** GC V, 17r; **parabol** GTN 1836, 49 bis. (Cf. şi gr. παραβολή, germ. *Parabel*).

PARABOLIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 249-250. Cf. şi („de parabolă, alegoric”) **paravolíc**, **paravolicesc** GC V, 17r; *poezia e narativă, epică sau* **parabolică** DFL, 194; **parabolic** StDR, 192; PD, 470. (Cf. şi germ. *parabolisch*).

PARADIGMATIC adj. *metodul de a o învăţa este* [...] **paradigmaticesc** HFP, 198. (Cf. gr. παραδειγματικός).

PARADIGMATISI vb. („a fi de exemplu”) *rămaseră ruşinaţi şi* **paradigmatisiţi** *în toată lumea* PCP, 8. (Cf. gr. παραδειγματίζω).

PARADIRUI vb. („a merge în pas de paradă, a defila”) **păradirui** IRF, 100; **paradirui** IRF, 102; **parada** SRM, 10, 75; **paradui** SRM, 23. (Cf. germ. *paradieren*, fr. *parader*).

PARADIS s. (Relig.; fig.) **paradis** (*rai*) KIT, 38; AsP, 162; AR 1838, 157; SMR I, 91; AR 1844, 8; BMN I, 11; INB 1859, 22; **paradis** BR 1829 II, 39; SHI I, 31; PRA, 42; BDJE, 128; AF, 6, 44; PS, 55; NV, 304; PCI, 136; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **paradize** pl. FMIL 1844, 258; **paradiz** GLC, 33. (Cf. lat. *paradisus*, germ. *Paradies*, fr. *paradis*).

PARADIZIAC adj. **paradizice** *frumuseţe* AR 1830, 22; *floare* **paradisă** AF, 129. (Cf. germ. *paradisich*, fr. *paradisiaque*).

PARADOS s. („transmitere, predare, curs; sală de clasă”) **pa-**

radosis IEI, 39r; **parádosis** (*adecă povestire din gură în gură*) AOS, 5; **parádosis** APS, 130; **parádos** RSM, 12v; **parados** SIC, 22; RSM, 25r; PMG, 1; KPA, 59; SMA, 32; BFO 1843, 144; AsE, 19; CA 1848, 65, 69; StDR, 193. (<gr. παράδοσις).

PARADOSI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 81. Cf. şi AOS, 51, 53; MI, VI; DCP, pf.; HFP, 363; AR 1829, 171; AR 1830, 26, 141; CIRA, 254; BFO 1833, 41, 70, 181; LO, 2, 11; RSM, 8v, 9v; AsM, I; cuvîntul era frecvent pînă spre 1860. (<gr. παραδίδω).

PARADOSIRE s. PTF, 104v; RSM, 21r, 32r; AR 1837, 55; PMG, 40; VVP, 101; AsE, 3; PGR, ded.; FMIL 183.

PARAFERNĂ s. (Jur.) **exoprica** (**paraferna**) CPI, 209; **paraferna** *sau* **exoprica** CPI, 209; **exoprică** GC I, 143r; BGO 1840, 300; *loc de prăvălie* [...] *ce-l are* **exopricon** BGO 1840, 36; **parafernă** StDR, 194. (Cf. ngr. (τα) παράφερνα, (τα) ἐξώπροικα).

PARAFIMOZĂ s. (Med.) **parafimoză** GC V, 15r; VD, 116; **prestrîngerea prepuţului** (*paraphimosis*) SS, 14, 21; **parafimos** PMC I, 39, 121. (Cf. fr. *paraphimosis*, lat. *paraphimosis*, gr. παραφίμωσις).

PARAFRAST s. („autor de parafraze”) GC V, 15r; NV, 305; PD, 471. (<fr. *paraphraste*).

PARAFRAZA vb. **parafrasa** GC V, 15r. (<fr. *paraphraser*).

PARAFRAZĂ s. **parafrasis** BD II, 154; SGR II, 147; **paráfrasis** şi **parafrasă** GC V, 17r; **parafrasuri** BP, VIII; **parafrasă** şi **parafras** NV, 305; **parafras** PBV, 315; **parafrasă** PD, 471. (Cf. lat. *paraphrasis*, gr. παράφρασις, fr. *paraphrase*).

PARAGOG adj. *monade* **parágoghe** HFP, 61. (<gr. παράγωγος.

PARAGOGIC adj. **paragoghíc** GC V, 15r. (<fr. *paragogique*).

PARAGOGĂ s. (Fon., Gram.) **paragoghí**, *adecă aducere* EBG, 106r; *care* **paragoghí** *nu o putem zice a fi* DC II, 99r; **paragogă** GC V, 17r; PD, 471. (Cf. gr. παραγωγή, fr. *paragoge*).

PARAGRAFIE s. (Jur., „prescriere”) **pararagráfie** APC, 43r, 55r, 299r; **paragráfie** şi **paragrafíe** APC, 134v, 209r; **paragrafíe** APC, 37v, 117v; **paragrafi** CCM, 67; **paragrafie** CCB, f.t., 48; AOD, 121; BCD, 524, 583; PBV; **paragrafia** *sau prescripţia* PDC, 86. (<gr. παραγραφή).

PARALELISM s. **1.** („instrument geometric”) **paralilismós** WGT, 56r; **paralilizmós** WGT, 56v, 90r; **paralelism** TGm2, 12r.

2. („proprietatea de a fi paralel”) **paralelizm** LT, 33r; **paralelism** GC V, 15r; NV, 305; StDR, 193; GCB II, 224; PBV, 315; PD, 471. **3.** („comparare a două fiinţe, a două opere, fenomene etc.”) **paralelism** EGR, XXX; EP I, 1; IGE, ded.; BG, XXVIII; PBV, 315. (Cf. gr. παραλληλισμός, germ. *Parallelismus*, fr. *parallélisme*).

PARALIPSĂ s. (Ret.) **paralipsis** RIM, 239; **parálipsă** GC V, 15r; **paralipsă, paralips** NV, 305; **paralipsă** PD, 471. (Cf. gr. παράλειψις, fr. *paralipse*).

PARALITIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 250. Cf. şi **paralitíc** GIA II, 94v; GC V, 17r; **paralitic** BD II, 154; CLV, 140v. (Cf. şi lat. *paralyticus*).

PARALIZA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 250. Cf. şi **paraliza** AR 1834, 299; FMIL 1840, 199; AsE, 2; **paralisa** MEN I, 91.

PARALOGISM s. (Log.) **paraloghie** KUP, 41v; **paraloghizm** (*ră socoteală*) BGV, 55r; **paraloghizm** CLV, 140v; MFV I, 19v, 135v; VL, 51r; **paraloghismós** DLG, 175; **paraloghism** HFP, 115, 264; GC I, **paralogism** DFL, 102, 103; KFL, 196; NV, 305; CFZ, 112; PD, 471. (Cf. gr. παραλογισμός, fr. *paralogisme*).

PARAMETRU s. (Mat.) **parametr** GC V, 15r; **parametru** StDR, 194. (Cf. fr. *paramètre*, germ. *Parameter*).

PARANIMF s. BD II, 154; GC V, 15r; PD, 472. (Cf. lat. *paranimphus*, fr. *paranymphe*).

PARAPET s. AR 1831, 144; HMN, 23, 39; NV, 306; StDR, 194; DILB I, 207; DIB, 298; PD, 472. (Cf. fr. *parapet*, germ. *Parapett*).

PARAPLEU s. **parapleu** LB, 482; **paraplou** GC V, 15r; **paraplui** StDR, 194; **paraplei** PBV, 315. (Cf. magh. *paraplé*, germ. *Parapluie*, fr. *parapluie*).

PARAPON s. („supărare, necaz”) **parapon** AIM, 32r; CPN, 35; **parápon** KUP, 53r; NZ, 33r. (<gr. παράπονο(ν)).

PARAPONISI vb. **paraponisi** RIC, 366v; MAB, 52v, 71r; FGS, 27v; **paraponi** SHI II, 105. (Cf. gr. παραπονιέμαι şi παραπονοῦμαι).

PARAPONISIT adj. **paraponiticós** RIC, 97v; **paraponisit** SAI, 117, 119; D 1859, 124, 172; D 1860, 87. (Cf. gr. παραπονετικός).

PARASANGĂ s. („veche unitate de măsură a lungimii”) *20* **parasanghe** GN, 10v; **parasangă** MIR, 273; **farsangă, fersangă,**

parasangă GC VII, 5r, 21r; **parasange** pl. VSC, 74, 92. (Cf. lat. *parasanga*, fr. *parasange*).

PARASELENĂ s. (Astron.) **paraselene** pl. SIF, 89; **paraseline** pl. HFP, 148; GG, 112; **paraselenă, paralună** GC V, 115. (Cf. gr. παρασελήνη, fr. *parasélène*, it. *paraselene*).

PARASOL s. **1.** („paraşută") **parazol** AR 1829, 134. **2.** („umbrelă de soare") **parasol** GC V, 15r; StDR, 194; PBV, 315. **3.** („apărătoare, la uşă, împotriva muştelor") **parasol** CA 1862, 36. (Cf. fr. *parasol*, germ. *Parasol*).

PARASTISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 82. Cf. şi DCN, 46, 96; NMP, 3, 24; MALP, 5; SPV, 102; GC V, 17r; BFP 1833, 64; PMG, 14. (<gr. παρασταίνω).

PARAT adj. („pregătit") DFL, 108, 117; KFL, VIII; NV, 407; NRC, 205; PD, 472. (<fr. *paré*).

PARATIRISI vb. („a observa, a lua seama") FGS, 9v; DCP, 22; BPN II, 294; HFP, 8, 207. (<gr. παρατηρῶ).

PARAVAN s. **paravan** CD, 37; StDR, 193; PBV, 314; **paravînt** SMB I, 143; DIB, 532; **paravînt**, **paravan** DIB, 434; **paravant** PFM, 227. (Cf. germ. *Paravent*, fr. *paravent*).

PARAXEN adj. („bizar, curios") **paráxenon** DC II, 89v; **paraxin** PSG, 40r; **paraxen** DC IV, 4v, 6r, 135v; **paráxen** KUP, 7v, 11v, 17r, 40v, 47v; NZ, 57v. (<gr. παράξενος).

PARAXENIE s. („bizarerie") DC IV, 4v, 6r, 135v. (Cf. gr. παραξενάδα).

PARAZIT s., adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 250. Cf. şi **parasit** BD II, 154; GTN 1836, 49 bis; **parásit** HFP, 189; GC V, 17r.

PARCĂ s. (Mit.) **parcă** FTU, 18r, 18v; FNC, 13v, 61; CLV, 141r; GC V, 17v; BAR I, 133; AsP, 155; APP II, 200; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **urzotore** (*parcae*) şi **urzătoare** PTC, 4; **parce** (*zînile vieţii*) AR 1834, 101. (Cf. fr. *parque*, lat. *parca*).

PARCHET s. **1.** (Constr.) **parchet** SPBA, 29, 87, 95; GC V, 17v; AsG, 120; DL, 31; VFD, 90; BDJE, 78; PS, 37; CA 1848, 60; BP, 118; SIT, 5; NV, 307; PCI, 181; StDR 194; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **parcuet** şi **parchet** PBV, 315. **2.** (Forest., Agric.) **parchet** BFO 1843, 183; AF, 133; StDR, 194; CMV, 6. **3.** (Jur.) **parchet** R 1857, nr.2, 3; PD, 473. (Cf. fr. *parquet*, germ. *Parkett*).

PARCHETA vb. (Constr.) GC V, 17v; StDR, 194; PBV, 315. (<fr. *parqueter*).

PARCHETAJ s. (Constr.) **parchetajiu** GC V, 17v. (<fr. *par-quetage*).

PARCIMONIE s. **parsimónie** CNB, 29; *cruţare seau* **parsi-monie** CCF, 80; **parsimonie** StDR, 195; **parcimonie** PD, 472. (Cf. lat. *parsimonia* şi *parcimonia*, fr. *parcimonie*).

PARCURGE vb. **petrece** IL 1840, 5; RL, 370; **percurge** DFL, 149, 176; ICJ, 57; PCI, 17, 134; **precurge** LMG, 182; **parcura** PFM, 497; PD, 473. (Cf. fr. *parcourir*, lat. *percurrere*, it. *per-correre*).

PARDAL s. („panteră”) **pardós** RIC, 15v; GAB, 45; **pardos** BD II, 154; **párdos** GAB, 57; **pardál** VMG, 300; **párdalis** şi **pár-dos** GC V, 24v. (Cf. ngr. πάρδαλις şi πάρδος, lat. *pardalis*).

PARENETIC adj. BAR I, 58. (<fr. *parénétique*).

PARENEZĂ s. („discurs moral”) PD, 472. (<fr. *parénèse*).

PARHELIU s. (Astron.) **parhelii** pl. SIF, 89; **parilii** HFP, 148; **parelii** GG, 112; FGF, 25. (Cf. lat. *parhelion* şi *parelion*, fr. *par-hélie* şi *parélie*).

PARIA s. **paria** SPBA, 95; PCI, 26, 27; CA 1858, 84; **pariai** pl. MEN I, 289; **parias** pl. KOS, XV; Z 1856, nr.6, 4. (Cf. fr. *paria*, germ. *Paria*).

PARICID s. **de părinte omorîtori** MAB, 60r; **ucigaşi de pă-rinţi** APC, 60r, 367v, 368r; **paricid** GC V, 17v; GTN 1836, 69; AV, 77; NV, 307; LIT, 392; PD, 474; **parucid** VFE, 57, 70; CE, 35; StDR, 194; **paricida** AVP, 16; **părint-ucigaş** CCP, 74. (Cf. fr. *parricide*, lat. *parricida*, it. *parricida*).

PARICIDIU s. („ucidere de părinţi”) **paricidiu** GC V, 17v; LIT, 57, 371; **tatucidere** (*patricidium*) BAR II, 101; **paricid** LIT, 74, 254; **parucidere** StDR, 194; **paricidere** AVP, 16; **patrucid** C, 14; **părint-ucidere** CCP, 74. (Cf. lat. *parricidium*, it. *parricidio*, fr. *parricide*).

PARITATE s. IO, 79; DFL, 89; CR 1848, 2; PD, supl.XIV. (Cf. lat. *paritas*, fr. *parité*).

PARIU s. **rămas** CSM, 284; **pari** VFD, 51; SCC I, 58, 240; SCC II, 241. (<fr. *pari*).

PARIZIAN adj., s. **parisian** FC, 18v; AR 1830, 201; AR 1834, 100; FL, 68; SIT, 44, 307; AF, 60; CA 1848, 51; ADL, 213; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **parisiacesc** HFP, 48; **parisian, parisi-ancă, parisienesc** GC V, 19r; **parizian** RB, nr.8, 3; CA 1848, 51;

PBV, 315. (Cf. fr. *parisien*, germ. *Pariser* şi *pariserisch*).

PARMEZAN s. **parmezan** VRM, 106; GC V, 17v; AsP, 124; API, 18; DRB, 3, 187, 239; **parmazan** APB, 52; R 1857, nr.16, 4. (Cf. fr. *parmesan*, germ. *Parmesan*).

PARODIA vb. GC V, 17v; NV, 306; StDR, 195; GM 1854, 89; DILB III, 220; PBV, 315; APS, 12; PD, 474. (<fr. *parodier*).

PARODIC adj. NV, 306. (<fr. *parodique*).

PARODIE s. MFV II, 149v; GC V, 17v; VVP, 102; FMIL 1844, 402; CA 1847, 55; NV, 306; StDR, 195; PBV, 315. (Cf. ngr. παρωδία, fr. *parodie*).

PARODIST s. GC V, 17v; NV, 306; PBV, 315. (Cf. fr. *parodiste*, germ. *Parodist*).

PAROH s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 82. Cf. şi **paroh** BI, 1, 35, 72; MIM, 39; BD II, 157; CTT, ded.; 264, 266; AR 1837, 74, 91; ROI2 III, 140; FMIL 1840, 349; **pároh** BI, 30; CL I, 28, 29, 30. (Cf. lat. *parochus*, germ. *Parochus*).

PAROHIAL adj. **parohiesc** DOB, 9; **parohialnicesc** FLG, 56; **parohialnic** FLG, 42; DOA, 33; **parohial** ROI2 IV, 14; FMIL 1840, 349; CDCE, 236; **parofial** CA 1858, 40, 43. (Cf. lat. *parochialis*, germ. *parochial*).

PAROHIAN adj., s. **parohian** BD II, 157; LB, 484; FMIL 1840, 357. (Cf. lat. *parochianus*).

PAROHIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 82. Cf. şi **parohie** CB 1807, XXXVII; TD III, 312, 314, 356; CL I, 26; BD II, 157; GC V, 17v; ROI2 III, 18, 75; ROI2 IV, 13; PD, 474; **paróhie** CTT, 263. (Cf. lat. *parochia*, germ. *Parochie*).

PAROLIST adj., s. GC V, 19r; VVP, 102; CDCE, 115; FMIL 1847, 200; StDR, 195; PBV, 316.

PARONIM s. (Gram.) **parónim** GC V, 17v; **paronim** VVP, 102; PBV, 316; PD, 474. (Cf. gr. παρώνυμον, fr. *paronyme*).

PARONIMIE s. GC V, 18r. (Cf. gr. παρωνυμία, fr. *paronymie*).

PAROXITON adj. (Fon.) [accentul] **cel de lîngă cel de pe urmă** EBG, 16r; GRA, 11r; [cuvînt] **paroxítonon** *sau* **paraxitonesc** EBG, 17r, cf. şi 25r; GRA, 12r; *zicerea* [...] **paroxitonă** IGE, 310. (Cf. gr. παροξύτονον, fr. *paroxyton*).

PARTAJ s. **partagiu** CEF, 244. (<fr. *partage*).

PARTICIPA vb. DFL, 161; BDJE, 174; NV, 307; LIT, 44, 394;

RL, 337; GCB II, 224; CA 1858, 114; BEC, 51; PD, 474. (Cf. fr. *participer*, lat. *participare*).

PARTICIPARE s. BCD, 98; RL, 337; Z 1856, nr.2, 1, nr.24, 4; LIT, 365; BEC, 50; RF, 5.

PARTICIPATOR adj. PD, 474. (Cf. lat. *participator*).

PARTICIPAŢIE s. **participăciune** DFL, 58; **participaţie** NV, 307; StDR, 196; BEC, 79; PD, 475. (Cf. fr. *participation*, lat. *participatio*).

PARTICOLAREŞTE adv. HFP, 114.

PARTICULARICEŞTE adv. SPV, 129.

PARTICULARISM s. GC V, 25r; PD, 475. (<fr. *particularisme*).

PARTICULARIZA vb. GC V, 25r; PD, 475. (<fr. *particulariser*).

PARTITURĂ s. (Muz.) RB, nr.24, 2; StDR, 196. (Cf. it. *partitura*, germ. *Partitur*).

PARTIŢIE s. (Muz.) CR 1846, 32; PD, 475. (<fr. *partition*).

PARŢIAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 251. Cf. şi **1.** („care reprezintă o parte dintr-un tot; care se efectuează în parte") **parţial** DAE, 62; FDB, 5; CB 1818, 4; CC, 34; GC V, 21v; FMIL 1840, 113; DFL, 89, 139; MEN II, 91; pe la 1845 forma era frecventă; **parţialnic** CB 1816, 32; **părţialnic** CB 1818, 4; **partiel** FGP, 144; **parţiel** FGP, 150; MN 1836, 50; PGL, 60; **partial** MRC, 126; PFM, 462; **parcial** VMP, 230, 231; **partnic** CIRA, 30; AR 1837, 24; RBT II, 14; SRM, 196; CA 1851, XI; GM 1852, 40; SSC, 18; CA 1854, 112; CA 1862, 17. **2.** („părtinitor") **parţiale** sg. IO, 56; **parţial** DILB IV, 204; GCB II, 224; PD, 475.

PARŢIALITATE s. (părtinire") IO, 56; MIB, 247; NV, 307; C, 49; PD, 475. (Cf. lat. *partialitas*, fr. *partialité*).

PARURĂ s. („podoabă, gătealā") BDJE, 141; SIT, 39, 63; NV, 307; BIN, 461; AVP, 16; D 1860, 100. (<fr. *parure*).

PARVENI vb. **perveni** MID I, 334; DFL, 5, 57, 68, 88; **prinveni** BIP, 54, 55, 58, 75, 76, 84; **parveni** SIT, 44; PFM, 413; R 1857, nr.2, 2; VO 1857, 9; CA 1859, 103; PD, 475. (Cf. lat. *pervenire*, fr. *parvenir*).

PAS s. (Geogr., „trecătoare, defileu") **pasu** (*au trecerea*) HOG, 170, cf. şi 76; **pasurile** *sau trecătorile* BPN II, 204; **pas** FTM, 273; FGE, 63; StDR, 197; PBV, 316; CA 1861, 115. (Cf. lat. *passus*, it. *passo*, germ. *Pass*, fr. *passe*).

PASABIL adj. **pasabl** GC V, 28r; **pasabil** PD, 476. (<fr. *passable*).

PASCHIL s. („pamflet”) **pascvil** PV, 131; AR 1837, 91; CPO, 72; **pascuil** BD II, 162; GC V, 28v; FMIL 1844, 285; **páşcvil** LB, 487; **paschil** FMIL 1840, 326; **pascvil, paschil** StDR, 197. (Cf. lat. *pasquillus*, germ. *Pasquill*, magh. *paskvillus*, fr. *pasquil*, *pasquille*).

PASCHIN s. („statuie ciuntită în Roma antică, pe care se lipeau scrieri satirice”) **paschen** şi **páschin** OC I, 72v; **paschin** OC I, 73r; PD, 476; **paschin** şi **pasquin** GC V, 28. (Cf. gr. πασκῖνος, fr. *pasquin*, it. *pasquino*).

PASCHINADĂ s. **paschenade** şi **paschinade** OC I, 73r; **paschinadă** GC V, 28v; PD, 476. (<fr. *pasquinade*).

PASCHINIZA vb. („a face paschinade”) GC V, 28v.

PASTEL s. (Art. plast.) GC V, 28v; DIB, 148; BIN, 38; R 1858, 140. (Cf. fr. *pastel*, it. *pastello*).

PASTETĂ s. (Culin.) **paştet** MDWS, 379; OMT, 24; GC V, 43v; VVP, 24; **pastet** BD II, 162; **pastetă** MCL 1839, 260; BFP 1843, 172; SCC I, 34, 36; PBV, 317. (Cf. germ. *Pastete*, magh. *pastetom*).

PASTOR s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 83. Cf. şi **păstor** DOB, 6; DC IV, 58v; **păstori** *sau predicatori* BDC, 128; **pástor** CL I, 28; **pastór**, SPBA, 18; **pastor** AR 1837, 356; StDR, 197; SCC II, 358; CA 1854, XL; PBV, 317; **pastor** (*preot*) SCC I, 236. (Cf. lat. *pastor*, germ. *Pastor*).

PASTORAL, -Ă **1.** adj., s. (Bis.) *teologhia* **păstornicească** MTM I, 219; MTM II, 210; *teologhia* **păstorească** ROB2, 561, cf. şi. 565; *teologhia* **păstorală** BG, II; *teologhia* **pastorală** CB 1818, 128; **pastoral** StDR, 195; RL, 316. **2.** adj. („rustic, ţărănesc”) **păstoral** FTP I, 40; CA 1850, 41; **pastoral** GC V, 44r; CDCE, 182; IL 1840, 8; SIT, 64; AF, 104; GPG2, 57; BCI, 177; ASLI, 133; JA, 153, 154; PBV, 317; PD, 476. **3.** adj., s. (Lit., Muz.) *tragodii* **păstorească** FGS, f.t.; **păstoresc** NIU, 156v; **pastoral** MCB, 132; PCB, 115; CR 1830, 331; GPE, 48, 52; SPV, pf.2, II; AF, 96; NV, 308; StDR, 197; RL, 450; LIT, 263; PD, 477. (Cf. lat. *pastoralis*, fr. *pastoral* şi *pastorale*, germ. *pastoral*).

PAŞAPORT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 83. Cf. şi **pasoş** (*petrecătoare scrisoare*) ESI, 22; **pasoş** SPT, 99; **paşus** CMS, 3; **paşuş**

RDN, 6; FLG, 25; CMN, 1; **păşuş** CO, 1; **pasuş** CMB, 1; IMC, 2; RPV, 3; **paşaport** DCN, 95; CR 1830, 61 bis, 169; ROB, 122, 124; BFO 1833, 87; BGO 1844, 47; CCP, 43, 70; C, 158; **paşport** ROI2 III, 16; PBV, 318; **pasaport** BD II, 158; CR 1829, 293; AR 1829, 260; CR 1830, 3, 77; AR 1830, 166; MFE, 8; ROB, 49; BFO 1833, 88, 195; AR 1837, 324; ROI2 III, 109; MCL 1839, 294; BGO 1844, 287; FMIL 1844, 38; SRM, 158; FMIL 1847, 43; KDP, 65; RL, 184; PBV, 317; CA 1859, 49; **pasport** AR 1829, 250; CR 1830, 332; SPT, 62, 82; DTN, 13; ROI2 III, 95; AR 1837, 272; RB, 371; SCC I, 61; DIB, 489; RL, 121; Z 1856, nr.9, 4; NPT, 54; **pas-port** AR 1837, 410; SCC I, 61; DIB, 328; **pas** RPV, 1; SCC I, 61; **pasaport, paşaport, pasport, pasuş** GC V, 26v; **pasaport**, **paşaport** StDR, 196, 198. (Cf. lat. *passus*, germ. *Pass*, magh. *passzus*, fr. *passeport*, rus. паспорт, ngr. πασσαπόρτι, it. *passaporto*).

PATENTAL **1.** adj., adv. („cu patentă”) **patentalicesc** OAI, 1, 2; *patental* NPC, 84. **2.** s. („patentă”) **patentaliş** IID, 2, 1; **patental** CMO, 1; CMD, 2. (Cf. lat. *patentalis*).

PATENTAR s., adj. („cel care are patentă, care plăteşte patentă”) **patentaş** şi **patentar** GC V, 31v; **patentar** ROB, 36; LO, 13, 20; ROI2 III, 120, 146; VVP, 102; Z 1856, nr.7, 2; PBV, 317; R 1857, nr.12, 2; D 1858, 7; **patentaş** StDR, 197.

PATENTAT adj. („evident, flagrant”) RMS, 47. (<fr. *patenté*, cf. şi *patent*).

PATENTĂ **1.** s., adj. („act care conferea o funcţie sau stabilea un drept; certificat, dovadă”) **pátenş** AP, 98; CMS, 3, 5; CMB, 3; **patenş** PTB, 1, 2; PPS, 1; CMP, 1; CMS, 2; RDN, 10; OCF, 3, 4; CMC, 1; CME, 3; CMG, 1; RAF, 3; RPL, 12, 16; **patenşă** CME, 1; CMH, 1; CML, 1; **patentă** OPB, 62; IIS, 5; PTF, 88v; PV, 130; VIC, 85v; AR 1829, 98; GC V, 31v; ROB, 36; AR 1835, 66; MN 1836, 12; RB, nr.1, 2, 221; VVP, 102; MCL 1839, 546; PDC, 25, 94; StDR, 197; KOS, XXVII; PBV, 317; BEC, 13; *carte* **patentă** TIV, 165; RL, 303; **patent** RJ, 195; COD, 2; CP II, 42, 125; PIM, 1; CIM, 1, 2; CMC, 2; CME, 1, 2; CL I, pf.5; CML, 1; CB 1813, 92; PM, 4; AR 1837, 272 bis; FL, 3; **pátent** CMM, 1. **2.** s. („drept de a exercita o meserie; contribuţie, impozit pentru acest drept; chitanţă care atestă plata impozitului”) **patentă** ROB, 27, 175, 197; LOA, 5, 31; LO, 20; BFO 1833, 36, 50; AR 1837, 66; AOD, 100; SSC, VII, 54, 55; Z 1856, nr.7, 2; R 1858, 130; D 1858, 7. (Cf. lat.

patens, magh. *pátens*, germ. *Patent*, fr. *patente* şi *lettres patentes*).

PATER s. (Bis.) Vezi *Împrumut. I*, p. 83. **patăr** GSP II, 147; **patrii** *ecleziastici* DFL, 137, 170. (<lat. *pater*).

PATETIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 251. Cf. şi („plin de patos, emoţionant; afectat”) [cîntece] *vesăle*, *dilicate şi* **patitica** DC II, 218v; **patetic** VMG, 368; FTP I, 28; GPE, 11; GC V, 31v; MCR, 56, 76; ZEV, 1; FL, 12; BDJE, 102; BP, XVIII; SIT, 67; NV, 308; StDR, 197; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi germ. *pathetisch*).

PATETISM s. SPV, III; GC V, 31v. (<fr. *pathétisme*).

PATEU s. (Culin.) **paté** SCC II, 85. (<fr. *pâté*).

PATISERIE s. **patiserie** GC V, 34r; SCC II, 86; **pastiţerie, patiserie** DILB I, 207. (Cf. fr. *pâtisserie*, it. *pasticceria*).

PATISIER s. GC V, 34r; SCC I, 32; SCC II, 86. (<fr. *pâtissier*).

PATOA s. (Lingv.) **patoa** (*patois*) RIP I, 191; RL, 339. (<fr. *patois*).

PATOS s. GC V, 34r; ZEV, 41; BDJE, 83; RL, 120. (Cf. gr. πάθος, fr. *pathos*).

PATRIARHAL adj. („bătrînesc, tradiţional; ţărănesc, rustic”) *simplicitatea* **patrierşască** AR 1830, 82; **patriarhal** FEA, 6; AR 1838, 43; VVP, 102; **patriarhal** FEA, 6; AR 1838, 43; VVP, 102; FMIL 1844, 146; AF, 104, 148; KOS, XII; RL, 71, 103; ASLI, 273, 296; PD, 477; **patriarcal** HP, XIX; RMS, 14; SCC I, 11; SCC II, 372; RL, 237; SPB, 100; NPT, 314. (Cf. fr. *patriarcal*, germ. *patriarchalisch*).

PATRICIAN s., adj. (Antic. rom., „nobil”) **patrichian** FNC, 152r, 155r; **patrisian** IRV, 5r; MFV II, 166v; *familie* **patrisienească** IRV, 133v; **patrician** MRC, 78; GC V, 36r; GTN 1836, 56; AV, 26; NV, 308; CA 1852, XXIV; KOS, XIV, XX; CA 1854, L; DILB I, 207; Z 1856, nr.26, 2; LIT, 21, 327; NPT, 154; PD, 477; **patricean** VVP, 102; **patriţian** ADL, 150, 241. (Cf. fr. *patricien*, it. *patrizio* şi, înv., *patricio*).

PATRICIAT s. („demnitatea, calitatea de patriciu; totalitatea, ordinul patricienilor”) **patriţiat** BD II, 164; **patriciat** NV, 308; RL, 373; LIT, 258; PD, 477. (Cf. lat. *patriciatus*, fr. *patriciat*, it. *patriziato*).

PATRICIU s., adj. („patrician; titlu nobiliar în imperiul roman; nobil”) **patrichii** pl. MTT, 132v; APC, 119r, 121r; TPE, 15v;

patrichios APC, 109v; **patrichiu** PIU II, 8; AR 1832, 307; **patrichíu** PIU II, 105; **patriţiu** BDT, 203r; GSP I, 202; GSP II, 167; BPN I, 29; BPN II, 239; BD II, 203r; BR 1829 I, 8, 17; BRD, 95; CRV, 101; **patriţ** BPN I, 1; *familie* **patriţie** (*nobilă*) CA 1854, 67; **patrichíu, patriciu, patrician**, GC V, 36r; **patriciu** AR 1829, 200; BR 1829 II, 3; BAR I, 37, 66; SIC, 43; SGR II, 148; MN 1836, 52; SHI II, 41, 43, 56; VVP, 102; APR, 5; NV, 308; BCD, 221; StDR, 197; RL, 373; LIT, 12; PD, 477; *nici avea poporul dreptul de a să cununa cu* **patrice** BAR I, 66. (Cf. gr. πατρίκιος, lat. *patricius*, fr. *patrice* şi *patricien*).

PATRIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 83. În perioada 1760-1800 cuvîntul era frecvent. Cf. şi **patridă** BRI, 16, 17, 39, 85, 130, 138, 143, 236. (Cf. lat. *patria*, fr. *patrie*, ngr. πατρίς şi πατρίδα).

PATRIMONIAL adj. GC V, 36r; NV, 308; StDR, 197; CA 1859, 126; PD, 477. (Cf. fr. *patrimonial*, lat. *patrimonialis*).

PATRIMONIU s. **patrimonie** BD II, 164; **patrimoniul** (*averea părinţască*) SPV, 141; **patrimoniu** GC V, 36r; MEN II, 157; NV, 308; StDR, 197; LIT, 2, 350; LMG, 94; BEC, XXXIX, 48; PD, 478. (Cf. lat. *patrimonium*, fr. *patrimoine*).

PATRIOT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 83-84. Cf. şi **1.** s. („compatriot") **patriot** APC, 121r; DAB, 96r; BDL I, 14v; GSP II, 81; JNA, 8; CDA, 7; BTG, 19v; DCP, pf.; BDL I, 30v; LIB, 1, 2; BPN I, 38; FNB I, f.t.; BR 1821, 163; MCB, 27, 102; CSM, 34; OFR, 112; LPT, ded.; PCP, 8; PAIC, 78; PCB, 109; MBV, 38; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *un* **patriotă** (*adecă un fiu a ţărî*) IN, 1. **2.** s., adj. („iubitor de patrie") **patriot** OST, 158; BDT, 197v; BDL I, 20r; TF, 101; BR 1821, ded.; SPBA, pf.3; PVV, 2v; CC, 108; OFR, 54; TSVM, V; PIU I, 170; GIC, 115; PDP, 98v; PSC, 118v; POC, 21r; BR 1829 I, ded., 13; POS, 14; CR 1829, 38; VPA, 54; NMP, 15; CR 1830, 303. (Cf. ngr. πατριώτης, fr. *patriote*, germ. *Patriot*, lat. *patriota*).

PATRIOTIC adj. **1.** („care exprimă dragostea de patrie") *duh* **patrioţăsc** CDG, 120v; **patrioţască** *soţietate* ISI, 3; **patrioticesc** CTM, 1; SIU, 61v; SPBA, pf.; GPF, 368; LPT, pf.; VMG, 237; PCB, III; BRD, 12; NMP, ded.1; MBV, 9; BR 1829 II, 16; CR 1829, 154; AR 1830, 141; SPV, ded.2; CIRA, 411; GC V, 36r; CPI, pf.3; BFP 1843, 46; APP I, ded.4; BGO 1840, 169; BFO 1843, 109; PBV, 318; **patriotesc** ATB, 1; VPA, 55; **patriotic** CR 1830, 417;

AR 1830, 163; GC V, 36r; SIC, 90; AIR I, 127; GG, 240; ELS, 9; GTN 1835, 3; MN 1836, 36; SHI I, 19; SHI II, 25; AR 1837, 230; RB, nr.29, 3; GT 1838, 11; VVP, 102; DL, 53; pe la 1840 forma era frecventă; **patriotec** D 1858, 12. **2.** („care aparţine patriei, naţional”) **patrioticesc** BDL I, 17r; MI, IV; MT, pf.; TPE, 19r; ZEV, 75; AR 1837, 90; **patriotic** CR 1848, 14. (Cf. lat. *patrioticus*, ngr. πατριωτικός, fr. *patriotique*, germ. *patriotisch*).

PATRIOTICEŞTE adv. GC V, 36r; NPT, 353; PBV, 318.

PATRIOTISM s. **patriotism** MIU, 280, 420; MCB, 69; TSVM, 20; PP, XI; PCB, 128; VMG, 310; PAIC, 31; EGR, 131; MALP, 32; NMP, ded.2; CR 1829, 149; AR 1830, 203; VSC, V; FTP I, 59; GC V, 35r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **patriotizm** OST, 156; IRV, 75r; EGRM, 24v; NMP, f.t.; AR 1834, 40; SHI I, 10; AR 1837, 126; IL 1840, 104; AR 1844, 12; CA 1852, 43; CA 1855, 103; CA 1860, 6; **patriotismos** LPT, ded., pf.; BR 1829 I, 12. (Cf. fr. *patriotisme*, lat. *patriotismus*, ngr. πατριωτισμός, germ. *Patriotismus*).

PATROLOGIE s. (Teol.) **patrologhie** RL, 315. (Cf. gr. πατρολογία, fr. *patrologie*).

PATRON[1], -OANĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 84. Cf. şi **1.** („ocrotitor, protector; îndrumător”) **patron** BDT, 185r; OPA, 1; OCE, pf.; MIB, 253; DO, 83; VVP, ded.; BR 1821, 169; DGR, ded.; KIT, ded.; PIU II, 235; TSVM, 71; TSI, V; AAM, 6; PDP, 98r; PCB, III; MBV, 45; FTP II, 211; SPV, 144; GC V, 35v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **patron** (*apărător*) AR 1834, 103; **patronă** BAR I, 96; **patroană** MCL 1839, 220. **2.** (Antic. rom., „patrician”; „stăpîn”) **patron** APC, 113r, 374v; SCS, 6; BD II, 164; IRV, 5r; BAR I, 67; SIC, 46; CPI, 25; VHP, 227; NV, 309; D 1860, 87; CA 1861, 82, 147; **patron** (*stăpîn*) FTM, 279; SIC, 66; **patroană** APC, 374v; FMIL 1847, 144; **3.** (Mar.) *patronul*, *adecă căpitanul vasului* ROI2 VI, 9, cf. şi 16. (Cf. lat. *patronus*, germ. *Patron*, fr. *patron*).

PATRON[2] s. (Milit., „cartuş”) **patron** GC V, 36r; AR 1831, 127; LO, 18; AR 1837, 258, 295; BFO 1843, 241; SRM, 25, 226; SRI, 140, 179, 291; ROM, 43; T 1856, nr.3, 3; NRC, 270, 271; ASLI, 373; PBV, 318; **patroane** (*făşicuri*) AR 1832, 36; AR 1837, 237. (Cf. germ. *Patrone*, rus. патрон).

PATRONA vb. **patroni** BD II, 164; BR 1829 II, ded.; BDC, VI; VD, VIII; FL, 60; FMIL 1840, 28; CR 1848, 8; **patrona** BDC, XXI

(Cf. germ. *patronisieren*, fr. *patronner*).

PATRONAJ s. **patroţinium** BZI, 1, 4; **patronaţinie** MES, 1; **patroţinitate** BRD, 12; **patroţin** AsE, 17; **pátronie** BI, 31, 37; **patronie** MIB, 70; RA, 57; FMIL 1847, 237; **patronime** DO, 92; BR 1829 II, 3; MSS, f.t.; VD, IV; BAR I, 68; **patronaj** şi **patronat** GC V, 36r; AR 1840, 91; CA 1861, 47; **patronat** SHI II, 50; RB, 153; **patronagiu** SIT, 226; AGI, pf.; KOS, XXI; CA 1854, 62; RL, 97; LIT, 218; C, 19; R 1857, nr.2, 2; GCB II, 224; CA 1861, 106; **patronagiu, patronat** NV, 309; PD, 478. (Cf. lat. *patrocinium*, germ. *Patronage* şi *Patronat*, fr. *patronaj* şi *patronat*, it. *patronaggio* şi *patronato*).

PATRONAL adj. *dreptăţile cele* **patroniceşti** APC, 113r; *drept* **patronicesc** BAR I, 67; *sub acoperemîntul Tău cel* **patronesc** DGR, ded.X; **patronal** şi **patronial** GC V, 36r; **patronal** MN 1836, 35; NV, 309; PD, 478. (Cf. lat. *patronalis*, fr. *patronal*).

PATRONARE s. **patronire** BD II, 164; AAM, 8; BAR I, VII; **patronisire** BAR I, VIII, IX.

PATRONIMIE s. GC V, 36r.

PATRONTAŞ s. (Milit., „cartuşieră”) **patrontaşe** pl. RDN, 5; AR 1830, 270; **patrontaş**, *dăsagi dă patroane*, **palaşcă** *dă fişecuri* GC V, 36r; **patrontaş** AR 1829, 174, 248; MCL 1838, 20; BGO 1844, 96; ROB2, 627; RBM, 5; StDR, 197; RL, 130; NRC, 270, 281; **patronteşte** pl. SMB I, 55; **patrontaş (palaşcă)** ROI2 III, 46; **patrontaş, palancă** PBV, 318, cf. şi 312. (Cf. germ. *Patrontasche*, rus. патронташ, ngr. παλάσκα, tc. *palaska*).

PATRULĂ s. (Milit.) **patrolie** IRF, 37; **patrol** LB, 489; **patrule** (*bulucuri*) AR 1831, 2; **patrulă** (*culuc*) AR 1833, 22; AR 1834, 179; **patrulă** (*strajă*) AR 1834, 54; **patrulie, patrulă** GC V, 38v; **patrulie** NV, 309; **patruile** (*cete*) AR 1837, 288; **patruilă** StDR, 198; PBV, 318; **patrulă** AR 1837, 141; SRM, 139, 159, 160; PCI, 44; CPO, 29; DIB, 9, 20; Z 1856, nr.7, 4; CA 1858, 78; **patrolă** TR 1854, 52. (Cf. germ. *Patrulle, Patrolle* şi *Patrouille*, magh. *patrol* şi *patrul*, fr. *patrouille*).

PATRUNGHI adj., s. (Geom.) FNC, 49r; BDL III, 746r; GC V, 38r; CG, 16v; DILB II, 232; PBV, 318. (Cf. fr. *quadrangle*, lat. *quadrangulus*, germ. *Viereck* şi *Vierekig*).

PATRUNGHIULAR adj. *prizmă* **tetragonicească** WGT, 138r; *prizmă* **patrunghicească** AEG, 83v; *prizmă* **patrunghiulară** PGL,

207; **patrangular** SAP, 233; **quadrangular** FBE, 72v; **patrangularie**, **patru-unghiularie** AVP, 16; **patrunghic** CA 1858, 65. (Cf. gr. τετραγωνικός, fr. *quadrangulaire*, lat. *quadrangularis*).

PAUPER adj. DFL, 167; StDR, 198; ICI, 137. (<lat. *pauper*).

PAUPERISM s. **pauperizmul** *sau sărăcia* AR 1835, 93; **pauperism, pauperitate** StDR, 198; **pauperism** CFZ, 53; RL, 230; BCI, 183; **pauperism** (*sărăcie*) BCI, 185; R 1858, 150. (Cf. fr. *paupérisme*, germ. *Pauperismus*).

PAUPERTATE s. **paupertate** PD, 478. (Cf. lat. *paupertas, -atis*, germ. *Paupertät*).

PAUZA vb. („a face pauză") **pauzi** BD II, 165; **păuza** SGR I, 14; **pausa** IGR, 8, 9. (<lat. *pausare*).

PAVA vb. **pavelui, pavi** StDR, 189; **pavelui** CEG, 18; AsAL, 26. (Cf. fr. *paver*).

PAVAJ s. **pavagiu** BIN, 60; LIT, 21; D 1860, 350; **pavaj** PBV, 312. (<fr. *pavage*).

PAVAT adj. **pavuit** FDA, 67; **păvuit** SCC I, 244; CA 1857, 47; **paveluit** RL, 122; **pavat** DILB I, 207; **pavelat** CA 1858, 26. (Cf. fr. *pavé*).

PAVEA s. **paveoa** (*pietrile*) *uliţilor* AR 1832, 187; **paveoa** RL, 19; *pardosirea oraşului cu* **pave** BFO 1833, 147; ROI2 III, 129; **pavele** BFO 1833, 147; SCC I, 234; RL, 10; CA 1856, 97; CA 1859, 122; **paveua** AR 1837, 273 bis; CA 1860, 104; CA 1862, 76; **pave** AR 1843, 29; SSC, 153; **pavea** CA 1848, 42; **pavea, pavă** StDR, 189; **pavă** PBV, 312; **paveaua** HBN, 65; SCC II, 208; CA 1855, 47; RL, 361; CA 1862, 43; **pavet** DILB IV, 204. (<fr. *pavé*).

PAVILION s. **1.** („construcţie uşoară, într-un parc, într-o grădină") **pavilion** (*chiosc*) AR 1829, 13, 17; *chiosc* (**pavilion**) RL, 314; **pavilion** AR 1834, 290, 293; AR 1837, 184, 261; APP I, 12; MCL 1839, 305; StDR, 190; CA 1855, 133; DIB, 150; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **pavilon** MCL 1839, 598; API, 16. **2.** („steag, drapel") **pavilion** (*steag*) AR 1830, 318; AR 1834, 79; **pavilion** AR 1830, 220 bis; MN 1836, 10; ECS, 117; NV, 309; StDR, 190; SSC, 129; GM 1854, 307; Z 1856, nr. 2, 1; T 1856, nr. 1, 2; SAI, 54; PD, 478; **pavilon** GC V, 3r; VVP, 101. **3.** („cort") **pavilion** AS, 6, 27, 34, 54; NV, 309; StDR, 190; PD, 478. **4.** (Anat.) **paviionul** *trîmbiţii* KMA, 340; **pavilionul** *urechii* KMA, 469. (Cf. fr. *pavillon*, germ. *Pavillion*).

PAVIMENT s. („pardoseală; pavaj”) **pavimînt** MVV, 61; **paviment** PH, 6; GC V, 3r; FL, 18; NV, 309; PLB, 29; DIB, 470; BC, 36, 81; DILB I, 207; R 1858, 8; PD, 478. (Cf. lat. *pavimentum*, fr. *pavement*).

PAVOAZ s. (Mar.) AR 1834, 301. (<fr. *pavois*).

PĂGÎNISM s. (Relig.) **paganism** GC V, 3r; SHI II, 70; FGGN, 51; AsLM, 3; MEN II, 40; CA 1847, 15; NV, 301; **paganism, păgînism** StDR, 190; **păgînism** CFZ, 158; INB 1859, 55. (<fr. *paganisme*).

PECTORAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 252. Cf. şi [semn] **pectoral** (*de piept*) PTF, 73r, 129r; **pieptoral** GC I, 68r; **peptoral** R 1858, 124; *boale ale organelor* **pieptice** PF, 5; *diafragma seau peliţa* **peptală** StIN, 63.

PECULAT s. („delapidare”) GC V, 46r; PD, 480. (Cf. fr. *péculat*, lat. *peculatus*).

PECULATOR s. („delapidator”) GC V, 46r; PD, 480. (Cf. fr. *péculateur*, lat. *peculator*).

PECULIU s. („sumă de bani economisită; avere”) **peculiu** GC V, 46r; PD, 480; **peculium** CPI, anexă 7; **peculie** AVP, 17. (Cf. lat. *peculium*, fr. *pécule*).

PECUNIAR adj. MN 1836, 32; IVA, 1; NV, 309; StDR, 199; WAM, 38; LIT, 350; R 1857, nr.31, 2; JA, 21; D 1858, 6; R 1858, 91; APS, 81; BEC, XXV; AML, 10; PD, 480. (Cf. fr. *pécuniaire*, lat. *pecuniarius*).

PECUNIE s. („monedă, bani; avere”) NV, 309; StDR, 199; PD, 480. (Cf. lat. *pecunia*, fr. *pecunia*).

PECUNIOS adj. („care are mulţi bani”) PD, 480. (Cf. fr. *pécunieux*, lat. *pecuniosus*).

PEDAGOGIU s. („şcoală pedagogică”) **pedagoghion** GC V, 57r; **pedagogiu** RIP I, 331; GLC, f.t. (Cf. ngr. παιδαγωγεῖον, lat. *paedagogium*, germ. *Pädagogium*).

PEDALĂ s. („clapă acţionată cu piciorul, la pian”) GC V, 55v; NV, 309; StDR, 198. (fr. *pédale*).

PEDANT **1.** adj., adv. **pedantîş** MPI, 5; **pedanticesc** DO, 72; **pedantesc** GC V, 55v; LOA, 81; MEN I, 45, 97, 143; NV, 309; CA 1852, 50; PD, 479; **pedant** MBG, 22; MPG, 27; GT 1838, 8; MEN I, 28; SIM, 133; NV, 309; RL, 87; NPT, 10; PD, 479; **pedantic** AR 1844, 6; DFL, 109; StDR, 1; BMN I, 7; SSC, V; PBV, 319; VMP,

78. **2.** s. **pedant** GC V, 55v; IL 1840, 102; API, 33; MEN I, 22, 143; CA 1850, 73; StDR, 198; RL, 87; NPT, 8; PBV, 319; PD, 479. (Cf. germ. *Pedant* şi *pedantisch*, fr. *pedant* şi *pédantesque*).

PEDANTERIE s. EGR, XVI; GC V, 55v; MPG, 27; FMIL 1847, 1; NV, 309; StDR, 198; GRR, 209; PBV, 319; PD, 479. (Cf. fr. *pédanterie*, germ. *Pedanterie*).

PEDANTISM s. EGR, XVI; GC V, 55v; MF II, 112v, 113r; FL, 1; FMIL 1847, 79; NV, 309; StDR, 198; RL, 102; PD, 479. (Cf. fr. *pédantisme*, germ. *Pedantismus*).

PEDEL s. RSM, 29v, 31r, 32r; StDR, 198. (<germ. *Pedell*).

PEDERAST s. GC V, 57r. (<fr. *pédéraste*).

PEDERASTIE s. GC V, 57r; SMA, 184; FMIL 1844, 250; PD, 479. (Cf. fr. *pédérastie*, germ. *Päderastie*).

PEDESTRAL adj. [semn] **pedestral** (*de picioare*) PTF, 73r, cf. şi 74r, 131r.

PELERIN **1.** s. **pelerini** (*hagii*) AR 1834, 315; **pelerin** GC V, 46r; KCL, 2, 15; NV, 310; StDR, 199; SCC II, 294; ICI, 71; DILB I, 207; BC, 38; GCB II, 225; PBV, 319; PD, 481. **2.** adj. *călătorie* **pelerină** KCL, 32. (<fr. *pèlerin*).

PELERINAJ s. **pelerinaj** (*hagialîc*) AR 1831, 172; **pelerinaj** AR 1832, 174; GC V, 46r; AR 1844, 10; CA 1851, 25, 116; RL, 245; PBV, 319; CA 1859, 53; **pelerinagiu** NV, 310; CA 1848, 18; StDR, 119; RL, 151; CA 1855, 128; DILB I, 207; BC, 88; PD, 481; **pelerinag** BC, 48. (<fr. *pèlerinage*).

PELERINĂ s. (Vestim.) **pelerină** GC V, 46r; AR 1834, 232; RB, 200; VFD, 4; PBV, 319; **pelerin** StDR, 199. (Cf. fr. *pèlerine*, germ. *Pelerine*).

PELICAN s. (Zool.) **pelican** DC II, 193r; SV, 10; SIN, 69; LB, 494; MN 1836, 85; AsP, 86; VVP, 103; IL 1840, 93; BIN, 362; PBV, 319; **pelecan** DC II, 193v; CR 1831, 61; **pelecanul** *sau batca* CIN, 124; StIN, 102. (Cf. lat. *pelicanus* şi *pelecanus*, germ. *Peli-kan*, fr. *pélican*).

PELOPONEZIAC adj. [războiul] **peloponicesc** MIU, XXVI; BPN I, 24, 107; **peloponisiac** SHI II, 32; GGV, 119; GRR, 244. (Cf. lat. *peloponnesius* şi *peloponnesiacus*).

PELTEA s. (Culin.) **belte** PSE, 95; CA 1851, 104; **peltea** PBV, 319. (Cf. ngr. μπελτές şi πελτές, tc. *pelte*).

PEMBE s. („culoare roşie deschisă”) GC V, 46v; VFD, 26;

ICG, 36. (Cf. ngr. πεμπέ, tc. *pembe*).

PENAŢI s. pl. (Mit. rom.) **penaţi** IRV, 10r; PCB, 117; BAR I, 129; BDJE, 50; NV, 310; StDR, 199; CA 1858, 113; PD, 481; **penate** *sau* **penaţi** [...], **penaţii** *sau zeii patriii* CMR, 65; **penat, -ă** GC V, 46v. (Cf. lat. *penates*, fr. *pénates*).

PENĂ s. **penă** *sau gloabă de bani* CIRA, 45, cf. şi 25; **penă** AVP, 17; **pînă** (*pedeapsă*) CA 1853, XXVIII; **pînă** StDR, 227. (Cf. lat. *poena*, it. *pena*, fr. *peine*).

PENDENŢĂ s. **pendinţă** PD, 481. (<lat. *pendentia*).

PENDINTE adj. *îmflătură moale* **pendente**, *adecă atîrnată, spînzurată* FDB, 82; **pendentă** AVP, 17; **pendinte** PD, 481. (Cf. lat. *pendens*, it. *pendente*, fr. *pendant*).

PENEL s. (Pict.; fig.) **penel** GPE, 39; GC V, 10r; VDA, 22; MPE, VI; KMP, 125; SCMI, XI; FMIL 1847, 181; AF, 33, 34; StDR, 200; GRR, 187; BMN III, 37; CMI, 37, 120, 196; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **penelul** (*condeiul zugravului*) YNM, 45; **penelă** MEN I, 6; **penulă** NV, 310; **penulă**, **penel** PD, 482; **pinsel** GC V, 76v; **penţel** VVP, 103; **pincel** PMC II, 74; StDR, 200, 204. (Cf. it. *pennello*, germ. *Pinsel*, lat. *penicillus*).

PENETRA vb. **1.** („a înţelege, a pricepe") BLM, 34. **2.** („a pătrunde, a străbate") PFM, 4; PD, 481. **3.** („a mişca, a emoţiona") PD, 481. (Cf. lat. *penetrare*, fr. *pénétrer*).

PENETRABIL adj. StDR, 200; PD, 481. (Cf. fr. *pénétrable*, lat. *penetrabilis*).

PENETRABILITATE s. PD, 48. (<fr. *pénétrabilité*).

PENETRANT adj. PD, 481. (<fr. *pénétrant*).

PENETRAŢIE s. PD, 481. (<fr. *pénétration*).

PENIBIL adj. **penibil** DFL, 140, 144, 172; BDJE, 177; WAM, 129; SMB I, 64; CEF, 168, 240; T 1856, nr.4, 2; BCI, 160; VO 1857, 10; GCB II, 225; PD, 482; **penibile** sg. AVP, 17. (<fr. *pénible*).

PENITENCIAR adj., s. **penitenţiar** KDP, 35; DILB I, 207; CA 1856, 42, 73; Z 1856, nr.1, 3; DCB I, 198; GCB II, 225; CA 1848, 15; **penitencier** CA 1856, 69. (Cf. fr. *pénitentiaire* şi *pénitencier*).

PENITENT adj., s. **penitent** NV, 310; PCI, 15; StDR, 200; PD, 482; **penitint** DCB III, 117. (Cf. fr. *penitent*, lat. *poenitens*).

PENITENŢĂ s. **penitenţia** (*pocăirea*) CV, 30; **penitenţie** BD II, 171; SHI II, 116 bis; SCC II, 16; **penitenţă** BDJE, 108; CR

1848, 30; NV, 310; StDR, 200; LS, 21, 113; GRR, 26; AVP, 17; PIC, 11; PD, 482; **penitinţă** DFL, 36, 62, 66; PMC I, VI; SCC II, 246; DILB I, 207; GCB II, 225. (Cf. lat. *poenitentia*, fr. *pénitence*, it. *penitenza*).

PENSETĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 252. Cf. şi **pinţetă** AML, 178, 180.

PENSIONAT adj., s. **penzionirtul** *director al şcoalelor* TMS, 4; **pensionat** CR 1830, 413; BAR I, 229; StDR, 200; PBV, 320; *soldaţi* **penzioniţi** NPC, 85. (Cf. fr. *pensionnat*, germ. *Pensionat*, germ. *pensioniert*).

PENSON s. *desenurile făcute în* **penso** AsL, 70; **pinson** SCC I, 283. (Cf. fr. *pinceau*).

PENSULĂ s. **penzulă** FM, 13; **pensulă** (*pămătuf*) WCP, 88; **pensulă** R 1857, nr.30, 3. (Cf. germ. *Pinsel*).

PENSUM s. („impozit, dare") **pensum** DOA, 28, 43; **pens** DOA, 30, 43. (<lat. *pensum*).

PENTAMETRU adj., s. (Versif.) [vers] **pentámetr** *sau* **eleghiacesc** EBG, 118r; **pentámetru** MGR, 136r, 140v; **pendámetru** VOG, 141; **pentametru**, **cincemesoriul** SGR III, 22; **pentametru** GC IV, 44v; HGL, 138; FMIL 1847, 205; NV, 311; StDR, 200; PD, 482. (Cf. gr. πεντάμετρος şi πεντάμετρον, lat. *pentameter* şi *pentametrum*, fr. *pentamètre*).

PENTANDRIE s. (Bot.) GC V, 46v; CIN, 264; FBE, 78r; PMC II, 203; MIN, 155; BBS, 38. (Cf. fr. *pentandrie*, lat. *pentandria*).

PENTASILAB adj. (Versif.) **pendasilab** GC VI, 33v. (Cf. gr. πεντασύλλαβος, fr. *pentasyllabe*).

PENTATLON s. (Sport) **pentatlon**, **pentátl** GC V, 46v. (Cf. fr. *pentathlon* şi *pentathle*).

PENULTIM adj. **cel de lîngă cel de pe urmă** EBG, 17r; **penultim** GC I, 280v; GC V, 46v; SGR I, 99, 142; AsG, 11; GRN I, 40, 125; EP II, 4; IGE, 220, 310; FMIL 1844, 203; PBM, VII, XL, 210; PGR, 130; BG, 194; CGR, 248; NV, 311; StDR, 200; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; *silaba* **a doua den urmă** IGR, 217; *silaba* **penultimă** (*cea dinaintea celei de pe urmă*) MGP, 7. (Cf. lat. *paenultimus*, it. *penultima*, fr. *pénultième*).

PENUMBRĂ s. GC V, 46v; GG, 95; VDA, 12; StFE, 67; StDR, 200; DIB, 218, 280; DILB I, 207; PFM, 431. (<fr. *pénombre*).

PEPLU s. (Vestim.) **pepla** (*acoperemînt muieresc pre faţă*)

TMS, 12; **peplu** DILB IV, 204. (Cf. lat. *peplum*, fr. *péplum*).

PEPSINĂ s. (Fiziol., Med.) PAD, 103; PD, supl. XIV. (<fr. *pepsine*).

PERCAL s. (Text.) GIC, 71, 216; GC V, 53r; PBV, 321. (Cf. fr. *percale*, germ. *Perkal*).

PERCALINĂ s. (Text.) GC V, 53r. (<fr. *percaline*).

PERCEPE vb. **1.** (Psih.) **percepe** IO, 3, 32, 49, 50; DFL, 6, 32; **percipe** CFZ, 26, 42; **pricepe** WPM, 4. **2.** (Fin.) *a se despăgubi de fructele* **percepute** (*luate*) *în timpul...* BCD, 390. (Cf. lat. *percipere*).

PERCEPERE s. **perciperea** (*sau pătrunderea*) CEF, 204.

PERCEPTIBIL adj. DFL, 12, 13, 36, 46, 102; NV, 311; PFM, 378, 389; PD, 483. (<fr. *perceptible*).

PERCEPTIBILITATE s. PD, 483. (<fr. *perceptibilité*).

PERCEPTIV adj. *organele* **pricepătoare** POS, 203; *facultatea* **perceptivă** KFL, 58; *facultăţile* **perceptive** CA 1862, 50. (Cf. germ. *perzeptiv*, fr. *perceptif*).

PERCEPTOR s. **1.** (Fin.) **perţeptor** HO, 134; VVP, f.t.; **perţéptor** BR 1821, 167; **perceptor** NV, 311; PD, 483; **perceptor** (*sameş*) LG, 13, cf. şi 10. (Cf. lat. *perceptor*, fr. *percepteur*).

PERCEPŢIE s. **1.** (Psih.) **percepciune** IO, 50; DFL, 4, 86; SIT, 248; **pricepere** MFV I, 25v; CLV, 24r; MF I, 175v; MF II, 1r; **perţepţiile** *sau cuprinderile* VA, 216; **percepţie** BDJE, 177; NV, 311; CFZ, 5, 17, 27, 48; PFM, 25; CA 1862, 62; PD, 483; **perceptione** KFL, 58; **percepţiune** PFM, 434; D 1860, 365. **2.** (Fin.) **percepţie** NV, 311; PD, 483. (Cf. lat. *perceptio*, fr. *perception*).

PERCUŢIE s. **percusie** StDR, 201; RL, 106; **percusiune** RMS, 226. (<fr. *percussion*).

PERDUELION s. („vînzător de ţară”) BAR II, 10, 11.

PERDUELIUNE s. („crimă de înaltă trădare”) TR 1854, 6. (<lat. *perduellio*).

PEREGRIN s. („călător; pelerin”) **peregrin** DOA, 39; SPBA, 96; AsL, 5; CA 1852, 94; PBV, 320; **perigrin** SHI II, 124; **perigrini** (*hagii*) CA 1852, 15; **pelegrin** SPBA, 11, 89, 96; SC, 158v; GC V, 46r; AR 1837, 60; AsPR, 9; CA 1854, 83; CA 1855, 46; CA 1861, 149; **pelegrinari** (*cercetători*) CA 1857, 65. (Cf. lat. *peregrinus* şi *pelegrinus*, fr. *pérégrin*, it. *pellegrino*).

PEREGRINA vb. **peregrinără** *sau pribegiră* AR 1829, 204; **peregrina** NV, 311; StDR, 201; CA 1862, 11; PD, 483; **peregrina** (*a merge în hagialic*) CA 1855, 42; **pelegrina** AsL, 35; CA 1850, 46; CA 1851, 40; CA 1859, 121; **peligrina** CA 1859, 119. (Cf. fr. *pérégriner*, lat. *peregrinari*, it. *peregrinare* şi *pellegrinare*).

PELEGRINAJ s. **pelegrinagiu** StDR, 199; **pelegrinaj** CA 1851, 46; **peregrinaj** StDR, 201; **peregrinagiu** BCB, 74; **peregrinat** (*agilîc*) SHI II, 123. (Cf. it. *pellegrinaggio*).

PEREGRINATOR s., adj. **peregrinátori** *sau nemernici, adecă* [...] *cei ce îmblă prin ţări cu diverse lucruri, negoaţe* FDB, 21, cf. şi 39; *sodalii* **peregrinanşi** DOA, 14; **perigrinator** SHI II, 125. (Cf. lat. *peregrinator* şi *peregrinans*).

PEREGRINAŢIE s. DOA, 9, 12; NV, 311; PBV, 321; PD, 483. (Cf. lat. *peregrinatio*, fr. *pérégrination*).

PEREMPTORIU adj. (Jur.) *soroc* **peremptoriu** RJ, 349, 351; *sorocire* **cu totul** (**peremptorie**) LSM, 10, cf. şi 39; *exţepţia* [...] **peremptorie** PFBM, 13v; *exţepţiile seau erau covîrşitoare, sau* **cîrmătoare** (*peremptoriae*) BAR II, 88. (<lat. *peremptorius*).

PEREMPTORIAL adj. *terminul* **peremptorial** RPL, 7.

PERENA vb. („a deveni peren”) HMV I, 68. (<lat. *perennare*).

PERENAL adj. („peren”) **perenale** sg. IO, 39; **perenal** HMV I, 57; MIN, 130. (<lat. *perennalis*).

PERENALITATE s. („durabilitate, trăinicie”) IO, 39. (<lat. *perennalitas*).

PEREPISCĂ s. (Adm., Jur.) **peripiscă** BFO 1843, 209, 270; AOD, 23; **perepiscă** AOD, 70, 352. (<rus. переписка).

PERFECTIBIL adj. GC V, 53r; MEN II, 226; NV, 312; CGR, 134; R 1857, nr.3, 2, nr.7, 2; INB 1859, 124; PD, 483. (<fr. *perfectible*).

PERFECTIBILITATE s. GC V, 53r; MEN I, 131; MEN II, 76, 153, 206; DFL, 149; KDP, 17; NV, 312; CFZ, 128; RL, 259, 270; JA, 87; PD, 483. (<fr. *perfectibilité*).

PERGAMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 84. Cf. şi **1.** („piele prelucrată special să se poată scrie pe ea; un text scris pe asemenea material”) **pergament** GF, 34v; ME, 252; AR 1830, 120; CMR, 62; CIN, 191; ROI2 VI, 20; SHI II, 246; MCL 1839, 475, 600; FMIL 1840, 145; StIN, 11; CD, 86; AsF, 122; pe la 1840 forma era frecventă; **pergaménă** BDT, 5r, 156v; **pergament, pergaménă**

GC V, 53r; **pergamenă** DL, 83; **pergamínă** BDL III, 748v; **pergamin** DILB III, 220; **pargamen** BD II, 156; **pargament** LB, 483. **2.** („hîrtie translucidă, rezistentă şi impermeabilă") **părgament** CS 102, 29. (Cf. lat. *pergamentum,* (*charta*) *pergamena, pergamina*, germ. *Pergamen* şi *Pergament*, it. *pergamena* şi *pergamina*).

PERICOPĂ s. FMIL 1840, 161. (Cf. germ. *Perikope*, lat. *pericope*).

PERICULOZITATE s. **periculositate** FMIL 1847, 38.

PERIEC s. (Geogr.) **împrejur lăcuitori** VEI, 43; **periechi** *sau împregiur lăcuitori* GG, 97; **periechi** EGI, 35; FGE, 32; FGGN, 34; **perieci** FGF, 104. (Cf. lat. *perioecus*, ngr. περίοικος, fr. *périoeciens*).

PERIFERIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 169, CIRCUMFERINŢĂ. Cf. şi („punct, zonă depărtată de centru; margine") **periférie** MDWS, 415; MIU, 458; AOS, 115, 116, 119; **periferie** FDB, 37; PAM, 7; CIF, 88; SMA, 210; FMIL 1840, 255, 348; HMV I, 182; SRI, 143; VH, 31; FDA, 62; SAS, 24; RL, 303; PAD, 177; AML, 35, 159.

PERIFRASTIC adj. (Ret., Gram.) **perifrasticesc** RIM, 187; MFV I, 88r; **perifrastic** RIM, 187; SGR I, 102, 131, 230; GRN II, 77; CDR, 36; StDR, 201. (Cf. ngr. περιφραστικός, germ. *periphrastisch*, fr. *périphrastique*).

PERIFRAZĂ s. (Ret., Gram.) **perifrasis** EBG, 83v, 105v; RIM, 187; BD II, 178; **perifrasis** şi **perífrasis** GCG, 236, 237; **perifras** CLV, 141r; GRN I, 147; VVP, 104; PBV, 321; **perifrasis, perifras, perifrază** GC V, 49v; **perifrază** HGL, 46, 58; NV, 312; StDR, 201; DIB, 407; PD, 484; **perifrazul** *sau ţircomlocuţiunea* GRR, 164. (Cf. ngr. περίφρασις, lat. *periphrasis*, germ. *Periphrase*, fr. *périphrase*).

PERIGIN adj. (Bot.) [plante] **perigine** BIN, 160. (<fr. *périgyne*).

PERIGINIC adj. (Bot.) **perigenic** BIN, 139; **periginic** BBS, 38, 40. (<fr. *périgynique*).

PERILUSTU adj. **perilustre** sg. IO, 51; **perilustru** GMSP, 26; BR 1829 II, 58; VA, 288. (<lat. *perillustris*).

PERIMETRIC adj. (Geom.) *unghiuri* **perimetrice** CG, 16r. (<fr. *périmètrique*).

PERIMETRU s. (Geom.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 253. Cf. şi **îm-**

pregiurare DC II, 42v, 143r; DC IV, 263r; **încungiurare** DC II, 199v; **prin pregiur** HOG, 159.

PERIORISI vb. („a limita, a restrînge; a închide, a izola”) NMP, 16; HFP, 69; SBM, 12; BFO 1838, 105; BGO 1840, 30. (<ngr. περιορίζω).

PERIORISIRE s. **periorisire** BFO 1833, 158; ROI2 III, 34, 98; *izolare* (**periorisirea** *carantinească sau lăzăret*) BCI, 13.

PERIORISIT adj. NMP, 21; BFO 1833, 2.

PERIPATETIC s., adj. (Filoz.) **peripatíci** OC I, 114r; **peripatíchi** NIU, 141v; **peripetii** *ai marelui Aristotel* RIM, 42; *filosoful* **peripatic** OMT, 95; [filosofi] **peripatiticoşi** AOS, 4, 5; **primbláreţi** *s-au numit urmaşii lui Aristotel* AOS, 51; **peripatetici**, *adică* **plimbătoreţi** VMG, 15; **peripátetici** VMG, 168; **peripatetíc** GC V, 49v; **peripatetic** BD II, 178; HFP, 31, 32, 198; MF I, 67v; AsL, 24; DFL, 169; CA 1848, 64, 65; StDR, 201; PD, 485. (Cf. ngr. περιπατητικός, lat. *peripateticus*, fr. *péripatétique*).

PERIPATETICIAN s. (Filoz.) **peripatician** BGV, 20v; **peripatisian** CLV, 141r, 149v; MFV I, 40v. (<fr. *péripateticien*).

PERIPATETISM s. (Filoz.) GC V, 49v.

PERIPEŢIE s. **peripesie** PD, 485. (<fr. *péripétie*).

PERISCIAN s. (Geogr.) **perischíus** (*adecă de jur împrejur umbritori*) VEI, 44r; **períschios** GN, 14r; **perischi** GN, 13v; **perischii** *sau cu umbra împregiur*) GG, 96; **periscii** RIP I, 32; FGF, 103; **perischian, periscian** GC V, 49v, 55r; **periscian** PD, 485. (Cf. ngr. περίσκιος, fr. *périscien*).

PERISTALTIC adj. (Fiziol.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 253. Cf. şi **peristaltíc** GC V, 49v; **peristaltic** CR 1829, 313.

PERISTIL s. (Arhit.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 85. Cf. şi **peristil, peristilă** GC V, 49v, 50r; **peristil** FTP II, 186; GTN 1836, 36; VVP, 104; DFL, 9; NV, 313; CA 1855, 114; DILB II, 232; PBV, 321; PD, 485; **peristiliu** StDR, 201. (Cf. fr. *péristyle*, lat. *peristylum* şi *peristylium*).

PERITONEAL adj. (Anat.) KMA, 267; RMS, 233, 315. (<fr. *péritonéal*).

PERLĂ s. („piatră semipreţioasă de podoabă, mărgăritar”) AsP, 63; AR 1837, 133; BFO 1843, 172; AsF, 138; NV, 313; CA 1851, 45; CA 1853, 45; PBV, 321; PD, 483. (Cf. fr. *perle*, it. *perla*, germ. *Perle*).

PERMUTA vb. **premutarisi** (**provivasi**) MFV I, 95; **premutarisi** MFV II, 50r; **permuta** AsM, 131; PD, 486; **permuta** (*strămuta*) AsM2, 101. (Cf. fr. *permuter*, lat. *permutare*, ngr. προβιβάζω).

PERORA vb. **perorălui** BD II, 178; **perora** DIB, 307; PD, 486. (Cf. lat. *perorare*, fr. *pérorer*).

PERORAŢIE s. **peroraţie** BD II, 178; MCR, 58, 82; GT 1838, 22; BDJE, 73; StDR, 202; SCC I, 256; PD, 486; **peroraţiune** GRR, 30, 76; LIT, 29. (Cf. lat. *peroratio*, fr. *péroraison*).

PERPETUA vb. **perpetua** DFL, 185; NV, 313; SCC I, 200; VO 1857, 13; BEC, XXIII; CA 1861, 49; PD, 487; **perpetui** SMB I, 72. (Cf. fr. *perpétuer*, lat. *perpetuare*).

PERPETUAL adj. **perpetuel** StDR, 202; LMA, 80; **perpetual** SCC I, 219; RL, 212, 396; PFM, 482; NPT, 311. (Cf. fr. *perpétuel*, lat. *perpetualis*).

PERPETUITATE s. NV, 313; GCB II, 225; AVP, 17; PD, 487. (Cf. fr. *perpétuité*, lat. *perpetuitas*).

PERPETUU adj. BAR II, 93; MID I, 63, 70; BP, 34; SIT, 2, 306; NV, 313; ICI, 19; CFZ, 96; Z 1856, nr.9, 2; GCB II, 225; LIT, 32, 39, 193, 363; LMG, 3, 41; BEC, 121; PD, 487. (<lat. *perpetuus*).

PERPETUUM MOBILE s. **mişcarea cea de-a pururea** GN, 46v; **vecinică mişcarea** AR 1829, 225; **pururea mişcătoare (perpetuum mobile)** DF I, 38r; **mişcătorul neîncetat (perpetuum mobile)** BMN III, 90; **mişcarea perpetuală** RL, 212. (Cf. lat. *perpetuum mobile*, fr. *mouvement perpétuel*).

PERPLEXITATE s. **perplesitate** NV, 313; **perplexitate** TR 1854, 4; PD, 487. (Cf. *perplexité*, lat. *perplexitas*).

PERSAN **1.** s. **persian** GN, 301r; DC II, 208r, 208v; GSP II, 43; PBV, 321; INB 1859, 19; **persean** VVP, 104; **persan** CR 1833, 88. **2.** adj. **persianesc** FNPB II, 87v; *sinul mării* **persieniceşti** SIU, 51v, **persianiceşti**, 70r; **persinesc** TF, 162; **persienesc** TF, 408; SPBA, 23; PBM, 137; PBV, 321; **persenesc** MCB, 143; VVP, 104; **persian** PBM, XXI; **persan** C, 4. (Cf. ngr. περσιάνικος, lat. *persianus*, fr. *persan*).

PERSECUTA vb. DFL, 57, 176, 179; FMIL 1847, 10; SIT, 94, 155; NV, 313; BCD, 85; SCC I, 231; SMB II, 416; CA 1854, 34; DIB, 224, 318; BC, 40; CA 1858, 84; D 1858, 4; BEC, XXXI; PD, 487. (<fr. *persécuter*).

PERSECUTARE s. GCB II, 225; AVP, 17.

PERSECUTOR s., adj. **persecutor** IO, 66; BDJE, 51; NV, 313; CA 1853, XXIX; LIT, 72; VO 1857, 14; DILB II, 232; PD, 487; **perzecutor** CMI, 89. (Cf. lat. *persecutor*, fr. *persécuteur*).

PERSECUŢIE s. **persecuţie** IO, 66; SHI II, 2, 71; KMP, 116; FMIL 1840, 304; NV, 314; CA 1852, XXIX; CA 1853, XL; ICI, 71; CA 1854, 54; GCB II, 225; BEC, LIII; AsAL, 4; PD, 487; **goană** PIU I, 114; **persecuţie** (*prigonire*) CA 1859, 92; **persecuţie**, **persecuciune**, StDR, 202; **persecuţiune** DFL, 189; BMN II, 73; GRR, 243. (Cf. lat. *persecutio*, fr. *persécution*).

PERSEVERA vb. NV, 314; PD, 487. (Cf. fr. *persévérer*, lat. *perseverare*).

PERSEVERENT adj. **perseverant** DFL, 28; PD, 487. (<fr. *persévérant*).

PERSEVERENŢĂ s. **perseverenţă** MN 1836, 10; VO 1857, 8; **perseverenţie** IVA, 4; StDR, 202; **perseveranţă** NV, 314; TR 1854, 107; PD, 487; **perseverinţă** T 1856, nr.1, 1; GCB II, 225. (Cf. fr. *persévérance*, lat. *perseverantia*).

PERSIC adj. **persicesc** HET II, 26r, 32v; MTT, 141r, 168v; MIU, XV, 439; AZ, 105v; OMT, 51; BPN I, 145; CDP, 167; HFP, 10; BR 1829 I, 29; GLC, 11, 81; *sînul* **persăsc** GN, 302r; *boazul* **persesc** GIA I, 5r; **persic** AR 1829, 171; MAE, 22; VVP, 104; C, 4. (Cf. ngr. περσικός, fr. *persique*, lat. *persicus*, germ. *persisch*).

PERSISTA vb. **persista** LS, 85; GCB II, 225; R 1857, nr.38, 1; PD, 488; **persistere** AVP, 17. (Cf. fr. *persister*, lat. *persistere*).

PERSISTENT adj. **persistinte** sg. DFL, 51; BBS, 27; **persistant** (*statornic*) BIN, 112; **persistant** PFM, 18, 405. (Cf. fr. *persistant*).

PERSISTENŢĂ s. **persistinţă** DFL, 69, 127; **persistenţă** CA 1853, XXIII; **persistancie** PFM, 377, 464; **persistanţă** PD, 488. (Cf. fr. *persistance*, it. *persistenza*).

PERSONALIZA vb. **personaliza** GC V, 53r; PBV, 321; **personalisi** EOI, 298; **personalisa** NV, 314. (<fr. *personaliser*).

PERSONAT, -Ă adj., s. **personat** BD II, 178; *corola* [...] **personată** BIN, 138; **personat** BIN, 177; BBS, 25. (Cf. lat. *personatus*, fr. *personné*).

PERSONIFICA vb. **1.** („ întruchipa, a întrupa”) **personisi** BDT, 8v; **personifia, personifica** GC V, 53r; MN 1836, 51, 65; **perso-**

nifica DL, 81; EP I, 59; AsL, 18; BP, VIII; NV, 314; GRR, 91; SMB I, 152; CCG, 27; RL, 146, 407; DILB I, 208; LIT, 309; C, 18; JA, 118; INB 1859, 31; CA 1861, 19; PD, 488. **2.** (Gram.) **împersona, personifica** SGR I, 136; **personificăm** *verburile impersonale* SGR II, 24. (Cf. lat. *personare*, fr. *personnifier*, germ. *personifizieren*).

PERSONIFICARE s. SMB II, 443.

PERSONIFICAT adj. *lucru* **personalificat** VG, 213; *lucruri* **împersonate** VG, 251; **personificat** SMR I, 31; HMV II, 88; PGR, 123; BDJE, 7; CDR, 3; RL, 316; NPT, 291; CA 1858, 68.

PERSONIFICAŢIE s. **personificaţie** GC V, 53r; EP I, 59; NV, 314; StDR, 202; SSC II, 247; RL, 104; PD, 488; **personificaţiune** BMN II, 178; BCI, 1. (<fr. *personnification*).

PERSPECTIV adj. NV, 314; PD, 488. (Cf. fr. *perspectif*, lat. *perspectivus*).

PERSPECTIVĂ[1] s. **1.** (Fiz., Arhit., desen, pictură) **perspectivă** GC V, 53r; LOA, 77; VDA, 5, 21; FGE, 2; NV, 314; StDR, 203; Z 1856, nr.31, 1; GCB II, 226; PD, 488; **perspectiv** VVP, 104; **în perspectivă** ATI, 27. **2.** („cale magistrală în linie dreaptă") **preşpectivă** DC III, 165r; **perspectivă** AR 1835, 104. **3.** („privelişte") **perspectivă** ECS, 87; KMP, 92; MCL 1839, 772; CA 1847, 49; PIC, 43. **4.** („eveniment posibil în viitor; nădejde") **perspectivă** CD, 81; BDJE, 79; FMIL 1847, 158; CA 1848, 44; NV, 314; CA 1850, 58; LS, 28; SCC II, 93; SMB I, 144; ICI, 149; RL, 240, 361; Z 1856, nr.5, 4, nr.8, 3, nr.15, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **în perspectivă** BC, 25. (Cf. fr. *perspective*, germ. *Perspektive*).

PERSPECTIVĂ[2] s. („ochean; binoclu") **perşpectivuri** IRF, 73; **perşpectiv** LB, 498; **perspectivă** SPT, 114; FMIL 1840, 310; SMA, 201, 226; AsL, 25; StFE, 89; StDR, 203. (<germ. *Pespektiv*).

PERSPICACE adj. DFL, 111; PD, 489. (Cf. fr. *perspicace*, it. *perspicace*, lat. *perspicax*, *-acis*).

PERSPICACITATE s. NV, 314; SMB II, 478; T 1856, nr.3, 4; PD, 489. (Cf. fr. *perspicacité*, lat. *perspicacitas*).

PERSPICUITATE s. (Log., „transparenţă, claritate") **perspicuitatea** *şi preţizia conţepturilor* MF II, 88v; **perspicuitate** MF III, 119r, 119v; VL, 57v, 60v; KFL, 139. (<lat. *perspicuitas*).

PERSPIRAŢIE s. (Fiziol.) **perspiraţia** (*perspiratio*) *sau răsuflarea prin plămîi* SMA, 191. (Cf. lat. *perspiratio*, fr. *perspiration*).

PERSUADA vb. („ a convinge; a face să se creadă”) **persvada** CV, 27, 30. (Cf. fr. *persuder*, lat. *persuadere*).

PERSUASIUNE s. („convingere”) **persfazie** MF III, 29v. (Cf. fr. *persuasion*, lat. *persuasio*).

PERUCĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi **perucă** BD II, 174; MG I, 25; GC V, 177r; GTN 1836, 96, 107; MN 1836, 86; KMP, 31; KPA, 14; MCL 1839, 343; VFD, 48, 49; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **părucă** BDL III, 847v; **parocă** LB, 484. (Cf. fr. *perruque*, germ. *Perüke*, it. *parrucca*, magh. *paróka*).

PERUCHIER s. **perucher** BD II, 174; VFD, 39; **perucar** GC V, 51r; SCC II, 386; PBV, 322; D 1860, 100; **peruchier** INB 1859, 42. (Cf. fr. *perruquier*).

PERUVIAN adj., s. **perueni** pl. GN, 161r, 161v, 162r; **peruvien** GIA II, 37v; **peruvian** GIA II, 74v; CR 1830, 3; **peruvieni** pl. GIA II, 33r, 35r, 54v; DIP, 40r, 41v. (Cf. fr. *péruvien*, it. *peruviano*).

PERUZEA s. **peruzăle** DC II, 192, 202r; **peruzea** GC V, 50r; BGO 1840, 208. (<tc. *piruze*).

PERVERS adj. IO, 44, 86; NV, 314; SMB II, 443; PD, 489. (Cf. lat. *perversus*, fr. *pervers*).

PERVERSITATE s. IO, 44; NV, 314; PD, 489. (Cf. lat. *perversitas*, fr. *perversité*).

PERVERSIUNE s. **perversie, perversiune** NV, 314; **perversie** PD, 489. (Cf. fr. *perversion*, lat. *perversio*).

PERVERTI vb. IO, 44; PD, 489. (Cf. lat. *pervertere*, fr. *pervertir*).

PESIMIST adj., s. GC V, 53r; R 1857, nr.33, 1; D 1860, 391; PD, 489. (<fr. *pessimiste*).

PESTĂ s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 254. Cf. şi **pestă** OIC, 2; SHI II, 32, 63, 126; AVP, 17; PD 489; *boala ciumii*, **pestis** EPD, 189; **pesta** (*ciuma*) CA 1861, 42.

PETARDĂ s. (Milit.) CR 1830, 40; GC V, 53v. (Cf. germ. *Petarde*, fr. *pétard*).

PETIŢIE s. *jalbă* (**petiţie**) CR 1830, 23; **petiţie** (*jalobă*) AR 1831, 171; AR 1834, 57, 91; AR 1837, 188; **petiţie** (*cerere*) AR 1837, 53; **petiţie** (*jalbă*) NV, 314; **petiţie** KDP, 3; GM 1852, 53; PBV, 323; BEC, 243, 434; AsAL, 3; PD, 490; **petitioane** sg. AR 1837, 52; **petiţioane** pl. AR 1837, 150; **petiţione** (*cerere*) AR

1838, 49; **petiţione** BCD, 112; **petiţie, petiţiune** StDR, 203; **petiţinne** BCD, 143, 390; LIT, 44, 390; C, 1; NPT, 225; BEC, XL. (Cf. fr. *pétition*, lat. *petitio*, it. *petizione*).

PETIŢIONAR s. **petiţionar** NV, 315; PDC, 28, 29; PBV, 323; **petiţionar, peţitor** PD, 490. (Cf. fr. *pétitionnaire*, lat. *petitor*).

PETRIFICA vb. **petrifia** GC V, 65r; **petrifica** PIC, 50; PD, 490. (Cf. fr. *pétrifier*, it. *petrificare*).

PETRIFICAT adj., s. **petrificat** (*împietrit*) AR 1837, 190; CIN, 467; **petrificat** Univ 1845, 18; BIN, 75; PIC, 135. (Cf. fr. *pétrifié*).

PETRIFICAŢIE s. **petrificaţie** GC V, 65r; CA 1847, 52, 53; NV, 315; BIN, 76; **petrificaţie, petrefăcătură** StDR, 203. (Cf. fr. *pétrification*, it. *petrificazione*, germ. *Petrifikation*).

PETROL s. (Geol.) **petrolio** *ori unt de piatră*, GF, 201r; **petroleul** *sau oleiul de piatră* SIN, 37; **petroleul** *sau dohotul de piatră* (*petroleum, naphta*) StIN, 21; **petroleu** StDR, 203. (Cf. lat. *petroleum*, germ. *Petroleum*, it. *petrolio*).

PFUND s. **1.** („unitate de măsură pentru greutăţi") **fonturi** IPC, 2; **fonţi** SIS, 27; GSP II, 136; MIM, 37; **font** CB 1814, 172, 176; **funturi** DC I, 37v; VRM, 22; PAB, 14; BFO 1843, 22; **funt** IRI, 1; VRM, 51; CVC, 1; PM, 4; TID, 23; UT, 26; GC VII, 47v; TAA, 19; VVP, 156; HGL, 130; HMV I, 94; INB 1857, 44; INB 1859, 34; PBV, 522; **funtul** *sau livra* SS, 10; **funţi** DC II, 6v; AC, 1; SIF, 43; CB 1814, 104; UT, 19; INB 1857, 30; AML, 127; **pfunturi** BGO 1844, 343; **pfunduri** GIA I, 72v; **funduri** GIA I, 72v; AR 1837, 300; StFE, 184; **fund** Z 1856, nr.2, 3; **punt** DCI II, 224; FNB, 30; *o libră*, *adecă un* **pont** FDB, 76, cf. şi 99, 121; **ponţi** FDB, 79. **2.** („unitate monetară") **funţi** *sterling* DC IV, 12v; BR 1829 I, 38; AR 1829, 35; AR 1830, 19; RB, nr.18, 3, 147; FMIL 1840, 24; FMIL 1844, 251; **funt** *sterling* GSP II, 155; CNB, 103; BR 1821, 160; AR 1829, 63; FMIL 1844, 86; **pfunduri** GIA I, 136v; **funduri** *sterling* AR 1837, 313; **fund** *şterling* RB, nr.3, 2. (Cf. germ. *Pfund*, rus. фунт, pol. *funt*, magh. *font*).

PIAN s. (Muz.) *a jucat* **pianul** (*cîntat cu clavirul*) CR 1829, 95; **pian** SCC II, 35; ICI, 63; **piano** GC V, 59v; BIP, 20; NV, 315; StDR, 203; SCC II, 100; DIB, 148; RL, 51; NPT, 68; R 1857, nr. 16, 4, nr. 25, 4; BPV, 324; D 1859, 140; *de închiriat un* **piano-forte** RB, 260; **pianofort** FL, 50. (Cf. fr. *piano* şi *piano-forte*, germ. *Piano*, it. *piano* şi *pianoforte*).

PIANIST s. GC V, 59v; RB, 264; PS, 56; NV, 315; PCI, 127; StDR, 203; RL, 110; C, 52; PBV, 324; PD, 490. (Cf. fr. *pianiste,* germ. *Pianist*, it. *pianista*).

PIANO adv. (Muz., „încet") StDR, 203.

PIASTRU s. („monedă") *o* **piastră** TF, 279; **piastru** CB 1814, 155; AR 1829, 18; **piaster** RIP I, 156. (Cf. germ. *Piaster*, fr. *piastre*, it. *piastra*).

PIAŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi **1.** („Loc deschis într-o localitate, amenajt pentru anumite activităţi publice") **piaţă** DAB, 193r; SPBA, 57; IRV, 147r, 150r; GIC, 43; CR 1829, 61; AR 1829, 13, 17; CR 1830, 15, 242, 404; AR 1830, 358, 370; GC V, 67r; BAR I, 97; CIRA, 153; pe la 1830 forma era frecventă; **piaţe** (*tîrguri*) GSP I, 11; **piaţe** SPBA, 26; CR 1831, 55; HAN, 11; IL 1840, 3; RIP I, 127; CA 1847, 15; CA 1852, 38; CA 1853, XXXVI; LMG, 30; **pieţe** GIC, 26; CR 1829, 204; GC V, 67r; FTP I, 90; CA 1852, 57; DIB, 264; BC, 63; Z 1856, nr.13, 3; INB 1857, 50; **piaţ** HO, 95; NID I, 70r; OMT, 65; SHR, 27; IRF, 96; VPB, 4; GSP I, 42; BPN I, 20, 43; LB, 502; BR 1829 II, 36; VSC, 50; BAR I, 14, 18; SR, 35; RIP I, 128, 205; FMIL 1844, 249; *tîrg* (**piaţ**) GSP I, 21; BPN I, 114, 167; **piaţuri** FTM, 32; NZ, 68r; **pliaţ** IRV, 36r; **plaţă** RL, 395. **2.** (Comerc.) **piaţe** pl. SPBA, 56; GIC, 42; ROI2 III, 102, 115; KOS, XV; CA 1861, 24; **piaţă** CPL, 15; GG, 225; AR 1837, 56; NPC, 32; JDS II, 439; BDJE, 95; CA 1848, 69; PDC, 60, 92; SSC, XI; KOS, XIX; CA 1855, 97; BEC, 154, 155; **pieţe** ROI2 III, 114. (Cf. it. *piazza*, germ. *Platz*, magh. *piac*, fr. *place*).

PIAŢETĂ s. **piacetă** LS, 17, 19; **piaţetă** ADL, 150, 152. (Cf. it. *piazzetta*, fr. *placette*).

PICANT adj. GC V, 74v; BFI, 9; MCL 1838, 76; MCL 1839, 236, 364; FMIL 1840, 311; HMV II, 33; VN, 37; BDJE, 77; BP, 102; PMC II, 110; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *piquant*, germ. *pikant*).

PICARISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi („a se simţi jignit, a se supăra") GC V, 74v; AsFA, XVIII; RB, nr.8, 3. (Cf. ngr. πικάρω, fr. *piquer*).

PICHET[1] s. (Milit.) **pichet** GC V, 74v; ROB, 108, 117; RB, nr.21, 1; BGO 1840, 166; BPA, 75; AsLM, 5; ROB2, 621; StDR, 204; CPO, 53, 58; **picheturi** AR 1829, 99; CR 1830, 307; CPH, 5; CIRA, 81; BFO 1833, 84; ROI2 III, 119; ROI2 VI, 2; AR 1837, 31,

169; BGO 1844, 65. (Cf. fr. *piquet*, germ. *Pikett*, rus. пикет).

PICHET[2] (Text.) GC V, 74v. (<fr. *piqué*).

PICHET[3] s. (Joc de cărţi) KSN, 55; StDR, 204. (<fr. *piquet*).

PICIOR s. **1.** (Versif.) **pas** *sau* **picior** EBG, 115; MGR, 134r; **pas** EBG, 119r, 120r, 121v; **stepene, pasuri** EBG, 120v; **picior** EBG, 121r; VOG, 140; GC V, 89v; HGL, 137; **piciorul** *sau* **pedul** SGR III, 15; **pede** pl. SGR III, 21; **pede** sg. StDR, 198. **2.** (Geom.) **piciorul** *perpendicularii* PGL, 173; AsG, 222. (Cf. lat. *pes, pedis*, ngr. πόδι, fr. *pied*).

PICNIC s. („petrecere comună în aer liber") GC V, 76r; VVP, 105; StDR, 204. (Cf. fr. *pique-nique*, germ. *Picknick*).

PICNOSTIL s. (Arhit.) NV, 315. (<fr. *pycnostyle*).

PICTA vb. (Art. plast.) **pictori** DCI II, 214; BD II, 190; **zogrăfi, zugrăfi** RIM, 80, 122; **zugrăvi** HO, 73; CB 1813, 57; BPN II, 182; GIC, 78, 190; BR 1829 I, 43; VVP, 48; AFH, 4; **pingălui** BD II, 191; **pinde** AF, 41. (Cf. gr. ζωγραφῶ şi ζωγραφίζῶ, lat. *pingere*).

PICTOR s. **zugrav** FIT II, 121v; MII, 26; GCA, 30; RMB, 48v; CB 1813, 56, 57; BDL II, 447r; GIC, 78, 190; BR 1829 I, 43; CBD, 15; GC II, 247; GPE, VIII; forma era frecventă pînă la 1860; **zugráv** MTT, 97r; BPN II, 182; CR 1829, 280; **zograf** GN, 223r; RIM, 79, 122; CB 1813, 56; **zográf** PIU I, 267; **zograv** CB 1813, 56; **zugraf** GN, 48v; BDL II, 447r; CC, 81; RB, nr.33, 3; **zugráf** VMG, 337; **pictor** AA, pf.1; BD II, 189; BR 1829 II, 57; CR 1830, 224; BAR I, 227, 236; BP, XII, XIX; BCD, 478; GRR, 87; ADL, 242; ICI, 80; CMI, 37, 120, 188; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **pictor (zugrav)** GGV, 71; BMN III, 30, 167; **pictor, pitor** StDR, 204. (Cf. ngr. ζωγράφος, lat. *pictor*, it. *pittore*).

PICTURĂ s. **1.** („ramură a artelor plastice") **meştesugul de zogrăvit** DMC, 186; **meştesugul zogrăficesc** RIM, 79; **meşteşugul zograficesc** GIC, 196; **zogrăfie** RIC, 173v; **zografie** DC I, 131v; RIM, 14; **zugráfie** NIU, 275r; **zugrăvie** MTT, 17r; DC I, 44v; LVH, 9v; SPBA, 93; POC, 36v; DLG, pf.8; PIU I, 136; PCB, 147; CR 1829, 269; AR 1829, 35; CMR, 7; FTP I, 38; FTP II, 188; GPE, 2; CIRA, 81; TGA, 4; forma era frecventă pînă spre anul 1860; **jugrăvie** PCB, 110; **zugrăvire** SIU, 28v; BGV, 81v; FL, 10; **zugrăvitură** NIU, 125r; CIRA, 81; RSM, 42r; AsR, 5; AsE, 6; SSC, 106; **zugrăveală** GIC, 221; CIRA, 29; GTN 1856, 75; AR 1837, 375; **pictura** (**zugrăvia**) AA, pf.1; **pictorie** BD II, 189;

pentură *sau* **zugrăvire** IRV, 216r, cf. şi 134v, 206v, 207r; *meşteşugul* **picturei** (*zugrăviei*) CR 1829, 280; CR 1830, 324; *măiestria* **zugrăvirei,** *adecă* **pictura** BR 1829 I, 43; **pictură** VA, 225; FTP I, 38; FTP II, 187; GTN 1836, 51 bis; SHI I, 39; SHI II, 129; DFL, 107, 208; BP, IX; BC, 22; LIT, 29; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; *arta* **picturii** MGP, 100. **2.** („tablou") **zogrăfie** RIC, 379r; **zugrăfie** GN, 219v; **zugrăvitură** MII, 26; BR 1829 I, 41; **zugrăfitură** ECG, 1r; **zugrăveală** SPBA, 4; FEA, 13; AR 1834, 286; AR 1837, 24; VVP, 5, 48; **zugrăvie** DCN, 65; **pictură** BD II, 190; DFL, 39; PCI, 161; **pintură** (*peinture*) R 1857, nr.6, 3. (Cf. ngr. ζωγραφία, lat. *pictura*, it. *pittura*, fr. *peinture*).

PIEDESTAL s. (Arhit.; fig.) **piedestal** AR 1829, 227; AR 1830, 185; GC V, 70v; AR 1834, 321; GTN 1836, 72 bis; VDA, 13; AR 1837, 26, 308; MCL 1839, 350; FMIL 1844, 123; PME, VI; AF, 85; KDP, 82; NV, 315; StDR, 204; forma era frecventă pînă la 1860; **pedestal** AR 1834, 314, BCB, 12; DILB I, 207; SPB, 240; AVP, 17; DCB IV, 63; PIC, 7. (<fr. *piédestal*).

PIESĂ **1.** (Lit., Teatru) **pies** MIU, 396; **piesă** AR 1834, 139; AR 1835, 86; GTN 1836, 106; AR 1837, 21, 48; DAH, 34; KPA, pf.; AFH, 48; AR 1844, 18; WPM, 45; CA 1847, 25; ASI, 82; AsMH, 1; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („element component al unui întreg, al unui organism") **piesă** FBE, 76r; PFM, 304; PD, 490; *două* **piece** PFM, 402. (<fr. *pièce*).

PIETATE s. CV, 34; HFP, pf.12; SHI I, 12; DE I, 134, FMK, 104; PIA, 52; SCMI, 115; FMIL 1844, 21, 328; MEN II, 71, 240; FMIL 1847, 63; PS, 12, 56; BDJE, 20; SIT, 316; BP, 74, 231; NV, 315; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *piété*, lat. *pietas*).

PIGMEU s. GC V, 72v; APP II, 200; SIT, 243; RL, 173, 237; CMI, 89; DILB II, 232; NPT, 313; PD, supl.XIV. (Cf. fr. *pygmée*, it. *pigmeo*).

PILASTRU s. (Arhit.) **pilastru** DC II, 176r; GC V, 76r; VDA, 16; AR 1837, 192, 273 bis; APP I, 9; CD, 57; MID I, 17; NV, 315; StDR, 204; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **pilast** PD, 491. (Cf. fr. *pilastre*, it. *pilastro*, germ. *Pilaster*).

PILORIC adj. (Anat.) **piloríc** GC V, 76r; **piloric** RMS, 334. (<fr. *pylorique*).

PILOT s. (Mar.) **pilot** (*corăbier*) CR 1829, 110; **pilot** AR 1830,

413; MCR, 23; GC V, 76r; MEN I, 105; DFL, 61; StDR, 204; DILB III, 221; LIT, 292; AVP, 17; DCB I, 5, 6; *corăbier* (**pilot**) CRV, 101; **pilot** (*cîrmaci*) FMIL 1840, 22; GM 1854, 190. (Cf. fr. *pilote*, germ. *Pilot*).

PILULĂ s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 255. Cf. şi **pilulă** CB 1814, 169; BD II, 191; GC V, 76r; **pilulă** FDB, 97; *hapuri* (**pilule**) FMIL 1840, 264; PMC II, 158; **pilule** (*hapuri*) PMC II, 132; **pilul** PD, 491. (Cf. şi magh. *pirula*).

PIMPINELĂ s. (Bot.) **pimpinea, pimpineală** LB, 505; **pimprenelă, pipinelă, pimpinelă** GC V, 76v, 79r. (Cf. lat. *pimpinella* şi *pipinella*, germ. *Pimpinelle*, fr. *pimprenelle* şi *pimpinelle*).

PINACOTECĂ s. (Art. plast.) AR 1837, 152; AR 1838, 94; RIP I, 311; NV, 315; StDR, 204; RL, 122; PBV, 326. (Cf. fr. *pinacothèque*, germ. *Pinakothek*).

PINAX s. („tablă de materii") **pínax** *sau scara cărţii* OC I, 1r; **pinax**, *adecă scară de cele ce să află într-această carte* CISG, 159. (<ngr. πίναξ).

PINDARIC adj. (Poet.) **pindaricesc** EBG, 121v; DCN, 105; **pindaríc**, **pindaricesc**, GC V, 78r; **pindaric** GTN 1836, 92; AR 1837, 143; VVP, 105. (Cf. lat. *pindaricus*, ngr. πινδαρικός, fr. *pindarique*).

PINEAL adj. (Anat.) *glanda* **pinoasă** HFP, pf.3; *glanda* **pineală** KMA, 486. (<fr. *pinéal*).

PINGUIN s. (Zool.) **penguini** DC IV, 80r; **pingvin** CIN, 127; *mii de* **pinguine** Univ 1845, 2. (Cf. fr. *pingouin*, germ. *Pinguin*).

PION s. („curier") SPBA, 22. (<fr. *pion*).

PIONIER s. (Milit.) **pioner** RD, 3; **pioner** (*săpător*) AR 1830, 429; **pioner** CA 1853, L; RL, 154; DIB, 231; **pioner, pionar** GC V, 72r; **pionieri** (*soldaţii cei cu sape şi lopeţi*) CR 1829, 55; **pionier** CR 1829, 132; AR 1829, 224; Z 1856, nr.36, 4; **pionir** AR 1838, 202; **pionar** PD, 491. (Cf. germ. *Pionier*, fr. *pionnier*).

PIOS adj. **pios** CR 1829, 60; NV, 315; LS, 22; CMI, 194; CEF, 177; SPB, 228; GCB II, 226; PD, 491; *salutarea cea* **pioază** (*evlavioasă*) GRR, 109; **pietos** SMB I, 131; SMB II, 445; DILB I, 208; PIC, 7, 59. (Cf. fr. *pieux*, it. *pietoso*).

PIRAMOID adj. *marginile limbii cele* **piramoide** HFP, 217. (<ngr. πυραμοιδής).

PIRAT s. **tîlhari dă marea** DC IV, 309r; **piraţi** (**tălhari de ma-**

re *sau cursari*) VIC, 225v; **piraţi** (**tîlhari de mare**) TSVM, 43; **piraţi** (*cursari*, **tîlhari de mare**) MFV I, 87v; **piraţi** *sau corsari* AR 1829, 119; **pirat** IRV, 135v; AR 1830, 118; MRC, 239; GC V, 80r; AR 1832, 186; CPI, 57; AR 1835, 186; SHI II, 57; RCM, 77; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **piratele** (*furii de mare*) BR 1829 II, 17; **pirate** (*hoţi de mare*) AR 1831, 102. (Cf. fr. *pirate*, lat. *pirata*).

PIRATERIE s. **piraţie** CR 1830, 192; **piratăţie** (*hoţie de mare*) AR 1832, 124; **piraterie** AR 1830, 89; AR 1831, 163; SHI II, 213; GGV, 140; BDJE, 143; NV, 315; StDR, 205; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *piraterie*, germ. *Piraterie*, it. *pirateria*).

PIRÍHIU s. (Versif.) EBG, 117r; MGR, 134v; VOG, 140; SGR III, 16. (Cf. lat. *pyrrhichius* (pes)).

PIRITĂ s. (Chim.) **piritul** *marţial* SIN, 39; **pirit**, *marcasit* GC V, 80r; **pirite** (*materii arzătoare*) AR 1838, 69; **piriti** *arseniferi* PFHM I, 97. (Cf. lat. *pyritis*, germ. *Pyrit*, fr. *pyrite*).

PIRITOS adj. (Chim.) GC V, 80r; PD, 491. (<fr. *pyriteux*).

PIROGĂ s. **pirogonii** (*aşa să numesc acele după marea vase ce le metahirisesc corăbierii americani*) DC IV, 304r; **pirogă** GC V, 80r; SIT, 283, 287. (<fr. *pirogue*).

PIROMANIE s. (Med.) SMA, 15. (Cf. fr. *pyromanie*, germ. *Pyromanie*).

PIRONIAN s. (Filoz.) ECG, 18v; GC V, 80v. (<fr. *pyrrhonien*).

PIRONIC adj. (Filoz.) **pironíc** GC V, 80v; *şcoala* **pironică** *sau sceptică* DFL, 170.

PIRONISM s. (Filoz.) **pirronism** HFP, 64, 65; **pironism** GC V, 80r, 80v; VVP, 106; PD, 492. (<fr. *pyrrhonisme*).

PIROSCAF s. (Mar.) **piroscaf** *seau* **focoscafă** AR 1829, 34, 79; **piroscaf** CR 1829, 7, 134, 194; AR 1829, 58; CR 1830, 342, 400; **piroscafă** AR 1830, 22, 61, 91, 107, 130; AR 1834, 69; JA, 55. (<fr. *pyroscaphe*).

PIROTEHNIC adj. **pirotehníc, pirotehnicesc** GC V, 80v; *producte* **pirotehnice** SSC, 119; **pirotecnic** PBV, 327. (<fr. *pyrotechnique*).

PIROTEHNIE s. **pirotehnie** CR 1830, 56; GC V, 80v; PD, 492; **pirotihnie** AR 1830, 128; **pirotecnie** PBV, 327. (<fr. *pyrotechnie*).

PIROZĂ s. (Med.) **pirosis** (*pyrosis*) SMA, 179; **pirozie** RMS, 334. (<fr. *pyrosis* şi *pyrosie*).

PIRUETĂ s. FMIL 1844, 315; StDR, 205. (Cf. germ. *Pirouette*, fr. *pirouette*).

PIŞCOT s. (Culin.) **biscotă** ME, 265; StDR, 36; **biscot** (*pesmet*) CR 1830, 345; **pişcotă, pişcot, bizcotă** GC V, 93r; **biscopt** AR 1835, 100; **piscot** DRB, 215, 241; SIM, 115; **pişcot** CA 1859, 66. (Cf. germ. *Biskotte*, magh. *piskota*).

PITAGOREU adj. [filozofi] **pitagoreni** OC I, 113v; FC, 6v; BGV, 98r; **pitagorei** BD II, 270; HMV I, 99. (Cf. gr. πυθαγόρειος, lat. *pythagoreus*).

PITAGORIC adj. (Filoz., Mat.) **pitagoricesc** MTT, 69r, 97v, 196r; DC III, 229r; RIG, 43; OMT, 24; WGT, 106v; TGm2, 28; HFP, 9, 16; **pitagoric** HEA, 24; SHI, XXI; DFL, 182; CA 1847, 7; PMC II, 194; PD, 492; **pitagoríc** GC V, 83r. (Cf. gr. πυθαγορικός, lat. *pythagoricus*, it. *pitagorico*, fr. *pythagorique*).

PITAGORISM s. (Filoz.) GC V, 83r; PD, 492. (<fr. *pythagorisme*).

PITEC s. (Zool.) MIN, 23. (<lat. *pithecus*).

PITIC adj. (Antic. gr.) **piticesc** HET I, 45v; *jocuri* **pitice** GC V, 89r. (<fr. *pythique*).

PITON s. (Zool., Mit.) **píton** GC V, 86r; **piton** DILB IV, 204. (<fr. *python*).

PITORESC adj., s. GC V, 86r; GPE, 42; EG, 40; GG, 187; AR 1837, 182, 217; FL, 10; DL, 7, 51; IL 1840, 23; SMR I, 38; FGGN, 115; AR 1844, 10; MID I, 182, 255; SIT, 254; AF, 149; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *pittoresque*, it. *pittoresco*).

PITOREŞTE adv. GC V, 86r; FMIL 1840, 252.

PITUITAR adj. (Med.) [glandă, membrană] **pituiteră** KMA, 453, 478; PAD, 142. (<fr. *pituitaire*).

PIVOT s. (Tehn.) WGT, 196v; PEG, 181. (Cf. fr. *pivot*, germ. *Pivot*).

PIVOTANT adj. (Bot.) [rădăcină] **în forma cepului** FBE, 70r; **pivotant** Agr.I, 191; **pivotante** sg. BBS, 14. (<fr. *pivotante*).

PIZIFORM adj., s. (Anat.) **pisiform** şi **piziform** KMA, 54, 61; *osul* **piziform** PAD, 35. (<fr. *pisiforme*).

PLACARD s. *se afişă* [...] *un* **placard** VO 1857, 11. (<fr. *placard*).

PLACĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 255. Cf. şi *au fost o* **placa**, *adecă lespede de zece* [...] *pietre* RIC, 43r; *originalul* [unei legi]

este scris în **placele** *inimilor omeneşti* NMP, 11; **placă** GC V, 198v; SRI, 231; FAM, 10; **place** (*table*) AR 1837, 152. (Cf. şi ngr. πλάκα).

PLAFON s. **plafon** şi **plafond** GC V, 205r; GC VII, 48r; **plafon** (*bagdadie*) AR 1837, 197, 223; **plafon** BC, 90; **plafond** (*tavan*) AR 1837, 314; **plafond** CD, 48; StDR, 206; BIN, 40; INB 1859, 24; PD, 492; **plafund** NV, 238, 316; AVP, 17. (Cf. fr. *plafond*, germ. *Plafond*).

PLAGIA vb. GC V, 205r; AsAL, 11; PD, 493. (Cf. fr. *plagier*, it. *plagiare*).

PLAGIAT[1] adj. *idei furate* (**plagiate**) FMIL 1844, 285. (<fr. *plagié*).

PLAGIAT[2] s. KDP, 19; NV, 316; PD, 493. (<fr. *plagiat*).

PLAGIATOR s., adj. *vestitul acela* **plaghiar** (*un plagiare*) PP, VIII; **plaghiar** AF, 68; **plagiar**, *adică* **plagietor** GC V, 205r; **plagiar** NV, 316; PD, 493. (Cf. lat. *plagiarius* şi *plagiator*, fr. *plagiaire*, germ. *Plagiar* şi *Plagiator*).

PLAIVAZ s. („creion de plumb") **plăivas** DCI II, 222; AIC, 77; VPP, 143; **plaivas** GC V, 199r.

PLAJĂ s. **plage** sg. BDJE, 164; NV, 316; **plagie** AVP, 17. (Cf. fr. *plage*, it. *piaggia*).

PLAN[1] s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 255, şi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi MAI, 62v; GIA I, 5v; MIU, XIX, 237; AZ, 35v, 40v; APM, 58, 156, 251, 410; DAB, 120v; NID I, 55r, 78v, 88r; NID II, 122v; MIA, 7; IRF, 26, 84; GSP I, 210; GSP II, 120, 171; RA, 3, 10, 26, 67; SIU, 6v, 48r, 51r, 93r; BDL III, 765v; JNA, 15; MPI, 6, 40; GAB, 95; AOS, 115, 116, 74; BPN I, 19, 74; TVM, al.9; CRac, 172; ASH, 11; PVV, 5v, 6r; pe la 1820 cuvîntul era frecvent, cu diferite sensuri.

PLAN[2] adj., s. *că e rebeli şi* **plan**, *ce amăgeşte o lume* PVV, 3r. (<ngr. πλάνος). Cf. şi PLANISI.

PLANA vb. („a pluti în aer"; fig.) BP, V, 20, 131; AF, 86, 225; PCI, 14; BCP, 13; ICI, 44; GCB II, 226; DILB III, 221; R 1857, nr.23, 3; BBR, 85. (<fr. *planer*).

PLANETAR adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 255. Cf. şi *celelalte* **planiticeşti** *sístimĭ* FC, 31v, cf. şi 42r; *mijloc al* **planiteştii** *noastre sístimi* FC, 39v. (Cf. şi ngr. πλανητικός).

PLANETĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 255. Cf. şi **planită** MTT,

61v; VEI, 55r; MIC, pf.; DC IV, 91v; CBuc 1795, 1v, 11v; GCA II, 4r; FC, 2v, 3r; FGS, 55v; **planetă** MTT, 231v; VEI, 19r, 27r, 31r, 118r, 118v, 170v; ZFV I, 51r; MDWS, 355; CV, 1; GCA, 14, 15; RIM, 77; MIU, 39; SIU, 28r.

PLÁNI s. („iluzie”) *avînd această* **pláni** *cum că...* DC II, 213. (<ngr. πλάνη).

PLANIGLOB s. (Geogr., Aston.) EGI, 2; GG, 66; FGE, 2; GMNP, 219r; FGGN, 2; StDR, 205; FGF, 2, 8; LMG, 190. (Cf. lat. *planiglobium*, germ. *Planiglob(ium*).

PLANISI vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi IFA, 33v, 43v, 114r, 121v, 183r; MRP, 11, 16. (<ngr. πλανῶ şi πλανεύω, πλανευῶμαι).

PLANISIT adj. *masă bine* **planisită** *sau drept netezită* TA, 121. (Cf. ngr. πλανιάρω şi πλανίζω).

PLANTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 256. Cf. şi **plînta** BDL III, 777r; **plăntălui** DCC, 8; **împlanta** (*sădi*) VPP, 227; **împlînta** SPBA, 74; **plăntări** (*sămăna*) BR 1821, 88; **planta, împlînta** GC V, 201r; **plăntui** BDC, 55, 105; **planta** MEN II, 131; PBV, 330; PD, 493.

PLANTARE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 256. Cf. şi **plîntare** MVV, 15, 19; JA, 164; **plăntuire** BR 1829 II, 52; **plantare** BCD, 274; PBV, 330.

PLANTAT adj. *arborii* **plantaţi** BCD, 274; *grădină* **plantată** PCI, 60.

PLANTATOR s. („realizator sau proprietar al unei plantaţii”) SIT, 49; SCC I, 229, 140. (Cf. fr. *planteur*).

PLANTAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 256. Cf. şi **1.** („sădire, plantare”) **plantaţie** GC V, 201r; Agr II, 182; **plîntaţie** SHI II, 26; StDR, 207; **plantaţiune** BBS, 140. **2.** („totalitatea arborilor sau altor plante perene cultivate la un loc”) **plantaţie** MEN II, 134; SIT, 136, 250; BIP, 239; SCC II, 137, 375; PBV, 330; PD, 493; **plantaţiune** INB 1857, 30; INB 1859, 109.

PLANTIGRAD adj., s. (Zool.) **păşîtoare pe talpă** CIN, 28; **păşitoare pe toată talpa** (*plantigrada*) StIN, 78; **plantigrade** pl. BIN, 254. (Cf. fr. *plantigrade*, lat. *plantigradus*).

PLANTIVOR adj., s. (Zool.) BMN I, 65; BCI, 56; INB 1859, 58. (Cf. fr. *herbivore*).

PLANTUROS adj. *secerişurile* **planturoase** *şi felurite* MEN II,

172. (<fr. *plantureux*).

PLASTOGRAF s., adj. APC, 44r, 291r; DAP, 75; LC, 85; GC V, 201v; DTN, 53; VVP, 106; CCB, 35; CCP, 32, 117; StDR, 206; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<ngr. πλαστογράφος).

PLASTOGRAFIA vb. *falsifica* (**plastografi**) FMIL 1844, 54; **plastografi** CA 1858, 117. (<ngr. πλαστογραφῶ).

PLASTOGRAFIC adj. *scrisori* **plastografice** AsFA, XV. (<ngr. πλαστογραφικός).

PLASTOGRAFIE s. **plastográfie** APC, 88v; CCI, 65, 90; **plastografie** DAP, 176; BGV, 99r; DTN, 56; GC V, 201v; CCM, 46, 63; VVP, 106; BFO 1843, 378; BGO 1844, 338; AOD, 101; PDC, 70; CCP, 32; StDR, 206; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<ngr. πλαστογραφία şi πλαστογράφημα).

PLASTOGRAFISIRE s. **plastografisirea** *unor cuvinte* CPI, pf. 3.

PLASTOGRAFISIT adj. *documenturi rasă şi* **plastografisite** AOD, 320.

PLASTRON s. **1. plastron** (*zale pentru escrimă*) AR 1838, 96. **2.** [la broasca ţestoasă] *carapace şi* **plastron** BIN, 371. (<fr. *plastron*).

PLATAN s. (Bot.) *ramurile de* **platană** HBN, 118; **platan** CA 1854, 131; DILB III, 221; BCI, 181. (Cf. fr. *platane*, lat. *platanus*).

PLATFORMĂ s. **plat-formă** SRM, 77, 82, 132; **plată-formă** BC, 89. (<fr. *plate-forme*).

PLATINĂ s. **platină** SIN, 41; CISG, 129; AR 1829, 1829, 194; GC V, 201v; CIN, 404; RB, 341; FMIL 1840, 123; NV, 316, StDR, 206; ATI, 18; BIN, 48; PBV, 330; PD, 494; **platínă** DLG, 280; **platín** LPT, 52; RBT I, 51; **platin** CIN, 403; PFHM I, XI; **platină, platin** AML, 135; **plătină** RIP I, 146. (Cf. fr. *platine*, germ. *Platine*).

PLATITUDINE s. SMB II, 381. (<fr. *platitude*).

PLATONIC s., adj. (Filoz.) **platonicesc** MTT, 38v; HFP, 7; **platonic** EDE, 2; PCP, 32; HFP, 10, 16, 27, 30; VVP, 106; DFL, 170, 191; BDJE, 32, NV, 316; StDR, 206; PD, 494; **platoníc** GC V, 201v. (Cf. ngr. πλατωνικός, fr. *platonique*).

PLATONICIAN adj., s. **platonean** FC, 6v; **platonician, platonic** NV, 316. (Cf. fr. *platonicien*).

PLATONISM s. HFP, 31; GC V, 201v; VVP, 106; NV, 317;

PD, 494. (Cf. ngr. πλατωνισμός, fr. *platonisme*).

PLATOU s. (Geogr.) INB 1857, 29. (<fr. *plateau*).

PLATRA vb. („a acoperi, a tencui cu ghips") **platra** (*a arunca ipsos*) IL 1841, 395. (<fr. *plâtrer*).

PLATRU s. *ghips sau* **platru** (*sulfat de var*) BCA, 18; **platru** PD, 494. (<fr. *plâtre*).

PLAUZIBIL adj. DFL, 206; BCD, 6. (<fr. *plausible*).

PLĂNUI vb. **planui** CA 1850, 43; CA 1860, 117; **plănui** CA 1852, 16.

PLEBE s. (Antic. rom.) **plebe** AV, 12, 17, 18; FMIL 1847, 101; AF, 57; PD, 494; **plebea** (*norodul de rînd*) FMIL 1844, 200; **plebă** NV, 317; LIT, 394; CA 1861, 75; **pleba** (*gloata*) CA 1861, 46; **plebe, plevă** AVP, 17; **pleva** (*gloata*) CA 1861, 44. (Cf. lat. *plebs*, fr. *plèbe*, it. *plebe*).

PLEBEU s., adj. **plebeian** FNC, 152r, 155r; GPE, 58; VVP, 106; NV, 317; KOS, XIV; RL, 72; **plebegheni** APC, 121r; **plebieni** IRV, 5r, 28r; **plebeen** SIT, 293, 294; LIT, 90; AVP, 17; **plebean** LIT, 12; **plebeu** BPN I, 29, 82; BAR I, 37, 204; SGR II, 46; MF III, 142v; SHI II, 41, 42, 43, 46; FMIL 1844, 391; FMIL 1847, 114; NV, 317; LS, 126; StDR, 206; pe la 1850 forma era frecventă; **plebei** (*proşti*) SIC, 55; **plebei** *sau poporeni* BAR I, 49; **plebeu** (*nenobil*) BCI, 31; **plebei** sg. CRV, 19, 101; FMIL 1840, 66. (Cf. fr. *plébéien*, lat. *plebeius*, it. *plebeo*).

PLEBISCIT s. **plebischit** APC, 119r; **plebiscit** RL, 395; PD, 494; **plebiscid** CA 1862, 130; **plebicist** LIT, 4. (Cf. lat. *plebiscitum*, fr. *plébiscit*).

PLEDA vb. (Jur.; fig.) BDJE, 179; LIT, 40, 401; VO 1857, 3; AVP, 17; PD, 494. (<fr. *plaider*).

PLEDOARIE s. (Jur.) GRR, 229. (<fr. *plaidoirie*).

PLEDOR s. (Jur., „apărător") DIB, 428. (<fr. *plaideur*).

PLEGUI vb. („a răni") **plegui** MIR, 93; FDB, 70; FTM, 169; KIT, 198; HMV I, 106, 107; **plaga** CA 1862, 80. (<lat. *plagare*).

PLEGUIRE s. **pleguire** MVV, 25; **pleguiri** (*rănituri*) FTM, 151.

PLEGUIT adj., s. **pleziruit** IRF, 46, 83; **pleguit** (*rănit*) TF, 50; IRF, 6, 42; CA 1857, 2. (Cf. *plegui* şi germ. *blessieren, Blessierte*).

PLEIADĂ s. (Astron.; fig.) **pleiadă** GC V, 205r; **pleiada** *de poeţi* RL, 61; **pleada** CA 1860, 113; **pleiade** pl. NV, 317; StDR,

206; PD, 495. (<fr. *pléiade*).

PLENILUNIE s. (Astron.) **plenilunie** CV, 3, 12; StDR, 206; **pleniluniu** (*plenilunium*) SVC, 38; **plinolunie** AR 1829, 8; CA 1847, 6, 10; **plină-lunie** CA 1855, 86. (Cf. lat. *plenilunium*, it. *plenilunio*).

PLENIPOTENT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi **plenipotent** CL II, 230, 285; CR 1830, 70; AR 1830, 49, 476; GC V, 156v, 214r; CR 1831, 28; CIRA, 415; LOA, 32, 71; CDV, 18; SGR II, 47; GG, 203; SR, 10, 24; AIR II, 140; pe la 1835 forma era frecventă; *vichil* (**plenipotent**) CL II, 90; **plinipotent** AR 1829, 36, 138; CR 1829, 192; AR 1830, 99; LOA, 28; **plenipotent**, **plinipotent** StDR, 206; **pleniputente** sg. Z 1856, nr.1, 3; **pleniputent** Z 1856, nr. 2, 2. (<lat. *plenipotens*).

PLENIPOTENŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 86. Cf. şi **deplină putere** APC, 67r; *vichilic* (**plenipotenţie**) CL I, 28; **plenipotenţie** (*vichilic*) CL II, 284; **plenipotenţie** CL II, 20, 267, 283; BPN II, 229; AR 1830, 114; AR 1834, 423; ESI, 23, 105; SR, 7; CA 1854, 113; **plenipotenţie, plinăputere** StDR, 206; **plinipotenţie** CR 1829, 237; AR 1829, 143, 150; **plină-putinţă** CR 1830, 42; **plenipotenţă** AR 1830, 197; GC V, 156v; PBV, 331; **pleniputinţă** FMIL 1840, 255; **pleniputere** Z 1856, nr.38, 2. (Cf. lat. *plenipotentia*, germ. *Plenipotenz*).

PLENIPOTENŢIAL adj. **plinipotenţial** AR 1830, 110; **plenipotenţial** GT 1838, 17. (<lat. *plenipotentialis*).

PLENIPOTENŢIAR s., adj. **plin puternicii** *comisari* PCA, 12v; **plenipotenţiar** MIA, 17, 21; RA, 68; LP, 14; NB, 36; AR 1829, 81, 161; CR 1830, 50; AR 1830, 98, 134, 159; GC V, 156v; CR 1831, 26; BAR I, 237; SGR II, 46; EG, 47; MN 1836, 87; pe la 1835 forma era frecventă; *vichil* (**plenipotenţiar**) BPN, 327; **plenipotinţiar** CR 1829, 67; CR 1830, 13, 259, 323; **plinipotinţiar** CR 1829, 65; **plinipotenţiar** AR 1829, 52; AR 1830, 133; **plinipotenţiar** Z 1856, nr.26, 4; **plenipotenţier** CMR, 67; **pleniputernicit** BR 1829 I, 31; **cu deplină putere** GAT, 9, 77; **deplin împuternicit** AR 1830, 155; CR 1831, 25; LOA, 15, 34; ROI2 III, 8; **deplin-împuternicit** Z 1856, nr.18, 4; **plinîmputernicit** Z 1856, 26, 4. (Cf. lat. *plenipotentiarius*, fr. *plénipotentiaire*).

PLENITUDINE s. **plinitate** GC V, 212v; BMN II, 93; **plenitudine** DFL, 111, 182; PD, 495; **plenitate** BMN I, 34; BMN II, 98.

(Cf. fr. *plénitude*, lat. *plenitudo*).

PLENTIV adj. **plentiv** (*jalnic*) PVV, 2r; **plentiv** SIT, 13.

PLEONASM s. **pleonasmos** EBG, 106v, 107r; **pleonazm** VOG, 125; **pleonasm** EGRM, 41v; GC V, 205r; SGR II, 25, 136, 137; GRN I, 127; VVP, 107; AGI, 47; NV, 317; StDR, 206; GRR, 163; RL, 203; PBV, 331; NPT, 303; PD, 495; **adăogire** GCG, 223. (Cf. ngr. πλεονασμός, lat. *pleonasmus*, germ. *Pleonasmus*, fr. *pléonasme*).

PLEONASTIC adj. **pleonastic** (**prisosiv**) SGR II, 136; **pleonastic** VCL, 68r; StDR, 206; *construcţia* **pleonasmă** PGR, 92; **pleonazmă** *este construcţia...* PGR, 93. (Cf. fr. *pléonastique*, germ. *pleonastisch*).

PLEONEXIE s. **pleonexia**, *adecă nesăţioasa iubire de averi* SHI I, 20; **pleonexie** SHI II, 32, 60. (<ngr. πλεονεξία).

PLEXUDĂ s. („cosiţă”) **plexudă** GIA II, 8v, 13v; AZ, 130v; GC V, 210r; **plexidă** CA 1847, 15; FMIL 1847, 30. (Cf. ngr. πλεξοῦδα şi πλεξίδα).

PLICTICOS adj. TB, 34v; MI, X; GC V, 214r; PBV, 332. (<ngr. πληκτικός).

PLICTISEALĂ s. **plixis** DC II, 180v; GC V, 214r; PBV, 332; *urîciunea*, **plixiunea** *şi o apăsare complectă* BIF, 8; **plictiseală** PBV, 332. (Cf. ngr. πλῆξις).

PLICTISI vb. TB, 34v; GC V, 214; PBV, 332. (Cf. ngr. πλήκτω şi πλήττω).

PLICTISIRE s. PBV, 332.

PLÎRA vb. („ a plînge”) CV, 34. (<fr. *pleurer*).

PLOMBAGINĂ s. („substanţă minerală neagră din care se făceau creioanele”) **plombagină** GC V, 218r; **plumbagină** PD, 495. (<fr. *plombagine*).

PLUŞ s. (Text.) GC V, 218v; VVP, 107; PBV, 333. (<fr. *pluche*).

PLUTOCRAŢIE s. (Polit.) **plutocratie** GC V, 218r. (<fr. *ploutocratie*).

PLUTON s. (Milit.) **ploton** CR 1830, 129; VSC, f.t., III; RO, 7, 40; VVP, 107; BPA, 71; SRM, 10; ROB2, 621; SRI, 4, 20; ROM, 5, 24, 60, 64, 67; FAM, 125; NRC, 125, 263; PBV, 383; CA 1860, 91; **peloton, ploton** GC V, 46r; **zvod** BFP 1833, 75; **zvoduri (pelotonuri)** BFO 1833, 212; **peloton** AR 1834, 250; AR 1837, 257; NV, 310; StDR, 199; CA 1859, 132; D 1859, 132; PD, 481,

supl.XIV; **pluton** NRC, 4, 7, 267; PD, supl.XIV. (Cf. fr. *peloton*, it. *plotone*, rus. взвод).

PLUTONIAN adj. (Geol.) RB, nr.13, 4; CEG, 18. (<fr. *plutonien*).

PLUTONIC adj. **plutonic, plutonesc, plutonicesc** GC V, 218r; **plutonic** BMN II, 15; INB 1859, 8; CEG, 14, 90. (<fr. *plutonique*).

PLUTONIST s. BMN II, 21; INB 1859, 11. (<fr. *plutoniste*).

PNEUMATOLOG s. (Filoz.) **pnevmatolog** şi **pneumatolog** GC V, 223v. (<fr. *pneumatologue*).

PNEUMATOLOGIC adj. **pnevmatologíc** şi **pnevmatologicesc** GC V, 223v; **pneumatologic** SCC II, 348. (<fr. *pneumatologique*).

PNEUMATOLOGIE s. **pnevmatologhie** HFP, intr.13; **pnevmatologie** GC V, 223v; **pneumatologie** PD, 496. (Cf. ngr. πνευματολογία, fr. *pneumatologie*).

PNEUMONIC adj., s. (Med.) **pnevmoníc** GC V, 223v; **pnevmonic** VVP, 107. (<fr. *pneumonique*).

POCAL s. („vas de băut; garafă, pahar”) **bucal** şi **bocal** GC VII, 198r, 210r; **bocal** FMIL 1840, 46; **pocal** AR 1835, 199; FMIL 1847, 172. (Cf. ngr. μπουκάλι, fr. *bocal*, germ. *Pokal*).

PODAGRĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 257. Cf. şi **podagrie** OC I, 77r; OC II, 48v; DC II, 219v; CB 1818, 124; BR 1829 II, 50; CR 1829, 102; **podagrie** (*podagra*) PAM, 25; **podagră** OC I, 29v, 98v; OC II, 35r; MDWS, 389; BEM, 242; CS 1802, 29; NID II, 88r; MFV II, 7; DCN, 13, 140; MG I, 19; GC V, 138v; VD, 44; BAR II, 108; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi germ. *Podagra*).

PODAGRIC adj., s. (Med.) **podagrios** OC I, 77r; OC II, 62r; *acrimea cea* **podagricească** MD II, 105r; **podagric** BD II, 204. (Cf. ngr. ποδαγρικός, lat. *podagricus*, it. *podagrico* şi *podagroso*).

PODALGIE s. (Med.) **podalghie** MD II, 105v; **podalgie** PMC II, 4. (<ngr. ποδαλγία).

PODALGOS adj., s. NZ, 34v. (<ngr. ποδαλγός).

PODOROJNĂ s. („foaie de drum, în călătoriile cu poşta”) **podorojnă** AR 1830, 173; BGO 1844, 15; **podroşnă** FMIL 1840, 250. (<rus. подорожная).

PODPISCĂ s. („angajament în scris, obligaţie”) CR 1830, 134. (<rus. подписка).

PODPOLCOVNIC s. („locotenent-colonel”) **pod polcovnic** VIC, 156r; **sub-polcovnic** AR 1830, 133; **suptpolcovnic** GC VI,

67v; **potpolcovnic** GC V, 104r; **pot-polcovnic** BFO 1843, 149. (Cf. rus. подполковник).

PODPORUCIC s. („sublocotenent”) **podporucic** GIA I, 66r; **podparucic** TR 1854, 3. (<rus. родпоручик).

PODREAD s. („antrepriză”) **potread** CR 1829, 297; **podrat** BFO 1833, 38, 68; ROI2 III, 130, 133; **podreat** BFO 1843, 138. (<rus. подряд).

PODREADCIC s. („antreprenor”) **podreadcic** CR 1829, 316; **podreaşcic** BFO 1833, 206; **podreatcic** ROI2 III, 133. (<rus. подрядчик).

PODSUMCĂ s. („cartuşieră”) BFO 1843, 418. (<rus. подсумок, -мка).

POEMATION s. („poem mai mic”) BDT, 1r, 5r, 26r. (Cf. gr. ποιημάτιον, lat. *poematium*).

POJARNIC s. („pompier”) BFO 1843, 115. (<rus. пожарник).

POJARNICESC adj. („privitor la pompieri, la pompierie”) BFO 1843, 72, 272.

POL s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 257. Cf. şi (Geogr.) **pol** RIC, 45v; MTT, 31r, 209r, 230v; VEI, 39r, 41v, 42v.

POLARIZA vb. **polarisi** EPD, 95; **polarisa** NV, 318. (Cf. fr. *polariser*, germ. *polarisieren*).

POLC s. („regiment”) Vezi *Împrumut. I*, p. 88. Cf. şi **polc** DAB, 275r; CP I, 127; AR 1830, 130; FTP III, 109; FTP IV, 51; RO, 5, 6; CIRA, 248; BFO 1833, 60; MPG, 39, 109; BGO 1840, 181; BGO 1844, 150; RL, 297; PBV, 338; **polc** *şî* **reghement** GC V, 103v. (<rus. полк).

POLCOVNIC s. („colonel”) Vezi *Împrumut. I*, p. 88. Cf. şi RO, 7; VVP, 109; BGO 1840, 5, 27; TR 1854, 3; RL, 297; **polcovnic** *şî* **colonel** GC V, 103v. (<rus. полковник).

POLEI vb. **polii** MAS, 102; SIN, 28; **poli** BDL III, 783v; **polei** CA 1850, 56; CA 1856, 10.

POLEIT adj., s. **poliit** ASH, 4; **polit** TAO, 57; RMS, 324; RMS, 324; **polit** (*lustruit*) AsL, 64; **poleit** (*învăţat*) FGP, 16; **poliruite** (*făcute lucitoare*) AR 1835, 153.

POLEMARH s. (Antic. gr.) GC V, 101v; NV, 318; AVP, 18. (Cf. fr. *polémarque*, ngr. πολέμαρχος).

POLEMARHIE s. GC V, 102r; NV, 318. (Cf. fr. *polémarchie*, ngr. πολεμαρχία).

POLEMIC[1], -Ă s., adj. („luptător, războinic”) *neînvinsul* **polemic** SGR I, IX; *străluci cu a sa* **polemică** *şi politică* SHI II, 60; *amelioră armia şi măiestria* **polemică** SHI II, 195; **polemice**, *beligerante*, **polemică**, *lucrare de resbel, de ostilitate* AVP, 18.

POLEMIC[2] adj. *teologii cei* **polemiceşti** MTM I, 55; **polemic** MIB, 86; NV, 318; GCB II, 226; PD, 497. (Cf. fr. *polémique*, it. *polemico*).

POLEMICĂ s. **polemică** (*luptă în scris*) AR 1833, 6; **polemică** (*război de condei*) AR 1838, 380; **polemică** EP I, 43; BG, 109; StDR, 207; RL, 339, 348; C, 19; R 1857, nr.35, 1; D 1860, 86, 214, 399; PD, 497. (Cf. fr. *polémique*, it. *polemica*, germ. *Polemik*).

POLEMIZA vb. PBV, 337. (<fr. *polémiser*).

POLENTĂ s. (Culin.) **polentă**, *o mîncare ca mămăliga* GC V, 101v; **polentă** *românească* (*mamaliga sau coleşă*) FMIL 1847, 108; **polentă**, *mămăligă* PD, 497. (Cf. fr. *polenta*, it. *polenta*).

POLIADELFIE s. (Bot.) GC V, 101v; CIN, 265; PMC II, 204; MIN, 181; BBS, 26. (<fr. *polyadelphie*).

POLIANDRIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 257. Cf. şi **1.** („starea unei femei măritată cu mai mulţi bărbaţi deodată”) **poliándrie** BEM, 345; **poliandrie** GC V, 101v; SMR I, 13; PD, 497. **2.** (Bot.) **poliandrie** GC V, 101v.

POLIARH s. („cel care stăpîneşte împreună cu alţii”) **poliarh** GC V, 101v; **poliarşi** pl. RIP I, 72.

POLIARHIC adj. **poliarhică** (*domnire de mai mulţi*) RIP I, 72.

POLIARHIE s. **poliarhia** (*stăpînirea mai multora*) SIU, 90r; **poliarhie** *şî* **poliarşie** GC V, 101v.

POLIGAM s., adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 258. Cf. şi GC V, 101v; VVP, 108; FMIL 1844, 197; CA 1858, 84.

POLIGAMIC adj. **poligamic, poligamicesc** GC V, 101v; **poligamic** FMIL 1844, 199.

POLIGAMIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 258, şi *Împrumut. I*, p. 88. Cf. şi **poligamie** SIU, 40r; GC V, 101v; VVP, 108; FMIL, 1840, 218; SMR I, 13; FMIL 1844, 197; MEN I, 50; MEN II, 168; PMC II, 205; StDR, 207; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

POLIGLOT adj., s. AR 1829, 191; GC V, 101v; NV, 318; StDR, 207; NPT, 42, PBV, 337; CA 1861, 131, PD, 497. (<fr. *polyglotte*).

POLIGLOTIE s. GC V, 101v; FMIL 1847, 191.

POLIGRAF s. GC V, 101v; NV, 318; PD, 497. (<fr. *polygraphe*).

POLIGRAFIE s. GC V, 101v; PD, 497.

POLILOG adj., s. GC V, 102v.

POLILOGHIE s. GC V, 102v.

POLIMORFISM s. (Chim.) PFHM I, 28. (<fr. *polymorphisme*).

POLIPIER s. (Zool.) **polipiere** pl. BIN, 458; **polipieri** CEG, 57, 58; **polipier** PD, 497. (<fr. *polypier*).

POLISARCIE s. *boala grăsimei trupului*, **polisarchia** EPD, 415, **polisarcie** (*trupişarea sau corpolenţa*) PMC I, 134. (Cf. ngr. πολυσαρκία, fr. *polysarcie*).

POLISILAB adj., s. **polisilab** GC V, 101v; ECS, 47; VVP, 108; PGR, 132; CDR, V; NV, 319; LMG, 111; PBV, 338; PD, 497; **polisilav** StDR, 208; **multosilav** PGRL I, 9; **multosilab** StFE, 62. (Cf. fr. *polysyllabe*, lat. *polysyllabus*, ngr. πολυσύλλαβος).

POLISILABIC adj. **polisilavíc** GC V, 102r; **multosilavic** SIC, 91; SHI I, 38; **polisilabic** PBM, 92; PGR, 130; PD, 497; *cuvinte* **de mai multe silabe** IGR, 222. (<fr. *polysyllabique*).

POLISILABIE s. ECS, 48; FMIL 1847, 109. (<fr. *polysyllabie*).

POLISINDETON s. (Ret., figură de stil) **polisíndeton** RIM, 205. (<ngr. πολυσύνθετον).

POLISULFURĂ s. (Chim.) **polisulfur** PFHM I, 249. (<fr. *polysulfure*).

POLITEHNIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 258. Cf. şi *şcoală* **politehnică** CR 1829, 252; CR 1830, 110; AR 1830, 188; CR 1831, 19; AR 1837, 140; PD, 498; *institut* **politehnic** BG, XXVI; *institut* **politehnicesc** FD I, 22; **politecnic** GC V, 104r; VVP, 108; MEN I, 8; Z 1856, nr.27, 4; PBV, 338; LMG, 46.

POLITEISM s. **polideism** CMR, 90; **politeism, politeíe** GC V, 104r; **politeism** GG, 144; SHI I, 42; VVP, 108; SMR I, 11; RIP I, 70; EOI, 253; MEN II, 157; DFL, 166; NV, 319; PD, 498; **politeism** (*multe zeităţi*) BMN I, 22; INB 1859, 54; **politiism** CA 1853, XXXV. (Cf. fr. *polythéisme*, ngr. πολυθεα).

POLITEIST s. GC V, 102r; MF III, 133r; NV, 319; PD, 498. (<fr. *polythéiste*).

POLITIC adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 88-89. Cf. şi **politicesc** CDG, 13r, 20r, 21v; IEI, 3r, 8r, 16r; AZ, 7r; APC, 181v, 319r; TD II, 162; CIM, 2; TL, 5r; DSM2, 10; NIU, 210v, 217r; NID II, 97v;

IFA, 20r; DOA, 12; MIA, 3; TF, pf.; DAP, pf.5, 12; IRF, 16; RA, 23, 65, 66; JNA, 53; BDL I, 111v; SIU, 7r, 48v, 58r; FTM, 227; MPI, 19; BPN I, 38; LC, pf.2; FNB II, 137; MRP, 2; SPBA, 1, 9; forma era frecventă pînă spre anul 1860; [geografie] **politicească** BE, 70v; *istoria* **politicească** *sau cetăţască* BLM, 185; *economia* **politicească** CR 1830; *gheografie* **politică** DLC, 4; FGE, 1; *iconomie* **politică** AR 1830, 375; **politic** HFP, 253; AR 1829, 23; CR 1830, 50; AR 1830, 145; MBV, 9; CR 1831, 20; SIC, 59; CIRA, 7, 331; TGA, 2; VAA, 6; MBG, 10; AIR I, X; AIR II, 138; MN 1836, 86; AR 1837, 16; RB, nr. 1, 3, nr. 5, 3; GT 1838, 3; VVP, 109; HP, XII, XXVI; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. ngr. πολιτικός, lat. *politicus*, fr. *politique*, germ. *politisch*).

POLITICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 88. Cf. şi **1.** („ceremonial, etichetă; politeţe”) **politică** AZ, 11v, 51v, 76v; AOS, 78; RMB, 16r; DAB, 9r, 161r; MID II, 37r; VSN, 3r; CSM, 136; GIC, 21; VMG, 55; MG I, 213; DCN, 29, 120; FGP, 105; VSC, 35; FTP I, 3; FGB, 32; MDP, 38; MCL 1838, 37; MCL 1839, 616; GRN II, 18; **politecă** PCC, 8. **2.** (Adm., Diplom.) **politică** BDT, 59v; GSP I, 207; BDL III, 783v; JNA, 27; DCP, pf.; IRV, 67v; DLG, 13; TSVM, 3; TPE, 16v, 19r, 23r; POC, 37r; PIU II, 173; AAM, 55; RDS, 49r; HFP, intr.20, 197; PCB, 99; CR 1829, 254, 261; CR 1830, 350, 371; VFE, 13; FTP I, 29; FTP III, 16; FTP IV, 42; MBE, 39; pe la 1830 cuvîntul, cu acest sens, era frecvent. (Cf. ngr. πολιτική, lat. *politica*, fr. *politique*, germ. *Politik*).

POLITICEŞTE adv. **1.** („din punct de vedere politic; civil”) IE, 70; MTM II, 138; APC, 52r, 209v; BDC, 46; CPI, 33; CCB, 108, 123; MEN I, 286; KDP, 102; CA 1850, 60; VO 1857, 4; PBV, 338; D 1858, 2; CA 1861, 29. **2.** („pentru etichetă; politicos”) DCP, 48; GPF, 204.

POLITICI vb. („a se comporta civilizat, a se conduce; a se practica, a se aplica; a fi în vigoare, a avea curs”) **politici** IPT, 114; HET I, 115r; TRT, 2v; MTT, 3r, 15v, 23r, 28r; GN, 44r, 87r, 126v, 182r; TB, 6v, 22r, 180r; HOG, 217; GCA II, 39r; APC, 38r; DAB, 233v; CIRA, 29; BFO 1833, 48; CPI, 180; CCM, 52; RL, 137, 220; **politefsi** RIC, 58r, 388r; VIO I, 32v; DC II, 218r, DC IV, 112r; LOA, 51; **politevsi** DC IV, 124v, 299r. (Cf. ngr. πολιτεύομαι).

POLITICIAN s. **politicos** RIC, 390v; VIO I, 31v; GIC, 223; GPF, 331; PIU III, 177; **politíc** VTT, 10v; MIU, 342; BDT, 217v;

LB, 521; MG I, 202; **politic** TRT, 6r; MTT, 28r, 94r, 138r; OC I, 91r, 91v; ECV, 54r; VIC, 76v, 130v, 240r; GIA I, 70r, 84v; GCA II, 8v, 17r; TD I, 83; NID I, 59v; NID II, 183v; JNA, 43; BPN I, 23; BD II, 208; IRV, 180v; TPE, 8v, 36r; PCP, 29; PIU III, 189; VMG, 51; HFP, intr.7, 59; MRC, 43, 150; FTP I, 30; SPV, II; cu acest sens, cuvîntul continuă să fie frecvent pînă spre anul 1860; **politec** GCA, 78. (Cf. ngr. πολιτικός, lat. *politicus*, fr. *politique*, germ. *Politiker* şi *Politikus*).

POLITICIT adj. **1.** („civilizat") **politicit** POC, 32r. **2.** („obişnuit, în vigoare, în uz") *preţurile* **politicite** BFO 1833, 52, 159; ROI2 III, 35; BFO 1843, 128; LMA, 2; JA, 64.

POLITICOS adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. şi **politicos** („civilizat, manierat") RMB, 16v; DAB, 189r; NIU, 292r; NID I, 93v; MRP, 38; CRac, 164; SPBA, 105; MCB, 100, 135; MGD, 5r; LPT, 77; DCN, 120; MG I, 213; AR 1829, 20; MALP, 12; GC V, 103r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *complezanţi* (*cum am zice* **politicoşi**) MFE, 8. (<ngr. πολιτικός).

POLITIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. şi **1.** („cetate, oraş") **politie** VEI, 184v; FC, 32r; APC, 35v; BDL III, 783v; KUP, 39r; DCP, pf., 55; BD II, 208; CSM, 29; CCI, 7, 9; OFR, 49; CIF, 19; PP, X; DCN, 19; CR 1829, 5, 17; AR 1829, 18; GC V, 103r; CR 1830, 253; ROB, 26, 104, 153; CIRA, XII, 7; cu acest sens şi formă, cuvîntul era frecvent pînă spre anul 1860; **politíe** ME, 199; MR, 16; FDB, 130; FTM, 142. **2.** („societate; guvernare") **politie** VMG, 249. (Cf. gr. πολιτεία, lat. *politia*).

POLIŢAI **1.** s. („poliţist") **poliţai** BR 1821, 10; LOA, 36; EG, 44; DTN, 14; RB, 318, 391; AMG, 15; VVP, 109; BGO 1840, 2, 127; SIT, 209; RL, 121; PBV, 338; SPB, 52; PIC, 126; AML, 7; **poliţaii** (*prefecţii*) *în oraşe* AML, 13; **poliţar** GC V, 102r, 103r; CPL, 66; GG, 192; BCD, 497; *va iscăli* **poliţianul** *în condica...* LOA, 70; **poliţian** RB, nr. 24, 3; CA 1862, 34; **2.** s. („poliţie") **poliţai** *director* CPL, 6; *un om de* **poliţai** FMIL 1840, 310. **3.** adj. („poliţienesc") *dreptul* **poliţian** [...], *măsuri* **poliţiane** BCD, 81, 215; *măsuri* **poliţiene** RL, 260. (Cf. germ. *Polizei*, fr. *policier*).

POLIŢĂ s. (Comerc., Fin.) Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. şi **poliţă** LC, 30; SPBA, 17; AR 1829, 127; GC V, 103v; ROB, 176; GG, 143; DTN, 42; MCL 1838, 81; MC 1839, 526; VVP, 109; CCB, 3, 18, 29; CDCE, 227; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **políţă** ROB,

176; **poliţe** (*lettres de change*) MRC, 213; *cambii sau* **poliţe** AR 1834, 136; **poliţe** *sau vexele* SR, 35; **poliţe** (*vecsele*) NPC, 3. (Cf. ngr. πόλιτσα, it. *polizza*, fr. *police*).

POLIŢIE s. (Adm., Jur.) **poliţíe** ABCA, 31; RA, 27, 76; FDB, 36; **poliţie** RV, 13; IIE, 19; PV, 121; CP II, 5, 21; BI, 43; LP, 8; BR 1821, 8; SPBA, 91; BGV, 56r; GIC, 32; TVSM, 76; CCI, 9; CR 1829, 58, 268; AR 1829, 98, 120; PH, 9; CR 1830, 204, 325, 390; GC V, 103r; SPT, 103; SBM, 14; FTP I, 37, 134, 208; FTP II, 57; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; *comisarul de* **poliţie** (*prefectură*) *în capitală* AML, 12, 13. (Cf. lat. *politia*, germ. *Polizei*, it. *polizia*, rus. полиция, fr. *police*).

POLIŢIENESC adj. CR 1830, 125, 274; AR 1830, 223; GC V, 104r; SBM, 2; CR 1831, 17; RO, 40; CPL, 5; LO, 13; LOA, 4, 26, 63, 70; BFO 1833, 134; CPI, 34, 196; EG, 44; ROI2 III, 50, 127; AMG, 15; BGO 1840, 310; pe la 1840 cuvîntul era frecvent.

POLIŢIENEŞTE adv. PBV, 338; AML, 37.

POLIŢMAISTRU s. **poliţi maester** (*ministre de police şi latineşte edilii*) BGV, 56v; **poliţmaister** ROB, 47; ROB2, 579; **poliţ-maister** LOA, 4, 24, 65; **poliţ-meister** ROB, 85; CPL, 46; **poliţîmeister** ROI2 III, 107; **poliţmeistru** BFO 1833, 146; ROI2 III, 127; BFO 1838, 31; **poliţ-maistru** BFO 1833, 36; CCP, 136, 148; **poliţmaistru** FGGN, 117; KPH, 13; CA 1851, XI; NPT, 48. (Cf. germ. *Polizmeister*, rus. полиц(ей)мейстер).

POLIVALV adj. *conhilie* **polivalvă** BIN, 440; *conhilii* **multivalve** BIN, 448; **multivalv** BBS, 29.

POLONEŞTE adv. VVP, 109; PBV, 338.

POLONEZ s., adj. **polachi** pl. GN, 131r, 132v; **polaci** (**leşi**) RA, 73; *limba* **polonilor** (**polecilor**) BRD, 43; *familii nobile* **poloneşti** BRD, 45; **polonesc** VVP, 109; PBV, 338; *naţia* **poloană** (*leşască*) AR 1830, 164; CR 1830, 94; *oastea* **polonă** [...], *limba* **poloană** [...], *naţia* **polonă** FMIL 1847, 75, 77; *crăia* **polonică** AR 1830, 130; *limba* **polonică** FMIL 1840, 207; **polonez** RB, nr.10, 4; VVP, 109; StDR, 209; PBV, 338. (Cf. ngr. πολωνός şi πολωνέζος, lat. *polonus*, it. *polonico*, fr. *polonais*).

POLTRON adj. GC V, 104; SIT, 150. (<fr. *poltron*).

POLTRONERIE s. GC V, 104. (<fr. *poltronnerie*).

POMOJNIC s. (Adm., „funcţionar”) **pomeşnic** BFO 1833, 96; **pomoşcic** BFO 1833, 207; **pomoşnic** BFO 1833, 58; CPL, 3, 77;

BGO 1840, 3, 89; BGO 1844, 202; AOD, 14; ROB2, 579; **pomoştic** ROI2 IV, 8; **pomojnic** CCP, 138; PBV, 339. (<rus. помощник).

POMOLOGIE s. (Bot.) RL, 315. (<fr. *pomologie*).

POMPA vb. BDJE, 104. (<fr. *pomper*).

POMPĂ s. („suită, cortegiu sărbătoresc; fast, solemnitate") Vezi *Împrumut. I*, p. 89. Cf. şi **pombă** AZ, 2v, 39v, 76v; NIU, 293v; CSM, 99, 150, 153, 155; AR 1830, 227; **pompă** AIM, 48r; MAI, 77r; FNC, 173v; APM, 157, 168, 171; BI, 76; NID I, 65r; RA, 44; GSP I, 20; IRF, 100; FTM, 7, 34; VVP, 19; SPBA, 98; BR 1821, 102; BRI, 194; BD II, 209; IRV, 5v; LB, 522; MCB, 8; CSM, 213, 253; RDS, 60v; AR 1829, 30, 31, 165; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. ngr. πομπή, lat. *pompa*, fr. *pompe*).

POMPIER s. **tulumbagiu** CR 1829, 129; ROI2 III, 121; **pumpar**, *adică* **tulumbagiu** GC V, 143v; **pumpar** LG, 71; **pompier** (**tulumbagiu**) AR 1831, 16; AR 1834, 365; RB, nr.24, 1; StDR, 209; **pompier** (**tulumbar**) AR 1838, 35; **tulumbar, pompier** PBV, 483; **pompier** BFO 1843, 138; NV, 319; SSC, 153; PBV, 339; NPT, 27. (<fr. *pompier*).

POMPON s. (Vestim.) **pompon** GC V, 106v; SRM, 209; SRI, 305; NV, 319; CA 1860, 95; PD, 499; **pompon, pompoană, ponpon** PBV, 339; **pompon** VVP, 101. (Cf. fr. *pompon*, germ. *Pompon*, rus. помпон).

POMPONA vb. („a împodobi cu pompoane") NV, 319; PD, 499. (<fr. *pomponner*).

POMPOS adj., adv. [nume] **pompos** GF, 11r; **pompos** *alai* LVH, 41v; *zidirile cele* **pompoase** (*falnice*) GSP I, 184; **pompos** BD II, 209; TVM, al.5; AR 1829, 19, 206; BR 1829 I, 22; GC V, 106v; CR 1831, 51; VSC, 55; FTP I, 27; CIRA, 90; BAR II, 159; MCR, 90; BM, 47, 49; GTN 1836, 46; AS, ded.; pe la 1835 forma era frecventă; **pombos** SHI II, 27, 48, 63; **pompatec** JNA, 59; **pompatic** SPBA, 56. (Cf. lat. *pomposus* şi *pompaticus*, fr. *pompeux*, it. *pomposo* şi *pompatico*).

PONCI s. (Mineral.) **ponci** (*ponce*), *adecă piatră poroasă* INB 1857, 15. (<fr. *ponce*).

PONCIOS adj. („poros") *materii* [...] **poncioase** CEG, 48. (<fr. *ponceux*).

PONDERAT adj. BD II, 210. (<lat. *ponderatus*).

PONDERAŢIE s. **ponderaţie** BD II, 210; NV, 319; PD, 399;

ponderaţiune DILB I, 208. (Cf. lat. *ponderatio*, fr. *pondération*).

PONDERE s. **pondere** CV, 33; *măsurile şi* **ponderile** CA 1847, 13; **ponderă** (*greutate*) BEC, XXIV. (Cf. lat. *pondus, -eris*).

PONDEROS adj. **ponderos** BD II, 210; FMIL 1844, 397; MID I, 18; BG, 203; TR 1854, 2; **pondăros** HMV I, 41. (Cf. lat. *ponderosus*, fr. *pondéreux*).

PONEI s. **poneii** (*caii*) SCC II, 25; *caii* **poni** (*mici, pitici*) GM 1854, 186. (Cf. fr. *poney*, engl. *poney*).

PONTA vb. [la jocul de cărţi] **puntarisi** GC V, 150r. (<fr. *ponter*).

PONTATOR s. [la jocul de cărţi] **puntător** GC V, 150r; **pontator** NPT, 79; **punctător** PBV, 365.

PONTIF s. (Antic. rom., Bis.) **pondific** VTT, 10r; **pontifíc** GIA I, 94v, 129v; **póntific** GIA II, 57v, 58r; **pontific** GIA II, 56r; BAR I, 159; BAR II, 20; **pontifice** SPBA, 97; StDR, 209; GCB II, 226; PBV, 339; **pontifice, pontif** PD, 499; **pontifici** pl. SPBA, 12; BAR I, 71, 157; CA 1847, 7; **pontefice** MEN II, 44; NV, 319; AVP, 18; **pontefici** pl. MEN II, 255; **pontifeci** pl. RL, 238; **pontific** CRV, 53; SHI, XXII, XXIV; SHI II, 40, 117; **pontif** (*arhiereu*) IRV, 5v, 147r; **pontif** AR 1829, 156, 166; GC V, 108v; VFE, 40; VSC, 67; GG, 36; AS, f.t., ded.; KCL, 94, 134; GRR, 107; RMS, 4; RL, 196; DILB I, 208; LIT, 48; **pontiful** (*papa*) BMN III, 166; **pondif** FEA, 27, 47, 58. (Cf. lat. *pontifex, -icis*, it. *pontefice* şi *pontifice*, fr. *pontife*).

PONTIFICAL adj. **pontifical** GC V, 108v; MID I, 58; StDR, 209; RL, 372; LMG, 94; PD, 499; **pontefical** MEN II, 294; **ponteficial** NV, 320; *diregătoria* **pontificească** BAR I, 159. (Cf. fr. *pontifical*, lat. *pontificalis* şi *pontificius*).

PONTIFICAT s. **pontificat** GC V, 108v; AR 1830, 450; DILB I, 208; PD, 499; **ponteficat** NV, 320. (Cf. fr. *pontificat*, lat. *pontificatus*).

PONTIFICEŞTE adv. („pontifical”) *slujesc* **pontificeşte** (*arhieraiceşte*) CLV, 146r.

PONTON s. (Tehn., Milit.) GC V, 108v; SCC II, 292; PBV, 339. (<fr. *ponton*).

PONTONIER s. (Milit.) **pontonir** COD, 1; **pontoner** RD, 3; **pontonier** GC V, 108r; AR 1837, 48; RL, 154; CA 1862, 35. (Cf. fr. *pontonnier*, germ. *Pontonier*).

POPUL s. („popor”) **popul** IRV, 5r, 14r, 32v; GG, 21, 29; MN

1836, 1, 78; AIR III, 13; GPG, 45; FMIL 1847, 11; BP, VII; BCD, 18; BRA, 83; GPG2, 12; CA 1852, 66; BMN II, 68; forma era frecventă pînă la 1860; *un* **popule** *ingrat* ICI, 71; *două* **popule** ROB, 195; **populĭ** FMIL 1847, 119; ICI, 10; CA 1855, 72; INB 1857, 5; D 1858, 5; PIC, 16; INB 1859, 26; D 1859, 126; **poplu** MID I, 16, 31, 59, 78; DFL, 98, 133; **popli** DFL, 105; **popól** SPBA, 97; **popol** GC V, 111r; CRV, 2, 5, 31, 71; HMN, 3, 116; FMIL 1844, 107, 325; MID I, 118, 146; AF, 98, 132, 135; SIT, 32, 245; EV, XXVIII; BIP, 6, 106; PCI, 7; LS, 63, 83; forma era frecventă pînă la 1860; **popolĭ** BDJE, 4; BC, 6; PTP, 25; BEC, XXIII; CA 1861, 59; *popul* şi *popol* au fost folosite alături de vechiul *popor*, care era de asemenea frecvent. (Cf. lat. *populus*, it. *popolo*, fr. *peuple*).

POPULA vb. **norodi** VIC, 78r; GIA I, 9r, 9v, 75r, 141r; GIA II, 90v, 102v; NID I, 24r, SIU, 13r; **împopora** TVM, 1; CIRA, 366; AR 1837, 24, 217; SHI I, 30, 31; SHI II, 26; VVP, 174; FMIL 1844, 51; AMIM, VI; LMS, 23, 27; SSC, 62; KOS, XXVII; SCC II, 386; CA 1856, 14; LG, 67; LMG, 65; ASLI, 304; **împopora**, **împopori** StDR, 105; **popora** LMS, 36; **popola, împopola** GC V, 111r; **împopula** GG, 12; AIR I, 8, 55; AIR II, 39; RB, nr.22, 2, 318; FMIL 1847, 18; CA 1857, 57; **impopula** AIR II, 129, 241; **popula** GG, 162; MID I, 19; DFL, 48; BMN II, 27; ICI, 56; INB 1857, 2; DCB IV, 69; PD, 499. (Cf. lat. *populare* şi *impopulare*, it. *popolare* şi *impopolare*, fr. *peupler*).

POPULADĂ s. („colonie, aşezare de emigranţi”) **populadă**, *colonie* GC V, 111r, 113r, **populadă** SIT, 275; CFZ, 125; PD, 499; **poplată** MID I, 23; **popladă** SSC, 51, 52; **popladă**, *colonie* GCB II, 226. (<fr. *peuplade*).

POPULAR adj. **norodesc** PSG, 22r; IRV, 134v; **poporesc** BD II, 212; **poporalnic** TAI, 7; MPI, 1; HFP, 6; *maghistraţi* **poporelnici** BAR II, 21; *limbă* **poporală** BRD, 46; **poporal** BR 1829 I, 21; GC V, 111r; BAR II, 25, 98, 183, 199; CGR, X; IGR, 25, 27, 62, 184, 187; ADL, 235, 238; SCC I, 8; CA 1854, 56; RL, 2, 74, 111, 271, 422; ASLI, 127, 279, 291; *limba latină* **poporană** MDNU, 62, cf. şi 63; **poporan** BD II, 212, CIRA, 101, 411; AR 1834, 41; MF III, 139v, 140r; CA 1853, 114; CA 1854, 121; CA 1860, 71; *limba cea* **poporeană** AAM, 10; *medicina* **poporeană** PSE, 4; **popularnic** TPE, 27v; MF II, 112v; **popular** CR 1830, 60, 231; MRC, 79; SPV, 143; BAR II, 111; SGR I, 52; GTN 1836, 23; MF I, 78v;

AV, 18, 53; SHI II, 129; ROB2, 561, 565; BIP, 23, 46, 55, 67; NV, 320; CGR, 131; StDR, 209; IGR, 178; pe la 1850 forma era frecventă; **popolar** GC V, 111r; BIP, 269; LIT, 231; **popiuler** VHP, 230. (Cf. lat. *popularis*, it. *popolare*, fr. *populaire*).

POPULARE s. **norodire** SIU, 13r, 39v; **înnorodire** AR 1830, 92; **împoporîrea** *Dachiei* MILR, 59; **împoporîre** (*adăugirea norodului*) ROI2 III, 22; **împoporire** TVM, 1; **împoporare** CIRA, 373; EGI, 51; AR 1837, 2; SHI II, 72; AR 1844, 14; AMIM, XXI; FMIL 1847, 17; StDR, 105; **împopulare** AIR, 1; **împopulaţie** SHI I, 32.

POPULARITATE s. CR 1829, 237; AR 1829, 150; GC V, 111v; GTN 1836, 29; RB, nr.10, 3, 362; FMIL 1840, 167; AR 1844, 15; SIT, 102; NV, 320; StDR, 209; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *popularité*, lat, *popularitas*).

POPULARIZA vb. **populariza** GC V, 111r; DFL, 166; CDR, III; NV, 320; RMS, 12; SD 1855, 2; BC, I; D 1858, 7; PD, 499; **poporaliza** RL, 24, 78, 179. (<fr. *populariser*).

POPULAT adj. **norodit** VIC, 2r, 3r, 144v; GCA, 52; GIA I, 34r, 50r, 141v; GIA II, 3v, 7r, 12v, 24v, 88v; SIU, 74r; **poporat** FTM, 32; FMIL 1847, 64; RL, 33; **împoporît, înpoporît** MILR, 43; **împoporit** TVM, 4; **împoporat** AR 1829, 142; FGE, 51; RIP I, 168; KOS, XX; Z 1856, nr.11, 4; **împoporat** CA 1852, 17; **inpopulat** LPT, 76; **împopulat** GPG, 11; SMB I, 6; TR 1854, 2; PTP, 37; **înpopolat** FMIL 1844, 231; **populat** FTP IV, 100; GG, 134; MN 1836, 28, 35; RB, nr.32, 2, 139; RCM, 64; BCD, 312, 415; RMS, 218; KOS, XXVII; C, 13; INB 1857, 7; **popularisit** CD, 18. (Cf. fr. *peuplé*, it. *popolato*).

POPULAŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **populaţia**, *adecă norodul din ţară* GSP I, 176; **populaţie** (*norod*) IRV, 29r; CR 1829, 53; **populaţie** GIC, 148, 233; CR 1829, 24, 141; AR 1829, 64, 131, 235; CR 1830, 47, 345, 394; AR 1830, 182, 197; GC V, 111r; MRC, 27; MTF, 3r; CR 1831, 2; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **populaţie, populăciune** StDR, 209; **populaţiune** LS, 50; BMN I, 31; BMN II, 185; DILB I, 208; LIT, 9, 340; C, 7; INB 1859, 19, 123; PIC, 16; **popolaţie** TG, 18; MV, 224; BIP, 218; KOS, XXII; GM 1854, 301; BC, 18; **poporaţiune** TR 1854, 110; **poporaţie** RL, 32, 33, 72, 96; ASLI, 306, 307; **poporîme** AR 1830, 482; SHI I, 45; **poporime** FMIL 1840, 333; Z 1856, nr. 2, 3, nr. 6,

3; PBV, 340; **împoporîre** AR 1830, 159; **împoporare** CIRA, 335; AR 1834, 53; AR 1837, 8, 59, 160, 304; FGGN, 48; IL 1841, 86; RIP I, 61; CA 1844, 45, 50; Z 1856, nr.20, 4; CA 1861, 37; **împoporime** RL, 14, 15; **impoporime** RL, 279; **împopulaţie** BAR II, 6; Fil DA I, 24; FMIL 1847, 57; **impopulaţie** FMIL 1840, 233; **împoporaţie** CGR, 17; **împopurăciune** INB 1859, 143. (Cf. lat. *populatio*, fr. *population*, germ. *Population*, it. *popolazione*).

POPULOS adj. („foarte populat, numeros") **poporos** HPP, 50; MDNU, 86; CIRA, 101; FMIL 1844, 379; **populos** GC V, 111r; GTN 1836, 67; PD, 500. (Cf. lat. *populosus*, fr. *populeux*).

POR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 258. Cf. şi **poruri** VEI, 26r, 32v, 118v; HET I, 63r, 63v; HET II, 20v.

PORFIR s. (Mineral.) **porfiră** MTT, 219r; DC II, 174r, 202r; GIA I, 120v; CDP, 110; DILB III, 221; **porfir** SIN, 33; GC V, 122v, 124r; VVP, 110; NV, 320; StFE, 166; BIN, 41; PBV, 342; CEG, 12, 29; PD, 500; **profir** PBV, 360. (Cf. ngr. πόρφυρος şi πόρφυρον, fr. *porphyre*).

PORFIRĂ s. („purpură") *văpsală de* **porfiră** MAM, 34r; *îmbrăcăminte în chipul* **porfirii** VIC, 59v; GIA I, 95r; **porfiră** *va să zică haină mohorîtă, pe care o purta numai împăraţii* APC, 291v; *colţunii cei de* **porfiră** FNB I, 53; **porfiră** BD II, 213; *gardinaliceasca* **porfiră** MFV I, 83v; *cort de* **porfiră** MV, 204. (<ngr. πορφύρα).

PORFIRIC adj. *granit* **porfiric** WAM, 142. (<fr. *porphyrique*).

PORFIRIU adj. CA 1853, 44; PBV, 342.

PORFIROGENET adj. **porfirogenet** GC V, 124r; **porferogenit** CA 1852, XXIII; **porfirogenit** PD, 500. (Cf. ngr. πορφυρογέννητος, fr. *porphyrogénète*).

PORNOGRAF s. GC V, 117v. (<fr. *pornographe*).

PORNOGRAFIE s. GC V, 117v. (<fr. *pornographie*).

PORTABIL adj. GC V, 120r; PD, 500. (<fr. *portable*).

PORTAL s. (Arhit.) VDA, 16; IL 1840, 18. (Cf. germ. *Portal*, it. *portale*, fr. *portail*).

PORTATIV adj. **portativ**, *adică* **purtăreţ** GC V, 120r, cf. şi 122r, 122v; **portativ** CR 1829, 158; ROB2, 631; NV, 320; CPH, 18; BCA, 48; StDR, 210; RMS, 84; BMN III, 18; PFM, 407; JA, 20, 143; **portativ, purtăreţ** PBV, 341, 366; **purtăreaţa** *sa cuhnie* GTN 1836, 72 bis; *vocabular* **purtăreţ** *rumânesc-franţozesc* VVP,

f.t.; *tipar* **purtăreţ** Univ 1845, 32. (<fr. *portatif*).

PORTAVOCE s. **poartă-voce** NV, 317; **poartă-voci** PFM, 421. (Cf. it. *portavoce*, fr. *porte-voix*).

PORTEPEU s. **portupee** *pentru sabie* CR 1830, 118; **portupeĭ** ROB2, 627, 634; **portepei** (*curele de sabie*) RO, 30; **portopeie** AR 1830, 270; **portopei** BFO 1843, 241; **portepei** sg. SRM, 9, 164, 177; SRI, 84; RL, 1830; NRC, 91; **port-epe** FAM, 11; **portepeu** NRC, 197, 199, 202; PBV, 341. (Cf. fr. *porte-épée*, rus. портупея).

PORTER s. („bere neagră”) KMP, 94. (Cf. fr. *porter*, engl. *porter*).

PORTIC s. (Arhit.) **portică**, *şandrama sau polimari* DC I, 186v; **portică** DC I, 129v; DC II, 60r; DC III, 141r; CRV, 15; DILB I, 208; BC, 89; LIT, 387; **portincă** (*adecă şandrama*) DC II, 186v, 187r; **portic** DC I, 131r; **portic** (*pridvor*) AR 1830, 348; AR 1834, 250, 256; DL, 97; **portic** CRV, 127; GTN 1836, 72 bis; AR 1837, 152, 192, 193; IL 1840, 102; CD, 56; LMS, 10; NV, 320; LS, 75; StDR, 210; AsAL, 27; PD, 501; **portice** pl. DC III, 139r; GTN 1836, 71 bis; AR 1837, 192; LIT, 342, 383; AVP, 18; **porticuri** APP I, 9; APP II, 199; **porticuri** (*săli*) IL 1840, 18; *subt* **porticii** *Sfîntului Marco* HAN, 15. (Cf. fr. *portique*, lat. *porticus*, it. *portico*).

PORTIERĂ s. **1.** („uşă la un vehicul”) PLB, 29. **2.** („portăreasă”) PLB, 29. (<fr. *portière*).

PORTMONEU s. **portmonetă** PBV, 341. (<fr. *porte-monnaie*).

PORTOCAL s. (Bot.) OC I, 102v; SG, 96; GIC, 143; GC V, 123r; CIN, 308; RB, nr.8, 3; PS, 27; PBV, 341.

PORTOCALĂ s. **portocală** AIM, 42v; GIA I, 23r; SLP, 13; POS, 273; GG, 81, 158; BFO 1843, 153; BGO 1844, 95; SCC I, 241; PBV, 341; WCP, 187; **portogală** DCP, 125; AsAl, 102; **portugală** AR 1837, 111; WCP, 67; AsAL, 17. (Cf. ngr. πορτοκάλλι, it. *portogallo*).

PORTOCALIU adj. CA 1848, 90; PBV, 341.

PORTOFEL s. **portofeluri** (*ghiosdane*) *de marochin* CR 1830, 373; **portofel** (*ghesdan*) CBD, 60; **portofel** CBD, 79; RB, nr.2, 2; SCC I, 43, 134; PBV, 341; **portfel** şî **portfeliŭ** GC V, 122v; **portfel** VSC, 19; DTN, 4; RB, nr.31, 4; VVP, 109; **portofeil** MCL 1839, 374, 378; BGO 1840, 208; **portofeliu** SCC I, 101; SCC II, 338. (<fr. *portefeuille*, cf. şi PORTOFOLIU).

PORTOFOLIU s. **1.** („mapă de păstrat acte, hîrtii de valoare etc.; portofel; efecte de comerţ; totalitatea lucrărilor în manuscris ale unui autor, ale unei edituri”) **portofel** *şî* **portofoliu** GC V, 122r; **portofoliu** (*ghizdan*) AR 1832, 368; **portofoliu** CCB, 99; PSE, 146; ASI, pf.3; SIT, 331; NC, 9; SCC I, 225; RL, 259; CA 1857, 48; VO 1857, 3; PIC, 88; D 1859, 172; APS, 39, 40; D 1860, 375; PD, 501; **portofolio** AR 1837, 76; **portofoliu** DAH, 13; AMC, 36; SMB II, 520; **port-foliu** AMC, 34. **2.** („funcţia de ministru; minister”) *însărcinat cu* **portofolia** *marinei* AR 1834, 146; **portofolie** (*ministerie*) AR 1835, 90; *vor priimi* **portofoliile** *trebilor din afară şi din lăuntru* AR 1844, 16; *ministru fără* **portofoliu** CA 1851, IV; **portofoliu** C, 158; **portofeiliu** AR 1837, 278; *va păstra ad-interim* **portofeilul** *ministeriii de război* AR 1837, 299; **portfel** *de ministru* RB, nr.34, 2. (Cf. ngr. πορτοφόλι, fr. *portefeuille*, it. *portafoglio*, lat. *portofolium*).

PORTO-FRANC s. **francoporto**, *adecă scală slobodă* AR 1829, 98; **francoport** CR 1829, 217; AR 1829, 136; AR 1830, 56; **franco-port** AR 1830, 28; *schelă cu* **porto franco** GIC, 127; **porto-franc** (*liman slobod*) CR 1830, 10, 421; **port franc, porto franco** GC V, 122v; **porto-franco** BFO 1833, 127; AR 1835, 31; AR 1837, 117; PMG, 34; SMR I, 24; **porto franco** PBV, 341; **portofranc** AR 1837, **port franc** NPT, 34. (Cf. it. *porto franco*, rus. порто-франко).

PORTOR s. (Comerc., „purtător”) **acţiunile** *pot să fie nu numai nominale*, *dar şi la* **portor** BEC, 72, cf. şi 178, 236, 237, 243. (<fr. *porteur*).

PORTRET s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **potrect** IRB, 26v, 27r, 44v, 45v; **portret** RMB, 46v, 49r; DAB, 262v; SIU, 15v-16r; MRP, 46; MG I, 197; PAIC, 72; CR 1829, 168, 269; AR 1829, 180, 247; CR 1830, 404, 418; AR 1830, 23, 162; GC V, 122v; CMR, 3, 119; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **portreie** (*faţă*) BR 1829 II, 32; **portret** (*chip*) AR 1831, 199; TPE, 36v; **potret**, **potret, portret** PBV, 344. (Cf. ngr. πορτραῖτο, fr. *portrait*, germ. *Porträt*).

PORTRETA vb. („ a face un portret”) StDR, 210; PBV, 341.

PORTRETAR s. PBV, 341.

PORTRETARE s. **portretuire** CA 1847, 26; **portretare** PBV, 341.

PORTRETIST s. PBV, 341. (Cf. fr. *portraitiste*, germ. *Por-*

trătist).

PORTUGHEZ **1.** s. **portugal** GN, 145r, 318r; DIP, 1r, 7r; GCA II, 15v, 89r; **portugalţi** pl. BE, 74r; **portugala** [limba] FMIL 1847, 21; **portugal** DIP, 44r; **portogal** IE, 133; OC I, 102v; DC III, 123v; DC IV, 9v, 27r, 59r; GCA I, 2r; HOG, 147; IRB, 21v; *are cinste a zice* **portogalezul** *că e* **portogal** MCB, 69; **portoghez** RIC, 131v; OC I, 102v; HOG, 143; **portughez** GN, 106r, 163v, 271v; DIP, 7v, 13v, 20v, 44r; AIM, 49r; GIA I, 4r, 5r, 135v; GIA II, 17v, 21v, 87r; GSP II, 31; BR 1829 I, 40; BDC, 125; RB, nr.22, 4; **portughez** DIP, 4r, 21r; GIA, 135r. **2.** adj. *vestiţi căpitani* **portugali** DIP, 6v; *limba* [...] **portugală** VA, 206; *haine* **portogaliceşti** DC IV, 147r; *cumpăna cea* **portugalicească** GSP II, 157; *un corăbier* **portugalesc** CDA, 13; [limba] **portugalică** BG, 3; *trupe* **portugheze** SPV, IX; *corabie* **portugheză** RB, nr. 23, 1; [limba] **portugeză** CGR, 16. (Cf. ngr. πορτογάλλος, rus. португалец (pl. португальцы), fr. *portugais*, it. *portoghese*, germ. *Portugiese*).

PORŢELAN s. **porţelan** SIF, 86; ME, 244; GSP I, 39; CB 1816, 62; LB, 525; BDC, 206; AR 1837, 246 bis; RB, nr. 1, 4, nr. 29, 3, 263; PMG, 42; FMIL 1840, 123; MSP, 3; RIP I, 119; PSE, 191; DRB, anexa 1; SIM, 1; StDR, 210; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **porţelan** (*caolin*) BMN II, 33; **porţelană** SIN, 31; MG I, 210; CA 1853, 33; **porţelan, porţelană** GC V, 124r; **porţelanuri** GIC, 194; FM, 38; **porţelane** AR 1833, 4; BFO 1833, 195; BFO 1843, 142; SCC I, 259; RL, 113; **porţulan** RMB, 46r; **porţălan** FBN, 50; **porţolane** *de China* GIC, 77; **porţolan** CR 1830, 421; VSC, 10; PME, 37; **porţolan**, **porţelan** PBV, 342; **porcelană** FMK, 29; RMS, 61, 61; PFHM I, IV, 148. (Cf. germ. *Porzellan*, ngr. πορτσελλάνα, lat. *porcellana*, fr. *porcelaine*, it. *porcellana*).

PORŢIAŞ s. („contribuabil") **porţiaş** OTB, 2; MIB, 311; **porţiaş** (*plătitor de dare*) MIM, 56; **porţieş** BD II, 219.

PORŢIE s. În *Împrumut. I*, p. 90, s-au strecurat cîteva erori în transcrierea unor forme şi surse; reluăm aici informaţiile, corectate. **1.** („impozit, dare") **porţie** UB, 4, 6, 19, 28; IRI, 2; MTM II, 203; FLG, 13; HPP, 5; MIP, 139, 271; *dajde* (**porţie**) UT, 1; *dare* (**porţíe**) MIM, 47; **porţie** RD, 9; EDE, 83; BEM I, 38; DSM, 32, 33; MILR, 14; VPP, 287; BD II, 219; BRD, 92; BAR I, 38; BAR II, 8; PBV, 342; **porţie** *sau dare* DSM2, 37; **porţie** (*dare de bani*) BR 1829 I, 22; **daţia**, *adecă* **porţia** BDC, 129. **2.** („parte, bucată,

fragment dintr-un tot; rație") **porțione** pl. IPC, 2, 6, 13; **porțioane** pl. IPC, 3; FilDA II, 100; **porție** GIA II, 16v; **porție** IPC, 1, 2, 7; RD, 6; IO, 56; CRac, 24, 34; BD II, 219; CR 1829, 296; CR 1830, 293; AR 1830, 434; pe la 1830 forma era frecventă; **porție**, **porțion**, *mertic* GC V, 24r; **porțion** CDA, 105; VVP, 110; **porțioană** CER, 3v; **porțione** sg. RMS, 105; **porcioane** pl. CER, 5v; **porție, porciune** StDR, 210; **porțiune** DFL, 77; SIM, 143; CFZ, 83, 117; LIT, 2, 6; BEC, 59; **porțiune, porțion** DILB I, 208; **porțiune, porție**, *mertic* GCB II, 226. (Cf. lat. *portio* și *datia*, germ. *Portion*, magh. *porció*, fr. *portion*, it. *porzione*).

PORUCIC s. (Milit., „locotenent") Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. și **porocinic** VIC, 24v; **porucic** CR 1830, 109; RO, 7, 32; **parucic** CR 1830, 45; RB, 245; BGO 1840, 101, 293; BGO 1844, 43, 208; ROB2, 587, 626; ROM, 211, 233; CPO, 91; PBV, 316; **paruşcic** AR 1830, 137; **parucinic** AIR II, 325; **porucinic** JNA, 17; **parucinic** *şî* **porucinic** GC V, 17v; **porutcic** BFO 1838, 79. (<rus. поручик).

PORUCINICIE s. *a dobîndi un loc de* **porucinicie** *în reghement* VIC, 36v.

POSEDA vb. **posedea** CV, 28; **poseda** DFL, 21, 26, 169; SMB I, 28; CFZ, 36; LMG, 88; *le* **posede** (*le are*) BCD, 63; *au avut* [...] *şi le-au* **poşezut** (*stăpînit*) BDL I, 68r; **poşede** (are) BG, XVIII; **posidi** BD II, 221; SCS, 7; **posesui** SIC, 29; SHI I, 10; SHI II, 7; FGE, 82; FBE, 65r; AMIM, 196; **posede, poseda** NV, 320; **poseda** MID I, 203; MEN II, 128, 175; FMIL 1847, 237; BDJE, 177; BP, XIV, 215; SIT, 29, 55; PMC I, VI; PCI, 125; LS, 12, 25, 62; CA 1851, 2; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *possidere*, fr. *posséder*, it. *possedere*).

POSEDARE s. („stăpînire, posesiune") **posedare** RL, 258; CA 1861, 100, 142; **posedere** AVP, 18; *luarea în* **posesare** CA 1861, 51.

POSESIUNE s. **1.** („stăpînire, proprietate") *cîtțimea* **posésoriumului** [de pădure] RSL, 2; **posesie**, *adecă stăpînire* DAP, 34; **posesie** MIA, 5, 8; SCS, 7; MIM, 13; BD II, 221; MFV I, 92v; GC V, 124r; AR 1829, 1, 7, 59; AR 1830, 114; SGR II, 27; CPI, anexă 7; EGI, 103; pe la 1835 forma era frecventă; **posesie, posesiune** StDR, 210; **posesiune** MID I, 30, 70; DFL, 59; BCD, 160, 249, 257, 390; LS, 27; SMB I, 5; DILB I, 209; Z 1856, nr.18, 2; LIT, 7; C, 4; LG, 54, 65; LMG, 100; INB 1857, 7, 30; BEC, XXXIV, XLIX. **2.**

(„arendă”) **posesie** AR 1829, 261; BFO 1833, 4, 64, 98, 220; CPI, 40, 130, anexă 7; ROI2 III, 151; ROI2 V, 8; AR 1837, 9; BFO 1838, 15; AOD, 60, 138, 268; FMIL 1847, 161; LMA, 1; **posesie, posesiune**, *arendă* StDR, 210. (Cf. lat. *possessio* şi *possessorium*, germ. *Possession*, fr. *possession*).

POSESOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **1.** („proprietar”) **posésor** RSL, 2, 6; SCS, 7; AR 1829, 28, 38; **posesor** FLG, 9, 14, 20, 54, 60; RSL, 1, 5; TAI, 37; BD II, 221; GC V, 124r; SHI II, 194; MEN II, 21, 175; SIT, 90; NV, 320; BCD, 64, 216; PDC, 67, 82, 85; StDR, 210; pe la 1850 forma era frecventă; **posesuitor** SHI II, 47; **posedator** CA 1861, 53; **stăpînitor** SR, 19, 29, 30. **2.** („arendaş”) **posesor** (*vremălnic* **stăpînitori**) ME, 630; **posesor** (*stăpîn vremelnic*) CCP, 112; **posesor** AR 1830, 197; BFO 1833, 146, 202; RSM, 15r; BFO 1838, 32; AOD, 50; IFM, 12; KDP, 42; LMA, 1; *arendar* (**posesor**) ICG, 66; **posesor** (*arendar*) StDR, 210. (Cf. lat. *possessor*, fr. *possesseur*).

POSIBIL adj., adv. **putincios** VEI, 79r, 162v; HET II, 44r; IE, 2; GF, 23v, 154v; GCA II, 10r; CP I, 204; BI, 31; PIM, 3; CAB, 1; CL II, 236; GAA, 10r; MFV II, 77v; MGD, 10r; CR 1829, 314; HFP, 68; NZ, 5v; AR 1830, 134; cuvîntul era frecvent, cu acest sens, pînă la 1860; **prin putinţă** CSM, 165, 319; **în putinţă** HFP, 94; **cu putinţă** MF I, 123r, 125v; **putinte** D 1860, 101; **posibil** DFL, 105; AF, 3; BCD, 412; BMN II, 78; INB 1857, 22; BEC, VI, 98, 102; AML, 64, 169; PD, 501; **posibel** VL, 5r, 38r; **posibile** sg. VO 1857, 1; AVP, 18. (Cf. lat. *possibilis*, fr. *possible*, it. *possibile*).

POSIBILITATE s. **pocibilitatea**, *adecă* **putinţa** CV, 32; **posibilitate** VL, 72r; FMIL 1844, 408; MID I, 196; AF, 6; BCD, 527; SMB I, 181; CFZ, 144; BCI, 33; PD, 501; **putinţimea** *seau* **posibilitatea** CCF, 26, 41; **putinţime** CCF, 27; GRR, 269; **putinţă** BG, IX; **potinţă** TR 1854, 2. (Cf. lat. *possibilitas*, fr. *possibilité*).

POST, -Ă s. **1.** (Mat., Cont.) *numerile cele ce să va socoti să cheamă* **posti** *sau numerile cele date* [în notă: **puneri**] [...], **postele** *cele socotite să numesc suma* DAE, 40; **puneri** TA, 6; LM, 25. **2.** (Milit.) **poste** pl. TID, 9; IRV, 6v; **post** (*loc*) CR 1829, 30; CR 1830, 18; **post** GC V, 126r; BFO 1833, 75; YNM, 45; AR 1837, 405; SRM, 50; BDJE, 108; BP, 81; CPO, 26; CA 1855, 49; **postă** SPT, 107; BAR II, 166, 177; **postă** (*loc*) CTT, 203; **posturi** ROB, 134; BFO 1833, 80; BAR II, 164; ROI2 III, 124; SRM, 7, 136;

DIB, 187; **poste** (*străji*) AR 1834, 196. **3.** („funcţie, slujbă") **post** (*dregătorie*) AR 1831, 15; **post** GC V, 126r; CR 1831, 3; ROB, 24; BFO 1833, 138; LOA, 94; CPI, pf.2; RSM, 6v, 16r, 27r; AR 1837, 91; ROI2 II, 3; ROI2 III, 136; MCL 1838, 1; RB, nr. 1, 2, nr. 10, 1, 283, 308; MCL 1839, 356, 582; BGO 1840, 225; pe la 1840 cuvîntul *post* era frecvent. (Cf. lat. *posta*, fr. *poste*, germ. *Posten*).

POSTA vb. **postirui** IRF, 63; BAR II, 162. (Cf. germ. *postieren*, fr. *poster*).

POSTAMENT s. **postament** GIC, 79, 82; GC V, 126v; VDA, 19; AsL, 31, 78; StDR, 211; WCP, 24; **postament, postămînt** PBV, 343; **postument** CA 1853, 78; CA 1855, 53; CA 1860, 121. (Cf. germ. *Postament*).

POSTARTICULA vb. (Gram.) SGR I, 41; SGR II, 13.

POSTDILUVIAN adj. **postdiluvian** (*dupe potop*) INB 1857, 15. (<fr. *postdiluvien*).

POSTERIOR adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **posterior** GC V, 126v; DFL, 68; BP, IV; BIF, 9; AVP, 18; GCB II, 226; INB 1857, 12; INB 1859, 5; BEC, 55, 89, 151; PD, 502; *memoria* **posterioară** LIT, 255; *existinţe* [...] **posteriore** CFZ, 172; *ştiri* **posteriore** C, 3.

POSTERIORITATE s. GC V, 126v; NV, 321; PD, 501. (<fr. *postériorité*).

POSTERITATE s. **posteritate** GC V, 126v; GTN 1835, 19; GG, III; YNM, 136; MN 1836, 8, 35, 98; MEN II, 215; BDJE, 23, 174; SIT, ded.3, 104; NV, 321; BCD, 224; LS, 106, 121; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **posteritate**, **urmăşie** StDR, 211. (Cf. fr. *postérité*, lat. *posteritas*).

POSTPOZIŢIE s. (Gram.) CGR, 172. (Cf. fr. *postposition*, lat. *postpositio*).

POSTPUNE vb. **pospune** SGR I, 51; **postpune** BG, XVIII, 63; CDR, 24; IGR, 40, 47, 97, 132, 133; StDR, 211; PBV, 343. (Cf. lat. *postponere*, fr. *postposer*).

POSTPUS adj. [încheietură] **pe urmă puitoare** EBG, 39r, 84r; **postpus** SGR I, 15; CDR, 25; IGR, 33, 47.

POST-SCRIPTUM s. **postscriptă** GC V, 128r; **post-scriptum** NV, 321; **postscris** StDR, 211; **post-scriptu** PBV, 343; **post-script** CA 1859, 46; PD, 502. (<lat. *post-scriptum*).

POSTULA vb. KFL, 37; PD, 502. (<fr. *postuler*).

POSTULANT s. SPB, 239; PD, 502. (<fr. *postulant*).

POSTULAT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **postulat** *latineşte*, *româneşte* **poftit**, să zice... BLM, 87; **cereri** (**postulaturi**) MF I, 54v; **postulat** MF II, 51r; FL, 16; GT 1838, 19; VL, 54v, 57v; FMIL 1844, 44; KFL, 37; FMIL 1847, 69. (Cf. şi germ. *Postulat*).

POSTUM adj., s. GC V, 126v; BCD, 104; PD, 502. (Cf. fr. *posthume*, lat. *posthumus*).

POSTURĂ s. **pozitură, postură** GC V, 147r; **pozitură** FL, 31; GRR, 219, 244; **pozitură** (*stare*) IL 1840, 21; **postură** SIT, 278; NV, 321; RL, 279; PIC, 5. (Cf. fr. *posture*, lat. *positura*, it. *positura*).

POŞLINĂ s. („taxă de export pentru cereale şi vite") AR 1832, 108; BFO 1833, 78, 127; AR 1837, 118. (<rus. пошлина).

POŞTAL adj. *hartă* **postală** CA 1848, 97. (<fr. *postal*).

POŞTALION s. **1. poştilion** AAS, 7r; **poştilion, poştalion** GC V, 141r; **postilion** (*slugă de poştă*) RA, 53; **postilion** BDC, 198; ROB, 142; AR 1834, 32; RB, nr. 34, 3; KPA, 13; StDR, 211; D 1858, 8; NPT, 247; PD, 502; **postilion** (*surugiu*) AR 1839, 150; **postilon** (*surugiu*) MCL 1838, 6; **postilon** MCL 1839, 249. **2.** („cal folosit la trăsura de poştă") **postalion** AsT, 22. (Cf. germ. *Postillion*, fr. *postillon*, rus. почтальон).

POŞTAMEŞTER s. („şef al unei staţii sau al unui birou de poştă") **poşte meşterii** RNV, 7; **poşteameşterii** RNV, 8; **poştameşter** CP II, 48; **poştămeşter** BDL III, 798v; **postmaister** FMIL 1840, 250; **post-maistru** CA 1851, XII; CA 1852, XXXVIII. (Cf. germ. *Postmeister*, magh. *postamester*).

POŞTAŞ s. („surugiu, la poştă cu cai") **postaş** TB, 62r; CA 1848, 43; StDR, 211; **poştaş** CP II, 111; PBV, 345; **poştar** AAS, 8r.

POŞTĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **poştă** DAB, 104r; CP I, 273 bis; CP II, 228; FLG, 43, 49; RPL, 2; CB 1814, 149; BDL I, 20v; BDL III, 798v; CSM, 188; GIC, 15; TVSM, 88; AR 1829, 167, 195, 250; BR 1829 I, 48; AR 1831, 486; pe la 1830 forma era frecventă; *căruţă de* **poştă** DAB, 58v; *car de* **poştă** CMB, 1; **poşte** sg. CISG, 156; KMP, 39; **poştie** RB, nr.8, 3; BDJE, 42; D 1859, 297; **poştie**, **poştă** PBV, 345; **pocită** ROI2 III, 3; AOD, 245; **postă** VPP, 90; AR 1829, 207; AR 1830, 191; AR 1831, 486; GT 1838, 4; FL, 40; FMIL 1847, 95; CA 1852, XXXIX; CA 1853, LV; SCC II, 56; *o cantoră de* **postă** SCC II, 336; *factorul* **postei** SMB I, 7; *cai*

de **postă** RIT, 22. (Cf. germ. *Post*, fr. *poste*, magh. *posta*, rus. почта).

POTASĂ s. **potaj** OPB, 57; *leşie limpede închegată* (care să zice **potaşe**) BIC, 2; **potaje** sg. NMSF, 9; **potaş** ISI, 17; JA, 107; **potaşă** SIN, 28; DO, 51; PAB, 8; **pótaş**, **potasă**, *alcal* GC V, 128r; *sare de cenuşă* (**podasa**) POS, 317; **potasă** MN 1836, 52; VVP, 5, 110; IL 1841, 338; PFHM I, 123; PBV, 343; PD, 502; **potas, potasă** NV, 321; **potas** JA, 107, 142; CEG, 95. (Cf. germ. *Pottasche*, lat. *potassa*, ngr. ποτάσσα, fr. *potasse*).

POTENT adj. **putinte** DFL, 166; DCB IV, 62; ICI, 31; DILB I, 210; BEC, XVIII, XXXIV; PD, 502; **potente** AF, 106; **potinte** TR 1854, 2. (Cf. lat. *potens*, it. *potente*).

POTENTAT s. **potintat** IEI, 85v; **potentat** VIC, 139v; GIA I, 58r; BR 1829 II, 39; GC V, 128r; NV, 321; StDR, 211; SCC II, 229; TR 1854, 66; RL, 136; Z 1856, nr.4, 3; R 1857, nr.2, 1; **potentat** (*stăpînitor*) FTM, 34; **potentator** FMIL 1844, 257. (Cf. lat. *potentatus* şi *potentator*, fr. *potentat*, germ. *Potentat*).

POTENŢĂ s. **potenţie** (*silnicie*) LSM, 116; **potenţie** OMT, 62; GSP I, 212. (<lat. *potentia*).

POTESTATE s. („putere”) **potestatea** *legiuitivă* FMIL 1847, 69; **potestate** LG, 90; PD, 502. (<lat. *potestas*).

POTESTATIV adj. (Jur.) *condiţiuni* [...] **potestative** BCD, 344. (<fr. *potestatif*).

POTPURIU s. (Muz.) **popuri** GTN 1836, 107; **potpuri** ELS, 51; StDR, 211. (<fr. *pot-pourri*).

POTURI s. pl. (Vestim.) **poturi** GIA I, 110v; BFO 1843, 85; ASLI, 149; **potur** sg. GC V, 129v. (<tc. *potur*).

POŢIUNE s. (Med.) **poţiune** (*decoct*) RMS, 59. (<fr. *potion*).

POVESCĂ s. (Adm., „raport, informaţie”) **povestcă** AR 1829, 12; **povescă** ROI2 VIII, 28. (<rus. повестка).

POVOD s. („motiv, cauză”) **povud** BFO 1838, 88; **povod** BFO 1843, 7, 168; AOD, 47, 98, 119, 121, 141; RL, 312. (<rus. повод).

POZA vb. **posa** GCB II, 226. (<fr. *poser*).

POZĂ s. **poză** CA 1848, 49; ASLI, 276, 308; PD, 501; **pozele** (*aşezările*) *corpului* CEF, 10; *despre potrivire şi* **poză** (*sau ţinerea şi aşezarea sa*) CEF, 162. (<fr. *pose*).

POZITIVISM s. **1.** (Filoz.) Prop, 202. **2.** („interes exagerat pentru problemele practice”) BC, 54; C, 4. (<fr. *positivisme*).

POZIŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **aşezare** EBG, 115v; **punere** EBG, 102r; VEI, 43r; **zăcerea** *locului* UB, 3; **pusoare** BTGO, 20v, 27v; BDL III, 835v; **pusură** FMIL 1844, 309; **pusetură** FMIL 1844, 5, 45; **pusătură** GLC, VIII; SCC I, 250; Z 1856, nr.5, 1; **punere** *sau* **poziţie** (*positio*) AIC, 19; **poziţie** IPC, 13; DAE, 148, 150; IO, 60; NID II, 178r; IRF, 37, 57, 64, 65, 80, 81; SIU, 48v; MFV II, 109v; DCN, 71, 140; HFP, 202, 211; CR 1829, 10, 42; **poziţii** *sau* **aşezări** IO, 87; **pozicie** AOS, 119; **pusciune** Z 1856, nr.6, 3; JA, 52; CEG, 106; **puseţiune** TR 1854, 4, 12; CCG, 9; **poziciune** LM, 85; JA, 146.

PRACTIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259, şi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **practicos** GC V, 225v; **practicesc** PFBA, 614r, 665r, 676r; VPP, 155; MFV II, 85r; GIC, 195; VMG, 173; SRM, 172; **practic** MIU, 82; WGT, 6r; SIU, 7r, 47v; BD II, 224; PCP, 33; VMG, 3; DCN, 86; HFP, intr.12, 4, 52, 63, 200; CR 1829, 121; CR 1830, 428; AR 1830, 123, 240, 358; pe la 1830 forma era frecventă; **practică** *filozofie*, *adecă* **lucrătoare** BLM, 17, 85; *cunoştinţa* **practică** *sau* **lucrătoare** BEM, 123; **practic** *sau* **practicesc** TIV, 173.

PRACTICA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259, şi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **practicălui** PFBA, 614r; BD II, 224; **practisî** RDS, 15r, 55r; **practisi** AR 1829, 187, 191; AR 1833, 16; AsF, VIII; ROI2 II, 52, 84; AR 1837, 55, 115, 252; AsAl, 37; BFO 1843, 64; CA 1848, 65; **practica** HMS, 98r; GC V, 225v; RB, 288; PIA, pf.II, 12, 17, 33; CA 1847, 25, 39; AF, 5; BCD, 313; CA 1853, 22; SMB I, 109; ICI, 173; CA 1855, 142; RL, 78; pe la 1855 forma era frecventă; **pratica** CA 1854, 72; DIB, 230; CA 1862, 37; **practiza** FMIL 1840, 191. (Cf. şi lat. *practicare*, germ. *praktizieren*, it. *praticare*).

PRACTICA, -ALE s. („protocol, act, proces-verbal") *să ţie şi deosebite* **practica**, *adecă condici* MML, 5v; **practica** GC V, 226r; LOA, 25; AOD, 170; StDR, 211; *prezidentul va alcătui* **practicarea** *întîmplatei fapte* CCP, 173; **practicale** CCI, 16, 36, 51; TSVM, 79; LOA, 15, 25; CPI, 254; ROI2 VIII, 10, 18, 30; CCM, 12; AOD, 5, 253, 334; CCP, 141, 143. (Cf. gr. πρακτικόν, pl. πρακτικά).

PRACTICABIL adj. **practicabil** GC V, 225v; BGO 1840, 307; IVA, 68; DFL, 179; BDJE, 34; CGR, 221; NV, 321; DILB I, 209; Z 1856, nr.25, 3; GCB II, 226; PBV, 345; D 1858, 3, 11; INB 1859, 55; CA 1861, 55; **praticabil** BC, 31; AVP, 18; D 1858, 3. (Cf. fr.

praticable, lat. *practicabilis*, germ. *praktikabel*).

PRACTICANT s., adj. OF, f.t., 4; VPP, 350; BR 1829 II, 63; BFO 1833, 199; AsE, 18; AOD, 72; C, 146; PBV, 34. (Cf. lat. *practicans*, germ. *Praktikant*).

PRACTICARE s. **practisire** ROI2 III, 84; AsAl, 24; BFO 1843, 354; CA 1850, 6; **practicare** PIA, 35; DFL, 156; GRR, 23; CA, 1856, 30; PBV, 346; **practizare** FMIL 1844, 26.

PRACTICAT adj. („folosit; amenajat") *p-acolo nu era drum* **practicat** PIC, 19.

PRACTICĂ s. **1.** („aplicare a cunoştinţelor teoretice; deprindere cîştigată prin experienţă") Vezi *Form. term. şt.*, p. 259, şi *Împrumut. I*, p. 90. Cf. şi **praxis** ICD, 14; SPBA, 97; PP, I; AR 1829, 2, 206; ROI2 IX, 6; AR 1839, 102, 236 bis; FL, 14; **praxisul** *forumurilor bisericeşti* PFBA, 614v; **praxisul** *meşteşugului socotirei* CLV, 19r; **praxís** PFBA, 614r; CP II, 64, 130; **praxiş** PFBA, 630v; **praxie** BDL III, 798r; CIRA, 240; MF I, 26r; **praxă** BRD, 113; MF III, 42v; **practică** OMT, 74; WGT, 181r; BD II, 224; MFV II, 47v; CLV, 141v; ICC, 6; CR 1829, 102; AR 1829, 180; NMP, 22, 23; CR 1830, 331; GC V, 225v; TAA, 6; LOA, 76, 79; pe la 1830 forma era frecventă; **practecă** BDT, 199v; BDL I, 16v; PBM, XV; **pra-tică** LS, 140; CA 1861; *aplicaţia teoriei* şi **practiciei** [?] RSM, 14v. **2.** (Comerc., Mar.) *acest vas are* **practica** *liberă* CA 1851, XIV.

PRACTICEŞTE adv. TAI, 5; VPP, 79; MPI, 5, 210; MF I, 68v; MF II, 69v; RB, 375; IVA, 14.

PRACTICIAN s. PD, 503. (Cf. fr. *praticien*).

PRACTISIT adj. („experimentat, cu practică") CIRA, 177; CPI, 126; PAB, 28; MCL 1839, 241, 380; PRA, 33.

PRACTOR s. („agent") *în calita de* **practori** *vremelniceşte acestui faliment* BFO 1843, 77. (Cf. ngr. πράκτωρ).

PRAGMATIC adj., s. **pragmatec** BDT, 193v; **pragmatic** MIR, 82; NIU, 284r; BD II, 224; HFP, 60, 68, 191; RSM, 41v; TGA, 2; MF I, 23v; AR 1837, 316; AsL, 4; FMIL 1844, 88; BIP, 192; KDP, 44; StDR, 211; pe la 1850 forma era frecventă; **pragmatíc** GC V, 233v; **pragmaticesc** NIU, 284r; MFV I, 41v, 80r; MFV II, 77v; CLV, 141r; ROI2 VIII, 2; EOI, 121; **lucrelnic** HFP, 87, 149; **lucrel-nic** (**pragmatic**) HFP, 138. (Cf. lat. *pragmaticus*, ngr. πραγμα-τικός, germ. *pragmatisch*, fr. *pragmatique*).

PRAGMATICĂ s. RSM, 10v; PBV, 345.

PRAGMATICEŞTE adv. MFV I, 152v; EPD, XVII.

PRAPORGIC s. (Milit., „sublocotenent”) **práporştic** IE, 39; **prápurgic, prapurcic** GC V, 225v; **práporgic** RO, 7; **praporgíc** RO, 32; **praporgic** CR 1830, 45, 109; FGB, f.t; RB, nr.29, 1; MID I, 188; ROM, 211, 233; **praporcíc** SPV, 222; **praporcic** AR 1830, 137; AIR II, 325; RB, nr.7, 1, 345; BGO 1840, 33; BGO 1844, 205; CPO, 91; PBV, 346; **praporşcic** BFO 1838, 57, 58. (<rus. прапорщик).

PREALABIL adj. RAM, 5, 6; RL, 397; C, 6; PFM, V; CA 1861; PD, 503. (<fr. *préalable*).

PREALEGE vb. („a prefera”) *bunul ce săvîrşaşte pre mintea noastră să cuvine a să* **prealege** *de bunul cel trupesc* HFP, 261. (Cf. it. *preeleggere*, lat. *praeeligere*).

PREALEGERE s. HFP, 281.

PREAMBUL s. **preámbul** MIM, 9; **preambul, preambulă**, *prolog, prolegomena* GC V, 229v; **preambulum** GLC, XXXII; **preambul** NV, 321; SMB II, 448; CA 1861, 72; PD, 503; **preambul, preamblu** StDR, 212. (Cf. lat. *praeambulum*, fr. *préambule*).

PREAMBULAR adj. NV, 321; PD, 503. (<fr. *préambulaire*).

PREARTICULA vb. SGR I, 40.

PRECAR adj. **precar** GC V, 232r; NV, 321; **precariu** BDJE, 173; StDR, 214; PBV, 348; *ţinerea vieţei* [...] *este cu atîta mai* **precarie** HMV I, 170; *starea aceasta* **precarie** FMIL 1844, 25; **precarie** (*trecătoare*) CA 1861, 42. (Cf. fr. *précaire*, lat. *precarius*).

PRECARIUM s. (Jur.) CPI, anexă 7. (<lat. *precarium*).

PRECAUŢIE s. *următoarele de* **precáuţie**, *adecă de încungiurare, regule* FDB, 107; **prepază** PPT, 11; **precauţie** HMV II, 58; NV, 321; LIT, 368; WCP, 57; PD, 508; **precauţie, precauciune** StDR, 214; *aceste* **precoţiuni** *fură nefolositoare* SIT, 93; **precauţinne** SMB I, 18, 39, 124; TR 1854, 101 bis; DIB, 10; LIT, 70; INB 1859, 16, 110; WCP, 86; BEC, X, XIII, 19, 22, 28, 34. (Cf. lat. *praecautio*, fr. *précaution*).

PRECAUŢIONA vb. PD, 508. (<fr. *précautionner*).

PRECĂDERE s. **precădere** CCB, 24; ROB2, 569, 623, 625, 657; FMIL 1847, 83; PBV, 348; *cu* **precădere** BCD, 563.

PRECEDA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **preceda** EGRM, 6r, 39v; EGR, 112; HFP, 123; GC V, 236r FGP, 43, 103;

SGR I, 6, 113; SGR II, 14; GRN I, 85; PGRL II, 4, 47; FBE, 69r; HP, XXVIII; PGR, 125; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **preced, precad** StDR, 217; **precădea** PBV, 348; **precede** DILB IV, 204; GCB II, 227; PD, 503; *noaptea care* **precedea** *balul* SMB I, 145.

PRECEDAT adj. **precedat** EGR, 79; ELS, 20; GRN II, 2, 66; DE I, IV; CGF, 82; HGL, 126; PGR, 100; **presedat** FGP, 83, 92; **preceduit** AsAl, 4; **precedut** DFL, 30.

PRECEDENT adj., s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **mai nainte mergător** BTG, 8v; **înainte mergător** DO, 30; **precedent** GC V, 236v; EP II, 19, 66; IGE, 212; MEN I, 213; PBM, 55; MEN II, 111, 264; WPM, 42; FMIL 1847, 144; SIT, 48, 167; AGI, 74; ROM, 54, 94; RBM, 12, 99; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **precedinte** sg. DFL, 90, 94, 146; BCD, 131, 132, 307; INB 1859, 46; RF, 8; *paragrafele* **precedinţĭ** BCD, 389; *anul* **precedente** LIT, 157; **precedanele** *doao nopţi* GLC, XXVII; *articolele* **precedante** RL, 154; **precedător** SGR I, 7, 52, 85; SGR III, 11; PGRL I, 9; PGR, 3.

PRECEDENŢĂ s. („precădere”) **precedinţă** NV, 321; **precedenţă** PD, 503. (Cf. fr. *précédence*, lat. *praecedentia*).

PRECELENŢĂ s. („superioritate”) **precelinţă** SIM, 128. (<lat. *praecellentia*).

PRECEPT s. **precept** MEN II, 268; DFL, 128; FMIL 1847, 237, 238; BDJE, 83; CDR, II; NV, 322; GRR, 223; SMB II, 412; CFZ, 8, 158; BC, 38; LIT, 35; NPT, 352; AVP, 18; PD, 503; *principe sau* **precepte** BCD, 59. (Cf. fr. *précepte*, lat. *praeceptum*).

PRECEPTOR s. **1.** („funcţionar”) *un actuarius* **preţeptor** TAI, 27; *casa-***preţeptor** *la deputaţia fundusului scoalelor* BR 1829 II, 57; *la mărita deputaţie naţională Kasse* **preţeptor** BAR I, 236. **2.** („educator, învăţător”) **precéptor** GC V, 235r; BDJE, 103; **preceptor** MF II, 101v; MEN I, 44; MEN II, 57; DFL, 179; BIP, 7; NV, 322; StDR, 217; RL, 351; AVP, 18; PD, 504. (Cf. lat. *praeceptor*, germ. *Präzeptor*, fr. *précepteur*).

PRECESIUNE s. (Astron.) **precesie** GC V, 236r; GG, 88; **preţesie** EGI, 26; FGE, 9; **preţesie**, *înaintepăşire* EGI, 103. (Cf. fr. *précession*, lat. *praecessio*).

PRECIPITA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **1.** („a se arunca, a se năpusti; a se grăbi”) **preţipita** CV, 28; **precipita** NV, 322; C, 171; AVP, 18; PD, 504. **2.** (Chim., Şt. nat.) **precipita** GC

V, 236r; HPA, 39r; AML, 132, 133; PD, 504.

PRECIPITABIL adj. (Chim.) PFHM I, 244. (<fr. *précipitable*).

PRECIPITANT s. (Chim.) GC V, 236r; PD, 504. (<fr. *précipitant*).

PRECIPITAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **1.** („grabă mare”) **precipitaţie** NV, 322; SCC I, 128. **2.** (Şt.nat., Chim.) **precipitaţie** GC V, 236r; PD, 504; **precipitaţiune** INB 1859, 11.

PRECIPIŢIU s. **preţepiş** LB, 536; **precipiţiu, precipiciu** (*prăpastie*) NV, 322; **precipiciu** AVP, 18; PD, 504; **precipiţiu** INB 1857, 13; **precipiţuri** INB 1859, 36. (Cf. fr. *précipice*, lat. *praecipitium*).

PRECIS adj. **precis** GC V, 236r; PGR, 74; DFL, 21, 77; NV, 322; BCD, 210, 251; GRR, 5; PFHM I, 164; CFZ, 4, 90; Z 1856, nr.12, 3; C, 4; PFM, 36; GCB II, 227; D 1858, 3; BEC, XL, 272; RF, 5; PD, 505; **preţiz** CPI, pf.3; VL, 59v; CGR, 74; *hotărît* (*preţis*) FBE, 89v; **preţis** (*deplin*) VCL, 67 bis; **preţis, precis** StDR, 217; **preciz** PGL, 29; GRR, 77, 148; Z 1856, nr.7, 3. (Cf. fr. *précis*, lat. *praecisus*, germ. *präzis*).

PRECITAT adj. („citat mai înainte”) INB 1857, 15; JA, 87. (<fr. *précité*).

PRECIZA vb. BCD, 157; SMB I, 182; CFZ, 153; BEC, 1; RF, 10; PD, 504. (<fr. *préciser*).

PRECIZIE s. **precizie** GC V, 236r; MN 1836, 15; PET, 3, 15; SSC, I; PFHM I, 52; SCC II, 42; CFZ, 2, 41; RL, 395; JA, 161; PBV, 351; RF, 22; PD, 505; **preţizie** MF II, 88v; AsG, 19; CGR, 163; **preciziune** DFL, 100; NV, 322; GRR, 148; CFZ, 30; CEG, 105; **precizie, preciziune**, *tocmitate* StDR, 217; **preciziune** (*hotărîre*) CEF, 119; **precizitate** CA 1857, 70. (Cf. fr. *précision*, lat. *praecisio*, germ. *Präzision*).

PRECOCE adj. **precoce** BDJE, 22; NV, 322; SMB II, 338; LIT, 11, 14, 238, 331, 361; PD, 508; *bătrîneţe* [...] **precoce** (*timpurie*) CEF, 152; *vegitaţie* **precoace** (*coaptă înaintea timpului*) CA 1853, 26; *spirite* **precoapte** BCD, 118. (Cf. fr. *précoce*, lat. *praecox*, *-cis*).

PRECOCITATE s. NV, 322; PD, 508. (<fr. *précocité*).

PRECONCEPŢIE s. **preconcepţie,** *pricepere, pătrundere în grabă* PD, 508. (<fr. *préconception*).

PRECONCEPUT adj. *opinii* **preconcepute** FMIL 1847, 234.

(Cf. lat. *praeconceptus*).

PRECONIZA vb. NV, 322; CA 1857, 26; PD, 508. (<fr. *préconiser*).

PRECONIZAŢIE s. PD, 508. (<fr. *préconisation*).

PRECUNOŞTINŢĂ s. („cunoştinţă anticipată") FMIL 1847, 37. (Cf. lat. *praecognoscentia*).

PRECURSOR s. **precursor** DFL, 191; NV, 322; INB 1859, 126; PD, 508, supl.XIX; **antecursor** BZ, 71. (Cf. fr. *précurseur*, lat. *praecursor*).

PREDESTINA vb. **proorisi** ZFV II, 53v, 58r, 109r; **predestina** GC V, 236v; FMIL 1847, 178; LIT, 305; PBV, 347; PD, 505; **prehotărî** YNM, 114; **preursi** VVP, 112; **predestina, preursi** NV, 322; **predestin, preursesc** StDR, 212. (Cf. ngr. προορίζω, fr. *prédestiner*, lat. *praedestinare*).

PREDESTINAT adj., s. **predeştinat** BDT, 192r; **predestinat, preursit** NV, 322; **predestinat** BMN I, 65; DILB I, 209; LIT, 261, 372; SPB, 152; INB 1859, 58; PD, 505. (Cf. lat. *praedestinatus*, fr. *prédestiné*).

PREDESTINAŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **proorismos** MAM, 2r; DAB, 135r, 135v; **proorismos** (*adecă menire*) DAB, 134r; **prorizmos, predestinaţie** LB, 554; **predestinaţie, prehotărîre, preursire** GC V, 236v; **preursire** BM, 12; VVP, 112; **predestinaţie** NV, 322; BC, 43; **predestinaţie, predestinăciune** StDR, 212; **preadestinaţie** CA 1854, XXII; **predestinaţie, preursire** PD, 505; **predestinaţiune** DILB I, 209. (Cf. ngr. προορισμός, lat. *praedestinatio*, fr. *prédestination*).

PREDICA vb. **căzălnici** GIA II, 79v; **predicălui** BD II, 239; **predica** GC V, 236v; SHI II, 68, 117 bis; AR 1837, 197; AR 1838, 163; MEN I, 221; MEN II, 26; FMIL 1847, 30, 79; SIM, 142; StDR, 212; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *praedicare*, it. *predicare*).

PREDICABIL adj. (Log., Gram.) GC V, 236v; DFL, 177; PD, 506. (Cf. fr. *prédicable*, lat. *praedicabilis*).

PREDICARE s. **predicarisire** MFV II, 97r; **predicare** API, 150; PBV, 347.

PREDICATOR s. **predicátor** MDWS, 391; BR 1821, 120; LB, 537; **predicator** OST, 47; TVM, 338; BD II, 239; CR 1830, 59 bis; BDC, 128; AR 1831, 226; SHI II, 209; FMIL 1840, 271; API, 149;

pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **predicător** *şî* **predicátor** GC V, 238r; **predicator** (**ierochirix**) AR 1835, 96; AR 1837, 156. (Cf. lat. *praedicator*, fr. *prédicateur*, gr. ἱεροκήρυξ).

PREDICAŢIE s. **predicaţie** BLM, 82, 83; OMT, 68; TF, 59, 332; LB, 537; GC V, 238r; MEN I, 62; ROB2, 546; NV, 323; **catecheziş** *sau* **predicaţie** BI, 76; **predicaţiile** (*didahiile*) BGV, 118r; **predică** *şî* **predicaţie** GC V, 236v; **predicaţie, prezicăciune** StDR, 212; **predicaţie, predică** PD, 506. (Cf. lat. *praedicatio*, fr. *prédication*).

PREDICĂ s. SPBA, 97; MCB, 132, 170; BRD, 79; KMP, 89; FMIL 1844, 87; DFL, 185; SIM, 75, 200; BIP, 25; StDR, 213; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

PREDILECŢIE s. **predilecsie** MV, 140; **predilecţie** NV, 323; CA 1855, 69; RL, 247; CA 1857, 49; PD, 506; **predilecţie, predilepciune** StDR, 213; **predilecţiune** Z 1856, nr.21, 4; BC, II; LIT, 368; INB 1857, 43; BCI, 129; AVP, 18; D 1860, 396. (Cf. fr. *prédilection*, germ. *Prädilektion*).

PREDISPOZIŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 259. Cf. şi **predispoziţie** TAA, 18; **predispoziţie, predespunere** StDR, 213; **predisposiţie** PD, 506; **predispoziţie** D 1859, 135; **predispusăciune** DFL, 187; **predisposiţiune** SMB II, 329; **predispoziţiune** BCI, 112. (Cf. şi it. *predisposizione*).

PREDISPUNE vb. **predespune** FDB, 89; **predispune** NV, 323; PBV, 347; PAD, 99; AML, 143; **predispune** (*înduplecă*) JA, 102; **predisposa, predispune** PD, 506. (Cf. fr. *prédisposer*).

PREDOMINA vb. **predomni** GC V, 236r; VVP, 111; FMIL 1840, 24; PIA, V, 27; FMIL 1844, 376; PSE, 91; DFL, 43, 87; FMIL 1847, 4; SIT, 54, 154, 155; LMS, 26; BIP, 70; BG, 201; CA 1850, 25; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prodomini** EOI, 138, 171; **prodomni** şi **predomni** EPD, 107; **predomina** FMIL 1847, 146; SIT, 29, 195, 215, 272; NV, 323; WAM, 9; LIT, 35, 46, 59, 61, 94, 150; GCB II, 227; D 1858, 3; BEC, XXV; AML, 101, 136; PD, 506. (Cf. fr. *prédominer*, it. *predominare*, germ. *prädominieren*).

PREDOMINANT adj. **predomnitor** HPA, 39v; VVP, 111; FMIL 1840, 196, 236, 326; SMR I, 15; DFL, 100; SSC, 18; SAS, 28; JA, 29; PBV, 347; AML, 137; PAV, 39; **preadomnitor** SHI II, 108; CA 1853, 41; **prodomnitor** SHI I, 11; **prodominativ** EAM,

4, 5; **predominativ** WAM, 52; **predominant** NV, 323; PFHM I, 111, 168; WAM, 107; TR 1854, 4; PD, 507. (Cf. fr. *prédominant*, it. *predominante*).

PREDOMINANŢĂ s. **predominanţă** NV, 323; BCI, 140; PD, 507; **predominenţă** BCI, 133. (<fr. *prédominance*).

PREDOMINARE s. **predomnire** MF I, 51r; AMIM, 230; DFL, 171; BCA, 22; StDR, 213; JA, 27, 101; PBV, 347; **predomnire, predominaţie** VVP, 111; **preadomnire** SHI I, 4, 10; **predominare** SIT, 154; SCC I, 11; Z 1856, nr.5, 3; GCB II, 227.

PREDOMINAT adj. **preadomnit** SHI II, 66; **predomnit** FMIL 1847, 38; **predominat** SIT, 283.

PREDOMINAŢIE s. NV, 323; PD, 507. (<fr. *prédomination*).

PREEMINENT adj. GC V, 229v; NV, 323; PD, 507. (<fr. *pré-éminent*).

PREEMINENŢĂ s. **preeminenţă** GC V, 229r; CA 1850, 70; CFZ, 18; **preemininţă** MEN I, 61; **preeminenţă, preemininţă** NV, 323. (<fr. *prééminence*).

PREEMPŢIE s. *cea dinaintea tuturora* (*sau* **preemţia**) IRI, 1. (<fr. *préemption*).

PREEXISTA vb. **preecsista** şi **preecuista** GC I, 141r; **preexis-ta** şi **proexista** GC V, 229v; **preexista** PD, 507; **preesiste** DFL, 33; **preesista** NV, 323; PFHM I, 90; CFZ, 128; DILB IV, 204. (Cf. fr. *préexister*, lat. *praeexistere* şi *praeeuire*).

PREEXISTENT adj. **preesistinte** sg. DFL, 92; **preesistant** NV, 323; **preexistant** PD, 507. (<fr. *préexistant*).

PREEXISTENŢĂ s. **preesistenţă**, **preesistinţă** NV, 323; **pre-esistenţă** CFZ, 128; **preexistenţă** PD, 507. (<fr. *préexistence*).

PREFAŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. şi **înainte cuvîntare** OST, XI; OCE, pf.; FNB I, pf.; CIRA, 9; **înaintecuvîntare** CIN, 1; **procuvîntare** MCB, 1; POS, 1; SPV, pf.; **cuvînt înainte** LB, 161; **precuvîntare** APR, V; **prefaţie** MIR, 144, 245; BDZ, 3; BDL I, 9r; MPI, pf.; VPP, pf.; BD II, 239; LB, 538; BRD, 3, 21, 102; BR 1829 I, pf.II; BDC, 1; MF II, 106v; PDT, pf.1, 24, 25; VVP, 112; FMIL 1844, 2; C 1857, 44; **prefaţione** KFL, V; **prefaţă** DO, pf.; EGR, V; PAFR, 3; GC V, 263r; GC VII, 14r; FGP, 9; PGE, III; FEA, 3; FMIL 1840, 294; DE, III; CDCE, IV, VIII; SCMI, V; MEN I, 5; pe la 1840 forma era frecventă; **prefaţă, precuvîntare** StDR, 217. (Cf. lat. *praefatio*, fr. *préface*).

PREFIGURA vb. GLC, 107. (<fr. *préfigurer*).

PREFIGURAŢIE s. **prefiguraţie** DU, 1. (<lat. *praefiguratio*).

PREGNANT adj. CA 1857, 65. (Cf. it. *pregnante*).

PREJUDECA vb. **prejudecă** *tu singur de ce...* OST, 41; **prejudeca** TF, 412; GC V, 230v; FMIL 1844, 241; FMIL 1847, 118; PBV, 347. (Cf. lat. *praejudicare*, fr. *préjuger*).

PREJUDECARE s. („prejudecată") MIR, 185; TF, 169; MPI, 12, 105; BRD, 22; GC V, 230v; CTT, 103; C, 149; PBV, 347.

PREJUDECATĂ s. **prejudecăţi** (*Vorurtheile*) PV, 80; **prejudecată** BLM, 126, 128, 130; BEM, 140, 376; MIR, 247; MCB, 155, 164; EGRM, 42r; EGR, XX; VMG, 330; CR 1829, 37, 226; CR 1830, 177; MRC, 10; TCM, 82; FTP I, 36; MCR, 86; PPT, 20; ECS, 10; ELS, 7; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **înainte judecare** MIU, 157; **judecare înainte** MIU, 385; **prejudeţ** TVM, 11, 38; SPBA, 3, 44, 97; AR 1829, 28, 130; ECS, 8; ELS, 1, 4; CA 1844, 39; SCMI, 107; DFL, 61, 104, 112; HMV II, 143; FMIL 1847, 79; StFE, 4; GRR, 25, 95; SSC, 103; CA 1854, 4; RL, 26, 179, 346; Z 1856, nr.16, 3; BEC, XXIII, XXVII, XLIII; **prejudeţ, prejudecată** StDR, 213; PBV, 347.

PREJUDICIABIL adj. RF, 5; PD, 508. (<fr. *préjudiciable*).

PREJUDIŢIAL adj. CFZ, 65. (<fr. *préjudiciel*).

PREJUDICIOS adj. **prejudicios** BCD, 350; **prejudeţios** GRR, 95.

PREJUDICIU s. **1.** („daună materială sau morală") **preiudiţíumurile** *sau judecările cele deşarte* MIU, 338; **preiudiţiu** DOA, 37; **preţinerile** *sînt pricini de înşălăciune* HFP, 76; **preţinere** *şi* **prejudiţie** *tot una este* HFP, 77; **prejudiţie**, *vătămare, pagubă* GCB II, 227; **prejudiţiu** (*vătămare*) WCP, 42; **prejudiciu, prejudiţiu** NV, 324; **prejudiciu** PBV, 347; RF, 8; PD, 508. **2.** („prejudecată") *puţine* **preţineri** *şi* **prejudiţii** *ai cuprins* HFP, 155; **preţinére** DCN, 140; HFP, 145; NMP, 5; **preţinere** HFP, 139; NMP, 7; MFE, 46; **prejudiţie** GC V, 230v; SPV, III; MN 1836, 19; DE I, VI; LIT, 255; **prejudiţiu** R 1857, nr.15, 7; **prejudiţii** HFP, intr., 16; BR 1829 II, 41; SPV, 5; KSN, 15; KMP, 161; RCM, 237; FMIL 1844, 61, 313; forma era frecventă pînă la 1860; **prejudiţ** HMV II, 209; SIM, VIII, IX; **prejudiţe** CDCE, 65; FMIL 1844, 384; LIT, 332. (Cf. lat. *praejudicium*, fr. *préjudice*).

PRELAT s. (Bis.) GC V, 232r; AR 1832, 346; KCL, 96; CA

1837, 12; NV, 324; StDR, 214; GCB II, 227; PD, 508. (Cf. fr. *prélat*, lat. *praelatus*).

PRELECŢIE s. („prelegere”) **prelecţie** OMT, 5; BR 1821, 29; SFT, 3; MBV, 46; VA, XVI; AR 1830, 3; GC V, 232r; SIC, 22; CTT, 205; RSM, 21v; FL, 12, 30; MCL 1839, 563; SMA, 18; FMIL 1840, 31; CD, 99; MPM, III; AsL, 11; forma era frecventă pînă la 1860; **prelecsie** LPT, 36; **preleţie** HFP, pref.7, 14; **prelecţione** KFL, III; **prelecţiune** BCD, 7. (Cf. lat. *praelectio*, it. *prelezione*).

PRELIMINAR, -Ă **1.** s.pl. **preliminare** CR 1829, 192; AR 1829, 113; EGI, 1, 103; CDCE, VIII; FGE, 1; FGGN, 1; DIB, 478; **preliminări** Z 1856, nr.4, 3, nr.5, 4; INB 1859, 12; **preliminarie** TR 1854, 2, 4; CCG, 3; **prelimenarii** StDR, 214; **preliminarii** BEC, 80; **preliminarii** (*începutul*) CA 1861, 74. **2.** adj. **preliminar** MIA, 19; CR 1829, 196; GC V, 232r; DFL, 20; NV, 324; RL, 303; CA 1857, 56; Z 1856, nr.2, 2; PD, 509; *gheografia* **preliminare** AR 1837, 318; *un cuvînt* **preluminar** [?] CDCE, V; **preliminariu** MID, 1; DFL, 109; KFL, 24; Z 1856, nr. 18, 1, nr. 29, 3; **preliminarie** PFHM I, 59; SCC II, 359; TR 1854, 371; T 1856, nr. 1, 2; BEC, 117; *noţii* **preliminarii** PFHM I, IX; *observaţiuni* **preliminarii** RSM, 1. (Cf. fr. *préliminaire*, it. *preliminare*).

PRELUDA vb. GC V, 232v; AIR I, 114, 115; API, 126; BDJE, 30; NV, 324; RMS, 29; SCC II, 175; SMB I, 163; PD, 509. (Cf. fr. *préluder*, lat. *praeludere*).

PRELUDIU s. **preludiu** *şi* **preludie** GC V, 232v; RCM, 105; StDR, 214; ICI, 9; AsPR, 5; T 1856, nr.1, 3; **preludie** AVP, 18; **preluzie** AIR I, 79; **prelud** NV, 324; PD, 509. (Cf. fr. *prélude*, it. *preludio*, germ. *Präludium*).

PREMEDITA vb. **precugeta** CR 1829, 61; VVP, 111; BGO 1840, 30; PBV, 348; **premedita** şi **promedita** GC IV, 45v; **premedita** GG, 68; NV, 324; PD, 509; **premeditez**, **premedit** StDR, 214. (Cf. fr. *préméditer*, lat. *praecogitare* şi *praemeditari*, it. *precogitare*).

PREMEDITARE s. **precugetare** BR 1829 I, 39; VVP, 111; BDJE, 42; CCP, 73; CPO, 8; PBV, 348; AML, 108, 145; **pre-cugetare** CA 1855, 156; **premeditare** RL, 398.

PREMEDITAT adj. *omorîre* **pretocmită** PV, 55; *ucigărie* **precugetată** CP I, 82; **cugetată** *răutate* CCI, 84; **precugetat** AR 1834,

290; CPO, 16; LIT, 28; **premeditat** LIT, 37, 237; ASLI, 293; PD, 509. (Cf. şi lat. *praecogitatus*).

PREMEDITAŢIE s. **premeditaţie** NV, 324; RL, 399; PD, 509; **premeditaţie, premedităciune** StDR, 214. (Cf. fr. *préméditation*, lat. *praemeditatio*).

PREMIA vb. CA 1858, 104; AVP, 18; PBV, 348. (Cf. it. *premiare*, lat. *praemiare*).

PREMIANT s. MN 1836, 83; AR 1837, 244; AsR, 14; SRI, 306; StDR, 214; JA, 6; D 1860, 291.

PREMISĂ s. **1.** (Log.) **mai înainte puse** BLM, 103; **înainte puse** BLM, 125, 162; **spunerea** *cea mare* BLM, 98, 105; **spunerea** *cea mică* BLM, 98, 105; **punere înainte** DLG, 174, 178, 202, 203; **spunerea** *cea mai mare* DLG, 224; HFP, 106; **spunerea** *cea mai mică* HFP, 106; **prepuse** HFP, 108, 115; **protasuri** MFV I, 131r; **premisă** GC V, 232v; DFL, 92, 93; KFL, 171; FMIL 1847, 199; NV, 324; StDR, 214; CFZ, 64, 73, 103; PD, 509; **premise**, *adică întîi puse* GRR, 39. **2.** („idee, condiţie de bază”) **premisii** NB, 10; MEN II, 17; BCD, 6. (Cf. lat. *praemissio*, gr. πρότασις, fr. *prémisse*, it. *premessa*).

PREMIU s. **premie** BEM, 104; AR 1829, 146; RSM, 26r; AR 1835, 180; AR 1837, 191 bis; IL 1840, 59; PSE, 235; AsE, 20; SRI, 306; StDR, 214; SSC, 112; GM 1854, 4; JA, 25, 127; **premium** CTM, 1, 2; TSI, VI; **premiu** CTM, 1; GC V, 232v; MN 1836, 83; MCL 1838, 76; FMIL, 73; JDS II, 439; BDJE, 48; NPT, 37; AVP, 18; PBV, 348; PD, 510. (Cf. lat. *praemium*, germ. *Prämie*, it. *premio*).

PRENUME s. **prenume** GC IV, 225r; BAR II, 204; VVP, 111; PBV, 348; **pronume** LOA, 98, 107; RSM, 19v; ROB2, 645; BIP, 60; BCD, 608, 609; CA 1850, 54; BEC, 75; AML, 44. (Cf. fr. *prénom*, lat. *praenomen*).

PREOCUPA vb. GC I, 225r, V, 229v; FL, 64; AOD, 312; DFL, 35; FMIL 1847, 125; NV, 325; SCC II, 37; KOS, XXXI; GM 1854, 4; SMB I, 111; SD 1855, 2; RL, 77, 235; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *préoccuper*, lat. *praeoccupare*).

PREOCUPARE s. DFL, 12; SCC II, 175; RL, 278; DILB I, 209, III, 221; LIT, 180; C, 3, 10; PBV, 349; PIC, 82.

PREOCUPAT adj. IFM, 5; LS, 107; BMN I, 37; SCC II, 16, 82, 143; CA 1854, 84; SMB I, 6; DILB III, 221; DIB, 3; PD, 510.

PREOCUPAŢIE s. **preocupăciune** DFL, 23, 111; **preocupaţie** NV, 324; StDR, 214; SSC, 137; SCC II, 163; CA 1855, 39, 156; RL, 204, 247, 434; PBV, 349; D 1859, 143; PAD, 198; PD, 510; **preocupaţiune** LS, 82; VO 1857, 14; R 1857, nr. 5, 3; BEC, XXVIII. (Cf. fr. *préoccupation*, lat. *praeoccupatio*).

PREPARAND, -Ă s. **preparand** TAI, 30; RF, pf.; MBV, 43; CTT, 264, 265; **preparant** FMIL, 277. **2.** adj. [şcoală] **preparandă** TAI, 3; DO, f.t.; VPP, pf.; DLC, f.t., 3; DGR, ded.; EGR, XXXI; MBV, 42; FMIL 1844, 274; AMIM, XXX; BG, XXI; *coleghiu* **preparandicesc** BDC, III. (Cf. germ. *Präparand* şi *Präparanden-schule*).

PREPARANDIAL adj. *institut* **preparandial** BAR I, 223; CTT, 262; *şcoala* **preparandială** BG, XXI; *şcoli* **preparandale** Z 1856, nr. 23, 3.

PREPARANDIE s. VA, 288; FMIL 1844, 146. (<germ. *Präpa-randie*).

PREPARAT adj. BDJE, 8, 142; NV, 407; StDR, 215; AVP, 18.

PREPARATIV, -Ă adj., s. **preparativ, prepărăţiu** StDR, 215; **preparativele** *plecării* DIB, 492; **preparativele** *ce se fac pentru...* C, 75; *ştiinţele* **preparative** AML, 8; **preparativă** s. GCB II, 227; PD, 510. (Cf. fr. *préparatifs*).

PREPARATOR adj., s. **preparátor** DCN, 140; **preparator** DCN, 64; LG, 102; **preparatoriu** NV, 325; DILB III, 221; T 1856, nr. 1, 4; PD, 510. (Cf. lat. *praeparator*, germ. *Präparator*, fr. *pré-parateur*).

PREPARAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 260. Cf. şi *a gătirei* (**preparaţei**) *lor* MPI, 216; **preparaţie** GC V, 232v; MN 1836, 92; WPM, 48; FMIL 1847, 238; SCC I, 92; BC, 81; PBV, 349; AML, 117; PD, 510; **preparaţiune** T 1856, nr. 2, 4; INB 1857, 16, 39; INB 1859, 38, 115.

PREPONDERENT adj. **preponderant** GC V, 232v; NV, 325; StDR, 215; RL, 249, 349; PD, 511; **preponderent** CA 1850, 58; R 1857, nr.1, 3; **preponderint** GCB II, 228. (Cf. fr. *prépondérant*, it. *preponderante*).

PREPONDERENŢĂ s. **preponderanţă** GC V, 232v; NV, 325; D 1860, 375; PD, 511; **preponderanţie** FL, 4; **preponderaţie, preponderăciune** StDR, 215; **preponderinţă** T 1856, nr. 4, 2; GCB II, 228; JA, 179; **preponderenţă** Z 1856, nr. 2, 1, nr. 30, 4;

LIT, 3; JA, 179; CA 1857, 84; CA 1862, 46; **proponderenţă** CA 1861, 110. (Cf. lat. *praeponderatio*, fr. *prépondérance*, it. *preponderanza*).

PREPOZIT s. (Bis.) **prepozituş** OTB, 10; MR, 24; **prepozitus** BI, 10; **prepozit** BI, 28; **preposit** MIR, 338; MIB, pf., 264. (<lat. *praepositus*).

PREROGATIVĂ s. **prerogativă** (*dreptate*) LSM, 35; **prerogativă** OMT, 46; DOA, 8; BD II, 233; MFV I, 45r; MFV II, 92r; CLV, 141v; CR 1830, 62 bis; AR 1830, 136; GC V, 232v; GT 1838, 18; AR 1844, 11; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **prerogativa** (*dritul*) AR 1831, 84; **prerogative** pl. LSM, 4; RA, 14; MFV II, 89r; VA, 5; ROB, 190; CIRA, 207, 338; forma era frecventă pînă la 1860; **prearogative** (*protii*) AR 1830, 134; **prearogativă** SHI II, 198, 205; **prerogativuri** FLG, 38; **prerogativ** VVP, 111; BMN II, 108. (Cf. lat. *praerogativa*, germ. *Prärogativ*, fr. *prérogative*, ngr. πρωτεῖα pl.).

PRESA vb. CV, 33; PFM, 3; PD, 513. (<fr. *presser*).

PRESANT adj. SMB II, 326. (<fr. *pressant*).

PRESĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 260. Cf. şi („publicaţiile zilnice sau periodice") **presă** TR 1854, 97; RL, 52; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 14, 1; T 1856, nr. 1, 3; C, 19; R 1857, nr. 1, 3; D 1858, 16, 86; D 1860, 86, 87; CA 1861, 71; **pressă** SPB, 292; D 1860, 101; PD, 513.

PRESENTIMENT s. **presimtiment** CDCE, 245; SIT, 13; NV, 326; SMB I, 81; SMB II, 382; DIB, 165; LIT, 253; PD, 513; **presimţimînt** DFL, 150; **presimţiment** RL, 404; **presentiment** CA 1857, 114. (<fr. *pressentiment*).

PRESTIGIU s. **prestigele** (*farmecele*) CV, 29; **prestigiu** DFL, 155; NV, 326; AsMH, 2; CA 1852, 42; RL, 111, 131; Z 1856, nr.1, 4; LIT, 15, 31, 95; PD, 513; **prestigiul** (*farmecul*) CA 1861, 61; **prestij** RL, 428. (<fr. *prestige*).

PRETENDENT s. **pretenderisitor** VIC, 231v; **pretendentor, pretendentar** NID II, 67r, 72r; **pretendàtor** AR 1829, 39; **pretendator** AR 1830, 26, 150; BFO 1833, 50, 55; CPI, 59; AR 1837, 33, 63; ROI2, VIII; SHI II, 224, 243; AsL, 3; AOD, 63, 65, 122, 134; AMIM, 59; CA 1850, 37; CA 1854, 76; CA 1860, 116; **pretindator** BFO 1843, 21; AMIM, XXII; CA 1850, 69; **pretenduitor** AR 1837, 370; **pretendent** AR 1834, 185; AIR I, 81, 200; AIR II,

163; AR 1837, 33, 228; SHI II, 199; HMN, 99; RB, 222; GT 1838, 1; MCL 1839, 402; pe la 1840 forma era frecventă; **pretindent** BPA, 42. (Cf. germ. *Prätendent*, it. *pretendente*, fr. *prétendant*).

PRETENŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. şi **pretenţie** AIM, 19v; NID, I, 29v, 33r, 54r; NID II, 47v, 155v, 161r; DAP, 181; BDL, III, 808v; IRV, 27v, 57v; MCB, 102; CLV, 147v; TPE, 14v, 19v; pe la 1825 forma era frecventă; **pretenzie** CP I, 335; PIM, 3; CL I, 4, 9; CL II, 24, 59; DOA, 31; RPL, 3; RA, 100; CDA, 189; MPI, 34, 35; MIM, 14, 41, 51, 52; SR, 6, 41, 42, 49; NPC, 66, 84; FD I, 16, 71; MCL 1839, 458; **pretenzie** (*dătorie*) CL II, 145, 168; **pretenză** FTP I, 33; **pretensie** MIB, 90; SIU, 44v; MPI, 64; FL, 45, 55; FMIL 1844, 281, 399; HMV II, 208; FMIL 1847, 53, 74; CA 1850, 65; **pretensiune** CDR, I; TR 1854, 2, 67; TR 1855, 14; **pretenţione** MMP, 302; **pretenţiune** GRR, 134; WAM, 83; Z 1856, nr.3, 3; LIT, 44; VO 1857, 1; C, 13; BEC, 39; D 1860, 87. (Cf. it. *pretensione*, germ. *Prätension* şi *Prätention*, fr. *prétention*).

PRETENŢIOS adj. **pretenţios** şi **pretendericios** GC V, 236r, **pretenţios** VVP, 112; SIT, 76, 152, 290; BIP, 44; NV, 326; StDR, 216; SCC I, 1; SCC II, 8; RL, 165; DIB, 159; NPT, 350; PBV, 350; DCB IV, 33; PD, 514; **pretencios** CA 1861, 27. (Cf. fr. *prétentieux*, germ. *prätentiös*, it. *pretenzioso*).

PRETERIT s. (Gram.) **pretérit** VOG, 61; **preterit** IO, 38; CDR, 36; CCG, 43; StDR, 216; **preterít** GC V, 234v, 236r. (Cf. lat. *praeteritum*, it. *pretèrito*, germ. *Präteritum*, fr. *prétérit*).

PRETEXT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 91 şi 94. Cf. şi **pretext** DOA, 24, 31; UT, 27; IRV, 72r; BGV, 55r; LB, 542; GC V, 236r; AR 1832, 210; RSM, 26r, 29v; AIR I, 73, 101; pe la 1835 forma era frecventă; **pretest** FMIL 1844, 400; MEN II, 193, 269; BDJE, 61; SIT, 34, 48, 126; SIM, 82; NV, 326; BCD, 337; BMN III, 109; CA 1854, 29; SMB I, 8; CA 1855, 65; DIB, 172; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prextext, pretest** StDR, 216; **prófasis** NZ, 40r; **profas** NZ, 57r. (Cf. lat. *praetextus*, germ. *Prätext*, fr. *prétexte*, ngr. πρόφασις).

PRETEXTA vb. **preţesuti** (*împleti*) CV, 28; **pretexta** BAR II, 55; CA 1854, 94, 110; RL, 373; NPT, 51; CA 1861, 50; PD, 514; **pretextui** FMIL 1844, 233; **pretesta** NV, 327; BCB, 29. (Cf. lat. *praetexere*, fr. *prétexter*, it. *pretestare*).

PRETINDE vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. şi **pretendălui**

PFBA, 632v; SR, 54; NPC, 67; FD I, 71; **pretendelui** NPC, 68; **pretendui** CL III, 25; CR 1830, 231; AR 1830, 36, 85, 115; CIRA, 289, 360; AR 1837, 61, 94; SHI II, 30; AMIM, 66; **pretenderisi** SCS, 2; JNA, 41; KUP, 16r; CLV, 135v; BR 1829 II, 3; GC V, 234v; SPV, 23, 133; BFO 1833, 174; CPI, 59; LO, 12; AsFA, II; AsP, II; ROI2 III, 33; BFO 1843, 75; MMP, 290; **pretindiresi** DCN, 13; **pretindirisi** BFO 1838, 159; **pretinderisi** BFO 1843, 100, 318; **pretinde** BDL III, 808v; MBG, 64; AIR I, XXI; AS, 26, 50; AV, 37; KMP, 90, 120; HAN, 8; VVP, 112; FMIL 1840, 85; CCB, 136; AFH, 16; pe la 1840 forma era frecventă; **pretenda** AR 1837, 4; BGO 1844, 243, 279; AMIM, 64, 237; SCC I, 45, 85; CA 1856, 95; **pretinda** BGO 1844, 279; SIT, 147; GRR, 132; RL, 39. (Cf. lat. *praetendare*, fr. *prétendre*, germ. *prätendieren*).

PRETINDERE s. **pretendeluire** HB, 11r; **pretenderisire** TB, 180r, 259r; VIC, 222v; GC V, 234v; **pretindere** BDL III, 808v; VVP, 112; FMIL 1840, 98, 342, 403; RL, 381; PBV, 350.

PRETINS adj. **pretendirisit** TB, 41v; **pretenderisit** IRV, 31r, 32r; **pretins** BDL III, 808v; MDNU, 57; DE I, 11; DFL, 163; **pre-tenduit** SIC, 56; AOD, 299; StDR, 216.

PREŢIOS **1.** adj. **preţioz** UB, 31; BR 1821, 40; GT 1838, 14; **preţios** CV, 35; PCP, 21; HFP, 261, 265, 355; BR 1829 II, 18; AR 1829, 148, 262; AR 1830, 189, 358; BDC, 32, 38; FGP, 15; FTP III, 53, 115; FTP IV, 75; BAR I, VI, 97; BAR II, 195; CIRA, 70; BFO 1833, 163; MF I, 153r; BFI, 28; EGI, 45; AIR II, 188; pe la 1835 forma era frecventă; **preţiit** IRV, 119v; **preţuos** ICC, 28; CIRA, 20; AsFA, XI; AR 1837, 23; CIN, 26; KPA, pf.; AR 1844, 9; CA 1851, 43; NPT, 352; **preţos** RIP I, 159; FMIL 1844, 94, 109; **precios** LS, 57; BMN III, 100; BIF, 20; SMB I, 6, 28; ICI, 25; Z 1856, nr.8, 3; INB 1857, 40; D 1858, 2; INB 1859, 4, 16; BEC, 118; **preţuios** SSC, 3; SCC I, 222; SCC II, 141, 309. **2.** s. **preţioasă** MPG, f.t; **preţioază** MPG, 4. (Cf. lat. *pretiosus*, germ. *Pretiose*, *preziös*, fr. *précieux*, it. *prezioso*).

PREȚIOZITATE s. SCC II, 93. (<fr. *préciosité*).

PREVALA vb. MID I, 69; RL, 77; GCB II, 228. (Cf. fr. *préva-loir*, lat. *praevalere*).

PREVARICA vb. PD, 515. (<fr. *prévariquer*).

PREVARICAR s., adj. **prevaricar** MBV, 25, 26; **prevaricar** (*luător de mită*) CA 1857, 15.

PREVARICARE s. StDR, 212.

PREVARICATOR s., adj. **prevaricátor** DOA, 36; **prevaricator** NV, 327; PD, 515. (Cf. lat. *praevaricator*, fr. *prévaricateur*).

PREVARICAŢIUNE s. **prevaricaţie** RNV, 1; BFO 1833, 198; NV, 327; PD, 515; **prevaricaţie** (*înstrîmbătăţire*) AR 1832, 122; **prevaricaţie** (*părtinire*) AR 1832, 150; *asuprire* (**prevaricaţie**) ROI2 VIII, 3; **prevaricaţiune** LS, 67. (Cf. lat. *praevaricatio,* fr. *prévarication*).

PREVENI vb. BD II, 245; KIT, 312; VD, 87; GC V, 232r; FMIL 1840, 324; FMIL 1844, 80, 138; DFL, 33; NV, 327; PMC I, 4; LS, 38, 109; ROM, 102, 112; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *praevenire*, fr. *prévenir*).

PREVENŢIE s. **prevenciune** CV, 38; **prevenţie** NV, 327; PD, 515; CA 1861, 10; **prevenţiune** (*bănuire*) CEF, 119. (Cf. lat. *praeventio*, fr. *prévention*).

PREZENTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. şi **prezenta** AR 1829, 141; SPT, 107; GC V, 232r; GC, 228; AR 1837, 27, 195; RB, nr.22, 1; MCL 1838, 118, 128; EOI, 70, 201; AR 1844, 12; PBM, 128; DFL, 5, 38; KFL, III; pe la 1845 forma era frecventă; **prezinta** FBE, 66v; **presenta** SHI II, 64; GRN II, 47; MID I, 63, 192; HMV I, 11; KFL, IX; FMIL 1847, 224; BDJE, 174; SIT, 41, 278; NV, 325; StDR, 215; forma, sau doar grafia, continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prezentălui** MIM, 54; **prezentui** AR 1829, 15, 101, 118; **prezantarisi** MVS, 25r; BFI, 30; **presinta** SMB I, 138; DILB I, 209; C, 15; GCB II, 228; D 1858, 2; BEC, XVII, XXVII, XXXIII, LVI, 17, 37. (Cf. fr. *présenter*, lat. *praesentare*).

PREZENTABIL adj. **prezentabil** GC V, 232r; **presentabil** NV, 325; PD, 512. (<fr. *présentable*).

PREZENTARE s. **spraducere** *către ceva* DLG, 301; **prezentare** NRC, 193; PBV, 347; RF, 4, 31.

PREZENTATOR s. **prezentant** NPC, 86; **prezentator** PDC, 64; **presentator** PD, 512. (Cf. germ. *Präsentant*, fr. *présentateur*).

PREZENTAŢIE s. **presentaţie** IO, 70; NV, 325; BC, 33; PD, 512; **presentaţiune** INB 1859, 24; **prezentaţie** PFBA, 639r; GC V, 232r; AR 1837, 285 bis, 367 bis; NPC, 78; RB, 345; BFO 1838, 57; ROM, 238; PBV, 347; RAM, 10; RIT, 17; **prezentaţie** (**predstavlenie**) AR 1832, 81; **prezantaţie** CPO, 10, 19. (Cf. fr. *présentation*, germ. *Präsentation*, rus. представление).

PREZIDA vb. **prezidi** VIC, 41v; **prezidirui** TF, 455; **presidălui** RA, 61; **prezidui** POC, 29r; RBV, 6v; AR 1833, 17; AR 1834, 66; DTN, 47; AR 1837, 136 bis, 228, 312 bis; ROI2 III, 83, 85; BGO 1840, 147; CD, 6, 97; BFO 1843, 116; BGO 1844, 106; AOD, 273; AsMH, 9; RL, 19, 38, 419; CA 1856, 42; **prezîdui** ROI2 III, 79; **prezedui** RSM, 26r; ROI2 VIII, 24; CA 1848, 95; **prezedui** SHI II, 172; **presidui** SHI II, 174; **prezida** PCB, 114; GC V, 232r; FTP I, 245; FTP II, 190; FTP III, 180; ELS, 18; MN 1836, 10; VVP, 111; CCB, 219; APR, 105; ROB2, 553; SIT, 74; AF, 47, 167; KDP, 8; CA 1851, IV; pe la 1850 forma era frecventă; **presida** BDJE, 39; SIT, 346; ASI, 1; BIP, 17; T 1856, nr.1, 4; LIT, 166, 315; C, 16; DCB IV, 31; PBV, 347; BEC, 58; PD, 512; **preşede** DFL, 4, 78; **preside** şi **preşide** NV, 326; **preside** AVP, 18; GCB II, 228. (Cf. fr. *présider*, germ. *präsidieren*, lat. *praesidere*).

PREZIDENŢIAL adj. *jîlţul prezidenţial* SCC II, 151. (<fr. *présidentiel*).

PREZIDIU s. **prezidie** PFBA, 688r; **prezídium** ISB, 2; **prezidíum** MIM, 1; **presidium** GMSP, f.t.; VPP, pf.; DGR, ded.; BD II, 242; SFT, 1; **presidiu** GT 1838, 20. (Cf. lat. *praesidium*, germ. *Präsidium*, fr. *praesidium*).

PREZUMŢIE s. (Jur.) **presumţie** SCS, 7; GC V, 233r; CPI, 4, 28, anexă 8; SIT, 315; NV, 326; CA 1853, 3; RL, 383; SD 1855, 3; PTP, 62; **presompţie** şi **presumpţie** PD, 513; **prezumţie** BCD, 18; CFZ, 166; **prezumţiune** DFL, 87, 134; BCD, 214, 580, 581; **presumtione** KFL, 93; **presumţiune** BEC, 3, 5, 195; D 1860, 86. (Cf. lat. *praesumptio*, fr. *présomption*).

PRIM, -Ă adj. **prim**, *adecă întii* BDT, 57v; *cele* **prime** (*dintîi*) HPP, 43; **primă** BAR II, 4; JDS II, 439; HMV I, 10; FMIL 1847, 127; SIT, 32; BP, VIII; BG, 87; CDR, V, 36, 37, 41; PDC, 99, 125; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **prim** SGR II, 34; BDJE, 1; NV, 328; LS, 36, 64; CFZ, 9; GCB II, 228; PD, 516. (Cf. lat. *primus*, germ. *Prim*, fr. *prime*).

PRIMAR, -Ă adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 200. Cf. şi **întîitor**, **-oare** MGR, 111r; GRA, 32v; CR 1830, 91; **primariu, -arie** BEM, 94, 183, 294; BDT, 190r; GC V, 245v; DFL, 7, 31; HMV I, 172; BG, 99; StDR, 218; CA 1854, XXXII; CCG, 7; CMI, 154; VMP, 180; **primare** sg.f. CV, 31; **primar, -ă** CR 1830, 110; AR 1830, 188; SHI, IX, XV; SHI I, 3, 40; VVP, 113; FMIL 1840, 22;

CA 1844, 36; FMIL 1844, 308, 375; DFL, 23; BIP, f.t; BCD, 314; pe la 1850 formele erau frecvente; *munţii* **primeri** HPA, 40r.

PRIMAT adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 91. Cf. şi **primat** MIB, 34, 41; GC V, 245v; SHI II, 157; DL, 75; FMIL 1847, 103; NV, 327; StDR, 218; PD, 516; **primaţii** (*cii de frunte*) AR 1831, 62; **primate** sg. RIP I, 150; **primaturi** (**protii**) NMP, 28, 29. (Cf. lat. *primatis* şi *primatus*, fr. *primat* şi *primate*, ngr. πρωτεῖα).

PRIMORDIAL adj. DFL, 182; NV, 328; BRA, 24; RMS, 326; RL, 120; DILB III, 222; R 1857, nr.1, 4; CA 1861, 73; PD, 516. (<fr. *primordial*).

PRINCIAR adj. *scaunul* **prinţesc** GSP II, 160; *tronul* **prinţiariŭ** MID I, 268; **prinţiar** TR 1854, 5; **princiar** BCB, 23; RL, 54; RF, 17, 28. (Cf. germ. *prinzlich*, fr. *princier*).

PRIORITATE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 96. Cf. şi **întăime** CIRA, 308; **întîime** ROI2 III, 73; **priorita** (*întîietate, protimisire*) CPI, anexă 5; **prioritate** NV, 328; StDR, 218; RAM, 7; AVP, 18; GCB II, 229; INB 1859, 118; PD, 516. (Cf. fr. *priorité*, it. *priorità*).

PRIVA vb. CV, 37; DFL, 89, 145; NV, 328; BCP, 118; AVP, 18; PD, 517. (Cf. fr. *priver*, lat. *privare*).

PRIVAT Vezi *Împrumut. I*, p. 92. Cf. şi **1.** adj. **privat** FLG, 48; CMD, 2; CL I, 93; CL II, 2, 3, 39, 157; MIR, 262; MIB, 98, 244; DOA, 15; MIA, 7; MVV, 104; LP, 10; RA, 12, 27, 35; NB, 38; OAI, 1; BTG, 24r; BDL I, 9v, 31v; BDL III, 812v; pe la 1820 cuvîntul era frecvent; **privatnică** (*îndeosăbită*) *învăţătură* ME, 570; **privaticesc** SCS, 3, 7; GSP I, 60, 204; GSP II, 165; BPN II, 219, 301. **2.** s. **privat** MILR, 71; FDB, 31, 36; SR, 25, 45; RIP I, 159; BCD, 379; RL, 382; *osăbiţi* (**privatuş**) CMF, 1; CMM, 1; *un* **privatuş** (*osăbită persoană*) CMH, 2. (Cf. lat. *privatus*, germ. *privat*, fr. *privé*).

PRIVATIV adj. GC V, 243r; IGE, 261; PD, 517. (<fr. *privatif*).

PRIVAŢIUNE s. **privaţie** CLV, 141v; MEN II, 109, 195, 318; NV, 328; PCI, 51; SCC II, 90; PD, 517; **privăciune** DFL, 122, 178; **privaţiune** BIF, 7; CEF, 2, 214; DILB IV, 204; BCI, 185. (Cf. fr. *privation*, lat. *privatio*).

PRIVILEGIA vb. **privileghia** AR 1829, 2; **privilegia** GG, 135; INB 1857, 30; PBV, 352. (<fr. *privilégier*).

PRIVILEGIAT adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. şi **privileghiat** SIS, f.t.; BAE, f.t.; DOA, 21, 37; VPP, 367; LC, f.t.; MIM,

55; BD II, 252; TPE, 23v; TSVM, 51; CR 1829, 227; CR 1830, 387; forma era folosită pînă spre 1850; **priveleghiat** CDP, 12; PIU I, f.t., DCN, f.t.; BR 1829 I, 54; GTN 1835, 1; **privilighiat** ROI2 III, 18, 21; **privileghiet** AsT, 6, 33; **privileghiuit** SPBA, pf., 1; **privilegiat** GTN 1836, 51 bis; FL, 40; CCB, 56, 75, 76; FMIL 1840, 183, 199; GPG, 46; RIP I, 74; MV, 111; MID I, 333; MEN II, 120, 246; HMV I, 22; DFL, 33; pe la 1845 forma era frecventă; **privilegiet** CA 1848, 64; CA 1850, 81; CA 1856, 21; ASLI, 141; **priviligiat** MID I, 2; BCA, 355; **priviliget** CA 1852, 52. (Cf. germ. *privilegiert*, fr, *privilegié*).

PRIZĂ s. *o* **preză** *dă tabac* GC V, 232r; *o* **priză** *de tabac* AR 1837, 201; StDR, 218; VO 1857, 2; *o* **prisă** *de tăbac* SIM, 225; *o* **prisă** *de calomel* RMS, 266, cf. şi 161. (Cf. fr. *prise*, germ. *Prise*).

PRIZONIER s., adj. **prizoner** FLG, 39; KUB, 38, BC; **prigionier** FTM, 34, 48, 57, 67; **prigioner** CA 1862, 76; **prizonier** CR 1829, 268; AR 1829, 91; CR 1830, 59; AR 1830, 145; GC V, 245v; SHI II, 57, 170, 199, 209; PIA, VII; AR 1844, 10; AMIM, 7, 120, 175; BP, IX; SIT, 71; CA 1850, 34, 59; pe la 1850 forma era frecventă; **prisonier** BDJE, 182; BPB, 97; AF, 60; CA 1848, 59; SCC II, 52; DIB, 294; TR 1854, 87; LIT, 26, 200; C, 3; BCI, 93; DCB I, 248; APS, 38, 97; D 1860, 85; PD, 517; **prisoner** TR 1854, 3. (Cf. it. *prigioniero*, fr. *prisonnier*).

PROB adj. („onest") BG, 210; NV, 329; DIB, 477; LIT, 34; PBV, 356; PD, 518. (Cf. lat. *probus*, fr. *probe*).

PROBABIL adj., adv. **probăluicios** BD II, 253; **probabil** GC V, 277r; MF II, 62r; DFL, 64, 146, 181; KFL, 93; NV, 328; BRA, 9; StDR, 219; GM 1852, 68; PFHM I, 49, 170; CA 1853, XXIII; CFZ, 93; DIB, 257, 590; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **probabile** sg. TR 1854, 2. (Cf. fr. *probable*, lat. *probabilis*)..

PROBABILISM s. CFZ, 96; PD, 517. (<fr. *probabilisme*).

PROBABILIST s. CFZ, 96. (<fr. *probabiliste*).

PROBABILITATE s. BGV, 29r; DCN, 96, 140; HFP, 152; GC V, 277r; MF II, 62v; MF III, 113v; VL, 51r; CD, 88; FMIL 1844, 52; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *probabilité*, lat. *probabilitas*).

PROBARE s. **prubuluire** APC, 81r; **prubuire** CA 1848, 89; **probare** (*probatio*) BAR II, 173, cf. şi 47; **probare** GCB II, 229.

PROBATOR adj. *esperiinţă foarte* **probatoare** BMN III, 38;

fapte **probatorii** INB 1857, 33; **probator** PD, 518. (Cf. fr. *probatoire*, lat. *probatorius*).

PROBAŢIE s. *despre* **probaţie** *şi mărturii* PFBM, 43v; *întărire seau* **probaţie** MF II, 52r; **probaţie** VL, 17v, 18r, 18v, 19v, 20r; PD, 518. (Cf. lat. *probatio*, fr. *probation*).

PROBITATE s. **probătate** SHI I, 51; **probita** (*cinstire*) AR 1839, 359; **probitate** MID I, 58; EV, XXVIII; NV, 329; LS, 99; CA 1852, 74; RL, 408; CEF, 36; CA 1856, 66; LIT, 22, 39; C, 17, 26; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *probité*, lat. *probitas*).

PROBLEMATIC adj. **problematec** SPBA, 19; **problematíc** GC V, 261v; **problematic** SPBA, 98; MF I, 60r, 83r, 153r; MF II, 59r; VVP, 114; VL, 16r; AsE, 26; SIT, 348; NV, 329; StDR, 219; PCI, 7; BIF, 11; BCI, 54; PBV, 356; spre 1860 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *problématique*, germ. *problematisch*).

PROCEDA vb. **proţădălui** OTB, 6; **procede** HFP, intr.13, 67, 102, 112, 126; BDC, 4, 5; BAR I, 121; BAR II, 168; NV, 329; BCD, 31, 227; StDR, 226; GCB II, 229; AVP, 19; BEC, 4; D 1860, 292; PD, 518; **proceda** GC V, 277r; ROB, 34; ELS, 14; BDJE, 61; GRR, 223; RL, 66; PFM, 45; RAM, 2, 3; DCB IV, 65; CA 1858, 112; BEC, 434; D 1860, 392; RF, 24; AML, 11. (Cf. lat. *procedere*, fr. *proceder*).

PROCEDARE s. **procedere** CV, 30; StDR, 226.

PROCEDEU s. **proced** BIP, 49, 150, 170; BCA, 8, 25, 47; PFHM I, XII; RMS, 143; **procediŭ** RF, 8, 37; **procedeu** R 1858, 129. (<fr. *procédé*).

PROCEDURĂ s. (Jur.) **proţădură** DU, 2; **proţedură** AR 1835, 34; RSM, 10v, 41v; SMR I, 26; AR 1844, 15; AOD, 108, 177; FMIL 1847, 51; **procedură** CR 1830, 91; GC V, 277r; AR 1831, 7; LOA, 72, 120; CCB, 71, 197, 202; BGO 1844, 250; FMIL 1847, 51, 194; KDP, 35; NV, 329; BIP, 13; BCD, 7, 9, 84, 489; CCP, f.t., 65, 204; pe la 1850 forma era frecventă; **procedură**, **proţedură** StDR, 226. (Cf. germ. *Prozedur*, fr. *procédure*).

PROCENTUAL adj. **proţentualnic** TAI, 25. (<germ. *prozentual*).

PROCES s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 261. Cf. şi **1.** (Jur., Adm.) **proţesuş** OIC, 2; IIE, 16; PFBM, 22r, 24r, 30r; **proţes** OF, 42, 43, 44; RJ, 3; IIS, 16; DOB, 7; PV, 12, 126; VSJ, 2; RPT, 23; MIU, 252, 328, 389; PFBA, 614r, 617r, 618r, 621r; CP II, 154; MIR,

131; RSL, 1; CB 1813, 61; TF, 67; MR, 26; SIU, 45r; forma continuă să fie frecventă pînă după 1850; **proţes** *verbal* AR 1831, 33; RL, 123; **proţăs** CPI, 203, 288; CL II, 235; BFO 1833, 3; **proces** IIS, 16; CR 1830, 351; PDT, 45; JDS II, 440; FMIL 1847, 2; BDJE, 15; BP, 216; BIP, 12; PDC, 48; pe la 1850 forma era frecventă; **proces** *verbal* GC V, 277r; SIT, 288; DIB, 274, 285, 286; SMB II, 531; RAM, 1, 3, 13; D 1859, 285; APS, 76; BEC, 172, 294; D 1860, 284; AML, 13; **proces** *verbal* (*tacrir*) BIP, 239. **2.** (Fiz., Chim., Med. etc., „lucrare, acţiune") **proţesul** *frigului şi al căldurei* DIR, 120; **proţesuri** (*operaţii*) *himice* AR 1837, 300; **proţes** FMIL 1840, 122; FMIL 1844, 52; FGE, 29; KMA, 465; HMV I, 49; DFL, 2, 4, 8, 47, 79; SIM, 178; BMN III, 169; CFZ, 4; CEF, 77; INB 1859, 89; AML, 159, 171; AsAL, 17.

PROCESIONAL adj. GC V, 277r; NV, 329; PD, 519. (<fr. *processionnel*).

PROCESIUNE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. şi **proţesie** VIC, 142r, 143r; DOA, 33; CR 1829, 236; AR 1829, 110, 145; AR 1837, 220, 291; RNA, 1; FMIL 1840, 319; SRM, 16, 17, 153; **proţesie** (*alai*) AR 1834, 128; MCL 1839, 159; MCL 1839, 534; **proţesion** (*parádie, pompă bisericească*) GSP I, 191; **proţesion** GSP II, 8, 22; GT 1838, 17; **procesie** BD II, 254; GC V, 277r; AsL, 1; AR 1844, 9; SRM, 153, 213; BCB, 74; CA 1853, XXXVI; GM 1854, 2; BC, 93; PBV, 360; PD, 518; **procesiune** BCI, 24; INB 1857, 50; **procesie, procesiune** NV, 329; **procesie, proţesie, procesiune** StDR, 226. (Cf. lat. *processio*, germ. *Prozession*, fr. *procession*).

PROCESUAL adj. **proţesual** BAR II, 39, 85; FMIL 1840, 347.

PROCLAMA vb. **propovedui** VIO I, 22r, 26r; IRV, 172r; **vesti** PIU II, 84; **proclamarisi** BGV, 113r; AMC, 184; **proclama** AR 1829, 237; CR 1830, 230; AR 1830, 536; GC V, 265v; CR 1831, 54; AR 1834, 104, 156; AIR I, 125; AIR II, 14; pe la 1835 forma era frecventă; **proclăma** AR 1830, 369; SHI II, 163; AsF, 80; AMIM, 69; **prochema** GC III, 70v; BAR II, 32; GTN 1838, 98; SHI II, 189; FMIL 1844, 27, 154; FMIL 1847, 34; CA 1850, 35; CA 1851, 51; SSC, 52; RL, 215; CA 1856, 32; RAM, 10; R 1857, nr.13, 1; NPT, 288. (Cf. fr. *proclamer*, lat. *proclamare*).

PROCLAMAŢIE s. **proclamaţie** PFBM, 11v, 31r; IO, 18; CRac, 36; NZ, 21v; BD II, 254; CR 1829, 19, 56, 168; AR 1829, 13, 62, 86;91; CR 1830, 310; AR 1830, 20, 112, 138, 175; GC V, 265v;

pe la 1830 forma era frecventă, **proclamăţii** FL, 85, 92; GT 1838, 20; **proclamaţiune** GRR, 228; **prochiemăţiune** TR 1854, 56, 71. (Cf. lat. *proclamatio*, fr. *proclamation*).

PROCONSUL s. (Antic. rom.) **proconzul** MILR, 72; SHR, 37; GSP I, 209; BPN II, 252; BD II, 254; KIT, 326; BR 1829 II, 15; MRC, 112; BAR II, 67; MN 1836, 14; SHI II, 46, 59, 91; pe la 1835 forma era frecventă; **proconsol** GC III, 123v; GC V, 265r; MV, 184; CA 1852, XXI; CA 1853, XXXIII; CA 1858, 104. (Cf. lat. *proconsul*, fr. *proconsul*, it. *proconsole*).

PROCREA vb. HMV I, 135; MEN II, 110; NV, 329; RMS, 229; PD, 523. (Cf. fr. *procréer*, lat. *procreare*).

PROCREAŢIE s. **procreaţie** GC V, 266r; NV, 330; PD, 523; **procreaţiune** AVP, 19. (Cf. fr. *procréation*, lat. *procreatio*).

PROCURA vb. **procurevsi** PTF, 35v; **procura** KMP, 37; CD, 90; DFL, 88; SIT, 114, 201, 312; AF, 84, 106; KDP, 37; NV, 330; LS, 26, 93; AAR, 8; BMN III, 25; CA 1855, 146; RL, 247, 271, 437; pe la 1855 forma era frecventă; **progriji** CV, 29, 33, 34, 35, 37. (Cf. fr. *procurer*, lat. *procurare*).

PROCURATOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. şi **procurátor** APC, 120v, 182r; APM, pf.; CB 1813, 49; MIB, 307; DAP, 90; NB, 3; RA, 39; GSP I, 174; BPN II, 237; AA, f.t.; LB, 552; MVS, 33r; GC V, 268r; **procurator** CMS, 4; PFBA, 617r, 664r; NIU, 177v; MRC, 136; ROB, 154; HAN, 85; IL 1840, 56; RIP I, 154; FMIL 1844, 234; MID I, 20; BDJE, 61; NV, 330; BCD, 63; forma era frecventă pînă la 1860; **progrijitor** TIV, 156. (Cf. lat. *procurator*, fr. *procurateur*, germ. *Prokurator*).

PROCURĂ s. (Jur., Comerc.) **procură** (*vechil*) AR 1829, 54; AR 1830, 534; **procură**, *adică vechilet* GC V, 265v; **procură** (*vechilet*) CCB, 35; **procură** JDS II, 439; BEC, 69; **vechilimea** SR, 49. (Cf. germ. *Prokura*, it. *procura*).

PROCUROR s. (Jur.) **procuror** DC IV, 137v, 161r; CR 1829, 308, 309; CR 1830, 117, 323, AR 1830, 178; GC, 268r; FTP I, 4; RO, 52; ROB, 68; CPL, 67 bis, 76 bis; LOA, 18, 19, 21; DTN, 53; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; *gheneral*-**procurer** RA, 22; **procurir**-*gheneral* RA, 102; **procoror** LOA, 16; GG, 192. (<fr. *procureur*). Vezi şi PROCURATOR.

PRODIG adj. NV, 330; StDR, 220; CA 1854, LI; PD, 519. (Cf. fr. *prodigue*, lat. *prodigus*).

PRODIGA vb. MEN II, 70, 71, 277; BDJE, 65; NV, 330; RL, 168; PD, 519. (<fr. *prodiguer*).

PRODIGALITATE s. SHI II, 175; MEN II, 71; NV, 330; StDR, 220; DIB, 234; PD, 519. (Cf. fr. *prodigalité*, lat. *prodigalitas*).

PRODIGIOS adj. MEN II, 158; BDJE, 154; NV, 330; BMN III, 36; RL, 271; BC, 31; PFM, 406, 482; JA, 3; CEG, 106; INB 1859, 27; PD, 519. (Cf. fr. *prodigieux*, lat. *prodigiosus*).

PRODUCĂTOR, -OARE s., adj. **producător, -oare** MF I, 11r; SHI I, 51; VVP, 114; RMS, 3; RL, 260; Z 1856, nr.9, 1; ASLI, 306; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **productrice** DFL, 139; **făcătoare** (**producătoare**) FL, 12. (Cf. fr. *producteur, -trice*).

PRODUCE vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 261, şi *Împrumut. I*, p. 93. Cf. şi **producţirui** TF, 64; **produce** DO, 9, 72; VPP, 50, 59, 81, 159; MPI, 7, 140; BPN I, 102; DGR, 16; LPT, 7; HFP, 129; NMP, ded.1; LME, 62; BDC, 9, 72; GC VII, 333v; GPE, 19; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **producălui** MIM, 4, 9, 11; BS, 242r. (<lat. *producere*).

PRODUCTIV adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 261. Cf. şi **productiv** GG, 120; MN 1836, 95; RB, 399; DFL, 22; BIP, 221; **productif** MN 1836, 38. (Cf. fr. *productif*, germ. *produktiv*).

PRODUCŢIE s. **producciune** IO, 46; CER, 83r; **producţie** BD II, 254; CR 1829, 227; GPE, 22; TAA, 23; GTN 1835, 1; MN 1836, 17, 32; MPE, V; RB, nr.4, 3, 209; MCL 1839, 582; FMIL 1840, 310; DL, 4; pe la 1840 forma era frecventă; **producţiune** BCD, 240, 248; INB 1859, 14, 22, 55; **productură** EGI, 47; FGE, 42, 88. (Cf. lat. *productio*, germ. *Produktion*, fr. *production*).

PROEMINENT adj. NV, 331; CEF, 53, 54; PD, 514. (<fr. *proéminent*).

PROEMINENŢĂ s. **prominenţă** GC V, 265; **proeminenţă, proemininţă** NV, 331; **proemininţă** DCB IV, 24; **proeminenţă** PD, 519. (<fr. *proéminence*).

PROFAN adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. şi **profan** BDL III, 825v; IRV, 45r; GC V, 274v; ECS, 138; GTN 1836, 77; AS, 31, SHI I, 2, 3; FL, 5, 14; RNA, 6; FMIL 1840, 61, 63; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *profanus*, fr, *profane*).

PROFANA vb. GC V, 274v; FMIL 1840, 343, SIT, 71; LMS, 9, 33; BP, 200; NV, 331; LS, 60; SMB I, 314; RL, 67; DILB I, 209; SAI, 110; PD, 520. (Cf. fr. *profaner*, lat. *profanare*).

PROFANAŢIE s. **profanaţie** GC V, 274v; AR 1837, 110; DL, 62; SIT, 72; PD, 520; **profanaţiune** AVP, 19; D 1860, 94. (Cf. fr. *profanation*, lat. *profanatio*).

PROFERA vb. **proferisi** PTF, 111r, 152r; **proferi** VVP, 115; AV, 39; PIC, 7; GCB II, 229; **profera** NV, 331; SCC II, 305; CA 1855, 56; AVP, 19; AsAL, 25; PD, 520. (<fr. *proférer*).

PROFESA vb. **profesi** HFP, 22, 25, 54, 116; **profesa** GC V, 274v; GG, IX; KMP, 116; FMK, 15; MEN I, 8, 186; DFL, 3, 159; BIP, 18; NV, 331; SCC I, 268; SCC II, 7; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **profesiona** D 1858, 7. (<fr. *professer*).

PROFESIONAL adj. AsR, 6; DFL, 126; KDP, 36; SCC I, 98; BEC, 7, 421; CA 1862, 55. (<fr. *professionnel*).

PROFESIONIST s. *neguţătorii* şi **profesionistele** FLG, 10, 41; **profisionist** SGR I, 181; **profesionist** NPC, VIII; CA 1854, 56; PBV, 360. (<germ. *Professionist*).

PROFESIUNE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. şi **profesion** FLG, 49; BPN I, 116; PSC 120r; MALP, 16; **profesie** DOA, 37, 41; VMG, 257, 339; HFP, 191, 194; BR 1829 II, 46; CR 1829, 195, 314; CR 1830, 88; GC V, 274v; CR 1831, 8; FTP III, 58; VSC, 70; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **epanghelmă (profesie)** MFV I, 10v; **profesie (epanghelmă)** MFV I, 12r; IL 1840, 41; **profesiune** DFL, 109; BG, VIII; BCD, 173, 590; RMS, 5; CEF, 168; C, 21; JA, 8; D 1858, 45; BEC, 2, 7, 20, 148, 434. (Cf. lat. *professio*, germ. *Profession*, fr. *profession*, ngr. ἐπάγγελμα).

PROFESOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. şi SIS, pf.; CSM, 1, 17, 24; CB 1807, XLV; HO, 23, 33; BI, 41; MIR, 82; MIB, 113, 245; TAI, 8, 12, 16; MR, 15; TF, 477; DAP, pf.15, 23r, 23v; RA, 4, 71; GMSP, 16; LIB, 2; DO, pf.; SPBA, 12, 102; pe la 1820 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *professor*, germ. *Professor*, fr. *professeur*).

PROFESORAL adj. **profesoresc** BD II, 255; *catedra cea* **profesorească** CR 1830, 337; *consiliu* **profesoral** YNM, 5; *corp* **profesoral** RB, 317; AR 1944, 13; AsE, 19; CA 1861, 139; *catedră* **profesorală** MCL 1838, 56, 82; *comisie* **profesorală** AMG, 1; **profesoral** VVP, 115; StDR, 225; PBV, 360; PD, 520. (Cf. fr. *professoral*, germ. *professoral*).

PROFESORAT s. BD II, 255; GC V, 274v; RSM, 16r; RB, nr. 1, 2; RL, 257; CA 1856, 20; Z 1856, nr.23, 3; PBV, 360; D 1859, 162; PD, 520. (Cf. lat. *professoratus*, fr. *professorat*).

PROFESORIE s. („profesorat”) MR, 21; DGR, ded.; GC V, 274v, 275r; SGR II, 40; RSM, 11v, 20v; AR 1837, 328; VVP, 115; FMIL 1840, 254; PBV, 360.

PROFESORIME s. GC V, 275r; FMIL 1840, 243.

PROFIL s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 261. Cf. şi AR 1829, 154; GC V, 275r; AR 1835, 158; GTN 1836, 35; SHI II, 9, 236; SCC II, 128; CEF, 33, 34; PBV, 360; PD, 521.

PROFIT s. FTU, 19r; GC V, 277r; SHI II, 108; NV, 332; BRA, 216; LMA, 16; LM, 268; DIB, 531; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *profit*, germ. *Profit*).

PROFITA vb. *amicii ceii acuzatei* **profecură** *de dilaţia* (*mînarea în alte vreme*)... CV, 38; **profita** GC V, 277r; MSR, 26; FGB, 6; BGO 1840, 273; Prop, 313; MID, 268; MEN II, 196; FMIL 1847, 145; BDJE, 147; PS, 12; SIT, ded.3, 24, 90; AF, 162; SIM, 78; NV, 332; LS, 45; pe la 1850 forma era frecventă; **profitui** SHI II, 150. (Cf. fr. *profiter*, germ. *profitieren*).

PROFITABIL adj. GC V, 277r; NV, 332; BRA, 4; WAM, 78; PD, 521. (<fr. *profitable*).

PROFUND adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 94, şi *Form. term. şt.*, p. 262. Cf. şi *străpungere* **preaafundă** BVM, 44; **profund** SGM, 50; DFL, 12, 179; FMIL 1847, 157, 201; BDJE, 36; EV, V; PS, 28; SIT, 3, 4; AF, 31, 144; CA 1848, 21; SIM, 130; BG, ded.; NV, 332; PCI, 15, 19; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

PROFUNDITATE s. DFL, 213; SIT, 68, 343; LS, 43; BMN III, 23; SMB I, 7; ICI, 23; FGF, 28; INB 1857, 7; INB 1859, 35; PD, 521. (<lat. *profunditas*).

PROGRAM, -Ă s. **programă** AR 1829, 6, 9, 226; CR 1830, 293; GR V, 261v; AR 1831, 87; AR 1832, 28; BFO 1833, 193; AR 1834, 100, 289; GTN 1835, 2; ELS, 20; cuvîntul continuă să fie frecvent pînă la 1860; **program** VVP, 114; FMIL 1847, 50, 197; ROB2, 650; BIP, 17; RL, 78; JA, 174; VO 1857, 3; CA 1859, 125; AML, 4; CA 1862, 61; **programe** pl. RSM, 15r; RL, 314; CA 1862, 48; *toţi* **programii** *şcoalelor superioare* BIP, 67, cf. şi 69. (Cf. ngr. πρόγραμμα, fr. *programme*).

PROGRES s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. şi **mergere înainte** DCI II, 120; MIU, 70, XII, XV; HO, f.t.; SIU, 7v; **înainte merjere** ORC, 402; **păşire înainte** SIU, 17v, 28v, 89r, 75v; MF I, 46v; **înainte păşire** SIU, 46r; **înaintepăşire** AR 1829, 106; **naintepă-**

şire BAR II, 111; **înaintare** MN 1836, 2; **propăşire** TSVM, 3; MF II, 43r; SHI, XXIX; KPA, 26; Prop, f.t.; FMIL 1844, 53, 301; BPA, 70; PGR, ded.; FMIL 1847, 88; ASI, 15; SRI, 291; CA 1848, 78; SIM, III, 125; BG, VI; cuvîntul continuă să fie folosit frecvent pînă la 1860; **progres** GC V, 261v; SGR I, XI; GTN 1835, 19; AR 1837, 264, 277; SHI II, 64 bis, 129; VVP, 114; BFO 1843, 315; FMIL 1844, 116, 231, 263; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *progressus*, fr. *progrès*, germ. *Progress*).

PROGRESA vb. **propăşi** AR 1834, 35; SHI, XXIX; AR 1837, 212; PBM, 117; FMIL 1847, 80; CA 1848, 68; CGR, XIV; SCC II, 299; SPB, 65; **progresa** BPA, 60; MID I, 117. (<fr. *progresser*).

PROGRESIST adj., s. **propăşitor** AR 1835, 33; FMIL 1847, 100; CGR, XIII; **progresist** AR 1844, 8; RL, 167; C, 14, 145; D 1858, 1, 9; APS, 13; D 1860, 101, 281; PD, 521. (Cf. fr. *pro-gressiste*, germ. *Progressist*).

PROHIBI vb. **prohibălui** PFBM, 25v; **prohibi** PFBM, 33v, 34v; **proibi, proiba** NV, 332; **proibi** PD, 521. (Cf. lat. *prohibere*, fr. *prohiber*).

PROHIBITIV adj. **prohibitiv** (*popritor*) FMIL 1840, 23; **prohibitiv** (*opritor*) SSC, 110; **proibitiv** NV, 332; PD, 522; **proibitiv** (*opritor*) BCD, 48, cf. şi 14. (Cf. fr. *prohibitif*, germ. *prohibitiv*).

PROHIBIŢIE s. **prohibită** BD II, 255; **proibiţie** NV, 332; PD, 522. (Cf. lat. *prohibita*, fr. *prohibition*).

PROIECT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 94. Cf. şi **proiect** AZ, 6v, 44v, 155v; BDT, 208r; MIA, 18; SIU, 13r; VPP, 203; BPN II, 326; IRV, 142v; TPE, 23v; AR 1829, 21, 36, 49, 68, 162; CR 1830, 62 bis, 203, 258; AR 1830, 196, 364, 372; GC V, 261r; MBV, 27; CR 1831, 22; pe la 1830 forma era frecventă; **proiectum** GMSP, 25; **proget** CR 1829, 8, 24; CR 1830, 101, 111; SCC I, 237; CA 1861, 57, 66; **progect** GC V, 261r, 277r; **project** ELS, 13; RMS, 232; D 1859, 352; BEC, 185; **project, projet** NV, 332; **projet** CR 1831, 40; ELS, 13; GTN 1836, 87; CDCE, 217; DE I, 6; MEN I, 115; MEN II, 110, 295; BDJE, 41; BIP, 13, 73; BCA, 14; **projet, proiect** StDR, 220; **proiept** HMV II, 226. (Cf. lat. *projectus*, germ. *Projekt*, fr. *projet*, it. *progetto*).

PROIECTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 262. Cf. şi **proiecta** MPI, 211; FMIL 1844, 85; AsE, 16; MID I, 77; FMIL 1847, 194, 204; GLC, 13; CA 1851, 82; StDR, 221; PFHM I, 165; CA 1853,

79; pe la 1850 forma era frecventă; **progecta** GC V, 261r; **proiec-tui** AR 1837, 92; **proiectălui** ROI2 III, 105; **projecta** Z 1856, nr. 25, 1; **projecta, proiecta** PD, 522. (Cf. şi it. *progettare*).

PROIECTIL s. **projectil** CR 1830, 138; NV, 332; PD, 522; **progectil** GC V, 261r; **progiectil** Z 1856, nr.43, 4; **proiectilă** PEG, 150; **proiectil** GM 1854, 308; DILB I, 209; LIT, 151; **projectiţiu** MPM, 28. (Cf. fr. *projectile*, germ. *Projektil*, lat. *projecticius* şi *projectitius*).

PROLETAR s. BAR II, 6; FMIL 1847, 92; GLC, XIV; NV, 333; StDR, 221; KOS, XIV; SCC II, 44; RL, 72; LIT, 67, 275, 335; PBV, 357; PD, 523. (Cf. lat. *proletarius*, fr. *prolétaire*).

PROLETARIAT s. SSC, 111; R 1857, nr.29, 2; R 1858, 150; Agr I, 201. (<fr. *prolétariat*).

PROLIX adj. BCD, 325; NV, 333; PD, 524. (Cf. lat. *prolixus*, fr. *prolixe*).

PROLIXITATE s. NV, 333; PD, 524. (<fr. *prolicité*).

PROLOG s. (Lit.) IST, 3; BDT, 2r; PFBA, 615v; DSM, pf.; BTGO, 1r; OP, 4r; MIR, 84; BDR, 7r, 9r, 11v, 12r, 13r; BDL I, 20v; BDL III, 820v; DCP, pf.; IRV, 2r; PP, VI, VIII; AAM, 10; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **prólog** GC V, 265v. (Cf. lat. *prologus*, fr. *prologue*).

PROMENADĂ s. **promenad** (*spaţir*) CNB, 6; **promenadă** GC V, 265v; AR 1834, 131; MCL 1839, 569; RIP I, 311; HMV II, 51; StDR, 221; NPT, 361; CA 1862, 28. (Cf. germ. *Promenade*, fr. *promende*).

PROMISIUNE s. **făgăduinţă** MTM II, 66; BEM, 319; TD II, 238; **giuruire** BGV, 41v; **promisie** IO, 53; CFZ, 149; PD, 524; **promisie, promisiune** NV, 333; **promisie, promisiune, promisă** StDR, 221; **promisiune** FMIL 1847, 210; SIT, 58; BCD, 312; LS, 62; CFZ, 162; DIB, 241; CEF, 29; DILB II, 233; LIT, 184; CA 1857, 18; BEC, 50; **apromis (făgăduinţă)** GLC, 5, 74; **apromisiune** BG, 214, 216. (Cf. lat. *promissio*, fr. *promission*, germ. *Promission*).

PROMITE vb. **promite** CV, 12; IO, 53; FMIL 1844, 104; FMIL 1847, 68; BDJE, 15; BP, 133; SIT, 46, 52, 65, 96; SIM, 190; CGR, XI, 174, 187; NV, 333; BCD, 312, 316; StDR, 222; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **apromita** (*făgădui*) GLC, 74. (Cf. lat. *promittere*, fr. *promettre*).

PROMOVA vb. **promóve** (*mişcă*) FDB, 65; **promovălui** CNB, 79; **promova** CA 1854, XXXII; CA 1857, 15. (Cf. lat. *promovere*).

PRONOSTIC s. **prognostícos** FTU, 43r; *acestea nu sînt decît nişte* **prognosticale** GCA, 44; **prognósticon** CB 1814, 64; **prognosticon** CBuc 1823, 57; **prognosticoane** GLC, XXXIX; **prognostic** BDL III, 820v; GC V, 261v; NV, 332; RB, 217; PMC I, 175; WCP, 306; TCC, 28r; PPC, 17v; **pronostic** MN 1836, 40, 43; PLB, 29; SMB II, 330; **pronustic, prognostic** NV, 334. (Cf. ngr. προγνωστικόν, fr. *pronostic*).

PRONUNŢA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **răspunde** BV2, 31; BPR, 63; OP, 27r; FBN, 92; DGR, 7; MO, 6; GRA2, 91v; GMR, 13v, 17v; CGF, 8; PGR, 2; **zice afară** OV, 14; **spune afară** DCI II, 48, 54; ICD, 21, 313; **spune înainte** CTD II, 86; **grăi** BE, 30v; **glăsui** MG II, 19; GCG, 69, 72; **pronunţia** BTG, 58r; BTGO, 20v; BDR, 16r, 22r; BDL I, 182r; EGRM, 21r, 21v, 33r; DCN, 105, 140; EGR, VII, 1, 129; PAIC, 61; PSC, 119v; CR 1829, 221; FGP, 12, 13; GC V, 265v; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **pronunţiez, pronunţiu** StDR, 222; **pronontălui** PFBM, 4v; **pronunţa** BDR, 16v, 17v, 22v, 27r; BTGO, 3r, 21r, 37r; BTG, 10v, 57v; BDL, 35r, 49v; VMG, 257; FEA, 64; MID I, 41, 203; DFL, 25; pe la 1845 forma era frecventă; **pronuncia** FGB, 29; RIP I, 126; FMIL 1844, 143; FMIL 1847, 41, 101, 125; CCG, 68, 70; C, 14; R 1857, nr.3, 3; INB 1859, 164; D 1860, 399. (Cf. lat. *pronuntiare* sau *pronunciare*, it. *pronunziare*, fr. *prononcer*).

PRONUNŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **pronunţiaţie** BDT, 203v; PFBM, ME, 199; MIR, 307; MPI, 221; FL, 44, 334; BIP, 19; RL, 348; PD, 525; **pronunţiaţie, pronunţie** VVP, 114; **pronunţie** MIR, 322; BDR, 14r, 14v, 17r; BTGO, 1v; BTG, 1r, 22r; BDL I, 35r, 180r, GMSP, 15; MDNU, 70; PCC, 5; LB, 553; PAGR, 4; EGRM, 28r; PP, I, II; EGR, 140, 151, 268r; PAFR, 49; FGP, 41; MBV, 7; pe la 1830 forma era frecventă; **pronunţie** *sau* **răspundere** PGRL I, 1; **pronunţieciune** BG, 96, 199; **pronunţăciune** CDR, 5; **pronunţiaţiune** VMP, 334; **pronunciune** BG, 109; **pronunţiune** GRR, 205. (Cf. lat. *pronuntiatio*, fr. *prononciation*, it. *pronunzia*).

PROPAGANDĂ s. **propagandă** (*apostolie*) AR 1831, 234; AR 1834, 83, 10; **popagandă** (*revoluţie*) AR 1835, 23; **propagandă** AR 1837, 324; KDP, 19; NV, 334; StDR, 222; TR 1854, 63; RL,

251, 276; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **propagantă** FMIL 1844, 313. (Cf. fr. *propagande*, germ. *Propaganda*).

PROPAGANDIST s. KDP, 84; NV, 334; R 1857, nr.10, 1; C, 14; PBV, 358. (<fr. *propagandiste*).

PROPAGAŢIE s. **propagaţie**, *adecă lăţire* FDB, 105; **propagaţie** GC V, 265v; FBE, 69v; HMV II, 141; BDJE, 17, 155; NV, 334, PFM, 9, 25; PBV, 358; PD, 525; **propăgăciune** DFL, 184; **propagaţiune** BMN I, 28; PFM, 372, 377, 422; ; INB 1859, 92. (Cf. lat. *propagatio*, fr. *propagation*).

PROPICE adj. **propiţiu** BDJE, 97; **propice** AF, 111; AAR, 56; ICI, 85; Z 1856, nr.1, 3; LIT, 36, 55; PD, 525; **propice, propiţiu** NV, 334; **propiciŭ** AVP, 19. (Cf. fr. *propice*, lat. *propitius*).

PROPORŢIONA vb. *dăjdile* [...] *să să* **asămăneze** MIM, 25; **proporţiona** (*potrivi*) GPE, 4; **proporţiona** VVP, 114; GC V, 270r; MEN II, 68; NV, 335; Z 1856, nr.36, 3; PBV, 358; RF, 7; BEC, 34; CA 1862, 55; PD, 525. (Cf. lat. *proportionare*, fr. *proportionner*).

PROPRIETAR s. **proprietariuş** AIC, 83; **domnul de pămînt** RPT, 23; **stăpînitor** CL II, 13; m**oştan** (**proprietariuş**) RPL, 11; **proprietar**, *adecă stăpîn* FDB, 31; **proprietar** FDB, 32, 89; BD II, 255; CR 1829, 19, 268; AR 1829, 38, 56, 228, 261; CR 1830, 2; AR 1830, 499; GC V, 268v; CR 1831, 22, 26, 43; pe la 1830 forma era frecventă; **proprieter** CC, 41, 43, 46, 47, 48; CR 1831, 21. (Cf. lat. *proprietarius*, germ. *Propriäter*, fr. *propriétaire*).

PRORĂ s. (Mar.) MAS, 8; BDL III, 821v; GC V, 270v; SPV, 175; BDJE, 98; NV, 407; DILB IV, 205; AVP, 19. (Cf. gr. πρῶρα, lat. *prora*, it. *prora*).

PROSCRIE vb. **proscri** GC V, 270v; GC VI, 138r; LIT, 230; PBV, 359; **proscrie** DFL, 92; BDJE, 3; NV, 335; CA 1854, 53; BC, 40; LIT, 344, 403; PD, supl.XV. (<fr. *proscrire*).

PROSCRIPŢIE s. **proscripsie** IRV, 9r; **proscripţie** MRC, 74; AR 1832, 315; AR 1837, 322; HMN, 64; KDP, 5; NV, 335; StDR, 223; LIT, 10; C, 177; PBV, 359; CA 1858, 117; PD, 526; **proscripţiune** LIT, 7, 256, 334. (Cf. fr. *proscription*, lat. *proscriptio*).

PROSCRIS s., adj. **proscript** BPN II, 227, 236, 276; **proscris** IRV, 48r, 128r; AR 1832, 94; AS, 32; HAN, 20; DFL, 175; AF, 42; BPB, 45, 46; CA 1848, 95; NV, 335; LS, 135; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **prescris** CA 1850, 71; StDR, 223. (Cf. lat. *proscrip-*

tus, fr. *proscrit*).

PROSPECT s. **1.** („priveliște, perspectivă; bulevard”) **prospecturi** (*vederi*) CB 1816, 53; *orașul* [...] *capătă din zi în zi* **prospectul** *unei cetăți* CR 1829, 218; **prospectul** *lui Nevschi* [în Petersburg] CIRA, 383; **prospect** GG, 120; AR 1837, 191, 272 bis; PMG, 14; IL 1840, 26; VFD, 12; FMIL 1840, 252; FMIL 1847, 149; CA 1850, 93; StDR, 224. **2.** („plan, rezumat de prezentare a unei lucrări, curs, ziar etc.”) AR 1829, 115; AR 1830, 50, 218; GC V, 270v; AR 1831, 202; AR 1834, 107; CIN, 324; RB, nr.30, 4; CCM, I; VVP, 115; DL, 1; FMIL 1844, 3; HMV I, 149; CGR, 91; RL, 52. (Cf. lat. *prospectus*, fr. *prospectus*, germ. *Prospekt*).

PROSPER adj. CA 1847, 41; FMIL 1847, 96; IFM, 7; NV, 335; SSC, X, XI; RL, 68; CEF, 1; D 1858, 16; D 1860, 94, 101. (Cf. fr. *prospère*, lat. *prosper* și *prosperus*).

PROSPERA vb. MEN II, 125; DLF, 55, 90; CA 1847, 47; FMIL 1847, 99; SIT, 335; BP, XVI; NV, 335; CA 1855, 3; RL, 107; GCB II, 230; AVP, 19; PBV, 359; D 1858, 14; BEC, XIII, XVII, XXXI; D 1860, 94; PD, 527. (Cf. fr. *prospérer*, lat. *prosperare*).

PROSPERITATE s. GC V, 270v; ELS, 13; SHI I, 17; BGO 1840, 290, 334; MEN II, 22, 80, 101; DFL, 131; CA 1847, 42; FMIL 1847, 97, 184, 237; SIT, 114, 158; NV, 336; BCD, 224; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *prospérité*, lat. *prosperitas*).

PROSTITUA vb. **prostitui** IO, 69; StDR, 224; PBV, 359; **prostitua** NV, 336; AAR, 9; RL, 415, 427, 428; BC, 7; PD, 527. (Cf. lat. *prostituere*, fr. *prostituer*).

PROSTITUATĂ s. **fete publice** (*de ră purtare*) AR 1834, 160; **prostituată** FMIL 1844, 328; BP, 4; SIT, 100; RL, 26; R 1857, nr. 2, 3; D 1860, 87; **prostituată, prostituă** NV, 336; **prostituă** DILB I, 210; **prostitută** PD, 527. (Cf. fr. *prostituée*, lat. *prostituta*).

PROSTITUȚIE s. **prostituție** IO, 69; AR 1832, 206; MEN II, 137; NV, 336; CBV, 21v; PBV, 359; PD, 527; **prostituție, prostituciune** StDR, 224. (Cf. lat. *prostitutio*, fr. *prostitution*).

PROTAGONIST s. GC V, 274r; GTN 1835, 10; NV, 336. (<fr. *protagoniste*).

PROTAZĂ s. (Gram., Log.) **prótasis**, *adecă înainte punere* EBG, 22r, **prótasis** RIM, 142; DO, 33; **înainte mergătoare** DO, 25; **protásis** GN, 6r; [parte] *antecedentă*, **protasis** CGR, 150;

protas MFV I, 20v, 100r; CLV, 136v, 142r; GRN II, 13; BG, 207; **protasă** GC V, 274r. (Cf. lat. *protasis*, ngr. πρότασις, fr. *protase*).

PROTECTOR, -OARE Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **1.** s., adj.m. **protéctor** BDL III, 823r; SPBA, f.t., ded.; CR 1829, 275; AR 1829, 33, 41; CR 1830, 329; GC V, 274r; SPV, ded.3, 27, 83, 149; CDV, 18; **protector** NID I, 16v, 41v, 45r; NID II, 95v, 97v, 105v; IRV, 67v; GIC, 228; EGR, XXII; CR 1829, 187; AR 1829, 206; MRC, 66; CIRA, 335; GG, I; DTN, 44; VAA, 42; AV, 53, 62; AsF, 90; pe la 1835 forma era frecventă; **protectuitor** CIRA, 407; AOD, 20; **proteguitor** SHI ded.VI; SSC, X; **protegiuitor** CA 1852, 33. **2.** s., adj.f. **protectrice** CR 1829, 27; BCI, 182; **protec-triţă** FMIL 1840, 326; APR, 71; SCMI, 19; MEN I, 169; KDP, 13, 48, 96; AAR, 87; SMB I, 145; BIF, 9; C, 15; BCI, 1; **protéctoră** AR 1829, 63; **protectoară** AsP, 127; **protectoră** KDP, 83; **pro-tectoare** CR 1830, 109; AR 1830, 203; HP, 53; KDP, 89; RL, 267; VO 1857, 15; **protectuitoare** AR 1830, 129; AIR I, XVIII; ROI2 II, 5, V, 7; **protectoriţă** PBV, 359; **proteguitoare** AR 1837, 44; SHI, XXIV; Z 1856, nr.50, 2. (Cf. lat. *protector*, germ. *Protektor*, fr. *protecteur, -trice*).

PROTECTORAT s. **protectoriat** AR 1830, 162; **protectorat** GC V, 274r; MID I, 197; AMIM, X; FMIL 1847, 47; KDP, 96; GM 1854, 306; TR 1854, 128; RL, 265; Z 1856, nr. 2, 1, nr. 4, 3; PBV, 359; APS, 12, 13; PD, 527. (Cf. fr. *protectorat*, germ. *Protektorat*).

PROTECŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **protecţie** PDJ, 1, 4; MDWS, 402; MIU, 426; NID I, 13v, 30v, 50v, 52r, 58r, 60v; NID II, 44r, 59r, 60v, 61v, 62r, 186r; JNA, 6; SPBA, 11, 98; PVV, 2r; AR 1829, 47, 58, 74, 205; CR 1829, 32, 39, 289; CR 1830, 360; AR 1830, 102, 134; forma continuă să fie frcventă pînă la 1860; **protec-torerie**, *adică* **protecţie** GC V, 274r; **protecţie, protegiune** StDR, 224; **protecsie** NID I, 6r, 14r, 15r, 32v, 33r, 35r, 39r, 63r; NID II, 3v, 10v, 11r, 17v; NID III, 4v, 10r, 16r, 19r; IRV, 27r, 55v; BFO 1833, 219; APP I, ded.14; RB, 232; BGO 1844, 30; FMIL 1844, 106; BGO 1844, 246; ROB2, 596; CPO, 80; **protecţiune** MID I, 80; BCD, 162, 252; LS, 44; BMN I, 89; TR 1854, 3; Z 1856, nr. 5, 14, 23; DCB I, 21; DCB IV, 70; D 1859, an II, 16; PTP, 74; BEC, L, 28. (Cf. lat. *protectio*, fr. *protection*, germ. *Protektion*).

PROTEJA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **protectui** AR 1830, 144, 157; AIR I, 76, 195; DTN, 29; AR 1837, 264; **protectă-**

lui SPV, 142; BFI, 26; **protectelui** BFO 1833, 149; **protecta** AIR II, 18; GG, 129; AS, 41; HAN, 55, 83; MID I, 82; HBN, 69; FMIL 1847, 107; PS, 48; BP, 77; NV, 336; BCD, 175; LS, 50; DCB V, 243; PTP, 95; BEC, XIII, XXXVI, 37, 101; **protectua** AMC, 20; **protecta, protegea** PD, 527; **protegea** GC V, 274r; GC V, 274r; KMA, 455; BCA, 423; BMN I, 21; BMN III, 201; SCC I, 18, 165, 200, 299; SCC II, 221, 380; SMB II, 359; RL, 372; CMI, 12, 13; LIT, 400; Z 1856, nr. 47, 1; C, 4; CA 1858, 67, 76; PIC, 16; BEC, XLVI, 19; CA 1861, 29, 95; **protegea**, *vezi* **protecta** NV, 336; **protege** AF, 96, 148; BCD, 6, 417; PCI, 63; RMS, 100; DILB IV, 205; BIN, 8; C, 20; PIC, 45; BEC, XXXI, 17, 143, 264; **proteje** INB 1859, 47; **protegui** CIRA, 137; SHI II, 132, 151; AR 1837, 115, 324; SMR I, 17; FBE, 75v; PIA, 111; StDR, 224; GM 1854, 3; CA 1855, 34; JA, 157; CA 1859, 57; **protejarisi** VFD, 117; AOD, 74; **proteja** KMP, 118; EOI, 280; FMIL 1844, 314; LS, 35; SIT, 36, 69, 81, 102, 169; SCC II, 294; BC, 18; CA 1860, 119; AML, 79; **protejea** SCC I, 125; PBV, 359. (Cf. lat. *protegere*, germ. *protegieren*, fr. *protéger*).

PROTEST s. TPE, 19v; CR 1829, 318; AR 1829, 236; CR 1831, 10; GC V, 274r; BFO 1833, 134; AR 1834, 42; DTN, 37; AR 1837, 311; NPC, 83; RB, nr.1, 2, nr.13, 4; VVP, 115; CCB, 31, 33, 41, 192; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *protêt*, it. *protesto, protesta* şi *protetto*, germ. *Protest*).

PROTESTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **protestelui** PFBA, 628v; **protestui** PFBA, 618r; AR 1830, 217; CR 1831, 55; AIR II, 95; AR 1837, 58, 80; RB, 231, 281; DFI II, 25; **protestirui** OMT, 22; **protestălui** ROI2 VIII, 32; AOD, 163, 235, 326; **pro-testa** BAR II, 43, 49; HMN, 80; VVP, 115; FMIL 1840, 133, 310; CCB, 39, 42, 45; RCM, 171; CA 1844, 52; FMIL 1844, 151, 370; MEN I, 241; MID I, 200; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *protestare*, germ. *protestieren*, fr. *protester*).

PROTESTANT s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi NID II, 119v; TF, 477; SG, 90; NIU, 268r, 280v, 281v, 309v; SPBA, 18; BD II, 256; PAGR, 10; TPE, 18r; PCP, 32, PIU III, 114; PIU IV, 39, 113; HFP, 45; CR 1829, 152; CR 1830, 395; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. germ. *Protestant*, fr. *protestant*, it. *protestante*).

PROTESTANTISM s. (Relig.) CR 1829, 58; GG, 145; VVP, 115; FMIL 1840, 25; AsL, 14; NV, 336; R 1857, nr.2, 2; PBV, 359;

PD, 528. (Cf. fr. *protestantisme*, germ. *Protestantismus*, it. *protestantismo*).

PROTESTAŢIE s. **protestaţie** RJ, 115; PFBM, 38r; PFBA, 628r; MIB, 97, 271; MIM, 17; BD II, 256; GC V, 274; BFO 1833, 117; NPC, 78; AR 1837, 91; ROI2 VIII, 32; KMP, 27; FL, 27; RB, 313; CCB, 38; forma era folosită pînă la 1860; **protestăciune** DFL, 158. (Cf. lat. *protestatio*, fr. *protestation*).

PROTIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi **protie** DAP, 39; BDL III, 823v; GC V, 272v; SIC, 68; CIRA, 26; PAB, 25; AsL, 10; AsF, 80; ICG, 25; FMIL 1847, 87; CA 1850, 39; CA 1853, 107, 108; CA 1855, 36; RL, 148; **preotie** (*întîia-cinstire*) [?] DCP, 41. (Cf. ngr. πρωτέῖα pl.).

PROTIMIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 95. Cf. şi FGS, 23v, 46v; PCP, 40; GC V, 276v. (Cf. ngr. προθυμία, lat. *prothymia*).

PROTOCOL s. (Adm., Diplom.) **protocolóm** OTB, 1; DOB, 1; **protocolum** IIE, 8; **protócol** PDJ, 3; **protocol** RTB, 4; RJ, 19, 29; IIS, 7; DOB, 1; ICO, 3; ORC, 38, 48, 148, 152; PFBM, 3r; ESI, 14; CV, 20; CB 1807, XLIII; CP I, 153, 226, 265; CP II, 68; FLG, 19, 53; Cl II, 57; TAI, 15; DOA, 8, 44; MIB, 103, 105; CB 1816, 93; VPP, 45; BPN II, 257; BD II, 256; CR 1829, 22, 116; AR 1829, 35, 36, 44, 86; CR 1830, 50, 79; AR 1830, 98, 134, 372; GC V, 272v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *protocollum*, germ. *Protokole*, fr. *protocole*).

PROTOCOLI vb. **protocolui** CP I, 271; CL II, 321; **protocoli** ME, 413; BD II, 256; AR 1837, 131; ROI2 III, 16, 23, VIII, 6; CCB, 63, 68; AOD, 18; CA 1851, IV; CCP, 166; CPO, 90; **protocăli** RSM, 19r; **protocola** StDR, 225; PBV, 360. (Cf. germ. *protokollieren*, it. *protocollare*).

PROTOCOLIST s. **protocolista** BD II, 256; **protocolist** GC V, 274v; BFO 1833, 179; CD, 9; AOD, 79, 80; StDR, 225. (Cf. lat. *protocollista*, germ. *Protokollist*).

PROVENI vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 263. Cf. şi IO, 42; SGM, 60; FMIL 1844, 21; PBM, 84; DFL, 22; LMS, 44; SIT, 28, 96; AF, 161; CA 1848, 63; KDP, 26; SIM, VII, XIV; BG, 102; BCD, 228, 308; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

PROVERB s. **proverbie** BDT, 37v, 116r; SIC, 63; SHI II, 11, 96; SMB, 8; AsL, 34; GGV, 75, 131; FMIL 1844, 151; AsF, 119; FMIL 1847, 157; FilDA, 144; CA 1855, 171; **proverbium** HO,

117; CTT, 201; **proverbiu** MN 1836, 41, 44; BG, XVII; TR 1855, 44; VO 1857, 5; pl. **proverbii** DO, 26; MCR, 166; CDCE, 167; FMIL 1844, 160; **proverb** MCB, 33, 170; MFV II, 36v, 175r; PIU III, 109; CBD, 19; GC V, 261v; MCL 1838, 15; SMA, 112; MCL 1839, 614; DL, 90; IL 1840, 103; FMIL 1840, 280; CDCE, 48; DE, 30, 140; pe la 1840 forma era frecventă; **provorbă** CA 1852, 95; AsPR, 12; CA 1854, 129; CA 1859, 23; AsAL, 16; CA 1862, 3. (Cf. lat. *proverbium*, germ. *Proverb*, fr. *proverbe*).

PROVERBIAL adj. **proverbial** GC V, 261v; DE, 30; NV, 337; LS, 101; SCC II, 381; Z 1856, nr.24, 4; LIT, 100, 252; T 1857, nr.35, 1; PBV, 356; NPT, 346; PD, 529; **provorbial** CA 1850, 27. (Cf. fr. *proverbial*, lat. *proverbialis*).

PROVIDENŢĂ s. **providenţă** VOG, 1; CNB, 139; PVV, 2v; PP, XI; PDP, 120r; GC V, 261v; MN 1836, 67; FMIL 1847, 159; PDC, III; LS, 68; StDR, 219; BMN I, 58; RL, 157; Z 1856, nr.1, 2, nr22, 1; LIT, 310; PBV, 356; D 1860, 98; **providenţie** IO, 41; BGV, 55v; CLV, 142r; BRD, 24; AR 1829, 118; AR 1832, 85; GG, III; SHI I, 10; CCF, 103; CA 1858, 18; **prevedenţie** (*pronie*) DCP, 143; **provedinţă** (*pronie*) CR 1829, 180; FL, 36; **provedinţă** LME, 47; CR 1831, 3; SPV, XIV; BM, 8, 34; PPT, II; ECS, 127; AS, 16; HMN, 14; KCL, 30; API, 75, 124; FMIL 1844, 22, 177, 325; BPA, 43; HMV I, 24; SCMI, 16; MEN I, 31; forma era frecventă pînă la 1860; **provedinţă, providenţă** NV, 337; **provedenţă** SPV, XIX, 139; BFI, 29, 33, 43; DFI II, 50, 59; **providinţă** DE, 314; EOI, 182; SCC I, 185; SCC II, 383; CFZ, 169; BBR, 166; **prevedenţie, provedenţie, prevedenţă, providenţă** GC II, 33v; **provedere** LME, 35; FMIL, 23; **provedenie** EAM, 18. (Cf. fr. *providence*, it. *provvidenza* şi *providenza*, lat. *providentia*).

PROVIDENŢIAL adj. **providenţial** MID I, 2; DFL, 139; LS, 62; SCC I, 275; SSC, 115; LIT, 34; DILB I, 210; C, 135; PD, 529; **provedinţial** MEN II, 163; **providinţial** DFL, 137; SSC, 1; **providencial** JA, 122. (Cf. fr. *providentiel*, it. *provvidenziale*).

PROVINCIAL **1.** s. **provinţialişii** DOB, 6; **provinţial** CIRA, 209; AIR I, 26; FMIL 1840, 354; AFH, 14; NPT, 252, 285; **provincial** MIR, 34; BAR II, 25; FMIL 1847, 21; SIT, 306. **2.** adj. **provinţialicesc** RPT, 2; RPV, 7; **provinţialnicesc** CML, 2; **provinţialnic** DOA, 30; TAI, 18; BRD, 94; **provinţial** MPI, 77, 86; BRD, 45; BR 1829 I, 29; CR 1830, 50; AR 1830, 56, 123, 369; GC V, 264r; AR

1834, 119; GT 1838, 1; MCL 1839, 599; VVP, 114; DL, 85; forma era folosită pînă spre 1860; **provincial, provinţial** NV, 337; **provincial** SIT, 200; KDP, 98; GPG2, 23; PD, 529. (Cf. lat. *provincialis*, germ. *provinzial*, fr. *provincial*).

PROVINCIALISM s. (Lingv.) **provinţialism** BDL I, 28v; FMIL 1840, 196; EP I, 2; FMIL 1844, 71; BG, 3, 98; StDR, 219; RL, 340, 348; **provincialism** FMIL 1847, 109. (Cf. fr. *provincialisme*, germ. *Provinzialismus*).

PROVIZIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. şi **provizie** FNPB I, 116r; RA, 50; OAI, 1, 2; BD II, 257; CR 1829, 11; AR 1829, 7, 69, 230; CR 1830, 369; AR 1830, 118; GC II, 34r; MRC, 200; SPV, 173; FTP IV, 34; FEA, 30; CIRA, 274; SGR II, 108; GG, 36, 142; MN 1836, 17, 92; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **provizie** *şi* **provizion** GC II, 35r; **provisie** HMV I, 51; BDJE, 71; BIP, 80; PD, 530; **provizion** IRV, 107v; BAR II, 148; LOA, 102; RSM, 31r; AR 1834, 279; SR, 54; AR 1837, 266; NPC, XIII, 84, 86; IL 1840, 6; MSP, 7; AsF, 75; JDS II, 439; FMIL 1847, 7; CA 1856, 46; **proviziune** GRR, 211; RL, 389; Z 1856, nr.4, 2; JA, 55; INB 1859, 14, 60; **provisiune** BMN I, 67; TR 1854, 142; SPB, 294; DCB IV, 66. (Cf. fr. *provision*, lat. *provisio*, germ. *Provision*).

PROVIZOR s. (Adm.) CP II, 58, 59; OMT, 101; BD II, 257; AR 1834, 375; RSM, 19v, 28v, 29v, 33v; LOA, 91, 101, 102; ROI2 III, 88; VVP, 114; PBV, 356. (Cf. lat. *provisor*, germ. *Provisor*, fr. *proviseur*).

PROVIZORIU, -IE adj., adv. **vremelnic**, **-ă** LP, 11; NP, 30; PIU III, 78; ROB, 3; *slujbă* **provízorească** CP II, 62; *cîrmuire* **provizoară** CR 1830, 15; **provizor**, **-ă** CR 1831, 56; RL, 53; RAM, 16; BEC, 389; **provizor** (**vremelnic**) AR 1832, 110; **provizornic, -ă** CR 1829, 238; AR 1829, 116, 124; CR 1830, 97; AR 1830, 153, 157, 362, 369, 379; AR 1837, 53, 57, 225, 326; BFO 1843, 143, 167; CA 1851, 27; GM 1854, 1, 4; CA 1856, 59; Z 1856, nr. 31, 1; **provizornic** (**vremelniceşte**) AR 1830, 180, 567; AR 1839, 78; **provizoric**, **-ă** AR 1830, 360, 379; CR 1831, 56; AsE, 6; CA 1858, 64; **provizoric (vremelnic)** CR 1830, 168, 236; CR 1831, 45; **provizoric (vremelniceşte)** CR 1830, 102; **provizoriu**, **-ie** AR 1829, 87; MN 1836, 52; GT 1838, 20; FMIL 1844, 377; NV, 337; SCC I, 120; CFZ, 92; RL, 12; Z 1856, nr.1, 2, nr.3, 4, nr.30, 4; PBV, 356; D 1858, 3, 10; BEC, 271, 291; **provizoriu**, **-ie (vremelnic**, **-ă)** CR

1830, 74, 192; AR 1830, 147; AR 1832, 315; AR 1834, 84; ROI2 VI, 5; **provisoriu**, **-ie** FMIL 1847, 77; BIP, 16, 82; TR 1854, 16; DIB, 642; R 1857, nr.22, 3; WCP, 10; D 1858, 6; BEC, XLII, 47, 59; PD, 530. (Cf. lat. *provisorius*, germ. *provisorisch*, fr. *provisoire*).

PROVOCA vb. GC V, 261v; AsP, XVI; AsFA, XVI; FMIL 1840, 121, 354; CD, 93; RCM, 141; FMIL 1844, 321; MID I, 80; FMIL 1847, 133; BG, 212; KDP, 99; CDR, I; BIP, 56; NV, 337; LS, 50; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *provoquer*, lat. *provocare*).

PROVOCANT adj. StDR, 219. (<fr. *provocant*).

PROVOCATOR adj. **provocător** BCD, 314; SMB II, 484; LIT, 240; **provocator** DIB, 506; VO 1857, 11; PD, 530. (<fr. *provocateur*).

PROVOCAŢIE s. **provocaţie** MIM, 53; GC V, 261v; AR 1839, 173; SIT, 127; NV, 337; StDR, 219; RL, 400; APS, 65; PD, 530; **provocăciune** DFL, 26, 92. (Cf. lat. *provocatio*, fr. *provocation*).

PROXIM adj. **cel mai de aproape** MF II, 9v; **prosim** DFL, 81. (<lat. *proximus*).

PROXIMITATE s. NV, 330; SSC, 148; PD, 523. (<fr. *proximité*).

PROZAIC adj., s. („scris în proză; fig. peiorativ, prozator”) **prozaíc** GC V, 261v; **prozaic** GG, 189; AR 1837, 216; FL, 12; FMIL 1840, 97, 98, 99; API, 26; AsL, 45; HP, XIX; IGE, 365; FMIL 1844, 369; FMIL 1847, 185; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **prosaic** SGR III, 44; BDJE, 82; SIM, 133, 148; CGR, 243; NV, 335; BMN II, 86; SMB II, 474; RL, 303, 315; INB 1859, 71; PD, 526. (Cf. fr. *prosaïque*, lat. *prosaicus*).

PROZATOR s. **prozator** GC V, 261v; **prosator** ASI, pf.1; PD, 526. (<fr. *prosateur*).

PROZĂ s. **proză** SPBA, 99; MG I, 38; PCB, 139; CR 1829, 130; CR 1830, 331; MN 1836, 9; FTP I, 46; ELS, 3; MAE, 53; MBG, 31; ECS, 7; AS, pf.; AR 1837, 92; HMN, pf.; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **proză** *sau* **prosă** GC V, 261v; **prosă** NV, 335; CGR, 240; AAR, 79; D 1860, 361; PD, 526. (Cf. fr. *prose*, lat. *prosa*).

PROZELIT s. **proselit** BPN II, 320; BD II, 256; LB, 534; GC V, 270v; NV, 335; DILB II, 233; PD, 526; **prozelit** FL, 26; BC, 40;

PBV, 357; **prosilit** AR 1832, 10; StDR, 223; **prozilit** AR 1841, 191. (Cf. lat. *proselytus*, fr. *prosélyte*).

PROZELITISM s. **proselitism** GC V, 270v; MEN II, 227; NV, 335; GCB II, 230; **prozelitism** FMIL 1840, 357. (Cf. fr. *prosély-tisme*, it. *proselitismo*).

PROZODIC adj. **prosodiacesc** EBG, 71v; **prosodicesc** CSM, 341; **prosodíc** GC V, 270v; **prosodic** EP II, 153; NV, 335; PBV, 359; PD, 527; **prosodial** SGR I, 14; **prosodiac** SGR I, 57; IGE, 306, 309. (Cf. lat. *prosodiacus* şi *prosodicus*, gr. προσωδιακός, germ. *prosodisch*, fr. *prosodique*).

PROZODIE s. **prosódie** EBG, 11v, 12v, 19v, 115r; BV, 6v; BE, 28v; MGR, 116r, 133r; VOG, 102; BPR, 21; ISF, 7; TGR, 6; DGR, XV, 2; **prosódia** *sau* **sprecîntarea** MGR, 4r, 116r; **prosodie** ABCA, 57; SPP, 3; RIG, 23r; BTG, 98v; BD II, 256; DGR, 201; PP, V; EGR, IX, 157; GC V, 270v; SGR I, 1; SGR III, 1; GRA2, 1r; AR 1837, 316; GRN II, 78, 99; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **prozodie** RNA, pf.; VVP, 114. (Cf. lat. *prosodia*, gr. προσῳδία, germ. *Prosodie*, fr. *prosodie*).

PRUDENT adj., s. **prudente** sg. IO, 41; CA 1853, XXVII; **prudent** (*cu înţălepţie*) FDB, 95; **prudent** GC V, 279r; SHI II, 187; NV, 338; BRA, 8; StDR, 226; RMS, 13; CFZ, 173; CEF, 100, 120; RL, 408; R 1857, nr.3, 1; BEC, XXIII; PD, 530; **prudint** D 1859, 160. (Cf. lat. *prudens, -ntis*, fr. *prudent*, it. *prudente*).

PRUDENŢĂ s. **prudenţie** IO, 41; MFV II, 171v; CA 1847, 47; FMIL 1847, 100; StDR, 226; PFHM I, 184; SCC I, 220; SCC II, 344; JA, 162; **prudenţă** GC V, 279r; MN 1836, 87; BDJE, 44; SIT, 33, 123, 197; LS, 125; RMS, 12; Z 1856, nr.15, 4, nr.35, 3; LIT, 54, 98, 243; VO 1857, 1; AVP, 19; PIC, 19; PD, 530; **prudenţă, prudinţă** NV, 337; **prudinţă** BRA, 8; RMS, 7, 246; RL, 261; CEF, 46; D 1859, 160. (Cf. lat. *prudentia*, fr. *prudence*, it. *prudenza*).

PSEUDO **pseudo-***paltin* BDZ, 21; **pseudo-***maghistri* DOA, 35; **pseudo-***Dimitrie* CIRA, 147; **pseudo** *scorpione* CIN, 205c cf. şi 254, 261; **pseudo***scorpie* StIN, 130; **pseudo-***profet* RL, 26; **psevdo** *cărbune pămîntos* CIN, 402; **psevdo***morfoză* CIN, 428; **psevdo-***sperm* FBE, 82r. (Cf. lat. *pseudo-*, gr. ψευδο-, fr. *pseudo-*, germ. *pseudo-*).

PSEUDONIM s. **psevdónim** GC VII, 418r; **pseudonim** DL, 82, 83; FMIL 1844, 281; StDR, 226; TR 1854, 369; DCB IV, 96; PD,

531. (Cf. gr. ψευδώνυμος, fr. *pseudonyme*).

PSEUDONIMIE s. **psevdonimie** GC VII, 418r; **pseudonimie** DL, 82. (Cf. gr. ψευδωνυμία, fr. *pseudonymie*).

PSIHIC adj. **psihicesc** CCF, 14; **psihic** CCF, 45; SMA, 189, 227; VM, 43; DFL, 21; CGR, 26, 131; CFZ, 12, 19; VMP, 20; AML, 32; **psikic** DFL, 11, 21, 28. (Cf. germ. *psychisch*, fr. *psychique*).

PSIHOLOG s. **psiholog** GC VII, 418r; BIF, 19; PBV, 362; **psicolog** NV, 338; SCC II, 300; **psihologist, psiholog** PD, 531. (Cf. fr. *psychologue* şi *psychologiste*, it. *psicologo*).

PSIHOLOGIC adj. **psihologhicesc** MPI, 21; MSS, 7; MF I, 76v; **psihologíc** GC VII, 418r; **psihologicesc** GC VII, 418r; EOI, 191; PBV, 362; **psihologic** FL, 12; FMIL 1840, 136; EOI, 74; MEN I, 188; WPM, pf.3; BIF, 12; CFZ, 13; PBV, 362; INB 1859, 3; CA 1862, 46; PD, 531; **psihologhic** AsL, 64; CFZ, 19, 72; **psicologic** DFL, 12, 25, 62. (Cf. germ. *psychologisch*, fr. *psychologique*, it. *psicologico*).

PSIHOLOGICEŞTE adv. **psihologhiceşte** MPI, 23; **psihologiceşte** PBV, 362.

PSIHOLOGIE s. **psihológhie** EBG, 14v; BLM, 17; **psihologhie** GRA, 8v; ME, 202; HFP, 63; MF I, 78v; MF III, 4r, 13r; CCF, 87; VCL, 8r; VM, 24; CFZ, 11, 15; **psihologie** GC VII, 418r; RB, 255; MEN I, 159, 284; EPD, XVII, 276; VM, 27; VCL, 3v, 68r; StDR, 226; PBV, 362; PD, 531; **psicologie** DFL, 7, 10; BIP, 115, 229; NV, 338; DCB IV, 130; D 1860, 389. (Cf. germ. *Psychologie*, fr. *psychologie*, it. *psicologia*).

PUBLIC s. Vezi *Împrumut. I*, p. 97. Cf. şi **publică** APC, 18v, 294v; DSM, 46; CP I, 77; NID II, 185v; IFA, 138v; OP, 5r; MIR, 304; MIB, 98; SCS, 13; AOS, 35, 52, 112; CCI, 7, 9, 61; MG II, 15; CCM, 5, 45; **publícă** CP I, 51; CP II, 12, 36; **publicum** RPL, 1; VPP, ded., pf., 280, 287; AAM, 9; BRD, 11; BAR I, 70; SR, 39, 44; FD I, 67; **publícum** KIT, ded.; **public** OPB, 65; DSM2, 51; MIR, 339, 356; TAI, 4; IRF, 33; RA, 10, 46, 51; FDB, 35; SPBA, 23; TVM, 11; BGV, 38v; CLV, 141r; PIU III, 87; CIF, 80; DCN, 3; AAM, 5, 8; SPG, 3; CR 1829, 5, 75, 122; AR 1829, 28, 252; BR 1829 I, 11; BR 1829 II, 4; NMP, 3, 16; pe la 1830 forma era frecventă; **public (obşte)** DOA, 17, 22; MFV I, 15r, 109r, 124r; **public**, *public* GC V, 160r. (Cf. lat. *publicus* şi *publicum*, germ. *Publikum*,

fr. *public*, it. *pubblico*).

PUBLIC adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 97. Cf. şi **de obşte** (**public**) IIS, 10; **public** (**de obşte**) FTM, 27; VPP, 43; NMP, 22; BAR I, 27; **obştesc** APC, 55v, 117v; GIC, 195; **public** (**obştesc**) NMP, 3; GT 1838, 7; **public** DSM2, 51, 58; CP I, 45, 51; OMT, ded., 23; MIR, 134; CL I, 12, 79; CL II, 134; MIB, 105; TAI, 34; DOA, 37; RA, 35; FDB, 113; FTM, 32, 77, 217; DO, 83; LC, 1, 97; VPP, 62, 284, 287; MPI, 5, 6; SPBA, ded., 100; BR 1821, 6; CRac, 9; pe la 1820 forma era frecventă; *lucru* **publico** PV, 45; *asupreala* **publecă** CP I, 46; **publíc** CP I, 24, 54, 56, 57; CP II, 13, 52, 129; PIM, 3; RA, 85; DO, 51; CTT, 116, 171, 187; **public, publicesc** GC V, 160r; **publicesc** BFO 1833, 36; ROI2 III, 107. (Cf. lat. *publicus*, germ. *publik*, fr. *public*, it. *pubblico*).

PUDIC adj. DCB II, 269; PD, 532. (Cf. fr. *pudique*, lat. *pudicus*).

PUDOARE s. SMB II, 403; DIB, 324; CEF, 79; DILB IV, 205; LIT, 54, 85, 343; R 1857, nr.37, 4; BBR, 44; VMP, 276; PD, 532. (Cf. fr. *pudeur*, lat. *pudor*).

PUERIL adj. DFL, 189; CFZ, 156; PD, 532. (<fr. *puéril*).

PUNCTA vb. **punctui** *şi* **punta** GC V, 150r; **punctui** VVP, 116; **puncta, punta** PBV, 365; **punctua, puntua** PTP, 107. (Cf. fr. *ponctuer*, it. *puntare*).

PUNCTARE s. **puntuire** MG III, 131; **punctuire** VVP, 116; **punctare** PBV, 365.

PUNCTAT adj. **puntat** GF, 98r; VDA, 7; PBM, 52; **punctat** LPT, 35; SGM, 12; CGR, 218; CA 1851, 87; **puntuat** BG, 207; PTP, 59. (Cf. fr. *ponctué*, it. *puntato*).

PUNCTUAL adj. **puntual** GC V, 150r; **pontual** BIP, 29; **punctual** NV, 339; PBV, 365; **puntual, punctual** PD, 533. (Cf. fr. *ponctuel*, it. *punctuale*).

PUNCTUALITATE s. **punctualitate** GC V, 150r; CD, 6; NV, 339; C, 16; PBV, 365; CA 1860, 90; **puntualitate** ROM, 10, 45; RBM, 29; PD, 533; **pontualitate** SCC I, 238; Z 1856, nr. 40, 3; **ponctualitate** BEC, 220. (Cf. fr. *ponctualité*, it. *puntualità*).

PUNCTUAŢIE s. **puntuaţie** EGRM, 27v, 43v; EGR, XV, 160; FGP, 15; GR, 83; GRN II, 78, 107; IGE, 9; PGR, 125; PBM, 147, 219; AGI, 158; APS, 6; **puntuaţie, puntuăciune** StDR, 227; **puntuaţiune** PTP, 1, 32; **punctuaţie** GC V, 150r; GTN 1835, 11;

MN 1836, 70; HGL, 3; RCM, V; CGF, 139; BIP, 11; NV, 339; GR XII, 94; PBV, 365; RIT, 11; **puntuaţie, punctuaţie** PD, 533; **puntaţiune**, supl. la nr.40. (Cf. fr. *ponctuation*, it. *puntuazione*).

PUPĂ s. (Mar.) FTM, 18; CR 1830, 162; GC V, 150v; FTP I, 75; BDJE, 104; LMS, 11, 42; GRR, 173; DILB II, 233; LIT, 151; DCB II, 273; PD, 533. (Cf. it. *poppa*, fr. *poupe*).

PUR adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 264. Cf. şi **curat** EBG, 119v; HFP, 122; MF I, 53r; MF III, 29v; RSM, 41v; TGA, 2; RB, 399; CCF, 4; VL, 25r, 30v, 54r; cuvîntul era folosit pînă spre 1860; **pur** BDL III, 834v; SGR I, 63; PGRL II, 1; VL, 3r, 6r; AF, 74, 97, 104; SIT, 81, 122; BP, XVII, 231; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *purus*, fr. *pur*).

PURIFICA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 264. Cf. şi **purifica** SIT, 316, 323; BP, IX; DILB I, 210; PD, 534.

PURIFICAŢIE s. GC V, 152r; RPV, 5; PD, 534. (Cf. fr. *purification*, germ. *Purifikation*).

PURISM s. (Lingv.) **purism** GC V, 152r; MF III, 51r; RL, 120; PD, 534; **curăţism** (**purism**) RL, 191. (Cf. fr. *purisme*, germ. *Purismus*).

PURIST s. **purist** GC V, 152r; FMIL 1844, 241, 410; FMIL 1847, 78; PD, 534; **curăţitor** (**purist**) RL, 178. (Cf. fr. *puriste*, germ. *Purist*).

PURITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 264. Cf. şi SGR III, 17; PGRL II, 1; DFL, 160, 175; SIT, 132; SCC II, 379; CFZ, 38, 162; LMG, 93; D 1860, 396; AML, 127, 133; PD, 534. (Cf. şi lat. *puritas*).

PUSTĂ s. SEC, 16; OCE, 26; LB, 564; GIC, 166; TSVM, 26; GMNP, 220v. (<magh. *puszta*).

R

RABARBARĂ s. (Bot., Med.) **răbarbură**, **rebarbură** LB, 571, 578; **rabarbară** GC V, 291r; TAA, 31; **rubarbă** (*revent*) BFO 1843, 142; **rebarbără** (*ravenă*) FilDA II, 94; *revent* (**rebarbară**) PMC II, 4; **rebarbară** SIM, 97; PBV, 379; CA 1862, 24. (Cf. lat. *rhabarbarum* şi *rheubarbarum*, germ. *Rhabarber*, it. *rabarbaro*, fr. *rhubarbe*).

RABAT s. (Comerc.) **rabato** JDS II, 440; **rabat** StDR, 228; PBV, 377. (Cf. germ. *Rabatt*, fr. *rabat*).

RABIN s. (Relig.) **rabin** CL I, 51; FEA, 22; AR 1835, 96; VVP, 119; PBV, 377; PD, 535; **rabín** SPBA, 19; **ravi**, **ravin** LB, 577. (Cf. lat. *rabinus,* germ. *Rabbiner*, ngr. παββῖνος, fr. *rabbin*).

RABINIC adj. **rabiníc**, **rabinesc** GC V, 291r; **rabinic** VVP, 119; PBV, 377. (Cf. fr. *rabbinique*, germ. *rabbinisch*).

RACHETĂ[1] s. (Milit., Pirotehn.) **rachetă** IRF, 83, 90; **rachetă** AR 1829, 50; AR 1830, 47; AR 1837, 78, 247, 336; StDR, 228; SCC II, 110; CA 1854, 132; GM 1854, 307; **rachetă** (*făşie de artifiţie*) AR 1837, 88. (Cf. germ. *Rachete*, rus. ракета).

RACHETĂ[2] s. (Sport) GC V, 287r. (<fr. *raquette*).

RACONTA vb. („a povesti, a expune") INB 1859, 43, 146; PD, 535. (<fr. *raconter*).

RADĂ s. (Mar.) SIT, 276, 277, 298, 310; LS, 43; Z 1856, nr. 2, 3; LIT, 26. (<fr. *rade*).

RADIA vb. **razia** DFL, 182; **radia** SMB II, 485; DILB I, 210; DCB I, 48. (<fr. *radier*).

RADICAL adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 265. Cf. şi **1.** (Lingv., „termen de bază într-o familie de cuvinte; rădăcină") *cuvinte* **de rădăcină** OV, 9; *verburi* **de rădăcină** (**radicale**) DGR, 131; *ziceri* **radicale** (**de rădăcină**) ECS, 42; [părţi de cuvînt] **radicale** GRN I, 8; *literă* **radicală** FMIL 1847, 217; *verbe* [...] **radicale** (*radicalia*) BG, 109; *ziceri* **radicale** BG, 124; PLB, 25; **radical** GRN II, 81; StDR, 228; PFHM I, XVIII; PD, 535; **rădăcinale** *sau primitive* SGR I, 30; **rădăcinale** *sau simple* PGR, 27; LMS, 42; **rădăcinal** PGR, 5, 131; IGE, 73; IGR, 119. **2**. adj. („de bază, fundamental, esenţial") **radical** GC V, 352v; VVP, 119; FMIL 1840, 65; AsE, 15; CA 1847, 41; FMIL 1847, 96, 97; KDP, 7, 35; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **radical**, **rădăcinar** StDR, 228; **rădical** RL, 409; **rădăcinal** AR 1848, 6; GM 1852, 61. **3.** adj., s. („categoric, hotărît") **radical** RB, nr. 3, 2; GT 1838, 7; RL, 212; LIT, 49.

RADICALISM s. (Polit., Lingv.) **radicalism** FMIL 1844, 63; NV, 339; RL, 225; D 1859, 124; PD, 535; **radicalism, rădăcinism** StDR, 228. (Cf. fr. *radicalisme*, germ. *Radikalismus*).

RADICALIST adj., s. (Lingv.) EV, XXVII.

RADICELĂ s. (Bot.) **radicele** *sau fibre* (*mustăţile rădăcinei*) BIN, 106; **radecele** (*vîrfurile rădăcinei*) INB 1859, 110. (<fr. *ra-*

dicelle).

RADIERE s. („radiaţie”) *după ce au ajuns această* **răziere** *pompoasă*, *aurora boreală se-ngălbini încet-încet* FMIL 1844, 288; *pămîntul prin* **raionare** *se răceşte necontenit* CEG, 2. (Cf. lat. *radiare*, fr. *rayonner*).

RAFINAMENT s. BDJE, 177. (<fr. *raffinement*).

RAFINAT adj. **1**. („curăţat de impurităţi”) **rafinat** CIN, 389; BFO 1843, 237; CA 1848, 81, 99; StDR, 229; R 1857, nr. 16, 4; JA, 96; PBV, 378; **răfenat** VVP, 124. **2**. („fin, delicat, subtil”) **rafinat** MCL 1838, 90, 102; AR 1844, 14; FMIL 1844, 24; HMV II, 32; VN, 10; EPD, 375; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. vb. *rafina* şi fr. *raffiné*).

RAGLAN s. (Vestim.) SAI, 117. (<fr. *raglan*).

RAHITISM s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 265. Cf. şi **raşitism** JA, 7.

RAIL s. („şină de cale ferată”; fig.) **raile** *unui drum de fer* PFM, 5; **railul** (*haogaşul*) *în care are să lunice* CA 1862, 65. (<fr. *rail*).

RAION s. (Adm.) BGO 1844, 78; TR 1854, 35; AML, 43, 46. (Cf. fr. *rayon*, germ. *Rayon*).

RAJAH s. („titlu princiar sau al unor înalţi demnitari în India veche”) **raiah** SPBA, 30; **rajah** PCI, 18, 45. (<fr. *rajah*).

RALIA vb. BPA, 56; GCB II, 231. (<fr. *rallier*).

RALIERE s. **raliare** DILB II, 233; GCB II, 231.

RAMĂ s. („vîslă”) **ramă** BDJE, 118; NV, 339; PD, 535; **remă** AVP, 13. (Cf. fr. *rame*, lat. *remus*, it. *remo*).

RAMOR s. („vîslaş”) NV, 339. (<fr. *rameur*).

RAMPLASA vb. („a înlocui”) **ramplasa** GC V, 287v; PEG, 107; D 1858, 3; RIT, 19, 25; PD, 535; **remplaţa** LS, 96; **remplasa** INB 1859, 56. (<fr. *remplacer*).

RAMPLASANT s. („înlocuitor”) GC V, 287r. (<fr. *remplaçant*).

RANCHIUNĂ s. **rancună** PD, 535. (fr. *rancune*).

RANG s. („Loc ocupat într-o ierarhie; treaptă ierarhică socială; grad; categorie, clasă”) Vezi *Împrumut. I,* p. 97. Cf. şi **rang** APC, 108v; NIU, 123r; GSP I, 166; GSP II, 164; IRV, 27r; MFV II, 89r; MCB, 22; TPE, 26r, 125v; DCN, 22; PSC, 118r; AR 1829, 31; CBD, 58; VSC, 72; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **rangă** BDT, 121r; CP I, 28. (Cf. fr. *rang*, germ. *Rang*, it. *rango*).

RANIŢĂ s. (Milit.) **raniţă** CR 1830, 118; AR 1830, 270; SRM, 89, 195; RBM, 6; FAM, 145; **raniţă**, **răniţi** GC V; PBV, 377; **raniţe** (*geamantane*) RO, 28; **ranţă** SRM, 65, 224, 225, 226; SRI, 27; **ranţie** SRM, 174. (Cf. rus. ранец, germ. *Ranzen*).

RAPACE adj. **răpace** *ghiere* BDT, 191r; *dobitoace* [...] *repitoare* sau **rapace** DO, 50; **rapace** PD, 535. (Cf. lat. *rapax*, fr. *rapace*).

RAPACITATE s. SMB II, 338. (<fr. *rapacité*).

RAPEL s. **1**. (Diplom.) *scrisori de* **rapel** (*chemare îndărăpt*) AR 1834, 160, cf. şi 218. **2**. *un* **rapel** *la păzirea regulamentului* RAM, 6. (<fr. *rappel*).

RAPORT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 265, şi *Împrumut. I*, p. 97-98. Cf. şi **1**. (Adm., Milit.; „relatare") **răport** VIC, 146r; FLG, 46; AR 1829, 66, 93, 124; AR 1830, 92, 197; ROB, 97; **report** IPS, 8; AR 1829, 124; AR 1830, 92, 182; TIV, 161; FMIL 1847, 72; SIM, 86, 95; **report**, **raport** GC V, 121r; **raport** FLG, 53; VSN, 305r; CR 1829, 11, 35, 58, 72, 309; AR 1829, 18, 21; CR 1830, 108; AR 1830, 47; ROB, 17, 33, 104, 159; LOA, 6, 27, 32, 90, 91; LO, 10; CIRA, 310, 334, BFO 1833, 24, 41; 55; CPI, 182, 261; ELS, 9, 13; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. **2**. („legătură între două sau mai multe persoane, instituţii, obiecte, noţiuni etc.; relaţie") **raport** SPBA, 90; CLV, 138v, 140r; MCB, 148; EGRM, 1r, 19v; PCB, 131; HFP, 93; CR 1829, 183; FGP, 15; GPE, 2; FTP I, 33; FTP II, 193; CIRA, 8, 87; GG, XIII. (Cf. lat. *reportum*, germ. *Report* şi *Rapport*, fr. *rapport*).

RAPORTA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. şi **1**. (Adm., Milit.; „a relata") **răportui** AR 1829, 131; AR 1830, 379; CR 1831, 31; SPV, 166; ROB, 77, 119; CPL, 12; JA, 59; **reportui** AR 1829, 60; AR 1830, 48, 62, 120, 180; GC V, 121r; SIC, 22; **raporturi** CR 1830, 204; AR 1830, 161; ROB, 120; BFO 1833, 55; RSM, 13r, 17r; ROI VIII, 23, 26, 39; AR 1837, 181; RB, 314; CD, 6, 46; forma continuă să fie folosită pînă spre 1860; **raporta** ROB, 7, 196; CPL, 53; MN 1836, 8; CCB, 58; FMK, 18; SRM, 135; MEN II, 172; NV, 340; BCD, 13, 62, 70; LS, 22; CA 1851, 46; pe la 1850 forma era frecventă; **răporta** ROB, 157; LOA, 24; CPL, 55; LO, 11. **2**. („a stabili un raport, o relaţie între două sau mai multe noţiuni, obiecte, fenomene; a se referi") **reportare** (*nu* **reportirui**) IO, 63; **reporta** MF I, 112r, 138r; SIT, 159, 171; MGP, 71, 95; Z

1856, nr. 7, 3; **raporta** GG, 3; MN 1836, 74; MP, 69; IGE, 339; MEN I, 286; CA 1847, 53; SIT, 253; BIP, 22, 71; NV, 340; CA 1855, 149; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. lat. *reportare*, germ. *reportieren*, fr. *rapporter*).

RAPORTOR s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 265. Cf. și („cel care face un raport”) **raportor** CR 1829, 310; PD, 536; **raportător** FTP IV, 152; **raportuitor** RB, 332; **raportator** RAM, 9; BEC, 103, 104, 105. (Cf. fr. *rapporteur*, germ. *Rapporteur*).

RAREFACȚIE s. **rarefacțiune** BMN I, 47; PFM, 382; **rarefacție** PD, 536. (<fr. *raréfaction*).

RAREFIA vb. *onda* **rareficată** PFM, 417; **rareface**, **rarefica** PD, 536. (Cf. fr. *raréfier*, lat. *rarefacere*).

RASTRU s. **rastru** (*greblă*) HPP, 64, 77; **rastri** (*greble*) MVV, 97; **rastu** (*greblă*) BR 1829 I, 3. (<lat. *rastrum*).

RATĂ s. („cotă, parte”) DOA, 16; BD II, 281; LB, 577. (Cf. lat. *rata*, germ. *Rate*).

RAȚIE s. („socoteală, calcul”) *extractușuri din* **rații** [...], *dări de samă*, *adecă* **rații** AIC, 25, 31; *socotelele* (**rațiile**) LSM, 23; **rație** DOA, 45, 46; RA, 8; MIM, 48; BD II, 281; LB, 577. (Cf. lat. *ratio*, germ. *Ration*).

RAȚIOȚINIE sw. **rațioținia** *sau lucrarea minții* VA, 189; **rațioținie**, *încheiere raționară* StDR, 229. (<lat. *ratiocinium*).

RAVAGIU s. NPT, 231. (<fr. *ravage*).

RAZANT adj. *incidenție* **razantă** PFM, 445. (<fr. *rasant*).

REABILITA vb. BEC, 141, 279, 332, 417. (<fr. *réhabiliter*).

REACȚIE s. Vezi *Form. term. șt.*, p. 266-267. Cf. (și cu sens politic) **reacție** (*fapte de răsplătirei*) AR 1832, 166; **reacție** AR 1830, 504; GC V, 291v; FMIL 1840, 206; MID I, 116; MEN I, 103; MEN II, 112, 138; CPH, 55; SCC II, 3; RL, 102, 226, 339, 347; PFM, 189; PBV, 378; CA 1858, 88; D 1856, 161; PD, 537; **reacție**, **reacciune** StDR, 230; **reacțiune** DIB, 183; LIT, 15, 344; INB 1859, 3; D 1860, 85, 97; AML, 170; CA 1862, 48.

REACȚIONA vb. Vezi *Form. term. șt.*, p. 267. Cf. și GCB II, 232.

REACȚIONAR adj., s. **reacționar** KDP, 6; NV, 340; StDR, 230; RL, 191, 226; DIB, 139, 140, 286; SPB, 237; PBV, 378; PD, 537; **reacțiunar** Z 1856, nr. 50, 34.

REAGENT s. (Chim.) **reaghent** Prop. 255; PSE, 147; **reagent**

HMV II, 60; **reaghens** AML, 132; **reaghent**, **reagent** StDR, 230. (Cf. germ. *Reagens*, lat. *reagen*).

REAGENŢĂ s. (Chim.) **reaghenţie** AR 1830, 236; DIR, 101; AML, 126; *hîrtie de* **reagenţie** FMIL 1844, 58; **reagenţie** AML, 9, 11, 126; **reagenţă** AML, 131. (Cf. germ. *Reagenz*).

REAL s. („monedă spaniolă”) **rial, rialuri** CR 1829, 58, 314; CDCE, 26, 70; **riali** RBT I, 52; **real** AR 1830, 84; FL, 31; StDR, 230. (Cf. ngr. ῥιάλι, fr. *réal*, sp. *réal*).

REALGAR s. (Mineral.) CIN, 453; PFHM I, 204. (Cf. fr. *réalgar*, germ. *Realgar*).

REALŢA vb. RMS, 65; RL, 434; LIT, 237; BBR, 60, 137. (Cf. it. *rialzare*).

REAPARIŢIE s. **reapariţiune** DFL, 54; **reapărare** R 1857, nr. 13, 1; **reapariţie** PD, 537. (Cf. fr. *réapparition*).

REAPELA vb. („a rechema”) CV, 31. (<fr. *réappeler*).

REASIGURA vb. GC VI, 33r; CCB, 164; SIT, 28; CR 1848, 20; PCI, 30; LS, 113; LIT, 209. (Cf. fr. *réassurer*).

REBELANT s., adj. **rebelant** EDE, 82; GSP I, 164; BR 1829 II, 32; CR 1831, 30, 52; FMIL 1847, 19; **rebeliant** BRD, 84; BR 1829 I, 19; BR 1829 II, 32; SPT, 30, 41, 121; **rebelanşi** pl. BRI, 61.

REBELIOS adj. BR 1829 I, 20. (Cf. lat. *rebelliosus*).

REBELIST s. adj. **rebelist** GSP I, 212; GSP II, 81, 173; CDA, 120, 176; BPN I, 83; BPN II, 241, 256; CR 1830, 236; GC V, 309r; FTP I, 83; FTP IV, 127; PAMR, 50; FL, 36; GT 1838, 30; *noroade* [...] **rebelişte** FTP II, 198.

RECAPITULA vb. **recapitului** AsAl, 60; **recapitula** DFL, 199; BDJE, 67; NV, 341; StDR, 233; SAP, 148; SMB I, 30; RL, 387; DIB, 456; CA 1855, 40; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *récapituler*).

RECAPITULATIV adj. *încheiere* **recapitulativă** GRR, 77. (<fr. *récapitulatif*).

RECAPITULAŢIE s. **recapitulaţie** GC III, 31v; AR 1834, 80; EP II, 143; MEN II, 324; NV, 341; BCA, 512; StDR, 233; pe la 1850 forma era frecventă; **recapitulaţiune** GRR, 77. (<fr. *récapitulation*).

RECENT adj. NV, 408; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 2, 1; PD, 538. (<fr. *récent*).

RECEPTA vb. **recepe** CV, 30, 34; DFL, 24, 25, 53, 191; NV,

341; **recipe** PD, 538; **recepta** NV, 341. (<Cf. lat. *recipere* şi *receptare*).

RECEPTIVITATE s. **receptivitate** (*însuşirea de a priimi*) HMV I, 197; **receptivitate** DFL, 27; KFL, 51; WMM, 47; CA 1862, 48. (Cf. lat. *receptivitas*, fr. *réceptivité*).

RECEPTOR s. (Tehn.) **reţeptor** CD, 28. (Cf. germ. *Rezeptor*, fr. *récepteur*, lat. *receptor*).

RECEPŢIE s. *duminica se vor face obicinuitele* **resepţii** AOD, 4; **recepţie** NV, 341; PD, 538; **recepţiune** (*primire*) GRR, 235. (<fr. *réception*).

RECHEMA vb. **1**. („a chema îndărăt") **rechema** CR 1829, 32; GC III, 70v; BAR I, 23; AR 1835, 68; SHI II, 63 bis; BDJE, 138; SIT, 21; SIM, 123; KDP, 73; BIP, 8; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **răchema** CA 1852, 34. **2**. („a reaminti, a evoca) **răchema** BDL I, 62v; **rechema** AR 1830, 182; FTP II, 177; FMIL 1840, 2; HBN, 108; BP, 4, 84; AF, 148; PS, 26; BPB, 40; LS, 66. (Cf. fr. *rappeler*, it. *richiamare*).

RECHIZITORIU s. (Jur.) **recvizitoare** pl. GRR, 229; **recuisitoriu** PD, 543. (<fr. *réquisitoire*).

RECHIZIŢIE s. **1**. („cerere în scris") **recviziţie** PFBA, 694v; **recuiziţie** GC V, 295v; PD, 543. **2**. (Adm.) **recviziţie** AR 1830, 513; **recuiziţie** RL, 42. (Cf. lat. *requisitio*, fr. *réquisition*).

RECIF s. (Geol.) *bănci sau* **rescive** *de mărgeane* BMN II, 166. (Cf. fr. *récif*, *rescif*, *ressif*).

RECIPISĂ s. *o* **reţepise** *sau cvietanţie* RJ, 367; **recepise** (*adeverinţă de priimire*) ESI, 18; *scrisori* (**răţăpise**) ISB, 1; **răţăpisă** CIM, 5; **reţepis** CCI, 6; CCM, 4; **reţipis** JDS II, 440; **reţipisă** StDR, 242; **recepisă** GC V, 309r; SRM, 140; PD, 538; **recepise** RAM, 14; **recipisă** PBV, 386; RF, 16, 39; **ricevută** GC V, 309r, 312r; **reţivută** JDS II, 440. (Cf. lat. *recepisse*, germ. *Rezepisse*, fr. *récépiss*é, it. *ricevuta*).

RECIPROCITATE s. **reciprocitate**, *mutualitate* GC V, 309r; **reciprocitate** VVP, 121; BGO 1840, 306; SMR II, 18; AsL, 80; FMIL 1844, 139; NV, 341; StDR, 243; TR 1854, 101; RL, 295; CA 1855, 127; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **reciprocitate** (*împrumutare*) FMIL 1844, 139; **reciprocitá** AR 1834, 70. (Cf. fr. *réciprocité*, lat. *reciprocitas*, it. *reciprocitá*).

RECITATIV s. **reţitatif** (*un fel de cîntec nesupus măsurilor, ce*

povestitor) IRV, 208r; **recitativă** MCL 1839, 293; NV, 342; PD, 538; **recitativ**, **recitativă** StDR, 243. (Cf. fr. *récitatif*, it. *recitativo*).

RECITI vb. **răciti** MIB, 53; **reciti** GC VII, 133v; BDJE, 100; DIB, 211; PTP, 38. (Cf. germ. *Wiederlesen*, fr. *relire*).

RECITARE s. **recetire** BAR I, 48, 78.

RECLUZIUNE s. (Jur.) BCI, 192. (<fr. *réclusion*).

RECOGNIŢIE s. („recunoaştere, identificare”) DOA, 16; StDR, 234. (Cf. lat. *recognitio*, germ. *Rekognition*).

RECOLTA vb. GC V, 295r; SSC, 81. (<fr. *récolter*).

RECOLTĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 267. Cf. şi GC V, 295r; BGO 1840, 34; BFO 1843, 115, 207; PS, 47; BCD, 379; SSC, 18; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

RECOMPENSAŢIE s. **recompenzaţie** HMV I, 166. (Cf. lat. *recompensatio*, germ. *Rekompensation*).

RECOMPOZIŢIE s. **recompusăciune** DFL, 34; **recomposiţie** PFM, 267; PD, 542; **recomposiţiune** PFM, 455. (<fr. *recomposition*).

RECOMPUNE vb. AsM 73; DFL, 80; CFZ, 9, 85; PFM, 289; CA 1858, 115; CA 1861, 34; PD, 542. (<fr. *recomposer*).

RECONCILIA vb. **reconcilia** DFL, 185; PD, 542; **reconsilia** LIT, 334. (<fr. *réconcilier*).

RECONCILIAŢIE s. **reconsiliaţie** SIT, 25; **reconciliaţiune** BCI, 77; **reconciliaţie** PD, 542. (<fr. *réconciliation*).

RECONCILIERE s. **reconsiliare** LIT, 281; D 1859, an II, 9.

RECONDUCE vb. GF VII, 332r; SIT, 43; CR 1848, 38; CA 1850, 81; DIB, 241; CA 1855, 130. (Cf. fr. *reconduire*).

RECONSTITUI vb. **reconstitua** KDP, 84; GM 1852, 64; RMS, 105; LIT, 300; **reconstitui** C, 17; VO 1857, 2; R 1857, nr. 17, 3. (<fr. *reconstituer*).

RECONSTITUIRE s. **reconstituare** Z 1856, nr. 18, 4; CA 1861, 31.

RECONSTRUI vb. NV, 342; Z 1856, nr. 2, 1; PIC, 76; PD, 542. (<fr. *reconstruire*).

RECONSTRUCŢIE s. **reconstrucţiune** DFL, 196. (<fr. *reconstruction*).

RECOPIA vb. GC III, 131v; PD, 542. (<fr. *recopier*).

RECREMENT s. („gunoi”) **recremînturi** (*stercuri*) MVV, 89. (<lat. *recrementum*).

RECRIMINA vb. NV, 343; DIB, 184; PD, 542. (<fr. *récriminer*).
RECRIMINARE s. DIB, 219.

RECRIMINAŢIE s. **recriminaţie** GC V, 295; C, 4; **recriminaţie**, **recriminăciune** StDR, 234. (Cf. *récrimination*, lat. *recriminatio*).

RECRUT s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. şi **recrut** ATB, 1; CR 1829, 192; CR 1830, 125, 164, 205; AR 1830, 223; GC V, 274v; RO, 10; AR 1832, 171, 313; CIRA, 260; LO, 12; AR 1837, 4, 103; RB, nr. 1, 3, 308, 371; FL, 32; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **regrută** LB, 580; **regrut** BR 1829 II, 8; *tironi* (**regruţi**) BAR II, 165; **răcrut** VVP, 123; **recrută** CA 1859, 70. (Cf. germ. *Rekrut(e)*, magh. *regruta*, rus. рекрут, fr. *recrue*).

RECRUTA vb. **regrutirui** GSP II, 172; **recruta** GC V, 295r; RO, 49; AR 1837, 384 bis; NV, 343; StDR, 234; WAM, 43; LIT, 290; C, 215, 149; PBV, 380; CA 1859, 70; PD, 542; **regruta** TR 1854, 3. (Cf. germ. *rekrutieren*, fr. *recruter*).

RECRUTARE s. **recrutare** (*luare la oaste*) AR 1831, 251; **recrutare** Z 1856, nr. 2, 3, nr. 7, 3; C, 26; PBV, 380; CA 1860, 89.

RECRUTAŢIE s. **recrutaţie** CR 1830, 210; GC V, 295r; RO, 49, 52, 54; AR 1832, 310; CPL, 71 bis; LO, 12, 13; AR 1834, 31; AR 1835, 11; GG, 134, 142; AR 1837, 49, 86, 408; RB, 308; cuvîntul era folosit pînă la 1860; **recrutaţie**, **recrutăciune** StDR, 234.

RECRUTOR s. **recrutator** NV, 343; **recrutător** LIT, 51; PBV, 380. (Cf. fr. *recruteur*).

RECTIFICA vb. **1**. („a îndrepta”) **rectifica** DFL, 66; NV, 343; PFHM I, VIII; CFZ, 131; Z 1856, nr. 31, 2; GCB II, 232; **rectifica** OGD, 255; **rectifia**, **rectifica** PD, 543. **2**. (Chim.) **rectifica** PFHM I, 136. (Cf. fr. *rectifier*, lat. *rectificare*).

RECTIFICARE s. Z 1856, nr. 10, 2, nr. 11, 3; VO 1857, 12; R 1857, nr. 33, 2; DCB, 80.

RECTIFICATOR s. („cel care îndreaptă, rectifică”) NV, 343. (<fr. *rectificateur*).

RECTIFICAŢIE s. **1**. („îndreptare”) **rectificaţie** GC V, 295v; NV, 343; RL, 92; D 1859, 415; PD, 543; **rectificaţie**, **reptifacere** StDR, 235; **rectificaţiune** T 1856, nr. 1, 2. **2**. (Chim., tehn.) **rectificaţie** GC V, 295v; StDR, 235. (Cf. fr. *rectification*, lat. *rectificaţio*, germ. *Rektifikation*).

RECTITUDINE s. **rectitudă**, **rectitudine** NV, 343; **rectitudi-**

ne PEG, 147; PD, 543. (Cf. fr. *rectitude*, lat. *rectitudo*).

RECTOR s. („conducătorul unei şcoli secundare sau de învăţămînt superior") **rector** DC IV, 146r; MIB, 92; AR 1837, 296, 299; ROI2 IX, 9; RB, nr. 34, 3, 254; VVP, 120; BFO 1843, 144; MV, 184; BIP, 61; StDR, 235; CA 1852, 83; Z 1856, nr. 4, 1; PD, 543; **rectór** GC V, 295r. (Cf. lat. *rector*, germ. *Rektor*, fr. *recteur*).

RECTORAT s. FMIL 1844, 167; PD, 543. (Cf. lat. *rectoratus*, germ. *Rektorat*, fr. *rectorat*).

RECUNOAŞTE vb. **1**. („a admite, a declara ca existent, valabil, adevărat") CV, 37; CR 1829, 8, 219; CR 1830, 242; CR 1831, 28; BAR II, 96; AIR I, 41; KMP, 117; HMN, III; FL, 40; RB, nr. 12, 2, nr. 30, 2; FMIL 1840, 23, 142; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. **2**. („a identifica ceva sau pe cineva cunoscut mai înainte, a descoperi, a cunoaşte") GC III, 172r; GTN 1836, 36; BPA, 77; SIT, 41, 58, 128; LMS, 30, 37; NV, 342; CA 1850, 6; PFHM I, VI; PBV, 380; CA 1861, 25; PD, 543. **3**. („a arăta recunoştinţă pentru ceva") TIV, 174; NV, 342; PBV, 380; PD, 543. (Cf. fr. *reconnaître*).

RECUNOŞTINŢĂ s. **1**. („gratitudine") **cunoştinţă** TB, 76v; AAS, 39r; CIRA, 271; **reconesenţie** (*mulţămire*) MFV II, 138r, cf. şi 87v; **răcunoştinţă** POC, 31r; **recunoştinţă** VMG, 302; RBV, 8v; PCB, 153; NMP, 5; CR 1829, 27, 38, 93; CR 1830, 45, 344; GC III, 33; CBD, 74; VSC, 38; VFE, 10; SPV, VII; TAA, 15; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **recunoscinţă** APS, f.t. verso. **2**. (Milit., „recunoaştere") *gheneralul au făcut* o **reconesans** (*adecă iscoadă*) AR 1837, 381. (Cf. fr. *reconnaissance*).

RECUPERA vb. **răcupăra** PAM, 2; **recupera** PD, 543. (Cf. lat. *recuperare*, fr. *récupérer*).

RECUPERARE s. **recupărare** PAM, 1.

RECURGE vb. („a apela la cineva sau ceva") **recurălui** MIM, 53; **recurge** DFL, 80, 93; RL, 174, 426. (Cf. lat. *recurrere*, fr. *recourir*).

RECURS s. **1**. (Jur.) **recursuş** OTB, 9; CMB, 2; RPL, 15; **recurs** CV, 31; PFBA, 631v, 689; DSM 2, 10; CP I, 292, 296, 332; CP II, 214; PM, 8; UT, 32; MIM, 53; BD II, 283; BEC, 222, 440; D 1860, 292. **2**. („recurgere") **recurs** RL, 67; SD 1855, 2. (Cf. lat. *recursus*, germ. *Rekurs,* fr. *recours*).

RECURSUAL adj. (Jur.) FMIL 1840, 356. (<lat. *recursualis*).

RECUZA vb. (Jur.; „a respinge") **recuzarisi** ROI2 VIII, 4; **re-**

chiuzarisi 4, 80, 198, 304; **rechiuza** CA 1855, 156; **recuza** DFL, 12, 33, 121; CCP, 216; StDR, 235; RL, 251; CA 1855, 156; **recusa** BEC, 103, 441. (Cf. fr. *récuser*, lat. *recusare*).

RECUZAŢIE s. (Jur.; „respingere”) **recuzaţie** ROI2 VIII, 4, 27; CCP, 214, 216; StDR, 235; CPO, 97; **rechiuzaţie** AOD, 80, 131, 198. (Cf. fr. *récusation*, lat. *recusatio*).

REDA vb. **1.** („a (se) întrebuinţa”) *verbul se* **redă** *au în plural* [...], *au în singular* SGR II, 11, cf. şi 6; **răda** SGR II, 7. **2**. („a restitui”) SIC, 43; StDR, 232; Z 1856, nr. 1,2. (Cf. lat. *reddere*, fr. *redonner*).

REDIJA vb. („a redacta; a conduce o gazetă”) **redigea** GC V, 309r; BIF, 19; SCC I, 48; RL, 408; DIB, 477; INB 1857, 1; D 1859, 388; PD, 539; **redigui** SMR II, 1; **redija** MID I, 204; RL, 106; **redige** StDR, 232; RL, 373; **rediga** RL, 54, 77. (Cf. fr. *rédiger*, lat. *redigere*).

REDINGOTĂ s. (Vestim.) GC V, 309r; StDR, 232; SMB I, 29; DIB, 578. (<fr. *redingote*).

REDUCTOR adj. (Chim.) *gaz* **reductor** PFHM I, 148. (<fr. *réducteur*).

REDUCŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 267. Cf. şi („micşorare, împuţinare”) **reducţie** IO, 47; BPA, 72, 76; CA 1853, 104; CFZ, 30; R 1857, nr. 27, 4; PD, 539.

REDUNDANT adj. [propoziţie] *reduplicativă* (**rédondante**) [...], *reduplicativă* (**redundantă**) CGR, 140, 144. (Cf. lat. *redundans*, fr. *redondant*).

REDUPLICA vb. **1**. („dubla”) **reduplica** CV, 28. **2**. (Lingv.) **redupleca** CCG, 36, 56. (<lat. *reduplicare*).

REDUPLICATIV adj. GC V, 309r; MF I, 152v; CGR, 140, 144. (Cf. fr. *réduplicatif*).

REDUPLICAŢIE s. (Lingv.) GC V, 309r. (<fr. *réduplication*).

REDUTABIL adj. MEN II, 199; NV, 343; BCI, 134; INB 1857, 20; INB 1859, 7, 157; PD, 539. (<fr. *redoutable*).

REDUTĂ s. **1**. (Milit.) *şanţuri de bătaie* (**reduturi**) KIT, 219; **redut** CR 1829, 10, 45; AR 1829, 109; FL, 23; **răduit** CR 1829, 10; **redut**, **redută** GC V, 309; **redută** AR 1829, 30; AR 1837, 189; StDR, 232; CA 1862, 41; **redută** (*tărie*) AR 1831, 13; **redute** (*meterezuri*), AR 1830, 118, 146. **2**. (Fig., „loc unde se fac serbări, baluri; bal mascat, petrecere”) **redut, redută** GC V, 309r; **redută**

StDR, 232, NPT, 363. (Cf. fr. *redoute*, germ. *Redoute*, rus. редут).

REFECTOR s. **refectoriu** (*sala de mîncare*) LOA, 105; **refectoriu** BIP, 80; PD, 539. (Cf. fr. *réfectoire*, lat. *refectorium*).

REFERADĂ s. („relaţie, raport") BAR I, 57, 59. (<lat. *referada*).

REFERINŢĂ s. **1**. (Mat.) **referinţe** *şi proporţii* [...], **referinţă** *aritmetică* [...], **referinţă** *geometrică* MAA, 148, 149, cf. şi 155. **2**. („raport, legătură") **referinţă** IGR, 121, 122; RL, 281. (Cf. fr. *référence*, germ. *Referenz*).

REFLECTA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 267. Cf. şi **1**. („a oglindi, a reda un fenomen, un sentiment etc.) **reflectălui** MIM, 30; **reflecta** EAM, 60; HMV I, 34; WAM, 156; CMI, 106; **refleta** SIT, 126; AF, 49, 75; BP, V; LS, 23; CFZ, 39; RL, 408; **răsfrînge** YNM, 11, SIT, 207. **2**. („a medita, a cugeta") **reflecta** AsV, 7; EOI, 200; FMIL 1844, 42, 203, 259; NV, 44; FMIL 1847, 145; BP, XIII; StDR, 241; CA 1854, 17, 49; SMB I, 183; Z 1856, nr. 35, 2.

REFLECTOR adj., s. RL, 265; PFM, 436, 446. (<fr. *réflecteur*).

REFLECŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 267-268, şi *Împrumut. I*, p. 98. Cf. şi **1**. („meditare, cugetare") **reflexie** MIM, 6; SPBA, 21, 56, 60; GC V, 304v; CIRA, 216; CTT, 111, 143, 149; AR 1837, 24; AsG, 124; FMIL 1840, 258; forma era folosită pînă la 1860; **reflexione** MCL 1838, 72; **reflexiune** GRR, 154, 268; **reflecţie** CCF, 93, 100; DE I, 315; VL, 7v; EOI, 190, 204; VM, 125; VCL, 70r; SIT, 72, 108, 208, 261; FDA, 82; SSC, IV, 152; SCC I, 96, 126; CFZ, 110, 144, 171; RL, 173, 433; pe la 1855 forma era frecventă; **reflecţie**, **reflecciune** StDR, 241; **reflecsie** CCF, 22; SIT, 91, 263; CFZ, 10; **refleczie** VCL, 70r; **reflesie** MEN II, 139, 316; BDJE, 88; CGR, XIII, 131, 163; PCI, 6, 9; **reflesiune** DFL, 24, 31, 32; CEF, 12; INB 1859, 58; PIC, 135; **reflecţiune** GRR, 78; LIT, 1, 256. **2**. („oglindire, reflectare a unei stări de lucruri, a unui fenomen") **reflexie** EAM, 59.

REFREN s. (Lit., Muz.; fig.) GC V, 304v; FMIL 1847, 59; SCC II, 226; DIB, 484; BC, IV; PD, 540. (<fr. *refrain*).

REFUGIA vb. **refugi** DFL, 180, 191; CA 1851, 30; CA 1861, 36; **refugia** CR 1848, 23; DILB I, 210; LIT, 2, 398; PD, 540. (Cf. lat. *refugere*, fr. *réfugier*).

REFUGIAT s. **fugaci** SIU, 88r, 88v; **refugit** AR 1830, 364; SHI II, 208; DFL, 191; CA 1850, 71; CA 1851, 35; GM 1852, 47; GM

1854, 80; BC, 52; CA 1857, 22; AsAL, 27; **refugiat** PCI, 31; T 1856, nr. 4, 3; GCB II, 232. (Cf. fr. *réfugié*).

REFUGIU s. **rifugiu** VIO II, 17v; **refugiu** SIT, 59; CA 1848, 26; NV, 344; DILB, 210; LIT, 181; PIC, 64, 116; DCB I, 233; PD, 540; **refugiu** (*scăpare*) CEF, 195; **refugiu**, **refugă** StDR, 242. (Cf. it. *rifugio*, fr. *refuge*, lat. *refugium*).

REFUTA vb. GC V, 304v; HMV I, 11; DFL, 36, 100; SIT, 100; KDP, 102; SMB I, 19; CFZ, 96, 100; Z 1856, nr. 18, 1; LIT, 333, PBV, 386; APS, 11; PD, 540. (Cf. fr. *réfuter*, lat. *refutare*).

REFUTABIL adj. GC V, 304v. (<fr. *réfutable*).

REFUTAŢIE s. **refutaţie** GC V, 304v; MCR, 82, 128; FMIL 1847, 190; StDR, 242; RL, 174, 340; PBV, 386; PD, 540; **refutaţie** (*nimicire*) AsL, 76; **refutăciune** DFL, 75; **refutaţiune** GRR, 70. (Cf. fr. *réfutation*, lat. *refutatio*).

REFUZ s. **refuz** GC V, 306r; GC VII, 45r; KSN, 25; KDP, 96; StDR, 242; CA 1853, 49; Z 1856, nr. 2, 1; RAM, 2; RF, 30; **refuz** (*nepriimire*) SMR I, 63; **refus** NV, 344; T 1856, nr. 1, 3; CA 1859, 105; PD, 540. (Cf. fr. *refus*, germ. *Refus* şi *Refüs*).

REFUZA vb. **refuza** AR 1830, 546; CR 1831, 55; GG, 238; AIR II, 291; KMP, 149; AR 1837, 74; APB, 53; MCL 1839, 229; VFD, 77; API, 182; RCM, 137; pe la 1840 forma era frecventă; **refuza** (*neprimi*) AR 1832, 7; **refuza** (*lepăda*) AR 1838, 229; **refuz**, **refug** StDR, 242; **refuzarisi** AR 1834, 162; MBG, 56; AR 1837, 66; VFD, 72, 73; **refusa** AR 1834, 415; MID I, 190; SIT, 260; BIP, 64; NV, 344; CA 1850, 69; BCB, 31; RMS, 107; CA 1853, 19; CA 1854, LI; TR 1854, 45; forma era folosită pînă la 1860; **refiusarisi** AR 1834, 33. (Cf. fr. *refuser*, germ. *refüsieren*).

REGALIST s. adj. **regalista** BD II, 284; **roghialist** TPE, 16r; **roialist** CR 1830, 241; AR 1834, 180, 304; **rigalist**, **roialist** GC V, 307r, 314v; **regalist** GCB II, 232. (Cf. lat. *regalista*, fr. *royaliste*).

REGENERATOR adj., s. **regenărător** (*de nou născător*) AR 1830, 500; **regenerator** CR 1830, 101; AR 1834, 39; EV, XXII; StDR, 243; SCC II, 48; PBV, 387. (<fr. *régénérateur*).

REGIMENT s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 99. Cf. şi **răgăment** IAG, 1; **regăment** OCF, 1, 3; **reghiment** OPA, 1; NID I, 96v, 97r; IRF, 66; NB, 4; VPP, 293; BR 1821, 10; IMC, 2; CC, 41; TSVM, 44, 76; CR 1827, 15; AR 1829, 9, 260; BR 1829 I, 38; TVM, al. 338; forma era folosită pînă pe la 1840; **răghiment** CL I,

20; **reghement** DSM, 44, 48; DSM 2, 42; FLG, 10, 12; OMT, ded.; MIR, 246; MIB, 110, 114; NIU, 238r; IRF, 30, 40; GSP I, 49; CSP I, 49; CS 1820, 6; BR 1821, 163; LB, 580; MFV I, 63r; AR 1829, 6; BR 1829 I, 39; forma era folosită pînă pe la 1840; **regiment** SIA, 2; LB, 135; CPM, 8; CR 1829, 134; CR 1830, 179, 343; CR 1831, 30; RO, 49; GG, 141; KGO, 46; MN 1836, 7; KMP, 117; FL, 60; RB, nr. 2, 3, nr. 4, 3, 395; MCL 1838, 179; GRN II, 121; FMIL 1840, 14; pe la 1840 forma era frecventă; **reghiment**, **regiment** GC V, 294v, 304v; StDR, 231, 243; PBV, 379; **răgemînt** RIP I, 77. (Cf. lat. *regimentum*, germ. *Regiment*, fr. *régiment*).

REGIONAL adj. **regional** JA, 127; **regiunal** LMG, 201. (Cf. fr. *régional*, lat. *regionalis*).

REGISTRATOR s. **reghistrator** *sau condicar* ROB, 70; **reghistrator** ROB, 85; LOA, 42, 91, 92; CPL, 53, 54; BFO 1833, 178, 180; CR 1833, 26; LO, 10; ROI2 III, 56; BGO 1840, 3, 230; AMC, 3; BFO 1843, 81; AOD, 14, 31, 78; ROB2, 554, 597, 598, 649; CCP, 65; **registrator** GC V, 304v; PBV, 387; **reghistrator**, **registrator** StDR, 231, 244. (Cf. lat. *registrator*, germ. *Registrator*, rus. регистратор).

REGISTRATURĂ s. **reghistretură** CV, 20; **răghistratură** CP I, 353, 354; **reghistratură** CP II, 231; RA, 106; AR 1830, 178; CPL, 79; ROI2 VIII, 18; AOD, VII; ROB2, 661; **reghestratură** SR, 29; **registratură** RIT, 16; D 1860, 340. (Cf. lat. *registratura*, germ. *Registratur*).

REGISTRU s. **1**. (Adm., „catastif, condică”) **reghestrum** LSM, 23; **reghestru** UT, 17, 19; **reghistru** LOA, 22, 23, 72, 91, 98; CPL, 30, 34; AR 1834, 74; LO, 9, 11; RSM, 9v, 18r; TGA, 1; ECS, 124; ROI2 VI, 5; RB, nr. 24, 2, 384; SMA, 97, 164; AMC, 3, 40; forma era folosită pînă pe la 1850; **registru, registr, reghistru** GC V, 295r, 304v; **reghistru** VVP, 121; CCB, 26, 45, 130, 184; HMV I, 92; SIT, 298; BIP, 58, 61, 240; BRA, 10; CCP, 41, 181; SSC, 10, 123; pe la 1850 forma era frecventă; **reghistru**, **registru** StDR, 231, 244. **2**. („tablă de materii, cuprins”) **reghistrul** *sau scara arătătoare* AR 1829, 207; **reghistru** AIR I, 221; AIR III, 147; **registru** FM, 37; CMV, 50. **3**. („carte sau caiet care cuprinde însemnări despre diverse fapte de importanţă istorică”) **regestru** MID I, 56; **registru** MID I, 327; FMIL 1847, 141; LIT, 109. **4**. (Muz.) **reghistru** PBM, 116. (Cf. lat. *regestrum* şi *registrum*, germ. *Re-*

gister, fr. *régistre*, it. *registro*).

REGIZOR s. **1.** („administrator, regent, vechil") *regent şi* **regisor** GC V, 305v, 306r; **regisor** CR 1848, 31; PD, 541. **2**. (Teatru) **regisor** ELS, 36; RB, 382; CR 1846, 28; **regiser** FMIL 1840, 264. (Cf. fr. *régisseur*, germ. *Regisseur*).

REGRES s. **1**. (Jur.) **regres** PFBA, 633v; SR, 51; NPC, 79; PDC, 77; *recurs*, **regres**, *alergare îndărăpt* StDR, 235. **2.** („decădere") **regres** FMIL 1847, 190; **repăşire** SIM, III. (Cf. lat. *regressus*, germ. *Regress*, fr. *regrès*).

REGRESIV adj. **repăşitor** (*regressivus*) MF I, 189v, 190r; **regresiv** MF II, 52v; VL, 41r, 45r; VCL, 74r; AML, 27. (Cf. lat. *regressivus*, germ. *regressiv*, fr. *régressif*).

REGRET s. C, 4. (<fr. *regret*).

REGRETA vb. ASI, 66; SSC, 148; SCC II, 147; GM 1854, 24; VO 1857, 12; PD, 541. (<fr. *regretter*).

REGRETABIL adj. C, 15; BCI, 24; PD, 541. (<fr. *regrettable*).

REGULA vb. **regula** MIU, 251; VMG, 99; CR 1829; 56; AR 1829, 170; FTP II, 73; ROB, 29, 193; CIRA, 7; YNM, 1831; MN 1836, 43, 75; FGB, 9; SHI, XXII; SHI II, 46; FL, 2, 56; CCB, 6, 143; pe la 1840 forma era frecventă; **regului** ME, 417; **regulălui** MIM, 9, 46; **regularisi** IRV, 85v; CLV, 15r, 142r, CIF, 15; NMP, 27; SPV, 130; CIRA, 286; BFO 1833, 126; BFI, 43; RSM, 17r; AR 1837, 126; ROI2 II, 6; ROI2 III, 112; SMA, 115; BFO 1838, 8; BFO 1843, 168; AOD, 181; MEN II, 257; FDA, 163; CA 1855, 38, 60; **regula**, **regularisi** GC V, 298r; *întocmi* (**regularisi**) NPC, XVI; **canonisi** MRP, 4; GCG, 5. (Cf. lat. *regulare*, germ. *regulieren*, fr. *régulariser*, gr. κανονίζω).

REGULAR adj. **regularis** BD II, 284; **regular** DFL, 94; PDC, 76; IGR, 81. (<lat. *regularis*).

REGULARITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 268. Cf. şi **regularita** PTF, 39v; **regularitate** [...], **regulătate** MPI, 44, 130; **regularitate** FTP I, 47; MF I, 3v; MN 1836, 11; CA 1844, 45; FMIL 1844, 242; BDJE, 3; BCA, 63; ROM, 50, 170; RBM, 33; BCB, 36; SSC, 18; BMN I, 46, 63; pe la 1850 forma era frecventă; **regulateţă** AR 1834, 216; AR 1837, 125; Z 1856, nr. 50, 2; **regulătate** VMP, 36.

REGULATOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 269. Cf. şi MN 1836, 53; DFL, 70; BCD, 6; SSC, II.

REGULAŢIE s. („punere în ordine”) DOA, 48; DU, 2; MIM, 1, 13, 41; BD II, 284; AR 1829, 119. (Cf. lat. *regulatio*, germ. *Regulation*, fr. *régulation*).

REGULATIV s., adj. („îndreptar, normativ”) FLG, 55; FMIL 1840, 348; VMP, 271. (Cf. lat. *regulativus*, germ. *Regulativ*, *regulativ*).

REÎNNOI vb. **rennoi** EGRM, 36v; CR 1829, 178, 236; YNM, 128; VAA, 36; FMIL 1840, 266; BG XXX; **renoi** MRC, 219; RB, nr. 14, 2; APB, 5; FMIL 1844, 309; SIT, 356; SRI, 290; BCD, 276; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 4, 2; **reînnoi** SPV, 137; FMIL 1840, 135; DFL, 53; C, 4; PTP, 76; **reînoi** RB, nr. 6, 2, nr. 7, 3; KCL, 45, 77; CFZ, 62; PBV, 381. (Cf. fr. *renouveler*).

REÎNTOARCE vb. **reîntoarce** FMIL 1840, 316; FMIL 1844, 67, 110; SIM, XIV, 86, 97; LS, 23, 135, 181; **reîntorna** BIP, 8. (Cf. fr. *retourner*).

RELATIVITATE s. NV, 345; CFZ, 33, 40. (<fr. *relativité*).

RELATIVMENTE adv. **relativmente** CEF, 66; **relativemente** PFM, 496. (<fr. *relativement*).

RELAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 269, şi *Împrumut. I*, p. 99. Cf. şi **1**. („relatare, raport, informaţie”) **relaţie** PFBA, 652v; FLG, 57; MIB, 338; IRF, 74; GMSP, 21; MIM, 5, 20, 55; CLV, 142v; PIU III, 235; PCB, 90; AR 1829, 30; SPV, XI; BAR I, 58; GC V, 298; pe la 1830 forma era frecventă; **rălaţie** CP I, 273 bis; **relăţii** FMIL 1840, 347; **relaţiune** SIM, XIII; Z 1856, nr. 4, 2; BEC, 95. **2**. („legăură, raport între persoane, instituţii, state, obiecte, fenomene, etc.”) **rălaţie** PV, 105; **relaţie** MIM, 17; EGRM, 39v; BGV, 44v, 48v; CLV, 21v, 142r, 142v; MFV I, 32v, 38r; VMG, 131; DCN, 13, 140; EGR, XVI, XXX, 68; PCB, 132; NMP, 11; HFP, 58, 59; AR 1829, 51, 54; CR 1830, 19, 82; GC V, 298v; **relăţii** FMIL 1840, 118, 195; FMIL 1844, 35; **relaţione** KFL, VII, 142; **relaţione** pe VCL, 15r; **relăciune** DFL, 18,97; BG, 203; CDR, 3, 34; BCD, 539; **relaciune** CEF, 68; **relaţiune** LS, 129; GRR, 89; BMN I, 17; TR 1854, 3; DIB, 618; GCB II, 232; Z 1856, nr. 14, 3; VO 1857, 12; PIC, 16; PTP, 80; INB 1859, 26, 52; BEC, XI, XX, LII, 70; AML, 36.

RELAŢIONAL adj. CRG, 152. (Cf. fr. *relationnel*).

RELAXA vb. **relăsa** AML, 50, 55, 73. (Cf. fr. *relaxer*).

RELAXAŢIE s. **relasaţiunea** (**relăsarea**, *starea unui lucru*

slab) WAM, 129. (Cf. fr. *relaxation*, lat. *relaxatio*).

RELEGAŢIE s. **relegăciune** (*relegatio*, *înstreinarea* BAR II, 105. (<lat. *relegatio*).

RELICVĂ s. **relicvii** *sau moaşte* CR 1829, 234; **relicvii** (*moaşte*) AR 1829, 140; AR 1830, 383; AsL, 34; AMIM, 63; CA 1851, 46; CA 1853, XXII; CA 1859, 105; **relicvii** (*moaşteni*) FGGN, 113; **relicvii** (*rămăşituri*) AR 1837, 23; **relicvie** SHI II, 116 bis; StDR, 236; CA 1852, XXII; SCC II, 187; CA 1854, XXIX; CA 1857, 65; NPT, 266, 339; **relicuri** MEN I, 290; NV, 345; **relicuă** DIB, 595; **relice** pl. PIC, 71, 80; **relique** pl. DCB IV,93; PD, 544. (Cf. lat. *reliquiae* şi *reliquia*, germ. *Reliquie*, fr. *relique*).

RELIEF s. **1**. (Sculpt., Arhit.) **reliefuri** AR 1829, 144; AR 1837, 372; PIC, 74; *în* **reliev** AR 1830, 376; AR 1835, 50; BP, 106; CA 1855, 53; **reliev** AR 1830, 372; GC V, 298v; NV, 345; *în* **relief** AR 1837, 372; CD, 23; SIT, 4; CFZ, 119; **relief** StDR, 236; DILB I, 210. **2**. (Geogr.) **relief** CEG, 114. (Cf. fr. *relief*, it. *rilievo*).

RELIGIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 99. Cf. şi **relighie** BDT, 177r; PFBA, 614r; DSM, 19; DSM 2, 22; CP I, 46, 77; BI, 7; TD III, 43; CL I, 57; RA, 76; SIU, 21r, 30r, 50r; MPI, 17, 19; VPP, 12, 104; BPN I, 15; SPBA, pf., 75, 88; BD II, 284; forma era folosită pînă pe la 1850; **relighia**, *adecă legea* VPP, 204; CRac, 7; **relighie** *sau lege* BPN I, 101; **relighie** (*lege*) CNB, 115; BR 1821, 149; BR 1829 I, pf., 4; **relighie** *sau credinţă* AR 1829, 79; **rălighie** CTD II, 186; CP I, 104, 139, 184; CL I, 26; CL II, 117; **relighíe** TD I, 9, 41, 55, 85, 353; **relighión** (*credinţă*) GSP I, 140; **relighie**, **relighión** LB, 580; **releghie** SHI I, 12, 40, 43; **religie** MIB, 1, 117; CB 1816, 60; PCC, 8; PCB, 94, 109; CR 1829, 150; CMR, 5; MRC, 81; GC V, 298v; CR 1831, 50; VFE, 37; FTP IV, 36, 117; LOA, 106; BAR I, 156; FEA, 11; MFE, 41; GG, 18, 120; pe la 1830 forma era frecventă; **religie** (*credinţă*) DOA, 5; CR 1829, 121; CR 1830, 42; **religie** (*lege*) VPB, 8; FTM, 31; *lege* (**religie**) SIM, 51; **religie** SHI I, 5; **relege** FMIL 1844, 34, 35, 137, 393; FMIL 1847, 7, 27, 69; CGR, 17; RL, 269; PBV, 381; **religione** MF III, 161v; KFL, 75; **religiune** DFL, 3; GLC, XVIII; BCD, 11, 87; MGP, 96; IGR, 181; GRR, 43, 84; LIT, 4, 9, 100; C, 19; LMG, 35, 101; INB 1859, 51; D 1860, 87; **religie**, **religiune**, *nu* **relege**, *nici* **relighie** StDR, 235; **relijie** ASLI, 297. (Cf. lat. *religio*, germ. *Religion*, fr. *religion*).

RELIGIONAR adj. **relighionalicesc** MPI, 223; **religional** FMIL 1844, 137; **relegeonar** FMIL 1847, 46; **religionar** GLC, f.t., XXV, XXVII; RL, 293; CA 1857, 83. (Cf. lat. *relegionaris* şi *religionarius*, fr. *religionnaire*).

RELIGIOS **1**. s. („călugăr”) **relighioze** f. pl. CV, 36. **2**. adj. („de religie, privitor la religie; cuvios, cucernic”) **relighiicesc** SIU, 48v, 50r; **relighiesc** SIU, 58r; **relighios** SIU, 24r; MPI, 68, 145; VPP, 207; SPBA, pf., 42, 97, 101; BD II, 284; BGV, 93r; VMG, 7, 321; HFP, 55, 66; NMP, 20; AR 1829, 55; BR 1829 II, 20; AR 1830, 82, 122, 126, 374; BAR I, 57; forma era folosită pînă spre 1840; **relighios** (*legiuitor*) BR 1829 I, 7; **relighios** (de *lege*) AR 1834, 207; **relighioz** IRV, 5v; BGV, 110v; FD I, 118; GT 1838, 13; **religios** MCB, 44, 170; CR 1829, 54, 224; CR 1830, 9; GC V, 298v; CMR, 5; MRC, 205; CR 1831, 39; FTP I, 14; FEA, 29, 72; BAR I, XI, 194; AIR I, 56, 164, 165; BM, 48; pe la 1835 forma era frecventă; **relegios** FMIL 1844, 170, 258, 399; PGR, 125; FMIL 1847, 54, 75; CA 1848, 13, 23, 26. (Cf. lat. *religiosus*, germ. *religiös*, fr. *religieux*).

RELIGIOZITATE s. **relighiositate** MPI, 80, 146; SHI II, 9; **relighiozitate** (*evlavie*) IL 1841, 72; **religiozitate** FMIL 1844, 122; CA 1852, 11; Z 1856, nr. 22, 1; AML, 62; **religiositate** MID I, 58; BDJE, 49; FMIL 1847, 51; SIT, 103, 293; CDR, I; NV, 345; LS, 88; BMN III, 190; CEF, 34; forma sau doar grafia era folosită pînă la 1860; **relegiositate** FMIL 1847, 80, 183; **relegiozitate** CA 1848, 27. (Cf. lat. *religiositas*, germ. *Religiosität*, fr. *religiosité*).

RELUA vb. **reprinde** CV, 37; MIU, 381, DFL, 24, 53, 182; **relua** GC III, 332v; FTP I, 157; FTP II, 137; LMS, 22, 31; SIT, 85, 111; LS, 22, 56, 112; RMS, 128, 237; KOS, XIV; SCC I, 7, 188; CA 1855, 40; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **reapuca** SCC I, 156, 186; Z 1856, nr. 2, 1. (Cf. fr. *reprendre*).

REMARCA vb. NV, 345; LS, 47; PD, 544. (<fr. *remarquer*).

REMARCABIL adj. NV, 345; BMN I, 73; BMN III, 60; BIN, 29, 86, 275; PFM, 188; INB 1857, 15, 18, 50; R 1857, nr. 6, 4; PIC, 73, 128; INB 1859, 7, 31, 50; D 1860, 396; PD, 544. (<fr. *remarquable*).

REMARCĂ s. BDJE, 22; NV, 345. (<fr. *remarque*).

REMEDIA vb. **remezia** DFL, 37; **remedia** NV, 345; R 1857, nr. 27, 4; PD, 544; **remedui** INB 1859, 130. (<fr. *remédier*).

REMINISCENŢĂ s. **reminiscinţă** DFL, 17, 52; **reminiscenţă** DFL, 174; LG, 92; LMG, 20; PD, 544; **reminiscenţie** TR 1854, 110. (Cf. fr. *réminiscence*, lat. *reminiscentia*).

REMISIUNE s. (Med.) **remision** EPD, 396. (Cf. germ. *Remission*, fr. *rémission*).

REMITE vb. **1**. („a trimite înapoi”) **remite** IO, 53. **2**. („a ceda, a diminua”) **remite** IO, 53; FDB, 68. **3**. (Comerc.) **remetălui** NPC, 83. **4**. („a preda, a înmîna”) **remite** SMB I, 34. (Cf. lat. *remittere*, germ. *remittieren*, fr. *remettre*).

REMITENT s. (Comerc.) NPC, 78, 82; PDC, 62, 64, 65, 72. (Cf. germ. *Remittent*, fr. *rémittent*).

REMOLADĂ s. (Culin.) DRB, 41, 45, 98. (<fr. *rémoulade*).

REMONTĂ s. (Milit., „creştere sau procurare de cai”) *cai de* **remont** GC V, 298v; BGO 1840, 109; **remont** ROB2, 621, 628, 637; *cai de* **remontă** Prop, 307; *faimoasa* **remontă** *imperială de cai* CA 1851, 116; **remontă** ROB2, 628. (Cf. fr. *remonte*, germ. *Remonte*).

REMORCHER s. **remorcher**, *adecă trăgător de trăsuri şi cară pe drumuri publice* AR 1837, 128. (<fr. *remorqueur*).

REMUNERATOR s. **remunerator** (*răsplătitor*) CA 1851, 12. (<fr. *rémunérateur*).

REMUŞCARE s. **remorzuri** CV, 33, 38; **remors** DFL, 62, 65; **remuşcare** BDJE, 122; AF, 168; PS, 8, 16; PCI, 159; LS, 96; AAR, 45; RMS, 2, 76; CEF, 48; SAI, 90. (Cf. fr. *remords*, lat. *remorsus*).

RENAŞTE vb. **rănaşte** AIM, 2v; AS 34; AR 1837, 84, 151; **renaşte** FNC, 148v; EGR, 86; CR 1829, 4, 254, 296; CR 1830, 37, 154; AR 1830, 182; GC IV, 177v; MRC, 3; FTP I, 89; FTP II, 37, 154; AS, 49; TIV, 174; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *renaître*).

RENEGA vb. FMIL 1847, 101; RL, 196; GCB II, 233. (Cf. lat. *renegare*, fr. *renier*).

RENEGAT adj., s. GC V, 298v; AR 1835, 73; NV, 345; StDR, 236; GRR, 153; DILB I, 210; CA 1856, 87; PBV, 381; CA 1861, 122; PD, 544. (<fr. *rénegat*).

RENOVA vb. BAR I, 96; FMIL 1840, 30. (Cf. lat. *renovare*, fr. *rénover*).

RENOVATOR s. PSE, 336. (<fr. *rénovateur*).

RENOVAŢIE s. **renovaţione** sg. RMS, 71. (Cf. fr. *rénovation*, lat. *renovatio*).

RENTĂ s. *trăiesc cu* **réndite** *dă la casele lor* VIO II, 17v; *a răscumpăra sau de a schimba* **rentele** *(zapisele de datorie ale stăpînirei*) RB, 357; **rentă** GC V, 298v; StDR, 237; SSC, XI, 11, 85; PBV, 381; BEC, 120; **rente** *perpetue* BEC, 121; **rente** *viagere*, BEC, 126. (Cf. fr. *rente*, germ. *Rente*, it. *rendita*).

RENTIER s. **rentieri** (*capitalisti mari*) BCI, 151. (<fr. *rentier*).

RENUME s. **renume** FMIL 1844, 364; BDJE, 67; CA 1848, 95; NV, 346; AsMH, 1; GRR, V, 55; SCC I, 130; CA 1854, 11; CMI, 200; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **renomea** art., **renume** StDR, 236; **renumire** FMIL 1847, 220; BIP, 8; WAM, 64; LIT, 30; DCB IV, 67. (Cf. fr. *renom*, germ. *Renommee*).

RENUMI vb. **1**. („a deveni celebru, vestit; a glorifica, a lăuda") FMIL 1844, 94; FMIL 1847, 37; KOS, XVIII; LG, 22; PIC, 40. **2**. („a numi din nou") PBV, 381. (Cf. fr. *renommer*, germ. *renommieren*).

RENUMIT adj. FMIL 1847, 178; ASI, 2; SIT, 259; SIM, XIV, CGR, 163, 222; NV, 346; PCI, 169; GRR, 78; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *renommé*, germ. *renommiert*).

RENUNŢA vb. **renunţia** MIU, 327; DFL, 152; BDJE, 68; NV, 346; BCD, 49, 600; AVP, 19; BEC, 101; **renunţa** FMIL 1847, 182; BP, V; SIT, 85; LS, 34, 96, 144; RL, 292; Z 1856, nr. 3, 2, nr. 10, 1; C, 25; PIC, 117; BEC, 86; PD, 544; **renunţia**, **renunţa** StDR, 237; **renonsa** SCC II, 106; CA 1855, 80; Z 1856, nr. 6, 1; CA 1861, 65. (Cf. lat. *renuntiare*, fr. *renoncer*).

REOCUPA vb. FMIL 1847, 73. (Cf. fr. *réoccuper*).

REORGANIZA vb. **reorganisi** RB, 263; **reorganiza** CD, 73; BPA, 34; KDP, 67; RL, 58; PBV, 381; **reorganisa** NV, 346; CA 1852, 54; PD, 544. (<fr. *réorganiser*).

REOGANIZATOR s. **reorganizător** FMIL 1847, 39. (<fr. *réorganisateur*).

REORGANIZAŢIE s. **reorganizaţie** AR 1830, 555; AR 1835, 30; AsE, 3; ROB2, 656; FMIL 1847, 82; PBV, 381; **reorganizaţie**, **reorganizăciune** StDR, 237; **reorganisaţie** FMIL 1847, 198; NV, 346; PD, 544. (Cf. fr. *réorganisation*, lat. *reorganisatio*).

REPARA vb. **meremetisi** CDG, 56v; VIC, 43r; KUP, 26v; GC IV, 37r; BFO 1843, 103; **repara** CV, 30, 32; GC V, 298r; BAR I,

15, 28; MCL 1839, 231; SIT, 18, 56, 97, 123; CR 1848, 22; NV, 346; BCD, 308; LS, 16; CA 1852, 42; CFZ, 174; CA 1855, 98 pe la 1855 forma era frecventă; **repara** (**meremetisi**) AR 1834, 78; **reparalui** BD II, 286; **reparui** (**meremetisi**) AR 1835, 148; **reparui** AsE, 3; **repera** CA 1851, 118; StDR, 237; Z 1856, nr. 7, 4. (Cf. ngr. μερεμετίζω, fr. *réparer*, lat. *reparare*).

REPARABIL adj. **reparaceos** BD II, 286; **reparabil** GC V, 298v; **reparablu** RMS, 330. (Cf. lat. fr. *réparable*, lat. *reparabilis*).

REPARATOR s. adj. BD II, 286; BDJE, 121; NV, 346. (Cf. lat. *reparator*, fr. *réparateur*).

REPARAŢIE s. **1**. („refacere, dregere a unui lucru stricat") **meremet** CR 1830, 363; GC IV, 37r; BFO 1833, 67; ROI2 III, 117; CD, 17; **merimetisire** BFO 1833, 22; **meremetisire** ROI2 III, 117; **răpăraţie** CL II, 88, 318; **reparaţie** FLG, 52; BD II, 286; BAR I, 157; AR 1837, 150, 286 bis; MCL 1838, 31; FL, 23; BFO 1838, 188; CD, 17; AsE, 13; ROB2, 666; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **reparaţie** (**meremetisire**) AR 1832, 214; **reparaţie** (**meremet**) AR 1834, 114, 368; **reparaţie** RSM, 31v; CA 1855, 80; **reperaţie** (**meremet**) AR 1839, 169; **repărăciune** DFL, 74; **reparaţie, repărăciune** StDR, 237. **2**. („satisfacţie, pentru o ofensă") **reparaţie** BDJE, 174; SIT, 25, 61, 240; PD, 545; **reparaţiune** LS, 109. (Cf. ngr. μερεμέτι, lat. *reparatio*, germ. *Reparation*, fr. *réparation*).

REPARTIŢIE s. IO, 57; SR, 14, 18; SAS, 24; CFZ, 175; Z 1856, nr. 38, 2; Agr. I, 320. (Cf. lat. *repartitio*, fr. *répartition*).

REPAUZA vb. **1**. („a se odihni") **răpăosa** OF, 76; **răposa** (*adecă odihnea*) KIT, 372; **repoza**, AF, 34, 138; CA 1852, 45; GRR, 11; CA 1855, 124; CA 1858, 105; AsAL, 18; **răpoza** CA 1857, 102; AsAL, 17; **reposa** PLB, 29; AAR, 89, 93; BCB, 47; SMB I, 38; SMB II, 323; DILB I, 211; CA 1857, 32; **repăosa** GRR, 114; **repausa** PFM, 13; PIC, 7, 92; PD, 545. **2**. („a muri") **răposa** MSR, 52; **reposa** PIA, X. (Cf. lat. *repausare*, fr. *reposer*).

REPERCUSIUNE s. **repercuţie** GC V, 298; **repercusiune** RMS, 219. (<fr. *répercussion*).

REPETAT adj. **poftorit** IIS, 10; ASS, 1v; VABA, 27; **adoită** (**poftorită)** MVV, 70; **repeţită** (**adoită**, **poftorită**) FDB, 60; **repeţit** HMV II, 84; FMIL 1844, 109; FMIL 1847, 53; TR 1854, 66;

repeţit (**poftorit**) MAA, 53; **repetit** EGR, 112; HFP, 225; C, 4; VO 1857, 14; **repetuit** AR 1829, 208; **repetat** AR 1837, 174; LS, 140; PAR, 9; CA 1852, 45; AsT, 4; INB 1857, 39; D 1859, an. II, 12.

REPETENT s. **repetent**, **repeţitor**, **poftoritor** StDR, 237; **repetent** PBV, 381. (Cf. germ. *Repetent*).

REPETITOR[1] („meditator, ajutor de profesor") GC V, 298v; LOA, 95, 101; RSM, 21r, 30v; AR 1837, 318; VVP, 120; SMR II, 12; NV, 346; PBV, 381. **2**. („sală în care elevii din internate studiază, îşi fac temele") RSM, 30r. (Cf. fr. *répétiteur*, germ. *Repetitor*).

REPETITOR[2] adj. (Gram., „care indică repetiţie") *numerele* **repetitoare** GRN I, 65, 69.

REPLICA vb. **replicălui** PFBA, 633v, 664r, 688v; **replica** IO, 59; GC V, 304r; BDJE, 71; AF, 8; NV, 346; SCC II, 29; RL, 138, 242; PD, 545. (Cf. lat. *replicare*, fr. *répliquer*).

REPLICĂ s. (Jur.; „ripostă") **replică, replícă** RJ, 5; **replică** IO, 59; PFBA, 661v; SIU, 45r; DTN, 39; ROI2 VIII, 30; FMIL 1840, 125; BDJE, 73; SIT, 105; NV, 346; StDR, 237; LIT, 79; PD, 545; **replícă** GC V, 301r; BAR II, 88. (Cf. lat. *replica*, germ. *Replik*, fr. *réplique*).

REPOPULA vb. **repopora** CR 1846 CR 1846, 179; **repopula** KOS, XI; CA 1861; 7; **reîmpopora** RL, 71. (Cf. fr. *repeupler*).

REPRESALII s. pl. **represaliile**, *adecă răsplătirile îndărăpt* MIU, 209; **represalii** (*întocma răsplătire*) GT 1838, 20; **represalii** StDR, 238; CA 1853, 53; CA 1861, 16; **represalie** sg. AR 1838, 406. (Cf. lat. *represaliae*, fr. *représailles*).

REPRESIV adj. RL, 400. (<fr. *répressif*).

REPREZENTA vb. **1**. („a înfăţişa, a închipui; a reproduce, a reda") **parastisi** DC I, 129r; SPV, 155; **reprezentălui** *sau pune înainte* MIU, 166; **reprezenta** (*înfăţişa*) GPE, 29; **reprezenta** GC V, 304r; MF I, 6v, 7r, 10r; MF III, 73r; MSR, 36; MCL 1838, 32; SMA, 11; KCL, 135; MID I, 7, 73; PBM, XII; CGR, 68, 134; NV, 346; CA 1851, 64; GRR, 90, 247; pe la 1850 forma era frecventă; **reprezenta** (*închipui*) CGR, 6; **reprezinta** PIC, 3, 5, 15; 42, 85; **representa** IO, 70; SHI II, 125; BP, XI; MGP, 77; **representălui** BD II, 287. **2.** (Teatru) **parastisi** SPV, 65, 67; **reprăzăntarisi** RDS, 25r; **reprezenta** CR 1830, 41; CIRA 218; GTN 1835, 2; MPG, 32; KSN, 15; DTN, pf., 1; GTN 1836, 30; AR 1837, 48, 55; DAH, 80;

RB, nr. 11, 1; RNA, f.t.; KPA, f.t.; MCL 1839, 292, 369; AR 1844, 18; FMIL 1844, 119; NV, 346; **reprezanta** GTN 1835, 12, 20; **reprezînta** GLC, XXXIV; **reprezinta** PIC, 70; D 1859, 123. **3**. („a acţiona în numele unei persoane, al unei colectivităţi, al unui stat; a fi exponentul unui curent, al unei şcoli etc.") **reprezentălui** MIM, 48; **reprezenta** AR 1829, 175; GC V, 232r; RSM, 36r, 36v; BM, 27; SR, 9; MCL 1838, 174; FMIL 1844, 283; FMIL 1847, 77; NV, 346; CGR, VIII; BCD, 145, 369; **representa** SPB, 292; **represinta** BEC, XXXVII, 75. **4**. (Mat.) **reprezta** AsM, 7, 83, 181; PGL, 6, 30; PEA, 33; PFHM I, XXVII, 19; LM, 2; **reprezentui** AsM, 178; **reprezanta** PEA, 33. **5**. („a constitui, a însemna") **reprezenta** DFL, 7; PFHM I, II; RL, 294. (Cf. ngr. παρασταίνω, lat. *repraesentare*, fr. *représenter*).

REPREZENTABIL adj. CGR, 65. (< fr. *représentable*).

REPREZENTANT s., adj. „împuternicit, mandatar; exponent") **reprezentant** (*înfăţişător*) CR 1829, 148, 273; CR 1830, 342; AR 1830, 25 bis; CEF, 145; DILB I, 211; **reprezentant** (*vechil*) AR 1829, 51; **reprezentant** AR 1829, 58, 67; CR 1830, 42, 44; AR 1830, 98, 114, 368; GC V, 232r; CR 1831, 22, 27; CPI, 251; AR 1834, 94; MN 1836, 71; TIV, 153; pe la 1835 forma era frecventă; **reprezintant** C, 21; R 1857, nr. 2, 4; D 1860, 89; **representant** SHI II, 207; MID I, 190; MEN II, 201; NV, 346; GPG 2, 12; AAR, 4; TR 1854, 4; RL, 12, 278; CEF, 145; pe la 1855 forma sau doar grafia aceasta era frecventă; **representant**, **reprezentant** StDR, 238; **represintant** C, 21; BEC, XLVI, 435. (Cf. fr. *représentant*, germ. *Repräsentant*).

REPREZENTATIV adj. **reprezentativ** GC V, 232r; CR 1831, 34; GG, 137; CA 1852, 54; Z 1856, nr. 25, 4, nr. 50, 2; AML, 105; **reprezentativ** SHI II, 220, 226; KFL, 55; FMIL 1847, 75; CGR, 134; NV, 347; RL, 277; LIT, 4, 331; R 1857, nr. 2, 4; D 1860, 390; PD, 545; **representativ**, **reprezentativ** StDR, 238. (Cf. fr. *représentatif*, germ. *repräsentativ*).

REPREZENTATOR s. („reprezentant") **reprezentător** CLV, 24r, 142v; **representator** BR 1829 I, 17; **reprezentator** IVA, 29. (Cf. fr. *représentateur*, lat. *repraesentator*).

REPREZENTAŢIE s. **1**. („reprezentare a unei persoane, a unei colectivităţi, instituţie etc.") **reprezentaţie** OTB, 5, 14; CR 1831, 55; AR 1832, 137; CPI, 90, 116; AR 1834, 77; AR 1835, 13; SR, 9;

FL, 82; GT 1838, 5, 6; *drept de* **reprezentăciune** BCD, 549, 567. **2**. („înfăţişare, închipuire”) **representaţie** IO, 70; BD II, 287; FMIL 1844, 68; CGR, 134; NV, 346; PD, 545; **representaţie**, **reprezentaţie** StDR, 238; **reprezentaţie** GC V, 232r, 304r; PGE, 30; EP I, 5; PBV, 381. **3**. (Teatru) **înfăţişare** GIC, 131; **reprezentaţie** CR 1829, 48; CR 1830, 29, 246, 354; AR 1830, 142; CR 1831, 16; CIRA, 218, 236, 324; AR 1834, 96; GTN 1835, 15; MN 1836, 5, 52; ELS, 9, 21; pe la 1835 forma era frecventă; **representaţie** FMIL 1847, 180; NPT, 59; BEC, 9; **reprezentaţiune** INB 1859, 44; D 1859, 131. **4**. (Log., Psih.) **reprezentaţie** VA, 225; MF I, 6r, 110v, 111r; 13v, 128v; CCF, 5; StIN, 65; VL, 4v; CFZ, 25, 30, 40; **reprezentăciune** DFL, 13, 187; **representatione** KFL, 61. (Cf. lat. *repraesentatio*, fr. *représentation*, germ. *Repräsentation*).

REPRIMA vb. Z 1856, nr. 2, 2; GCB II, 233; R 1858, 41; PD, 545. (fr. *réprimer*).

REPROBA vb. *de nu vor fi* **reprobate** (*ne adevărate*) DOB, 7; **reproba** SIM, 184; GCB II, 233. (Cf. lat. *reprobare*, fr. *réprouver*).

REPROBAŢIE s. StDR, 238. (Cf. lat. *reprobatio*, fr. *réprobation*).

REPRODUCŢIE s. **reproducţie** (*reproductio*) PAM, 30; **reproducţie** FD I, 120; SMA, 56; FBE, 75r; KMA, 9; HMV I, 46, 83; MEN II, 185; AF, 206; KDP, 12; NV, 347; StDR, 238; SSC, 173; PAD, 3; PD, 546; **reproducţiune** DFL, 25; BBS, 7. (Cf. lat. *reproductio*, germ. *Reproduktion*, fr. *reproduction*).

REPROŞ s. PCI, 21; D 1860, 291. (< fr. *reproche*).

REPROŞA vb. RL, 236; CEF, 165. (<fr. *reprocher*).

REPTILĂ s. (Zool.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 270. Cf. şi **reptilile** (*celi tîrîitoare*) MFV I, 43r; **reptil**,**-lă** GC V, 304r.

REPUBLICA vb. **republica**, **republicui** GC V, 160r; **republica** FMIL 1840, 348; **re-publica** FMIL 1844, 219. (Cf. fr. *républier*, lat. *republicare*).

REPUBLICAN s. Vezi *Împrumut*. *I*, p. 100. Cf. şi **republecan** BDT, 218r; BDL III, 858v; **republican** BPN I, 119; BPN II, 245; HFP, 53; CR 1830, 241; AR 1830, 145; BDC, 122; GC V, 304r; RB, nr. 11, 4, nr. 22, 3; FL, 67; pe la 1840 forma era frecventă; **republicant** NMP, 4, 7. (Cf. lat. *republicanus*, germ. *Republikaner*, fr. *républicain*, it. *republicano*).

REPUBLICAN adj. Vezi *Împrumut*. *I*, p. 100. Cf. şi **republi-**

cesc GSP I, 208; POS, 19; **republicănesc** IRV, 35r, 145r; TPE, 23r, 23v; **republican** BDP, 202r; PCB, 101; AR 1829, 44, 162; BR 1829 II, 6; CR 1830, 204; CIRA, 88; MN 1836, 71; AR 1837, 115, 154; RB, nr. 7, 3, 276, 311; FGE, 50; pe la 1840 forma era frecventă; *guvern* **republicant** NMP, 2. (Cf. fr. *républicain*, germ. *republikanisch*, it. *republicano*).

REPUBLICANISM s. GC V, 160r; FL, 69, 83; FMIL 1840, 22; NV, 347; StDR, 238; LIT, 366. (Cf. fr. *républicanisme*, germ. *republikanismus*).

REPUBLICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 100. Cf. şi **republică** VEI, 131v; BDT, 191r; AZ, 60r; APC, 121r; DSM 2, 8; BDL III, 858v; NID I, 8r; MIB, 267; GSP I, 50; GSP II, 11; SIU, 94v; NB, 9; BPN I, 40, 61, 94; AOS, 89, 95; POC, 34r; SPBA, 100; IRV, 2v, 35r, 44r; BGV, 83r; MCB, 6, 170; pe la 1825 forma era frecventă; **republícă** BDL I, 14r; POC, 34r; **republecă** BDT, 191r, 218r; **răpublică** NID I, 13r, 60r, 94v; NIU, 26r, 57v, 115r, 153r; RIP I, 59; **răpublic** CSM, 38, 41, 72, 102, 130; **republic** CSM, 101; **răspublică** NIU, 162v; **respublică** HO, 51; OMT, 95; TF, pf.; IRF, pf.; DO, 42; BD II, 293; BR 1829 I, 10. (Cf. fr. *république*, germ. *Republik*, it. *republica*, lat. *respublica*).

REPUDIA vb. **repudia** SHI II, 39; **repudii** CA 1853, 47. (<fr. *répudier*).

REPUGNA vb. **repugna** IO, 14; **repumna** KFL, 92. (Cf. lat. *repugnare*, fr. *répugner*).

REPUGNANŢĂ s. **repumnanţă** DFL, 29; BDJE, 126; **repumnanţie** KFL, 93, 144; **repugnanţă** PD, 546. (Cf. fr. *répugnance*, lat. *repugnantia*).

REPULSIV adj. **repulsiv** GC V, 301r; DFL, 28; PD, 546; **repulsiv**, **respingiv** StDR, 239. (Cf. fr. *répulsif*, germ. *repulsiv*).

REPURGA vb. [staulele] *să se* **răpurge** *adecă să se curăţă* FDB, 53, 109. (Cf. lat. *repurgare*).

REPURGAŢIE s. **repurgaţia**, *adecă curăţirea staurilor sau a poieţilor* FDB, 52. (Cf. lat. *repurgatio*).

REPURTA[1] vb. („a obţine o victorie, un succes”) **reporta** BR 1829 II, 10, 11, 15; BPA, 44; **repurta** AIR I, 50, 79, 137; RB, 315; AMG, 19; VVP, 120; MID I, 67; DFL, 90; PS, 23; WAM, 83; **purta** CA 1851, 117. (Cf. lat. *reportare*, fr. *remporter*).

REPURTA[2] vb. („a îndrepta gîndul, mintea spre ceva; a se ra-

porta”) **reporta** CGR, 21; SCC II, 181, 254; ASLI, 290; **repurta** SIT, 3; CA 1854, 42. (Cf. fr. *réporter*, germ. *reportieren*).

RESCRIPT s. (Jur., Adm.) **reşcriptum** OTB, 1; **rescriptum** PPS, 6; RI, 1; **reşcript** PPS, 1; MIM, 30, 53; GT 1838, 13; **răşcript** PPS, 1; **rescript** PPS, 5; PFBA, 620r; FLG, 27; MIB, 84, 350; RA, 45; BD II, 289; BRD, 84; CR 1829, 10; AR 1829, 49, 60, 95; AR 1830, 182, 267; GC V, 301r; AR 1834, 309; MN 1836, 8; forma era folosită pînă spre 1860; **răscript** MIB, 345; **rescris** RB, 261; **rescris**, **rescript** StDR, 239. (Cf. lat. *rescriptum*, germ. *Rescript*, fr. *rescrit*).

RESCRIPŢIE s. (Fin.) GC V, 301r; PD, 546. (<fr. *rescription*).

RESENTIMENT s. **resimtiment** SIT, 95, 272, 332; SMB I, 130; LIT, 52, 117, 210; **resentiment** GM 1854, 229; AsAL, 4. (<fr. *ressentiment*).

RESIMŢI vb. **resimţi** DFL, 53; BP, X, 120; NV, 347; SCC II, 170, 283; CA 1854, 35; PFM, 70; JA, 27; **răsimţi** CA 1850, 73; CA 1852, 42. (Cf. fr. *resentir*).

RESORBI vb. **răsorbi** FDB, 95, 100; CMV, 41; **resoarbe** GC VI, 44r; **resorbi** HMV II, 130. (Cf. lat. *resorbere*, fr. *résorber*).

RESORT s. („arc”; fig.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 270. Cf. şi **răzor** AOS, 108; MG I, 167; **resort** GC II, 240r; GPE, 13; FMIL 1844, 316; SMR I, 9; MEN II, 247; SIT, 254; BP, XI; SSC, 1; SCC II, 187; RL, 259; pe la 1855 forma era frecventă; **răsor** AR 1837, 338; **resor** CA 1844, 42; MEN I, 175; CA 1851, 86; CA 1853, 26; SCC I, 107; CA 1854, 130; CA 1861, 88; **rezor** RL, 300; CA 1858, 135. (Cf. fr. *ressort*, germ. *Ressort*).

RESPECTABILITATE s. C, 14. (<fr. *respectabilité*).

RESPONSABIL adj. **responsabil** GC V, 301r; AR 1837, 36; FMIL 1844, 41; IFM, 13; NV, 348; SMB I, 53; RL, 78, 261; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **responsabil** BEC, 24, 50; *redactor* **răspunzător** DL, 8; RL, 12; *redactor* **responsabil** D 1858, 1. (<fr. *responsable*).

RESPONSABILITATE s. **răspunsabilitate** CR 1829, 310; AOD, 182; SCC I, 299; SCC II, 73; **răsponsabilitate** AOD, 20; **responsabilitate** GC V, 301r; RO, 10, 17; GG, IX; MN 1836, 7; RB, nr. 18, 2; AOD, 165; DFL, 23, 57; FMIL 1847, 75; IFM, 9; KDP, 22, 95; BIP, 80; NV, 348; BCD, 475; pe la 1850 forma era frecventă; **respunsabilitate** DFL, 59; BEC, 55, 221; **responzabi-**

litate DFL, 59; BEC, 55, 221; **responzabilitate** FMIL 1840, 205; FMIL 1844, 15, 86; CA 1855, 70; CA 1861, 72; **responzabilita** RSM, 16r; AR 1837, 20; **răsponsabilita** AR 1837, 107; **responsabilita** AR 1837, 130; **reşponzabilitet** SR, 27. (Cf. fr. *responsabilité*, it. *responsabilità*, germ. *Responsabilität*).

RESTABILI vb. **restabili** CV, 35; MID I, 50, 81; DFL, 190; BDJE, 161; FAM, 29; CFZ, 110, 181; LIT, 140, 269, 330; BC, 6; GCB II, 234; spre 1860 cuvîntul era frecvent; **răstabili** MID I, 37. (Cf. lat. *restabilire*, fr. *rétablir*).

RESTANT adj. SAP, 194. (<fr. *restant*).

RESTANŢĂ s. *rămăşiţă*, **reştanţie** *sau osebire* SIA, 17; **reştanţie** *sau rămăşiţă* PA, 17; **reştanţie** UT, 9, 30; MIM, 50, 51; LB, 586; **reştanşă** UT, 9, 10; **restanţie** IO, 68; ME, 199; SR, 47, 49; **restanţă** FLG, 47; **răstanţie** RA, 96, 97, 98. (Cf. lat. *restantia*, it. *restanza*, germ. *Restanten* pl.).

RESTAURA vb. SHI II, 100; CD, 61; AsL, 28; DFL, 199; SIM, 193; BG, 209; NV, 348; CA 1851, 91; StDR, 240; PLB, 29; SSC, 113; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *restaurer*, lat. *restaurare*).

RESTAURANT s. („local public unde se consumă mîncăruri şi băuturi") CR 1846, 28; R 1857, nr. 30, 4; PD, 548. (<fr. *restaurant*).

RESTAURATOR s. **1**. (Polit.) **restaurător** CR 1830, 59 bis; AR 1830, 131, 184; **restaurator** (*întemeietor*) CR 1831, 1, 42; AR 1838, 181; **restaurator** SGR I, X, AR 1834, 286; StDR, 240; RL, 228. **2**. („proprietar sau administrator al unui restaurant") **restaurator** SMB I, 7; PD, 548. (Cf. fr. *restaurateur*, lat. *restaurator*).

RESTAURAŢIE s. **1**. („reparare, refacere") **restauraţie** CR 1829, 232; AR 1829, 165; GM, 78; PD, 548. **2**. (Polit.) **restauraţie** AR 1829, 37, 61, 139, 152; BAR II, 14; SGR I, V; AR 1834, 415; FMIL 1840, 205; FMIL 1844, 258; SIT, 36, 46, 204; RL, 226; **restauraţie**, **restaurăciune** StDR, 240; **restauraţiune** INB 1859, 132; **restoraţie** SIT, 141. **3**. (Med., „regenerare, refacere") **restauraţie** SMA, 64; WAM, 22; HMV I, 49; HMV II, 5. (Cf. fr. *restauration*, germ. *Restauration*, lat. *restauratio*).

RESTITUI vb. **restitui** IO, 69; SHI II, 33, 142, 241; MID I, 81; FMIL 1847, 48; BCD, 290, 356; StDR, 240; PFHM I, 53; SAS, 22; pe la 1855 forma era frecventă; **restitua** NV, 348; BRA, 72; RIT, 8.

(Cf. lat. *restituere*, fr. *restituer*).

RESTITUŢIE s. **1.** (Jur.) **restituţie** IO, 69; *dritul* **restituţiei** CPI, 158, 240, 248. **2.** („restituire”) **restituţie** KDP, 88; NV, 349; StDR, 240; RL, 72; **restituţiune** BCD, 69; SMB I, 189. (Cf. lat. *restitutio*, fr. *restitution*).

RESTRICŢIE s. **restrînsură** FMIL 1847, 18; **restricciune** CDR, 35; **restricţie** SIT, 98; KDP, 21; NV, 349; StDR, 241; SAP, 17; CFZ, 155; RL, 66; SD 1855, 2; Z 1856, nr. 7, 3, nr. 40, 1; BEC, 304; PD, 548; **restricţiune** BCD, 67, 343; GCB II, 234. (Cf. fr. *restriction*, lat. *restrictio*).

RESTRÎNGE vb. **1**. („a (se) limita, a (se) reduce; a (se) rezuma”) **restrînge** CV, 28; BD II, 294; DFL, 6, 33, 111; FMIL 1840, 356; BP XIV; KDP, 95; BCD, 159, 319; GRR, 154; RL, 45; Z 1856, nr. 1, 2; RF, 6; **răstrînge** HFP, 361; GC V, 347v; **restringe** DOA, 35; FMIL 1844, 26, 367; FMIL 1847, 10, 46, 129; LMS, 24; KDP, 22; NV, 349. **2**. („a întări, a strînge mai mult”) **restrînge** CR 1846, 2. (Cf. lat. *restringere*, germ. *restringieren*, fr. *restreindre*).

RESURECŢIE s. **resurecţiune** DILB I, 211; **resurecţie** PD, 549. (<fr. *résurrection*).

RESURSĂ s. *mijloace* (**resursuri**) IFM; **resursuri** BCD, 43; JA, 124; **resurţe** BCA, 500; RSM, 57; **resurţă** RMS, 270; **resurse** BCB, 27; SSC, 38, 99, 102; C, 13; D 1858, 3; R 1858, 185; INB 1859, 47; **resursă** Z 1856, nr. 7, 2; PD, 548. (<fr. *ressource*).

RESUSCITA vb. **rezusţitălui** PFBM, 23r; INB 1859, 132. (Cf. lat. *resuscitare*, fr. *ressuciter*).

RETICENŢĂ s. **reticenţie** CGR, 65; StDR, 241. (Cf. fr. *réticence*, lat. *reticentia*).

RETIPĂRI vb. AR 1840, 20; FMIL 1844, 9, 81; FMIL 1847, 95; ASI, pf., 3; BCD, 404; BCA, 7; RIT, 30; CA 1860, 8. (Cf. fr. *réimprimer*).

RETIRADĂ s. **retiradă** (*tragire îndărăpt*) AR 1829, 29; CIRA, 352; **retiradă** GC V, 301r; FMIL 1844, 309; SCC I, 294; **retiradă** (*tragere*) AR 1834, 58, 219; AR 1837, 64. (Cf. fr. *retirade*, germ. *Retirade*).

RETOR s. („orator; profesor de retorică”) Vezi *Împrumut. I*, p. 100. Cf. şi **ritor** TF, 278; GSP II, 169; BDL III, 859r; NIU, 153r; BPN I, 103, 121; MRP, pf.; NZ, 52r, 57r; POC, 38v; MFV II, 19r; CLV, 142v; MCB, 29, 109; LB, 591; GPF, 262; forma era folosită

pînă spre 1860; **retor** OMT, 46; BD II, 298; BAR I, 31; GC V, 301v; NV, 349; DILB I, 211, LIT, 49; PBV, 385; PD, 549. (Cf. ngr. ρήτωρ, lat. *rhetor*, fr. *rhéteur*).

RETORIC **1**. adj., s. („oratoric; de retorică, privitor la retorică”) **ritoricesc** EBG, 96r, 124r; IE, ded.; ZFV I, 20r; ZFV II, 70r; PTF, 153r; VIO I, 2r; ISF, 7; RIM, 10; TD I, 50; MIB, 8; DAP, pf. 14; BDL III, 859r; BPN I, 103; SPBA, 97; IRV, 142r; CLV, 138v; LB, 590; VMG, 18; GC V, 310v; VVP, 121; MMP, 276; **ritoricos** CIRA, 135; **ritoric** PBM, XXVI; GRR, V; **retoricesc** BD II, 298; FL, 10, 12; DE I, 7, 24; PBV, 386; **retoric** RB, 221; BG, 52; PBV, 385. **2**. s. („retor, învăţat în materie de retorică”) **ritoric** VVP, 121. (Cf. ngr. ῥητορικός, lat. *rhetoricus*, germ. *rhetorisch*, fr. *rhétorique*).

RETORICĂ s. **ritorică** EBG, 7r; VOG, 133; VIC, 66v; RIM, 11, 12; BDT, 2r; NID I, 73r; NID III, 19r; GSP I, 46; BDL III, 859r; NIU, 141v, 251v; AOS, 52, 53; BPN I, 38, 102; SPBA, 92; BR 1821, 171; CDP, 23; CDP, 23; MCB, 154; forma era frecventă pînă spre 1860; **ritorícă** RIM, 165; LB, 590; **retorică** TGR, pf. 1; MIU, 39; OMT, 39; TF, 480; MDNU, 68; BPN II, 237; BD II, 298; PCB, 114; SIC, 32; CIRA, 49; MCL 1839, 526; FMIL 1840, 62, 254; pe la 1840 forma era frecventă; **retoricá** LIB, 4. (Cf. ngr. ρητορική, lat. *rhetorica*, germ. *Rhetorik*, fr. *rhétorique*).

RETORICEŞTE adv. **ritoriceşte** RIM, 143; LB, 591; PCP, 35; GC V, 310v; VVP, 121; **ritoricos** IRV, 208r; **retoriceşte** BD II, 298; PBV, 386. (Cf. ngr. ρητορικῶς).

RETRACTA vb. GC V, 301v; 304r; GC VI, 296; NV, 349; SMB I, 311; DCB VI, 74; APS, 88, 91; PD, 549. (<fr. *rétracter*).

RETRACTAŢIE s. („tăgăduire”) GC V, 304r; GC VI, 296r. (<fr. *retractation*).

RETRACTABIL adj. („retractil”) BIN, 269. (<fr. *rétractible*).

RETRACŢIE s. (Med.; „contractare”) TMO, 253r; PBV, 386; PPC, 126r. (<fr. *rétraction*).

RETRAGE vb. **retrage** CV, 36, 38; DO, 42; AR 1829, 29; MBV, 29; LME, 52; GC V, 304r; GC VI, 296r; FAE, 20, 112; BAR II, 110; CPI, 146; AIR I, 10, 53, 131; MN 1836, 51; FL, 42, 72; VVP, 121; FMIL 1840, 22, 260; CDCE, 192; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **trage îndărăpt** UT, 28; *se* **retrăgeau** (**retărireau**) *mai în urmă* BAR II, 29; **rătrage** MIR, 2; FL, 66; GC V, 349v; CA

1850, 43; **retira** (**trage îndărăpt**) AR 1834, 270; *semnul de asalt sau de* **reterat** MCL 1839, 221. (Cf. fr. *retirer*, lat. *retrahere*, germ. *retirieren*).

RETRAGERE s. **tragere înapoi** MIU, 389; TID, 7; CR 1829, 132; **tragere îndărăpt** MIU, 373, 402; AR 1833, 1; **tragere** CIRA, 427; BGO 1840, 245; **retiradă** (**tragere îndărăpt**) AR 1830, 515; *semn de* **retiradă** *dînd* NAP, 10; *colonel în* **retretă** MN 1836, 8; **retragere** CR 1829, 192; CR 1830, 326; CR 1831, 30; BAR II, 166; AIR I, 151; AIR III, 47; FL, 3, 76; VVP, 121; RCM, 273; FMIL 1844, 308; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *retraite*, germ. *Retirade*).

RETRAS adj. **retras** CR 1830, 326; FMIL 1844, 123; AF, 13, 78; SIT, 253; SCC II, 274; SPB, 226; APS, 24; CMV, 13, 17; **rătras** FL, 49; **retirat** GC V, 300v; MPE, 54; APB, 52; KPA, 6; API, 181; MID I, 191; PCI, 90; NPT, 23; **retirat** (*singuratic*) AR 1835, 70; **retirat** (*tras deoparte*) AR 1839, 37. (Cf. fr. *retiré*).

RETRIBUŢIE s. StDR, 241; SCC II, 277; PD, 549. (<fr. *rétribution*).

RETRIMITE vb. PMC I, 179; PMC II, 197; RL, 371, 387. (Cf. fr. *renvoyer*).

RETROACTIV adj. **retroactiv** GC V, 304r; BCD, 25, 26, 167; PBV, 386; PD, 549; **retro-activ** AR 1834, 68; **retroactif** BCD, 30. (<fr. *rétroactif*).

RETROACŢIUNE s. **retroacţie** GC V, 304r; BCD, 37; PD, 549. (<fr. *rétroaction*).

RETROGRAD adj., s. GC V, 304r; SVC, 75; DFL, 161; FMIL 1847, 84; CA 1848, 49; KDP, 6; NV, 349; OGD, 161; RL, 339, 387; Z 1856, nr. 1, 4; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *rétrograde*).

RETROGRADA vb. FMIL 1847, 84; NV, 349; CA 1854, 8; PD, 549. (<fr. *rétrograder*).

RETROGRADAŢIE s. („regres”) **retrogradaţie** GC V, 304r; **retrogradaţiune** BCI, 90. (<fr. *rétrogradation*).

RETROSPECTIV adj. SSC, X; SCC II, 82; RL 118, 350; C, 5; INB 1857, 50; NPT, 313. (<fr. *rétrospectif*).

RETROSPECŢIUNE s. INB 1857, 2. (<fr. *rétrospection*).

RETUR adv. *din care pricină foile vin* **retur** FL, 40. (<fr. *retour*).

RETURNA vb. **retorna** CV, 35; **returna** SCC I, 164. (Cf. fr. *retourner*, lat. *retorquere*).

REŢINE vb. **răţine** NIS, 8; CA 1850, 13; CA 1851, 8; **răţinea** MVV, 8; **reţinea** FTM, 185; FMIL 1844, 360; DFL, 24, 50; PFM, 2; **reţine** BAR II, 205; FMIL 1844, 110, 145, 191, 215; MID I, 31; FMIL 1847, 37, 126; LMS, 19; CA 1848, 19; CDR, 15; CGR, 85; SIM, 104; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *retinere*, fr. *retenir*).

REŢINERE s. BDJE, 25; CA 1854, 109; CA 1862, 48.

REŢINUT adj. FMIL 1840, 343; FMIL 1844, 402.

RÉUMĂ s. („guturai, catar”) **reuma** BD II, 298; PMC I, 139; **revmă** MPB, 10. (Cf. lat. *rheuma*, ngr. ῥεῦμα).

REUNI vb. GC I, 293r; GC V, 291v; LMS, 26; PCI, 48; PFM, 37; PBV, 386; CA 1858, 115; PTP, 70; BEC, 20, 29, 138; D 1860, 86; CA 1861, 66; PD, 549. (Cf. fr. *réunir*).

REUNIRE s. BIP, 60; PBV, 386; D 1860, 86.

REUNIUNE s. **reuniune** PBV, 386; **riuniune** AAD, 5. (Cf. fr. *réunion*, it. *riunione*).

REURCA vb. FTP I, 158. (Cf. fr. *remonter*).

REUŞI vb. AF, 49; SIT, 35, 193; LS, 74; PLB, 29; CEF, 33; DILB II, 234; INB 1857, 30; PBV, 386; PD, 549. (<fr. *réussir*).

REUŞIRE s. **reuşire** (*izbîndă*) CEF, 39.

REUŞITĂ s. LS, 17, 112; C, 4. (<fr. *réussite*).

REVEDEA vb. **rӑvedea** FNC, 26r; **revedea** FNC, 148v; DOA, 25, 29; MALP, 41; GC II, 34v; RO, 52; HAN, 55; KCL, 12, 20; FMIL 1844, 213; DFL, 25, 53; BDJE, 90; SIT, 189; CMI, 136, 158; LS, 14, 28; StDR, 231; pe la 1850 forma era frecventă; **revidea** ASLI, 126; **revidere** (*iar nu* **revidirui**) IO, 41; **revidirui** DOA, 18; TAI, 38; **revidui** AR 1829, 93; BFO 1833, 48; ROI2 III, 77; AsE, 21; CA 1851, 55; StDR, 231; **revedui** AR 1830, 362; AR 1837, 172; ROI2 III, 16, 98; CD, 6. (Cf. fr. *revoir*, lat. *revidere*, germ. *revidieren*).

REVEDERE s. **revedere** GC II, 34r; FMIL 1840, 12; StDR, 230; RL, 22, 88; SAI, 13; PBV, 379; **revidere** SCC II, 6; **reviduire** BFO 1833, 48; AR 1837, 289; **reveduire** PSE, 205, CBV, 15v.

REVEDUITOR adj., s. ROI2 III, 52; BFO 1843, 47.

REVELA vb. DFL, 2, 7, 164; MEN II, 78, 188; NV, 349; ICI, 64; CFZ, 1; PD, 549. (<fr. *révéler*, lat. *revelare*).

REVELAT adj. MEN II, 220.

REVELATOR adj., s. **revelatoriu** DFL, 5; **revelătoriŭ** DFL, 175. (Cf. fr. *révélateur*, lat. *revelatorius* şi *revelator*).

REVELAŢIE s. **revelăciune** DFL, 5, 156, 184 bis; **revelaţie** MEN II, 41, 73, 82; BP, XI; NV, 350; CFZ, 25; BC, 18; PD, 549; **revelaţiune** TR 1855, 44; AVP, 19; C, 6; INB 1859, 54. (Cf. fr. *révelation*, lat. *revelatio*).

REVELION s. **revelĭon**, **revelĭoane, revelĭonuri** GC V, 291v; **revelion** StDR, 230; CA 1854, 132. (<fr. *réveillon*).

REVENDICA vb. **revindeca** BCD, 273, 359; **revindica** BCD, 275, 296; **revandica** RL, 226; PD, 549; **revendica** BEC, 393, 397. (Cf. fr. *revendiquer*).

REVENI vb. **reveni** GC II, 22r; AsM 2, 187; MID I, 49; BDJE, 54; SIT, 250; BP, 70; SIM, 169; CA 1850, 25; PET, 13; CA 1854, 8; CFZ, 75; DIB, 230, 232, 244; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **revini** SCC II, 310. (Cf. fr. *revenir*, lat. *revenire*).

REVENIRE s. **re-venire** CA 1854, 5; **revenire** WPM, 25; PBV, 379.

REVER s. (Vestim.) **reversuri** SRM, 178, 195, 247; *vestimînt negru cu mari* **reversuri** DIB, 247. (<fr. *revers*).

REVERBER s. („oglindă, corp lucitor care reflectă lumina; felinar mare”) **reverbere** sg. StDR, 230; **reverber** DIB, 14, 587; PD, 550; *fornal cu* **reverber** PFM, 85. (<fr. *réverbère*).

REVERBERAŢIE s. („reflexie a luminii”) BCA, 319. (<fr. *reverberation*).

REVEREND s. (Relig.) VA, 289; PD, 550. (Cf. lat. *reverendus*, fr. *révérend*).

REVERENŢĂ s. **reverenţie** TMS, 109; RA, 57; EGR XVIII; BR 1829 I, 13; AR 1829, 117; SPT, 110; BFO 1833, 142; PGRL I, 13; StDR, 230; **reverenţă** TMS, 38; MALP, 55; CR 1829, 179; GC V, 295v; MBG, 15; MPG, 37; MSR, 31; KMP, 88, 96; RB, nr. 82, 328; VL, 55v; CMI, 88; AML, 62; PD, 550; **reverenţă**, **reverinţă** NV, 350; **reverinţă** CB 1815, 40; MPI, 145, 146; VPP, ded.; DO, 83; MALP, 42; BR 1829 I, 42; BR 1829 II, 54; BDC, 47, 145; BAR I, III, 67, 107, 144; forma era folosită pînă spre 1860. (Cf. lat. *reverentia*, germ. *Reverenz*, fr. *révérence*).

REVERIE s. AR 1837, 216; ASI, 77; SMB I, 192; RL, 18, 229, 433; NPT, 170, 247, 273; SPB, 2; PD, 550. (<fr. *reverie*).

REVERS s. **1**. (Jur., Comerc.) **revărs** RJ, 101; **revers** ESI, 20; SR, 38, 46. **2**. **revers**, *partea întoarsă* StDR, 230. **3**. *jucînd cu mare băgare de seamă* **reverso** (*un joc*) [de societate] SIT, 46. (Cf. lat. *reversus*, germ. *Revers*, fr. *revers*).

REVERSIBIL adj. (Jur.) GC V, 295v. (<fr. *réversible*).

REVERSIBILITATE s. (Jur.) GC V, 295v. (<fr. *réversibilité*).

REVERSIUNE s. **1**. (Jur.) **reversie** GC V, 295v. **2**. (Ret.) **reversiunea** *este figura ce răstoarnă*... GRR, 168. (<fr. *réversion*).

REVINDE vb. GC II, 52v; SCC I, 80; BEC, 6. (Cf. fr. *revendre*).

REVIVIFICAT adj. (Chim.) *cuprum* **revivificat** PFM, 341. (<fr. *révivifié*).

REVIZIE s. **revizie** RNV, 3, 6; OTB, 10; IEP, 1; IO, 41; PFBM, 23v; PFBA, 622r, 629v; DSM, 43; DSM 2, 47; FLG, 38, 59; MIB, 269; RA, 96; MR, 37; OAI, 4; MIM, 44, 55; AR 1829, 143, 250, 256; CR 1830, 13, 146, 355, 418; AR 1830, 9, 47, 95, 97,, 196; CMR, 2; pe la 1830 forma era frecventă; **revizie**, *adică revedere* GC II, 35r; **revizie**, *revistă*, *revedere* StDR, 231; **revisie** RJ, 241, 249; RPV, 2; BIP, 21, 56; **reviziune** Z 1856, nr. 19, 2; **revisiune** TR 1854, 59; SPB, 285; **revizion** SR, 46. (Cf. lat. *revisio*, germ. *Revision*, fr. *révision*).

REVIZITA vb. **revizitarisi** GC II, 34v. (<fr. *revisiter*).

REVIZOR s. **revízor** MILR, f.t.; MIR, f.t.; TMS, 5; TAI, 21; RA, 106; BR 1821, 165; **răvízor** CSM, 340; **revizor** PFBA, 623r, 624v; MR, 3; GMSP, 26; CPL, 29; BFO 1833, 179; LOA, 92, 93; ROI2 VIII, 45; VVP, 119; BFO 1843, 377; AOD, 12; StDR, 231; pe la 1850 forma era frecventă; **revisor** SFT, 1; BRD, 11; **reveduitor** ROI2 III, 52; BFO 1843, 147; SRI, 128, 129. (Cf. lat. *revisor*, germ. *Revisor*, fr. *réviseur*).

REVIZUI vb. **revedălui** EDE, pf. 10; **revidelui** PFBM, 4v; **revizui** GC II, 34r, 35r; ROB, 50; LOA, 6; RB, 146; VVP, 119; MCL 1838, 21; BGO 1840, 285; FMIL 1844, 318; ROB2, 610, 617; CCP, 202; FAM, 136; pe la 1850 forma era frecventă; **revedui** AOD, 78, 79; SRM, 134; **revedea** SRM, 37, 229; ROM, 4; **reviza** CR 1848, 10; RL, 397. (Cf. lat. *revidere*, fr. *réviser*).

REVIZUIRE s. **revizare** CR 1830, 313; **revizuire** GC II, 35r; LOA, 7; ROB2, 572; CCP, 202; CPO, 110; FAM, 137; PBV, 379; R 1857, nr. 2, 4; AML, 24, 44; **reveduire** SRM, 136, 228; **reve-**

dere SRI, 124, 127; **revisare** RL, 28.

REVOCA vb. **revocului** ESI, 71; **revocălui** PFBM, 18r, 26v; PFBA, 625; SR, 49; **revoca** GC V, 296r; NV, 350; StDR, 231; LIT, 238; RAM, 14; AVP, 19; BEC, 96; PD, 550. (Cf. lat. *revocare*, fr. *révoquer*).

REVOCABIL adj. GC V, 296r; NV, 350; RAM, 12; BEC, 55, 62. (<fr. *révocable*).

REVOCABILITATE s. NV, 350; BEC, 63. (<fr. *révocabilité*).

REVOCAŢIE s. **revocaţie** PFBM, 26v; PFBA, 625r; GC V, 296r; NV, 350; BEC, 29; PD, 550; **revocatie**, **revocăciune** StDR, 231. (Cf. lat. *revocatio*, fr. *révocation*).

REVOLTA vb. **1**. („a (se) răscula, răzvrăti") **revolti** AR 1830, 20; **revolta** MALP, 48; GC V, 298r; FTP II, 19; FTP III, 24, 160; CIRA, 36; SGR II, 151; SGR II, 151; SHI II, 42, 207; MID I, 116, 120; PBM, XXXIV; SIT, 1; BP, IX; NV, 350; LS, 90; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2**. („a fi cuprins de revoltă, a se indigna") **revolta** ELS, 37; FMIL 1847, 79; KDP, 3; NV, 350; LMS, 26; CA 1852, 66; SCC I, 24, 247; SCC II, 190, 198, 307; SMB I, 124; SD 1855, 2; NPT, 290. (Cf. germ. *revoltieren*, fr. *révolter*).

REVOLTANT **1**. adj., s. („răsculat, răzvrătit") *toate căzuse în mîna* **revolterilor** SPT, 151; **revoltant** AR 1830, 229; GC V, 296r; CE, 92, 117; CIRA, 12; AR 1837, 30, 58, 386; SHI I, 7; SHI II, 96, 101; SMA, 68; AMIM, 201; StDR, 231; SCC I, 166; GM 1854, 79; LIT, 103; ASLI, 388; PD, 550; **revoltat** CR 1830, 156; CE, 103; CIRA, 126; SHI I, 17; SHI II, 145; KDP, 77; NV, 350; StDR, 231. **2**. adj. („care revoltă, indignează") **revoltant** AF, 169; NV, 350; RMS, 183; SCC II, 27, 44, 379; SMB II, 450; RL, 395; AsAl, 4; **revoltător** SCC II, 235. (Cf. fr. *révoltant* şi *révolté*).

REVOLTĂ s.Vezi *Împrumut. I,* p. 56. **epanástasis** VIO I, 77v, 90v; VIO II, 7r, 8r, 38r, 43v; **revoltă** AR 1829, 125; GC V, 295r; CR 1831, 52; CIRA, 186; AR 1837, 266; SHI II, 11, 71; FGE, 91; BPA, 34, 64; NV, 350; StDR, 231; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **revoltă** (*zurba*) AR 1831, 40; AR 1833, 21. (Cf. ngr. ἐπανάστασις, fr. *révolte*).

REVOLUŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 271, şi *Împrumut. I,* p. 101. Cf. şi **1**. (Polit., Ist.) **revoluţie** IRF, 72; VPB, 11; NB, 9, 11; GSP II, 80; CDA, 131; BPN II, 252; IRV, 42v, 44r; TPE, 15v, 23v, 32v; PP, VI, X; CR 1829, 1, 4, 170; AR 1829, 7, 96, 164, 183; BR

1829 I, 19; BR 1829 II, 3; CR 1830, 354; AR 1830, 115, 369; GC V, 298r; pe la 1830 forma era frecventă; **revoluţie** *sau răscoală* MIU, 378; **revoluţie** (*răzvrătire*) GSP I, 166; *răzvrătire* (**revoluţie**) BPN I, 18, 39; **revoluţie** (*răzmiriţă*) SIU, 41r, 71r; **revoluţie, revoluciune** StDR, 231; **revuluţie** BPN I, 89; BPN II, 316; CR 1829, 19, 39; CR 1830, 170, 326; MRC, 147; CR 1831, 34, 43; FTP I, 113; FTP II, 202; FTP III, 160; **revuluţie** (*răzvrătire*) CR 1829, 216; **revoluţiune** DFL, 90; GRR, 240, 243, 244; TR 1854, 6; Z 1856, nr. 14, 4, nr. 20, 4; LIT, 15, 75; LMG, 36; BCI, 98; DCB IV, 63. **2**. („schimbare, transformare radicală") **revoluţie** SPBA, 72; TPE, 11v; MFE, 31; YNM, 17; MCL 1838, 205; MEN I, 140; MEN II, 255; CA 1855, 28; CA 1861, 68; **revoluţiune** BEC, XXXI, XXXIV.

REVOLUŢIONA vb. GC V, 296v. (<fr. *révolutionner*).

REVOLUŢIONAR adj., s. (Polit.) **revoluţioner** CR 1830, 204; **revoluţionar** CR 1830, 204; AR 1830, 10, 116, 361, 464, 487; GC V, 296v; CR 1831, 1, 41; SGR II, 151; AR 1837, 13, 119; SHI II, 72; RB, nr. 10, 3; GT 1838, 1; FMIL 1840, 376; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *révolutionnaire*, lat. *revolutionarius*, germ. *revolutionär* şi *Revolutionär*).

REVOLVER s. **revolvere** (*pistoale cu multe focuri*) GM 1854, 500. (Cf. fr. *revolver*, germ. *Revolver*).

REVULSIE s. (Med.) **revulsie** GC V, 296v; **revulzie** PMH, 35. (<fr. *révulsion*).

REVULSIV adj. (Med.) **revulsiv** GC V, 296v; WAM, 80; **revulziv** SAS, 30. (<fr. *révulsif*).

REZECŢIE s. (Med.) **resecţie** TMO, 99r, 149v. (<fr. *résection*).

REZERVA vb. **resărva** OPB, 5; PV, 73; *ocroti* (**resărva**) PV, 69; **răserva** (*ocroti*) PV, 76; **rezerva** DFL, 27, 65, 89; SIT, 67; SCC II, 292; CA 1856, 59; Z 1856, nr. 37, 1; R 1857, nr. 15, 2; RAM, 16; D 1858, 2; INB 1859, 15; CMV, 3; **rezărva** LIT, 343; **reserva** SIT, 253; NV, 347; TR 1854, 195; RL, 268, 279; DILB I, 211; PIC, 21; CA 1859, 126; PD, 546. (Cf. lat. *reservare*, fr. *réserver*).

REZERVAŢIE s. („oprire, reţinere") **rezervaţie** TD III, 315; **reservaţie** NV, 347; PD, 546. (Cf. germ. *Reservation,* fr. *réservation*).

REZERVĂ s. **1**. (Milit.) *o divizie de* **rezervă** ATB, 2; **rezervă** ATB, 2; **rezervă** IRF, 40, 87; PIU III, 253; AR 1829, 29, 61, 107,

164, 189, 259; AR 1830, 204; CIRA, 205; AR 1837, 38, 172, 266; AIR II, FL, 82; BPA, 13, 75, 79, pe la 1840 forma era frecventă; **rezerv** CR 1829, 177; **răzervă** NID II, 78v; **reservă** RA, 66; CR 1829, 215; AR 1829, 94; BAR II, 127, 169; NV, 347; PD, 546; **reservă** v. **rezervă** StDR, 239; **rezervă** v. **reservă** PBV, 380. **2**. („cantitate de bunuri păstrată, economisită; păstrare, depozit; fig.) **rezervă** GC V, 294v; ROB, 24, 53, 57, 105; CPL, 56; LOA, 13, 49, 113; CPL, 56; BFO 1833, 163; LO, 2; ELS, 18; SR, 7, 18; ROI2 II, ROI2 III, 12; RB, 199; GT 1838, 24; BGO 1844, 179; CCB, 96; CD, 95; **reservă** BEC, 65. **3.** (reţinere, îndoială; obiecţie, restricţie") **rezervă** MN 1836, 87; SIT, 122, 123, 257; KOS, XIV; RL, 72; Z 1856, nr. 10, 3; AML, 23; CA 1861, 82; **reservă** RL, 278; DIB, 163; LIT, 49; DILB II, 234; C, 14. (Cf. germ. *Reserve*, fr. *réserve*).

REZERVOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 271. Cf. şi **rezervoar** CR 1829, 200; SIT, 348; **rezervuar** CD, 31, 49; JA, 85.

REZICE vb. FTP I, 122; DAH, 65; HAN, 17; DE I, 28; SCC I, 187; CFZ, 60; CA 1855, 20; ASLI, 281. (Cf. fr. *redire*).

REZIDA vb. **rezidui** AR 1829, 120; AR 1832, 118; AR 1837, 387; SHI II, 128, 173, 181; AR 1844, 16; CA 1850, 36; CA 1851, 116; GM 1854, 79; **rezedui** AR 1830, 360; PMG, 27; **residui** CA 1858, 92; **reşedea** DFL, 74; **rezidui**, **reşedea** StDR, 233; **rezidua** CA 1858, 85; **rezida** SIT, 138; **rezidua** CA 1858, 85; **rezida** SIT, 138; CFZ, 48; INB 1857, 4, 29; BCI 75; **resida** T 1856, nr. 4, 2; PBV, 382; PD, 546; **reside** GCB II, 233. (Cf. fr. *résider*, lat. *residere*).

REZIDENT s. **rezident** MDWS, 394; VIC, 159r, 166v; CR 1829, 142; AR 1829, 87; AR 1830, 81, 99, 165; GC V, 295v; RB, nr. 24, 2; **rezident**, **reşedent**, **reşezător** StDR, 233; **resident** BR 1829 I, 38; SHI II, 227; **rezedent** CSM, 23. (Cf. lat. *residens*, germ. *Resident*, fr. *résident*).

REZIDENŢIAL adj. **residenţialnica** *cetate* RA, 89; *palaturile* **residenţionale** LP, 10; *cetate* **residenţională** LP, 14; **rezidenţional** LP, 3, 13; **rezidenţial** RIT, 23. (Cf. lat. *residenţionalis*, fr. *résidenţiel*).

REZISTA vb. **resista** CV, 29; BDJE, 47; SIT, 104; NV, 347; LS, 36, 64; PFHM I, 40, 152; RMS, 114; DIB, 397; RL, 180; forma sau doar grafia era frecventă pînă la 1860; **răsista** FDB, 65; **rezista**

KDP, 84, 103; BCD, 5; SCC I, 147; CA 1855, 90; CMI, 86; Z 1856, nr. 17, 3; CA 1858, 6; CA 1861, 119. (Cf. fr. *résister*, lat. *resistere*).

REZISTENT adj. **rezistent** CFR, 49; **rezistant** PFM, 4. (Cf. fr. *resistant*).

REZISTENŢĂ s. Vezi *Form. term.şt.,* p. 271. Cf. şi **rezistanţie** LOA, 82; **resistenţie** StDR, 239; **rezistenţie** SSC, 101; **rezistinţă** DFL, 24, 61; SCC II, 241, 280; CFZ, 50; RL, 44; **rezistenţă** SIT, 117; CA 1854, 74; CFZ, 50, 62, 141; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 4, 3; **resistinţă** SIT, 247; DILB II, 234; C, 6; GCB II, 233; BEC, XXI; **resistenţă** BDJE, 104; SIT, 100, 181; RL, 271; C, 3; PBV, 382; CA 1861, 119.

REZOLUT **1**. adj., adv. („hotărît, ferm, decis") **rezolut** (*hotărît*) TMS, 94; CB 1826, 63; **rezolut** CR 1848, 20; CA 1849, 10; StDR, 233; **resolut** NV, 348; StDR, 240; SMB I, 118; PD, 547. **2**. adj. („rezolvat, soluţionat") BCI, 188; INB 1850, 35. (Cf. lat. *resolutus*, germ. *resolut*, fr. *résolu*).

REZOLUTORIU adj., s. (Mat.) *număr* **dezlegător** (*numerus resolutorius*) DMA, 98, **dezlegător** OPA, 46; **desfăcător** PA, 38; **resolutoriu** GC V, 295v, 301r; *condiţiuni* **resolutoare** BCD, 345. (Cf. lat. *resolutorius*, fr. *resolutoire*).

REZOLUŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 271. Cf. şi („hotărîre, decizie; rezolvare") **resoluţie** PTP, 2; RJ, 505; TAI, 9; MR, 5, 11; MIM, 17, 29; BAR II, 60; EPD, 160; BDJE, 31, 183; SIT, 92, 93; NV, 348; PBV, 383; PD, 547; *hotărîrea* (**resoluţia**) HMV II, 42; **resoluţie** v. **rezoluţie** StDR, 240; **resoluţiune** DCB I, 6; GCB II, 233; APS, pf.; **rezoluţie** PPS, 6; DOB, 5; CL I, 98; MIB, 336; DU, 2; AR 1829, 119; AR 1830, 178; GC V, 298r; CIRA, 310; CPI, 261; AR 1834, 321; RSM, 19r; SR, 39; ROI2 III, 70; ROI2 VIII, 6; pe la 1835 forma era frecventă; **rezuluţie** PFBA, 631r; **răzoluţie** MIB, 339; AR 1830, 163; **rezoluţie**, **rezoluciune** StDR, 233; **rezoluţiune** T 1856, nr. 4, 1; BCI, 60. (Cf. şi germ. *Resolution*).

REZONABIL adj. Vezi *Împrumut. II*, p. 431, la RAŢIONABIL. Cf. şi **rezonabil** BGV, 87v.

REZONABILITATE s. BGV, 82r.

REZULTA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 271. Cf. şi **resări** PA, 34, 66; **răsari** GAA, 19v; **rezulta** GC V, 295r; MN 1836, 54, 60; RB, nr. 13, 3; VL, 49r, 56v, 75r; DFL, 2, 19; ROB2, 646; KDP, 50; BIP, 80; BCD, 10, 37, 60; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **resulta**

MEN II, 19, 170, 275; SIT, 228; BIP, 21; RL, 373; DILB I, 211; C, 1, 4, 6; GCB II, 234; D 1858, 3; BEC, 5, 15, 27; VMP, 17; PD, 548; **resultă** (*isvoraşte*) CEF, 229. (Cf. şi lat. *resultare*).

REZULTAT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 271. Cf. şi **resultat** MIA, 4; RA, 8; AR 1829, 78; SR, 17; FL, 55; MEN I, 68, 78, 133, 152; MID I, 1; FMIL 1847, 71; ASI, 7; EV, 50; SIM, 67; forma sau doar grafia era folosită pînă la 1860; **resultaturi** (*urmări*) AR 1829, 40; **rezultat** IRF, 47, 50, 102; CR 1829, 201; AR 1829, 150; GC V, 295v; CIRA XI; CPI, 156, 223, 249, SGR I, XI; LOA, 87, 99; RSM, 25v; AIR I, 32, 113; MN 1836, 21; pe la 1835 forma era frecventă; **rezultat** (*ispravă*) AR 1831, 188; CPI, anexă 9; AR 1834, 78, 268; AR 1837, 62, 111; PMC I, 180; **rezultat** (*urmare*) GT 1838, 7, 10.

RICIN s. (Bot., Med.) **riţin** POS, 293; MN 1836, 91; CPH, 41; **ricină** PH, 9; **ricin** VH, 111; RMS, 155, 224. (Cf. lat. *ricinus*, germ. *Rizinus*, fr. *ricin*).

RIDICOL adj., s. („caraghios”) **ridichíul** GC V, 312r, 365r; **ri-dichiul** CR 1833, 227; AR 1834, 232; GTN 1835, 8, 9; AR 1837, 226; **ridichiul** (*de rîs*) R 1857, 4; *şozenia* (**ridiculum**) VA, 115; **ri-dicol** GTN 1836, 95; CDCE, VII; DL, 81; FMIL 1844, 348; FMIL 1847, 69, 190; SIT, 23, 29, 33, 43, 195; LMS, 44; CA 1848, 9; KDP, 81; BIP, 11; forma era frecventă pînă la 1860; **ridicol**, **rîdi-col** StDR, 244; **ridicul** AR 1839, 84; PIA, 87; DFL, 48, 64, 208; FMIL 1847, 19; SIT, 114, 167; NV, 351; CA 1850, 29; GRR, 233; SCC II, 106, 126; KOS, XXV; forma era folosită pînă la 1860. (Cf. fr. *ridicul*, germ. *ridikül*, lat. *ridiculus* şi *ridiculum*, it. *ridicolo*).

RIDICULIZA vb. **ridiculisa** NV, 351; **ridicula** APS, 12; D 1860. (Cf. fr. *ridiculiser*).

RIDICULOS adj. KPA, 30; FMIL 1847, 94; GLC, 31; GRR, 203, 218, 219. (Cf. lat. *ridiculosus*, it. *ridiculoso*).

RIDICULOZITATE s. **ridichiulitate** GC V, 365r; **riodiculitate** NV, 351; PD, 551; **ridiculozitate** DFL, 162. (Cf. fr. *ridiculité*).

RIGID adj. BDJE, 19; NV, 351; CEF, 215; PFM, 374; PD, 551. (<fr. *rigide*).

RIGIDITATE s. NV, 351; SMB I, 110; JA, 102; GCB II, 234; PD, 551. (<fr. *rigidité*).

RIGOARE s. DFL, 5, 9, 17, 98, BDJE, 65; CR 1848, 1; NV, 351; LS, 106; PLB, 29; SMB I, 103; DILB I, 211; DIB, 207; Z

1856, nr. 4, 4; PFM, 40, 75; CA 1857, 57; PD, 551. (Cf. fr. *rigueur*, lat. *rigor*, it. *rigore*).

RIGORISM s. GC V, 307r; PD, 551. (<fr. *rigorisme*).

RIGORIST s. GC V, 307r. (<fr. *rigoriste*).

RIGUROS adj. **riguros** CV, 35; GC V, 307r; ECS, 136; DFL, 41, 100; SIT, 4; NV, 351; BCA, 23; StDR, 244; LS, 52, 74; pe la 1850 forma era frecventă; **rigoros** FMIL 1844, 215; DFL, 38, 160; KFL, III. (Cf. fr. *rigoureux*, lat. *rigorosus*, germ. *rigoros*).

RIGUROZITATE s. **rigurozitate** GC V, 307r; BCD, 150; CFZ, 116; RL, 230; **rigurosite** AVP, 19; PBV, 387; BEC, 324; **rigorositate** FMIL 1844, 211. (Cf. it. *rigorosità*).

RIMA vb. GC V, 309v; SGR III, 41, 42; ECS, 135; FMIL 1844, 350; NV, 351; StDR, 244; AAR, 80; RL, 451; SPB, 239, 285; PBV, 388; PD, 551. (Cf. fr. *rimer*, it. *rimare*).

RIMĂ s. (Versif.) **rîtmă** *sau asemene firşire sau terminăciune a cuvîntului* [...], **ritmă**, *lăteneşte ritmus*, *să zic vierşurile ce să firşesc asemene* BDT, 26v; **rimă**, **ritm** GC V, 309v, 310r; **rima** (*potrivirea sfîrşitului*) CR 1829, 69; **rimă** CR 1830, 340; SGR III, 39; ELS, 39; ECS, 132; MPE, V, HAN, 11; FL, 5; APB, 30; API, 8; HP, XXX; SCMI, X; pe la 184o cuvîntul era frecvent; **rimă**, **rîmă** StDR, 245; **rimuri** FMIL 1844, 351; **rime** DFL II, 52; FMIL 1844, 316, 356. (Cf. fr. *rime*, it. *rima*, lat. *rhythmus*, fr. *rythme*).

RIMBOMBA vb. („a răsuna”; fig.) **rimbomba** CA 1852, 36, 45; AsPR, 24; CA 1854, 86; **ribomba** CA 1854, 104; **rebomba** AsPR, 17. (<it. *rimbombare*).

RIMESĂ s. (Fin.) JDS II, 440; PDC, 60, 116; StDR, 244. (<it. *rimessa*).

RINOCER s. (Zool.) Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. şi **inărog** SIN, 52; SV, 11; **rinóţer** GSP II, 134; **rinóţeros** CNB, 111; **rinoher** AR 1829, 175; **unicorn** *sau* **inorog** AR 1830, 132; **rinocheros** AR 1830, 7; **rinocher** AR 1830, 132; CIN, 61; FD I, 107; FGE, 73; **rinocorn**, **rinócer** GC V, 306v, 309v; **renocer** GG, 166; **rinocer** IL 1840, 7; StIN, 88; BMN II, 158; SCC II, 283; BIN, 292; CEG, 86; INB 1859, 10. (Cf. gr. ῥινόκερως şi μονόκερως, lat. *rhinoceros*, fr. *rhinocéros*, it. *rinocheronte*).

RIPENSĂ adj. *Dachie* **ripensască** sau *alpestrasască* HOG, 228; *Dachia* **ripense** TSVM, 21; **ripensă** AAM, 26; **ripensă** *şi montană* PMG, 11; *Dacia* **ripenză** GGV, 149. (Cf. lat. *ripensis*, it. *ripense*).

RIPOSTA vb. BDJE, 86. (<fr. *riposter*).

RISC s. **rişchiu**, *adecă primejdie* FDB, 74, 104; **rizico** (*primejdie*) AR 1837, 160; **rizico** FMIL 1840, 184; CD, 90; SSC, pf. 2; **rizicon**, **rezicon** BFO 1843, 83, 291; **rizico**, **risc** StDR, 244; **rizic** SMR I, 114; FMIL 1847, 180; SCC II, 178; RL, 88; C, 4; CA 1859, 114; CA 1861, 68; **risc** (*pericol*) NV, 351; **risc** BDJE, 108; NPT, 348; R 1857, nr. 7, 3; BEC, 140, 166; PD, 551. (Cf. ngr. ῥιζικόν, it. *rischio* şi *risico*, germ. *Risiko*, fr. *risque*).

RISCA vb. **riscui** AR 1837, 217; **risca** DL, 38; CDCE, VI, 192; BDJE, 45; NV, 351; GRR, 226; SSC I, 145; RL, 425; pe la 1855 forma era frecventă; **rezicarisi** AOD, 288; **rizica** CA 1861, 77. (Cf. fr. *risquer*).

RIT s. („religie, cult, ritual”) Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. şi **rituş** TD II, 121, 141; TD III, 58, 372; BI, 9, 34; **ritus** BD II, 300; **rit** IRV, 53r; TPE, 5v; GC V, 309v; FMIL 1840, 345; CA 1847, 15; FMIL 1847, 103; SIT, 246; BCD, 271; CA 1851, 31; StDR, 245; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *ritus*, magh. *ritus*, ngr. ῥητόν, fr. *rit* şi *rite*).

RITM s. (Versif., Muz.) **ritmul** *este adunarea sau piima multora stihuri întru o cuprindere* EBG, 123r; **ritm**, *cadenţă* GC V, 312r; **ritmul** *sau tactul* FMIL 1844, 349, 367; **ritm** VVP, 121; PBM, 66, 68, 74, 125, 159; NV, 351; StDR, 245; RL, 112; DILB III, 222; PBV, 388; PD, 551. (Cf. lat. *rhythmus*, germ. *Rhythmus,* ngr. ῥυθμός).

RITMAISTRU s. (Milit.) **ritmeister** ESI, 118; IRF, 71; BDC, 217; **ritmaistru** CA 1859, 41; **rit-meistru** CA 1859, 50. (<germ. *Rittmeister*).

RITMIC adj. **ritmíc** GC V, 312r; **ritmicesc** FMIL 1844, 357; **ritmic** FMIL 1844, 368; PBM, 3; PBV, 388. (Cf. fr. *rythmique*, lat. *rhythmicus*, germ. *rhythmisch*).

RITORNELĂ s. (Muz.) **riturnelă** MBG, 14; **ritornel** KCL, 136. (Cf. fr. *ritournelle*, germ. *Ritornello*, it. *ritornello*).

RITUAL s. (Bis.) FMIL 1844, 64; StDR, 245. (Cf. lat. *ritualis*, germ. *Ritual*, fr. *rituel*).

RIVAL s., adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. şi **împotrivă rîvnitoare** RIC, 180v, 354v; **rival** AZ, 133v; BDL III, 858v; FTM, 179; NZ, 67r, 68v; RBV, 26r; AR 1830, 141; GC V, 309r; VFE, 6, 27; GPE, 55; CIRA, 7, 211; MPG, 11; BM, 29, 30; VAA, 16, 44; AIR

I, 84; FGB, 7, 35; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; *pizmă* **rivaliciască** MIU, 272; **rivală** (*sau împotrivă luptătoare*) IRV, 86r; **rivală** (*potrivnică*) VSC, 87; **rival** (*rîvnitor*) AR 1832, 74; AR 1834, 53; AR 1837, 152. (Cf. fr. *rival*, lat. *rivalis*, it. *rivale*, germ. *Rival*).

RIVALITATE s. **împotrivă rîvnă** RIC, 163v; *a păzi inimile de* **rivalité** PTF, 165r; **împotrivă luptă** (*rivalité*) IRV, 16v; **rivalitate** AR 1830, 135; GC V, 307r, 309r; AS, 34; SHI II, 56; FMIL 1840, 200; RIP I, 304; SCMI, IXX; FMIL 1844, 359 bis; MID I, 198; AsLM, 2; pe la 1845 forma era frecventă; **rivalitaua** (*rîvnirea*) AR 1834, 370; **rivalita** VHP, 225. (Cf. fr. *rivalité*, lat. *rivalitas*, it. *rivalità*).

RIVALIZA vb. **rivaliza** GC V, 307r; SHI II, AsL, 68; FMIL 1844, 231; FMIL 1847, 184; LMS, 44; KDP, 54; GRR, 200, 251; pe la 1850 forma era frecventă; **rivalizi** PMG, 40; **rivalez, rivalizesc** StDR, 244; **rivalisa** BIP, 69; NV, 351; C, 7; PD, 551. (Cf. fr. *rivaliser*, germ. *rivalisieren*).

RIZIBIL adj. **rizibil** GC V, 307r, 365r; DFL, 165; BIF, 15; **risibil** PD, 551. (Cf. fr. *risible*, lat. *risibilis*).

RIZIBILITATE s. GC V, 307r, 365r. (<fr. *risibilité*).

RIZORIU s., adj. (Anat.) *muşchiul* **rizoriul** KMA, 170; **risoriul** PAD, 49. (Cf. fr. *risorius*, lat. *risorius*).

ROBER s. [la jocul de cărţi vist] **róber** GC V, 320v; **rober** VFD, 15, 23, 71; RB, nr. 22, 4; StDR, 245. (Cf. germ. *Robber*).

ROBUST adj., s. **robiust** GC V, 320v; **robust** CMR, 100; AS, pf.; AF, 149; NV, 351; StDR, 245; GRR, 44; WAM, 114; SMB II, 544; DILB I, 211; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *robuste*, lat. *robustus*, germ. *robust*).

ROBUSTEŢE s. **robusteţie** AVP, 20. (Cf. fr. *robustesse*).

ROC s. (Vestim.) MDWS, 406; GIC, 234; FL, 31, 43; FMIL 1840, 15, 56; BFO 1843, 237; FMIL 1844, 46; SIM, 31, 32. (Cf. germ. *Rock*).

RODOZAHAR s. („dulceaţă de trandafir") **rodozahar** CCD, 67v; MD II, 67r; PMC II, 47; PBV, 389; **rodozáhar** GC V, 323v. (<ngr. ροδοζάχαρη).

ROLĂ s. („sul, cilindru") *o* **rolă** de *papir eghiptinesc* AR 1829, 141. (Cf. germ. *Rolle*, fr. *rôle*).

ROM s. (Alim.) **rum** CIF, 117; RB, nr. 26, 3, 244; BFO 1843, 237; BDJE, 107; VH, 85; RL, 23; NPT, 68; **rum** *şi* **rom** GC V,

316v, 327v; **rom** DRB, 293, 297; SSC, 119; SCC II, 306. (Cf. ngr. ῥοῦμι, fr. *rhum*, germ. *Rum*).

ROMAN (Ist.) Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. şi **1**. s. **roman** GN, 47v; APM, 264, 265, 284, 285; NID I, 20r; SIU, 44r; BDL I, 13v; BDL III, 861r; BPN II, 188; BRI, 7, 16, 66, 69; SPBA, 97; FNB I, 15; ASH, pf.; pe la 1820 cuvîntul era frecvent. **2**. adj. **roman** PSG, 70r; MIR, 2; MIB, 23; BDL III, 861r; BPN II, 221; BRD, 4; AAM, 16; MBV, 13; BR 1829 I, pf. II, 12; SPV, XVIII; FTP II, 143; SIC, 35; BAR I, 1, 171; pe la 1830 forma era frecventă; **romaicesc** CB 1814, 99, 100; **romanesc** NID I, 15r; OMT, 20; SIU, 47r; BPN II, 217; LC, pf. 1; BRI, 52, 93, 160; KIT, 297; CSM, 32, 34, 231, 332; MCB, 105; GIC, 215; TSVM, 21; BRD, 68; forma era folosită pînă pe la 1835; **românesc** BDL I, 80r; BDL III, 861v; PIU I, 309; PIU IV, 223. (Cf. lat. *romanus*, it. *romano*, fr. *romain*, ngr. ῥωμαϊκός).

ROMANIC adj. *popoară* **romanice** FMIL 1844, 366. (Cf. it. *romanico*, germ. *romanisch*).

ROMANITATE s. **1**. („origine romană, caracter roman") BRD, 96, 104; MID I, 47; FMIL 1847, 40, 41, 102. **2**. („lumea romană") LG, 72. (Cf. lat. *romanitas*, fr. *romanité*).

ROMANIZA vb. **romaniza** FMIL 1847, 11; **romanisa** RL, 15; R 1857, nr. 1, 4. (Cf. fr. *romaniser*, germ. *romanisieren*).

ROND **1**. s. („ocol, înconjur") **rond** GC V, 318r; **ront** BM, 44, 59; **rundum** (*cerc*) FMIL 1840, 134. **2**. s. („strajă de noapte") **rondă** GC V, 313r. **3**. adj., s. (Anat.) [muşchiul] **rond** KMA, 44, 211. **4**. adj. („rotund, circular") **rond** BP, 111; AF, 85; PFM, 401; PD, 552. (Cf. fr. *rond*, *ronde*, germ. *Runde*, *Ronde* şi *Rundum*).

RONDO s. (Lit., Muz.) **rondo** DAB, 158v; **róndo** GC V, 318r. (Cf. fr. *rondeau, rondo*, germ. *Rondo*, it. *rondo*).

RÓSBIF s. (Culin.) **rostbif** AR 1831, 180; **rost-bif** AR 1835, 18. (Cf. fr. *rosbif*, engl. *roast-beef*).

ROSTRAL adj. s. (Arhit.) *colonă* **rostrală** CR 1830, 166; *colonă* **rostroală** CIN, 384; **rostral** StDR, 245. (Cf. fr. *rostral*, lat. *rostralis*).

ROTACISM s. (Lingv.) **rotachism** GC V, 283r. (Cf. fr. *rhotacisme*).

ROTATORIU adj. *mişcarea* [...] **rotatorie** PAD, 34. (<fr. *rotatoire*).

ROTONDĂ s. („sală circulară") **rotondă** GC V, 349r; **rătundă**

AR 1837, 223; **rotundă** CA 1855, 47. (<fr. *rotonde*).

ROZ adj. *colorul* **roza** [...], *pînticile şi spatele* **roza** (*pembe*) AR 1837, 274 bis, cf. 410; *de color* [...] **roze** (*trandafiriu*) CIN, 361; *hîrtie* **roză** (*pembe*) IL 1840, 6; *tartan* **roz** SCC I, 4; *muselină* **roză** SCC II, 132. (Cf. fr. *roze*, germ. *rosa*).

ROZACEE adj., s. (Bot.) *corola* **rosacea** BIN, 138; **rosaceele** BIN, 191. (<fr. *rosacée*).

ROZĂ s. **1**. („trandafir"; fig.) **roză** SPBA, 69, 99; RB, 280; PRA, 42; AsF, 102; HBN, 59; FMIL 1847, 151; AF, 9, 34, 127; SIT, 153; CA 1850, 58; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **roză** (*trandafir*) BFO 1843, 160; HMV II, 64; BG, XXIX; PMC I, 144; BMN II, 166; BIN, 124; **roză**, *rujă* StDR, 245; **rose** (*ruji*) BRD, 115; BAR, 86; **rosă** (*trandafir*) NV, 33; **rosă** AAR, 45, 90; PD, 552. **2**. [prin analogie cu forma florii] *aceste* [diamante] *să numesc* **roza** DC III, 237v; *o* **roză** *de brileanturi* AR 1830, 55, cf. şi GC V, 316v; **roza** *vînturilor* EGI, 18; FGE, 17, cf. şi GG, 99; *s-au aşăzat ordinul numit* de **roză**, *adică trandafir* AR 1830, 23; *diamantul se poate tăia* în **rosă** *sau în briliant* PFHM I, 41; **rosa** *vînturilor* PFM, 242. (Cf. fr. *rose*, lat. *rosa*, germ. *Rose*, it. *rosa*).

ROZETĂ s. **1**. (Bot.) **rozetă** AA, 15; GC V, 316v; FBE, 148r; PBV, 389. **2**. („bijuterie cu motiv decorativ în formă de roză") **ro-zetă** AR 1834, 104; AR 1835, 100; VDA, 15; MCL 1839, 508. (Cf. fr. *rosette*, germ. *Rosette*).

RUBIE s. (Bot.) **rubie** SV, 11; **rubia** BRA, 296. (<lat. *rubia*).

RUBIACEE s. pl. (Bot.) BIN, 182. (<fr. *rubiacees*).

RUBIN s. („piatră preţioasă") **rubin** GN, 293v; DC II, 196r; HOG, 44; GF, 214r; DIP, 7r; SIN, 28; BDL III, 864r; GSP II, 160; JNA, 28; SPBA, 74; GC V, 331v; pe la 1830 forma era frecventă; **robin** DC IV, 55r; RIM, 83; CISG, 130; GSP I, 35; VSC, 100. (Cf. it. *rubino*, lat. *rubinus*, germ. *Rubin*).

RUBINOS adj. ECS, 95; KMP, 29; AAR, 25; ICI, 172. (Cf. it. *rubinoso*).

RUBLĂ s. DC III, 149v, 240r; VIO II, 20v; VIC, 37r; LVH, 10v, 21r, 63r; GIA I, 137v, 140v; HOG, 13; RA, 34; AR 1830, 182; GC V, 332r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (<rus. рубль).

RUBRICĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 135. Cf. şi **1**. („diviziune în-tr-un registru, formular, listă etc.) **rubrícă** CP I, 201; CP II, 232; RPL, 8; MPI, 56; MIM, 8, 9, 10, 32, 33, 34; **rubrică** BD II, 306;

SR, 29; RB, 378; CD, 11; FMIL 1844, 410; StDR, 245; RL, 399; RAM, 4; BEC, 217. **2**. (Jurnalism) **rubrică** PSE, 140; CA 1850, 55; Z 1856, nr. 24, 1; C, 19, 81; PD, 552. (Cf. lat. *rubrica*, germ. *Rubrik*, fr. *rubrique*).

RUDIMENT s. **1**. (Anat. veget.) FBE, 69r. **2**. (pl., „primele noţiuni ale unei ştiinţe, arte etc.”) CA 1847, 55; CDR, f.t.; BRA, VIII; StDR, 246; BIF, 7; PD, 552. (Cf. fr. *rudiment*, lat. *rudimentum*).

RUINA vb. **dărăpăna** FTP III, 27; MFE, 20; **ruina** LB, 597; GC V, 325v; HAN, 26; SIT, 53, 103, 193; NV, 352; StDR, 246; SCC I, 47; SCC II, 187; CFZ, 173; ASLI, 150; PBV, 391; PD, 552. (Cf. lat. *ruinare*, fr. *ruiner*).

RUINARE s. **ruinire** SHI I, 4, 11; SHI II, 133; **ruinare** FMIL 1844, 180; SIM, III; MGP, 100; SCC I, 239; CFZ, 71; Z 1856, nr. 1, 2; PBV, 391; AML, 111.

RUINĂ s. **rămăşiţă** GN, 80r, 113r; **dărmare** DC I, 37v, 86v, 96r, 147r; **prăvălitură** DC I, 51v, 168r; DC II, 39v, 56r, 143r, 166r, 186v; DC III, 37v, 71r, 77r; **răsipitură** DC I, 86r; **sfărmătură** DC I, 86v; **dărîmătură** DC II, 116r; **rîsipire** GIA II, 12r; **rîsipă** NID I, 3r, 3v, 12r; NID II, 48v, 103r; NIU, 207v; CSM, 69; **răsipă** NID III, 6r, 6v; NIU, 181r; HP, 9; **răsîpitură** NID I, 8r; **sfărîmătură** NIU, 138r; **năruitură** TPE, 16v; **ruinile** (*căzăturile*) BPN II, 275; **ruinuri** *au* **dărîmături** PCB, 72, 83; **ruinuri** (*dărăpănături*) CR 1829, 38, 157; **ruinile** (*surpăturile*) AR 1829, 23; **ruină** LB, 597; AR 1829, 22, 262; NMP, ded. 2, 3; CR 1830, 11, 224; AR 1830, 116; CBD, 98; LME, 40; GC V, 325v; SPV, 52; FTP I, 12, 149; AR 1832, 51; FEA, 9, 97; AIR I, 19; ECS, 95; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *ruina*, germ. *Ruine*, fr. *ruine*).

RULADĂ s. (Muz.) **ruladă**, **rulăzi** GC V, 328r; **rulade** pl. MCL 1839, 292; CA 1857, 34. (Cf. fr. *roulade*, germ. *Roulade*).

RULETĂ s. [Joc de noroc] **ruletă**, **rolină** GC V, 328r, cf. şi 316v; **ruletă** DTN, 8; MCL 1838, 147; NPT, 360, 363; **roletă** MCL 1838, 149. (Cf. fr. *roulette*, germ. *Roulett* şi *Roulette*).

RUM s. (Med.) **rumul** (*guturaiul*) *de creieri* RMS, 106; **rumul** *din piept* RMS, 223; *guturai*, *coriza sau* **rum** *la creieri* RMS, 278. (<fr. *rhume*).

RUMOARE s. DFL, 185, 207; NV, 352; PD, 552. (Cf. fr. *rumeur*, lat. *rumor*).

RUSTIC adj., s. **rusticesc** BD II, 311; BAR I, 40; **rustíc** GC V,

330v; **rustic** BD II, 311; BAR I, 40; CDCE, 220; NV, 352; BCD, 280, 300; GRR, 121; GM 1854, 87; CA 1859, 100; CA 1861, 151; PD, 552; AsV, 1; *rural*, **rustic** StDR, 246. (Cf. lat. *rusticus*, it. *rustico*, fr. *rustique*, germ. *Rustikus*).

RUSTICAȚIE s. **rusticaţii** (*lucruri ţărăneşti*) HMV II, 171. (<lat. *rusticatio*).

RUSTICITATE s. NV, 352; PD, 552. (Cf. fr. *rusticité*, it. *rusticità*).

RUTĂ[1] (Bot.) SV, 11; LB, 600; GC V, 331r; CIN, 294. (<lat. *ruta*).

RUTĂ[2] (Anat., „penis") EOI, 104; EPD, 287. (<germ. *Rute*).

RUTINĂ s. **rutină** IVA, 8; MEN I, 135; BIP, 266; StDR, 246; ATI, pf.; LIT, 111; JA, 5, 18, 166; PD, 552; **rutina** (*datina înţălinită*) [...], **rutina** (*obiceiul*) [...], **rutina** (*deprinderea*) SSC, 49, 114, 118. (Cf. fr. *routine*, germ. *Routine* şi *Rutine*).

RUTINIER s., adj. **rutiniar** BRA, 71; **rutinier** D 1860, 395. (<fr. *routinier*).

S

SABEISM s. (Relig.) **sabeism** *şî* **sabism** GC VI, 14r, 14v; **sabeism** VVP, 125; BC, 38; PD, 553; **sabaism** GG, 147. (Cf. fr. *sabeisme, sabisme, sabaisme*).

SABIN, -Ă s. (Ist. rom.) **savini** pl. GN, 217v; **sabinean**, **-că** FNPB I, f. t. v., 11r, 17r; MILR, 10; **sabinieni** pl. FNPB I, 36v; *răpire* **sabincelor** IRV, 5v; **sabin** VVP, 125. (Cf. fr. *Sabin*).

SABOT s. („un fel de încălţăminte de lemn") **sabot, sabotă** GC VI, 14v; **sabot** MEN II, 129; NV, 352; PD, 553. (<fr. *sabot*).

SACERDOT s. **1.** („preot") **sacerdot** SHI II, 40; NV, 353; AVP, 20; PD, 553; **sacerdot, saţerdot** StDR, 248. **2.** („sacerdoţiu") **sacerdot** MEN II, 255, 258; DILB II, 234. (Cf. lat. *sacerdos*, germ. *Sazerdot*, it. *sacerdote*).

SACERDOTAL adj. („preoţesc") GGV, 58; MEN I, 284; MEN II, 203; NV, 353; DILB I, 211; GCB II, 235; AVP, 20; PD, 553. (Cf. fr. *sacerdotal*, lat. *sacerdotalis*, germ. *sazerdotal*).

SACERDOŢIU s. („demnitate de preot; cler, preoţime") **sacerdoţiu** NV, 353; PD, 553; **sacerdociu** BIP, 248; R 1857, nr. 30, 3;

AVP, 20; **sacerdoţie** GCB II, 235. (Cf. lat. *sacerdotium*, fr. *sacerdoce*).

SACRA vb. („a sfinţi") BP, VII; NV, 353; PCI, 120; PD, 553. (Cf. fr. *sacrer*, lat. *sacrare*).

SACRAL adj. (Anat.) KMA, 20, 29, 528; PAD, 24, 83, 162; PD, 553. (Cf. fr. *sacré*).

SACRAMENT s. (Relig.) **sacrament** BD II, 327; LB, 602; PBV, 399; WCP, 249; PD, 554; **sacrement** GC VI, 3r; DILB II, 234. (Cf. lat. *sacramentum*, fr. *sacrement*).

SACRAMENTAL adj. (Relig.) **sacremental** GC VI, 3r; **sacramental** DFL, 186; PD, 553. (Cf. fr. *sacramental*, lat. *sacramentalis*).

SACRAT adj. („sfinţit") FMIL 1847, 69; GCB II, 235. (Cf. fr. *sacré*, lat. *sacratus*).

SACRATISIM adj. BDC, VI, XIV; StDR, 246.

SACRIFICIAL adj. („privitor la sacrificiu") BAR I, 197. (<lat. *sacrificialis*).

SACRILEG adj. **sacríleg** LB, 602; **sacrileg** CA 1857, 108; PBV, 399; **sacrilegă** *lepădare a credinţei* CA 1855, 103; *acest act* **sacrilegiu** BMN III, 201; *o mînă* **sacrilege** BP, 7; APS, 14; *mîna cea* **sacrilege** PIC, 96. (Cf. lat. *sacrilegus*, it. *sacrilego*, fr. *sacrilège*).

SACRILEGIU s. **sacrileghium** TD II, 346, 352, 353; **sacríleghiu** LB, 602; **sacrilegiu** GC VI, 3r; BDJE, 125; NV, 353; StDR, 246; BCB, 74; SCC II, 302; RL, 69; LIT, 57, 252, 353; pe la 1855 forma era frecventă; **sacrilege** sg. SMB I, 23; DILB I, 211. (Cf. lat. *sacrilegium*, germ. *Sakrilegium*, fr. *sacrilège*).

SACRISTAN s. (Bis.) **sacristan** GC VI, 3r; NV, 353; **sacristin** PD, 554; **sacristină** GC VI, 3r; NV, 353; PD, 554. (Cf. fr. *sacristain, sacristine*, lat. *sacristanus*).

SACRISTIE s. (Bis.) GC VI, 3r; NV, 353; PD, 554. (Cf. fr. *sacristie*, lat. *sacristia*).

SACROLOMBAR adj. (Anat.) *muşchiul* **sacrolomber** PAD, 59. (<fr. *sacro-lombaire*).

SACRU adj. („sfînt"; fig.) FMIL 1844, 105; DFL, 194; MEN II, 92; AF, 19; BP, 6, 138; NV, 353; BCD, 241, 243; LS, 60; StDR, 246; AAR, 7; SCC II, 187, 381; SMB I, 95; SD 1855, 2; RL, 31, 395; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *sacer, -cra, -crum*, fr.

sacré, it. *sacro*).

SAFIC adj., s. (Versif.) **saficesc** EBG, 118r, 120v; PP, III; **sapficesc** MGR, 137v; **sapfíc** GC VI, 7v; **safic** SGR III, 22; VVP, 126; FMIL 1844, 369; StDR, 248. (Cf. lat. *sapphicus*, ngr. σαπφικός, fr. *saphique*).

SAFIR s. **zamfir** DC I, 64r; HOG, 34; GSP I, 123; GC VI, 8r; **zafiro, zanfiro** GF, 214v; **sáfir** SIN, 28; **zapfir** CISG, 130; **zafir** HOG, 44; GSP II, 161; CIN, 351; **zanfir** GSP II, 160; VVP, 47; **sapfir** GSP II, 161; GC VI, 8r; StIN, 9; PS, 34; **safir** MCL 1839, 508; FMIL 1840, 123; NV, 353; CA 1858, 84; **samfir** SCC I, 41. (Cf. ngr. ζαφείρι, lat. *sapphirus*, it. *zaffiro*, fr. *saphir*, germ. *Saphir*).

SAGACE adj. PD, 553. (<fr. *sagace*).

SAGACITATE s. **sagaţitate** VL, 76v; **sagacitate** DFL, 94; NV, 353; GRR, 246; SMB I, 108; PD, 553. (Cf. fr. *sagacité*, germ. *Sagazität*, lat. *sagacitas*).

SAGITAT adj. (Bot.) *foile* **săgetate** (*sagittata, sagittées*) BIN, 127. (Cf. lat. *sagittatus*, fr. *sagitté*).

SAGO s. („produs alimentar preparat din măduva sagotierului") **sag** DC IV, 243v; DRB, 21; **sago** CIN, 320; SMA, 227; **sago** (*sagou*) BIN, 209; **sagu** FMK, 172; **sagon** VH, 130. (Cf. germ. *Sago*, fr. *sagou*).

SAGOTIER s. (Bot.) **sago** SIN, 16; **sago** (*sagus farinifera, sagoutier, Sagobaum*) BIN, 164; **sagotier** (*sagoutier*) BIN, 209. (<fr. *sagoutier*).

SALARIA vb. PD, 554. (<fr. *salarier*).

SALARIAT s. **salarista** BD II, 328; **salariat** LIT, 226; D 1859, 142. (Cf. lat. *salarista*, fr. *salarié*).

SALARIU s. **salarium** MIR, 339; VPP, 40; **salariu** BD II, 328; SIT, 2, 149; BIP, 23, 37, 69; PMC I, XII; StDR, 246; LIT, 229; SPB, 179; WCP, 9; R 1858, 150; BEC, 151, 368; RF, 27; PD, 554; **salar** IFM, 11; Z 1856, nr. 25, 2. (Cf. lat. *salarium*, fr. *salaire*).

SALATĂ s. (Culin., Bot.) Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. şi **sălată** BDL IV, 1005r; **salată** PAM, 33; GC VI, 2v; CIN, 308; VVP, 125; PMC I, 134; PBV, 399; **saladă** BDJE, 55; BCA, 188; RMS, 39, 240. (Cf. ngr. σαλάτα, germ. *Salat*, fr. *salade*).

SALATIERĂ s. **salatir** VVP, 125; **salatieră** PBV, 399. (Cf. ngr. σαλατιέρα, fr. *saladier*).

SALĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 101. Cf. şi **şală** AZ, 49v, 83r, 135v; DAB, 44r, 63r, 180r; SIU, 47r; CRac, 134; CSM, 131, 133, 136, 145, 159; AR 1829, 17, 75; AR 1830, 59, 110; MVS, 7r; RSM, 32r; pe la 1835 forma era frecventă şi populară în Moldova; **saală** RPL, 14; FD I, 48; *salon* (**saală**) GT 1838, 13; *uşele a* **salului** *s-au deschis* CRac, 31; **sală** BDL IV, 896r; GSP II, 148; CB 1816, 62; SPBA, 29, 30, 32; BD II, 328; LB, 603; GIC, 26; TSVM, 57, 72; BR 1829 II, 48; CR 1829, 14, 17, 97, 262; AR 1829, 102, 110; AR 1830, 78; pe la 1830 forma era frecventă; **sală** (*palată*) TF, 94; *gălărie* (**sală**) BR 1821, 190; **sală** (*palată mare*) LPT, 107; **sală** *şî palată* GC VI, 4r. (Cf. ngr. σάλλα, fr. *salle*, it. *sala*, germ. *Saal*).

SALDO s. (Comerc.) **saldu** GC VI, 5r; **saldo, saldos** JDS II, 440; **saldo** PBV, 399. (Cf. it. *saldo*, germ. *Saldo*).

SALICĂ adj. (Jur.) *lege* **salícă** GC VI, 3v; *lege* **salică** SHI II, 198; PD, 554. (<fr. *salique*).

SALIVA vb. (Fiziol.) GC VI, 3v; PD, 554. (Cf. fr. *saliver*, lat. *salivare*).

SALIVANT adj. *scoţetoare de bale* (**salivante**) PMC II, 186. (<fr. *salivant*).

SALMIAC s. (Chim.) **salmiac** (*ţipirig*) GSP II, 20; FilDA II, 181; **salmiac** PAB, 7; CA 1848, 88; AML, 131; *ţipirig* sau **salmiac** CIN, 54; **salmiac** (*ţipirig natural*) StIN, 12; *ţipirig* (**salmiac**) FilDA II, 162. (Cf. germ. *Salmiak*, fr. *salmiac*).

SALNITROS adj. BD II, 329. (<lat. *salnitrosus*).

SALNITRU s. **salnitru** IST, 28; BD II, 329; **şletrum** SIN, 36; SV, 12. (Cf. lat. *salnitrum*, magh. *salétrom*).

SALON s. CR 1830, 403; GC VI, 4r; MFE, 43; ELS, 37; AR 1837, 401; RB, nr. 2, 1, nr. 6, 1, 227, 317; GT 1838, 13; SMA, 227; VVP, 125; FMIL 1840, 167, 325; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *salon*, germ. *Salon*).

SALOP s. (Vestim.) **şalop** *şi* **salop** GC VII, 392r; **salop** MALP, 22; RB, 279; PBV, 400; **salup** StDR, 247. (<fr. *salope*).

SALPETROS adj. NV, 353; PD, 555. (<fr. *salpêtreux*).

SALPETRU s. **sálpeter** CB 1814, 186; **sarea de piatră** (*sal-petrae*) FDB, 65; **salpetru**, *silitră* NV, 353. (Cf. lat. *salpetrae*, germ. *Salpeter*, fr. *salpêtre*).

SALSAPARILĂ s. (Bot.) *doftorie* **salsaperilie** GN, 156v; **saparină** *şî* **salsaparilă** GC VI, 7r; **salsaparilă** BFO 1843, 237;

RMS, 217; **salsaparilă** StDR, 248. (Cf. fr. *salseparine, salsepa-reille* şi *salseparille*, lat. [smilax] *salsaparilla*).

SALT s. **salt** LB, 605; GC VI, 88v; CCF, 78; DFL, 25; AF, 172; CA 1848, 45; AAR, 89; RL, 374; PBV, 400; **saltu** *sau sărirea* (*saltus*) VA, 195; **saltul** (*sărirea*) HMV I, 202. (Cf. lat. *saltus*, it. *salto*).

SALTAŢIE s. („mişcare în pantomimă”) **saltasion** (*saltation*) [...], **saltaţie** (*saltation*) IRV, 208v. (<fr. *saltation*).

SALTIMBANC s. BC, III. (<fr. *saltimbanque*).

SALTO MORTALE s. FMIL 1847, 12; StDR, 247.

SALUT s. **1.** („salutare”) **salută, salutaţie** GC VI, 3v. **2.** („scăpare, mîntuire; fericire, odihnă”) **salută** (*bunăstare*) BCI, 4; **salut** PD, 555. (Cf. fr. *salut*, lat. *salus, -utis*, it. *saluto*).

SALUTA vb. **săluta** AAM, 23; MSS, 11, 12; **saluta** GC VI, 3v; VG, 501; AR 1837, 174; RB, nr. 20, 3; MCL 1838, 206; DL, 42, 78; FMIL 1840, 301; RCM, 103; SCMI, 87; FMIL 1844, 6, 135, 395; MID I, 268; SRM, 31; pe la 1843 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *salutare*, it. *salutare*).

SALUTAR adj. **salutar** adj. HMV I, 23; MID I, 262; BCD, 3; CA 1851, 95; SCC II, 367; SMB II, 537; Z 1856, nr. 38, 1, nr. 40, 4; BCI, 147; LG, 65; PD, 555; **salutariu** BDJE, 18; LS, 38; SCC I, 252; TR 1854, 105; T 1856, nr. 1, 1, 2; LIT, 7, 254; GCB II, 235; BCI, 25, 163; JA, 167; D 1858, 3; D 1860, 162, 350; VMP, 324. (Cf. lat. *salutaris*, fr. *salutaire*).

SALUTARE s. **salutare** GC VI, 3v; MBV, 37, 40; MCL 1839, 398; DE I, 315; FMIL 1847, 237; ASI, 69; BP, 48; ROM, 41; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **sărutare** FEA, 103; CRV, 92; YNM, 110; FMIL 1840, 325.

SALUTÁTOR s. DOA, 49. (<lat. *salutator*).

SALUTAŢIE s. („salutare”) DOA, 49; GC VI, 3v; TIV, 165; MCL 1839, 625; FMIL 1840, 367; AR 1841, 215; FMIL 1844, 8, 135; CA 1848, 61; NV, 353; ROM, 42; cuvîntul era folosit pînă la 1860. (Cf. lat. *salutatio*, fr. *salutation*).

SALVA vb. CV, 34; NV, 354; LIT, 100, 407; PD, 555. (Cf. lat. *salvare*, it. *salvare*).

SALVARE s. AAR, 84; LIT, 14, 290, 310; AVP, 20.

SALVATELĂ s. (Anat.) *vîna cefalică sau* **salvatela** PHM, 17. (<fr. *salvatelle*).

SALVATOR adj., s. *ca un liman* **mîntuielnic** POC, 23v; **mîn-**

tuitorul *princip a contribuţiei generale* KDP, 40; **salvator** (*izbăvitor*) GLC, 5, 107; **salvator** NV, 354; CMI, 16; LIT, 399; AVP, 20; PD, 555. (Cf. fr. *salvateur*, lat. *salvator*).

SALVĂ s. (Milit.; fig.) AR 1829, 82, 157; GC VI, 3v; AR 1831, 173; AR 1832, 198; AR 1833, 25; AR 1834, 192; AR 1837, 247, 297, 381; RB, nr. 20, 3; DL, 28; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *salve*, germ. *Salve*).

SAMAVOLNIC adj. **însovolnic** AR 1830, 114; **samavolnic** BFO 1833, 158; ROI2 III, 32, 34. (<rus. самовольный).

SAMAVOLNICIE s. POC, 38r; AR 1835, 67; BFO 1843, 207; **însovolnicie** AR 1830, 115.

SAMOVAR s. GC VI, 5r; PBV, 400. (<rus. самовар).

SANCTIFICA vb. („a sfinţi”; fig.) MEN II, 22, 257; NV, 354; LIT, 342; SPB, 150; PD, 556. (Cf. fr. *sanctifier*, lat. *sanctificare*).

SANCTIFICAŢIE s. („sanctificare”) NV, 354; PD, 556. (Cf. fr. *sanctification*, lat. *sanctificatio*).

SANCTITATE s. **sfîntătate** CV, 32; **sanctitate** BIF, 10; **santitate** DILB I, 211. (Cf. lat. *sanctitas*, fr. *sainteté*, it. *santità*).

SANCTUAR s. („loc sfînt, altar”; fig.) **santuariu** SGR I, VIII; DFL, 9; DILB I, 211; **sanctuar** DFL, 12; MEN II, 240; AF, 86; SIT, 300; BCB, 75; BIF, 11; D 1859, 145; **sanctuariu, sanctuar** NV, 354; **sanctuariu** SCC II, 226; T 1856, nr. 3, 4; INB 1859, 107; PD, 556. (Cf. lat. *sanctuarium*, fr. *sanctuaire*, it. *santuario*).

SANDALĂ s. (Vestim.) **sandală** GC VI, 6v; PD, 555; **sandale** (*un feli de opinci*) AR 1834, 288; **sandal** APR, glos. IV; BP, 104; NV, 354; CA 1853, 58; DILB I, 211; PBV 400; **sandalĭ** pl. AR 1838, 393; StDR, 247; CA 1853, 81. (Cf. fr. *sandale*, germ. *Sandale*, ngr. σαντάλι, it. *sandalo*).

SANDARAC s. („răşină extrasă dintr-o specie de tuia”) **sandaraha** MD II, 245r; **sandarac** VVP, 125. (Cf. ngr. σανδαράχη, fr. *sandaraque*).

SANDVIŞ s. (Culin.) **sandvih** GM 1852, 57. (<fr. *sandwich*).

SANGUIFICAŢIE s. (Fiziol.) *ematoză* (**sîngeficaţiune**) RMS, 325; **sangvificaţie** CA 1862, 22; **sanguificaţie** PD, 555. (<fr. *sanguification*).

SANGUINAR adj. („feroce, sîngeros”) **sanguinar** NV, 354; LIT, 49, 53; PD, 556; *mijloace silnice şi* **sanguinarii** RMS, 181; *domnirea cea* **sanguinarie** LIT, 397. (<fr. *sanguinaire*).

SANGUINĂ s. (Mineral.) CEG, 23. (<fr. *sanguine*).

SANSCRIT adj., s. **hanscrit** [?] SPBA, 32, 104; **sanscrit** FMIL 1847, 118; PCI, 7; StDR, 247; RL, 166; CA 1858, 84; CA 1861, 130; PD, 5; *scriptura* **sanscritică** LMG, 111. (Cf. fr. *sanscrit* şi *sanscritique*, germ. *Sanskrit*).

SANTAL s. (Bot.) **sandal** SPBA, 25; VVP, 125; **santal** GC VI, 7r. (<fr. *santal*).

SAPĂ s. **sápa** (*un fel de must făcut de greci*) MVV, 50. (Cf. lat. *sapa*, it. *sapa*).

SAPER s. (Milit., „săpător, genist") **saper** RD, 3; AR 1830, 493; AR 1834, 135; AR 1837, 319, 377; SRI, 3; ROM, 165; RBM, 153; Z 1856, nr. 1, 3; CA 1862, 35; **sapor** CR 1831, 30. (Cf. germ. *Sappeur*, fr. *sapeur*).

SAPID adj. *carnea mai* **sápidă** (*plăcută*) *şi mai sănătoasă* FDB, 95. (Cf. lat. *sapidus*, it. *sapido*).

SAPIENT adj., s. BDJE, 4; NV, 354; BMN I, 6; BMN II, 184; CFZ, 161, 165, 170; INB 1859, 146; PD, 557. (Cf. lat. *sapiens*, it. *sapiente*).

SAPIENŢĂ s. **sapienţă** NV, 354; LMA, I; AVP, 20; PD, 557; **sapienţie** CFZ, 170. (Cf. lat. *sapientia*, fr. *sapience*).

SAPIN s. (Bot.) NV, 354; PD, 557. (Cf. fr. *sapin*, lat. *sappinus*).

SAPONADĂ s. **saponadă** (*spumă de sapon*) PMC II, 87. (Cf. it. *saponata*).

SAPOR s. („gust, savoare"; miros; fig.) **sapor** NIS, 3, 4; BDZ, 5, 12; MVV, 58, 91, 92; **sapoare** CEF, 38. (Cf. lat. *sapor*, it. *sapore*).

SARABANDĂ s. (Cor.) GC VI, 7v. (Cf. fr. *sarabande*, it. *sarabanda*).

SARCOCARP s. (Bot.) **sarcocarpiu** Agr I, 387. (Cf. fr. *sarcocarpe*).

SARCOCELĂ s. (Med.) **sarcocela** (*umflarea ghindurilor*) PMC I, 158. (<fr. *sarcocèle*).

SARCOCOLĂ s. („substanţă răşinoasă cicatrizantă") GC VI, 11r. (<fr. *sarcocolle*).

SARCOFAG **1.** adj., s. („mîncător de carne") **sarcofag** GC VI, 9v; StDR, 247; **sarcofag, sarcofagiu** NV, 354; PD, 557; **sarcofagiu** AVP, 20. **2.** s. („sicriu; mormînt") **sarofagele** (*secriele*) AR 1830, 386; **sarcofagiu** (*coşciug*) MN 1836, 93; **sarcofagiu** PIC,

85; AVP, 20; **sarcofag** (*secriu*) AR 1837, 205; CA 1855, 48; **sarcofag** AR 1837, 395; StDR, 247; DILB I, 212; PBV, 400; **sarcofag, sarcofagiu** NV, 354; PD, 557; **sarcofaj** VVP, 125. (Cf. fr. *sarcophage*, lat. *sarcophagus*).

SARCOLOGIE s. (Anat.) GC VI, 9v; NV, 354; PD, 557. (<fr. *sarcologie*).

SARCOM s. (Med.) **sárcomă** GC VI, 9v. (Cf. ngr. σάρκομα, fr. *sarcome*).

SARDEA s. (Iht.) **sardele** pl. SV, 14; SIN, 77; GIC, 132; BGO 1844, 123; BIN, 400; R 1857, nr. 16, 4; **sardelă** GC VI, 11r; CIN, 164; **sardea** VVP, 125; PBV, 400. (Cf. ngr. σαρδέλλα, lat. *sardella*, germ. *Sardelle*, it. *sardella*).

SARDIU s. („piatră semipreţioasă") **sardion, sardiu** GC VI, 11r. (Cf. ngr. σάρδιον, lat. *sardius* [lapis]).

SARDONIC adj., s. **sardonic** VA, 115; SMB I, 120, 246; DIB, 354; R 1857, nr. 1, 2; R 1858, 30; PD, 557; **sardonic** (*viclean*) CEF, 47; **sardonic** (*batjocorîtor*) CEF, 139. (Cf. fr. *sardonique*, lat. *sardonicus* [risus]).

SARDONIX s. („piatră semipreţioasă") **sardonico** GF, 215r; **sardonih** SIN, 29; **sardonix** GC VI, 11v; **sardon** (*sardoine*) BIN, 44. (Cf. lat. *sardonyx*, [lapis] *sardonychus*, ngr. σαρδόνυξ, it. *sardonico*, fr. *sardoine, sardonyx*).

SATANIC adj. („diavolesc") **satanicesc** MTT, 226r; RIM, 29; MI, X; DLG, pf. 22; SHI II, 247; FMIL 1847, 104; **satanic** MEN II, 297; AsPR, 41; CA 1854, XXVII; CA 1855, 7. (Cf. ngr. σατανικός, germ. *satanisch*, fr. *satanique*).

SATIN s. (Text.) StDR, 248; DILB I, 212. (<fr. *satin*).

SATIRIAZIS s. (Med.) **satyriasis** MD II, 80v; **satyriasis** EPD, 285; **satiriază** RMS, 106, 336. (Cf. ngr. σατυρίασις, lat. *satyriasis*, fr. *satyriasis*, it. *satiriasi*).

SATRAP s. („guvernator în Persia antică"; ext., fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 101-102. Cf. şi **satrap** MIU, 151; GC VI, 14r; FTP II, 190; VSC, 23, 70; VVP, 126; StDR, 248; DILB I, 212; CMI, 101; PBV, 401; PD, 558; **satrapes**, *adecă judeţul cetăţii* MIU, 379; **şatrap** PIU I, 147, 252. (Cf. ngr. σατράπης, fr. *satrape*, lat. *satrapes*).

SATRAPIE s. („teritoriu guvernat de un satrap") Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi GC VI, 14r; CA 1854, LIV. (Cf. ngr. σατραπεία, fr. *satrapie*).

SATURNALE s. pl. (Antic. rom.) **saturnalia** BAR I, 125; AVP, 20; **saturnalie** sg. GC VI, 14r; **saturnală** VVP, 126; **saturnale** CA 1858, 48; PD, 558. (Cf. lat. *saturnalia*, fr. *saturnales*).

SATURNIN adj. (Med.) *colică* **saturnină** WAM, 125. (<fr. *saturnin*).

SAVANT adj., s. INB 1857, 6; INB 1859, 6, 42; D 1860, 417; PD, 558. (<fr. *savant*).

SAVOARE s. PFHM I, XII; D 1860, 88. (<fr. *saveur*).

SAVURA vb. CEF, 230. (<fr. *savourer*).

SAVURĂ s. (Mar., Comerc.) GC VI, 1v; BFO 1843, 228. (<ngr. σαβοῦρα).

SAXON adj., s. **saxonesc** VIC, 37v, 55v; **saxon** VIC, 54r; GC VI, 17r; AIR II, 293; SCC II, 71; **sacs** NIU, 196r. (<fr. *Saxon*).

SAXONIC adj. **saxonicesc** GN, 124v; **sassonic** FMIL 1847, 130. (Cf. fr. *saxon*, lat. *saxonicus*).

SCABIOS adj. *rane* **scăbioase**, *adică rîioase* FDB, 93, cf. şi 94; **scabios** CMV, 25, 27. (Cf. lat. *scabiosus*, fr. *scabieux*).

SCADENŢĂ s. **scadenţă** GC VI, 110r; NPC, 8, 77; BGO 1844, 98; JDS II, 440; PDC, 61, 74; SSC, pf. 2; BCI, 169; BEC, 129, 182, 209; **scadenţă** (*ziua plăţii*) NPC, 77; **scadinţă** CCB, 34, 41; SMB II, 528; BEC, 230, 233. (<it. *scadenza*).

SCAMATOR s. **escamator** şi **scamator** GC I, 156v; GC VI, 109r; **escamotor** MPA, 30; CA 1848, 59; **escamator** BMN III, 35, 169; PD, 243; **scamator** NV, 355; BMN III, 64, 169; PD, 576. (Cf. fr. *escamoteur*).

SCAMONEE s. **scamonie**, *un fel de gumi* GC VI, 110r; **scamoné**, *un fel de gumi răşinos* BFO 1843, 173. (Cf. ngr. σκαμωνία, fr. *scamonée*).

SCANDÁ vb. (Versif.) FMIL 1844, 368; PD, 576. (<fr. *scander*).

SCANDAL s. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi **scándală** SCM, 67, 69; BDT, 155v; RS2, 99; BDL IV, 915r; **scandălă** TD I, 346; TD II, 312; RS, 29; OP, 46v, 60v; **scándălă** DSM2, 51; MIB, 90; **scandală** CP I, 78, 206; CP II, 131, 205; TD III, 328; BD II, 339; FMIL 1847, 81, 134; **scăndală** CP II, 223; **scandelă** CP I, 130; TD II, 10; TD III, 399; AR 1829, 166; SIC, 21; AR 1837, 107; **scandelă** ICD, 6; DOA, 32; TMS, 38; TSI, 47; AR 1829, 80; **scandel** CIRA, 152; **scándălă, scandilă** LB, 615; **scandilă** MF III, 100r;

SHI II, 63; **scandal** MFV II, 90v; CLV, 143; MGD, 40v; AR 1829, 126; DTN, 57; AsP, V; AR 1837, 94; CDCE, 9; DE I, IV; DL, 6; pe la 1840 forma era frecventă; **scandal, scandală** GC VI, 110r. (Cf. ngr. σκάνδαλον, lat. *scandalum*, fr. *scandale*, germ. *Skandal*, it. *scandal*).

SCANDALIZA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi **scandalisi** BDL IV, 915r; KUP, 38r; MGD, 12v; **scandalisi**, **scăndălisi** ME, 424; **scăndălisi** MIR, 316; MR, 26; **scăndălizi** FDB, 127; **scandaliza** GC VI, 110r; PIA, 33; PBV, 411; **scandalisa** MEN I, 64; CEF, 27; LIT, 98; DILB II, 234; NPT, 218; PD, 576; **scandali** BD II, 339; SIC, 40. (Cf. fr. *scandaliser*, ngr. σκανδαλίζω, germ. *skandalisieren*).

SCANDALIZATOR adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi **scăndilitor** NID II, 162r; **scandelitoriu** BD II, 339; **scăndălitoriu** GT 1838, 7; **scăndălitor** FMIL 1847, 2.

SCANDALOS adj. **scandalos** PV, 139; BD II, 339; CR 1829, 122; GC VI, 110r; SGR II, 37; MSR, 25; AR 1837, 179; RB, 291; MCL 1839, 575; CDCE, 243; SMR I, 119; AsL, 1; pe la 1840 forma era frecventă; **scandilos** AR 1837, 66; **scandelos** AR 1837, 71; **scăndălos** FMIL 1847, 92. (Cf. lat. *scandalosus*, fr. *scandaleux*, germ. *skandalös*).

SCANDINAV adj. **scăndinăvesc** RIP I, 93; **scandinav** AR 1844, 8; BP, VII, IX; KOS, XXVI. (Cf. germ. *skandinavisch*, fr. *scandinave*).

SCANZIE s. (Versif., „scandare”) **măsurare** EBG, 117v; **scanzie** SGR III, 21; StDR, 256. (Cf. lat. *scansio*, fr. *scansion*).

SCAPULĂ s. (Anat.) **scapula** *sau omoplatul* PAD, 30; **scapulă** PD, 576. (<lat. *scapula*).

SCARABEU s. (Entom.) BD II, 339; DILB IV, 205. (Cf. lat. *scarabaeus*, fr. *scarabée*).

SCARLAT, -Ă adj., s. („roşu aprins”) *mătasă* **scarlată** SPBA, 22; **scarlat**, *color* (*floare*) *roşie foarte vie* SPBA, 100; **scarlato**, *stacojiu* JDS II, 442; **scarlată**, *o faţă roşie* DILB I, 212; **ecarlat** (*stacoşiu*) AR 1838, 207. (Cf. it. *scarlatto*, *scarlato*, fr. *écarlate*).

SCARLATIN, -Ă adj., s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 274. Cf. şi **1.** (Med.) **scarlatină** GC VI, 110r; *friguri* **scarlatine** TIV, 33; AR 1837, 59. **2.** („culoare roşie”) **scarlatină** AVP, 20. (<fr. *scarlatin, -ine*).

SCARP, -Ă s. („pantof, încălţăminte uşoară, de casă”) **scarpe** SPBA, 28; AR 1837, 386; AsF, 87; BDJE, 142; **scarpi** IL 1840, 28; BFO 1843, 374; **scarpă** PBV, 411. (<it. *scarpa*).

SCARPIN s. („pantof elegant, decupat”) **scarpini** (*botine de pînză*) RMS, 66. (Cf. it. *scarpino*, ngr. σκαρπίνι, fr. *escarpin*).

SCATULCĂ s. *era într-o* **scatulcă** *şi nişte galbini de aur* CBB, 41; *într-o* **scatulcă** *încuietă* CPI, 165; **scatulă** *de ţinut argintărie* [...], **scatulă** *de ţinut mirositoare* BD II, 341. (Cf. it. *scatola*, magh. *skatulya*).

SCAZON s. (Versif.) EBG, 119v; SGR III, 22. (<lat. *scazon*).

SCAZONIC adj. (Versif.) SGR III, 28.

SCENOGRAF s. **şenograf** şi **schinograf** GC VI, 112r; GC VII, 396r; **scenograf** NV, 357. (Cf. fr. *scénographe*, it. *scenografo*, ngr. σκηνογράφος).

SCENOGRAFIC adj. **senografíc, senograficesc, schinografíc, schinograficesc** GC VII, 396r; **scenografic** NV, 357. (Cf. fr. *scénographique*, it. *scenografico*, ngr. σκηνογραφικός).

SCENOGRAFIE s. **1.** (Teatru) **senografie** GC VII, 396r; **scenografie** NV, 357; PD, 559. **2.** (Mat.) **scenografie** NV, 357; PD, 559. (Cf. fr. *scénographie*, it. *scenografia*).

SCEPTRU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi **schiptru** IEI, 7v; AZ, 64v, 129v; BDL IV, 918v; FTM, 33; LIB, 3; FNB I, 182; MRP, 57; MCB, 125; CDP, 63, 64; TPE, 21v; POC, 21r; TSVM, 56; NMP, 16, 24; BR 1829 I, 8; AR 1829, 148; AR 1830, 103; forma era frecventă pînă pe la 1840; **schiptru, sceptru** GC VI, 111v, 218r; **sceptru** EGR, 81; PCB, 104; VPA, 6; CE, 107; FTP I, 177; BAR II, 159; HMN, 54; SMR I, 22; IGE, 365; FMIL 1844, 325; MEN I, 153; AMIM, V; MID I, 63, 81, 266; pe la 1845 forma era frecventă; **şeptru** VFE, 85; YNM, 65; ECS, 103; AS, 59; MCL 1839, 447; **sciptru** CMR, 11; VSC, 94; **sţeptru** SMR I, 16; **şceptru** PGR, 129; **scheptru** CA 1859, 16. (Cf. ngr. σκῆπτρον, lat. *sceptrum*, fr. *sceptre*, it. *scettro*).

SCHELETOS adj. („scheletic”) FMIL 1844, 199.

SCHEMATISM s. **1.** („registrul funcţionarilor dintr-un district”) **shematism** MR, 12; **şematism** HMV I, 97. **2.** („schemă, reprezentare grafică simplificată a unui proces, lucru etc.”) **şematism** BMN I, 45. **3.** (Gram., „morfologie”) **shimatism** NPT, 303. (Cf. lat. *schematismus*, germ. *Schematismus*, fr. *schématisme*, ngr. σχημα-

τισμός).

SCHEMĂ s. **şemă** DCI II, 304; PGRL I, 27, 115; VL, 49r, 62r; VCL, 36v; CGR, 119; **schemă** CCG, 7, 31. (Cf. lat. *schema*, germ. *Schema*, fr. *schème, schéma*).

SCHIMĂ s. **1.** („gest, grimasă”) **shimă** HET I, 8v; HET II, 82v; FIT II, 21r; ZFV I, 58v; OC I, 17r; GN, 201v; MTT, 6r; PTF, 90r; VIC, 93v; GIA I, 47v, 48v; GCA, 5; GCA II, 48r, 49v; MIR, 234; FTM, 182, 215; CRac, 19, 46, 76, 108; LB, 642; GC VI, 217v; SGR II, 154; RL, 422; pl. **shimate** RIM, 164; BPN I, 167; **schime** SIM, 113. **2.** („figură, chip”) **shimă** OC I, 79v; MTT, 5r, 24v, 228v; ZFT, 6v; GN, 6r, 46v, 51r, 286v; ZFV I, 102r; DCN, 34; CA 1857, 69. **3.** („figură retorică”) **shimă** GN, 261r; RIM, 113, 115, 137, 193. **4.** („tagmă, cin călugăresc; haină monahală”) **shimă** APC, 103v, 286v; CIRA, 58; BFO 1833, 136; ROI2 III, 6; CA 1852, XXVII; CA 1854, XVIII. (<ngr. σχῆμα).

SCHIMONOSI vb. **shimosi** OC I, 9r, 44v; CIF, 108; **schimosi** FTU, 76v; BVM, 5; FTM, 98; **schimonosi** DC IV, 214v; MI, X; CDV, 6; RB, 308; **shimonosi** CDV, 4; **schimonisi** GC VI, 108v. (Cf. ngr. ἀσχημονῶ).

SCHIROS adj. (Med.) **schiroasa** *adecă vîrtoasa înflătură* FDB, 86; **schiros** GC VI, 112r; *afecţiuni canceroase sau* **schiroase** RMS, 244. (Cf. lat. *schirrosis*, fr. *squirreaux, squirrheux*).

SCHISMATIC adj., s. (Relig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi **schizmatic** TD II, 300; TD III, 314; CA 1853, 49; **schismatic** TD III, 219; MIB, 29; TPE, 35v; AR 1830, 50; **schismatic** BD II, 313. (Cf. ngr. σχισματικός, lat. *schismaticus*, fr. *schismatique*).

SCHISMĂ s. (Relig.) **schizmă** TD II, 299; PIU III, 105; WPM, 37, 38; **schismă** BD II, 311; **shismă** MN 1836, 72; MEN II, 301; PD, 567; **shism** BC, 44, 66. (Cf. ngr. σχίσμα, lat. *schisma*, fr. *schisme*).

SCHIŢA vb. SIT, 102; BIP, 58; SCC II, 374; DCB VI, 45. (Cf. fr. *esquisser*, it. *schizzare*).

SCHIŢĂ s. **eschise** pl. HP, XXX; **schiţă** MEN II, 193, 319; SIT, 346; NV, 356; BCD, 86; StDR, 256; RL, 329; LIT, 110; R 1857, nr. 23, 4; PTP, 63. (Cf. fr. *esquisse*, germ. *Skizze*, ngr. σκίτσο).

SCITIC adj. **schiticesc** SHR, 76; BDL I, 76r; **sţitic** SHI II, 137; FMIL 1844, 52; **schiric** FMIL 1847, 4; AVP, 20; **scitic** CA 1855, 96. (Cf. gr. σκυθικός, lat. *scyticus*, fr. *scythique*).

SCIŢI s. pl. **schiti** HOG, 12; BLM, 117; **schitii** (*tatarii*) CDP, 25; **sţiti** *sau* **schiti** MIU, 184; **sţitele**, *carii să zic acum tătari* MIU, 144; **schiţi** PIU IV, 230; **sţitele** AAM, 19; **sţitii** *sau* **ştiţii** SIC, 33; **scitii, sţitii** SHI II, 138; *noroadele* **schite** [...], **schiţi** FMIL 1847, 4. (Cf. gr. σκύθαι, lat. *scythae*, fr. *Scythes*).

SCOLASTIC, -Ă adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 140. Cf. şi **1.** („privitor la şcoală, la învăţătura scolară; elev, student") **scolastic** TD I, 153; OMT, 74; ICD, 109, 10; BD II, 313; MCB, 159; MBV, 18, 37; SGR I, IV, XI; MN 1836, 72; SHI, ded. V; PMG, 1; FM 1840, 255; GRM, 19v, 20v; MEN I, 82, 139; AsE, 18; FMIL 1847, 193; BG, ded., III, 200; CGR, XII, 175; BIP, 61; NV, 356; StFE, VIII; BCD, 243; RL, 117; NRC, III; PBV, 414; CA 1861, 139; **scolasticesc** FMIL 1840, 243; BDC, 196; PBV, 414; **şcolasticesc** RS, f. t.; IPS, 13; LB, 620; LPT, pf.; SPT, 67; CTT, 159; GLC, III; **şcolastic** RS, 3, 4; SEC, 123; RS 2, 12; CS 1820, 39; FBN, 24; VD, XI; LOA, 75, 81, 90, 92; MN 1836, 82; NPC, VIII; FL, 22; MCL 1839, 517; FMIL 1840, 377; EOI, 77; FMIL 1844, 274; FMIL 1847, 59; SIM, 75, 200; IGR, f. t.; **şcolastíc** LB, 620; **şcolastec** MCL 1839, 263, 367; **şcolatec** CNM, 59; **scolatic** CNB, 80; **sholasticesc** TAI, 4; DO, f. t.; VPP, 14, 200; MPI, f. t., 1; DGR, 146; SFT, f. t.; CTT, 158; GMP, 28r; **sholastic** HPP, 60; MIB, 23; TMS, 4; RA, 36; RS2, f. t.; VPP, ded., 125, 127; SFT, 4; BFO 1833, 23, 117; RSM, 12v, 14r, 20v; GMR, 12r; GRA2, 86v, 88v; AR 1837, 47, 243, 246; ROI2 III, 79; KPA, 75; IFM, 16; **sholastec** BDL IV, 1004r. **2.** (Filoz., Relig.) **scolasticesc** TD I, 395; MCB, 154; CRV, 75; MF I, 46v; **scolastic** BRD, 7; MRC, 224; MF II, 112v; DFL, 149, 184; RMS, 182; CFZ, 58, 104; *batjocuri* [...] *împrotiva* **scolasticei** MEN I, 140; *filosofia* **scolastică** CA 1848, 67; *o metodă* **scolastică** BMN I, 7; *o discuţie* **scolastică** SSC, V; *filosofii* **scolastici** CFZ, 115; **scuolastic** MFV I, 40v; *filosofie* **sholasticească** NIU, 227; CLV, 133v; *bogoslóvia* **sholasticească** CSM, 311; *metod* **sholasticesc** HFP, 193, cf. şi pf. 3, 45; **sholastic** NIU, 227r; MFV II, 84r; HFP, 32, 44; MF I, 44v, 73r, 73v; MF II, 1v; VL, 2v; *filosof* **sholastic** AsL, 32; **şcolastic** PCP, 32; LOA, 80, 83; FMIL 1840, 142; RCM, 103; FMIL 1847, 103. (Cf. lat. *scholasticus*, germ. *scholastisch, Scholastik, Scholastiker*, fr. *scolastique*, ngr. σχολαστικός, σχολαστική).

SCOLASTICEŞTE adv. **scolasticeşte** GN, 5v; PBV, 414; **şco-**

lasticeşte LB, 620.

SCOLASTICISM s. *ortografia franţeză* [...] *născută în veacurile* **sholasticismului** EGR, XVI; **scolasticism** PD, 577. (Cf. fr. *scolasticisme*, it. *scolasticismo*).

SCONT s. (Mat., Fin.) **scăzămînt** FAE, 102; **sconto** AsM, 168; JDS II, 440; LM, 273; **şconto** *sau* **scăzămînt** NPC, 144; **scont** SR, 8, 36, 37, 38; PAR, 149; PDC, 78; SAP, 138, 227; VO 1857, 14; BEC, XVI, 126; **scompt** SR, 35, 36, 37, 38; **escontă** KDP, 36; **escont** SSC, 157. (Cf. it. *sconto*, germ. *Skonto*, fr. *escompte*).

SCONTA vb. (Fin.) **scontarisi** SR, 7, 34, 35; **şcontarisi** SR, 28; **scomptarisi** SR, 35; **scomptărisi** SR, 36; **scomptălui** SR, 35, 38; **scomtălui** SR, 36; **scontălui, sconptălui** SR, 36; **scontului** SR, 37; **scomptelui** SR, 38; **sconta** SAP, 138; DCB I, 8; BEC, XVI. (Cf. it. *scontare*, fr. *escompter*).

SCOPAL adj. [conjuncţii] *ale scopului* (**scopale**) SGR II, 143.

SCOPEL s. („stîncă de mare") **scopélos** RIM, 38; **scopel** DCN, 29, 140; NMP, 20; SPV, 177, 216; EGI, 103; GG, 123; FGE, 2, 39; NV, 356; PD, 577; **scopură** HPP, 40, 41; **scopură**, *adică* [...] *stîncă de piatră* FTM, 7, cf. şi 5, 162; **scopulos** (*stîncă de marea*) GTS, 24r. (Cf. gr. σκόπελος, lat. *scopulus*).

SCOPOSI vb. („a avea drept scop") CP I, 3, 48, 116. (Cf. ngr. σκοπεύω).

SCOPUROS adj. („stîncos") HPP, 133. (Cf. lat. *scopulosus*).

SCORIE s. (Geol.) *lavă şi* **scorie** (*nişte materii eruptive*) BIN, 89; **scorii** (*zgură*) INB 1857, 6. (Cf. fr. *scorie*, lat. *scoria*).

SCORPION s. **1.** (Astron.) **scorpione** GF, 133v. **2.** (Antic., Milit.) **scorpionu** (*scorpio*) *era un feli de catapultă mică* BAR II, 144. **3.** (Zool.) **scorpion** CIN, 207; BIN, 425. (Cf. lat. *scorpio, -onis*, fr. *scorpion*, germ. *Skorpion*, it. *scorpione*).

SCOŢIAN adj., s. **scoţi** pl. GN, 254v; **ecos** VIC, 224r; **scoţez** HFP, 224; **ecosez** RB, 388; SIT, 73. (Cf. fr. *Écossais*).

SCRIB s. NV, 356; PD, 578. (Cf. fr. *scribe*, lat. *scriba*).

SCRIITOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 102. Cf. şi **1.** („autor de diferite scrieri") **scriitor** HO, 109; MRP, pf.; SPBA, 6; MCB, 66; TPE, 35v; PCP, 18; CR 1829, 122; BDC, 132; CMR, 5; FTP I, 1; PDT, 15; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **scriitor** (*izvoditor, auctor*) FL, 14; **scrietor** VHP, pf. 1; GLC, 2; **scriptór** BDT, 2r; MIR, 79; MDNU, 67; ICC, 6; **scríptor** BDL I, 76r; MDNU, 79; **scriptor**

BDL I, 58r; AAM, 13; BRD, 5, 25; FMIL 1844, 52, 102; HMV I, 16; MID I, 45. **2.** („funcţionar de cancelarie") **scriitor** CPL, 78; LOA, 1, 42; BFO 1833, 23; **scriitor** (*cancelist*) FMIL 1844, 172; **3.** („masă de scris, birou") **scriitor** DTN, 35; MCL 1839, 374. (Cf. lat. *scriptor*, fr. *écrivain*).

SCRIITORICESC adj. FMIL 1844, 341.

SCRIMĂ s. **escrimă, scrimă** GC I, 155r; GC VI, 138r; PD, 243, 578; **escrimă** (*îndeletnicire cu arme la duel*) AR 1837, 86; **escrim** RL, 131; **scrim** NV, 356; **scrimă** LS, 51; RL, 273; R 1858, 16. (<fr. *escrime*).

SCRIN s. **1.** („dulap mic în care se ţin diverse obiecte") **scrin** DC IV, 234r; LVH, 21v; DAB, 63v; KMP, 24; SIT, 34; CA 1848, 90; SCC I, 52, 128, 134; **scrinii** MIR, 49; **scrinuri** AR 1837, 206; BFO 1843, 222; **scrine** BDJE, 58; **scrin, sicrin** PBV, 407, 415; **sicrine** AAM, 79. **2.** („cutie, lădiţă de păstrat bijuterii") **ecrinul** (*bisectaua*) SCC II, 100. **3.** („birou, serviciu într-o instituţie") **scrinul** *finanţelor* AR 1829, 143; **scrinul** *ministeriei statului* AR 1829, 250. (Cf. ngr. σκρύνιο, lat. *scrinium*, fr. *écrin*).

SCRIPTE s. pl. **1.** („scrieri, opere scrise") **scripte** AR 1830, 128; FMIL 1840, 271; FMIL 1844, 1; MF II, 102r; DFL, 179; KFL, V; CA 1854, 65; RL, 397. **2.** („scrisori, epistole") **scripte** AsL, 11. **3.** („afişe, anunţuri") **scrite** SIB, 223. (Cf. lat. *scripta*, it. *scritte*).

SCRIPTURĂ s. **1.** („efigie") *banii* [...] *ave* **scriptura** (*chipul*) *unor dumnezei* VIC, 234v. **2.** („opere literare, ştiinţifice") **scripturi** GG, 159. **3.** (Cont.) **scritura** *dopia* (*sau scrisoare îndoită*) NPC, 1; **scritura** *dopia* [...], *dopia* **scriptură** JDS II, 440, 441. **4.** („firmă de prăvălie etc.") **scritură** SMB I, 5. **5.** (Bis.) **scriptura** *sanctă* (*Biblia*) INB 1859, 144. (Cf. lat. *scriptura*, it. *scrittura*).

SCRUPUL[1] s. („unitate de măsurat greutăţi") *2* **scrupuri** DC III, 240v; **scrupel** GSP II, 156; StDR, 256; **scrupul** FDB, 69, 97; BDL, 118v; SS, 10; PBV, 416; **scrupol, scrupul** GC VI, 138v; **scrupol** FAE, 61; **scrup**, pl. **scrupi** SS, 32. (Cf. lat. *scrupulum, scrupulus*, fr. *scrupule*, germ. *Skrupel*).

SCRUPUL[2] s. („sentiment dezvoltat al cinstei, al corectitudinii; ezitare, îndoială") **scrupolă, scrupulă** GC VI, 138v; **scrupulă** LIT, 240; PD, 578; **scrupul** MF II, 63v; MBG, 58; SIT, 158, 314; NV, 356; CFZ, 83; SMB I, 125; DILB III, 223; PBV, 416; DCB IV, 70; D 1858, 6. (Cf. lat. *scrupulus*, fr. *scrupule*, it. *scrupolo, scrupulo*).

SCRUPULOS adj. **1.** („corect, cinstit; conştiincios") GC VI, 138v; IVA, 15; PIA, 27; FMIL 1847, 158; GLC, 45; SIT, 127, 277; BDJE, 49; NV, 356; StDR, 256; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. **2.** („făcut cu grijă, cu atenţie, meticulos") MEN II, 240; BIP, 60; SMB I, 135; RL, 397; WCP, 62. (Cf. fr. *scupuleux*, lat. *scrupulosus*).

SCRUPULOZITATE s. **scrupulositate** RL, 377; CA 1856, 55; WCP, 19; **scrupulozitate** RF, 4. (Cf. fr. *scrupulosité*, lat. *scrupulositas*).

SCRUTATOR s. FMIL 1844, 2, 24. (<lat. *scrutator*).

SCRUTIN s. **scriuten** ROI2 II, 4; **scrutin** StDR, 256; GM 1852, 40; RAM, 2, 8. (<fr. *scrutin*).

SCUD s. („monedă") *mii de* **scude** MMP, 188; *2* **scuzi** VO 1857, 1. (<it. *scudo*).

SCUFĂ s. (Vestim.) **scufă** FGS, 13v; **scufie** VSC, 98. (Cf. ngr. σκοῦφος).

SCULPTA vb. **scobi** HO, 115; GIC, 193; **sculpi** AsF, 130; BDJE, 149; NV, 191; CA 1855, 114; **sculpa, sculpi** NV, 356; **sculpa** StDR, 256; **sculpta** VVP, 130; LIT, 343; PBV, 417; PD, 578. (Cf. fr. *sculpter*, lat. *sculpere*, it. *sculpere, scolpire*).

SCULPTARE s. **sculpire** CA 1848, 64; **sculptare** PBV, 417.

SCULPTAT adj. **săpat** MSR, 48; **cioplit** DFI I, 16; **sculpit** BDJE, 81; CA 1852, 94; CA 1853, 46, 75; CA 1855, 53; CA 1856, 66; CA 1858, 102; **sculpat** StDR, 256; GRR, 205; PIC, 5; **sculptat** LMS, 29; GRR, 205; SCC I, 244; RL, 14; DILB I, 212, PIC, 75.

SCULPTOR s. **scobitor** *de icoane* OF, 84; **săpător** *de piatră* DC I, 126v; GIA II, 22r; GPF, 168; **săpător** *de chipuri* PSG, 55r; NIU, 124r, 125v, 213r; **săpător** *în piatră* CR 1829, 148; **săpător** MAS, 109; CRac, 70; ASH, 19; MP, 59; **făcător de chipuri cioplite** HO, 1; **cioplitor** *sau* **scobitor** *de lemn* TF, 62; **cioplitor** *de marmuri* BPN II, 182; **cioplitor** *de idoli* PIU I, 267; **scobitor** ASH, 2; GIC, 46; CBD, 15; SMR I, 8; **scultător** (**scobitor**) CR 1830, 427; **sculptóri**, *pietrari* **săpători** *de pietre* DC I, 186v; **scultór** VMG, 337; **scultor** (**scobitor**) AsP, 169; **scultor** (**scobitor** *în piatră*) AR 1837, 116; **scultor** (**cioplitor** *în marmură*) AR 1837, 119; **scultor** CA 1847, 52; BP, XII, XX; CA 1859, 125; **sculptor** *sau* **săpător** AR 1829, 144; **sculptor** (**cioplitor**) AR 1835, 110; **sculptor** VDA, 19; SHI II, 129; VVP, 130; AsL, 14; MEN I, 190; DFL, 167; BDJE, 140; NV, 356; StDR, 256; pe la 1850 forma era frecventă;

schiulptor (*cioplitor*) AR 1835, 109. (Cf. fr. *sculpteur*, lat. *sculptor*, it. *scultore*).

SCULPTURĂ s. *meşteşugul* [...] **săpăturii** [...], *meşteşugul* [...] **ciopliturii** RIC, 89v; **săpătură**, *zogrăfia şi* **săpătura** RIC, 173v; DC I, 30r, 130r; CRac, 69; SPBA, 92, 93; PIU I, 136; PCB, 110; FTP I, 41; FEA, 13; CIRA, 81; **săpătura** *în lemne* MIU, 87; **săpătura** *de chipuri* NIU, 148r, 275r; **săpătura** *în piatră* FTP II, 187; *meşteşugul* **săpării** *în piatră* SIU, 56r; **săparea** *icoanelor* [...], **ciooplirea** *icoanelor* SIU, 48r; **săpătorie** MAS, 117; CRac, 71; ASH, 35; **scobire** PCB, 147; CMR, 7; RBT I, 47; **scobirea** *în lemne* VA, 228; *măiestria* **scobiturei** *în marmore* LPT, 65; **scobitură** GTN 1836, 75; **scobitura** *în piatră* AR 1838, 10; **scultură, săpătură** CR 1829, 269; **scultură** (**săpătură**) AR 1830, 348, 356; **scultură** APR, 11; CA 1858, 108; CA 1860, 101; D 1860, 361; CA 1861, 134; **sculptură** *sau* **săpătură** IRV, 206r; **sculptură** BGV, 81v; AR 1834, 96; VVP, 130; RIP I, 67; DFL, 106; BDJE, 144; SIT, 3, 346; BP, XI; NV, 116; StDR, 256; pe la 1850 forma era frecventă; **sculptură** (**cioplitură** *în piatră*) AR 1837, 325; **sculptură** (**scobitură** *în marmoră*) AR 1837, 356; **sculptură** (**cioplitură**) AsL, 67; **sculptură** (**săpătură**) CEF, 85. (Cf. fr. *sculpture*, lat. *sculptura*, it. *scultura*).

SCUTIER s. CDCE, VIII; HBN, 40; BPB, 75; SIT, 126; NV, 356; BBR, 44; PD, 578. (Cf. fr. *écuyer*).

SECATOR s. (Hort.) BCA, 491. (<fr. *sécateur*).

SECRETAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 103. Cf. şi **1.** (Adm., Polit.) **secretareş** PFBA, 627v; **secritar** CR 1829, 48; AR 1829, 38, 139; AR 1830, 112; CR 1831, 6; AMIM, 218; **săcritar** DAB, 39v; **secretar** ISI, 47; DSM2, 9; MIB, 107; NB, 3; LP, 11; JNA, 14; BPN II, 284; CRac, 4; LB, 629; CSM, 156, 194, 217; IRV, 56r, 195v; MCB, 146; pe la 1825 forma era frecventă; **secreter** GPE, 27; SR, 27; APR, 13. **2.** („birou, masă de scris") **secretar** StDR, 249. (Cf. lat. *secretarius*, fr. *secrétaire*).

SECRETARIAT s. (Adm., Polit.) **secretariat** AR 1830, 154; GC VI, 21r; ROB, 84; BFO 1833, 178; AR 1837, 363; RB, nr. 3, p. 2, 249; VVP, 127; BGO 1840, 3, 42, 173; CCB, 221; pe la 1840 forma era frecventă; **secretarie** CPL, 74; BGO 1840, 77; BGO 1844, 26, 31. (Cf. fr. *secrétariat*, germ. *Sekretariat*).

SECRETIC adj. („în mod secret") **secretic** AR 1829, 155; AR

1830, 77; CR 1830, 156; **secretnic** AR 1830, 225, 229.

SECRETIV adj. (Fiziol.) *organele* **secretive** WAM, 1, 96.

SECRETOR adj. (Fiziol.) *canal* **secretoriu** PAD, 112, cf. şi 99. (<fr. *sécréteur*).

SECREŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 275. Cf. şi **secreţie** AML, 82, 163; **secreţiune** AML, 34; **secreciune** AML, 105, 168.

SECTAR s. MEN I, 221; NV, 358; PBV, 405; PD, 560. (<fr. *sectaire*).

SECTATOR s. **sectátor** GC VI, 22r; **sectator** DFL, 189; MEN II, 268; NV, 358; BC, 46; PD, 560. (Cf. lat. *sectator*, fr. *sectateur*).

SECTĂ s. (Relig.; ext.) Vezi *Împrumut. I*, p. 275. Cf. şi **sectă** TD III, 35; MPI, 224; BPN II, 319; LB, 629; CLV, 143r; GC VI, 22r; AR 1831, 250; CIRA, 220, 239; ECI, 53; GG, 144; GTN, 69; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **sectă** (*eres*) IRV, 181v; AR 1829, 79; AR 1832, 10; CIRA, 283; RB, nr. 30, 2. (Cf. lat. *secta*, germ. *Sekte*, fr. *secte*).

SECŢIE s. Vezi *Împrumut. I,* p. 103-104. Cf. şi **1.** („diviziune a unei scrieri, a unui tratat, regulament, formular etc.) **dezlegare** EBG, 11r; **tăietură** GN, 34v, 55r; IGR, 13, 126; **tăiere** OV, 4; DCI II, 230; CTD II, 12, 218; AI, 1r, 4v, 8r; DSM, 7; VD, 1; IL I, 5; **despărţire** ESI, 37; RO, 50; **împărţitură** CP I, 9; **împărţire** PMV, 51; **curmiş** BDL I, 43r, 80r, 114r; **tăiş** DF I, 2r, 15v; **secţie** SIS, 2, 3; TD I, 178, 397; MILR, 46, 47; IN, 1, 2; MIR, 15; MPI, 76; LOA, 4, 5, 71 bis, 91; ROB, 20, 181; LO, 10, 21; CPI, 53; SVC, 46; MF II, 68v; RSM, 13r, 28r, 28v; HPA, 14r; pe la 1835 forma era frecventă; **secţii** (**despărţiri**) AR 1830, 558; PBM, 9; **secţie, secţiune** NV, 358; **secţie, secciune, secţiune** StDR, 250; **secţiune** GRR, 9, 39, 156; BIN, 158; **sepţiune** VMP, 7, 12; **secsie** ROB2, 552, 553, 560, 563, 572, 591, 611, 624, 651; ROM, 5, 56, 118; RBM, 5; CCP, 90, 221; NRC, XI, 9. **2.** („subunitate organizatorică într-o instituţie, subdiviziune administrativă") **ruptură** AR 1829, 249; **secţie** CR 1830, 21; ROB, 97; RO, 46; CPL, 68 bis; BFO 1833, 209; AR 1834, 85; ROI2 III, 60; AR 1837, 318; **secţii** (*otdelenii*) CR 1830, 102; AR 1830, 178; **secţii** *sau ramuri* CIRA, 411; **despărţire** CPL, 9; RO, 40; ROB, 169; **secţiune** DIB, 167; LG, 26; **secsie** BGO 1840, 15, 42; BGO 1844, 18, 37; D 1859, 277. **3.** (Geom.) **tăiere** EGT, 52v; **secsie, secţie** PGL, 294; **secţie** AsG, 248; CG, 210r; CA 1848, 67; OGD, 279; PEG, 244. **4.** („secţionare") **tăiere** MN 1836,

46; **secţiune** PFM, 366; **secţie** PD, 561. **5.** (Anat., Chir.) **secţie** (**tăiere**) AR 1837, 86; **secţie** HMV I, 103; TMO, 253r. (Cf. lat. *sectio*, fr. *section*, germ. *Sektion*).

SECULAR adj. **1.** („ de o sută sau sute de ani, la o sută sau sute de ani") **secolar** IRV, 106r; **secular** GC VI, 20v; NV, 358; PPD, I; CA 1852, 41; ICI, 36; SD 1855, 1; Z 1856, nr. 1, 1; DILB IV, 205; GCB II, 235; CA 1859, 122; CA 1860, 105; PD, 561. **2.** („mirean, mirenesc") **secular** SHI II, 169, 169, 196. (Cf. fr. *séculaire*, it. *secolare*).

SECULARIZA vb. CA 1861, 77; PD, 561. (<fr. *séculariser*).

SECULARIZARE s. **secularizare** StDR, 250; **secularizare** (*mirenire*) CA 1861, 68.

SECULARIZAŢIE s. StDR, 250; PD, 561. (<fr. *sécularisation*).

SECUND adj., s. IO, 65; SGR II, 34; DFL, 44; CDR, 36, 41; PDC, 147; StDR, 250; SAP, 12; CFZ, 8, 9, 37. (Cf. lat. *secundus*, fr. *second*).

SECUNDA vb. („a însoţi; a ajuta, a sprijini") **secunda** IO, 65; StDR, 250; RL, 105; GCB II, 235; PIC, 29, 88; **secunda** D 1860, 91; PD, 559. (Cf. lat. *secundare*, fr. *seconder*).

SECUNDANT s. **secundant** PV, 57; CP I, 96; BDC, 218; AR 1837, 91; RB, 142; MCL 1839, 248, 589; StDR, 250; PBV, 405; **secondant** CPO, 47; RL, 116, 385; PD, 559. (Cf. germ. *Sekundant*).

SECUNDAR[1] adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 275. Cf. şi **1.** („de mai mică importanţă") **secundar** GG, 99; PGRL II, 90; SIM, 151; BPA, 64; DFL, 15; CDR, 35; BCD, 570; SCC I, 61; *ziceri* **de al doilea rînd** (*secundariae*) BG, 114; **secundariu** SIM, 138; BG, 218; IGR, 130; CCG, 7; DILB I, 212; GCB II, 235; C, 3; **secondar** IGE, 93, 282; CA 1844, 36; MEN II, 111; KDP, 90; NV, 357; RL, 77, 407; LIT, 36; D 1859, 164; PD, 559. **2.** („care ocupă locul al doilea în timp într-o succesiune"; Geol.) **secunder** HPA, 38v, 39r; **secundar** RB, nr. 16, 4, nr. 19, 3; C, 146; LMG, 84; **secundariu** AsE, 23; StDR, 250; DILB, 212; **secondar** C, 146; INB 1857, 8; INB 1859, 10; RF, 26. (Cf. lat. *secundarius*, fr. *secondaire*).

SECUNDAR[2] s. („acul ceasornicului care indică secundele") PBV, 405.

SEDILĂ s. (Semn diacritic) **sedilă** FGP, 14; GC VI, 31v; EP II, 153; **sedil** CGF, 10, 133; **ţedil, cedil** StDR, 297, 299; **cedilă** PD,

142. (Cf. fr. *cédille*, germ. *Cedille*).

SEDIMENT s. („depunere, drojdie"; Geol.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 275-276. Cf. şi **şezămînt** BDZ, 15; MVV, 69, 102; DILB IV, 206; **aşezămînt** MVV, 74; HPA, 4v, 39r; **sediment** (*drojde*) FMIL 1847, 222; **sediment, şedimînt, şezămînt** StDR, 249; **sediment** AML, 92, 125.

SEDIMENTAR adj. (Geol.) CEG, 14, 56. (<fr. *sédimentaire*).

SEDIŢIOS adj., s. NV, 358; PD, 559. (<fr. *séditieux*).

SEDIŢIUNE s. **sediţiune** NV, 358; **sediţie** (*rescoală*) CA 1861, 155; **sediţie** PD, 559. (<fr. *sédition*).

SEDUCĂTOR s., adj. **săducător** IIS, 17; **seductoriu** DFL, 192; **seductor** NV, 358; LS, 82; DILB IV, 205; PD, 559. (Cf. lat. *seductor*, fr. *séducteur*).

SEDUCE vb. **1.** („a trage la o parte, a îndepărta") IO, 47. **2.** („a amăgi, a înşela; a abuza de buna-credinţă a unei femei") DFL, 155; SIM, 168; NV, 358; LS, 22; SMB I, 224; PD, 559. (Cf. lat. *seducere*, fr. *séduire*).

SEDUCERE s. **seducere** IIS, 1; **săducere** IIS, 17.

SEDUCŢIE s. („seducere") **seducţie** NV, 358; StDR, 249; PD, 559; **seducţiune** CEF, 245. (<fr. *séduction*).

SEDUIZANT adj. RL, 394. (<fr. *séduisant*).

SEGREGA vb. **segregat**, *adecă despărţit* FDB, 33. (<lat. *segregare*).

SEIM s. (Adm.) GN, 123v, 126v, 134r; CIRA, 130; CA 1853, 44. (<pol. *sejm*).

SELENIC adj. („privitor la Lună") PD, 561. (<fr. *sélénique*).

SELENIOS adj. (Chim.) *acid* **selenios** PFHM I, 31. (<fr. *sélénieux*).

SELENIT s. („locuitor imaginar al Lunii") BMN II, 105; BMN III, 188. (<fr. *sélénite*).

SELENITOS adj. (Chim.) *apă* **selenitoasă** (*amestecătură cu sulfat de var*) BCA, 29; *ape* **selenitoase** PFHM I, 81. (<fr. *séléniteux*).

SELENIUM s. (Chim.) PFHM I, 31. (<fr. *sélénium*).

SELENOGRAFIE s. (Astron., „descrierea Lunii") **selinografie** GF, 106v; GC VI, 22r; **selenografie** PD, 561. (Cf. ngr. σεληνογραφία, fr. *sélénographie*).

SEMAFOR s. **semaforul** *sau telegraful aeric* RL, 369; **semafor**

PD, 561. (<fr. *sémaphore*).

SEMI- (Element de compunere, însemnînd „jumătate”) GC VI, 22v; VVP, 127; StDR, 250; PBV, 405; PD, 562. (Cf. fr. *semi-*, lat. *semi-*).

SEMICIRCUMFERINŢĂ s. **semicercumfirenţie** [...], **semi-cercumpregiurime** AsG, 47, 75; **semicirconferenţă** PGL, 68; *semi-cir*-**conferinţă** PET, 12; PEG, 87. (Cf. lat. *semicircumferentia*).

SEMICIVILIZAT adj. **semicivilizat** NPT, 63; **semi-civilizat** INB 1859, 55.

SEMICURBĂ s. DILB IV, 205.

SEMIDIFTONG s. **imidíftongi**, *adică pă jumătate dooă sunătoare sau pă jumătate dooă glasnice* GCG, 9. (<ngr. ἡμιδίφθογγος).

SEMIINDEPENDENT adj. *giumătate neatîrnat* (**semi-independent**) Z 1856, nr. 33, 3.

SEMILUMINOS adj. *penumbra este umbra cea* **semiluminoasă** GG, 95.

SEMILUNAR adj. [clime] **semilunare**, *adecă de jumătate de lună* GG, 94. (Cf. fr. *semi-lunaire*).

SEMIOFICIAL adj. **jumătate oficial** FMIL 1840, 206; **semi-oficial** RL, 67. (Cf. fr. *semi-officiel*).

SEMIOTICĂ s. (Med., Filoz.) **simiotică** HFP, 200; GC VI, 35v; EPD, 119; **semiotică** (*învăţătura despre semne*) SGM, 55; HMV I, 181; **semiotică** EPD, 99; StDR, 250; **semeiotică** PD, 562. (Cf. gr. σημειωτικός, lat. *semiotica*, fr. *sémiotique, séméiotique*).

SEMITIC adj. *limbile* **semite** DL, 99; *limbi* **semitice** FMIL 1847, 117. (Cf. fr. *sémite* şi *sémitique*, germ. *semitisch*).

SEMITRANSPARENŢĂ s. **semi-transparenţă** PFM, 363.

SEMNA vb. („a (se) iscăli; a nota, a însemna”) **semna** LB, 631; NV, 358; PBV, 406; **signa, semna** PD, 568. (Cf. lat. *signare*, fr. *signer*).

SEMNATAR s. **semnător** LB, 631; PBV, 406; **iscălitor** AR 1829, 87; CR 1830, 51; AR 1830, 98. (Cf. lat. *signator*, fr. *signataire*).

SEMNĂTURĂ s. **semnătură** LB, 631; NV, 358; DILB I, 212; **semnătură** (*iscălitură*) BIP, 63; Agr. II, 212; **signatură, semnătură** PD, 568. (Cf. lat. *signatura*, fr. *signature*).

SEMPITERN adj. AsPR, 42; PD, 562. (Cf. lat. *sempiternus*, fr. *sempiterne*, it. *sempiterno*).

SENAR adj. (Versif.) *iamb* **senar** *sau trimesor* SGR III, 29. (Cf. lat. *senarius*, fr. *sénaire*).

SENAT s. (Antic. gr. şi rom.; Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 63, 104 şi 106. Cf. şi **bătrînime** RIC, 68v, 155r, 155v, 220v; **gherusie** IEI, 19r, 21v; **gherusíe**, *adică* **senat** GC II, 126v; **sinat** TL, 6r, 13r; NIU, 150v; FNB I, 95; GIC, 116; **sănat** BDT, 217r; LP, 11; NP, 30; **senat** MILR, 12, 62; SHR, 9; OMT, 28; LP, 13; DAP, pf. 3; RA, 8, 14, 22; SIU, 18; GSP I, 7; GSP II, 171; BDL IV, 909r; BPN II, 194; IRV, 5r; CSM, 251; MCB, 171; LB, 632; pe la 1825 forma era frecventă; **senat**, *adecă sfat* MILR, 8; **senat** (*sfat sau divan*) GSP I, 203; **senat** (*divan*) FTM, 210; BPN I, 21; BR 1821, 162; BGV, 56r; AsFA, XII; **senat** *au divan* PCB, 71; **senat** *sau divan* POS, 23, 24; *sfat* (**senat**) FL, 82. (Cf. ngr. γερουσία şi σύγκλητος, lat. *senatus*, fr. *sénat*).

SENATOR s. (Antic. gr. şi rom.; Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 104 şi 106. Cf. şi **sinátor** DAB, 96r; NID I, 59r; NIU, 153r; JNA, 36; FNB I, 100; FNB II, 162; **sinator** TL, 31v; GIC, 18; **senator** VEI, 56r; DSM, 9; TAI, 21; TF, 449; SIU, 95v; GSP II, 171; JNA, 22; BPN II, 223; BR 1821, 78; IRV, 28r; LB, 632; PIU II, 36; VMG, 19; AR 1829, 5, 18; GC VI, 28v; **senator** OST, 76; OMT, 29; VPP, 367; BD II, 366; GIC, 27; PIU II, 15; AAM, 57; PCB, 101; CR 1829, 272; BR 1829 I, 10; MRC, 79; AR 1830, 130; VFE, 2; pe la 1830 forma era frecventă; **senatori** (*sfetnici*) MFV II, 52r; **senatorii** *sau bătrînii* BAR I, 33; **sănator** GSP I, 215. (Cf. ngr. συγκλητικός, lat. *senator*, germ. *Senator*, fr. *sénateur*).

SENATORIAL adj. **senatoresc** BD II, 366; GC VI, 28v; BAR I, 48, 60; BAR II, 18, 70; VVP, 127; **senatorial** GC VI, 29v; LIT, 11; PD, 562. (Cf. lat. *senatorius*, fr. *senatorial*).

SENATORIE s. („demnitatea de senator”) GC VI, 28v; VVP, 127.

SENIL adj. PAD, 218. (<fr. *senile*).

SENIOR[1], -Ă s. (Feud., „nobil; domn, doamnă”) Vezi *Împrumut. I*, p. 104. Cf. şi **sinior** RMB, 6v; KUP, 13v; KPA, 37; AsF, 94; CA 1854, 131; **sinioară** GTN 1836, 35; **siniorā** GM 1854, 1; **sineor** RSM, 26v, 36v; **signor** SIT, 107, 225, 292; **senior** BAR I, 223; CTT, 262; BDJE, 64; LS, 10; GCB II, 236; BEC, XLV; **senor** MCL 1839, 552; CDCE, 58; **senoră** CA 1858, 38; **senier** TR 1854, 44; **seignor** BCI, 31, 93. (Cf. lat. *senior*, it. *signore, segnore*, fr.

seigneur).

SENIOR[2] adj. („care este mai în vîrstă") StDR, 251. (<lat. *senior*).

SENIORAT s. **săniorat** CL II, 126. (<lat. *senioratus*).

SENIORIAL adj. WAM, 66; DILB I, 212; GCB II, 236; BEC, XLII. (Cf. fr. *seigneurial*).

SENIORIE s. **sinioria** *sa* (*domnia sa*) AR 1829, 54; **siniorie** HMN, 28; **senioria** *dumitale* CDCE, 67. (Cf. fr. *seigneurie*).

SENS s. **1.** („înţeles, semnificaţie") **înţelegere** EBG, 18r; IO, 19; MPI, 35; CDP, 217; GCG, 104, 235; **înţălegere** CTD II, 190; AOS, 52; **însămnare** EBG, 30v; CLV, 24v; **însemnare** EBG, 37r, 68v; BLM, 53, 67; LB, 310; VA, XIV; SGR II, IX; GTN 1836, 70; IGE, 210; GR, 12, 51; CFZ, 108; **noimă** IE, 172; PTF, 124v; VIC, 58v; GCA, 49; CP I, 19; DAP, pf. 14; AR 1829, 82; CIRA, 25; AsP, XII; CD, 19; PBM, XXXVI; RL, 218, 349; **simţire** GF, 1r, 83v; **înţeles** BEM, 82; GRN I, 183; CGF, 22; BG, 1, 67; **sens** MPI, 68; VA, 38; GC VI, 29v; MCR, 164; HMV II, 47; BDJE, 37; CDR, 35, 94; BCD, 18, 37, 159; LS, 13; BMN II, 75; RL, 395; GCB II, 236; PD, 563; **sens** (**noimă**) CA 1853, XX; **sens** (**înţeles**) LM, 22; **senz** VL, 52v; CA 1854, 31; CA 1855, 68; **simţ** SD 1855, 2; BBS, 2. **2.** („accepţie, punct de vedere, mod", mai ales în loc. adj. sau adv.) *în* **priceperea** CL II, 4; *în* **înţelesul…** MF I, 143v, 144r, 164v; *în* **înţălesul…** VM, 11; *în* **înţălegerea…** VCL, 8v, 11v, 12r; *după* **sensul**… TIV, 165; BCD, 193; *în acest* **sens** FMIL 1844, 286; *în* **sens(ul)**… DFL, 18; FMIL 1847, 3; BCA, 76; GRR, 162; CA 1857, 66; AML, 27, 28; *fără* **sens** BCD, 74; BEC, 8; *în* **senzul** VL, 54v, 65v. **3.** („orientare, direcţie") **sens** PGL, 40; AsG, 2; SAP, 91; RL, 229; **senz** (*parte*) AsG, 249. **4.** („simţ") **sens** MPI, 108; SPBA, 45, 99; VA, 29, 162; FMIL 1840, 156; AsL, 37; DFL, 6, 7, 13, 209; CA 1848, 4; CA 1851, 84; CA 1852, 25; BMN III, 20; GCB II, 236; CA 1857, 46, 97; AML, 35, 125; PD, 563; **sensuri** (*sîmţirea organelor*) SPBA, 94; **sens** *sau simţire* VA, 161; **sens** (*una din cinci simţiri*) AR 1839, 171; **senz** CIN, 173, 228; VL, 73v; CA 1853, 22; CA 1855, 106; CA 1858, 11. **5.** („sentiment") **sens** MPI, 76, 80, 145. (Cf. lat. *sensus*, fr. *sens*, it. *senso*).

SENSIBIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 276. Cf. şi **1.** („care resimte puternic orice impresie fizică ori morală, sau la cele mai mici variaţii ale unor agenţi externi; emotiv, iritabil") **simţitor** OC II,

11r; MAI, 61v; OCE, pf.; CB 1818, 42; CIRA, 35; MBE, 39; MFE, 20; AsP, 85; MN 1836, 5; KMP, 157; KPA, 55; VVP, 128; SCC II, 380; INB 1859, 38; **sîmţitor** MII, 149; AAS, 28r, 39v; **atingător** MALP, 36; **senţibil** CV, 30, 38; **simţibil** FMIL 1844, 58; BIP, 221; NV, 363; SCC I, 133; SCC II, 37, 279; **sensibil** PD, 563; **sensibel** AML, 143. **2.** („evident, simţitor, apreciabil") **simţitor** AZ, 94r; AR 1829, 15; MN 1836, 23; IL 1840, 70; RL, 371; **simţibil** BIP, 221; SSC, 102; INB 1857, 3, 6, 19; INB 1859, 3, 99; VMP, 46; **simţelnic** JA, 51; **sensibil** DFL, 7, 27; CFZ, 5, 17, 23.

SENSIBILEMENTE adv. PFM, 489. (<fr. *sensiblement*).

SENSIBILITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 286. Cf. şi **senţibilitate** CV, 29; **sansibilitate** CLV, 142v; **simţiciune** GC VI, 38v; MCR, 55; VVP, 128; **simţitate** GTN 1836; 47, 70, 95; CDCE, 204; **simţinţă** APS, 18; **simţibilitate** FMIL 1844, 58; BDJE, 14; AF, 121; SIT, 278; BIP, 125, 126, 129; SCC II, 128, 136; SMB I, 120, 190; forma era frecventă pînă la 1860; **sensibilitate** PD, 563; **sencibilitate** CA 1862, 52.

SENSORIU s. („sediul sensibilităţii psihice") **sensoriu** (*suflet*) VA, 163, cf. şi 168. (<lat. *sensorium*).

SENTENŢIA vb. („a condamna") *făcătoriul de rău cel* **sentenţiat** *spre fune* PV, 12. (<lat. *sententiare*).

SENTENŢIOS adj. **sentenţios** BD II, 366; GC VI, 29v; MID I, 7; SCC I, 61, 111; SCC II, 157; PD, 563; **sentenţios** (*plin de essemple*) CEF, 174. (Cf. lat. *sententiosus*, fr. *sentencieux*).

SENTINĂ s. (Mar.) GC VI, 29v; FD I, 92. (Cf. fr. *sentine*, lat. *sentina*).

SENZAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 276. Cf. şi **1.** („simţire; impresie; percepţie; sentiment") **sîmţire** AOS, 97; **simţire** RBT I, 4; **sîmţitură** AOS, 104, 105, 107; **sensaţie** (**sînţire**) SPBA, 95; **senzaţie** (**simţire**) AR 1837, 156; CA 1853, 32; **simţitorii** (**senzaţii**) MFV II, 72r; **senzaţii** (**simţitorii**) CLV, 27v; **senzaţie** MFV I, 78r; CLV, 24r, 139r, 143r; AMR I, 7; HP, XXI, XXV; SSC, 168; SCC II, 125; CFZ, 7, 32, 48; pe la 1855 forma era frecventă; **sensatione** KFL, 60; **sensaţie** BDJE, 102, 138; SCC II, 125; PBV, 406; CA 1862, 49; PD, 563; **sensaţiune** ICI, 51, 89; **sensaţie, simţiciune** StDR, 251; **simţiciune** GTN 1836, 70; MEN I, 104, 157; **sensăciune** DFL, 11, 25; **senzăciune** DFL, 107; **simsaţie** BIP, 25, 106. **2.** („ceea ce are caracter senzaţional") **senzaţie** (*huiet*) AR 1834, 272;

senzaţie CA 1853, 66; SCC II, 100, 322; CA 1861, 123; **sensaţie** BP, 26; D 1859, 139; **sensaţiune** C, 6; D 1859, 132; **simzaţie** SCC I, 60.

SENZITIV adj. *organe* **simţitoreşti** MFV I, 41r; **simţitiv** HFP, 58, 64; GC VI, 38v; MEN I, 268; GRR, 106; AML, 100; **sensitive** DFL, 187; PD, 563. (Cf. fr. *sensitive*, germ. *sensitive*).

SENZITIVĂ s. (Bot.) **simţitivă** GC VI, 38v; NV, 363; DILB II, 234. (<fr. *sensitive*).

SENZUAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 276. Cf. şi **sensual** MPI, 112, 118; FL, 13; AF, 5; **senzual** FMIL 1840, 366; VL, 6v, 8r, 50r; VCL, 40v; BCI, 124; CA 1862, 8; PD, 563; **simţelnic** MF I, 128v; MF II, 44r; **sîmţelnic** MF I, 110r; MF III, 50r, 75v; **simţual** HP, XXIV; FMIL 1844, 68; MEN I, 41; BP, XVII; NV, 363; INB 1859, 53; **sîmţual** CGR, 26; **sîmţual** *sau* **sensual** CGR, 27.

SENZUALISM s. (Filoz.) **sensualism** DFL, 185; CFZ, 26; BIF, 10; **simţualism** NV, 363; DILB IV, 363; **senzualism** SCC II, 5; **senţualism** BC, 88. (Cf. fr. *sensualisme*, germ. *Sensualismus*).

SENZUALIST adj. **sensualist** DFL, 18; **sensualist** DLF, 13; AF, 13; *oameni* **senzualişti** BMN I, 21; **sensualistic** DFL, 171; **sensualistic** DFL, 200. (Cf. fr. *sensualiste*, germ. *Sensualist*).

SENZUALITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 276. Cf. şi **sensua-litate** MPI, 107, 109; FL, 14; KFL, 58, 66; LIT, 136; PD, 563; **senzualitate** MF II, 113r; MF III, 42r, 50r; AR 1837, 412; FL, 42; VCL, 13v; CA 1855, 3; **simţualitate** NV, 363.

SEPARA vb. *se* **sepărieţiră** CV, 38; **separa** FDB, 51; FBE, 65v; DFL, 32, 46, 95; BCD, 479; StDR, 252; INB 1857, 6; AML, 79, 95, 132; PD, 564. (Cf. lat. *separare*, fr. *séparer*).

SEPARABIL adj. **despărţitor** EBG, 66r; PGRL I, 7, 196; HGL, 79; **despărţelnic** GRN II, 54; **despărţible** GRN II, 97; **despărţibil** IGR, 3, 4, 122; MGP, 67, 68; **despărţibil** (*separabilis*) BG, 116; **separabil** SGR I, 12, 161, 162, 231; StDR, 251; PD, 564. (Cf. lat. *separabilis*, fr. *séparable*).

SEPARAT adj., adv. **despărţit** BTG, 86r; **osebit** MG II, 305; **sepărat** FDB, 38; SGR I, 161; **separat** FDB, 31, 32, 80; CD, 4, 24; FBE, 83r; DFL, 47, 74; VH, 80; KDP, 14; BCD, 594; StDR, 251; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *separatus*, fr. *séparé*).

SEPARATISM s. PD, 564. (Cf. fr. *séparatisme*).

SEPARATOR adj. *semnele gramaticale şi* **despărţitive** IGR, 6.

SEPARAŢIE s. **separaţie** FBE, 87r; PFHM I, XII; CFZ, 44; R 1857, nr. 9, 2; BEC, XLIX; PD, 564; **sepărăciune** DFL, 45, 195; **separaţie, sepărăciune** StDR, 252; **separaţiune** GCB II, 236; PFM, 348. (Cf. lat. *separatio*, fr. *séparation*).

SEPIA s. (Pict.) VDA, 23. (<fr. *sepia*).

SEPIE s. (Zool.) **sepie** SIN, 83; SV, 12; CIN, 219; **sipie** PMC I, 36. (Cf. lat. *sepia*, fr. *sepia*, ngr. σηπία).

SEPTEMVIRAL adj. (Adm., Jur.) *tabla* **septemvirală** CC, 44. (<lat. *septemviralis*).

SEPTEMVIRAT s. (Adm., Jur.) DSM, 10; DSM2, 10; AR 1832, 233. (<lat. *septemviratus*).

SEPTENAL adj. **şăptenal** GC VII, 392v ; PD, 564. (<fr. *septennal*).

SEPTENTRION s. **1.** („vînt de nord”) **septentrion** GSP I, pf. **2.** („nord”) **septentrion** GC VI, 29v; NV, 359; StDR, 252; PD, 564; **septemtrion** GG, 67; *nord sau* **septantrion** RBT I, 37; *nord sau* **septentrie** GPG, 1. **3.** („constelaţia Ursei”) **septentrion** VO 1857, 1. (Cf. lat. *septentrio*, *septemtrio*, fr. *septentrion*).

SEPTENTRIONAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 277. Cf. şi **septemtrionalicesc** MIU, 444; **septantrional** PCB, 40, 89; CR 1829, 230; FTP I, 256; FTP III, 176; SMR I, 32; **septemtrional** FTP II, 205; PBV, 406; **septentrional** GC VI, 29v; BCD, 247; KOS, XI; SCC I, 3, 269; CFZ, 125; DILB I, 212; FGF, 22; Z 1856, nr. 13, 3; AML, 114; PD, 564. (Cf. lat. *septentrionalis*, *septemtrionalis*, fr. *septentrional*).

SEPTIMĂ s. (Muz., „a şaptea”) **septimă** WPM, 47; PD, 564; **septimă**, **şeptimă** StDR, 252. (Cf. lat. *septima*, fr. *septième*).

SEPTUAGENAR adj. AR 1842, 194; PD, 564. (Cf. fr. *septuagénaire*, lat. *septuagenarius*).

SEPULCRAL adj. **sepulcral** GC VI, 29v; NV, 359; ICI, 28, 54; PD, 564; *petre* **sepulhrare** (*de mormînt*) CA 1854, 71. (Cf. fr. *sépulcral*, lat. *sepulcralis, sepulhralis*).

SEPULCRU s. („mormînt”) NV, 359; ICI, 173; PD, 565. (Cf. fr. *sépulcre*, lat. *sepulcrum, sepulchrum*).

SEPULTURĂ s. **1.** („mormînt, cavou”) BCB, 76. **2.** („înmormîntare”). (Cf. fr. *sépulture*, lat. *sepultura*).

SERAFIC adj. **serafíc, seraficesc** GC VI, 29v; **serafic** BDJE, 35; BMN II, 85. (<fr. *séraphique*).

SERATĂ s. **1.** („reuniune muzicală sau petrecere de seară”) **seradă** MEN I, 74; **serată** BDJE, 60; SIT, 38; SMB I, 172; ICI, 14, 98; D 1860, 88. **2.** („seară; durata serii”) **serată** SIT, 53; DIB, 157, 159; DCB V, 192. (<it. *serata*).

SERENADĂ s. (Muz.) **serenadă** GC VO, 29v; MBG, 8; AR 1837, 192 bis; MCL 1839, 496; SMR I, 119; FMIL 1844, 389; HBN, 92; CA 1847, 26; StDR, 252; pe la 1850 forma era frecventă; **serinadă** MBG, 60; FGB, 26; FMIL 1847, 95. (Cf. fr. *sérénade,* germ. *Serenade*).

SERENAT adj. („calm, senin”) *obrazul lui cel* **serenat** (*deşteptat*) CNB, 3. (<lat. *serenatus*).

SERENISIM adj., s. **seninatul** *domn* KDP, 11; **serenisim** StDR, 252; D 1860, 281; PD, 565. (Cf. fr. *sérénissime*, germ. *Serenissimus*).

SERENITATE s. **1.** („titlu onorific”) TR 1854, 110. **2.** („seninătate, calm”) PFM, 482; PD, 565. (Cf. lat. *serenitas*, fr. *sérénité*).

SERGENT s. **1.** (Milit.) **serjant** VIC, 144v, 204r; AR 1829, 174; AR 1834, 288; AR 1837, 186; **sarjant** CRac, 128; **serjant, sergent, sărgent** GC VI, 29v, 30r; **sergeant** StDR, 252; **serjeant** PBV, 407; PD, 565. **2.** („gardian, grad în poliţie; slujitor, aprod”) GC VI, 29v, 30r, formele citate mai sus; **serjant** KOS, XXV; **sergint** SMB I, 10; **sergent** VO 1857, 5; CA 1861, 148. (Cf. fr. *sergent*, rus. сержант, germ. *Sergeant*).

SERIOS adj., adv. **serioz** PTF, 61r; MIU, 365; CBD, 28, 55; FTP II, 60; FTP III, 46; AR 1832, 36; ZEV, 86; AR 1834, 41; BFI, 18; GTN 1836, 35; KPA, 10; VFD, 31; AFH, 44; MMP, 20, 22, 26; CA 1850, 1; CA 1852, 102; **serios** BDT, 6v; EGR, VI; AR 1829, 102; CR 1830, 156; GPE, 35; FEA, 76; MBE, 9; MCR, 209; GTN 1835, 10; MBG, 35; GG, 128; MAE, 44; AIR I, 79; MSR, 69; pe la 1835 forma era frecventă; **serioz, serios** GC VI, 29v; **sărios** AR 1830, 184; *dramă* **serie** AR 1837, 129; *grimasuri* **serii** KPA, 18. (Cf. fr. *serieux*, lat. *seriosus* şi *serius*, it. *serio*).

SERIOZITATE s. **seriositate** CV, 30; MPI, pf., 81, 159; FMIL 1844, 53, 126; SIM, 87, 139; BIP, 35; RL, 196, 420; CEF, 154; DIB, 254; R 1857, nr. 6, 4; PBV, 407; PD, 565; **seriositate** (*străşnicie*) CEF, 46; **seriozita** şi **seriozitate** GC VI, 29v; **seriozitate** FTP I, 36; ZEV, 34; AIR II, 139; KMP, 133; AR 1837, 87; KPA, 27; MCL 1839, 588; CDCE, 126; FMIL 1840, 125; IL 1840, 6; pe

la 1840 forma era frecventă; **sereozitate** PME, 8; **siriozitate** CA 1850, 57. (Cf. lat. *seriositas*, fr. *sériosité*).

SERJ s. (Text.) BFO 1843, 221. (<fr. *serge*).

SERMON s. (Ret.) GTN 1836, 108; RL, 195. (<fr. *sermon*).

SERPENTIN adj., s. **1.** adj. („sinuos, în spirală”) *fistulă* **serpentină** [...], *covăituri* **serpentine** [la alambic] MVV, 86, 89. **2.** s. („tub în spirală”, la alambic) **serpentin** PFHM I, 87; PFM, 204. (Cf. lat. *serpentinus*, fr. *serpentin*).

SERPENTINĂ s. (Mineral.) **serpentin** SIN, 31; SV, 12; SMR I, 36; CA 1858, 24; CEG, 32; **serpentină** AR 1837, 192; CIN, 348; WAM, 142; DILB IV, 205. (Cf. lat. *serpentinus*, germ. *Serpentin*, fr. *serpentine*).

SERV, -Ă s. („sclav, rob; slujitor, servitor”) **serv**, *adecă slujitor* VPP, 313; **serv** BR 1821, 24, 195; PSC, 117r, 118v; BR 1829 I, pf.; MBV, 5; BDC, 172; BAR I, 8; GG, VII, 135; AS, 41; KCL, 30; DFL, 131; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **serv** (*slugă*) BR 1829 I, 9, 31; **serv** *sau rob* BAR I, 29; **serv** (*rob*) BAR II, 42; **servă** VPP, 198; BAR I, 70; AV, 7; DFL, 157; AAR, 64; T 1856, nr. 2, 2; INB 1857, 29; **servă** *sau roabă* BR 1829 I, 9; **şărb**, **serv** SPBA, 105; **şerb** (*slugă*) SPT, 11; **şerb** CIN, 1; KPA, 22; **şerbă** (*slujitoare*) SPT, 10; **şerbă** SCC II, 353; **şărbă** (*slujnică*) FMIM, 90. (Cf. lat. *servus, serva*, fr. *serf, serve*).

SERVAJ s. **servagiu** NV, 359; R 1857, nr. 39, 1; BEC, LV; PD, 565. (<fr. *servage*).

SERVANT adj., s. („slujitor, oficiant”) *cavaler* **servent** BDJE, 182; **serventul** *creştin* CA 1858, 101; **servant** PD, 565. (Cf. fr. *servant*, it. *servente*).

SERVANTĂ s. („servitoare, slujnică”) SIT, 19, 29, 70, 202; NV, 359; BMN III, 84; PD, 565. (<fr. *servante*).

SERVI vb. *îndrăzni-voi a vă* **slugări** *cu un păhar de vin* MDWS, 406; [artificiile] *de care sexul cel frumos ştie aşa de bine a se* **servi** CV, 27; **servi** KIT, 79; BDC, 171 bis; BAR I, 163, 183; SHI I, 39; SHI II, 177; KCL, 52; FMIL 1844, 394; MID I, 41, 46; DFL, 27, 58; KFL, IX; pe la 1845 forma era frecventă; **servi** *sau slugi* TAI, 45; **servi** (*sluji*) CC, 98; SIC, 47, 48; NV, 360; R 1857, nr. 4, 3; **servisi** GRA2, 87r, 87v; **servi** (**slugări**) SIM, 122; **sîrbi** (*sluji*) HPP, 4, 120, 121; CB 1813, 50; DOA, 48; **serbi** (*sluji*) SIC, 16; **şerbi** (*sluji*) FTM, 26; FMIM, 34; **şerbi** FTM, 59, 156; SPBA,

62; FL, 49, 99; GRN I, 77; IGR, 58, 129, 180; FMIL 1844, 365; BG, 171, 205; CA 1850, 3; CA 1854, XXXVI; **serva** BDC, 129; FBE, 68r; MEN II, 134; SIT, 76, 100, 101, 256; RL, 271; LIT, 345; CA 1861, 84, 90; **sărva** VL, 55v. (Cf. lat. *servire*, germ. *servieren*, fr. *servir*).

SERVIABIL adj. **slugărelnic** (*serviable*) CMR, 48; **serviabil** NV, 359; PD, 565. (<fr. *serviable*).

SERVIAL adj. („de rob") *seminţie* **servială** MRC, 132; *clasa* **servială** *sau a robilor* GGV, 58.

SERVICIU s. **1.** („faptul de a servi; slujbă, post; obligaţie; atribuţie, misiune") **serviţii** pl. DSM, 9; **serviţia** *sau slujba* AR 1829, 132; **serviţie** (*slujbă*) SIC, 42; SGR I, IX; PMC I, 201; **servi-ţie** SHI II, 132; SIT, 114, 279, 292; CA 1852, 74; SSC, III, XII, 161; SCC I, 110, 259, 269; **serviţiu** FMIL 1847, 78; SIM, VII, 169; PLB, 30; SCC I, 67; SMB I, 43; CA 1854, 114; GM 1854, 3; TR 1854, 13; CA 1855, 27, 71, 117; DIB, 187; RL, 72, 106, 224; forma era frecventă pînă la 1860; **serviţ** SIM, 123; SPB, 237; **serviţiu, serviciu** StDR, 252; **serviciu** (*slujbă*) NV, 359; **serviciu** LS, 35; KOS, XIII, XX; CA 1854, 15; SMB I, 7; GM 1854, 77; RL, 389; LIT, 40; C, 1, 4; VO 1857, 6; DCB II, 275; DCB IV, 64; BCI, 159; PIC, 44; D 1859, 287; D 1860, 85; VMP, 339; PD, 565. **2.** („grup de obiecte care alcătuiesc un tot cu destinaţie specială") **serviz** CB 1816, 62; **serviţ** CR 1830, 374; AR 1837, 58; **servis** AR 1837, 118 bis, 362, 374; DRB, 311, anexele 1 şi 2; CA 1852, 79; **serviţiu, sărviţie** GC VI, 29v; **serviţiu** (*tacîm*) AR 1840, 78; **serviţiu** FMIL 1840, 360; GCB II, 236; **serviţiu, serviciu** StDR, 252. (Cf. lat. *servitium*, fr. *service*, germ. *Service*).

SERVIL adj. **servil** FMIL 1840, 27; DFL, 168; NV, 359; CA 1850, 63; LS, 11; StDR, 252; SCC II, 71; CFZ, 171; INB 1859, 15; BEC, XLIX; D 1860, 87; **şerbil** KOS, X. (Cf. lat. *servilis*, fr. *ser-vile*).

SERVILISM s. FMIL 1847, 38; KDP, 24; StDR, 252; PD, 565. (<fr. *servilisme*).

SERVILITATE s. („servilism") NV, 359; SCC II, 322; LIT, 98; GCB II, 236; PD, 565. (<fr. *servilité*).

SERVITOR[1], -OARE s. **servitor** (*slujitor*) DSM, 20; FDB, 44; **şervitor** DO, 74; BR 1821, 89; **şărbitor, servitor** SPBA, 105; **servitor** (*slugî*) SIC, 47; **servitor** BAR II, 61; SGR I, XII; FMIL

1844, 201; BDJE, 90; SIT, 14, 23, 33, 63, 81; GLC, 113; SIM, XII, 145; NV, 360; PCI, 27; pe la 1850 forma era frecventă; **servitoare** FMIL 1844, 327; SIM, XII, 145; Z 1856, nr. 18, 2; **servitoare** (*poslușnică*) CA 1855, 141; **şerbitor** FMIL 1840, 157, 191, 349; FMIL 1844, 38, 183, 360 bis; SCC I, 242, 246; SCC II, 322; **şerbitoare** SCC II, 352. (Cf. lat. *servitor*, fr. *serviteur*).

SERVITOR[2], -OARE adj. („care foloseşte la ceva") *va face sofisme cetitoriului spre rîs* **servitoare** BRD, 21; *raza vînturilor* **servitoare** (*slujitoare*) *marinerilor de dreptare în călătorie* FGE, 17.

SERVITUDINE s. **servitudă, servitudine** (*robie*) NV, 360; **servitudă** (*robie*) CA 1855, 150; **servitudină** CFZ, 151; **servitudine** SIT, 49; DILB I, 212; Z 1856, nr. 15, 2; LIT, 3, 9, 118, 295; R 1857, nr. 15, 4; GCB II, 236; PD, 565; **şerbitudă** Z 1856, nr. 38, 2. (Cf. lat. *servitudo*, fr. *servitude*).

SERVITUTE s. („robie; obligaţie"; Jur.) **servitute** BRD, 16; MID I, 78; BCD, 208, 209; StDR, 252; TR 1854, 61; Z 1856, nr. 17, 3; BEC, LI; **servitute** (*robire*) BCD, 65, 278; **servitate** RL, 283; **şerbire** CPI, 78, anexă 12; *pentru* **şerbirea** *lucrurilor* (**servitute**) CPI, 78. (Cf. lat. *servitus*, germ. *Servitut*).

SESIE s. („lot de pămînt, moşie") **sesion** UB, 1, 2, 4; **sesione** pl. UB, 17; **sesioane** UB, 1, 28; **sesion, sesione** pl. FLG, 56; **sesíe, sesíi** pl. UT, 1, 15, 16; MIM, 9, 13, 15, 21, 31, 32; BD II, 320; **sésii** MIM, 27. (<lat. *sessio*).

SESIONAL adj. *funduşuri moşieşti* (**sesionaliceşti**) UT, 31, cf. şi 26; *aceste* **sesionaliceşti** *apartinenţii* MIM, 30, cf. şi 35, 51.

SESIUNE s. (Jur., Polit., „şedinţă") **sesie** VIC, 63r, 69r; CP I, 221; CP II, 186; TD III, 49; DOA, 29; AR 1829, 51, 54, 170, 191; CR 1830, 76, 258; AR 1830, 58, 112, 179, 378; BDC, 104; GC VI, 29v; CR 1831, 32, 55; BAR I, 56; forma era frecventă pînă spre anul 1860; **săsie** CP I, 221, 228; **sesii** (*sfătuiri*) CP II, 175; **sesie** (*şădere*) CR 1831, 51; **sesie, sesiune** StDR, 252; **sesiune** SCC I, 113; LIT, 162; D 1860, 291; RF, 17, 35. (Cf. lat. *sessio*, germ. *Session*, fr. *session*).

SESTERŢ s. (Antic. rom., „monedă") **sesterţii** pl. BAR I, 50; **sesterţiu** HGL, 131; **sesterţă** DILB I, 212; PD, 566; **sesterze** BEC, XXXVI. (Cf. lat. *sestertius*, fr. *sesterce*).

SETON s. (Chir.) **seton** PMH, 54; TMO, 95r, 270v; **seton** (*pantlică*) LMB, 121; *panglica sau* **setonul** PMH2, 57. (<fr. *séton*).

SEVAS s. („respect, veneraţie”) Vezi *Împrumut. I*, p. 104. Cf. şi **sévas** NZ, 45v; MGD, 20r; AR 1829, 23, 33; **sevas** IRV, 87v; AR 1829, 105; AR 1830, 148; CIRA, 74; AsP, 11; AR 1837, 79, 405. (<ngr. σέβας).

SEVER adj. AsG, 4; DFL, 32, 147, 178; BDJE, 23; AF, 73; NV, 360; LS, 99; StDR, 248; SMB I, 123; RL, 258; BEC, XIX, L; RF, 3; PD, 566. (Cf. fr. *sévère*, lat. *severus*).

SEVERITATE s. **severitate** CV, 30, 33; MIB, 6; FMIL 1847, 105; NV, 360; StDR, 248; CA 1855, 155; BEC, 288; PD, 566; **străşnicie** (*sévérité*). (Cf. lat. *severitas*, fr. *sévérité*).

SEXAGENAR adj., s. NV, 357; PD, 560. (Cf. fr. *sexagénaire*, lat. *sexagenarius*).

SEXTANT s. (Fiz., Geom., Astron.) PEG, 191; PD, 560. (<fr. *sextant*).

SEXTĂ s. („a şasea”) AVP, 20; PD, 560. (<lat. *sexta*).

SEXTULĂ s. („a şasea parte dintr-o uncie”) **sextúlă** GC VI, 22r; **sextulă** PD, 560. (Cf. fr. *sextule*, lat. *sextula*).

SEZAMOID adj. (Anat.) *oasele* **sezamoide** KPA, 57. (<fr. *sésamoïde*).

SEZON s. **sezoane** (*timpuri*) BMN II, 143; **sezon** CA 1855, 156; R 1858, 305; **sesoane** (*timpuri*) BMN II, 144; *timpul* (**sesonul**) BMN III, 147; **seson** INB 1859, 23, 38, 50; PD, 566. (<fr. *saison*).

SFANŢ s. („veche monedă austriacă”) **sfanţih** GIC, 160; BGO 1840, 12, 63; ROB2, 646; SSC, pf. 2; R 1857, nr. 3, 3; INB 1859, 8; **sfanţic** RB, nr. 21, 1; **svanţih** RB, 283; **sfanţ** RBT I, 52; RB, nr. 8, 3; BGO 1844, 42; SIM, 31; JA, 1; SAI, 117; **sfanţ, sfanţig** PBV, 454. (<germ. *Zwanzig(er)*).

SFERĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 277, şi *Împrumut. I*, p. 104-105. Cf. şi **1.** (Geogr., Astron., Mat.) **sferă** VEI, 19r, 20r, 67v, 81r; ZFV I, 27v, 76v; ZFV II, 125v; BDT, 113v; FC, 13r; 14v; GSP II, 60, 68; BDL IV, 1001v; GAB, 158; SPBA, 104; POC, 2r, 3v, 8v, 11r; MFV I, 52v; CLV, 144v; HFP, 20, 128, 138; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **sferă**, *glob* GC VI, 210v; **sveră** OMT, 38. **2.** („Domeniul, limitele sau cadrul cărora există, acţionează ori se dezvoltă cineva sau ceva; mediu”) **sferă** ZFV I, 34r, 39v; NB, 9; MPI, 16; CLV, 144v; DLG, pf. 15; DCN, 114; NMP, 15; ROB, 36; AR 1834, 66; AIR I, XXI; AR 1837, 110; FL, 10, 12, 21; MCL 1838, 20; FMIL 1840, 378; pe la 1840 sensul era bine cunoscut.

SFERICITATE s. **sferiţitate** CLV, 145r; **sferime** VVP, 138; **sfericitate** PD, 566. (<fr. *sphéricité*).

SFEROIDIC adj. AR 1837, 297; StDR, 271. (<germ. *sphäroidisch*).

SFEROMETRU s. **sferometr** *şî* **sferometru** GC VI, 211r; **sferometru** VVP, 139; PD, 566. (<fr. *sphéromètre*).

SFIDA vb. („a brava; a provoca la luptă, la duel") BDJE, 86; NV, 360; DILB I, 212; PD, 567. (<it. *sfidare*).

SFINX s. (Mitol.) Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. şi **şfinxe** pl. SIU, 35r; **sfinxe** pl. CR 1830, 132; AR 1830, 214; **sfinx, sfinxă, sfingxă** GC VI, 213r; **sfince** pl. SHI II, 7; **sfinx** NV, 360; DILB I, 212; PD, 567; **sfingă** StDR, 271. (Cf. gr. σφύγξ, lat. *sphinx* şi *sphinga*, fr. *sphinx*, germ. *Sphinx*, it. *sfinge*).

SFRAGISTICĂ s. **sfraghistica** *sau ştiinţa şi cunoaşterea peceţilor* SIU, 7r; **sfragistică** PD, 567. (Cf. germ. *Sphragistik*, fr. *sphragistique*).

SIBARIT s. („desfrînat") VMG, 327; StDR, 253; RL, 432. (Cf. gr. συβαρίτης, lat. *sybarita*, fr. *sybarite*).

SIBERIAN s. **sibirieni** pl. VIC, 18r; **siberieni** EB, 37v. (<fr. *sibérien*).

SIBILĂ s. (Antic. gr., rom.) **sivilă** OC I, 108v, 109r; GN, 281r, 218v; MTT, 252v; MDC, pf.; GC VI, 31v; **sibilă** BDL IV, 910v; BD II, 320; IRV, 39v; CMR, 5; BAR I, 166; APR, 65; GLC, 61, 103; ICI, 70; DILB III, 223; AVP, 20; PD, 567. (Cf. gr. σιβύλλα, lat. *sibylla*, fr. *sibylle*).

SIBILIC adj. **sivilicesc** HFP, pf. 3; **sivilesc** GC VI, 31v; **sibilicesc** BR 1829 I, 8; BAR I, 166. (Cf. fr. *sibyllique*).

SIBILIN adj. **sibilin** BD II, 320; BAR I, 164; EOI, 68; AVP, 21; **sivilin** GC VI, 31v. (Cf. lat. *sibyllin*, fr. *sibyllin*).

SICAR s. („ucigaş plătit, asasin") CA 1854, 81; AsAL, 14. (Cf. it. *sicario*, fr. *sicaire*).

SICATIV adj. RMS, 124. (<fr. *siccatif*).

SICILIAN s., adj. **sicheliot** OC II, 29v; MTT, 5r; GN, 275r, 275v; **sechilian** OC I, 112r; **sichelian** OC I, 116v; **sichilian** IRB, 19v; **sicilian** BPN II, 190; VVP, 128. (Cf. ngr. σικελιώτης, fr. *sicilien*).

SICOFANT s. („trădător, denunţător; clevetitor") **sicofanta** BD II, 433; GC VI, 33r; StDR, 253; PD, 568. (Cf. lat. *sycophanta*, fr.

sycophante, ngr. συκοφάντης, germ. *Sykophant*).
SICOFANTIE s. („calomnie”) **sicofanţie** BD II, 433; **sicofantie** GC VI, 33r. (Cf. lat. *sycophantia*, ngr. συκοφαντία).
SICOMOR s. (Bot.) BD II, 433; HBN, 118; DILB II, 234; BC, 63; PD, 568. (Cf. lat. *sycomorus*, fr. *sycomore*).
SIDERAŢIE s. **sideraţie** (*asfixie de trăsnet*) WCP, 313. (<fr. *sidération*).
SIDEROTEHNIE S. („siderurgie”) **siderotecnie** NV, 361; PD, 567. (<fr. *sidérotechnie*).
SIDEROZĂ s. (Chim.) **siderosă** CEG, 42. (<fr. *sidérose*).
SIENIT s. (Mineral.) CEG, 24, 27. (<fr. *syénite*).
SIESTĂ s. GC VI, 31v; FMIL 1840, 252. (Cf. fr. *sieste*, germ. *Siesta*).
SIGILA vb. LS, 116; AAR, 111; DILB I, 212; CA 1861, 64; PD, 568. (Cf. it. *sigillare*, lat. *sigillare*).
SIGILAT adj. *pacheturi* **sighilate** AR 1830, 191; **sigilat** SMB I, 25; AsPR, 7; CA 1854, 76; DILB I, 212; DCB V, 147; D 1860, 272. (Cf. fr. *sigillé*).
SIGILIU s. **sighilul** *redacţiei* AR 1829, Înştiinţare; **sighilul** (*pecetea*) AR 1835, 72; **sighil** RSM, 38v; SHI II, 135; **sigil** (*pecet*) BR 1829 II, 52; **sigilul** (*pecetea*) AR 1832, 151; **sigilele** (*pecetele*) BAR I, 202; **sigil** SHI II, 173, 246; DFL, 4; NV, 361; CA 1851, 32; BCD, 254, 260; StDR, 255; CA 1852, 64; CA 1853, XX; CFZ, 18; ICI, 38, 51; CA 1855, 69; VO 1857, 3; PBV, 410; **segil** CA 1851, 118; **sigiliu** BDJE, 80; PLB, 30; SMB I, 25; DIB, 165, 211; DIB, 165, 211; PD, 568. (Cf. germ. *Sigill*, lat. *sigillum*, it. *sigillo*).
SIGMOID adj. (Anat.) KMA, 53, 359. (<fr. *sigmoïde*).
SIGUR adj., adv. Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. şi **sigur** AZ, 33r, 41r, 154v; CP I, 291, 311; CP II, 55; NID II, 88r, 175v; CAB, 4; CL I, 90; DAP, 90; GSP II, 79, 145; BDL IV, 911r; KUP, 45v; DCP, 59; BPN II, 232, 252; SPBA, 40, 52; NZ, 37v, 46r; PP, I; VMG, 370; AR 1829, 126; BR 1829 II, 44, 49; MTF, 2r; CR 1830, 123; BDC, 61v; pe la 1830 forma era frecventă; **sícură** CP I, 319; **segúr** FDB, 112; **secur** (*apărat*) MDWS, 414; **secur** CV, 33; CNB, 42; DFL, 28, 60; BCD, 67; PD, 561; **sicur** PTP, 42. (Cf. ngr. σίγουρος, lat. *securus*, it. *securo, sicuro*).
SIGURANŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. şi **siguranţie** AZ, 56r, 149v; APC, 169v, 202r, 203v; PFBA, 615r, 654r; CP I, 290;

CP II, 6, 53, 98; NID I, 22v, 27r, 32v; NID II, 70v, 89, 93r; CSV, 1; CL II, 22, 91, 130, 253, 320; ATB, 1, 2; MIA, 10; DAP, 21, 44; RA, 9, 21, 65, 90; GSP I, 141; GSP II, 79; JNA, 56; LC, 47, 95; DCP, 58; BPN I, 35, 86; AOS, 113; DU, 2; UT, 25; SPBA, 58, 100; forma aceasta era mai frecventă decît forma *siguranţă*, pînă la 1860; **sicuranţie** CP I, 141, 148; HFP, 336; **siguranţă** CL I, 11; MVV, 41; FDB, 41, 113; FTM, 80, 202; PAIC, 59; CR 1829, 32, 97, 149, 213; CR 1830, 211; CMR, 11; MRC, 101, 229; VSC, IV, V; FTP I, 149; GPE, 22; CPL, 48; AIR I, 4, 38, 50, 145; MN 1836, 72, 87; AS, 7, 18; AV, 16; AR 1837, 290; HAN, 66, 83; FL, 82; RB, nr. 8, 2, nr. 16, 2, 395; GT 1838, 20; MCL 1839, 437, 561; VVP, 128; CCB, 31; pe la 1840 forma era frecventă; **siguranţă, siguranţie** GC VI, 32v; **sicuranţie** CP I, 141; HFP, 336; **sicuranţă** ITI, 20; CP I, 148; **sigurinţă** CL II, 78; BDL IV, 910v; **siguraţie** DSM, pf. 10; VPP, 285, 291; TCA, VI, 16; BDC, 1. (Cf. fr. *assurance*, germ. *Assekuranz*, it. *assicuranza, assecuranza, sicuranza*).

SILENS adj. *o* **silensă** (*tăcută*) *seară* CNB, 2. (<lat. *silens*).

SILENŢIOS adj. **silencios** BDJE, 166, 168; ICI, 94. (<fr. *silencieux*).

SILENŢIU s. **silenţiu** (*tăcere*) CDR, 93. (<lat. *silentium*).

SILEPSĂ s. **1.** (Lingv.) **sílipsis** EBG, 107r, 107v; VOG, 125; **silepsă** *şî sinecdóhă*, *o figură grămăticească* GC VI, 33v; **sileps** VVP, 128; **silepsă** PD, 569. **2.** (Filoz.) **silepsă** CFZ, 9, 34, 84. (Cf. gr. σύλληψις, fr. *syllepse*).

SILEPTIC adj. (Filoz.) *percepţia* **sileptică** CFZ, 52; *o limbă* **sileptică**, *confuză, o limbă naturală* CFZ, 122. (<fr. *sylleptique*).

SILF s. (Mit.) **silf** GC VI, 35v; HBN, 13; ASI, 71; NV, 361; StDR, 253; CMI, 77; SAI, 74; PD, 568; **silfă** PBV, 408. (Cf. *sylphe*, germ. *Sylphe*).

SILFIDĂ s. (Mit.) GC VI, 35v; HBN, 9, 12, 24; NV, 361; CA 1853, 2; ICI, 154; PBV, 408; PD, 568. (Cf. fr. *sylphide*, germ. *Sylphide*).

SILICE s. (Mineral.) BRA, 137; PFHM I, 83, 175; Agr. I, 156; CEG, 15, 16. (Cf. fr. *silice*, it. *silice*).

SILICIU s. (Mineral.) **siliţia** FBE, 99r, 101r; **silicium** PFHM I, 51; **siliciu** RMS, 286; BIN, 34; PD, 568. (<fr. *silicium*).

SILICULĂ s. (Bot.) **siliculă** (*silicula*) MIN, 141. (<lat. *silicula*).

SILOGHISI vb. („a raţiona”) OC I, 110v. (<gr. συλλογίζομαι).

SILOZ s. **silos** FilDA I, 115; **silo** BCA, 81. (Cf. fr. *silo*, germ. *Silo*).

SILUETĂ s. („profil, contur”) NV, 361; StDR, 253; PD, 569. (<fr. *silhouette*).

SILVAN s. (Mit.) VPA, 5; GC VI, 35v; BAR I, 146; APR, glos. IV; CDCE, 232; HBN, 27; PD, 569. (Cf. fr. *sylvain*, lat. *silvanus*).

SILVĂ s. **selbă** APR, glos. IV; NV, 358; PD, 561; **silvă** BCP, 70. (Cf. it. *selva*, lat. *silva*).

SILVESTRU adj. PD, 569. (<lat. *silvester*).

SIMANDICOS adj. CA 1848, 61; D 1859, an. II, 4; CA 1862, 125. (<ngr. σημαντικός).

SIMBERASI vb. („a deduce, a conchide”) GIC I, 5v; GIA II, 100v. (ngr. συμπεραίνω).

SIMBERASMĂ s. („judecată; concluzie”) *chipzuire* (**simbé razma**) FC, 48r; **simbérasma** AOS, 56; **simpérazma** AOS, 57; BGV, 72v; *un* **simperazm** CLV, 148v. (<ngr. συμπέρασμα şi συμπερασμός).

SIMBOL s. Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. şi **1.** („semn, obiect, imagine care reprezintă, în mod convenţional, ceva”) **sîmvol** OC I, 9r; DAB, 36r; **simvol** SPBA, 76; HFP, 16, 158, 359; BAR I, 136; BG, XXV; **símvol** SIU, 32v; HFP, 80, 157, 245; **simbol** BD II, 433; EGRM, 42r; EGR, 147; AR 1829, 200; MSS, f. t.; LME, 59; CMR, 69; GPE, 6; FTP III, 183; BAR I, 96; SGR II, 159; AR 1895, 104; AsP, 68; VVP, 128; MCL 1839, 220; APR, 70; pe la 1840 forma era frecventă; **simbol** (*sămn*) IRV, 146v; **simbol** (*semn*) LM, 124; **simvol, simbol** BDL IV, 912r; **símvol, símbol** GC VI, 36v, 38r; **sîmbol** GAB, 12; **simbolă** Z 1856, nr. 3, 3. **2.** (Relig.) **símbol** SCM, 6; **simvol** HGT, 19; LB, 644; PIU I, 109; **simbol** StDR, 253; PD, 569. (Cf. ngr. σύμβολον, lat. *symbolum* şi *symbola*, fr. *symbole*, germ. *Symbol*).

SIMBOLIC adj. **simvolicesc** DOB, 9; CL II, 65; SIU, 12r, 32r; **simbolicesc** MIU, 68; BD II, 434; MF I, 10v; **simvolic** HFP, 199; **simvolíc** GC VI, 38r; **simbolic** SHI II, 7; VVP, 128; DFL, 163; BP, 104; NV, 361; BCD, 271, 397; StDR, 253; CA 1854, XXXII; CFZ, 119; DIB, 269; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. lat. *symbolicus*, ngr. συμβολικός, germ. *symbolisch*, fr. *symbolique*).

SIMBOLICEŞTE adv. **simvoliceşte** SIU, 25v; **simboliceşte** SAP, 6, 212.

SIMBOLIZA vb. **simboliza** BD II, 434; VCL, 29r; **simbolisa** NV, 331; PD, 569; **cimili** AR 1829, 200; **simili** SGR II, 158. (Cf. lat. *symbolizare*, fr. *symboliser*).

SIMBOLIZAŢIE s. **simbolisaţie** NV, 361; PD, 569. (<fr. *symbolisation*).

SIMETRIE s. („armonie, regularitate; echilibru"; Arhit., Geom.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 278. Cf. şi **simetrie** PTF, 167r; LVH, 35r; GCA, 21; GIA I, 14r, 25v; BDR, 19r; BDL IV, 912r; BD II, 434; BGV, 63v; MFV II, 33v, 98v; GC VI, 35v; SGR I, 223; LOA, 77; AR 1837, 361; FMIL 1840, 294; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **simétria** GN, 306v. (Cf. şi ngr. συμετρία, germ. *Symmetrie*).

SIMETRIZA vb. **simetra** GC VI, 35v; **simetrisa** NV, 362; PD, 570. (Cf. fr. *symétriser*).

SIMFONIC adj. **simfoníc** GC VI, 38r; **simfonic** VVP, 128. (<fr. *symphonique*).

SIMFONIE s. („acord, consens"; Versif., Muz.) Vezi *Împrumut. I*, p. 105. Cf. şi **simfónie** EBG, 124v; CR 1829, 257; **simfonie** BDL IV, 912r; FTM, 83; BD II, 434; PCP, 39; AR 1829, 75; AR 1830, 376; GC VI, 38r; AR 1834, 139; GTN 1836, 56; VVP, 128; PBM, 71; NV, 362; StDR, 254; pe la 1850 forma era frecventă; **simfonie** FTM, 42; PBV, 410. (Cf. lat. *symphonia*, ngr. συμφωνία, fr. *symphonie*, it. *simfonia*).

SIMFONIST s. (Muz.) **simfonist** GC VI, 38r; NV, 362; PD, 570; **sinfonist** PBV, 410. (Cf. fr. *symphoniste*, it. *sinfonista*).

SIMILAR adj. **similar** BRA, 24; CFZ, 162; *poluri* **de un fel** (*similaires*) RL, 386; *instituţiuni comerciale* **similarii** (*asemenea între ele*) VO 1857, 4. (<fr. *similaire*).

SIMILITUDINE s. **asemănare** EBG, 67v; **sămăluire** SC, 158v; **similitudei** *seau* **asămănării** AsG, 130; **similitudo** *seau* **asemănarea** AsG, 156; **similitudă, similitudine** NV, 362; **similitudă** GRR, 260; **similitudine** PD, 570. (Cf. fr. *similitude*, lat. *similitudo*).

SIMONIAC adj. **simoniac** *şî* **simoniacesc** GC VI, 38r; **simoniac** PD, 570. (<fr. *simoniaque*).

SIMONIE s. (Relig.) MTM I, 210; TD II, 347; GC VI, 38r; FMIL 1847, 179; GCB II, 237; PD, 570. (Cf. lat. *simonia*, germ. *Simonie*, fr. *simonie*).

SIMPATETIC adj. **1.** („plăcut; sensibil; sugestiv") **simpateti-**

cesc MFV I, 68v; **simpatetic** FL, 42; SMA, 31, 189; **simbatetic** StDR, 253. **2.** *scrisoare* **simpatetică** MCL 1839, 387; *negreală* (*cerneală*) **simpatetică** BMN III, 157. **3.** *pulbere* [...] **simpatetică** CA 1857, 85. (Cf. ngr. συμπαθητικός, germ. *sympathetisch*).

SIMPATIC adj., s. **1.** adj. („care inspiră simpatie; plăcut, atrăgător") **simpatic** CV, 27; MEN I, 148; DFL, 112; LMS, 23; NV, 362; SCC II, 138, 232, 382; CA 1854, 30; CFZ, 142; RL, 147; CMI, 169; ASLI, 289; DCB I, 106; PBV, 408; PD, 570; **simpatíc** GC VI, 38r; **simpatec** BDL IV, 912r; **sempatic** SMR I, 93; **simbatic** SCC II, 176. **2.** adj. *pulbere* **simpatică** *sau sempiternă* AsPR, 42, cf. şi 14. **3.** s. (Anat.) **simpaticul** *cel mare* KMA, 522; PAD, 179. (Cf. fr. *sympathique*, germ. *sympathisch*).

SIMPATIE s. **1.** („afinitate, înclinaţie; asemănare; afecţiune, sensibilitate; compasiune") **simbátie** VSN, 323r; AOS, 58; **simbatie** OC I, 78r; GTN 1836, 29; AF, 8; SIT, 4, 29, 155; StDR, 253; SCC II, 156; APS, 55; **simpatie** OST, 41; BDL IV, 912r; BR 1821, 195; BD II, 434; BGV, 34r; CLV, 145r; LB, 691; VMG, 199; CR 1829, 89; VPA, 27; AR 1830, 240; CR 1831, 35; AIR II, 285; pe la 1835 forma era frecventă; **simpatie** (*împreună pătimire, milostivire*) MFV I, 68r; **simpatie** (*împărtăşire*) AR 1835, 134; **simpátie** GC VI, 38r; **simpadie** TIV, 143. **2.** (Fiziol.) **simpatie** SMA, 111; PMC I, 209; **simbatie** EOI, 106. (Cf. ngr. συμπάθεια, lat. *sympathia*, germ. *Sympathie*, fr. *sympathie*).

SIMPATIZA vb. **simpatiza** GTN 1836, 50, 51; FMIL 1840, 98, 193; FMIL 1844, 366; AF, 199; RB, 323; KDP, 8; SSC, 139; SCC II, 381; PBV, 408; **simbatiza** SCC I, 208; APS, 54; **simpatisa** RCM, 61; FMIL 1844, 303; MEN I, 268; FMIL 1847, 145; NV, 362; PD, 570; **simbatisa** SIT, ded. 3, 338. (Cf. fr. *sympathiser*, germ. *sympathisieren*).

SIMPLEŢĂ s. („simplitate") VVP, 128; PBV, 408. (<fr. *simplesse*).

SIMPLIFICA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 278. Cf. şi **semplifia** GC VI, 29r.

SIMPLIFICAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 278. Cf. şi **semplificaţie** GC VI, 29r; **simplificăciune** DFL, 109, 191.

SIMPTOMATOLOGIE s. (Med.) NV, 362; LMA, IV; TCC, 69v. (<fr. *symptomatologie*).

SIMULA vb. **făţări** LB, 209; **simula** NV, 363; PD, 571; **simula**

(*imita*) RSM, 234; *a prepune* (**semula**) AML, 67, 68, cf. şi 72. (Cf. fr. *simuler*, lat. *simulare*).

SIMULACRU s. NV, 363; StDR, 254; CA 1852, 42; CA 1861, 68; PD, 571. (Cf. fr. *simulacre*, lat. *simulacrum*).

SIMULAT adj. TR 1854, 162; BIF, 21.

SIMULAŢIE s. **făţărie, făţărnicie** LB, 209; **simulaţie** StDR, 254; PD, 571. (Cf. fr. *simulation*, lat. *simulatio*).

SIMULTAN adj., adv. **deodată** DLG, 164; **simultan** DFL, 29, 40; BIP, 54; **simultan** (*tot de odată*) CA 1862, 47; **simultanat** BIP, 68, 150; PFM, 342; **simultaneu** NV, 363; DILB IV, 205; GCB II, 237; TCC, 90r; PD, 571. (Cf. germ. *simultan*, fr. *simultané*, lat. *simultaneus*).

SIMULTANEITATE s. **simultaneitate** *seau vrîsnicie* CCF, 27; **simultaneitate** NV, 363; GCB II, 237; PD, 571; **simultanitate** *de mişcare* (*simultaneite de mouvement*) RL, 386. (<fr. *simultanéité*).

SIMUN s. („vînt care bate în Arabia şi în Sahara") **samum** *sau* **hamsin** AR 1829, 196; **samum** EGI, 38; GG, 109; FGE, 35; FGGN, 37; StFE, 169; **simun** DILB III, 223. (Cf. fr. *simoun, samum* şi *chamsin*, germ. *Samum*).

SINAGOGĂ s. **sinagoguri** SAT, 7, 8; DC I, 74r; DC II, 63v; **sinagoghii** pl. APM, 67; **sinagogă** SAT, 1, 90; CL I, 50; SPBA, 17; BRI, 21, 189; BD II, 434; BR 1829 I, 40; AR 1835, 95; IL 1840, 15; RIP I, 71; DILB III, 223; PBV, 409; PD, 571. (Cf. gr. συναγώγι şi συναγωγή, fr. *synagogue*, germ. *Synagoge*).

SINAH s. („guturai") MD I, 56v. (<ngr. συνάχι).

SINALAGMATIC adj. (Jur., Comerc.) VMG, 285; BCD, 325, 327; BEC, 44, 61, 171, 172; PD, 285. (Cf. fr. *synallagmatique*, ngr. συναλλαγματικός).

SINALÁGMĂ s. (Jur., Comerc.) GC VI, 38v. (Cf. fr. *synallagme*, ngr. συνάλλαγμα).

SINALEFĂ s. (Fon.) **sinálifi** EBG, 106r; **sinalefă** GC VI, 38v; PD, 571. (Cf. ngr. συναλοιφή, fr. *synalèphe*).

SINAMICHÍ s. (Bot., Farm.) *praf de* **sinamichí** SLP, 11; **simamichi** CIF, 31; *frunză de* **sinamichi** POS, 218; *ceai de* **sennă** (**sinamichi**) VH, 111. (Cf. ngr. σιναμική, germ. *Senna*, it. *senna*).

SINANASTROFIE s. („tovărăşie, societate") **sinanastrofie** PTF, 52v, 81v, 82v; VIC, 238r; LVH, 10r, 14v; GIA II, 9r, 66r, 106r; KUP, 39v; **sinanastrofí** VIC, 85r, 190r; LVH, 79r; **sînana-**

strofi LVH, 70r, 121v. (<ngr. σιναναστροφή).

SINANASTROFISI vb. („a avea relaţii cu cineva”) **sinanastrofi** VIC, 6r; **sinanastrofisi** GIA II, 110r. (<ngr. σιναναστρέφομαι).

SINAPISM s. (Med., „plasture cu muştar”) **sinapism** GC VI, 38v; FMK, 61, 75; PMH, 91, 92; RMS, 183; **sinapism** (*muştar*) SS, 39; **sinapism** (**mustaridă**) PMC II, 147; **sinapizm** SPG, 8. (Cf. ngr. σιναπισμός şi μουστάρδα, it. *sinapismo*).

SINARTROZĂ s. (Anat.) **sinartrosă** GC VI, 38v; **sinartroză** KMA, 129. (<fr. *synarthrose*).

SINCATAVASIS s. („condescendenţă”) **sincatavasis** DC IV, 62r, 91r; IRV, 21r; **sinchetavas** VSC, 15. (<ngr. συγκατάβασις).

SINCER adj. **sincer** CV, 28; GC VI, 42r; GG, 238; VVP, 128; BFO 1843, 128; RCM, 169; FMIL 1844, 123, 183; MID I, 45, 73; FMIL 1847, 140; AF, 85; SIT, ded. 3, 238; NV, 363; BIP, 29; CGR, VIII; BG, 212; CA 1850, 68; pe la 1850 forma era frecventă; **sincer** (*cu inimă curată*) HMV II, 255; **sincer** (*curat la inimă*) CEF, 147; **senţer** PAGR, 89; SPV, XVIII; VSC, VI; FTP I, 30, 94; FTP III, 14, 20; BFI, 39; **senţer** (*curat*) CR 1830, 407; **senţer** (*cu-rat la inimă*) SPV, 145; **sencer** EGR, 163; BM, 44; MCL 1838, 43; FMIL 1844, 124; PME, 3; **sencer** (*cu inimă curată*) MBE, 39. (Cf. fr. *sincère*, lat. *sincerus*).

SINCERITATE s. **senţerătate** PAGR, 15; *curăţenie inimii* (**sinseritate**) [...], **sinseritate** (*curăţenie de inimă*) MFV II, 179v; **senteritatea** (*curăţănia sufletului*) NMP, 22; **senţeretate** FGP, 16, 22; FTP II, 136; FTP III, 7, 131; **senţeritate** FTP II, 93; BFI, 41; **sinţeritate** VAA, 16; **senceritate** (*curăţenia inimii*) CR 1829, 240, 284; **senceritate** GTN 1836, 42; KMP, 117; **sencerita** (*curăţenie*) CR 1830, 278; **sinceritate** VMG, 294; GC VI, 42r; CIRA, XI, 29; MF II, 99v; MF III, 165r; GG, 233; VAA, 17, 51; MN 1836, 54; SHI II, 172; VVP, 128; FMIL 1840, 319; pe la 1840 forma era frecventă; **sinceritate** (*curăţia cugetărilor*) CIRA, 305; **sinceritate** (*curăţia cugetului*) AR 1837, 327; **sinceritate** (*curăţenia inimii*) CEF, 38. (Cf. fr. *sincérité*, lat. *sinceritas*).

SINCHISI vb. („ a lua în seamă, a nu rămîne indiferent, a se nelinişti, a se tulbura”) **sinhisi** FTU, 66r; ZFV II, 128v; VIC, 201v, 236r; GIA II, 76v; MGD, 2r; **sînhisi** MAB, 65v; **sînhisî** LVH, 19r. (<ngr. συγχίζω).

SINCOPĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279. Cf. şi **1.** (Fon.) **lepă-**

dare MGR, 117r; **sincopă** IGE, 269, 270; PD, 573. **2.** (Med.) **sincopí** MD I, 117r. **3.** („prescurtare") BD II, 435; GC VI, 42r.

SINCRETISM s. (Filoz.) BD II, 435; DFL, 158; CFZ, 12, 75; PD, 573. (Cf. lat. *syncretismus*, fr. *syncrétisme*).

SINCRON adj. **sínhron**, GC VI, 42r; **sincron** PD, 573. (Cf. ngr. σύγχρονος, fr. *synchrone*).

SINCRONISM s. **sinhronismos** NIU, 6r; **sinhronism** GC VI, 42r; **sincronism** PD, 573. (Cf. ngr. συγχροαισμός, fr. *synchronisme*).

SINDIC s. („împuternicit, mandatar"; Comerc.) **sindicus** BD II, 435; **sindic** GC VI, 42r; **sindic** VVP, 128; CCB, 52, 57; BGO 1844, 67; NV, 364; PDC, 94; PBV, 409; BEC, 292; PD, 575. (Cf. lat. *syndicus*, ngr. σύνδικος, fr. *syndic*).

SINDICAL adj. („privitor la sindic") GC VI, 42r; NV, 364; PBV, 409; PD, 572. (<fr. *syndical*).

SINDICAT s. („funcţia sindicului") GC Vi, 42r; BGO 1840, 25; BGO 1844, 1, 50, 51; NV, 364; PBV, 409; PD, 572. (<fr. *syndicat*).

SINDROFIE s. **sintrofie** GC VI, 42r. (<ngr. συντροφία).

SINDROMÍE s. („subscripţie; abonament") BFO 1833, 142. (<ngr. συνδρομή).

SINECDOCĂ s. (Ret.) **sinegdohí** EBG, 106v; **sinecdóhĭ, sinecdóhie** RIM, 174, 175; **sinecdóhă** GC VI, 38v; **sinecdochie** VVP, 128; **sinegdohie**, **sinecdohie** GRR, 171, 177, 178; **sinecdocă** PD, 572. (Cf. ngr. συνεκδοχή, lat. *synecdoche*, fr. *synecdoque*).

SINÉPIE s. („urmare, consecinţă") *provlime şi* **sinépii** PCP, 36; **sinépii** HFP, 111. (<ngr. συνέπεια).

SINEPITROP s. („co-epitrop") SGR I, II; FMIL 1840, 254. (<ngr. συνεπίτροπος).

SINEREZĂ s. (Fon.) GC VI, 38v; PD, 572. (<fr. *synérèse*).

SINGENEZIE s. (Bot.) **singhenesie** CIN, 265; PMC II, 204; **singenesie** MIN, 183; BBS, 26, 39. (<fr. *syngénésie*).

SINGRAMĂ s. („scriere, operă") *a cărora* **singrámata** *sînt foarte bune* DC II, 216v; **singramă** AR 1835, 102; *o* **singramă** *întitulată Iliada* SHI II, 31, cf. şi 18. (<ngr. σύγγραμμα).

SINGULARIZA vb. **singularisa** PD, 572. (<fr. *singulariser*).

SINHIZĂ s. („tulburare, dezordine, confuzie") **sínhisis** VOG, 131; **sinhisis** PTF, 90r; **sínhiză** GC VI, 42r. (Cf. ngr. σύγχυσις, fr. *synchyse*).

SINISFORA s. („contribuţie”) **sinisforá** APC, 173v, 312v, 313r, 314r; DAP, 112, 168; GC VI, 38v; **sinisfora** (**colaţie**, *punerea la mijloc*) CPI, 127, cf. şi 126, 128. (Cf. ngr. συνεισφορά, lat. *collatio*).

SINISTRU adj., s. FMIL 1844, 287; MID I, 271; FMIL 1847, 114; BDJE, 123; BP, 181, 211; SIT, 355; NV, 364; LS, 13; SCC II, 319, 364; SMB I, 20; ICI, 94; RL, 28; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *sinistre*, lat. *sinister*).

SINODAL adj. (Bis.) **sînodialnică** *pre dreaptă ocîrmuire* CDG, 24v; **sinodal** GC VI, 38v. (<fr. *synodal*).

SINODIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279. Cf. şi (Bis.) **sinodicesc** CPR, 18v; ROI2 IX, 8; NPT, 289; **sinodíc** GC VI, 38v; **sinodic** PBV, 409.

SINOLOG s. **sinolog** (*învăţat în limba hineză*) AR 1844, 12. (<fr. *sinologue*).

SINONIMITATE s. **sinonimitate** VCL, 71v; **sinonimitate, unonumire** StDR, 254.

SINOPSIS s. **sinopsis** (*izvod, însemnare*) ME, 617; *o scurtă arătare sau* **sinopsis** *scoasă din cartea...* MCF, 7; **sinopsis** BD II, 435; HFP, 31. (Cf. lat. *synopsis*, ngr. σύνοψις, germ. *Synopsis*).

SINOPTIC adj. **sinoptíc** GC VI, 38v; **sinoptic** AR 1837, 105; SMR II, 31; NV, 364; GM 1854, 9; PBV, 409; PD, 573. (Cf. fr. *synoptique*, germ. *synoptisch*).

SINTAGMĂ s. **frásis** VOG, 103; **sintagmă** BD II, 435. (Cf. ngr. φράσις, lat. *syntagma*).

SINTETIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279. Cf. şi **sinteticesc** BLM, 154; CLV, 5r, 145v; HFP, 144; **sintetíc** GC VI, 42r; **sintetic** HFP, 67, 144; MF I, 50r; MF II, 2r, 8v; CCF, 23; VL, 7r; VCL, 72r, 74r; EP I, 7; PBV, 410; PD, 574; CFZ, 87, 89; **sindetic** VCL, 73v, 74r. (Cf. şi lat. *syntheticus*).

SINTETICEŞTE adv. **sinteticeşte** BLM, 154; MF II, 53v, 87v; CFZ, 44; *reprezintă* **sintetice** *obiectul întreg* CFZ, 89.

SINTETISM s. (Filoz.) MF III, 95v; KFL, 49.

SINTETIST s. (Filoz.) MF III, 95v.

SINTEZĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279, şi *Împrumut. I*, p. 106. Cf. şi (Ret., Log., Gram., Lit.) **síntesis** DC I, 40v; DC III, 216v; **sintesis** BD II, 435; **sintezis** MF I, 128r; VL, 8r; **sintesis** *şî* **sintesă** GC VI, 42r; **sintes** BDL IV, 913; CLV, 5r, 145v; **sintez** (*alcătuire*)

MFV I, 25v; **sintez** MF I, 128r, 128v; CCF, 83, 86; **sintesie** VVP, 128; **sinteze** sg. DFL, 79, 154; **sintese** sg. KFL, 43; **sinteză** CFZ, 9, 44, 84, 87; R 1857, nr. 3, 2: PBV, 410; **sintesă** PD, 574. (Cf. şi lat. *synthesis*).

SINUCIDE vb. *să* **omoară pre sine** MTT, 16v; *s-au* **omorît singură** ZFV II, 96v; *să* **omoară-sîngur** APC, 255r; *s-au* **omorît însuşi pă sine** BRI, 105; **sinucide** GC I, 319r; GC VI, 38v; MN 1836, 2; VVP, 128; AsL, 15; AR 1844, 16; KDP, 102; LS, 88; RL, 178; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **sin-ucide** AsPR, 26. (Cf. fr. *suicider*, ngr. αὐτοχειρίζομαι).

SINUCIDERE s. **omorîrea de sine însuş** (**avtohiria**) PV, 48, cf. şi 63; **autohirie** BDL I, 260r; **ucidere de sine** DIP, 10v; AR 1829, 84; FMIL 1840, 22; **ucidere de sineş** BGV, 57v; **sinucidere** CR 1829, 61, 221; CR 1830, 72; GC I, 319r; GC VI, 38v; RB, 374; AR 1842, 234; FMIL 1844, 210; Univ 1846, 86; HMV II, 15; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **sin-ucidere** CPO, 78; CA 1855, 3; CA 1859, 10; **suicidie** (**de sine-ucidere**) AR 1835, 96; **sinucid** BM, 33; KMP, 18; MEN II, 294; SIT, 93, 343; CFZ, 155, 163; DIB, 573; LIT, 306, 365; AML, 166; **suicidiu** DFL, 126, 155. (Cf. ngr. αὐτοχειρία, fr. *suicide*).

SINUCIGAŞ s. **sinucigaş** GC I, 319r; GC VI, 38v; FMIL 1844, 24; AML, 166; **sin-ucigaş** CA 1861, 5; **sinucigător** AML, 165; **sinucis** C, 14; AML, 161; *cînd mîna-mi* **sinucidă...,** BM, 39. (Cf. fr. *suicidé*).

SINUOS adj. AR 1840, 201; NV, 365; PD, 574. (Cf. fr. *sinueux*, lat. *sinuosus*).

SINUS s. (Anat.) **sînurile** *creerului* (*sinus cerebrales*) VA, 154; **sînul** *coronar* PAD, 168; **sinu** *superior cel lung* [os la cap] KMA, 94. (Cf. lat. *sinus*, fr. *sinus*).

SIRÁ s. („şir, rînd de generaţii”) **siráoa**, *adecă rîndul* [...], **siráoa** *împăraţilor Eghipetului* RIC, 103r, cf. şi 103v; **siralele** *arăpeşti* DC I, 96v; **sireaoa** SIN, 45; **sireaoa** *stelelor fixe* SIF, 149. (<ngr. σειρά).

SIRE s. **sire** IRF, 26; RBV, 17v; CR 1829, 109; AR 1829, 222; MCR, 38; RB, nr. 14, 2; VVP, 128; StDR, 255; BBR, 80; **sir** PD, 574. (<fr. *sire*).

SIRENĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 106. Cf. şi **1.** (Mit.) **sirină** FGS, 15v; BDL IV, 913v; DLG, 182; HFP, 332; GC VI, 42r; FTP I, 251;

sirenă BPN I, 10; API, 133; CA 1848, 53; StDR, 255; CA 1854, 121; RL, 21; CMI, 135; PD, 574. **2.** (Zool.) **sirenă** CIN, 63, 151; StIN, 88. **3.** (Fiz.) **sirenă** PFM, 392; PD, 574. (Cf. ngr. σειρήν, σειρῆνα, fr. *sirène*, lat. *siren, sirena*).

SIRENIC adj. *cîntece* **siriniceşti** GCA, 101.

SIRIAN adj. **sirienesc** MFV II, 166v; **siricesc** BAR II, 171. (Cf. fr. *syrien*, lat. *syricus*).

SIRTĂ s. **sirtă** GC VI, 42r; FGE, 2; RIP I, 43; PD, 574; **sirtes** *sînt malurile sau stînci ascunşi în marea* GTS, f. 24r; **sirte**, *mişcătoarele arinişuri în mare* EGI, 103; FGE, 95; **sirte** (*grămăzi de nesip în mare*) IL 1840, 19. (Cf. fr. *syrte*, lat. *syrtes*).

SISTALTIC adj. (Fiziol.) **sistaltíc** GC VI, 42r; **sistaltic** PD, 574. (<fr. *systaltique*).

SISTATICOS adj. („de recomandare") *epistolii* **sistatichè** OC I, 45v; *o epistolie* **sistatichí** OC I, 57v. (<ngr. συστατικός).

SISTEM s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279, şi *Împrumut. I*, p. 106-107. Cf. şi **sístimă** FC, 8r, 9v, 70v; NID I, 1r; NID III, 17v; SCS, 9; SIU, 7r, 25v, 31r, 37v; AOS, 4, 6, 50, 54, 112; SPBA, 43; MI, 1830; **sistímă** PCP, 33; HFP, 66; CR 1829, 50; **sistimă** AZ, 77v; DCP, pf.; SIU, 31r; SPBA, 43; POC, 17r; TPE, 17r; CE, 6; HFP, 31; LOA, 90; MF I, 26; RSM, 13v; SHI, XXVIII; VL, 2v, 3v, 84v; forma era frecventă pînă pe la 1850; **sistemă** BPN II, 322; SPBA, 46; BR 1821, 170 bis; PIU II, 9; PIU III, 117, 183; PIU IV, 39, 84, 99; HFP, 7; PH, 9; ROB, 31; **sistémă** FLG, 41; MIA, 3; RA, 4, 11, 17; IRF, 32; OAI, 1; BDL IV, 914r; MPI, 60, 65; BPN I, 36; PAM, 10; VMG, 272; MF I, 36r, 39r; **sistemă** GMSP, 21; PAM, 25; BD II, 436; BGV, 118v; TPE, 5r; IRV, 107v; SFT, 3; CC, 109; TAO, 70; MFV II, 4v; CLV, 19v, 132r, 145v; MCB, 16; GIC, 174; SPG, 8; PCB, 106, 144; BRD, 14; forma era frecventă pînă pe la 1840, sporadică pînă la 1860; **sistem** FLG, 5; IPS, 13; MIA, 4; CRac, 82; AR 1829, 67, 183, 190; AR 1830, 88, 98, 197; SIC, 78; FL, 54, 67; SHI, 11, 17; pe la 1840 forma era frecventă; **sistemat** DFL, 4, 64; KFL, V; **aşezămînt** GSP II, 61.

SISTEMATIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279, şi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **sistematicesc** CMP, 1; VPP, 103; MPI, pf.; SFT, 1; MFV II, 68r, 150v; MBV, 42; VL, 54v; FMIL 1844, 196; VCL, 61v, 68v; **sistimaticesc** PCC, 5; HMS, 98v; **sistimatic** VMG, 234; HFP, 63; GC VI, 42r; SGR I, 169; MF I, 67r, 67v; SHI I, 1, 135;

VL, 2r, 3r; **sistematic** HFP, 367; CR 1830, 394; SGR II, 154; CPI, pf. 1; MF II, 1v, 72v; MN 1836, 34; SHI II, 78; CCF, 87; RB, nr. 7, 4, 217; GT 1838, 5, 10; FL, 2, 55; VVP, 128; BGO 1840, 334; RIP, 196; pe la 1840 forma era frecventă; **sistematec** CR 1830, 163; PIC, 134; D 1860, 86.

SISTEMATICEŞTE adv. Vezi *Form. term. şt.,* p. 279, şi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **sistematiceşte** VPB, 13; VPP, 60; MPI, 25, 174; VMG, 340; BDC, 75; SCC II, 39; **sistimaticeşte** PCB, VI; HFP, 363; HMS, 98v; MF I, 16r; TIV, 30; *care face să reîmpingem* **sistematice** *ajutoarele* DFL, 112.

SISTEMATIZA vb. **sistimatisi** LIB, 2; **sistima** AR 1829, 32; GRR, 3; **sistematiza** DFL, 55, 157; CA 1847, 13; CFZ, 9; BCI, 184; PD, 575. (<fr. *systématiser*).

SISTEMATIZAŢIE s. **sistematizăciune** DFL, 206; **sistematizaţie** CFZ, 9, 84; **sistematisaţie** PD, 575. (<fr. *systématisation*).

SISTISI vb („a edifica, a fonda, a institui; a recomanda") VIO II, 40v; SIU, 13v, 14v, 16r, 35v, 36v, 52r, 60r; MI, VI; DCN, 20, 68; NMP, ded. 3; SPV, 93; PBV, 410. (<ngr. συσταίνω).

SISTISIRE s. NMP, ded. 2, 3; BFO 1833, 45; PBV, 410.

SISTISITOR s. SIU, 15v.

SITUA vb. **situa** AsG, 222; GRN II, 34; T 1856, nr. 3, 4; BC, 18, 21, 64; NPT, 349, 354; PIC, 8, 27, 95, 137; CA 1861, 29; PD, 575; **sitoa** PIC, 105, 112, 126; **situi** WAM, 138. (Cf. fr. *situer*, lat. *situare*).

SITUARE s. *pusăciunea geografică sau* **situarea** RIP I, 60; **situarea** *lor geografică* C, 1.

SITUAT adj. **situat** SHI II, 23; LMS, 42; PD, 575; **înlocat** AsLM, 2; **aflător** RL, 21.

SITUAŢIE s. („aşezare, poziţie; starea în care se află cineva sau ceva; împrejurările care determină o stare, un fapt etc.") **situaţie** (*starea locului*) AR 1829, 190; *tabla* **situaţiei** (*stărei*) *trupelor* AR 1830, 459; **situaţie** CR 1830, 7; LOA, 119; EGI, 103; MCR, 134; MF II, 106r; VDA, 21; AR 1837, 217, 218; FGE, 2, 95; PDT, pf. 3; MCL 1839, 283; VVP, 128; CDCE, 32; pe la 1840 forma era frecventă; **situaţie, topotesie** GC VI, 42r; **situaţie, situaciune** StDR, 255; **situăciune** DFL, 130, 138, 205; **situaţiune** WAM, 75; DIB, 241; DILB III, 223; Z 1856, nr. 3, 4; GCB II, 237; C, 14; BEC, 402; RF, 3. (Cf. fr. *situation*, germ. *Situation*, ngr. τοποθεσία).

SIXTĂ s. (Muz.) WPM, 46. (<fr. *sixte*).

SIZIGIE s. („unire, adunare"; Mat., Astron.) **sizighie** DC II, 70v; BD II, 436; **sizigie** MN 1836, 72; NV, 365; PD, 575. (Cf. lat. *syzygie*, fr. *syzygie*).

SLAV s. **şlav** BR 1821, 156; AAM, 76; **sclavini** (**şlavi**) AAM, 69; **slav** BRD, 13, 28. (Cf. lat. *slavus* şi *slavin*, germ. *Slawe*, fr. *slave*).

SLAVIZA vb. *a* **sclavisa** (*a sîrbi*) *pre români* AAM, 78; *s-au* **slavizat** AMIM, 17. (Cf. lat. *slavisare*, fr. *slaviser*).

SLAVON adj., s. *noroade* **sclăveşti** *sau* **sloveneşti** MIR, 159; *neamurile* **sclaveneşti** BRD, 5; *ruşii, carii au pă* **slavoana** *foarte bogată* MCB, 60; **slavuni** PIU IV, 64; *viţă* **şloveană**, *viţă* **şlovenească**, AAM, 76; *ghinta* **slovenească** BRD, 21; **slavun**, **slavon**, **slovan** GC VI, 139v; *limba* **slavonă** AIR I, 161; **slavon, -ă**, **slăvonesc, -ească** VVP, 131, 132; *popoară* **slăveşti** FMIL 1840, 295; *cuvinte* **slovenice** FMIL 1847, 130.

SLAVONISM s. (Lingv.) **slovenismi** BRD, 103; **slovenism** FMIL 1844, 244; **slavonismuri** FL, 5, 55, 61; *turcismii*, **slavonismii**, *galicismii* BG, 3; **slavonism** RL, 28. (Cf. lat. *slavonismus*).

SLOOP s. (Mar., „un fel de vas") CR 1829, 213, 237. (<fr. *sloop*).

SMALŢ s. **zumalţ** GN, 293v; **zmanţ** DC IV, 231v; **zmalţ** CCD, 25r; VAC, 10; **smalţ** SPG, 6, 19; BFO 1843, 190; **zmalt** AR 1834, 104; DIR, 107; PPT, 34; **smalt** RCM, 12; CA 1847, 52; BBR, 41; **zmald** POS, 155; **smanţ, smalt** EPD, 134; **smald, smalţ** StDR, 257; **smalţ, smanţ** PBV, 422. (Cf. ngr. σμάλτον, germ. *Smalts* şi *Schmalt*, magh. *zománc*).

SMARALD s. **smeragd** GF, 214r; **smerand** HOG, 152; **smaragd** GN, 294r; SIN, 28; CISG, 130; GSP II, 161; BD II, 321; LB, 650; GC II, 265; BR 1829 I, 50; AR 1832, 108; CIN, 93, 350; MCL 1839, 508; FMIL 1840, 123; StIN, 9; GPG2, 100; PBV, 422; **smaracd** VSC, 100; **zmaragd** DC II, 174v, 196r; GCA, 1; GIA I, 95r; AZ, 131r; GSP II, 27; GIC, 77; GC II, 265r; AR 1837, 242; MCL 1838, 20; **zmarand** HET I, 49v; HOG, 44; BGO 1840, 291; RL, 160; **smarand** RL, 16, 64; BIN, 43; **smarald** RL, 316. (Cf. it. *smeraldo*, lat. *smaragdus*, ngr. σμαράγδι şi σμάραγδος, germ. *Smaragd*).

SMARALDIC adj. **zmaragdicesc** HET II, 35r, 71r.

SMATRITEL s. („supraveghetor”) **smatrit** CR 1830, 354; AR 1830, 27; **zmatritel** CR 1830, 313. (<rus. смотритель).

SMĂLŢUI vb. **smălţa** (*văpsea, înfăţa*) FTM, 7; **smăltui** API, 50.

SMĂLŢUIRE s. **jumulţuire** CIN, 399.

SMĂLŢUIT adj. **zămălţuit**, **jumălţuit** VD, 36; **smănţuit** VSC, 94; EPD, 134; **zmălţuit** CD, 37; **smălţuit** BIN, 56.

SMEGMĂ s. (Fiziol.) PAD, 133. (<fr. *smegma*).

SOAREA s. *adunare de seară* (**soare**) CR 1830, 26; **soare** GTN 1836, 92; **soare** (*adunare*) AR 1838, 159; **soarea** GC VI, 20r; AR 1837, 143; PSE, 233; PBV, 424; PD, 579; **soarele** CR 1830, 430; MSR, 64; DAH, 41; RB, nr. 8, 3, nr. 23, 2; KPA, 55; AAR, 33; **soa-reuri** INB 1859, 23; **soarei** sg. FL, 43; **suarea** RL, 80; CA 1857, 32; **suare** Z 1856, nr. 23, 4; **suarele** NPT, 287. (<fr. *soirée*).

SOBRIETATE s. **sobrietate** (*tresvie*) FTM, 232; **sobrietate** GC VI, 56v; NV, 365; StDR, 257; WCP, 7; AVP, 21; JA, 28; **so-brietate** (*mulţămire cu puţine*) CA 1854, 44. (Cf. lat. *sobrietas*, fr. *sobriété*).

SOBRU adj. *popoare* [...] **sobrie** (*treze*) FTM, 227; **sobriu** GC VI, 56v; StDR, 257; **subriu** (*cumpătat*) CA 1848, 66; **sobru** NV, 365; JA, 154; AVP, 21; PD, 579. (Cf. lat. *sobrius*, fr. *sobre*).

SOCIABIL adj. *omul este fireşte* **soţietoresc** MFV II, 139v; **soţios** VVP, 133; PBV, 427; **soţiabil** GC VI, 56v; GTN 1835, 19; HMV I, 74; StDR, 259; PBV, 427; **sociabil** SIT, 310; NV, 365; BMN I, 79; PD, 579; **sociabile** sg. AVP, 21. (Cf. fr. *sociable*, lat. *sociabilis*).

SOCIABILITATE s. **soţieciune** VVP, 133; **soţiabilitate** GC VI, 56v; GTN 1835, 19; MEN II, 194, 271; RMS, 3; BMN, 58; GCB II, 237; C, 12; PBV, 427; **sociabilitate** CA 1844, 41; MEN II, 86; BP, III, IV; NV, 365; BMN I, 64; BCI, 111; INB 1859, 14; PD, 579; **sociabilitate** (*tovărăşie*) BMN I, 79; INB 1859, 68. (<fr. *so-ciabilité*).

SOCIAL adj. **soţialnic** OPA, 11; MIA, 3; PIF, 1v, 16r; HFP, intr. 8, 20; AR 1830, 165; PMG, 11; **soţiesc** MPI, 11, 38; *datorinţele cele* **soţeteşti** *şi cetăţeneşti* CTT, 246; **soţial** MCB, 171; VMG, 247; AAM, 55; NMP, 11; CR 1829, 153; GC VI, 56v; SPV, ded. 1; FTP III, 48; BFO 1833, 201; GTN 1835, 17; MN 1836, 30; KMP, 90; AR 1837, 414; SHI I, 19; RB, 305; FMIL 1840, 99; forma era folosită

pînă spre 1860; **social** LOA, 86; GG, 130; GTN 1836, 51; MN 1836, 70; HP, XII; FMIL 1844, 233; CA 1844, 42; MEN II, 60; BP, VI; SIT, 103, 267, 275; NV, 365; BCD, 503; CA 1851, 26; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *socialis*, fr. *social*, germ. *sozial*).

SOCIALIST s., adj., adv. (Polit.) **socialist** KDP, 19; **soţialist** C, 4; PBV, 427; **soţialistic, soţialisticeşte** PBV, 427. (Cf. fr. *socialiste*, germ. *Sozialist, sozialistisch*).

SOCIALITATE s. („sociabilitate") **soţialitate** SMR I, 93; FMIL 1847, 38. (Cf. fr. *socialité*).

SOCIETATE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **1.** („omenirea, totalitatea oamenilor care trăiesc laolaltă") **soţie** DMC, 104; DSM, pf., 10; OP, 45; CTT, 71; *obştea sau* **soţia** *orăşănească* RPT, 3; **însoţire** ABCB, 84; BEM, 297; **soţietate** BDT, 192r; AZ, 75r; PFBA, 617r; SEC, 173; DSM2, pf.; CP I, 45; TD III, 305; MIR, 17; SCS, 8; TMS, 10, 41, 43; BVM, 14; BDL IV, 947r; SIU, 17v, 19r, 42v, 79r; DCP, pf; VPP, 82, 212; FTM, 242; BPN I, ded.; MPI, 3; SPBA, ded.; forma era frecventă pînă la 1860; **soţietet** OAI, 1; **soţietaş** CNB, 139; **societate** MF II, 44v; GG, 130; MN 1836, 75; HP, XII; FMIL 1844, 28; MEN II, 88; LMS, ded.; BCD, 231; CA 1850, 56; CA 1852, 58; KOS, X, XI; CA 1854, 21; ICI, 150; RL, 36; AsT, 3, 4; LIT, 53; SPB, 112; DCB IV, 62; PIC, 25; D 1858, 1. **2.** („asociaţie de personae constituită într-un anumit scop; asociaţie de oameni de afaceri") **soţie** DMC, 184; CTT, 128; **însoţire** GIC, 58; **soţietate** ISI, 3; CP II, 23, 26; DOA, f. t.; CL I, 10; CL II, 286, 349; HPP, f. t.; MR, 4; RA, 31; FDB, 98; BDL I, 17r; SPBA, 1; GIC, 109; EGR, III; BR 1829 I, 44; CR 1829, 14; AR 1830, 91, 130, 189; CR 1831, 20; şi cu acest sens, ca şi cu cel următor, forma era frecventă pînă la 1860; **soţieta** GIC, 109, 114, 221; **societate** BIP, 82; INB 1857, 30; BEC, 7, 43, 48, 53, 94; AML, 49, 171. **3.** („grup de personae care petrec un anumit timp împreună; companie, tovărăşie") **soţie** BV2, 19, 20; OMT, 6; KIT, 276; MBV, 18; CTT, 76; **soţietate** OST, 9; TD II, 219; IM, 43; TMS, 17; IRF, 26; CB 1816, 62; VPP, 56, 268; DO, 74; BR 1821, 22, 91; PAM, 35; KIT, 311; LPT, 45; TSI, 15; PDP, 104v; SPV, pf. 2, 77, 99; **soţietate** (*tovărăşie*) DCP, 36; **sosietate** VFD, 96, 99; **societate** AFH, 20, 39; SCMI, 112; LMS, 43; LS, 10; DIB, 272; ASLI, 126; D 1860, 87. (Cf. lat. *societas*, fr. *société*, germ. *Sozietät*, it. *società*).

SOCINIAN s., adj. (Relig.) **socinian** GC VI, 56r; FMIL 1847,

46; **soţinian** FMIL 1840, 183. (Cf. fr. *socinien*, it. *sociniàno*).

SOCINIANISM s. (Relig.) GC VI, 56r; PD, 579. (<fr. *socinianisme*).

SOCRATIC adj. **socratic** MPI, 183; VL, 84v; CA 1848, 70; BIP, 155; **socraticesc** CDP, 192; HFP, 172. (Cf. lat. *socraticus*, fr. *socratique*).

SODAL s. **sodal** (*soţ*) DOA, 9; CB 1815, 56; **sodalii** (*fîrtaţii sau slugele*) BAR I, 171; **sodali** (*vecini*) CA 1854, 4. (Cf. lat. *sodalis*, it. *sodàle*).

SODIU s. (Chim.) **sodă** SIN, 36; **sodă** (*Soda*) PAM, 20; **sodă** *curată* (*Soda pura*) RAM, 29; **sodă** (*un soi de potaşă*) PAB, 8; *sulfat de* **sodă** WAM, 100; **soda** (*natron*) BIN, 171; **sodă** INB 1859, 35; **sod** CEG, 95; *sulfat* [...], *fosfat de* **sudă** JA, 10. (Cf. lat. *soda*, germ. *Soda*, fr. *sodium*).

SOFISM s. (Filoz.) **sofismă** BLM, 132; BDL IV, 947r; BD II, 382; MEN I, 11; MEN II, 252; DFL, 101; FMIL 1847, 199; NV, 365; StDR, 259; CFZ, 93, 112; PBV, 427; PD, 579; **sofism** CLV, 143v; VVP, 133; LIT, 107; **sofisme** *sau înşelări* BLM, 132; **sofisme** GSP II, 169; BPN II, 311; BRD, 21; HFP, pf. 3, 116, 118; CR 1831, 20; MF I, 73v; DAH, 27; AsL, 57; PIA, 13; MEN I, 175; forma era frecventă pînă la 1860; **sofismate** DFL, 100; KFL, 196; AAR, 81; **sófizmă** AOS, 17; **sofizme** CLV, 7v; AR 1830, 466; CA 1856, 38; CA 1861, 65; **sofizmĭ** VL, 51v. (Cf. lat. *sophisma*, gr. σόφισμα, fr. *sophisme*).

SOFIST s. (Filoz.) **sofist** HGT, 7; MIU, 278, 395; BPN I, 100, 102; CDP, 82, 193; HFP, 22, 188; AR 1829, 204; GC VI, 56; MRC, 224; MF II, 43r; FL, 25; VVP, 133; pe la 1840 forma era frecventă; **sofista** BD II, 382. (Cf. fr. *sophiste*, germ. *Sophist*, gr. σοφιστής, lat. *sophista*).

SOFISTIC adj., s. (Filoz.) **sofisticesc** CDP, 23; CLV, 143; GC VI, 56r; MF I, 72v; **sofistíc** GC VI, 56r; **sofistic** MEN I, 144; DFL, 158, 159, 165; NV, 366; PBV, 427; PD, 580; *el hulea* **sofisticii**, *carii...* MIU, 395. (Cf. ngr. σοφιστικός, fr. *sophistique*).

SOFISTICA vb. RMS, 102. (<fr. *sophistiquer*).

SOFISTICĂ s. *netrebnicei învăţături a* **sofisticei** MF I, 68r. (Cf. germ. *Sophistik*, fr. *sophistique*).

SOL s. (Muz.) VVP, 133; WPM, 3.

SOLA s. (Comerc.) **sola**, *singura sau unica poliţă* JDS II, 441;

sola, *singura* StDR, 257. (Cf. lat. *sola*, germ. *Sola* [wechsel]).
SOLANEE s. (Bot.) **solanii** BCA, 442; **solaneele** BIN, 174, 210. (Cf. fr. *solanée*, it. *solano*).
SOLANINĂ s. (Chim., Med.) **solanin** FMIL 1844, 55. (Cf. fr. *solanine*).
SOLANO s. („vînt care bate în nordul Africii şi în Spania") EGI, 38; GG, 109; FGE, 35; FGGN, 37. (<fr. *solano*).
SOLAR adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 280. Cf. şi *aflarea lunilor* **solariceşti** SIU, 46v; *caloricul* **soresc** TAA, 8; **solar** GC VI, 45r; TAA, 32; *anul* **sorariŭ** GLC, 39.
SOLD s. (Comerc.) **saldo** NPC, 19; StDR, 247. (Cf. germ. *Saldo,* it. *saldo*).
SOLDAT s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **soldat** AZ, 42r, 65r, 70v; CB 1813, 61, 66; MIR, 5, 269; MIA, 16; TF, 347; TID, 7, 16; RA, 6, 66, 79; IRF, 2, 32, 58; BDL IV, 942; GSP I, 35; GSP II, 76, 83, 172; NB, 8; FTM, 55, 68; BPN I, 23, 144, 156; VPP, 291; pe la 1820 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *soldat*, germ. *Soldat*, it. *soldato*, rus. солдат).
SOLDĂ s. **soldă** (*leafă*) IRV, 92r; AR 1834, 138, 210; **soldă** SCC I, 199; DILB I, 212; RF, 27; **sold** (*leafă*) AR 1837, 369 ter; **sold** (*simbrie*) CA 1855, 122; *a lua în* **sold** (*a însimbrui*) GM 1854, 380. (<fr. *solde*).
SOLDĂŢESC adj. **săldăţăsc** GCA, 62; **soldăţesc** GIC, 124, 165; GC VI, 50r; SRM, 152; PBV, 426; **soldatesc** LIT, 5; PBV, 425. (Cf. fr. *soldatesque*).
SOLDĂŢI vb. BAR II, 119.
SOLDĂŢIE s. **săldăţie** OC I, 88r; **suldăţie** VIC, 210r; **soldăţie** CPL, 72 bis; BAR II, 121.
SOLDĂŢIME s. **săldăţime** VIC, 24r, 25r.
SOLDIU s. (Monedă) **soldii** pl. IE, 177; **solzi** CMP, 1; CMS, 1; **soldíe** şi **soldiu** GC VI, 51r; **sold** BD II, 381; VVP, 133; **soldiu** CDCE, 130; PD, 580. (Cf. ngr. σολδί, it. *soldo*).
SOLEAR s. (Anat.) **soleerul** *sau tricepsul* **soleer** KMA, 254; *muşchiul* **soleru** PAD, 73. (<fr. *soléaire*).
SOLECISM s. (Gram., Log.) **solichismos** EBG, 109r; **solichism** şi **solicism** GC VI, 51r; **solicism** ECS, 135; CA 1847, 55; StDR, 257; **solecism** MCR, 148; NV, 366; PD, 580. (Cf. ngr. σολοικισμός, lat. *soloecismus*, fr. *solécisme*).

SOLEMN adj., adv. **solen** AR 1833, 5; BFO 1833, 197; AR 1837, 251; GT 1838, 17; FMIL 1840, 132, FMIL 1844, 287; **solenel** şi **solemn** GC VI, 48r; **solenel** (*cu sărbare*) AR 1834, 66; **solenel** AR 1837, 219; FMIL 1844, 173; CA 1844, 50; AsE, 5; LMS, 14; StDR, 257; SCC II, 58, 222; CA 1856, 80; NPT, 34; CA 1859, 71; **solemnel** MN 1836, 69; MEN II, 163; BDJE, 150; AF, 8, 11, 70; BP, 171; SIT, 122, 127, 221; BIP, 47; NV, 366; forma era frecventă pînă la 1860; **solanel** SCC I, 35, 109; SCC II, 147, 150, 155, 158; **solemn** SMB I, 131; DILB I, 212; VO 1857, 4; AVP, 21; D 1860, 91; VMP, 324; PD, 580. (Cf. lat. *sollemnis* şi *sollennis*, fr. *solennel*, germ. *solenn*, it. *solenne*).

SOLEMNITATE s. **solemnitas** DOB, 5; BI, 41; **solemniteţi** RJ, 215; **solemnitate** TAI, 9; MPI, 223; BCD, 570; BAR I, 159; RB, nr. 30, 3; MID I, 75; MEN II, 201; BP, XX, XXI; SIT, 152; BIP, 53, 262; SCC I, 143, 237; SCC II, 66; RL, 99, 423; DILB I, 212; pe la 1855 forma era frecventă; **solenitate** (*paradie*) VPP, 19; **solenitate** VPP, 20, 21, 205; MPI, 191; AR 1829, 71; AR 1830, 220 bis; BDC, 116; CIRA, 150; CPI, anexă 9; BFO 1833, 110; LOA, 99; AR 1834, 178, 263; RSM, 26r; MF II, 119v; AR 1837, 248; FMIL 1844, 35, 356; forma era frecventă pînă la 1860; **solenitate** *şî* **solemnitate** GC VI, 48r; **solenitate** (*sărbătorie*) BFO 1833, 117; **solinitate** RSM, 36v; **solenita** AR 1837, 235, 350; **solenitale** (*prăznuiri*) AR 1834, 259. (Cf. lat. *solemnitas* şi *sollennitas*, fr. *solennité*, germ. *Solennität*, it. *solennità*).

SOLEMNIZA vb. („a sărbători") GC VI, 48v. (Cf. fr. *solenniser*).

SOLENOID s. (Electr.) PFM, 314. (<fr. *solénoïde*).

SOLFATARĂ s. (Geol.) **solfatare** (*craterii vulcanilor stinşi*) INB 1857, 24, cf. şi 16. (Cf. fr. *solfatare*, it. *solfatara*).

SOLFEGIU s. (Muz.) **solvegiu** WPM, 48; **solfegiu** PD, 580. (Cf. it. *solfeggio*, fr. *solfège*).

SOLFEGIERE s. (Muz.) **solfiere** *sau* **paralaghie** PBM, 35. (Cf. fr. *solfier*, ngr. παραλλαγή).

SOLICITA vb. **soliţita** CV, 33, 38; **solicita** GC VI, 48v; DFL, 26, 61; IFM, 4, 24; NV, 366; StDR, 257; PEG, 163; SMB I, 181; RL, 52; LIT, 245, 373; JA, 129; AVP, 21; PIC, 84; R 1857, nr. 1, 3; PFM, 27; D 1859, 164; PD, 581; CA 1862, 49. (Cf. fr. *solliciter*, lat. *sollicitare*).

SOLICITANT s. StDR, 257. (Cf. germ. *Sollizitant*).

SOLICITARE s. AVP, 21.

SOLICITATOR s. **solicitor, solicitator** NV, 366; **solicitor** LIT, 65; PIC, 117; **solicitator** PD, 581. (Cf. lat. *sollicitator*, fr. *solliciteur*).

SOLICITAŢIE s. **soliţiteciune** CV, 31; **solicitaţie** NV, 366; PD, 581; **soliţitaţie** CFZ, 142; **solicitaţiune** LIT, 77. (Cf. lat. *sollicitatio*, fr. *sollicitation*).

SOLICITUDINE s. **solicitudine** DFL, 95; FMIL 1847, 237; BDJE, 93; AF, 210; LS, 24; RMS, 228; LIT, 361; T 1856, nr. 3, 1; GCB II, 237; BEC, 19; PD, 582; **solecitudine** C, 4; **solicitudă** SIT, 125, 257; **solicitudă, solicitudine** (*grijă*) NV, 366. (Cf. lat. *sollicitudo*, fr. *sollicitude*).

SOLIDAR adj. **solidar** GC VI, 51r; CCB, 195; NV, 366; RL, 418; Z 1856, nr. 21, 4; BCI, 114, 144; BEC, 54, 67; PD, 580; **împreună răspunzător** (**solidar**) CCB, 11, cf. şi 88; **solidariu** IVA, 22; StDR, 257; PFM, 27; **solidarie** (*respunzătoare*) SSC, 99. (Cf. fr. *solidaire*, germ. *solidarisch*).

SOLIDARITATE s. **solidaritate** GC VI, 51r; CPI, anexă 9; NV, 366; BCD, 368, 492; PDC, 80; StDR, 257; SSC, 4; CA 1856, 10; Z 1856, nr. 5, 4; R 1857, nr. 4, 1; D 1859, 391; BEC, 54, 216; PD, 580; **solidaritate** (*legătură reciprocă*) BCI, 169; **împreună răspundere** CCB, 89. (Cf. fr. *solidarité*, germ. *Solidarität*).

SOLILOC s. („monolog”) **soliloc** şi **solilog** GC VI, 48v; **soliloc** NV, 366; PD, 581. (<fr. *soliloque*).

SOLIPED s. (Zool.) GC VI, 48v; PD, 581. (<fr. *solipède*).

SOLIST s. (Muz.) CA 1862, 123. (<fr. *soliste*).

SOLITAR adj., s. **1.** (Bijut., Vestim.) **solitar** AR 1830, 79; **solitarii** *şi selbe* BP, 183. **2.** („izolat, singuratic; pustiu, neumblat”) **singuratec** PIF, 1v; **singuratic** LOA, 40, 64; MMP, 366, 367; **solitar** GC VI, 48v; SHI II, 117 bis; AOD, I; FMIL 1847, 144; SIT, 53, 70, 230, 252, 275; NV, 366; CFZ, 156; SMB I, 16; SMB II, 418; pe la 1855 forma era frecventă; *florile sînt* **solitare** (*neadunate*) BBS, 22; **soletar** CA 1853, XXXIV; **solitariu**, **-ie** BDJE, 36, 39; PLB, 30; ICI, 165; AVP, 21; CEG, 4; **solitarii** (*singuratice*) BIN, 371. **3.** („tenie, vierme solitar”) **soliter** CIN, 242; StIN, 137; AsL, 68; DDI, 116. (Cf. fr. *solitaire*, lat. *solitarius*).

SOLITUDINE s. **solitudă** MEN II, 280; **solitude** ICI, 117, 137;

solitudă, **solitudine** NV, 366; **solitudine** MEN II, 272; SIT, 49, 250, 266, 359; LS, 65; CFZ, 183; INB 1859, 43; PD, 581; **soletudine** SIT, 149; **solitudină** CFZ, 177. (Cf. fr. *solitude*, lat. *solitudo*).

SOLO s., adj. (Muz.) GC VI, 51r; VVP, 133; AsL, 75; StDR, 258; RL, 113; PBV, 426. (Cf. it. *solo*, fr. *solo*, germ. *Solo*).

SOLSTIŢIU s. (Astron.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 280. Cf. şi **iliostásion** MIF, pf.; **solsticie** *şî* **solstiţie** GC VI, 51r; **solstiţia** *de vară* AR 1830, 226; **solstiţia** *de iarnă* SHI, XXII. (Cf. şi ngr. ἡλιοστάσιον).

SOLUBIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 280. Cf. şi **solubil** GC VI, 51; *materii* **solubile** (*se vor topi*) AML, 125; *sărurile* **soluble** RMS, 373.

SOLUBILITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 280. Cf. şi **solubilitate** GC VI, 51r; AML, 131; PD, 582.

SOLUŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 280. Cf. şi **1.** (Chim.) **soluţie** NMSF, 17, 19; CA 1851, 84; **soluţiune** JA, 93, 142; INB 1857, 4; PD, 582; **soluţiune** şi **soluciune** AML, 129. **2.** („dezlegare, rezolvare a unei probleme”) **soluţie** GC VI, 51r; MN 1836, 72; CFZ, 4; SD 1855, 3; C, 150; D 1858, 11; CA 1861, 81; PD, 582; **soluţiune** DFL, 30; BCD, 205; Z 1856, nr. 15, 1; LIT, 32; C, 4, 6, 15; GCB II 237; D 1860, 101.

SOLVABIL adj. NV, 367; D 1859, 187; BEC, 91, 265, 441; PD, 582. (<fr. *solvable*).

SOLVABILITATE s. NV, 367; D 1859, 187; BEC, 139, 199; PD, 582. (<fr. *solvabilité*).

SOLVENT adj., s. („dizolvant”) *doforii* **solvente** (*desfăcătoare*) PMC I, 160; *cataplasme* **solvente** (*înmuietoare*) WCP, 282; **solvent** StDR, 257; WAM, 114. (Cf. fr. *solvant*, it. *solvente*).

SOLVENŢĂ s. („solvabilitate”) **solvenţie** WAM, 120. (<germ. *Solvenz*).

SOMA vb. *ar fi* **somată** *a nu fortifica*... Z 1856, nr. 20, 3. (<fr. *sommer*).

SOMATOLOG s. GC VI, 51r.

SOMATOLOGIC adj. **somatologíc**, **somatologicesc** GC VI, 51r.

SOMATOLOGIE s. **somatologhie** GF, 12v, 37r; CCF, 58; **somatologie** GC VI, 51r; StDR, 258; PD, 582. (Cf. ngr. σωματολογία, fr. *somatologie*).

SOMAŢIE s. **somaţie** GC VI, 63v; CCB, 175; C, 166; **somaţie** (*sfătuire*) AR 1834, 105; **somaţie** (*îndatorire încunoştiinţată*) CCB, 127; **somaţie** (*cerere în putere*) GM 1854, 338; **somaţie** (*prochemare a se supune*) GM 1854, 340. (<fr. *sommation*).

SOMITATE s. SMB I, 101. (<fr. *sommité*).

SOMNAMBUL s., adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **somnambul, ipnovat, nictovat, noptambul** GC VI, 53r; GC IV, 209v, 212r; *stare* **somnanbulă** MCL 1838, 104; **somnambul, somnîmbleri** StDR, 258; **somnambul** SCC I, 161; PBV, 426; PD, 583. (Cf. şi lat. *somnambulo*, fr. *noctambul*, ngr. ὑπνοβάτης şi νυκτοβάτης).

SOMNAMBULA vb. **somnambula** *sau* **însomnumbla** GTN 1836, 32.

SOMNAMBULATOR s. („somnambul") AR 1830, 98.

SOMNAMBUISM s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi AR 1830, 97, 98; GC VI, 51v; AR 1832, 290; SIT, 219; RB, nr. 30, 4; PBV, 426; PD, 582; **somnambolism** AML, 87, 93.

SOMNIFER adj., s. (Med.) **somnifer** şi **ipnotíc** GC VI, 51v; **somnifer** NV, 367; CA 1862, 73; PD, 583. (Cf. fr. *somnifère*, ngr. ἡπνωτικός).

SOMNOLENT adj. GC VI, 51v. (<fr. *somnolent*).

SOMNOLENŢĂ s. **somnolenţă** GC VI, 51v; VO 1857, 9; PBV, 426; PD, 583; **somnulenţă** WCP, 51; **somnolinţă** SMB II, 505; DIB, 350; **somnoroşie** SMA, 147; MAR, 113. (<fr. *somnolence*).

SOMPTUOS adj. **somptuos** NV, 367; SMB II, 483; BCI, 180; **somptuos, sumptuos** PD, 583; **sumtuos** StDR, 269. (Cf. fr. *somptueux*, germ. *sumptuös*).

SOMPTUOZITATE s. **somptuositate** NV, 367; PD, 583; **sumtuozitate** StDR, 269. (<fr. *somptuosité*).

SON s. („sunet") **son** MIR, 170, 242; CB 1818, 49; MPI, 174; MO, 4; VA, 183; AR 1830, 128; SGR I, 7, 169; ECS, 134; AS, 22; AR 1837, 218; SHI I, 40; EP II, 143; SMR I, 8; DFL, 106; LMS, 12, 21, 27, 36; AF, 48; BDJE, 154; CGR, 2; SIM, 212; StFE, 58, 61; cuvîntul era folosit pînă la 1860; **son** (*sunet*) CCF, 81; **sun** *sau sunet* BDR, 9r. (Cf. lat. *sonus*, fr. *son*).

SONANŢĂ s. *plăcuta* **sunînţă** *a cuvintelor* IGR, 134.

SONATĂ s. (Muz.) **sonată** şi **sonetă** GC VI, 67r; **sonată** AR 1830, 376; MCL 1838, 56; VVP, 133; AR 1842, 82; StDR, 258; PBV, 426; **sonetă** KMP, 46; **sonete** pl. NPT, 68; **sunată** VVP, 138.

(Cf. fr. *sonate*, it. *sonata*, germ. *Sonate*).

SONDA vb. („a cerceta, a explora”; fig.) **sonda** GC VI, 51v; SMB I, 136; JA, 147; PD, 583; **sonda** (*cerca*) AR 1844, 400; SCC II, 382. (<fr. *sonder*).

SONDAJ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **sondagiu** INB 1857, 18.

SONDĂ s. **1.** (Mar.) MIU, 202; GC VI, 51v; CA 1862, 81; PD, 583. **2.** (Med.; fig.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi GC VI, 51v; DCB IV, 69. (<fr. *sonde*).

SONET s. (Lit.) SPBA, 107; CR 1829, 5, 68, 75; AR 1829, 31; LME, 100; GPE, 60; MCR, 165; BM, 64; MPG, 25; AsP, 27, 31; FL, 2; HP, XXI; FMIL 1847, 8; BP, 47; StDR, 258; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *sonnet*, it. *sonetto*).

SONOR adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **sonor** CR 1831, 53; GPE, 5; ELS, 7; GTN 1836, 24; ECS, 10; RBT I, 51; DE I, 315; RL, 132; LIT, 263; LMG, 80; PD, 583; **sonoră** GG, 188; RBT I, 49; DL, 100; ICI, 42; RL, 28; LIT, 13; **sonoară** CGR, 240; GRR, 201; VMP, 73; **sonoare** pl. SGR I, 198; FMIL 1844, 327; BP, 3, 131, 140; GRR, 150; CFZ, 49; SPB, 151; DCB VI, 45; CA 1862, 52; **sonore** pl. CGR, 9. (Cf. fr. *sonore*).

SONTIC adj. („tulbure, nelămurit”) FMIL 1840, 114, 204. (<lat. *sonticus*).

SOPOR s. (Med., „somn profund”) **sopoare** CV, 37; **sopor** PMC I, 21. (Cf. fr. *sopor*, lat. *sopor*).

SOPORIFER adj. („somnifer”) **soporifer**, *vezi* **soporativ** NV, 367; **soporativ, soporifer** PD, 584. (Cf. fr. *sporifère* şi *soporatif*, lat. *soporifer*).

SOPORIFIC adj. *efect* **soporific** (*aducător de somn*) RMS, 103. (<fr. *soporifique*).

SOPOROS adj. („somnifer”) NV, 367. (<fr. *soporeux*).

SOPRAN s. (Muz.) **soprano** GC VI, 51v; DL, 101; SMR I, 99; GM 1854, 329; PD, 584; **sopran** WPM, 2, 10. (Cf. fr. *soprano*, it. *soprano*).

SORDID adj. **sordid** (*murdar*) CEF, 117; **sordit** (*murdar*) CEF, 180; **sordid** PD, 584. (Cf. fr. *sordide*, lat. *sordidus*).

SORGINTE s. („izvor, sursă; origine”) **sorgente** BDJE, 36, 87; AF, 96, 150; WAM, 70, 74; LIT, 13, 229; AVP, 21; **sorginte** SMB I, 263; ICI, 144; DILB II, 234; LIT, 212; SPB, 167; GCB II, 237;

BEC, 5, 196; **surgent** R 1857, nr. 4, 2; **sorgent** D 1860, 98; CA 1861, 17. (<it. *sorgente*, *surgente*; cf. şi lat. *surgere*).

SORIT s. (Log., Ret.) **sorítis** RIM, 147; *apucătura ce să numeşte* **grămăditoriŭ**, *carea elineşte să zice* **sorítis** DLG, 262; **sorit** BLM, 120; CLV, 7v, 144r; HFP, 108; GC VI, 51v; MF I, 199r, 201v; VL, 40v; VCL, 58r, 58v; StDR, 258; **soritul** *sau* **grămădirea** GRR, 48; **sorites** BD II, 382; MF I, 188v, 189r; **soritele** *este de două feliuri...* VL, 40v; **sorite** sg. DFL, 95; **sorită** CFZ, 106; PD, 584. (Cf. ngr. σωρείτης, lat. *sorites*, fr. *sorite*).

SORTILEGIU s. *soarte gîcitoare sau* **sortileghium** TD II, 350. (<lat. *sortilegium*).

SOS (Culin.) **sos** GC VI, 56r; VVP, 133; DRB, 22, 25, 28; StDR, 259; PD, supl. XV. (<fr. *sauce*).

SOSIERĂ s. (Culin.) **sosiarcă** [?] DRB, 103, 147; **sosiearcă** DRB, 143; **sosîearcă** DRB, 41.

SPADASIN s. SMB I, 106. (<fr. *spadassin*).

SPADĂ s. *hangeruri sau* **spadii** MIU, 434; **spadă** SIF, 5; AR 1834, 300; AR 1837, 189; APR, glos. IV; NV, 367; RL, 40; AVP, 21; PBV, 428; **spadă**, *spată* PD, 584; **spade** (*şişuri*) FMIL 1844, 258. (Cf. germ. *Spadi*, it. *spada*).

SPADICE s. (Bot.) **spadice** (*spadix, spathe*) BIN, 135; **spadice** (*spadix*) INB 1859, 23; **spadice** (*teacă*) INB 1859, 44; **spadice** BBS, 23; *o* **spadicie** (*o teacă*) INB 1859, 44; **spadiciu** INB 1859, 30. (Cf. fr. *spadice*, lat. *spadix*.

SPALĂ s. (Anat.) KMA, 15, 41, 46; PAD, 30. (Cf. lat. *spalla*, it. *spalla*, ngr. σπὰλ(λ)α).

SPALETĂ s. („epolet”) **spalete** pl. BDJE, 85; DIB, 187; **spaletă** DIB, 13. (Cf. it. *spalletta*, ngr. σπαλ(λ)έττα).

SPALIER s. (Agric., Hort.) **spalirĭ** pl. MCF, 24; BCA, 296, 297; StDR, 259; **spáler** DC II, 171r; DC III, 97r, 196r; **şpaler**, **spaler**, **spaleruri** GIC, 81, 143, 191; **spaliruri** AR 1837, 176; **spalir** PBV, 428; **spalier, espalier** GC VI, 153r; **spalier** NV, 367; PD, 584; **spalieruri** MEN II, 128. (Cf. germ. *Spalier*, fr. *espalier*).

SPANAC s. (Bot.) GC VI, 152v; VVP, 133; PBV, 428. (<ngr. σπανάκι).

SPANIOL s., adj. („persoană care face parte din populaţia de bază a Spaniei sau originară de acolo; care aparţine Spaniei sau spaniolilor”) **şpaniol** IE, 15; OC I, 9v; MTT, 23v, 78r; HOG, 134,

147, 153, 157; NIU, 225v, 260v; OMT, 16; TF, 309; GSP II, 28, 33; CRac, 3, 7; FD I, 1; **spaniol** VTT, 10r; OC I, 9v, 19r, 74v; SAT, X; GN, 113v, 144r, 148v, 168r; DIP, 5r, 26r, 29r, 39v; GCA, 1, 25, 66; GIA I, 7v; GIA II, 7r, 22v; GSP II, 27, 35, 78; MDNU, 64, 68; SPBA, 12; pe la 1820 forma era frecventă; **spanol** DC II, 225r; DC III, 219v; DC IV, 20v, 163r, 231r, 262v; **ispan** GN, 139v; BAR II, 169; **ispan** (**spaniol**) BDT, 119v, 209v; **ispanol** VAZ, 2r; **ispaniol** GN, 206v; DC I, 97r, 97v, 98r; DIP, 3r, 28r; GCA II, 15v; IRV, 110v; OFR, 58; TPE, 32v, 34r; HFP, 224; AR 1837, 30; **işpaniol** HOG, 49; GSP I, 127; NZ, 4r, 5v, 6r; PIU III, 124; **işpanionean** HOG, 152, 156; **espaniol** POC, 5r; AR 1837, 236, 243 bis, 311; CA 1847, 33; VO 1857, 3; **spaniolesc** DC I, 92r; LVH, 1r, 7v; GCA, 42; GIA I, 24r, 135r; OCF, 2; CR 1829, 197; CR 1830, 330, 378; AR 1830, 139; MCL 1839, 550; **şpaniolesc** HOG, 161; NIU, 289r, 295v; CRac, 6; **şpanolesc** DC III, 66v; **spanolesc** DC IV, 148r, 269r, 290v; **ispaniolesc** VIC, 205v; DIP, 28v; GCA II, 19r; GC I, 195v; **işpaniolesc** NZ, 21v; **ispanicesc** MTT, 244v; GN, 89v; MIU, 451; DCP, pf.; **spanicesc** CB 1814, 145; MCL 1838, 164; **spanic** FMIL 1847, 21; **ispănesc** BDL I, 137v. (Cf. fr. *espagnol*, it. *spagnolo*, lat. *hispanus* şi *hispanicus*, ngr. ισπανικός, germ. *spanisch*).

SPANIOLEŞTE adv. *vorbăsc* [...] **spanioleşte** GN, 148r; **ispanioleşte** HFP, 247.

SPARANGHEL s. (Bot.) **sparanghel** TSVM, 36; GC VI, 152v; PBV, 428; **sparangă** SMA, 127; DRB, 201; FDA, 125. (<ngr. σπαράγγι).

SPARCETĂ s. (Bot.) **esparţet** OCE, 85; **esparsetă** FilDA I, 210. (Cf. germ. *Esparsette*, fr. *esparcette*).

SPARTAN s. **spartan** MIU, XIX, 235; SIU, 90v; MCB, 42; KOS, XVII; **spartiat** MTT, 203v, 209v; PIU I, 197, 236; **spartiot** MTT, 136v. (Cf. lat. *spartanus*, ngr. σπαρτιάτης, fr. *spartiate*).

SPARTANICESC adj. MIU, 248, 417; SIU, 92r; BPN I, 18, 143; ZEV, 78. (Cf. germ. *spartanisch*).

SPARTANICEŞTE adv. MIU, 303.

SPASM s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **spazmus, spasmuri** DC IV, 312v; **spasm** BD II, 322, 385; **spazmosuri** BGV, 23r; **spazm, spazmós** GC VI, 155r; **spazmos** CMV, 39.

SPASMODIC adj. (Med.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **spasmatic** BD II, 385. (<lat. *spasmaticus*).

SPASMOLOG s. (Med.) GC VI, 155r.

SPASMOLOGIC adj. (Med.) **spasmologíc, spasmologicesc** GC VI, 155r.

SPASMOLOGIE s. (Med.) GC VI, 155r; NV, 368; PD, 584. (<fr. *spasmologie*).

SPAT s. (Mineral.) **spat** SIN, 29, 33, 34; CIN, 358; **spat** *vulgar* CIN, 359; SSC, 32; **spat** *de Islanda* BIN, 73. (Cf. germ. *Spat*, fr. *spath*).

SPATULĂ s. **spátură** (*lopăţică*) MVV, 82; **spatúlă** GC VI, 155r; **spátulă** PMH, 87; **spatulă** NV, 368; PD, 585. (Cf. lat. *spathula* şi *spatula*, fr. *spatule*).

SPAŢIA vb. NV, 368; PD, 585.

SPAŢIALITATE s. **spaţiime** CCF, 19, 26.

SPAŢIOS adj. **spaţios** BD II, 322; GC VI, 155v; CCF, 26; BDJE, 144; NV, 368; BCD, 248; StDR, 259; BCP, 90; ICI, 109; DIB, 453; CEF, 52; pe la 1855 forma era frecventă; **spacios** BIP, 74; ICI, 30; PFM, 418. (Cf. lat. *spatiosus*, fr. *spacieux*).

SPAŢIOZITATE s. **spaţiositate** PD, 585.

SPAŢIU s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **spaţiu** LSM, 25; BD II, 322; GC VI, 155v; BM, 17; FL, 26; RCM, 18; MEN I, 188; DFL, 36, 84; BP, XI, XXII; AF, 80, 95; pe la 1845 forma era frecventă; **spaţiu** (*loc*) CR 1829, 28; *loc* (**spaţiu**) FMIL 1840, 105; **spaţie** CP I, 22; MF I, 53r; SHI, X, XIII; CCF, 19; SSC, 168; **spaţia** = *timpurimea,* **spaţiimea** *seau timpuroasa* **spaţiime** *şi spaţioasa timpurime* CCF, 26; **spaţie** *seau loc* CCF, 18; *locul seau* **spaţia** CCF, 21; *loc sau* **spaţie** VM, 137; **spaţ** MF II, 9r; MF III, 106r; CCF, 18, 58; CGR, 24; **spaţul** (*cuprinsul*) PGRL II, 53; **espas** BFO 1843, 37, 61; **spaciu** BC, 90; CA 1862, 85.

SPECIAL adj. *despre contracturi* **de osebi** TD II, 204; **speţial** (*osebit*) MPI, 6; **speţial** (*în parte*) AR 1830, 561; **speţial** MPI, pf.; AR 1829, 174; VA, 19; RO, 54; SGR I, 23, 214; SGR II, 10, 61; CIRA, 46; BFO 1833, 181; CPI, 39, 107, anexă 9; MF I, 194v, 205v; RSM, 8v, 9v, 15r, 17r, 26r; TGA, 2; CCF, 59; EGI, 2; GRA2, 104r; GTN 1836, 103; forma era frecventă pînă la 1860; **şpeţial** GRA 2, 111v; **speţialnic** CPI, 106; CCF, 69; SHI, XIII; SHI I, 4, 5; **speţial**, **special** GC VI, 157r; StDR, 260; **special, speţial** NV, 368; **special** LOA, 71 bis, 72, 83; MN 1836, 10; FL, 11, 13; DL, 99; RIP I, 2; FBE, 97r; MEN II, 235; FMIL 1847, 238; SIT, CGR, 18;

BCD, 64; MGP, 73; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *specialis*, fr. *spécial*, germ. *spezial*).

SPECIALIST s. **specialist** RMS, 288; **speţialist** PBV, 429. (<fr. *spécialiste*).

SPECIALITATE s. **speţialitate** GC VI, 157r; VVP, 134; SMR II, 6; BGO 1844, 5; AsE, 16; DFL, 3, 57, 178; ROB2, 649; IFM, 8; BG, VII; StDR, 260; SSC, 158; LMB, I; PBV, 429; **specialitate, speţialitate** NV, 368; **specialitate** BCD, 97; LS, 45; OGD, 3; SMB I, 41; SD 1855, 2; RL, 186, 194; DILB I, 212; NRC, III; BC, 24; GCB II, 238; DCB V, 170; BEC, 3; D 1860, 191; RF, 19, 22; PD, 585. (Cf. fr. *spécialité*, lat. *specialitas*).

SPECIALIZA vb. **speţializa** DFL, 45. (<fr. *spécialiser*).

SPECIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **1.** (Log., Biol., „soi, fel; clasă, categorie") **chip** VOG, 32, 34, 36, 37, 57; **fel** RIM, 49; DLG, 20, 23, 31, 43; **soi** CIN, 3, 264; VCL, 12v, 14r; **spiţă** PV, 13; BLM, 39, 44; CCF, 82; CA 1850, 15; **spiţe** *seau* **soiuri** CCF, 82; **speţie, spiţă** LB, 32; **şpeţie** CS 1802, 28; **feliuri** *sau* **şpeţii** OMT, 33; **speţie** MPI, 151; BDC, 57; SGR III, 21; MF I, 9r, 114r, 145v, 189v; FMIL 1840, 113, 148; VL, 9r; DFL, 11, 63; BP, XIII; FMIL 1847, 171; BDJE, 24, 94; CGR, 15, 43; CDR, II; AML, 177; CMV, 41; **speţă** DFL, 7, 16, 62; CDR, V, 1; BCD, 5, 13, 65, 70, 259; CFZ, 11, 54, 89; INB 1857, 12, 22, 23; VMP, 241; **speţie, specie** GC VI, 157r; **speţă, specie** PD, 587; **specie** KFL, 25; BCD, 67; SMB I, 28; CCG, 43; RL, 433; GCB II, 238; DCB IV, 65; AVP, 21; BEC, XLVII, 53, 140, 360; *desfiinţarea omului spre folosul* **speciului** CA 1861, 90. **2.** („operaţie aritmetică") *cele patru* **şpeţies** DMA, 40, 84; DAE, 84; **şpeţieş, şpeţieşuri** SIA, 12, 17; **speţiesuri** PA, 12, 45; VPP, 312; **speţii** SFT, 2; AR 1829, 142; RSM, 9r; TGA, 1.

SPECIFIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 281. Cf. şi **specific** GC VI, 157r; BCD, 328; CFZ, 89; CCG, 54; PBV, 429; PD, 585; **specific, speţific** NV, 368; **speţific** HPA, 13r; CCF, 60; VM, 15; VCL, 62v, 63v, 67r; SMR I, 35; FMIL 1844, 55, 323, 324; HMV I, 33; PBV, 429; JA, 8; AML, 128, 131.

SPECIFICA vb. **şpeţificălui** CS 1802, 29; **speţifica** SGR II, VII; AsM, 69; SHI I, 36; SMA, 106; BDJE, 70; KDP, 13; BCD, 254; PBV, 429; **specifia** GC VI, 157r; **specifica** FMIL 1840, 404; BCD, 141; Z 1856, nr. 40, 2; BEC, 23; PD, 585; **specifica, speţifica** NV, 368. (Cf. lat. *specificare*, fr. *spécifier*).

SPECIFICARE s. **speţificare** BG, XXVIII; PBV, 429.

SPECIFICAŢIE s. **speţificaţie** MCI, 13; **speţificaţion** FLG, 38; **speţificaţie** FLG, 63; SGR I, 225; CPI, anexă 9; SR, 40; PMC I, 181; PBV, 429; **speţificaţie, speţificăciune** StDR, 260; **speţificăciune** BCD, 253, 254; **specificaţie** GC VI, 157r; PD, 585; **specificaţie, speţificaţie** NV, 368. (Cf. lat. *specificatio*, germ. *Spezifikation*, fr. *specification*).

SPECIMEN s. **specimen**, *probă*, *model* NV, 408; **specimeni** (*modele*) *de tractare* RMS, 192. (<fr. *specimén*).

SPECIOS adj. *nişte argumente* **speţioase** DFL, 126; **specios** DILB I, 213. (<fr. *spécieux*).

SPECTABIL adj. **1.** („onorabil") BR 1829 II, 57; BDC, XII; MBV, 37; VA, 288. **2.** („demn de văzut; frumos") PD, 585. (<lat. *spectabilis*).

SPECTRU s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **1.** (Zool., „specie de liliac") SIN, 51. **2.** (Fiz.) BMN I, 11; PD, 586. **3.** („fantasmă") NV, 368; StDR, 260; BMN I, 48; BMN III, 16, 33; SMB I, 20; ICI, 24, 51; DILB I, 213; PD, 586. (Cf. şi lat. *spectrum*).

SPECUL s. („oglindă; instrument chirurgical") **specul** NV, 368; SMB I, 85; DILB I, 213; PBV, 428; PD, 586; **specul㠝** StDR, 260; **speculum** RMS, 54. (Cf. lat. *speculum*, fr. *spéculum*).

SPECULA vb. (Comerc. Fin.; fig.) **speculi** BD II, 322; **specularisi** GIC, 174; IVA, 55; BFO 1843, 185; **spicularisi** BFO 1843, 91, 309; **spicula** VFE, 17; SPB, 61, 268, 292; **specula, specularisi** GC VI, 155v; **specula** PVV, 5v; KCL, 93; VVP, 133; MEN I, 68; FMIL 1847, 95; SIT, 263; BRA, 238; PCI, 40; CA 1861, 17; StDR, 260; SCC I, 12, 98; CFZ, 10; RL, 90, 418; pe la 1855 forma era frecventă; **specola** CCB, 3. (Cf. lat. *speculari*, germ. *spekulieren*, fr. *spéculer*).

SPECULANT s., adj. (Comerc., Fin.; fig.) **speculant** PVV, 5v; GIC, 41, 99; CR 1830, 2; BFO 1833, 109; GG, 135; GTN 1836, 23; MN 1836, 63; AsFA, IV; AR 1837, 46; SHI II, 22; AIR III, 129; MCL 1838, 27, 130; VVP, 133; BGO 1840, 165; pe la 1840 forma era frecventă; **spiculant** RSM, 15r; AOD, 103, 104. (Cf. germ. *Spekulant*).

SPECULAR adj. („care reflectă lumina ca o oglindă") CEG, 19. (<fr. *spéculaire*).

SPECULARE s. **specularisire** GC VI, 155v; ROI2 VIII, 43;

speculare RCM, 182; RL, 25; PBV, 429; DCB IV, 69.

SPECULATIV adj. **1.** („care aparţine speculaţiei, teoretic") **speculativ** HEA, 1, 131; MIU, 67, 235; AR 1837, 107; AsL, 29; VCL, 3v; VM, 11; DFL, 153; HMV II, 19; VN, 50; SIT, 124; CA 1848, 65; BCD, 89; StDR, 260; pe la 1850 forma era frecventă; **şpeculativ** TD II, 72. **2.** („relativ la comerţ, la speculă") **speculativ** RB, nr. 6, 4; CA 1859, 86. (Cf. lat. *speculativus*, fr. *spéculatif*).

SPECULATOR[1] s. („călău") **speculator** SF, 43; RIM, 178; **speculátor** RIM, 259; KIT, 312. (<lat. *speculator*).

SPECULATOR[2] s., adj. („speculant") **precupitor** PV, 38; **speculator** MN 1836, 39; VVP, 133; BCA, 40; SCC II, 64; CA 1855, 22; RL, 213; PBV, 429; DCB IV, 48; PIC, 58; BEC, 1; PD, 586. (Cf. fr. *spéculateur*).

SPECULAŢIE s. (Comerc., Fin.; fig., „comentariu") **şpeculaţie** CMS, 2; **speculaţie** BPN I, 42; BD II, 322; KIT, 390; CLV, 141v, 146r; AR 1829, 234, 248; HFP, pf. 4; BDC, 164; CG VI, 155v; TAA, 35; MFE, 10; BFO 1833, 109, 120; AR 1834, 60; MF I, 18r, 25v, 68v; MF III, 7r; GG, 5; AIR I, 167; HPA, 25r; MSR, 45; GTN 1836, 26, 81; MN 1836, 41, 42; pe la 1835 forma era frecventă; **speculăciune** RIP I, 304, DFL, 192; **speculaţiune** INB 1859, 15; BEC, 19; **spiculaţie** MCB, 107; CR 1829, 78; CR 1830, 25, 332; MPE, 6; AR 1837, 118; AOD, 269. (Cf. lat. *speculatio*, germ. *Spekulation*, fr. *spéculation*).

SPECULĂ s. (Comerc., Fin.; fig.) **speculă** PPD, II; LS, 133; R 1857, nr. 7, 4; SAI, 117; PBV, 429; DCB IV, 64; CA 1859, 84; BEC, 3; **spiculă** SPB, 142.

SPELT s. (Bot.) **spelta** *sau* **tencul** SEC, 33; *săcară nouă* (**spelt**) FilDA I, 10; **spelt** (*secară nouă*) FilDA I, 112; **spelt** (*triticum spelta*) FBE, 136r, cf. şi 134v. (Cf. germ. *Spelt*, lat. *spelta*, magh. *tönköly*).

SPELUNCĂ s. BDJE, 3, 152; NV, 369; StDR, 260; AVP, 21; SPB, 143; PD, 586. (Cf. fr. *spélonque*, lat. *spelunca*).

SPERA vb. **spera** CV, 37; FDB, 74; GRN II, 45; FMIL 1844, 111, 184, 203; MID I, 74; BDJE, 80; LMS, 31; NV, 369; BG, XXIII, 205; BCD, 209, 330; CA 1850, 58; LS, 10, 24; StDR, 260; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **spera** (*nădăjdui*) FDB, 88; BRD, 96; CA 1853, 10; CEF, 225; **esperisi** FMIL 1844, 172; **espera** CA 1862, 66. (Cf. lat. *sperare*, it. *sperare*, fr. *espérer*).

SPERANŢĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **speranţă** (*nădăjduire*) GSP II, 5; **speranţă**, *adecă nădejde* FDB, 83; **speranţă** (*nădeşde*) MDNU, 72; **speranţă** (*nădejde*) NV, 369; CGR, 221; PMC I, X; CA 1852, 36; CA 1854, XXV; **speranţă** PCB, 88; CR 1829, 157; SIC, 53; GRN II, 116; BPA, 79; MID I, 74, 202; DFL, 11; MEN II, 71; FMIL 1847, 118; BDJE, 88; AF, 107; LMS, 12, 19; CGR, XI; BCD, 257, 379; CA 1850, 19, 63, 95; pe la 1850 forma era frecventă; **sperinţă** (*nădejde*) BRD, 24, cf. şi 184; **sperinţă** FMIL 1844, 115, 144, 173, 183; RL, 337; **şperanţie, şperanţă** FMIL 1844, 176. (Cf. it. *speranza*, fr. *espérance*).

SPERARE s. **sperare**, *adecă nădejde* FDB, 125; **sperare** SPBA, 69, 100; TVM, al. 18; MBV, 5; RL, 53; ASLI, 86, 131, 272, 295; PBV, 429.

SPERGULĂ s. (Bot.) BCA, 118; BRA, 237; Agr. I, 121. (<fr. *spergule*).

SPERJUR s., adj. („călcător de jurămînt; călcare de jurămînt; jurămînt fals”) **sperjur** AV, 22; AF, 51, 74; AAR, 34; DILB I, 213; **spergiur** LIT, 158; AVP, 21; **perjur** SIT, 241; StDR, 201; LIT, 57; **parjur** PD, 473. (Cf. lat. *perjurium* şi *perjurus*, *spergiuro*, fr. *parjure*).

SPERJURARE s. CDCE, 249.

SPERJURAT s. **perjurat** PD, 485.

SPERMANŢET s. **spermaţet** GC VI, 157r; PD, 586; **spermanţet** CIN, 67; CA 1848, 83; AML, 157; **spermanţetă** BFO 1843, 182; **spermaţetĭ**, *nu* **spermanţetă** StDR, 260; **sparmacet** FM, 2. (Cf. ngr. σπερματσέτο, it. *spermacèti*, fr. *spermacéti*).

SPEZE s. pl. **spese**, *adecă cheltuiele* FDB, 32, cf. şi 40, 89; **spese** (*cheltuieli*) FTM, 74; BCD, 395; **spese** SHI II, 243; RIP I, 77, 162; FMIL 1844, 54, 154; FMIL 1847, 92; GLC, 102; SIM, 123; CA 1855, 65; BC, II; AVP, 21; INB 1859, 135; **speze** StDR, 259. (Cf. germ. *Spesen*, it. *spese*).

SPINĂ s. (Anat.) **spina** *iliacă posterioară* KMA, 70; **spina** *sfenoidală*, **spina** *tibiei* PAD, 10, 87; **spina** *bifida* PPC, 229. (Cf. lat. *spina*, fr. *épine*).

SPINOS adj., s. (Anat.) *muşchiul* **spinosul** *spatelui* KMA, 204. (Cf. fr. [muscles] *spinaux*).

SPINOZI vb. HFP, 36.

SPINOZISM s. (Filoz.) **spinozism** HFP, 14, 36, 51; **spinozis-**

mós HFP, 57; **spinosism** DE I, 315. (Cf. fr. *spinosisme*).

SPION s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **şpion** HO, 56, 144; IFA, 65v, 68v, 73r; LB, 662; HMN, 29; **şpioni** (*iscoade*) CP I, 51; *iscoade* (**şpioni**) KIT, 100; **spion** FTM, 79; BD II, 323; BR 1829 II, 10; CR 1829, 154; CR 1830, 67; GC VI, 156v; FTP I, 142; BAR II, 152; AIR I, 216; ECS, 85; KGO, 46; MSR, 15; pe la 1835 forma era frecventă; **spioni** (*iscoade*) IRV, 112r; **spioni** (*iscoditori*) AR 1839, 114; SIM, 94. (Cf. germ. *Spion*, fr. *espion*, it. *spione*).

SPIONA vb. **şpiona** DSM, 31; **spiona** GC VI, 158r; AIR II, 251; HAN, 17; RB, 314; FMIL 1844, 213; AsPR, 21; SMA I, 184; CA 1854, 94; LIT, 126; pe la 1855 forma era frecventă; **spioni** SHI II, 237. (Cf. germ. *spionieren*, fr. *espionner*, it. *spionare*).

SPIONAJ s. **spionlîc** LVH, 5r; **spionerie** KDP, 75; SMB I, 19, 208; **spionagiu** LIT, 76; R 1858, 111; PD, 587. (Cf. fr. *espionnage*, it. *spionaggio*).

SPIONARE s. **spionire** SIM, 95; **spionare** PBV, 430.

SPIRAL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi (Geom.) **spiral** GC VI, 159v; VVP, 134; SIT, 148; CA 1848, 33; DIB, 332; DILB IV, 206; BCI, 106; PBV, 430; PD, 587.

SPIRALĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi (Geom.) **spiră** GC VI, 159v; PFM, 267; PBV, 430; **spir** VVP, 134; PBV, 430; **spiral** CIN, 224; **spirală** (*linie covăiată*) SMR I, 107; **spirală**, **spiră** PD, 587. (Cf. şi germ. *Spirale*, fr. *spire*, ngr. σπεῖρα).

SPIRIT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 107. Cf. şi **1.** („semn grafic în scrierea greacă”) *psili*, **suflare** *subţire* [...], *dasia*, **suflare** *groasă* EBG, 15v; **duh** *sau* **suflare** EBG, 20r; **suflări** IGE, 7. **2.** („conştiinţă, minte, raţiune, inteligenţă; fantezie”; Filoz., Relig.) **duh** SIU, 72 r; FTM, 40; MVS, 5v; MFE, 18; LOA, 70 bis, 80; API, 17; MPM, IV; VL, 3v, 6r, 11r, 48r, 57r; **spirit (duh)** SPBA, 103; NV, 369; PMC I, 181; CA 1853, 22; CA 1855, 22; **spirit** PCP, 39; FMIL 1844, 107; DFL, 205; KFL, VII; ASI, pf. 1, 2; FMIL 1847, 66; LMS, 12, 18, 19, 36; AF, 210; SIM, 61; BCD, 504; CA 1851, 30; LS, 38; AAR, 32; pe la 1850 forma era frecventă; **spirt** CLV, 51v, 144v; FMIL 1844, 213; AF, 162; GLC, XXI, XXVII; CA 1850, 52; CA 1854, 53, 101; CA 1855, 175; **spirit, spirt, duh** StDR, 261; **spirit, spirt** PBV, 430; **spiret (duh)** CDR, 94; IGR, 9. **3.** („societatea considerată ca purtătoare a unor idei; opinie publică”) **duh** IRV, 71r; TPE, 11v, 27v; MF I, 138r; HP, XIV; **spirtul** (*duhul*) *adevă-*

ratei naţionalitate BDC, XII; **spirit** Z 1856, nr. 1, 3, nr. 4, 1; ASLI, 141; INB 1857, 45, 50. **4.** („persoană privită din punctul de vedere al capacităţii sale intelectuale sau al însuşirilor morale") **duhurile** *din Paris* RB, nr. 27, 2; **spirit** MID I, 187; DFL, 6; SIT, 53, 104; MGP, 104; BCP, 3; LIT, 50; SPB, 33; APS, 11; CA 1862, 44. **5.** („opinie, concepţie împărtăşită de un grup de oameni") **duh** [de partid] AIR I, 71; AMIM, XVI; **spirit** FMIL 1847, 54. **6.** („tendinţă care determină felul de a fi, de a gîndi al cuiva") **spirit** GG, 59; RB, 224; FMIL 1847, 73, 80; CGR, 18; BCI, 25, 118; JA, 145; INB 1859, 45; BEC, XX; **duh** AR 1837, 87; FL, 35; RIP I, 226; RL, 422; **spirt** CA 1847, 22. **7.** („trăsătură caracteristică; sens real") **duh** [al legilor] BGV, 16r; TPE, 30r; ROB, 181; LOA, 39; MF I, 23r; ROI2 VIII, 11; BGO 1844, 37; RL, 407; **spirit** KDP, 96; BCD, 33. **8.** („corpuri uşoare şi subtile, emanaţii considerate ca principiu al vieţii"; Chim., „esenţă, produs al unei distilaţii; alcool") **spirit** SIF, 60, 76; SIN, 37; MD II, 197r; MVV, 62; BDL IV, 951r; FDB, 84; LA, 46r; TAO, 70; ICC, 28; HFP, 221; AR 1829, 179; DF I, 5r; StDR, 261; WAM, 175; **spiriţi** (*tărie*) MVV, 56; **spirituri** TSVM, 84; MFV I, 78r; **spirít** MVV, 62; SPT, 132; **spiriţi** MVV, 51, 72; **spirt** PAM, 19; PDP, 118v; HFP, 211, 220, 241; PH, 8; TAA, 21; AR 1831, 60; LOA, 5; ROI2 III, 3; FMIL 1844, 52; CA 1847, 43; CA 1848, 88; AML, 131; **spirt (duh)** FMIL 1844, 51; **spirt** (*alcool*) BMN III, 178; **spirit, spirt** GC VI, 159v, 160r; **şpirturi** VH, 118. (Cf. lat. *spiritus*, germ. *Spiritus*, it. *spirito*, fr. *esprit*, ngr. πνεῦμα şi σπίρτο, rus. спирт).

SPIRITUAL **1.** adj. („ideal, imaterial; sufletesc, intelectual, cultural; inteligent, ager"; Relig.) **duhovnicesc** MFV I, 35r; POS, 204; NFI, 24; MF II, 114r; **duhovnicesc** (*a duhului*) MFV I, 33r; **spiritual** (*fără de trup*) SPBA, 92; **spiritual** AR 1829, 124; GC VI, 160r; GG, 216; SMA, 9; FMIL 1840, 139; FMK, 13; MEN I, 104; HMV I, 86; AsE, 2; MID I, 204; VN, V; DFL, 13, 136; pe la 1845 forma era frecventă; **spiritual (duhovnicesc)** CA 1853, 16; CA 1856, 72; **spiritual** (*de duh*) CEF, 25; **spiritual** (*sufletesc*) CEF, 73; **spiritualnic** HFP, 61; **spirituel** VM, 25; BDJE, 9; T 1856, nr. 3, 2. **2.** s. **duhovnic (spiritual)** FMIL 1844, 17; **spiritual (duhovnic)** PMC I, 187; **spiritual** D 1859, an. II, 60. (Cf. lat. *spiritualis*, fr. *spirituel*, germ. *spiritual*).

SPIRITUALISM s. (Filoz.) **spiritualism** GC VI, 159v; **spiri-**

tualism MF I, 58v, 59v; NV, 369; SCC II, 37; CFZ, 26, 46; RL, 258; PD, 587. (Cf. fr. *spiritualisme*, germ. *Spiritualismus*).

SPIRITUALIST s. **spiritualist** GC VI, 159v; **spiritualist** DFL, 68, 183 bis; NV, 369; CFZ, 82; PD, 587. (Cf. fr. *spiritualiste*, germ. *Spiritualist*).

SPIRITUALITATE s. (Relig., Filoz.) **spirtualitate** GC VI, 159v; **spiritualitate** DFL, 67; FMIL 1847, 77; NV, 369; PBV, 430; PD, 587. (Cf. fr. *spiritualité*, lat. *spiritualitas*, germ. *Spiritualität*).

SPIRITUALIZA vb. **1.** (Relig., Filoz.) **spiritualisa** MEN I, 101; NV, 369; PD, 587; **spiritualiza** BP, XI. **2.** (Chim.) **spirtualiza** GC VI, 159v; **spiritualisa** NV, 369; PD, 587. (<fr. *spiritualiser*).

SPIRITUALIZAŢIE s. (Chim.) **spirtualizaţie** GC VI, 159v; **spiritualisaţie** PD, 587. (<fr. *spiritualisation*).

SPIRITUOS adj. **1.** („spiritual") **spirtos** HFP, 31; BP, 167; R 1857, nr. 3, 1; **spiritos** AR 1838, 158; **spirituos** KPA, 6, 7; DFL, 86; SIT, 291; CA 1850, 73; GRR, 269; SMB II, 389; CA 1856, 109; CA 1859, 95; CA 1861, 67; CA 1862, 14; **spirituos** (*de duh*) CEF, 67; **spirtuos** CA 1858, 75; CA 1859, 40. **2.** („care conţine spirt, alcool") **spiritos** (*tare*) MVV, 57; **spiritos** MVV, 4, 86; AR 1837, 399; BC, 43; PBV, 430; WAM, 174; **spirtos** MG I, 184; GC VI, 159v; LOA, 105, 106; RB, nr. 10, 4; nr. 33, 1; BGO 1844, 75; FMIL 1844, 75; HMV I, 104; VN, 32; DRB, 294; AML, 37, 159; **spirtuos** CR 1831, 36; TAA, 13, 16; FMIL 1844, 192, 378; Z 1856, nr. 8, 3; **spirituos** TVM, al. 343; AR 1837, 398; SCC II, 277; PFM, 99; JA, 28. (Cf. lat. *spirituosus*, germ. *spirituos*, it. *spiritoso*, fr. *spiritueux*).

SPIS adj. („dens") *bale* [...] **spise**, *adecă groase* FDB, 73. (<lat. *spissus*).

SPITALICESC adj. GC VI, 160v; CR 1831, 9; CD, V, VII; ROB2, 627; PBV, 430; D 1860, 420; AML, 45.

SPLANHNIC adj., s. (Anat.) KMA, 525, 526; PAD, 179. (<fr. *splanchnique*).

SPLANHNOLOGIE s. (Anat.) **splanhnologhie** (σπλαγχνο-λογία) TAO, 58; **splancnologie** KMA, 265; **splahnologie** KMA, 541; PMC I, 195; **splanhnologie** PAD, 89. (Cf. fr. *splanchnologie*, ngr. σπλαγχνολογία).

SPLENDID adj. **splendid** DFL, 128, 196; LMS, 35, 37; SIT, 251; BPB, 9; NV, 370; StDR, 261; BMN I, 10, 12; SCC I, 214, 245;

SMB I, 149; GM 1854, 79; RL, 414; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **splindid** CA 1858, 68; **splendit** SIT, 306; BCI, 3. (Cf. fr. *splendide*, lat. *splendidus*).

SPLENDOARE s. **splendore** IO, VIII; AVP, 21; **splendoare** LMS, 37; AF, 164; BP, VII, 180; SIT, 318; NV, 369; StDR, 261; GRR, 235; SCC I, 249, 269; CA 1855, 139; CMI, 14, 15, 120, 169; pe la 1855 forma era frecventă; **splendor** AsAL, 28. (Cf. lat. *splendor*, fr. *splendeur*).

SPLENIU s. (Anat.) *muşchiul* **spleniul** KMA, 198; **spleniul** PAD, 59. (<fr. *splénius*).

SPLENIT s. (Med.) *junghiul splinii*, **splenitis** EPD, 209; **splinit** (*durere de splină*) PMC II, 149. (Cf. fr. *splénite*, ngr. [?]).

SPLIN s. (Med.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **splenul** (*o boală englezilor comună*) FMIL 1840, 208; **spleen** SIT, 133, NPT, 303. (Cf. şi germ. *Spleen*).

SPOLIA vb. NV, 370; PD, 588. (<fr. *spolier*).

SPOLIATOR s., adj. NV, 370; PD, 588. (<fr. *spoliateur*).

SPOLIAŢIE s. **spoliaţie** NV, 370; StDR, 261; KOS, IX; RL, 69; PD, 588; **spoliaţiune** LS, 146. (<fr. *spoliation*).

SPOLIERE s. **spoliare** LIT, 311.

SPOLIU s. („spoliere”) **spolie** AsL, 22; PD, 588; **spoliu** BBR, 138. (Cf. lat. *spolium*, it. *spaglia*).

SPONDAIC adj. (Versif.) *stihul* **spondaicesc** EBG, 118r; *picior* **spondiesc** MGR, 136r, 139r; **spondaic** GC VI, 163r; PD, 588. (Cf. ngr. σπονδαϊκός, fr. *spondaïque*).

SPONDEU s. (Versif.) **spondei** sg. EBG, 117r, 118r, 118v; **spondíu** MGR 134r; VOG, 140; **spóndiu** VOG, 141; **spondeu** SGR III, 6, 15; GC VI, 163r; StDR, 261; PD, 588. (Cf. ngr. σπονδεῖος, lat. *spondeus*, fr. *spondee*, it. *spondeo*).

SPONGIE s. („burete”) **spongie** HPP, 147; MVV, 38; **sponghia** BD II, 323; **sponghie, şponghie** LB, 663; **spongiu** PMC II, 142. (Cf. lat. *spongia*, germ. *Spongia*, fr. *éponge*).

SPONGIOS adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **spongios** INB 1857, 14; PD, 588; **sponghios** BD II, 323; AML, 70; **spongos** CLV, 33r; HFP, 219; GC VI, 163r; **sponjos** (*buretos*) CEF, 43. (Cf. şi germ. *spongiös*, ngr. σπόγγος).

SPONTAN adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **spontaneu** MEN I, 193, 286; CFZ, 67; SMB II, 483; RL, 408; GCB II, 238; R

1857, nr. 12, 2; D 1859, 197; PD, 588; **spontan** DFL, 52, 56; SCC I, 222; LIT, 13; R 1857, nr. 3, 1. (Cf. şi lat. *spontaneus*).

SPONTANEITATE s. **spontaneitate** *seau facultate de a se putea mişca de sine* CCF, 70; *legea* **spontaneităţii** sau a **desineimei** CCF, 90, cf. şi 91; **spontaneitate** EOI, 203; DFL, 32, 34, 36; KFL, 51; NV, 370; StDR, 261; GCB II, 238; PD, 588. (Cf. fr. *spontanéité*, germ. *Spontaneität*).

SPOR s. (Bot.) **spori, spore** pl. BBS, 221, 228. (<fr. *spore*).

SPORADIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **sporádic** FDB, f. t.; AR 1837, 44 bis; GM 1854, 287; **sporadíc** GC VI, 163r. (Cf. şi it. *sporadico*).

SPURIU adj. („bastard, ilegitim; fals") MF II, 104r; SHI I, 193; PMC I, 198; BCD, 95; StDR, 261; AML, 64; PD, 588. (Cf. lat. *spurius*, it. *spurio*).

STABIL adj. **stabile** sg. IO, 67; **stábil** GC VI, 177r; **stabil** MID I, 266; FMIL 1847, 66; StFE, 182; StDR, 261; PFHM I, 107; SCC I, V; CFZ, 154; RL, 259; PBV, 435; D 1858, 2; BEC, 129; AML, 145; PD, 589. (Cf. lat. *stabilis*, fr. *stable*, germ. *stabil*).

STABILI vb. **stabili** IO, 67; DFL, 6, 7; BDJE, 103; BP, XI; NV, 370; BCD, 61, 74, 237, 312; WAM, 82; CFZ, 62; CEF, 203; DILB I, 213; LIT, 164, 309; pe la 1855 forma era frecventă; **stabila** BCD, 231; **staveri** PBV, 435; **etablărisi** FD I, 68. (Cf. lat. *stabilire*, fr. *établir*).

STABILIMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi **stabiliment** CR 1829, 14, 27; GC VI, 173v; SGR I, XI; CCB, 56; BCD, 228, 295, 539; WAM, 43; CFZ, 142, 183; BIF, 5; LIT, 118; VO 1857, 14; BCI, 4, 114; PIC, 29; CA 1862; PD, 588; **stabilemînt** FMIL 1844, 105; **staverimînt** PBV, 435; **etablisement** R 1857, nr. 20, 4. (Cf. lat. *stabilimentum*, it. *stabilimento*, fr. *établissement*).

STABILIRE s. AVP, 21.

STABILITATE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi IO, 67; GC VI, 177r; BDJE, 176; StDR, 261; SSC, 100; DILB IV, 206; T 1856, nr. 4, 1; C, 1; PBV, 435; PD, 589. (Cf. şi lat. *stabilitas*).

STADIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi **1.** (Antic. gr., „unitate de măsură pentru distanţe") **stadii** MIR, 230; SIU, 70v; AR 1829, 204; **stadie** HEA, 133; BDL IV, 961r; LB, 665; VVP, 135; DILB I, 213; **stadie, stadion, stadiu** GC VI, 177r; **stadiu** CDP, 199; FMIL 1847, 19; NV, 370; PBV, 435; PD, 589; **stadie**, *nu* **stadiu** StDR,

262. **2.** (Antic. gr., „locul unde se făceau alergări şi alte întreceri sportive”) **stadie** HFP, 328; GC VI, 177r; StDR, 262; **stadiu** VMG, 192, 282; PBV, 435; **stadii** MFV I, 11v; EPD, XXXVI; WMM, 50; **stadiu** MFV II, 66v; MPE, 54; AR 1838, 205; EPD, XXXVI; CA 1852, XXIV; CA 1854, XXVII; **stadie** KUP, 47r; AR 1830, 145; CIRA, 4, 8, 87; CMV, 23, 24. (Cf. ngr. στάδιον, lat. *stadium*, fr. *stade*, germ. *Stadion*).

STAFIDĂ s. **strafidă** DC I, 117v; DC III, 123v; SMA, 131; BFO 1843, 229; CA 1848, 88; SSC, 119; ASLI, 148; **stafidă** FAT, 44r; PC, 29; LB, 665; POS, 234; GC VI, 176v; VVP, 135; BFO 1843, 172; BFO 1844, 123, SIM, 25; PBV, 436. (<ngr. σταφίδα).

STAFIDI vb. **stafida** PBV, 436.

STAFIDIRE s. **stafidare** PBV, 436.

STAGIUNE s. („perioadă de timp determinată în cadrul fiecărui an”) **stagiunea** *iernei* BDJE, 26, cf. şi 42; **stagiuni** (*timpuri*) *ale anului* BIN, 16; **stagiunele** SPB, 141, 144; *două* **stagiune** (*saisons*) INB 1859, 101. (<it. *stagione*).

STAGNANT adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi *ape* **stămnoase**, *adecă stătătoare* [...], *apele cele* **stămnoase** (*stagnosae*) MVV, 7; *apele cele mocirloase sau* **stagnante** PFHM I, 188. (Cf. şi lat. *stagnosus*).

STAGNAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **stagnaţie** (*ezire*) AR 1838, 277; **stagnaţii** HMV I, 62; **stagnaţii** (*nemişcarea sucurilor*) FMIL 1847, 221; **stagnaţiile** (*mîlirea*) *abdominale* CA 1862, 21; **stagnaţiune** INB 1859, 132.

STAL s. (Teatru) StDR, 262; PBV, 435; PD, 589. (Cf. fr. *stalle*, it. *stallo*).

STALACTITĂ s. (Geol.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **stalactit** GC VI, 175r; PBV, 435; PD, 589; **stalactite** pl. PIC, 50.

STALAGMITĂ s. (Geol.) **stalagmit** GC VI, 175r; PBV, 435; PD, 589. (<fr. *stalagmite*).

STAMBĂ s. **1.** („tipar, tipografie; matrice”) **stambă** ZFV II, 62r; PV, 38; GCA, pf. 2; CP I, 70, 74; NID II, 112r; NIU, 91v; BDL IV, 961r; AR 1830, 378; JDS II, 441; **stampă** MIR, pf.; MIB, pf.; DCP, 180; D 1860, 88; **stambă, stampă** GC VI, 176r; PBV, 435. **2.** (Text.) **stambă** GIC, 70, 206; VVP, 135; BGO 1840, 11, 296; **stambă, stampă** GC VI, 176r; PBV, 435. (Cf. ngr. στάμπα, it. *stampa*, fr. *estampe*).

STAMINĂ s. (Bot.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 282. Cf. şi **etamin, etamină** şi **stamin** GC I, 154r; **tamine** pl. AF, 116, 117.

STAMPA vb. *carea monetă* [...] **s-au ştămpuit** în anii... BAR II, 198.

STAMPĂ s. („imagine imprimată după o placă gravată") **stampă** CLV, 149v; RSM, 37; AR 1837, 9, 275; ROI2 VI, 21; VVP, 135; CN, 52; CA 1847, 49, 53; CA 1848, 12; NV, 370; StDR, 262; CA 1859, 89; PD, 589; **stambă** LOA, 116. (Cf. fr. *estampe*, it. *stampa*).

STANIOL s. PBV, 435. (<germ. *Stanniol*).

STAN s. (Metal.) **cusutoriŭ**, lat. *stanum* SV, 13; **stannum** PFHM I, 19; **stanul** *sau cositoriul* BIN, 53. (<lat. *stanum*).

STANŢĂ[1] s. („cameră, încăpere") SIT, 27, 28, 64, 71; PCI, 59; RMS, 70. (<it. *stanza*).

STANŢĂ[2] s. (Lit., Versif.) **stanţă** GC VI, 173v; VVP, 135; DE I, 315; NV, 370; StDR, 262; PBV, 435; PD, 589; **stanţe** pl. APR, I; BP, 73; ICI, 21; **stanţie** GTN 1836, 40; **stanţii** GPE, 62; MPG, 24; **stănţii** ECS, 91; CDCE, 97. (Cf. fr. *stance*, it. *stanza*).

STAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi **1.** (Polit., Adm.) **ţinerea** *sau* **biruirea** (*derjava*, *status, der Staat*) DSM, 50; **stat** CP I, 28; BI, 12, 13; PIM, 1; CAB, 1; CL, 13; CML, 2; MIA, 9; GSP I, 45; MPI, 77; BPN I, 20, 136, 196, 203; SPBA, 59, 94, 100; IRV, 10v, 23r; POC, 35v; TPE, 8v, 21v, 26v, 28v; CLV, 146v; TSVM, 79; PCB, 69, 143; PAIC, 19; BR 1829 II, 5; CR 1829, 1, 192, 257; AR 1829, 79; NMP, 4; MTF, 1r; pe la 1830 forma era frecventă; **ştatuş** IIE, 5; **statuş** IIE, 1; FLG, 4, 5; BI, 1; MIB, 208; **ştat** BR 1821, 160; VH, 44; **staat** SR, 45, 50, 51; MCL 1839, 301; **polítie** NID I, 1r, 4r, 9r, 12r, 19v, 20v etc. [în orig. : *Staat*]. **2.** (Milit.) **stat major** CR 1829, 39, 93; CR 1830, 105; AR 1830, 200, 570; SPV, 184; MN 1836, 6; AR 1837, 350; RB, nr. 2, 1; Z 1856, nr. 15, 2; D 1858, 6; **stat-major** AR 1844, 5; BPA, 71; **statul maior** (*ştab*) AR 1829, 14; **stat maior** CR 1829, 212; AR 1830, 204; D 1859, 142; **stat-maior** RL, 154; ASLI, 394; **statmajor**, *vezi* **stamajor** GC VI, 173r; **eta-major** (*gheneral stab*) AR 1829, 206; **eta-major** AR 1834, 152, 273; AR 1837, 208, 331, 401. **3.** (Cont., Fin., „stat de funcţii, stat de plăţi etc.") **statuş** CME, 1; **stat** SPL, 76 bis; LOA, 117; ROI2 III, 56; CCB, 224, 225; ROB2, 554; RF, 27; **ştat** BFO 1838, 109, 158; BGO 1840, 131; BGO 1844, 53; AOD, 72; ROB2, 596, 603, 604, 615, 631, 653. (Cf. lat. *status*, germ. *Staat*, it. *stato*, fr.

état, ngr. πολιτεία, rus. держава).

STATIC adj. StDR, 262; PFM, 280; INB 1857, 36; PBV, 436. (<fr. *statique*).

STATICĂ s. GF, 146v; GC VI, 173v; NV, 371; StDR, 262; PBV, 436; PD, 589. (Cf. it. *statica*, fr. *statique*).

STATISTIC s. („statistician") ITI, 17; AAM, 73; AR 1834, 232; FL, 46; AR 1844, 15; SSC, VI; BCI, 31. (Cf. germ. *Statistiker*).

STATISTIC adj., adv. **1.** („de stat, statal") **statisticesc** MIU, X, XIX, 132, 249, 318. **2.** („privitor la statistică, de statistică") **statisticesc** ITI, 12; SIU, 30v; **statistic** CR 1829, 204; AR 1829, 63, 131, 257; CR 1830, 34, 72, 168, 394; MN 1836, 21; AR 1837, 212, 358; RB, 141; AsR, 9; FGGN, 162; FMIL 1844, 3; PSE, 200; pe la 1845 forma era frecventă. (Cf. germ. *statistisch*, fr. *statistique*).

STATISTICĂ s. **1.** (Geogr., Ec. polit.) SIU, 7r, 30r, 50v, 58r, 90v; BRD, 25; AR 1829, 142; CR 1830, 428; AR 1830, 56, 123; GC VI, 173v; LOA, 84; RSM, 10v, 41v; GG, 65, 160, 191; RB, nr. 5, 1, 347; PMG, 25; RIP I, 3; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. **2.** („evidenţă numerică referitoare la diverse fenomene") BR 1829 I, pf.; CR 1829, 68, 144; AR 1829, 63, 159; AR 1830, 65, 198; MN 1836, 12; AR 1837, 124; ROI2 IV, 4; FMIL 1840, 156; IVA, 27. (Cf. lat. *statistica*, germ. *Statistik*, fr. *statistique*).

STATUA vb. **statua** BAR II, 86; BCD, 238; RL, 407; RF, 6; **statui** DFL, 47; StDR, 263. (Cf. lat. *statuere*, fr. *statuer*, germ. *statuieren*).

STATUAR s. („sculptor de statui") **statuar** SIF, 26; FTM, 80; BD II, 396; CR 1830, 39; GC VI, 173r; IVA, 7; BDJE, 140; NV, 371; BCP, 140; LIT, 13; PBV, 436; PD, 590; **statuer** FTP I, 144; GRR, 121. (Cf. lat. *statuarius*, fr. *statuaire*).

STATUAR adj. („privitor la statuie, de statuie") LIT, 263; CA 1861, 20. (<fr. *statuaire*).

STATUARIE s. („arta de a face statui") **statuarie** BD II, 395; RIP I, 123, 259; **statuărie** LIT, 29. (Cf. lat. *statuaria*, fr. *statuaire*).

STATUETĂ s. NV, 371; SCC II, 119; CA 1854, 129; NPT, 257; PBV, 436; PD, 590. (<fr. *statuette*).

STATUIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi **agálmata** pl. RIC, 74, 381r; GCA II, 13r; APC, 142v; **agalma** MSB, 45r; GCA II, 11r; **ágalmă** NZ, 43r; **státuă** ***şi*** **ágalmă** GC VI, 172v; **stat** DC I, 61v, 83v; **státuă** SHR, 54; TF, 401, 440; GSP I, 60, 207; SIU, 70v; BPN

I, 52, 106, 172; SPBA, 84, 100; BD II, 395; MCB, 172; CLV, 144v; LB, 667; GIC, 43, 46; GPF, 168; PIU I, 328; VMG, 339; RDS, 51r; DCN, 112, 140; BR 1829 I, ded., 13; HFP, 3; CR 1830, 54; AR 1830, 82, 126, 158; forma era frecventă pînă spre 1860; **státue** pl. SHR, 7, 44; SIF, 26; MIR, 287; GSP I, 213; GSP II, 174; FTM, 7, 32; BPN I, 97; BPN II, 211; VMG, 11; HFP, intr. 18; **státui** pl. SIU, 15v; CR 1829, 269; SAI, 81; **statue** pl. GIC, 19, 192; AR 1829, 144; AR 1830, 357; FTP I, 90; BAR I, 16, 114; BAR II, 69, 189; CIRA, XIII; AR 1834, 96; GG, 39; YNM, 134; CIN, 374; MCL 1838, 119; DL, 43; StIN, 5; RIP I, 83; RCM, 241; CCP, 66; BCB, 18; LIT, 80; INB 1857, 8; **statui** MCB 143; CMR, 5; AR 1830, 509; FTP I, 20; CRV, 39; CA 1856, 17; **statuie** HMN, 1; MGP, 91; **statuea** HBN, 17; PCI, 14. (Cf. lat. *statua*, germ. *Statue*, fr. *statue*, ngr. ἄγαλμα).

STATU-QUO s. **statu-cvo** AR 1831, 215; **statu cvo** AR 1833, 22; RB, nr. 8, 2; **statucvo** StDR, 262; **statu cuo** GC I, 185v; GC VI, 175r; **statu-cuo** PD, 590; **statu quo** RL, 266. (<lat. (*in*) *statu quo*).

STATURĂ s. **statură, stătură** IO, 67; **statură** VA, 8; GC VI, 177r; MCL 1839, 582; FMIL 1844, 294; HMV I, 107; NV, 371; StDR, 262; BCP, 49; SCC I, 186; BCB, 41; CEF, 63, 78; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **stătură** RIP I, 56. (Cf. lat. *statura*, fr. *stature*).

STATUT s. **statuta** [pl. lat.] *şi aşezămînturile legilor...* LSM, 4; **statută** GC VI, 171v; SR, 11; ROB2, 577; PBV; **statut, statute** NV, 371; **statut** StDR, 263; PD, 590; **statute** RA, 43; CR 1829, 190; AR 1829, 108, 112, 154; SGR I, 100, 137; AR 1834, 65; RSM, 36v; SR, f. t.; AR 1837, 320; RB, 334; GT 1838, 10; FMIL 1840, 183; pe la 1840 forma era frecventă. (Cf. lat. *statutum*, fr. *statut*).

STAŢIE s. **1.** („punct, loc de oprire, popas; cantonament; stare, stadiu; poziţie, aşezare; loc de slujbă; post de gardă") **staţie** IO, 66, 67; CB 1813, 58; MR, 11, 15; GSP I, 180; RA, 13, 23; GIC, 118, 177; BR 1829 I, 19; AR 1829, 191; CR 1830, 329; SGR I, 98; GG, 66; SHI II, 134; GT 1838, 11; FL, 68; MCL 1839, 381; BGO 1840, 307; pe la 1840 forma era frecventă; *stări* (**staţii**) IAG, 1; **staţie** (*stadium*) SS, 12; **ştaţie** DSM, 47; DSM 2, 53; CP II, 48; LB, 666; **steţie, staţie** BDL IV, 964v, 982r; **stanţie** AEG, 147r; AR 1831, 9; ROB, 118; AR 1834, 145; GG, 16; VVP, 135; GGV, 158; **stanţie,**

stanţă, staţie GC VI, 174r; **stănţii** CR 1829, 319; CR 1830, 54; GC VI, 174r; RCM, 130; **stanţii** RL, 371; **staţioane** pl. LA, 12v; **stacioane** (*stationes*) BAR II, 164; **staţiune** NV, 370. **2.** („ansamblu de clădiri şi instalaţii pentru diverse operaţii tehnice") **staţie** [de telegraf] CA 1851, 87; PFM, 15, 333; RIT, 16; **staţiuni** *telegrafice* R 1857, nr. 38, 3; **staţiune** *meteorologică* INB 1859, 102. **3.** („anotimp, sezon; durată determinată de timp") *osebitele* **staţii** *ale zilei* CA 1847, 4; **staţiune** (*saison*) BCI, 145. (Cf. lat. *statio*, germ. *Station*, fr. *station*, rus. станция).

STAŢIONA vb. FMIL 1844, 361, 378; NV, 370; StDR, 263; TR 1854, 18; GM 1854, 78; DIB, 190, 306; DILB III, 223; T 1856, nr. 1, 1; Z 1856, nr. 4, 4, nr. 9, 2, nr. 23, 4; C, 23; LMG, 32; CA 1858, 104; PD, 590. (<fr. *stationner*).

STAŢIONAR **1.** adj. („care nu evoluează, nu progresează") **staţionar** MEN II, 249; KFL, IV; SIT, 147; KDP, 17; JA, 25, 93; GCB II, 238; BEC, XX, XLIV; **staţiunar** Z 1856, nr. 5, 1. **2.** s. („cel care lucrează la o staţie de telegraf") **staţionar** PFM, 335. (fr. *stationnaire*).

STAŢIONARE s. BC, I.

STAŢIONAŢIE s. („staţionare") AR 1829, 155.

STAZĂ s. (Med., „stagnare a curgerii unor lichide din organism") **stasă** *şi* **stasis** GC VI, 171v; **stasis** StDR, 262. (Cf. fr. *Stase*, ngr. στάσις).

STEAMER s. (Mar.) SCC I, 182, 215; CA 1859, 74. (<fr. *steamer*).

STEARINĂ s. *lumînări* **stearine** FGGN, 115; SSC, 105; *lumînări de* **stearin** LG, 8. (Cf. fr. *stéarine*, germ. *Stearin*).

STEATIT s. (Mineral.) SIN, 31; SV, 13; CIN, 364; CEG, 32. (Cf. lat. s*teatites*, *steatitis*, germ. *Steatit*, fr. *stéatite*).

STEGANOGRAF s. („cel care scrie cu semne secrete") StDR, 263. (<fr. *steganographe*).

STEGANOGRAFIE s. („arta de a scrie cu semne secrete") StDR, 263; PD, 590. (<fr. *stéganographie*).

STELAJ s. **stelagiu** StDR, 263; **stelaj** R 1857, nr. 1, 1. (Cf. fr. *stellage*, germ. *Stellage*).

STELAR adj. („referitor la stele") *sistemă* **stelească** GPG, 81. (Cf. fr. *stellaire*).

STELIONAT s. (Jur.) **stelionat** PV, 77; GC VI, 179r; JDS II,

441; PD, 590. (Cf. lat. *stellionatus*, fr. *stellionat*).

STELIONATAR s. (Jur.) GC VI, 179r; CCB, 87, 111; BEC, 356. (<fr. *stellionataire*).

STEMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi *tiparіul* **stemii** (*herbului*) CP I, 70; **stemă** NID I, 63r; CL I, 59; IFA, 107r; IFR, 46; PMV, 229; BDL IV, 963r; BRI, 69; SPBA, 22; BD II, 400; CSM, f.t.v., 34, 73, 94; LB, 668; AR 1829, 17; CR 1830, 374, 375; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. ngr. στέμμα, lat. *stemma*).

STENAHORIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi **stenahorie** CIF, 26; AR 1830, 430; PH, 3; AR 1831, 59; RHM, 2; PAB, 25; VH, 103; PMC I, 31, 65, 116; BMN III, 80; **stenahorie** GC VI, 179r. (Cf. ngr. στενοχωρία, στενοχώρια).

STENAHORISI vb. *Împrumut. I*, p. 108. Cf. şi **stenahorisi** IEI, 7v; IRV, 55v; **stenahorisi** GC VI, 179r. (<ngr. στενοχωρῶ).

STENIC adj. (Med.) EPD, XLIV; PMC I, IX, 1, 21. (<fr. *sthénique*).

STENIE s. (Med.) PMV, 48; EPD, 107. (<fr. *sthénie*).

STENOGRAF s. **stenograf** *şî* **steganograf** GC VI, 179r; **stenograf** VVP, 135; NV, 371; LIT, 78; PBV, 437; INB 1859, 160; PD, 591. (<fr. *sténographe*). Vezi şi STEGANOGRAF.

STENOGRAFIA vb. **stenografica** NV, 371; **stenografia** RL, 19; PD, 591. (<fr. *sténographier*).

STENOGRAFIC adj. **stenografíc, stenograficesc** GC VI, 179r; **stenografic** NV, 371; PD, 591; **stenografic, stenograficesc** PBV, 437. (<fr. *sténographique*).

STENOGRAFICEŞTE adv. GC VI, 179r; PBV, 437.

STENOGRAFIE s. GC VI, 179r; VVP, 135; NV, 371; SSC, 148; RL, 165; PBV, 437; PD, 591. (<fr. *sténographie*).

STENOZĂ s. (Med.) **năduhuri, nădușăli** AI, 5v; **stenosis**, *durerea dimprejuru plămîilor* MD I, 20v, cf. şi 105r; **sténos** GC VI, 179r; **stenos** (*astmă*) INB 1859, 131. (Cf. ngr. στένοσις, fr. *sténose*).

STENTOR s. [voce de] **stentor** SCC I, 180; PD, 591; *glas de* **stentor** (*puternic*) CA 1855, 25. (<fr. *stentor*).

STEPĂ s. (Geogr.) **stepile** (*cîmpiile*) CIRA, 123, cf. şi 369; **stepe** (*pustiuri*) AR 1837, 312 bis; GM 1854, 301; **stepă** (*bugeag*) Z 1856, nr. 11, 4; **stepă** GG, 120; SMR I, 32; BIN, 36; PBV, 437; CA 1858, 20; PD, 591. (Cf. fr. *steppe*, germ. *Steppe*).

STER s. („unitate de măsură”) **ster** *sau* **steră** GC VI, 179r; **steră** PD, 591. (<fr. *stère*).

STERCORAL adj. („referitor la excremente”) RMS, 304. (<fr. *stercoral*).

STEREOGRAF s. („cel care practică stereografia”) GC VI, 179r; NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréographe*).

STEREOGRAFIC adj. **stereografic, stereograficesc** GC VI, 179r; **stereografic** NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréographique*).

STEREOGRAFIE s. GC VI, 179r; NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréographie*).

STEREOMETRIC adj. **stereometric, stereometricesc** GC VI, 179r; PBV, 437. (Cf. fr. *stéréometrique,* germ. *stereometrisch*).

STEREOMETRU s. **stereométr** GC VI, 179r. (<fr. *stéréomètre*).

STEREOSCOP s. R 1857, nr. 36, 4. (<fr. *stéréoscope*).

STEREOTIP s., adj. (Tipogr.) **stereotip** CC, 109; **steriotip** CR 1829, 94; **stereotip, stereotipic, stereotipicesc** GC VI, 179r; **stereotip** BCA, 50; StDR, 263; PBV, 437; PD, 592. (Cf. germ. *stereotyp, Stereotype*, fr. *stéréotype*).

STEREOTIPA vb. PD, 592. (<fr. *stéréotyper*).

STEREOTIPAJ s. **stereotipagiu** PD, 592. (<fr. *stéréotypage*).

STEREOTIPIE s. GC VI, 179r; PBV, 437. (Cf. fr. *stéréotypie*, germ. *Stereotypie*).

STEREOTOMIC adj. **stereotomic, stereotomicesc** GC VI, 179r. (<fr. *stéréotomique*).

STEREOTOMIE s. (Tehn.) GC VI, 179r; NV, 371; PD, 591. (<fr. *stéréotomie*).

STERIL adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi SGR II, 86; DFL, 93; CFZ, 159; SMB I, 229; BEC, IX; PD, 592.

STERILITATE s. (Biol.; fig.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi **sterilitate** SCC I, VII; SMB I, 76; PD, 592; **sterilitate** (*stîrpitură*) AML, 68, cf. şi 35.

STERILIZA vb. **steriliza** DFL, 129; **sterilisa** NV, 371. (<fr. *stériliser*).

STERLIN adj., s. („unitate monetară”) **sterlin** TB, 163r, 169r; VVP, 135; [pfund] **sterling** DC IV, 12v; CNB, 103; AR 1829, 63; AR 1837, 313; MCL 1839, 425; [liră] **sterling** CR 1829, 58; CR 1830, 7; AR 1837, 93; R 1857, nr. 29, 3; **sterlin**, **sterling** GC VI, 179r; **sterling** NV, 371; StDR, 264; PBV, 437; **sterlingă** PD, 592;

[pfund] **şterling** RB, nr. 3, 2, 138, 147; FMIL 1844, 251. (Cf. fr. *sterling*, engl. *sterling*, germ. *Sterling*).

STERNĂ s. („rezervor de apă, fîntînă") DC I, 2r, 13v, 24r; DC II, 29r, 30v, 170r; DC III, 180r; APC, 156v, 176v; GC VI, 179r; HAN, 100. (Cf. ngr. στέρνα).

STETOSCOP s. (Med.) **stetoscop** CR 1829, 313; PBV, 437; **stetoscop, stitoscop** GC VI, 179v, 181v. (Cf. fr. *stéthoscope*, ngr. στηθοσκόπιον).

STETOSCOPIE s. (Med.) PBV, 437. (<fr. *stethoscopie*).

STIGMAT s. **1.** („rană, împunsătură făcută cu vîrful ascuţit al unui obiect"; fig.) **stigmă** GC VI, 179v; StDR, 264; **stigmată** PD, 592. **2.** (Bot.) Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi **stigmat** GC VI, 179v; BIN, 126; **stigmă** BBS, 27; *găuri sau* **stigma** BBS, 17; *vîrf* (**stigma**) StIN, 27; **stigmată** PD, 592.

STIGMATIZA vb. („a înfiera; a defăima, a dezonora") **stigmatisa** NV, 371; C, 4; PD, 592. (<fr. *stigmatiser*).

STIGMATIZAT adj., s. *vreun vederat înfierat sau* **înstegmat** PV, 13.

STIL s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi **1.** (Lit., Lingv.) **stil** OC I, 81r; PTF, 20r, 20v; PSG, 56r, 56v, 57r; ISF, 1; TGR, pf. 5, 6; BLM, 14; BDL I, 138v; BPN I, 95; BPN II, 224; VPP, 351; DO pf.; ASH, pf.; EGRM, 45v; IRV, 2r; VMG, 45, 49; PCB, 138; PP, II, IV; CR 1829, 107, 226; HFP, 195, 253; VA, 231; GPE, 26; pe la 1830 forma era frecventă; **stil** OMT, 84; ME, 249; VFD, 67. **2.** (Arhit., Art. plast.) **stil** AR 1829, 144; CR 1830, 385; AR 1830, 25, 357; GC VI, 181r; AR 1834, 250; AR 1837, 348; IL 1840, 93; CA 1847, 48; NV, 372; CA 1848, 67; CA 1851, 117. **3.** („formă; obicei") **ştil** PFBA, 638r; **stil** MIR, 98; MGD, 3r; StDR, 3r. **4.** (Muz.) **stil** KCL, 136; PBM, XXVI. **5.** („condei de metal sau de os cu care se scria în antichitate pe tăbliţele cerate") **stil** GTN 1836, 74. **6.** („fiecare dintre cele două sisteme de calculare a timpului calendaristic") **stil** *nou* AR 1837, 163; Z 1856, nr. 11, 4; **stil** *vechi* AR 1837, 286 bis; BFO 1843, 129.

STILET s. **1.** („pumnal mic") **stilet** BAR II, 150; HAN, 11, 25; HMN, 78; AR 1839, 192; AF, 85; SIT, 103, 287; NV, 372; StDR, 264; ICI, 32; RL, 37; CMI, 104; PBV, 437; PD, 592; *un* **stilete** BCP, 2; **stilet** (*cuţit*) AR 1838, 218; MCL 1839, 498; *trocari* (**stilet**) FilDA II, 101; *şiş* (**stilet**) AML, 166; **ştilet** MCL 1839, 465;

înarmat cu spearghe (**ştilet**) GLC, XLI. **2.** („stil”; vezi STIL, **5**.) **stilet** DL, 83. (Cf. fr. *stylet*, germ. *Stilett*, it. *stiletto*).

STILIST s. („scriitor care se distinge prin calitatea stilului său”) PBV, 437. (<fr. *styliste*).

STILISTIC adj. FL, 12, 13; CD, VIII. (Cf. germ. *stilistisch*, fr. *stylistique*).

STILISTICĂ s. FL, 12; PBV, 437. (Cf. germ. *Stilistik*, fr. *stylistique*).

STILIZA vb. CA 1854, XLVI. (<fr. *styliser*).

STILOID adj. (Anat.) *apofisă* **stiloidă** KMA, 18; PAD, 42. (<fr. *styloïde*).

STIMA vb. **estimarisi** IRV, 50r, 121v; CBD, 54; SMR I, 6; **estima** AR 1837, 266; CIN, 5; VL, 48r; SCMI, 8; DFL, 258; WPM, pf. 2; CGR, 211; CFZ, 141; RL, 3; CA 1858, 59; **estima**, **stima** StDR, 95; **stimarisi** GC VI, 181r; MMP, 292, 296; **stima** AR 1829, 199; SIC, 73; MPG, 9, 89; MCL 1838, 169; CDCE, VII; RCM, 157; SIT, 256; LMS, 21; SIM, 106; BIP, 16; NV, 372; LS, 21; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. fr. *estimer*, lat. *aestimare*, it. *stimare*).

STIMABIL adj. **stimelnic** CV, 30; **stimabil** BDJE, 59; NV, 372; PPD, VI; StDR, 264; CEF, 19, 151; DIB, 159; Z 1856, nr. 10, 1; LIT, 129; CA 1857, 65; PBV, 438; D 1860, 85; PD, 593; **estimabil** SCC II, 292, 378. (Cf. fr. *estimable*, lat. *aestimabilis*, it. *stimabile*).

STIMAT adj. FMIL 1844, 393; SSC, VI; RL, 164; DILB II, 234; PD, 593.

STIMĂ s. **estim** MIU, 337; LB, 78; FMIL 1844, 123; **estimă** SPBA, 71, 76; SIC, 59; CGR, 210; **estimă, stimă** SPBA, 87; **stimă** VMG, 226; CR 1829, 30, 268; AR 1829, 185; CR 1830, 150, 340; AR 1830, 13, 154, 201; GC VI, 181r; SIC, 51, 59; CIRA, 23; BFO 1833, 200; MCR, 29; ZEV, 18; AR 1835, 70; pe la 1835 forma era frecventă; **stimaţie, stimă** PD, 593. (Cf. fr. *estime* şi *estimation*, it. *stima*).

STIMUL s. SHI I, 44; TR 1855, 29. (Cf. lat. *stimulus*, fr. *stimulus*).

STIMULA vb. CER, 99v; NV, 372; SAS, 20; CEF, 26; C, 15; SPB, 291; CA 1861, 114; PD, 593. (Cf. fr. *stimuler*, lat. *stimulare*).

STIMULANT adj., s. („stimulent”) Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi FDB, 108; LS, 37; PD, 593. (Cf. şi germ. *Stimulans*, it. *stimo-*

lante).

STIMULAT adj. AVP, 21.

STIMULATOR s. NV, 372; RL, 185; PD, 593. (<fr. *stimulateur*).

STIMULAŢIE s. PD, 593. (<fr. *stimulation*).

STINDARD s. **stindard** CA 1848, 24; NV, 372; CA 1852, 74; SCC I, 182; TR 1854, 156; DILB I, 213; BC, 23, 67; LIT, 75, 176, 198; R 1857, nr. 12, 2; VO 1857, 7; D 1858, 6; D 1859, 195; BBR, 68; CA 1860, 107; PD, 593; **stindart** RL, 7; **stendard** RL, 273, 347; LIT, 169; **stendart** PBV, 437; **standart** StDR, 262; CA 1853, XXII. (Cf. fr. *étendard*, it. *stendardo*, germ. *Standarte*).

STIP s. (Bot.) BIN, 110; BBS, 16. (<fr. *stipe*).

STIPENDIAT s., adj. GRR, III; DIB, 22.

STIPENDIST s., adj. CR 1830, 41; AR 1830, 116; AR 1832, 300; RSM, 19v, 26v, 29v; GG, 216; AR 1837, 246; RB, 255; BFO 1843, 374; AsE, 21; StDR, 264; CA 1855, 61; PD, 593. (<germ. *Stipendist*).

STIPENDIU s. **stipendium** TAI, 16, 24; BR 1829 I, 45; **stipendiu** TAI, 24; INB 1859, 104; PD, 593; **stipendie** StDR, 264; **stipendii** MF I, 41v; AR 1837, 131; **stipendiuri** SIM, 136. (Cf. lat. *stipendium*, germ. *Stipendium*).

STIPTIC adj. („astringent") **stifós** GC VI, 182r; EAM, 26; EOI, 80; HMV I, 60; HMV II, 52; **stiptic** (*strîngător*) SS, 57; *astrîngător* (**stiptic**) PMC II, 87; **stiptic** NV, 372; AML, 129; PD, 593; **stiptic** (**stifos**) WMM, 74; **stipticos, stifos** PBV, 438. (Cf. ngr. στυπτικός şi στυφός).

STIPTICITATE s. („astringenţă") **stificiune** GC VI, 181v; **stipticitate, stifositate** NV, 372.

STIPULA vb. (Jur.) CR 1829, 291; AR 1830, 13, 186; MID I, 115; KDP, 12; BCD, 320; StDR, 264; CA 1852, 52; SSC, 81, 114; TR 1854, 129; Z 1856, nr. 2, 1; LIT, 314; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *stipuler*, lat. *stipulare*).

STIPULANT adj. **stipulant, stipulator**, PD, 593. (Cf. fr. *stipulant*, lat. *stipulator*).

STIPULARE s. StDR, 264; R 1857, nr. 38, 3.

STIPULAT adj. AR 1830, 111; BCD, 419; TR 1854, 68; Z 1856, nr. 4, 4; AVP, 21; D 1859, an II, 14.

STIPULAŢIE s. **stipulaţii** (**diagrafii**) CR 1829, 230; **stipulaţii**

sau alcătuiri AR 1829, 170; **stipulaţii** (*aşezămînturi*) AR 1830, 134; **stipulaţii** CR 1829, 287; AR 1830, 100; AR 1834, 240; SHI II, 178; AMIM, XXXI; KDP, 62; Z 1856, nr. 5, 4, nr. 20, 3; R 1858, 331; RIT, 18; **stipulăţii** FMIL 1840, 403; **stipulaţie** (*tocmală*) AR 1834, 99; **stipulaţie** BCD, 558; StDR, 264; RF, 20; CA 1861, 51; PD, 594; **stipulaţiune** TR 1854, 105; T 1856, nr. 1, 2; C, 3; BEC, 379. (Cf. fr. *stipulation*, lat. *stipulatio*, ngr. διαγραφή).

STIPULĂ s. (Bot.) **stipulă** (*stipula*) BIN, 123. (Cf. fr. *stipule*, lat. *stipula*).

STIRPE s. DILB I, 213; GCB II, 238. (Cf. it. *stirpe*, lat. *stirps*).

STÓCFIŞ s. („batog") BFO 1843, 222. (Cf. germ. *Stockfisch*).

STOFĂ s. (Text.) Vezi *Împrumut. I*, p. 109. Cf. şi **stofă** CB 1816, 62; BDL IV, 965v; CR 1829, 22; AR 1837, 122; CIN, 390; MCL 1839, 507; SP, 42, 92; SIT, 69; PS, 37; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **stofe** pl. SPBA, 28; PCP, 21; GIC, 71; ROB, 124; CIRA, 46; RB, 346; BCD, 254; PCI, 16, 169; **ştofă** SG, 106; **stof** BFO 1843, 22; **etofă, stofă** PD, 245. (Cf. ngr. στοφα, germ. *Stoff*, fr. *étoffe*).

STOIC (Filoz.; „ferm, curajos, neclintit") **1.** s. **stoic** OC I, 144r; VEI, 17r, 18r; FGS, 46r; BD II, 403; PCP, 30; PIU I, 267; HFP, 7, 35; GTN 1836, 91; MEN I, 249; **stoíc** GC VI, 183r; **stoiceni** OC I, 114r; AOS, 64; **stoician, stoic** NV, 372; PD, 594; **stoician** AOS, 97; DILB III, 223. **2.** adj. **stoicesc** RIM, 42; NIU, 142r; AOS, 5; CDP, 24; VMG, 41, 148; HFP, 34; GC VI, 183r; MRC, 121; **stoicos** POC, 17r; GPF, 104; **stoic** MF I, 38r; GTN 1836, 47; VVP, 135; FMIL 1840, 66; HMV I, 99; DFL, 169, 171; SIT, 249; CA 1848, 70; BCD, 56; CA 1850, 68; StDR, 264; LIT, 308; **stoic, stoicesc** PBV, 438; **stoician** CA 1858, 55. (Cf. ngr. στωϊκός, fr. *stoïque* şi *stoïcien*, lat. *stoicus*).

STOICEŞTE adv. BD II, 403; GC VI, 183r; PBV, 438.

STOICISM s. (Filoz.; „tărie, fermitate morală") **stoiţismus** GSP II, 169; **stoiţism** BPN II, 311; VA, 231; **stoicism** HFP, intr. 20; GC VI, 183r; DFL, 172, 208; FMIL 1847, 92; SIT, 212, 254; NV, 372; LIT, 315; JA, 101; PBV, 438; PD, 594. (Cf. germ. *Stoizismus*, fr. *stoìcisme*).

STOICITATE s. („fermitate morală") NV, 372; PD, 594. (<fr. *stoïcité*).

STOLĂ s. (Vestim.) BAR I, 74; HAN, 7; StDR, 265; DILB I,

213. (Cf. lat. *stola*, fr. *stole*).

STOLNACEALNIC s. (Adm., „şef de birou”) **stolnacealnic** ROB, 91; BFO 1833, 143; BGO 1844, 55; AOD, 14, 28, 31; **şeful mesii** BFO 1833, 180; BGO 1840, 23; **şef de masă** BGO 1840, 148; BGO 1844, 121. (Cf. rus. столначальник).

STOMACAL adj. („care priveşte stomacul, de stomac”) Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi **stomahal** GC VI, 183v; **stomacal** PD, 594.

STOMAHIC adj. (Med.; „stomacal”) Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi **stomahicesc** MD II, 205r; **stomahíc**, **stomahicesc** GC VI, 183v; **stomahic** PBV, 438. (Cf. şi ngr. στομαχικός).

STOMAHICAL adj. *şerbeturi* **stomahicale**, *cu zeamă de alămîie* SPV, 59.

STOMAHICON s. **stomahiconu** *pentru bătrîni* CA 1848, 86.

STOMATĂ s. (Bot.) Agr. I, 157. (<fr. *stomate*).

STORAX s. POS, 301; **storax** (*un fel de răşină mirositoare*) BFO 1843, 174. (Cf. fr. *storax*, lat. *storax*).

STOS s. (Joc de cărţi) DL, 53; FMIL 1844, 265; StDR, 265; CA 1853, 123; RL, 391; PBV, 439.

STOSAR s. (Jucător de stos) FMIL 1844, 266.

STOSĂRIE s. PBV, 439; PIC, 35.

STRABISM s. (Med.) **strabizm** SMR I, 111; **strabism** StDR, 265; RMS, 356. (<fr. *strabisme*).

STRADĂ s. **stradă** (*uliţă*) IL 1841, 390; RMS, 71; **stradă** SIT, 43; NV, 373; PCI, 42; LS, 15; StDR, 265; BCP, 143; WAM, 71; ICI, 1; Z 1856, nr. 21, 1; DILB I, 213; BC, 20; PBV, 439; PD, 594; **strată** CA 1853, 78; CA 1854, 49; GM 1854, 3; CA 1855, 33; CA 1856, 42; CA 1857, 37; CA 1858, 103; AsAL, 26; CA 1862, 43. (Cf. ngr. στράτα, it. *strada*).

STRANGULAŢIE s. (Med.) **strîngulaţiună** RMS, 236. (Cf. fr. *strangulation*, lat. *strangulatio*).

STRANGURIE s. (Med.) **ştrangúria** JNA, 35. (Cf. fr. *strangurie*, lat. *stranguria*).

STRANIU adj. **straniu, -ie** SIT, 17, 179, 192, 230; BDJE, 17, 40; NV, 373; RMS, 325; SMB II, 376; SCC II, 304; DIB, 363; GCB II, 238; C, 7; DCB II, 277; PD, 594; [flori] **stranie** (*ciudate*) INB 1859, 24; [idei] **strane** SMB I, 119. (Cf. it. *stranio* şi *strano*).

STRAPAŢ s. („muncă grea; oboseală mare”) **strapaţ** GSP II,

91; CDA, 91; BPN II, 198; **strapaţuri** CDA, 189; BPN II, 268; **strapaţă** sg. HMV I, 88; StDR, 265; **strapaţe** HMV I, 96; **străpaţile** *anotimpurilor* SSC, 4; **strapaţiile** *trupeşti* AML, 34. (<germ. *Strapaze*).

STRATAGEMĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 109. Cf. şi **stratíghimă** IRV, 87v; OFR, 48; HFP, 169; **stratighimă** MFV I, 58r; AR 1830, 82; SHI II, 49, 153; AMIM, 2, 46; CA 1847, 26; **stratigimă** FTP I, 33; CA 1847, 59; GRR, 70; **stratighemă** AsL, 75; **stratigemă** StDR, 265; **stratigem** CA 1853, 69; **strataghemă** BDL IV, 966r; AR 1831, 139; **stratagemă** RBV, 16r; MDP, 5; NV, 373; SCC II, 311; SMB I, 17; LIT, 117, 205; PBV, 439; D 1858, 6; BEC, 132; D 1860, 88; CA 1861, 116, 117; PD, 594; **stratajemă** MBG, 84; KMP, 148; **stratagem** CA 1853, 51; **strategemă** GC VI, 190r; **strategimă** CA 1855, 97. (Cf. ngr. στρατήγημα, lat. *strategema* şi *stratagema*, fr. *stratagème*, it. *stratagemma*, germ. *Strategem*).

STRATARH s. („strateg”) ZFV I, 59v; ZFV II, 89r; CR 1829, 36. (<ngr. στρατάρχης).

STRATEG s. (Milit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 109. Cf. şi **strateg, stratig** GC VI, 190r; **strateg** PD, 594; **strategic** TR 1854, 83; **strategist** PBV, 439; PD, 594. (Cf. ngr. στρατηγός, fr. *stratège* şi *stratégiste*, germ. *Strategiker*).

STRATEGIC adj. **stratighic** AR 1832, 312; **strateghic** AR 1837, 205; **strategic** GC VI, 190r; BPA, 49; GM 1854, 306; Z 1856, nr. 11, 3; T 1856, nr. 1, 4; PBV, 439; BEC, XXXIV; CA 1862, 41; PD, 594; **stratejic** ASLI, 306. (Cf. ngr. στρατηγικός, fr. *stratégique*, germ. *strategisch*).

STRATEGIE s. **strategie** CR 1830, 202; GC VI, 190r; BPA, 50; RL, 129; CA 1856, 86; Z 1856, nr. 4, 2; GCB II, 238; NPT, 36; AVP, 21; PBV, 439; PD, 594; **strateghie** AR 1837, 312 bis; **stratighie** FMIL 1847, 194; **stratigetică** StDR, 265. (Cf. fr. *stratégie*, germ. *Strategie*).

STRAŢĂ s. (Comerc.) *prima nota sau* **straţa** NPC, 4, 7. (<germ. *Strazze*).

STRELIŢ s. („infanterist din vechea gardă imperială a ruşilor”) **streliţi** VIC, 29r; CRac, 132; PD, 595; **strélit** GC VI, 193v; **ştreliţe** FD I, 10. (Cf. fr. *strélitz*, rus. стрелец).

STRICT adj., adv. **strîns** OIC, 3, 6; TD I, 314, CMM, 1; CMO, 2; UT, 29; MIM, 20, 29; SR, 36; FL, 4; SMA, 48; RIP I, 39; FMIL

1844, 245, 325; HMV I, 19; **strins** FDB, 33; FMIL 1844, 76, 198; HMV I, 97; Prop, 1; *în înţelegerea cea mai* **strîmtă** MPI, 35; *în înţeles mai* **strîmt** KFL, 104; *în sens* **strîmt** CDR, 94; **strict** SMA, 228; FMIL 1847, 115; BDJE, 16; BP, 214; KDP, 77; NV, 373; BCD, 86, 231; PCI, 80; StDR, 265; BMN I, 25; RL, 67, 279; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *strictus*, germ. *strikt*, fr. *strict*).

STRICTEŢE s. **stricteţă** SRI, 296; CA 1851, 24; StDR, 265; Z 1856, nr. 4, 4; RIT, 19, 25; CMV, 11, 12; **strictitate** C, 58; PD, 595. (Cf. it. *strettezza*).

STRIDIE s. (Zool.) OC, I, 96v; DC IV, 283r; GF, 314r; HOG, 163; GSP II, 38; GC VI, 199r; VVP, 136; SIN, 135; BDJE, 161; PBV, 440; INB 1859, 160; CEG, 81; AML, 122. (<ngr. στρείδι).

STRIU s. [de culoare] *verde*, *cu* **stríe**, *adecă trăsuri sîngerate învergată* FDB, 86. (Cf. lat. *striare*, it. *striare* şi *stria*).

STROFĂ s. (Versif., Lit.) **strofă** BDT, 26v, 116r; BDL IV, 971v; BD II, 417; GC VI, 200r; GPE, 62; MCR, 163; GTN 1836, 92; AsP, 164; AR 1837, 143; VVP, 136; HP, XXV; FMIL 1844, 204, 357; CGR, 240; NV, 373; StDR, 265; pe la 1850 forma era frecventă; **strof** (*strophe*) IRV, 210v. (Cf. lat. *stropha*, germ. *Strophe*, fr. *strophe*).

STROI s. („rînd, şir") GIA II, 35r. (<rus. строй).

STRUCTURĂ s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 283. Cf. şi *limba română* [...] în **ţesitura** *ei din lontru se loveşte cu limba spaniolă, cu a frîncilor şi mai vîrtos cu limba italiană* MDNU, 56; **ştructură** TCA, 12; **structură** GC VI, 202r; HPA, 13r, 24v; PMG, 38; FMIL 1840, 286; FBE, 65r, 66v, 97r; FMIL 1847, 67; BP, XIII; CA 1848, 31; SIM, 121; pe la 1850 forma era frecventă.

STRUMĂ s. (Med.) **strume** (*scrofule*) PMC I, 105. (<fr. *strume*).

STRUŢ s. (Zool.) **struţ** HET II, 79v; DC I, 80r; GF, 298v; CIN, 107; **strutio** *sau* **struţul** CIN, 107; **strutión** SIN, 66; SV, 13; TMS, 28; **strutocamil** *ori zgribţor* GSP II, 136; **strutocámil** GC VI, 202v. (Cf. it. *struzzo*, lat. *struthio*, *-onis* şi *struthiocamelus*, gr. στρουθιοκάμηλος).

STUC s. („material preparat şi folosit în construcţie, la faţade") **stiuc** AR 1835, 7; **stuc** DCB VI, 43; PD, 595. (Cf. fr. *stuc*, it. *stucco*, germ. *Stuck*).

STUCATURĂ s. (Arhit.) **ştocaturi** *arhitectoniceşti* GIC, 139; **stucatură** StDR, 266. (Cf. it. *stuccatura*, germ. *Stukkatur*).

STUDENT s. („cel care studiază; elev, şcolar”) *ucenic* (**student**) ESI, 47; **student** AR 1829, 142; BR 1829 I, 43; CR 1830, 111; AR 1830, 188; GC VI, 186r; CIRA, 218; GG, IX; AR 1837, 36; KPA, 5; FMIL 1840, 21; FMIL 1844, 364; pe la 1845 cuvîntul era frecvent; **student** (*scolar*) BR 1829 I, 43; **student** (*sholer*) AR 1832, 63; AR 1837, 56; **studenţii** *şi scolarii* FL, 30; **student** (*sholar*) IL 1840, 18; **ştudent** FMIL 1844, 358. (Cf. lat. *studens*, germ. *Student*, it. *studente*).

STUDIA vb. **ştudirui** OMT, 46; VD, 108; **studia** HFP, 152; GTN 1836, 55; MPM, IV; RCM, 33; FMIL 1844, 183; HMV II, 54; MEN I, 32, 96; DFL, 10, 55, 80, 99; FMIL 1847, 27, 57, 65, 118; BDJE, 6, 16, 20; IFM, 7; BP, XVII; CA 1848, 41; NV, 373; SIM, 106; BCD, 3; CA 1850, 27; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. lat. *studere*, germ. *studieren*, it. *studiare*, fr. *étudier*).

STUDIAT adj. LIT, 277, 395; JA, 24; PD, 595. (Cf. fr. *étudié*).

STUDIERE s. HMV II, 119; CA 1856, 9; RAM, 5; PBV, 444.

STUDIOS adj., s. GC VI, 186r; FMIL 1847, 58, 66; KFL, IV; BP, XIX; NV, 373; BG, X; AGI, pf.; BRA, 4; GPG2, 11; GRR, V; CA 1853, XXXIII; T 1856, nr. 1, 1; LIT, 14, 362; PBV, 444; PD, 595. (Cf. fr. *studieux*, lat. *studiosus*, it. *studioso*).

STUDIU s. **studium** MPI, 22, 180; FMIL 1844, 116; **etudie** PAGR, 42, 52; SPV, I; **studie** PAFR, 22; SGR I, VII; AsL, 17; SCMI, XII; HMV II, 21; CA 1847, 40; FMIL 1847, 95; StDR, 265; BMN I, 5; SCC II, 114; CA 1854, 10; RL, 86, 119, 349; ASLI, 307; INB 1859, 58; **studiu** GG, 5, 150; MCL 1839, 400; VL, 83v; MEN I, 104, 105, 141, 245; FMIL 1847, 2; SIT, ded. 1, 3, 37; CA 1848, 65; BG, VII; NV, 373; BIP, 18; CA 1852, 69; pe la 1850 forma era frecventă; **studiu, studienţă** GC VI, 186r; **stuziu** CDR, III, 69. (Cf. lat. *studium*, germ. *Studium*, it. *studio*, fr. *étude*).

STULT adj., s. DFL, 119; PD, 596. (<lat. *stultus*).

STULTEŢE s. **stulteţă** DFL, 63, 70, 112; **stultiţie** PD, 596. (Cf. lat. *stultitia*).

STUPEFACŢIE s. PD, 596. (<fr. *stupéfaction*).

STUPID adj., adv. **stupid** MIU, 94; GC VI, 183v; FMIL 1844, 189; DFL, 72; SIM, 78, 118; PMC I, XI; StDR, 265; BMN I, 91; CFZ, 158; SMB I, 41, 90; ICI, 17; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **stupid** (*nerod*) NV, 373; CEF, 207; **stupid** (*nerod, prost şi năuc*) CEF, 101. (Cf. fr. *stupide*, lat. *stupidus*).

STUPIDITATE s. **stupiditate** GC VI, 183v; StDR, 266; SMB II, 450; CEF, 151; BIN, 313; **stupiditate** (*nătărăie*) NV, 373; **stupiditate** (*neghiobie*) SIM, 121, **stupiditate** (*prostie*) INB 1857, 20; BCI, 129; *idiotismus* (**stupiditate**) AML, 98. (Cf. fr. *stupidité*, lat. *stupiditas*).

STUPOARE s. *în acest stat de* **stupoare** *şi de degrădăciune* DFL, 155. (Cf. fr. *stupeur*, lat. *stupor*).

STURION s. (Iht.) **sturion** SIN, 74; SV, 13; CIN, 156; BIN, 395; **sturioni** *sau moroni* (*sturiones*) StIN, 111. (<lat. *sturio*).

SUAV adj. BPB, 5, 12, 13, 49; SIT, 64; NV, 373; LS, 64; StDR, 266; BCP, 4, 6, 85; SCC I, 259; SCC II, 302; ICI, 172; RL, 211, 313, 423; CEF, 3; CMI, 21, 151, 166; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (<fr. *suave*).

SUAVITATE s. **suavitate** BDJE, 87; NV, 373; RMS, 104; CA 1854, XXXIX; PD, 596; **suavitate** (*frăgesime*) CEF, 222. (<fr. *suavité*).

SUBADMINISTRATOR s. **subadministrator** (*sau subcîrmuitor*) LG, 73, cf. şi 13; **sub-administrator** PIC, 101; **subt-administororii** (*sub-prefecţii*) AML, 4; **subadministrator** BEC, 167.

SUBAGENŢIE s. **subaghenţie** MTF, 9v.

SUBALTERN adj., s. **subalternuş** *sau supt alţii puşi* OIC, 2; **subaltern** BR 1821, 3; IRV, 68v, 155r; CLV, 144r; GC VI, 82v; CR 1829, 198; AR 1829, 112; ROI2 III, 123; AR 1837, 62, 285 bis; CD, 6, 21; AR 1844, 13; SRM, III; AsE, 17; pe la 1845 forma era frecventă; **sub-altern** BPA, 25; *giudeţe* **subrînduite** (*subalterna*) MF I, 156r, cf. şi 167r. (Cf. lat. *subalternus*, fr. *subalterne*, germ. *subaltern*).

SUBALTERNITATE s. **subalternaţie** VCL, 32v; **subalternitate** NV, 374; LIT, 33; PD, 596. (Cf. fr. *subalternité*).

SUBAMANET s. **supt-amanet** CPI, 75; **subamanet** CPI, anexă 10.

SUBAMANETA vb. **supt-amanetarisi** CPI, 75; **suptamanetarisi** CPI, 76.

SUBAMENDAMENT s. **sub-amandament** [la legi] RAM, 6.

SUBAPENIN adj. CEG, 70. (<fr. *subapennin*).

SUBARENDA vb. **subarăndui** CL II, 319.

SUBARENDAŞ s. **subarendator** şi **subarăndator** CL II, 321; **subposesor** CPI, 188, anexă 10.

SUBCENTURION s. BAR II, 149.

SUBCHIRIAŞ s. **supchirier** CPI, 187; **subchirier** şi **subchiritor** CPI, anexă 10.

SUBCHIRURG s. **supthirurg** AR 1829, 174; *felceri* (**supt-hirurgi**) AML, 4; *felceri* (**sub-hirurgi**) AML, 7.

SUBCLAVICULAR adj. (Anat.) **subtclavicular** KMA, 375; **subclavicular** PAD, 157. (Cf. fr. *sous-claviculaire*).

SUBCOLONEL s. **sub-colonel** (*pot-polcovnic*) AR 1830, 83; **sub-colonel** AR 1830, 106; AsL, 46; **supt colonel** AR 1830, 200. (După rus. подполковник).

SUBCOMANDANT s. **supt-comandir** RO, 21; **subt comandirt** FL, 68.

SUBCOMISAR s. **ipocomisar**, vezi **suptcomisar** [...], **subcomisar**, *vezi* **ipocomisar** PBV, 150, 446; **ipocomissarul** *din acea despărţire* APS, 25; **subcomisar** PIC, 2. (Cf. fr. *sous-commissaire*, ngr. ὑποφροντεστής).

SUBDIRECTOR s. **subdirector** AR 1829, 134; FMIL 1840, 377-378; **subt-directoriţă** LOA, 112, 114, 115; **subtdirector** BGO 1844, 54, 222. (Cf. fr. *sous-directeur*).

SUBDIVIZA vb. **subtîmpărţi** EGRM, 1r; FL, 12; VVP, 137; EP II, 37; DFL, 184; **subt-împărţi** PCC, 2; PCU, 18; BEC, XLII; **subt împărţi** PCB, 73; PDC, 95; **suptîmpărţi** CLV, 144v; CIRA, 44; CDR, 34; **supt-împărţi** BPA, 15; CA 1847, 6; **sudespărţi** HFP, 197; MF II, 22v; **subdivide** BCD, 239; **subdiviza** BIN, 386; PFM, 231; ASLI, 127; **subdivisa** PD, 596. (Cf. fr. *subdiviser* şi *sous-diviser*, lat. *subdividere*).

SUBDIVIZARE s. **supt-împărţire** BLM, 72; **supt împărţire** RBT I, 53; PDC, XV; **subtîmpărţire** DLG, 302; VVP, 137; DFL, 122; **subt-împărţire** CGR, 222; **subîmpărţire** AsG, 18; **suptdespărţire** HFP, 91; **subdespărţire** BAR II, 134.

SUBDIVIZIUNE s. **suptdespărţire** DLG, 27; **subtdespărţire** HPA, 15r; **subdespărţire** HPA, 14r; MF II, 55r; **subdivizie** PGL, 71; FBE, 85v; WPM, 38; PD, supl. XV; **subdivizie**, **subdiviziune** StDR, 266; **subdiviziune** DFL, 8; GRR, 84, 85; BEC, LVI; **subt-diviziune** BCD, 87; **supt-diviziune** BCD, 239; **subtdivisiune** PFM, 231. (Cf. fr. *subdivision*, lat. *subdivisio*).

SUBIPOTECĂ s. CPI, 227, anexă 10.

SUBIT adj., adv. **súbito** GC VI, 82v; **subit** AVP, 21; D 1859,

an. II, 14; CEG, 63; **subitan** DFL, 80, 126. (Cf. fr. *subit*, it. *subito*).

SUBÎNŢELEGE vb. **subtînţelege** EGRM, 27v; EGR, 166; **suptînţelege** GC I, 374v; **subt-înţelege** IGE, 356, 360; **subt înţelege** BCD, 46. (Cf. fr. *sous-entendre*).

SUBÎNŢELES adj., s. [cuvinte] **pe ascuns înţelegătoare** EBG, 110v; **subînţeles** GRN II, 17; **suptînţeles** CDR, 13; BG, 179; GR12, 51; PTP, 49; **subt-înţeles** IGE, 339; PTP, 16.

SUBJUGA vb. **subjuga** AIR I, 20; VVP, 137; EP I, 45; AMC, 5; FMIL 1844, 212; NV, 374; GRR, 121, 223; LIT, 100, 239; PBV, 446; INB 1857, 37; C, 15; D 1860, 97; PD, 597; **suptjuga, subjuga** GC II, 209v; GC VI, 67v; **suptjuga** FMIL 1847, 18; **subgiuga** SIC, 70; RL, 372; CA 1861, 100. (<fr. *subjuguer*).

SUBJUGARE s. **subjugare** FMIL 1844, 122; FMIL 1847, 3; **subgiugare** CA 1851, 28.

SUBJUGAŢIE s. NV, 374; PD, 597. (fr. *subjugation*).

SUBJUGĂTOR adj., s. CA 1852, 42; CA 1861, 123.

SUBLIM **1.** adj. („măreţ, minunat") **sublim** GC VI, 82v; MCR, 197; GC, 2; GTN 1836, 46; KMP, 89; CCF, 71; FL, 12; FMIL 1840, 136; AsL, 68; PIA, 190; MID I, 256; DFL, 3, 114, 127; MEN II, 41; FMIL 1847, 207; BP, VI, XI, XIII; AF, 8, 18; LMS, 34, 38; BIP, 83; CGR, V; BG, 193; CA 1848, 95; NV, 374; PCI, 81, 126, 160; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **sublim** (*subţire*) HMV II, 12; *înalt* (**sublim**) CGR, 66; **sublim** (*înalt*) CEF, 204: **2.** s. („desăvîrşire, perfecţiune") **sublim** DFL, 25; BDJE, 5; ASLI, 299; R 1857, nr. 2, 2; PIC, 23; CA 1858, 97. (Cf. fr. *sublime*, lat. *sublimis* şi *sublimus*, germ. *sublim*).

SUBLIMA vb. (Chim.; fig.) **sublima** PMV, 184; GC VI, 82v; StDR, 266; PBV, 446; **sublima** (*subţia, înălţa*) HMV I, 173. (Cf. fr. *sublimer*, lat. *sublimare*).

SUBLIMAŢIE s. (Chim.; fig.) GC VI, 82v; CIN, 392; StDR, 266; PBV, 446; PD, 597. (Cf. fr. *sublimation*, germ. *Sublimation*).

SUBLIMITATE s. („perfecţiune, desăvîrşire, măreţie") GC VI, 82v; MCR, 193; MN 1836, 51; FMIL 1840, 256; PIA, 25; FMIL 1844, 158; FMIL 1847, 184; AF, 201; SIT, 193; LMS, 43; CGR, 131; NV, 374; GRR, 195, 196; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *sublimité*, lat. *sublimitas*).

SUBLINGUAL adj. (Anat.) **suptlimbal** GC III, 311r; GC VI, 67v; **sublimbal** RMS, 245. (Cf. fr. *sublingual*).

SUBLINIA vb. **supt linui** AsA, 15r; **suptlinia**, **sublinia** GC III, 313v; GC VI, 67v, 82v; **sublinia** AsM, 21; SMB I, 180; PD, 597; **suplinia** TA, 15; **subtrage** CGR, 232. (Cf. fr. *souligner*).

SUBLOCOTENENT s. (Milit.) **subleitenant** AR 1829, 174; SCC II, 390; **sub-locoţiior** CR 1831, 20; **sublocoţiitor** FL, 60; **suptleitenant** GC III, 290v; GC VI, 67v; **supt-leitenant** SRM, 189, 208; **supt leitenant** (**praporcic**) SRM, 207; **praporcic** SRM, 187; **praporgic** SRM, 5; **sulietenant** MCL 1839, 850; **sub-locotenent** D 1859, 144. (Cf. fr. *souslieutenant*, germ. *Unterleutnant*, rus. прапорщик).

SUBLUNAR adj. **suptlunar** GC III, 344v; GC VI, 67v; **sublunar** NV, 374; StDR, 267; PBV, 446; PD, 597. (<fr. *sublunaire*).

SUBMAXLAR adj. (Anat.) **subt-maxilar** KMA, 282. (Cf. fr. *sous-maxillaire*).

SUBMINA vb. **submina** (*surupa*) CA 1858, 111. (Cf. fr. *sous-miner*).

SUBMINISTRA vb. („a furniza, a procura, a da") FMIL 1844, 203, 366; TR 1854, 1. (<lat. *subministrare*).

SUBMISIE s. (Jur., „supunere, subordonare" PFBM, 22r. (<lat. *submissio*).

SUBMITĂLUI vb. (Jur., „a supune, a subordona") **submităluesc** *cauza la judecată* PFBM, 22r; *să să cerce cu sîrguinţă şi C. Gubernium să să* **submităluiască** MIM, 49, cf. şi 43, 54. (<lat. *submittere*).

SUBMONTAN adj. *codruri* **sub munteşti** SFM I, 5. (<lat. *submontanus*).

SUBMULTIPLU s. (Mat.) **summultipl** PET, 38; **submultiplu** PD, 597. (<fr. *sous-multiple*).

SUBMUSCULAR adj. RMS, 200. (Cf. fr. *sous-musculaire*).

SUBOFIŢER s. **sub-ofiţir** FLG, 42; CA 1859, 72; **supt-ofiţer** CR 1829, 28, 52, 148; AR 1837, 71; SRM, 5, 10, 24; **supt-ofiţer** şi **unter-ofiţer** SRM, 7, 31; **suptofiţăr, suptofiţer** AR 1829, 9, 158; **supt ofiţer** AR 1830, 199; CR 1830, 411; **sub-ofiţer** AR 1830, 107; AR 1834, 145; AR 1837, 29, 285 bis, 402; SRM, 171; Z 1856, nr. 25, 4, nr. 31, 1; NRC, 289; GM 1857, 55; **sub-ofiţăr** AR 1837, 170; BFO 1843, 14; SRI, 305; **subofiţer** RL, 131; Z 1856, nr. 9, 3; CA 1858, 70; **sub-oficier** RF, 27. (Cf. germ. *Unteroffizier*, fr. *sous-officier*).

SUBORBITAR adj. (Anat.) **subt-orbiter** KMA, 106. (Cf. fr. *sous-orbitaire*).

SUBORDINA vb. („subordona”) **subordina** GC VI, 82v; MF I, 80v; NV, 374; BCD, 521; StDR, 267; GCB II, 239; PBV, 446; PD, 597. (Cf. lat. *subordinare*, it. *subordinare*, fr. *subordonner*).

SUBORDINARE s. **subordinare** VCL, 19r, 20v, 32r, 35r, 46r; DFL, 178; CGR, 150; PBV, 446.

SUBORDINAT adj., s. **subordinat** DOA, 44; RSL, 4; CR 1831, 31; SGR III, 22; MF I, 115r; CCF, 38; FL, 21; GRN II, 69; CD, 6, 15; VL, 2v, 9r, 23v; VCL, 26v; FMIL 1844, 149; PGR, 113; KFL, 24; FMIL 1847, 68, 71; CGR, 152, 154; NV, 374; BG, 206; BCD, 86, 224, 342; RBM, 14; MGP, 77; BIF, 4; CEF, 163; CA 1856, 10; R 1857, nr. 19, 3; PTP, 20; CA 1860, 92; PD, 597; **sub-ordinat** VCL, 1v, 19v, 20v, 21r; PGR, 113; **supt-ordinat, suptordinat** GG, 137, 139; **supt-ordinat** SHI II, 176; **subrînduit** MF III, 62r. (Cf. lat. *subordinatus*, fr. *subordonné*).

SUBORDINAŢIE s. („subordonare”) **subordinaţie** IRF, 2; CPM, 24; CR 1830, 307, 308; GC VI, 82v; AR 1834, 265; AR 1837, 68; FMIL 1840, 378; CD, 6; VL, 9r, 18r, 23v; FMIL 1844, 78; AOD, 343; VCL, 18r; NV, 374; CGR, 152; StDR, 267; CA 1852, 11; CPO, 18, 72; CFZ, 5, 150; CA 1855, 36; CA 1856, 14; PBV, 446; PD, 597; **subordinaţie** (**supunere**) AR 1832, 33; **subpunere** (*subordinatio*) BAR II, 109; **subordinaţie** (**subpunere**) BAR, 122; **subordinaţie** (**supunere** *sau atîrnare*) PGR, 126; **sub-ordinaţie** SRM, 170; **suptordinaţie** GG, 136; **subordinăciune** DFL, 13; **subordinatione** KFL, 141; **subordonaţie** IRV, 67r; MFV II, 25v; CLV, 144r. (Cf. lat. *subordinatio*, germ. *Subordination*, fr. *subordination*).

SUBPREFECT s. **suptprefect** GC VI, 67v; **sub-prefect, sub prefect** BAR II, 72; **sub-prefect** AR 1837, 265; RF, 39; AML, 4; **subprefect** PD, 598. (Cf. fr. *sous-préfet*, lat. *subpraefectus*).

SUBPREFECTURĂ s. **sub-prefectură** RF, 40; **subprefectură** PD, 597. (<fr. *sous-préfecture*).

SUBRETĂ s. GTN 1836, 50; VVP, 137; BDJE, 70; SIT, 32; StDR, 267; PD, 598. (<fr. *soubrette*).

SUBSCAPULAR adj. *muşchiul* **subscapular** PAD, 62. (<fr. *sous-scapulaire*).

SUBSCRIE vb. **1.** („a iscăli, a subsemna; a însemna”) *s-au iscă-*

lit (**suscris**) IIS, 8; **suptscrie** DOA, 44; MCL 1838, 91; **suptscri, subscri** GC VI, 67v; **suptscri** MCL 1839, 289; **a subscriá** BR 1829 I, 19; **subscrie** BD II, 420; BR 1829 I, 11, 19, 31; GG, 241; FMIL 1840, 27; CD, 10; FMIL 1844, 41, 281; MID I, 136; TR 1854, 2, 45; GM 1854, 78; RL, 12, 328; DIB, 226; R 1857, nr. 8, 1; VO 1857, 12; BEC, 13, 53, 75, 186; PD, 598; **subscri** RB, 218; PBV, 447; **sub-scrie** CA 1854, 111; **supt-scrie** AML, 19; **suscrie** BC, 48, 96; D 1858, 5; BBR, 6, 32. **2.** („a se angaja, prin semnătură, la o contribuţie bănească pentru o operă de interes public sau privat") **subtscrie** CR 1830, 56; **subscrie** DIR, 13; MN 1836, 39; FMIL 1840, 303; **suscrie** MID I, 144; BCD, 311. (Cf. lat. *subscriebere*, fr. *souscrire*).

SUBSCRIPTOR s. („abonat, prenumerant") **prenumerant** *sau* **subscriptór** SPBA, 97; **subscriptor** PD, 598; **sub-scriptor** C, 16; **subscriitor** AR 1837, 153, 275; BGO 1844, 351; **subtscriitor** BGO 1844, 2; **subscribent** FMIL 1840, 303. (Cf. fr. *souscripteur*, lat. *subscriptor*, germ. *Subskribent*).

SUBSCRIPŢIE s. **1.** („iscălire, subsemnare; însemnare") **subscripţie, suptscripţie** DOA, 9, 49; **subscripţie** BD II, 420; **suscripţie** GC VI, 73r; **subscripţie, suscripţie, subscriere** StDR, 267; **subscripţie** PD, 598; **suscribţiune** BCD, 312. **2.** („angajare sub semnătură pentru o contribuţie bănească la o operă de interes public sau privat") **suscripţie** AR 1829, 123, 130; MID I, 144; **subscripţie** GC VI, 138r; LOA, 113; BFO 1833, 142; MN 1836, 6, 87; AR 1837, 78; FMIL 1840, 303; CD, 42; Prop, 224; FMIL 1844, 352; BDJE, 126; TR 1854, 250; C, 2, 190; R 1857, nr. 10, 4; **supscripţie** MN 1836, 87; PSE, 249; **sub-scripţie** C, 18; CA 1860, 121; **subscripţiune** D 1859, an.II, 6; BEC, 121. (Cf. lat. *subscriptio*, germ. *Subskription*, fr. *souscription*).

SUBSECRETAR s. **supsecretar** GC VI, 21v; **subsecretar** PIC, 47. (Cf. fr. *sous-secrétaire*).

SUBSEMNA vb. **supt-iscăli** IPC, 5; **subtiscăli** CBD, 12; PBV, 447; **suptiscăli** GC I, 195r; GC VI, 67v; **subsemna** BD II, 420; **suptînsemna** GC VI, 26v; SGR I, 79; FMIL 1847, 9; **subtînsemna** LS, 143; DIB, 167, 227; PBV, 447; **subînsemna** RL, 170; **susemna** SMB I, 309; **subtsemna** PBV, 447; **sub semna** PIC, 125. (Cf. fr. *soussigner*, lat. *subsignare*).

SUBSEMNAT adj., s. **subsemnat** BD II, 420; BCD, 590, 594;

sub-semnat NRC, VII; **suptsemnat** BCD, 598; **subtînsemnat** CR 1830, 71; **subt-însemnat** BCD, 599; PCI, 5; VO 1857, 12; INB 1859, 102; BEC, 4; **supt-însemnat, suptînsemnat** MCL 1839, 517, 518; **subînsemnat** BEC, 73; **supt-iscălit** D 1859, 330. (Cf. lat. *subsignatus*, fr. *soussigné*).

SUBSIDIAR adj. BCD, 76; BEC, 62, 166; PD, 598. (<fr. *subsidiaire*).

SUBSIDIU s. **subsidii** AR 1829, 52, 120; AR 1834, 36; **subsidii** (*agiutor bănesc*) CA 1856, 94; *să adune tributele şi* **subsidele** LIT, 165; **subsid** PD, 598. (Cf. lat. *subsidium*, germ. *Subsidium*, fr. *subside*).

SUBSOLAN s. („vînt de est”) **subsoran** GSP I, pf. (Cf. lat. *subsolanus*).

SUBSTANTIFICA vb. („a face substantiv”) DFL, 47; NV, 375.

SUBSTANŢIAL adj. GC VI, 82v; DFL, 43; CGR, 27, 82, 183; NV, 375; CFZ, 52, 78; LIT, 363; Agr I, 157; PD, 598. (Cf. fr. *substantiel*, lat. *substantialis*).

SUBSTANŢIALITATE s. CCF, 25. (Cf. fr. *substantialité*, germ. *Substantialität*).

SUBSTANŢIOS adj. („substanţial”) **substanţios** HMV I, 212; BRA, 303; BCA, 418; LIT, 40; **supstanţios** PSE, 323.

SUBSTERNE vb. („ supune atenţiei, a propune”) **subşterne** FMIL 1844, 148; **substerne** StDR, 267. (<lat. *substernere*).

SUBSTITUT s. **subştítut** RJ, 387, 391; **substitut** IO, 69; BGO 1840, 60, 225; ROB2, 625; CCP, 139; DCB I, 199; DCB IV, 63; PD, 599; **supstitut, substitut** GC VI, 67v, 82v; **substitut, substătut** StDR, 267; **suptaşezat** SCS, 9; **subrînduit** CPI, 97. (Cf. lat. *substitutus*, germ. *Substitut*, fr. *substitut*).

SUBSTITUŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p.284. Cf. şi **substítuţie** CL II, 121, 387; **supstituţie** GC VI, 67v; **substituţie** RO, 53; SAS, 16; RL, 347; PD, 599; **substituţie**, **substătuire** StDR, 268. (Cf. şi germ. *Substitution*).

SUBSTRAT s. BD II, 420. (<lat. *substratum*).

SUBSUMA vb. **subsumi** BCD, 329; **subtsumi** BCD, 372; **subtsumi** BCD, 372. (<fr. *subsumer*).

SUBTERAN Vezi *Form. term. şt.*, p.284. Cf. şi **1.** adj. **subpămîntesc** AR 1837, 65; **sub-pămîntesc** AR 1837, 392; KPA, 52; **sub-pămîntean** AR 1837, 264; SSC, 150; CA 1862, 78; **sub pă-**

mîntean GRR, 158; **subpămîntean** PIA, VIII; **supt-pămîntean** JA, 25; **supămîntean** FMIL 1844, 94; SCC I, 102; MIN, 133; **subpămînt** KCL, 102, 109; **supt-pămînt** KCL, 108; **subteran, supteran** GC VI, 82v; **subteran** FMIL 1847, 238; INB 1857, 4, 7, 12, 15, 23, 26; INB 1859, 17, 98; PD, 599; **suteran** RB, nr. 19, 4; NV, 17, 389; DIB, 429; BC, 64, 81; BCI, 68; PIC, 132; INB 1859, 18; **suteran, suppămîntesc** DILB I, 214; **suteran, subpămîntean** AVP, 22. **2.** s. **supterană** SGR II, 78; **suppămîntă** DIB, 190, 227; **suterană** LIT, 47, 87; PIC, 133; **suterenă** CA 1859, 12, 14.

SUBTERFUGIU s. NV, 375; PD, 599. (<fr. *subterfuge*).

SUBTIL adj. **suptil** TAI, 12; CRac, 10, 11, 21; VA, 166, 168; **suptil,** *cilibiu* CRac, 53; **subţire** HFP, 3; **subtil** VA, 50; FL, 12; FMIL 1844, 301; HMV I, 11, 30; NV, 375; StDR 268; BMN II, 113; CFZ, 111; JA, 100, 134; PD, 599; *stările cele* **subtile** (*gingaşe*) *şi îmbuibate* CTT, 161; **subtil** (*ager*) GRR, 155. (Cf. lat. *subtilis*, fr. *subtil*).

SUBTILITATE s. **supţirătate** HFP, intr.21; **subtilitate** ICC, 44; MF I, 44r, 46r; HMV I, 173; NV, 375; CFZ, 111, 166; PAD, 1; **supţietate** DFL, 14; **subtilitate, subţiretate** GCB II, 239; PD, 599. (Cf. lat. *subtilitas*, fr. *subtilité*).

SUBTROPICAL adj. *locurile* **supttropice** FGE, 27. (Cf. germ. s*ubtropisch*).

SUBUNITAR adj. (Mat.) **suptunitar, subtunitar** SAP, 215.

SUBURBIE s. **supt-burg** (*mahala*) AR 1830, 552; **suptburguri** (*mahalale*) AR 1837, 254; **suburg** (*mahala*) AR 1834, 124; AR 1837, 258; FGGN, 73; **suburguri** AsE, 15; **sub-burg** AR 1837, 397; AR 1839, 187; **subburg** (*mahala*) IL 1840, 99, cf. şi 5; **suburbe** pl. RIP I, 312; **suburbie** FMIL 1847, 73; **suburbiu** (*mahala*) SIM, 64; **suburbiu** DIB, 31, 187, 379; LG, 30; PD, 599; **suburb** DILB I, 213; **suburbii** LG, 104. (Cf. lat. *suburbium*, it. *sobborgó*).

SUBVENŢIE s. **subvenţie** GC VI, 82v; BGO 1840, 334; SMR I, 98; ROB2, 594; NV, 375; GM 1854, 306; RL, 66; AsAL, 5; PD, 599; **subvenţiune** D 1860, 395. (<fr. *subvention*).

SUBVENŢIONA vb. SSC, 99; PIC, 33. (<fr. *subventionner*).

SUBVENŢIONARE s. RL, 358.

SUBVERSIV adj. LIT, 230; CA 1861, 122. (<fr. *subversif*).

SUBZISTA vb. **suptsa** HFP, 150; **subsista** MF III, 97v; DFL,

40; NV, 374; CA 1855, 154; CEF, 1; GCB II, 239; PBV, 446; DCB VI, 83; CA 1861, 18, 89; **subsistez, subsist, substau** StDR, 267; **subzista** FBE, 66r, 76v; BCD, 73; SCC II, 388; CA 1861, 55. (Cf. fr. *subsister*, lat. *subsistere*).

SUBZISTENŢĂ s. **subsistanţă** GC VI, 82v; NV, 374; **subsistinţă** FMIL 1840, 357; HMV I, 175; WAM, 42; **subsistenţie** FMIL 1840, 349; StDR, 267; **subsistenţă** PCI, 41; BMN I, 3; SCC II, 34; JA, 94; AVP, 21; PBV, 447; PD, 598; **subzistenţă** BCD, 191, 253, 259; JA, 85. (Cf. fr. *subsistance*, lat. *subsistentia*).

SUC s. (Anat., Bot.) Vezi *Form. term. şt.*, p.284. Cf. şi **sucul**, *adică hilul* BEM, 85; **suc** IO, XIII; FMIL 1840, 147; FMIL 1844, 331; DILB I, 213; AML, 104, 143; PAV, 17; PD, 601; **succuri** (*zămi*) MFV I, 43r, 59r; **sucul** *pancreatic* (*succus pancreaticus*) VA, 67; **mustul** *cel albicios* TAO, 80.

SUCCEDA vb. **1.** („a reuşi, a avea succes") *i-au* **sucţedăluit** (*i-au umblat bine*) CNB, 87; **succede** PD, 600. **2.** („a urma, a lua locul, a veni după, a moşteni") **succede, succeda** GC VI, 61r; **succeda** RCM, 110; CA 1852, 69; Z 1856, nr. 2, 2; PIC, 99; INB 1859, 27; D 1860, 97; **sucede** DFL, 5, 8, 139; MEN II, 174; CFZ, 27; **suceda** SIT, 51, 54; **sucede, succede** NV, 375; **succede** RL, 233, 234; PD, 600. (Cf. lat. *succedere*, fr. *succéder*, it. *succedere*).

SUCCEDARE s. („urmare, înlocuire") **succedere** RL, 278.

SUCCES s. **succes** CV, 37; GC VI, 61r; FMIL 1844, 397; FMIL 1847, 180; BCD, 173; StDR, 269; CA 1862, 65; GRR, 242; SSC, 99; SCC II, 16, 42; TR 1854, 2; CA 1854, 53, 93, 99; SD 1855, 2; RL, 396; pe la 1855 forma era frecventă; **sucţes** (*urmare*) GT 1838, 20; **succes** DFL, 185, 191; BDJE, 68; AF, 68; SIT, 24, 29, 30, 39, 40; LS, 15; CFZ, 14; DILB I, 213; GCB II, 240; WCP, 52; **succes, succes** NV, 375. (Cf. lat. *successus*, fr. *succès*, it. *successo*).

SUCCESIBIL adj. **succesibl** GC VI, 61r; **succesibil** PD, 600. (<fr. *successible*).

SUCCESIBILITATE s. GC VI, 61r; PD, 600. (<fr. *successibilité*).

SUCCESIUNE s. **succesionă** CV, 35; **sucţesía, urmarea** TD II, 168; **succesie** CG VI, 61r; SHI I, 11, 17; SHI II, 51, 199; FMIL 1840, 126, 183; JVA, 13; SMR I, 13; BRA, 121; RL, 408; CA 1862, 52; PD, 600; **urmare** *seau* **succesie** CCF, 77; **urmare** RIP I, 154; **sucţesie** EOI, VII; **succesiune** DFL, 8; **succesie, succesiune,**

sucesie, sucesiune NV, 375; **succesie, succesiune** StDR, 269; **sucesiune** GCB II, 239; **succesiune** AVP, 21, D 1858, 14; BEC, 275. (Cf. fr. *succession*, lat. *successio*, it. *successione*).

SUCCESIV adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.284. Cf. şi **succesiv** PCB, 21; GC VI, 61r, MN 1836, 35; FMIL 1844, 198; SAP, 3; KOS, XXXII; SCC I, 30; CFZ, 12, 24, 25, 87; DIB, 5; Z 1856, nr. 4, 3, nr. 40, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **sucesiv** MID I, 70; DFL, 29, 61, 154; BCD, 250; CFZ, 24, 25; PFHM I, XX; SSC, 1; DILB I, 213; GCB II, 239; WCP, 3; **sucesiv, succesiv** NV, 375. (Cf. fr. *successif*, lat. *successivus*, it. *successivo*).

SUCCESOR s. Vezi *Împrumut. I*, p.109. Cf. şi **următor** MIU, 383; MIR, 2; BDC, 101; **diádoh** AOS, 52; **sucţesor** RSL, 2; **succesor** GC VI, 61r; SHI I, 12; SHI II, 214; MID I, 120, 140, 199; StDR, 269; CA 1852, XVII, 62; GRR, 242; CA 1853, XIX; CA 1854, XIX; SD 1855, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **sucesor** MID I, 16; LS, 23, 115; DILB I, 213, **sucesor, succesor** NV, 375. (Cf. lat. *successor*, fr. *successeur*, it. *successore*, gr. διάδοχος).

SUCCIN s. **súccin** SIN, 37, 38; SV, 13; **succin** (*chihlimbar*) RIP I, 146; **succin,** *chihlimbar* PD, 600. (Cf. lat. *succinum*, fr. *succin*).

SUCOMBA vb. BCI, 144. (<fr. *succomber*).

SUCULENT adj. FBE, 67r; StDR, 269; BBS, 28; PD, 600. (<fr. *succulent*).

SUCURSAL, -Ă **1.** adj. VO 1857, 14; PD, 600. **2.** s. FMIL 1847, 82; ROB2, 657; DILB I, 213; BEC, XXXIII. (Cf. fr. *succursale*, germ. *Sukkursale*).

SUDA vb. (Tehn.) D 1859, an.II, 12. (<fr. *souder*).

SUDIT s. („supus; locuitor dintr-o ţară, aflat sub protecţia unei puteri străine") **sudeţi** VIO I, 49v; **sudet** AOD, 25, 74; **subdaţi**, *adecă suptpuşi* DSM, f.t., 15; **supdaţi** (*suptpuşi*) DSM, 22; **subdaţi** DOA, 31, **subdiţi** GMSP, 11; *supuşi* (**sudiţi**) DSM 2, 18, 32; **sudiţi** (*supuşi*) FTM, 24; MIM, 43; **sudit** ORC, pf.; DOA, 3; FTM, 53; CR 1829, 142, 308; CR 1830, 186, 360; AR 1830, 184; BDC, 84; FTP I, 136; GC VI, 82v; ROB, 38, 103; BAR II, 32, 80; BFO 1833, 122; RPV, 8; ROI2 III, 19; BGO 1840, 338; cuvîntul era frecvent pînă la 1860; **súdit** VIO I, 71r; AR 1829, 58. (Cf. lat. *subditus*, it. *suddito*).

SUDORIFER adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.285. Cf. şi **sudorifer**

şî **sudorifíc** GC I, 319v; **sudorifer** GC VI, 82v; PD, 599.

SUDORIPAR adj. *chistele* **sudoripare** PPC, 86r. (fr. *sudoripare*).

SUEDEZ adj., s. **şfezii** OC I, 43v; **sfezii** OC I, 46r; CIRA, 56; **sfed** OC I, 75r; **şfed** HOG, 71; **şfeţii** VIO II, 22v; **svedicesc** CB 1814, 145; RA, 72; **sveţiu, -oaică, sveţesc, -ească** VVP, 126; **svedic** FMIL 1847, 126; **svedez** JA, 44. (Cf. fr. *suédois*, *Suédois*, ngr. σουηδικός şi σβετσικός, it. *svedese*).

SUFICIENT adj. („satisfăcător") **destulă** *pricină pentru…* CDG, 120v, cf. şi 122v; *un* **îndestulat** *numer de…* GAA, 39r; **îndestul** TPE, 5v, 27r, 32r; MF I, 16r; MF III, 46r; **îndestulător** VM, 143; **sufiţient** (**îndistulători**) VL, 4r, 4v; *o energie* **suficiinte** DFL, 19, cf. şi 67; **suficentă, îndestulătoare** AVP, 22; **suficient** PFM, 477. (Cf. lat. *sufficiens*, it. *sufficiente, sufficente*).

SUFICIENŢĂ s. **îndeagiunsul** *criteriilor adevărului* MF II, 45v; *avea o espresiune de* **suficiinţă** [...], *de răutate* SMB II, 352. (Cf. lat. *sufficientia*, it. *sufficienza*).

SUFLEOR s. (Teatru) **sufflor** BDJE, 5; **sufler** RB, 252; GM 1854, 146. (<fr. *souffleur*).

SUFLERIE s. (Fiz., Tehn.) PFM, 393. (<fr. *soufflerie*).

SUFLEU s. (Culin.) DRB, 277, 278, 302. (<fr. *soufflé*).

SUFOCAT vb., adv. *dacă ar fi rămas* **sufocat** *de această...*, BDJE, 67. (Cf. fr. *suffoquer*).

SUFOCATIV adj. *respiraţia e* **sufocativă**, *adecă sugrumătoare* FDB, 63. (Cf. lat. *suffocativus*).

SUFOCAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p.285. Cf. şi **sufocaţie** (*înecăciune*) AML, 147, 153; **sufocaţie** PD, 600.

SUFRAGIU s. („drept de vot, vot; aprobare, asentiment") **sufragiu** GC VI, 80v; StDR, 271; LIT, 52; D 1860, 178; PD, 600; **sufrage** pl. RL, 394; LIT, 9, 25, 185. (Cf. fr. *suffrage*, lat. *suffragium*).

SUGERA vb. **sugeri** DFL, 77; **sugera** BDJE, 24. (Cf. fr. *suggérer*).

SUITĂ s. („alai, escortă") **svită** IRF, 100; SPBA, 55; AR 1829, 17, 58, 75, 177; AR 1830, 16, 126; AR 1833, 20; AR 1834, 37; KUB, 15; AR 1837, 1, 184; SCMI, XVI, 90; AsLM, 10; forma era folosită în Moldova pînă la 1860; **sfită** AR 1844, 19; **suită** CR 1829, 7, 57, 93; CR 1830, 376; GC VI, 58v; VFE, 12, 77; FTP IV,

193; CPI, 1833; VAA, 40; RB, 283, 315; MCL 1839, 211, 346, 582; KCL, 51; VVP, 137; FMIL 1840, 339; API, 18; MID I, 190; HBN, 59, 81; SIM, 42; NV, 376; StDR, 269; pe la 1850 forma era frecventă, îndeosebi în Ţara Românească şi Transilvania. (Cf. fr. *suite*, germ. *Suite*).

SUMAR adj., s. *suma cea peste tot* (**sumarium**) IEP, 4; **sumarium** AIC, 71, 73; OAI, 3; *dovada* **sumarie** RJ, 177; **sumarele** *comitaturilor* IIS, 19; **sumaricescul** *proţes* IIS, 16; **sumariul** *exerciţului* RBM, IX; **sumariu** NV, 367; NRC, 265, 283; CEG, 1; **somariu, sumariu** PD, 582; **somar** RF, 37; **văzuta** *cărţii* MIR, 341; FDB, 131. (Cf. lat. *summarius*, fr. *sommaire*, germ. *summarisch*).

SUMBRU adj. **sombru**, *aspru, meditativ* RL, 377; *acea fisionomie* **sumbră** R 1857, nr. 2, 3. (<fr. *sombre*).

SUPĂ s. (Culin.) **supă** OC I, 13r, 78v; DAB, 182r, 207v; TID, 17;BR 1821, 13; LB, 687; GIC, 121; GC VI, 65v; HMN, 11; RB, nr. 7, 2; SMA, 100; VVP, 138; FMK, 84; FMIL 1844, 400; DRB, 1, 3, 5, 10; pe la 1845 forma era frecventă; **supă** (*ciorbă*) FMIL 1840, 112; **zupă** (*ciorbă*) CDA, 64; **zupă** SIM, 12. (Cf. fr. *soupe*, germ. *Suppe*).

SUPERB adj. **superba** (*adică mîndra, mărita ori înalta*) HOG, 113; **superb** GC VI, 67r; DFL, 211; MEN II, 132; BP, 197; NV, 376; PCI, 4, 43; StDR, 269; BMN I, 62; SMB I, 118; SMB II, 367; RL, 346; CMI, 177, 199; pe la 1855 cuvîntul era frecvent; **superbe** (*trufaşe*) CTT, 16. (Cf. fr. *superbe*, lat. *superbus*).

SUPERBIE s. **supérbia** (*trufia*) CB 1826, 67; **superbie** DFL, 33, 112; CFZ, 140; AVP, 22; PD, 601. (Cf. lat. *superbia*, it. *superbia*).

SUPERFICIAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.285. Cf. şi **superficial** GC VI, 67r; FMIL 1840, 198; HP, XIV; AsE, 9; CER, 96v, 117v; FMIL 1847, 105; BG, IV; RMS, 290; pe la 1850 forma era frecventă; **superficial** (*pedeasupra*) HMV II, 143; **superficial** (*d'asupra*) INB 1859, 34; **superfiţial** (*pă d'asupra*) GPE, 9; **superfiţial** CD, 67; KMA, 192; DFL, 179; SCC I, 125; RL, 104.

SUPERFIN adj. **suprafin** BFO 1843, 180; BDJE, 81; **supra-fin** BFO 1843, 189; **sur-fin** BFO 1843, 189; **superfin** PD, 601. (Cf. fr. *superfin*).

SUPERFLUU adj. DFL, 45, 160, 199. (Cf. fr. *superflu*, lat. *su-*

perfluus).

SUPERINTENDENT s. **superintendens** OTB, 2; **superintendent** MIB, 79; GT 1838, 1; PDT, 7, 10, 21; LG, 89; **super-intendent** TID, 6; **superintendentă** *sau privighitoare* AR 1830, 204; **superintendant** AsL, 71; **supra intendanţii** *luterani* PCI, 6. (Cf. lat. *superintendens*, germ. *Superintendent*, fr. *surintendant*).

SUPERIOR adj., s. IO, 70; GC VI, 67r; LOA, 72, 84, 85, 120; KMA, 16; MEN I, 152; PBM, 84; DFL, 3, 21, 47; FMIL 1847, 38; SIT, 2, 36, 97; BIP, 35, 51, 66; NV, 376; StDR, 270; CPO, 46, 51; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *superior*, fr. *supérieur*).

SUPERIORITATE s. **superioritate** MIB, 31; FDB, 49, 117; VPP, 155; CLV, 144v; GC VI, 67r; MN 1836, 51; EP I, 55; CGF, 128; IVA, 3; HP, XI; CA 1844, 41; FMIL 1844, 354; MEN I, 37, 58, 230; DFL, 47, 146; SIT, 109, 124, 224, 248, 314, 351; AF, 208; BIP, 245; NV, 376; BCD, 6; BRA, 47; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **superioritate** (**covîrşire**) SMR II, 11; **covîrşire** CGF, 25. (Cf. lat. *superioritas*, germ. *superiorität*, fr. *superiorité*).

SUPERSTIŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p.52-53 şi 110. Cf. şi **disidemonie** NIU, 170r, 187v; NZ, 37r; CIRA, 112; **disidemoníe** AOS, 78; PIU I, 114; GC VII, 293v; **disidemónie** FC, 2r, 3r; SPBA, 50; NZ, 37v; **disidimónie** NIU, 224v, 227r, 227v; **disidimonie** CIRA, 219; **desidemoníe** SPBA, 44, 70; VMG, 188; **desidemonie** NID III, 23v, 293v; AOS, 75; PIA, 27; **desidimonie** IL 1840, 74; **disidimoníe (superstiţie)** GCA II, 61v; **disidemonie** (**superstiţie**) MRC, 217; **superstiţie (desidimonie)** CIRA, 230; **superstiţie** MIB, 72; IRV, 13v, 210v; BGV, 97r; MCB, 59; MFV I, 10v; CLV, 144r; PCP, 32; POC, 37v; DCN, 97; BRD, 101; AR 1829, 204; HFP, 12; MRC, 218; GC VI, 67r; GPE, 35; SPV, 148; pe la 1830 forma era frecventă; **superstiţie** (**credinţă deşartă**) SIU, 32r, cf. şi MCB, 171; LPT, 92; **superstiţie** (*credinţă necuviOasă*) HFP, pf.12, 233; **credinţă deşeartă** (*superstitio*) FMIL 1847, 79; **suprăstăciune**, *ceva să zică crezătorie deşartă* BDT, 114v; **supărstiţie** SIM, 66; **superştiţie** SIF, 1; OP, 19r; CRac, 8; TSVM, 51; TVM, al.11, 14; FTP IV, 152; GLC, 45; **superştiţie** *sau* **credinţă deşartă** TD II, 347; **superştiţie, superştiţiune** StDR, 270; **superstiţiune** KFL, 90; FMIL 1847, 138; BMN II, 141; LIT, 34, 99, 355; VMP, 180; **superstiţie, superstiţiune** NV, 376. (Cf. ngr. δεισιδαιμονία, lat. *superstitio*, fr. *superstition*, germ. *Super-*

stition).

SUPERSTIŢIOS adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p.52-53 şi 110. Cf. şi **disidémon** (*făţarnic*) FC, 23r; **disidemon** GC VI, 293v; **desidemon** SPBA, 27; **desidimónic** AR 1829, 15; **superştiţioz** SIF, 6, 8; **superştiţios** TSVM, 66; FTP III, 55; GLC, 102; **superstiţios** FC, 2r; CP I, 117; SIU, 50r; IRV, 132v; TSVM, 88; HFP, 22, 344; AR 1829, 196; CMR, 50; MRC, 218; GC VI, 67r; FTP I, 27; SVC, 4; pe la 1830 forma era frecventă. (Cf. gr. δεισιδαίμων, lat. *superstitiosus*, fr. *superstitieux*, germ. *superstitiös*).

SUPEU s. *un bal strălucit şi* **supe** (*cină*) AR 1838, 198; **supe** RB, 368; MCL 1838, 88; MCL 1839, 356; *bal cu masce şi* **supele** CA 1854, 132; **supea**, *cină* StDR, 269; **supeu** INB 1859, 162. (Cf. fr. *soupé* şi *souper*).

SUPIERĂ s. DRB, 2. (<fr. *soupière*).

SUPLEANT s., adj. (Jur.; „locţiitor") **supleant** GC VI, 67v; CPL, 68; LOA, 62, 94; BGO 1840, 69, 130, 313; CCB, 218; BGO 1844, 66; PBM, XXXI; CA 1847, 55; ROB2, 552, 554, 597, 598; NV, 377; PDC, 94; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **supleant, suplent**, *ajutătoriu* StDR, 270; **suplent** BAR II, 37; BFO 1833, 216; RSM, 21r; AR 1837, 317; GPG, 52; RAM, 2; PBV, 450. (Cf. fr. *suppléant*, germ. *supplent*).

SUPLICA vb. („a ruga cu plecăciune") **suplica** IO, 59; BD II, 429; GC VI, 67v; NV, 377; LS, 84; PD, 603; **supleca** BDL IV, 991r. (Cf. lat. *supplicare*, it. *supplicare*, fr. *supplier*).

SUPLICANT s., adj. („rugător") **suplice** IO, 59; AVP, 22; **suplicanş** PFBA, 690r; **suplicans** BD II, 429; **suplicant** GC VI, 67v; RPV, 5; StDR, 270. (Cf. lat. *supplex, -icis* şi *supplicans*, germ. *supplikant*).

SUPLICAŢIE s. („rugă plecată") **suplicaţie** IO, 59; BD II, 429; BAR I, 191; **suplicaţie**, **suplicaţiune** NV, 377. (Cf. lat. *supplicatio*, fr. *supplication*).

SUPLICĂ s. **suplică** IO, 59; MIR, 12; MIB, 16, 323; BD II, 429; AR 1829, 155; CA 1847, 55; FMIL 1847, 85; StDR, 270; Z 1856, nr. 6, 1; NPT, 322; AVP, 22; PD, 603; **suplícă** GC VI, 67v; **suplică** (*jalobă*) SMR I, 120; **suplică** (*jalbă*) NV, 377. (Cf. lat. *supplex*, *-icis*, germ. *Supplik*, it. *supplica*, fr. *supplique*).

SUPLICIU s. **supliţiu** DFL, 167; **supliciu** SIT, 225; NV, 377; SMB II, 412; DILB I, 213; LIT, 77, 86, 253, 380; AVP, 22; DCB

IV, 138; PD, 602; **suplicii** (*casne*) CEF, 15; **supliciu** (*schingiuire*) CA 1861, 49, 90. (Cf. fr. *supplice*, lat. *supplicium*).

SUPLIMENT s. Vezi *Form. term. şt.*, p.285. Cf. şi **suplement** MIU, 83; MIR, 126, 160; CR 1829, 18; AR 1829, 5, 190, 217; AR 1830, 179; GC VI, 67v; CR 1831, 41; LOA, 83; BFO 1833, 1, 195; BAR II, 82; AR 1837, 366; RB, nr. 12, 4; FL, 96; GRN II, 15; FMIL 1840, 61, 206; CG, 9r; forma continuă să fie frecventă pînă spre 1860; **supliment** CR 1829, 80, 98, 214, 274; CR 1830, 128, 159, 367; BGO 1840, 188; FAM, 105; C, 114; D 1859, 245; D 1859, an. II, 7; BEC, 34; RF, 17; AML, 175. (Cf. şi lat. *supplementum*).

SUPLIMENTA vb. **suplementa** CA 1855, 90.

SUPLIMENTAR adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.285. Cf. şi **suplementar** GC VI, 67v; CCB, 82; AsE, 24, SRI, 134; BCD, 580; Z 1856, nr. 13, 4; C, 19; BEC, 343; RF, 6, 17; PD, 602.

SUPLEMENTARE s. **suplemîntare** CA 1847, 7.

SUPLINI vb. **subplini** BR 1829 II, 39; BCD, 136, 177, 223; **sub-plini** BCD, 137; **suplini** BAR I, 45, FMIL 1844, 147; DFL, 144, NV, 377; SSC, 3, 54; T 1856, nr. 4, 3; BEC, XLI, 8, 49, 72; PD, supl.XV; **supleni** CCG, 7. (Cf. germ. *supplieren*).

SUPLINITOR adj., s. **îndeplinitor** BGO 1840, 71, 89, 313; **suplinitor** FMIL 1844, 219; FMIL 1847, 209; **suplinitor**, *vezi supleant* NV, 377; **împlinitor** CA 1851, XIII.

SUPORTA vb. **supurta** CV, 35; CA 1851, 42; SCC I, 55, 134, 257; SCC II, 167, 187, 295; CA 1858, 3; **sup-purta** PMC I, 213; **suporta** BDJE, 129; BCI, 136; CA 1861, 90; PD, 603, **suprapurta** PFHM I, 161; PFM, 60. (<fr. *supporter*).

SUPORTABIL adj. **suportabil** GC VI, 67r; PD, 603; *preţul* [gazetelor] *este* **de suferit** FMIL 1840, 205. (Cf. fr. *supportable*).

SUPOZIŢIE s. **supoziţie** IO, 62; GC V, 145v; GC VI, 67r; PGL, 6; AsG, 26, 311, RB, nr. 14, 4; CCB, 30; PEA, 15; FMIL 1844, 73; SAP, 43, CFZ, 87; Z 1856, nr. 18, 1; *ipotes* (**supoziţie**) HFP, 131, **supoziţie** (*presupunere*) AsM, 174; **supusăciune** DFL, 4; **supoziţie**, **supusăciune** StDR, 270; **suposiţie** BDJE, 35, PET, 21; LS, 26; PEG, 79; PFHM I, 89; BEC, 189; PD, 603; **suposiţie** (*presupunere*) NV, 377; **suposiţiune** T 1856, nr. 2, 1; LIT, 244, C, 5; DCB I, 20; **supoziţiune** INB 1859, 97. (Cf. lat. *suppositio*, fr. *supposition*).

SUPRANATURAL adj. **peste fire** NIU, 280r, 297r; **preste fire**

SIU, 46v; **super-natural** BP, V; **supranatural** GLC, XV; SCC I, 261, SCC II, 96, 240, 271; SMB II, 369; DILB I, 213, INB 1859, 142; PD, 603; *obiecte raţionale* (**supra-naturale**) VM, 11; **supra-natural** D 1859, 144; **supernatural** INB 1859, 107. (Cf. fr. *surnaturel*).

SUPRANUME s. DFL, 186; LIT, 27. (Cf. fr. *surnom*).

SUPRANUMERAR adj. **surnumerar** GC VI, 70r; **supernumerariu** FMIL 1840, 353; **supranumerar** PD, supl.XV. (Cf. fr. *surnumèraire*).

SUPRANUMI vb. DFL, 188; PD, 603. (Cf. fr. *surnommer*).

SUPRANUMIT adj. **pronumit** SGR II, 158; **supranumit** CA 1851, 37; CA 1861, 100.

SUPRAORBITAL adj. **supra-orbital** WAM, 174; **supraorbital** PAD, 156.

SUPRAPUNE vb. **suprapune** SGR I, 15; BCA, 213; D 1859, an. II, 11; **supra-pune** PMC II, 63; **superpune** INB 1859, 5; PD, 602. (Cf. lat. *supraponere*, fr. *superposer*).

SUPRAPUNERE s. **suprapunere** PEG, 111; KOS, XII; **supra-punere** RL, 71.

SUPRATAXĂ s. **suprataxă** SSC, 120, 146; **surtaxă** D 1858, 11. (Cf. fr. *surtaxe*).

SUPRAUMAN adj. **super-uman** BP, XVII; **supraomenesc** DILB I, 213; **supra-ominesc** CA 1860, 76; **suprauman** PD, 603. (Cf. fr. *surhumain*).

SUPRAVIEŢUI vb. **supravieţui** LS, 86; CA 1861, 7, 49, 75; AsAL, 23; **supra-vieţui** CA 1857, 8; **survieţui** CA 1854, XXIX; CA 1855, 37; CA 1856, 26; **supravia** IL 1840, 34, AsPR, 25. (Cf. fr. *survivre*, lat. *supervivere*).

SUPREM adj. CV, 21; BDL IV, 991r; VL, 5r; MID I, 332; DFL, 8, 125; KFL, 40, 42; BDJE, 51; SIT, 182; AF, 72, 104, 155, 165; BCD, 17; LS, 73, 87; BMN II, 67; SCC I, 264; CFZ, 27, 99, 154; RL, 303, 372; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *supremus*, fr. *suprême*).

SUPREMAŢIE s. **supremaţie** AsV, 7; AR 1835, 13; DFL, 2, 173; GLC, 114; NV, 377; StDR, 270; SCC I, 110; TR 1854, 13; RL, 256; T 1856, nr. 1, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **supremăţie** SHI II, 117 bis; **suprimăţie** SHI II, 227; *voia a da holandejilor un* **supremat** *sau covîrşire peste belghieni* AR 1830, 361; **su-**

premitate FMIL 1847, 39. (Cf. fr. *suprématie*).

SUPRIMA vb. **suprima** (*nimici*) AsAl, 95; **suprima** CDR, II; FDA, 74; StDR, 270; PFHM I, XVII; GRR, 169; SSC, 102; CFZ, 104, 147; LM, 74; RL, 33; Z 1856, nr. 20, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *supprimer*, lat. *supprimere*).

SURESCITAŢIE s. (Fiziol.) **surescitaţiune** RMS, 215; **surescitaţie** PD, 603. (<fr. *surexcitation*).

SURÎDE vb. **surîde** (*a zîmbi*) NV, 377; **surîde** BP, XIX, 53, 84; AF, 37; SIT, ded.3, 240, 356; CA 1848, 17; StDR, 271; PLB, 30; SCC I, 114, 161; CA 1854, 13; CMI, 166; DILB I, 213; DCB IV, 42; R 1857, nr. 7, 2; PD, 604. (Cf. fr. *sourire*).

SURÎS s. **surîs** (*zîmbet*) NV, 377; CEF, 38; **surîs** SIT, 11; AF, 34, 35; PCI, 78; StDR, 271; PLB, 30; AAR, 10; CMI, 162, 171; DILB I, 213; PD, 604.

SURPRINDE vb. CV, 27, 36; GC V, 252r; FMIL 1844, 212, 396; BP, VII; SIT, 33, 95, 332; SIM, 132; LS, 84, 147; StDR, 271; CA 1852, 31; PCP, 81; SCC II, 74, 173, 351; CA 1855, 57; RL, 19; BC, 51; pe la 1855 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *surprendre*).

SURPRIZĂ s. **surpriză** GC VI, 252r; MBE, 40; HMN, 14, 74, 75; MCL 1838, 207; MCL 1839, 341, 646; SIT, 55, 66; StDR, 271; CA 1852, 67; RL, 413; CA 1856, 112; BC, 70; INB 1859, 24; **supriză** CA 1861, 17; **surprisă** BG, 212; LS, 28; CEF, 231; C, 23; SAI, 119; R 1857, nr. 12, 2; PIC, 49; PD, 604; **suprisă** SMB I, 112, 160; DILB I, 213. (Cf. fr. *surprise*).

SUSCEPTIBIL adj. **susceptibel** CER, 41v; **susceptibil** IVA, 17; DFL, 70; NV, 377; StDR, 269; RMS, 16; D 1858, 2; PD, 604. (Cf. fr. *susceptible*).

SUSCEPTIBILITATE s. DFL, 27, 29; SIT, 238; RMS, 249; SMB II, 403; GCB II, 240; Z 1856, nr. 8, 1; R 1857, nr. 2, 3, nr. 15, nr. 2, 3; TCC, 17r; D 1860, 375; PD, 604. (Cf. fr. *susceptibilité*).

SUSCITA vb. CFZ, 51; PD, 604. (Cf. fr. *susciter*, lat. *suscitare*).

SUSCITAŢIE s. PD, 606. (<fr. *suscitation*).

SUSNUMIT adj. MID I, 330. (Cf. fr. *sousnommé*).

SUSPECT adj., s. **suspect** BD II, 432; BR 1829 II, 21; NV, 377; CFZ, 95; DIB, 349, 487; LIT, 76, 221; D 1860, 91; AML, 92, 125; PD, 604. (Cf. lat. *suspectus*, fr. *suspect*).

SUSPECTA vb. **suspica** CV, 31, 35; **suspecta** MF II, 97r; NV, 378; C, 149; AVP, 22; PD, 604. (Cf. lat. *suspectare*, fr. *suspecter*).

SUSPECTABIL adj. **suspectabile** sg. AVP, 22.

SUSPECTAT adj. **suspecat** (*cu bănuială*) BR 1829 II, 21; **suspectat** AVP, 22.

SUSPECŢIUNE s. **suspecţiuni**, *bănueli* AVP, 22.

SUSPENDA vb. **suspendului** EDE, 176; **suspănde** CV, 33; **suspendui** AR 1835, 145; **suspinde** DFL, 63; BEC, 440; **suspende** AVP, 22; **suspenda** AR 1844, 16; CCP, 52; SSC, pf.2; CA 1855, 120; RL, 54; T 1856, nr. 3, 2; LIT, 241; GCB II, 240; RAM, 6, 7; R 1857, nr. 2, 1; RIT, 8, 14; D 1859, 104; D 1859, an.II, 14; PD, 604; **suspanda** CCP, 50, 97, 220. (Cf. lat. *suspendere*, fr. *suspendre*).

SUSPENDAT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.286. Cf. şi *grădinile* **atîrnătoare** MIU, 87; *grădinile* **spînzurătoare** SIU, 14r; BAR I, 24; **plutitoarele** *grădini* SIU, 28v; *grădinile cele* **atîrnate** PIU I, 124; *pod* **spînzurat** PFM, 7; **suspăndat** BP, 107; **suspendut** BDJE, 50, 167; DILB I, 213; **suspendat** SCC II, 168; RL, 209; CEF, 215; CA 1857, 77; **suspendat, suspens** PD, 604.

SUSPICIUNE s. **suşpiţie** OCE, 65; HO, 13; **suspiţie** OMT, 48; BR 1829 I, 30; BAR I, 18; **suspicie** BD II, 432; PD, 605; **suspiciu** AVP, 22; **suspiţiune** TR 1854, 152; **suspiciune** AVP, 22. (Cf. lat. *suspicio*, fr. *suspicion*).

SUSTRAGE vb. *care vreun bun strein* [...] *îl* **sufură** *de cătră avutoriul* PV, 84; **suptrage** CV, 31; MID I, 51; CDR, I; **subtrage** MPI, 214; VA, VIII; BAR I, 128; BAR II, 115; AIR I, 76, 191; FMIL 1844, 27, 148, 344; HMV I, 37; CA 1850, 39; CA 1851, 37; StDR, 268; RMS, 187; CA 1855, 103, 131; **supttrage** GC VI, 67v, 296r; **sustrage** DFL, 173; KDP, 86; LS, 53; PLB, 30; KOS, XVI; RL, 82, 257, 338; CA 1861, 17; **substrage** CA 1862, 47; **substrage, subtrage** PD, 599; **sfeterisi** GC VI, 211r; BFO 1833, 220; BGO 1844, 231; PBV, 454; **sfitarisi** BFO 1838, 9, 15. (Cf. lat. *subtrahere*, fr. *soustraire*, ngr. σφετερίζομαι).

SUSTRAGERE s. **subtragere** HMV I, 45; StDR, 268; **substragere** NV, 377; **sfitarisire** BFO 1838, 114, BGO 1844, 231; PBV, 454; **sfeteriseală** PBV, 454; **sfeterizmos** CPL, 54. (Cf. ngr. σφετερισμός).

SUSŢINE vb. **susţine** FMIL 1844, 34, 141; BPA, 44; MID I, 80; DFL, 185; LMS, 27; BCD, 312, LS, 85; StDR, 271; GRR, 226; CFZ, 166; CA 1855, 19, 36; Z 1856, nr. 3, 3, nr. 4, 1; pe la 1855 forma era frecventă; **sus-ţine** BCD, 160; **subţine** CA 1850, 16; CA

1851, 49; StDR, 268; CA 1856, 75, PFM, 2; **sutena** CA 1852, 55. (Cf. lat. *sustinere*, fr. *soutenir*).

SUSŢINERE s. FMIL 1844, 355; HMV I, 159; FMIL 1847, 116, 177; AF, 4; BG, XVII; BCD, 191, 519; StDR, 271; CA 1854, 28; CA 1855, 132; pe la 1855 cuvîntul era frecvent.

SUVENI vb. **suveni** (*aduce aminte*) MPM, 14; **suveni** FMIL 1844, 168, 188. (Cf. fr. *souvenir*).

SUVERAN adj., *staturile cele* **suferene** MIU, 75; *a fi el* **sufe-renul** *lor* MIU, 283; **suveren** MDWS, 393; MIA, 14; CR 1829, 183, 186; AR 1829, 39, 40, 118; CR 1830, 361, 399; AR 1830, 82, 99, 117, 134, 360; FTP I, 54; FTP IV, 126; NPC, 26; FL, 3, 92; RIP I, 59; **suveran** RA, 15, 70; CR 1829, 229, 288; CR 1830, 343; GC VI, 58r; MRC, 134; CR 1831, 2; TAA, 17; MAE, 95; GG, 29, 135, 136; VAA, 3, 53; AsP, 151; SHI II, 53, 126, 163, 208; AR 1837, 34; ROI2, II, 6, IX, 15; KMP, 25, 139; RB, nr. 29, 4, 142, 386; CDCE, 8, 133; pe la 1840 forma era frecventă; **soveran** RA, 72; AF, 97, 164, 178; **sovran** FTM I, 16, 57; AS, 22, 58, 74. (Cf. germ. *Souverän*, *souverän*, fr. *souverain*, it. *sovrano*).

SUVERANITATE s. **suverenitate** CR 1829, 260, 293; CR 1830, 70, 71, 337; AR 1830, 47, 134, 365; GC VI, 58r; AR 1831, 84; SHI II, 168; RB, 315; FMIL 1840, 403; KDP, 53, 90, 91; RL, 346, 384; Z 1856, nr. 5, 4; **suverinitate** AR 1837, 46; **suveranitate** AR 1837, 49, 346; AsL, 7; FMIL 1844, 26; MEN I, 86; MID I, 266; FMIL 1847, 38, 47; NV, 378; BCD, 79; StDR, 268; LS, 52; SCC I, 154; CFZ, 163; RL, 143, 278; pe la 1855 forma era frecventă. (Cf. fr. *souveraineté*, germ. *Souveränität*).

SUZERAN adj., s. **suzeran** CR 1829, 318; GC VI, 58v; ROB, 17; BFO 1833, 201; AR 1834, 94, 294; GTN 1835, 4; GG, 190; ECS, 21; AR 1837, 135 bis, 289; ROI2 II, 5; VVP, 137; APR, 78, glos.IV; KDP, 25; StDR, 269; pe la 1850 forma era frecventă; **siuzeran** AR 1834, 94; **suzeren** AR 1829, 39; **suseren** RIP I, 59. (Cf. fr. *suzerain*, germ. *Suzerän*, *suzerän*).

SUZERANITATE s. **suzeránie**, **suzeranitate** GC VI, 58v; **suzeranie** VVP, 137; **suzeranitate** AsV, 7; EOI, 269; MID I, 36, 195; CA 1847, 23; KDP, 47, 70; TR 1854, 1; RL, 143, 278; T 1856, nr. 1, 2; T 1856, nr. 1, 2; BC, 29; Z 1856, nr. 4, 3; pe la 1855 forma era frecventă; **suzerenitate** AR 1829, 39; AR 1830, 46; AIR II, 16, 134; SHI II, 128, 167, 190; FMIL 1840, 404; CA 1844, 1; KDP, 9,

64, 70, 90; StDR, 269; SSC, 49; CA 1856, X; LG, II; CA 1862, X; **suzerinitate** CR 1829, 317; SHI II, 126; AMIM, XX. (Cf. fr. *suzeraineté*).

Ş

ŞABRAC s. („cioltar, pătură pantru cal”) **şabracuri** IRF, 24. (<germ. *Schabracke*).

ŞACAL s. (Zool.) **ceacal** DC II, 122v; **şacal** CIN, 23; RB, 223; StIN, 76; BC, 72. (Cf. fr. *chacal*, germ. *Schakal*).

ŞAGRIN s. **şagren** CIN, 154; StIN, 112. (<*chagrin*).

ŞAH s. („pecete, parafă”) GC VII, 396r; ROB, 158, 182; CCB, 4, 26; AOD, V; IFM, 18.

ŞALAND s. (Mar.) **şalande** (*un fel de luntre*) pl. CR 1830, 27. (<fr. *chaland*).

ŞALON s. (Text.) GC VII, 392r; BGO 1840, 298.

ŞALUPĂ s. (Mar.) CR 1829, 11, 184; AR 1829, 50; AR 1831, 67, 143, SPV, 167; GC VII, 391v; BAR II, 174; FGE, 50; CCB, 121; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *chaloupe*, germ. *Schaluppe*).

ŞAMANISM s. (Relig.) GG, 146. (<fr. *chamanisme*).

ŞANCRU s. (Med.) **şanchir** VD, 116; **şancr** GC VIII, 392r; **şancăr** MAR, 87; EPD, 355; RMS, 54; PBV, 550; **cancru** *sau* **şancăr** RMS, 296. (Cf. fr. *chancre*, germ. *Schanker*, it. *cancro*).

ŞARIVARI s. (Muz.) **şarivari** GTN 1836, 107; StDR, 302; **charivari** D 1860, 417; **carivari** PD, 342. (Cf. fr. *charivari*).

ŞARJĂ s. („grad, rang”) **şarjuri** FLG, 49; *cea mai naltă* **şarje** (*charge*) BAR II, 149; **şarjă** TR 1855, 92. (Cf. germ. *Charge*, fr. *charge*).

ŞARJE D’AFER s. **şarjé d’afer** (*vechil*) AR 1830, 435; **şarje d’afer** (*însărcinat cu trebile*) AR 1831, 47; **şarjé d’afer** (*însărcinatul*) AR 1834, 57, cf. şi 156, 183; AR 1837, 114. (<fr. *chargé d’affaires*).

ŞARMANT adj. KPA, 43; CA 1859, 46. (<fr. *charmant*).

ŞARPANTĂ s. („schelet, construcţie de susţinere”) KMA, 6, 14. (<fr. *charpente*).

ŞCOALĂ s. (Alături de forma mai veche *şcoală*, în perioada de

care ne ocupăm au mare frecvenţă şi formele datorate influenţelor latină şi italiană). Vezi *Împrumut. I,* p. 140. Cf. şi **şcoală** SEC, 149; IPS, 5; CISG, 132; FBN, 24; DGR, ded., 205; MG I, 36; TSI, III, HFP, ded.; FTP III, 55; ROB, 18, 25; KGO, 29; ROI2, 4; KMP, 126; MCL 1838, 1; VVP, 166; FMIL 1840, 100; MEN II, 132; JA, 4; **şcoală** şi **scoală** BR 1821, 176; AR 1830, 141; GC VII, 410v; **scoală** SEC, 127; NB, 6; MDNU, 59; BRD, 87; BR 1829 I, 40, 41; GC VI, 112v; BAR I, 229; BAR II, 113; SGR I, II; SGR II, 120; DL, 53; API, 149; MEN I, 8, 11, 137; SRM, 107, 171; VH, 82; BDC, VIII, 69, 175 bis; CA 1851, 2; SSC, 67, 106; CA 1854, 29; BC, 71; LIT, 28; CA 1858, 6; PIC, 17; D 1860, 91; **scolă** CA 1852, 86; **scuolă** CLV, 1r, 13v; **scoală** şi **shoală** BFO 1833, 117; **shoală** MIR, 306; HPP, 57; TAI, 3; CB 1813, 63; GSP I, 145; RA, 13, 25; GMSP, f.t.; BVM, 35; BPN, 7, 117; VPP, 4, 120; TSI, 7; VA, VII; BAR I, 233; BAR II, 141; BFO 1833, 49; CTT, 267; RSM, 6v; ROI2 IX, 11; AR 1837, 45, 170; KPA, 70; VFD, 8, 11; PIA, 24; MSP, 15; AOD, 118; PGR, 65; CA 1847, 25, 38; BDC, 83, 150, 176 bis; CA 1850, 55; AsMH, 1; CA 1855, 48; **sholă** BDL IV, 1004r; DO, 74. (Cf. lat. *schola*, it. *scuola* şi *scola*).

ŞCOLAR (Alături de forma mai veche *şcolar*, în perioada de care ne ocupăm au mare frecvenţă şi formele derivate de la variantele respective ale lui *şcoală* ori împrumutate din latină, franceză sau italiană). Vezi *Împrumut. I*, p. 140. Cf. şi **1.** s. **şcolar** IPS, 4; OP, 7v; PCC, 3; MCB, 38, 154; PCP, 45; EGR, IV; CR 1830, 110; GC VII, 410v; FTP IV, 150; ROB, 194; LO, 6; LOA, 97; MBG, 8; RB, nr. 3, 2, nr. 29, 1; MCL 1838, 15; VVP, 166; FMIL 1840, 377; WPM, f.t.; SIM, 23; BG, III; CFZ, 88; **şcoler** CP II, 92; TVM, 18; SG, 111; FMIL 1847, 49, 183; **sholar** BTG, 21v; BDL IV, 1003v; GSP I, 40; RS2, 3; DO, 93; VPP, 15, 124; SPBA, 13, 102; TSI, VI, 1; RDS, 66r; **sholer** AR 1829, 124, 174; CIRA, 218; BFO 1833, 49, 69; RSM, 9r, 19r; AR 1837, 52, 219; ROI2 III, 79, 152, IX, 11; CIN, 1; SMA, 85; AsL, 10; GGV, 15; **scolar** CB 1813, 63; MBV, 46; BR 1829 I, 43; FTP II, 187; SGR II, 125; MF I, 69r; MEN I, 22, 144; BG, I; BDC, 76; SSC, pf. 1; CA 1852, XXI; PBV, 414; **scoler** AR 1830, 116, 164; SIC, 12, 70; SGR I, 2, 217; SGR II, I, 11; AR 1834, 39; MF, 34r; AFH, 17; AsR, 11; AMIM, 2; FMIL 1847, 190; IFM, 21; StDR, 193; CA 1852, XXXI; SCC II, 90; RL, 258. **2**. adj. **şcolesc** OP, 60v; FMIL 1844, 273; **şcolar** GT 1838, 17; BGO 1840,

205; FMIL 1840, 377; **şcolăresc** VVP, 166; **sholarnic** VPP, 1, 118; **scolar** Z 1856, nr. 25, 1. (Cf. lat. *scholaris*, fr. *scolaire*, it. *scolare*, *scolaro*).

ŞEMINEU s. **şemine** AR 1832, 240, 367; FMK, 174; SCC I, 135, 141, 154; CA 1854, 129; JA, 43. (<*cheminée*).

ŞEMIZETĂ s. (Vestim.) **simizet**, **zemizet**, **şemizet** GC VI, 36r, VII, 396r; **şemizetă** StDR, 303; **şmizete** pl. MCL 1838, 191; **simizete** pl. PIC, 85. (Cf. fr. *chemisette*).

ŞENAL s. (Nav.) **şanal** BGO 1840, 179, 206. (Cf. fr. *chenal*).

ŞERIF s. („înalt funcţionar administrativ în Anglia") GC VII, 396r; AR 1831, 207; AR 1837, 54; FMIL 1844, 141; PD, 606. (Cf. fr. *shérif(f)*, germ. *Scherif*, engl. *sheriff*).

ŞERVET s. **şervet** GN, 142v; SIM, 128; PBV, 551; **şărvăt** VTM, 58; **şérvet** CSM, 202, 223; MG I, 28; **servete** pl. DL, 29; SIM, 126; DIB, 242; **servietă** FMIL 1840, 104; **servetă** DIB, 236, 238, 522. (Cf. fr. *serviette*)

ŞEZ s. **şezuri** *sau scaune* RMS, 26. (<fr. *chaise*).

ŞFARTUH s. (Vestim., „şorţ, pestelcă") **fartuh** GIA I, 31v; **şfartuh** GIA I, 138v, 139r. (Cf. rus. фартук).

ŞIF s. (Tipogr.) GC VII, 396 r. (<germ. *Schiff*).

ŞIFONIER s. („strîngător de petice, de zdrenţe") BCI, 150. (<fr. *chiffonnier*).

ŞILING s. („unitate monetară englezească şi austriacă") *patru* **şilíngi** BR 1821, 6; **şeling** GC VII, 396r; PBV, 551; CA 1858, 56; *cinci* **şilinge** FMIL 1844, 251; **şiling** StDR, 303. (Cf. *shilling* şi *schelling*, germ. *Schilling*, engl. *shilling*).

ŞIST s. (Geol.) **şist** FMIL 1840, 113; MIN, 233, 234; PD, 606; **şiste** pl. CA 1858, 36; **schistă** DILB IV, 205; **shist** CEG, 19, 20, 73. (Cf. lat. *schistus*, fr. *schiste*, it. *schisto*).

ŞISTOID adj. **schistoid** CEG, 17. (<fr. *schistoide*).

ŞISTOS adj. **schistos** CEG, 15, 19; **şistos** PD, 606. (<fr. *schisteux*).

ŞMIRGHEL s. (Mineral.) **zmirghel** GC II, 266v; **smirghel** RMS, 118. (Cf. germ. *Schmirgel*).

ŞOC s. (Fiz., Med.; fig.). Vezi *Form. term. şt.*, p. 286. Cf. şi **lovitură** *electrică* CR 1830, 62; AIR I, XVIII; AIR II, 319; **lovire** *electrică* AIR I, 202. (Cf. şi germ. *Schook*).

ŞNUR s. **şnur** *de postav galben* RO, 27; *ciobote cu* **şnori** BFO

1838, 148; *un* **şinor** (*ibrişin*) *roşu-verde* PDT, 87. (Cf. germ. *Schnur*).

ŞNURUI vb. BFO 1833, 109; CCB, 5; ROB2, 645.

ŞOONER s. (Mar.) *7* **şooneri** CR 1829, 237; **şooner** SCC II, 376. (Cf. fr. *schooner*, *schoner*).

ŞORŢ s. (Vestim.) *catrenţe* (**şurţuri**) BAR II, 169; **şurţă** SIM, 12, 126; **şorţ** PBV, 554. (Cf. germ. *Schurz*, *Schürze*).

ŞPAŢIR s. **şpaţir** LB, 658; **spaţir** GC VI, 156r. (Cf. germ. *Spaziergang*).

ŞPAŢIRUI vb. („a (se) plimba") TF, 431. (<germ. *spazieren*).

ŞTAB s. **1**. („stat major") *gheneral* **ştabul** IPC, 12; *gheneral*-**ştab** IRF, 8, 55; **ştabul** *general* FMIL 1844, 375; PBV, 554; **ştab** AR 1829, 34; GC VII, 413r; BFO 1833, 60; AR 1834, 50; RB, nr, 34, 2, 263; FMIL 1844, 308; AOD, 4; SRM, 196; SRI, 29; PBV, 554; **ştab** (*état-major*) RO, 7; **stab** FLG, 48; BD II, 395; CR 1829, 185; AR 1830, 60; FMIL 1844, 273; GM 1854, 1; *gheneral* **stab** NB, 21; AR 1829, 155; **stabul** *ghenaral* AR 1829, 43, 98; AR 1830, 106; RB, 390; NRC, III; **stabul** *maior* AR 1830, 129; Z 1856, nr. 2, 2; **stabul** *major* CA 1853, XLIX; **stabul** *magior* CA 1853, **2**. („ofiţer de stat major") **ştab-ofiţir** BFO 1833, 76, 88; **ştab-ofiţer** RO, 20; CPL, 3; AIR II, 253; RB, nr. 26, 2; BPA, 73; SRM, 6, 22, 26; RBM, 13. **3**. („şef, conducător") **ştab** ROB, 27; **ştab** – *doctor* BGO 1844, 69, 192. (Cf. germ. *Stab*, rus. щаб).

ŞTANDREHT s. (Jur., „judecată sumară, pe loc") CP I, 323. (<germ. *Standrecht*).

ŞTEMPEL s. **1**. („timbru; ştampilă") **ştemplu** CP I, 342; CP II, 228; **stempel** (*pecete*) NPC, 75; **stempel** StDR, 263. **2**. („unealtă folosită la gravat şi în tipografie; piston") **stemp** GC VI, 179r; **ştempel** FD I, 66; **stempel** StDR, 263. (<germ. *Stempel*).

STEMPLUI vb. („a ştampila") **ştemplui** ORC, 392; **stempălui** NPC, 75. (Cf. germ. *stempeln*).

ŞTIINŢĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 286. Cf. şi **ştiinţă** VEI, 15v, 16r; OC I, 25r; TGR, pf.1; ITI, 9; MIU, XII, 60; DCP, pf.; FTM, 31; SPBA, 2; CRac, 83; MCB, 76; GPF, 6; TVM, 19; CIRA, 48; MN 1836, 60; MCL 1838, 1, 36; DFI I, 46; pe la 1840 forma era frecventă; *învăţături* (**ştiinţi**) MFV I, 45v; *cu ştiinţă dă* **şienţă** [...], *cărţile dă* **şienţă** VOG, 5, 6; **sciinţă** DO, 7; BD II, 313; BRD, 35; MF III, 106r; BDC, IV. (Cf. şi it. *scienza*).

ŞTIINŢIFIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 286. Cf. şi **ştiinţesc** BLM, 185, 186; RIP I, 167; **sţientific** MPI, 116, 187; SGR I, IX; EGI, 51; RSM, 8r, 36v, 37r; VL, 3r, 84v; FGGN, 48; **sţienţific** MF II, 1r; AsE, 2; **sţienţific** MF II, 1r; **ştiinţific** GC VII, 415r; RB, 369; MEN I, IX, 145; MEN II, 101; MID I, 23; DFL, 4; CGR, 16; BG, 220; CFZ, 84; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 50, 4; INB 1857, 50; BEC, VI; AML, 10; **ştiintific** VCL, 73v; **ştiincific** CR 1829, 272; CA 1861, 139; **ştiencific** VCL, 62r; **ştienţific** MF II, 1r; AsE, 20; RL, 20; RL, 327; LMG, 43; **ştientific** DFL, 5, 7, 157; LMG, 18; **scientific** FL, 2; FMIL 1844, 52; KFL, 52; BCD, 5; AML, 126; **sciintific** DFL, 157; **sciinţific** PB, 559; **sciinţelnic** SGM, 55; MF III, 66r; **ştiin-ţelnic** MF I, 24v, 44v, 65v, 66r, 131v; MF II, 1r; FMIL 1840, 245; PIA, pf. I; **sţiinţelnic** MF II, 1r; **ştienţialnic** GLC, XIX. (Cf. şi it. *scientifico*).

ŞTRAF s. („amendă") **ştraf** ORC, 190, 208, 430; CPL, 12; LO, 13; CCB, 213; BFO 1843, 184; BGO 1844, 116, 213; JA, 61; AVP, 2; AML, 44; **streaf** HDT, 28; PD, 48; **straf** JDS II, 441. (Cf. germ. *Strafe*, rus. штраф).

ŞTREFUI vb. („amenda") **ştrăfui** ROI2 III, 23, 113; **ştrefui** AML, 45; PD, 48; **strefui** RIT, 25. (Cf. germ. *strafen*).

ŞTRIMF s. („ciorap") **ştrimf** COD, 2, 3; LB, 679; GC VI, 197v; **ştrinfli** DOB, 2; **strimf** IOD, 2; **strinfi** (*călţuni*) BR 1829 II, 50. (<germ. *Strumpf*).

ŞTUC s. („fragment, bucată") RNV, 4,5; EDE, pf. 3, 4, 176; GSP I, 45; GSP II, 3, 26; BPN I, 14, 90; SR, 45, 48; NPC, 131. (<germ. *Stuck*).

ŞTUŢER s. („carabină") **ştuţer** ROM, 235, 236, 238, 240, 242; RBM, 210; **stuţer** (*şişanea*) ROM, 169. (Cf. germ. *Stutzen*).

ŞUH s. („picior, unitate de măsură pentru lungimi sau greutăţi") *înalt de 15 picioare sau* **şuhuri** SIN, 51; *de cîtă greutate este un picior sau* **şuh** *de aer luat cubiceşte* SIF, 40. (<germ. *Schuh*).

T

TABAC s. Vezi *Împrumut. I*, p. 110. Cf. şi **tăbac** SIN, 18; GSP II, 21, 130; FDB, 119; UT, 24; ILT, 34; LB, 692; VD, 41; RIP I, 121; **tăbac** (*duhan, tutun*) SEC, 96; **tăbac** (*tutun*) SEC, 193; GSP I,

168; BR 1829 I, 36; HMV I, 111; LG, 4; **tabac** SG, 127; AR 1829, 44; GC VI, 228r; FD I, 96; RB, nr. 7; 1; VVP, 141; IL 1841, 221; AsL, 4; CA 1848, 90; SCC I, 156; CA 1854, 52; CA 1855, 41; PBV, 462; **tabac** (*duhan*) ICC, 14; **tabac** (*bornut*) BDC, 216; **tabac** (*tiutiun*) AR 1838, 389; FilDA II, 100; **tabacă** ILT, 3. (Cf. ngr. ταμπάκος, germ. *Tabak*, fr. *tabac*, it. *tabacco*).

TABACHERĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 110. Cf. şi **tabacheră** PAFR, 24; BFO 1833, 209; AR 1834, 81; AR 1837, 184; VVP, 141; VFD, 61; **tabachere** sg. CR 1829, 157; VFD, 65; CA 1852, 79; **tabacheri** pl. RA, 56; GSP I, 122; AR 1829, 122; CR 1830, 373; **tăbăchere** pl. GSP I, 168; **tabachiere** CL II, 151; AR 1837, 1; PBV, 462; **tabachieră** BDL IV, 1019r; AR 1837, 185; FMIL 1840, 184; SMB I, 142; **tabatieră** AR 1834, 104; MCL 1838, 128, 160; **tăbatiere** pl. CIN, 133; **tabatierĭ** FMIL 1844, 126. (Cf. ngr. ταμπακιέρα, it. *tabachiera*, fr. *tabatière*, germ. *Tabatiere*).

TABAR s. (Vestim.) CA 1858, 103. (<fr. *tabar*).

TABELĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287, şi *Împrumut. I*, p. 111. Cf. şi **1**. („listă, tablou”) **tabelă** SIF, 140; CP I, 359; CP II, 232; BTG, 58v, 78r; CB 1813, 76; DZ, 109; DO, 6; FMIL 1840, 280; CN, 17; HMV I, 120; PPD, 161; BCD, 75, 499; ATI, 29; PFM, 320; PBV, 462; AML, 172; **tabelă** *a materiilor* PFM, 521; **tabele** pl. CP I, 357, 359; ICD, 10; MIM, 9, 22, 23; VPP, 29; HMV I, 92; BMN III, 66. **2**. („tablou, descriere sau evocare făcută prin cuvinte”) **tabel** MID I, 7.

TABELAR adj. („sub formă de tabel”) Vezi *Împrumut. I*, p. 111. Cf. şi **tabelaricesc** MIM, 32; **tabelarnic** MF II, 2v; **tabelar** BIN, 72. (Cf. germ. *tabellarisch*, fr. *tabellaire*).

TABELION s. („grefier”) DIB, 226; PD, 606. (<fr. *tabellion*).

TABERNACOL s. (Relig.; „cort”) **tabernac** GC VI, 229r; **tabernaclu** AF, 33; **tabernacol** BP, 71; BC, 91; SPB, 137; **tabernacul** NV, 378; StDR, 272; AVP, 22; PBV, 462; PD, 606. (Cf. lat. *tabernaculum*, it. *tabernacolo*, fr. *tabernacle*).

TABES s. (Med.) **tabes** PSE, 115; **tabes** (*optică uscată*) LMB, 101. (Cf. fr. *tabès*, lat. *tabes*).

TABLĂ s. (Vechiul *tablă*, cu sensuri noi, după latină, germană franceză şi neogreacă). Vezi *Form. term. şt.*, p. 287, şi *Împrumut. I*, p. 111. Cf. şi **1**. (“placă de lemn sau de ardezie pe care se scrie la şcoală”) CTD II, 26; DCI II, 18; VPP, 138; MPI, 48; LB, 693; GC

VI, 228v. **2**. (tabel, tablou, listă, plan, hartă; Mat.) **tablă** DMC, 34; ECG, 1r; HEA, 4, 98; RIG, 43; CP I, 357; AEG, 69r; BD II, 336-337; MFV II, 191r; CLV, 2r; RO, 20 22, 51; ROB, 99; SGR I, 110; BFO 1833, 159; LOA, 52; GG, 68; PPT, 5; ECS, 143; MN 1836, 2; ROI2 III, 6, 35, IV, 14; CIN, 1; RB, nr. 5, 1; TA, 15; HGL, 9; PFHM I, 22; ICI, 5; **tabla** [lui Ptolemeu] MILR, 43; **tablele** *sinusilor* LT, 33v; EGT, 72r; **tablă** *gheograficească* DCN, 43; **tablă** *pitagorică* GC VI, 228v; FAE, 13; SIC, 89; **tabla** *Pitagorii*, **tabla** *înmulţirii* RBT I, 14; **tablă** *de materii* FMK, 175; KMA, 529; BCD, 602; ROM, 243; BCA, 247; BRA, 369; GPG2, 115; NRC, 289; **tabla** *materiilor* SCMI, V; SRI, 307; BEC, 443. **3**. („joc de table”) [zarurile] *le aruncă în* **tavle** VEI, 185v; *să giuca în* [...] **távlii** DC II, 90v; *giucîndu-să în* **tablii** OC I, 83; *jocul* **tabliilor** VSC, 60. **4**. („judecătorie, tribunal”) **tablă** IRI, 2; PRR, 1; OTB, 1, 4; DOB, 4; SJ, 1; VSJ, 1, 2; DSM 2, 10; MR, 17; BRD, f.t.; BR 1829 I, pf. II; BAR I, 233, 235; CTT, 262. **5**. („bucată de teren; parcelă”) **tablă** RSL, 2; MVV, 17; **6**. („masă”) FMIL 1844, 400. (Cf. şi germ. *Tafel*, ngr. (τό) τάβλι).

TABLETĂ s. **1**. („placă mică, tăbliţă; caieţel de note, agendă”) VSC, 19; AVP, 22; CA 1862, 55. **2**. („pastilă, pilulă”) FMK, 56; DIB, 501. (<fr. *tablette*).

TABULAR adj. **1**. (Jur.) *instrucţie* **tabularicească** PFBA, 616v; **tavularios** APC, 219r, 235r. **2**. (Mat.) *logaritm* **tabular** FAE, 116; *diferenţă* **tabulară** SAP, 219. (Cf. lat. *tabularis*, fr. *tabulaire*).

TABULĂ s. **1**. („registru; cadastru”) **tabulă** [a tîrgului, a ţării] RIM, 4; CL II, 14, 25, 58; *urbarialiceştile* **tăbule** MIM, 46; **tabulae** *sau coale* BEC, 31. **2**. („judecătorie, tribunal”) **tabulă** *de judeţ* TMS, 3; VPP, 344. **3.** (Mat.) **tabulă** [a înmulţirii, a împărţirii] AsM, 30. **4**. („listă, tabel”) OGD, 8. **5**. („inscripţie, însemnare”) CA 1858, 107. **7**. („masă”) **tabulă**, *tablă*, *masă* (*tezghia*) AVP, 22. (Cf. lat. *tabula*, it. *tabula*).

TABURET s. **tavurea** (*aceasta este un scaun mic făr' de razim*) VTT, 7v; **taburea**, **taburetă** GC VI, 229r; **taburetă** StDR, 273; **taburet** VFD, 80; NV, 378; SCC I, 249; DILB I, 214; **taburel** PD, 607. (Cf. fr. *tabouret*, germ. *Taburett*).

TACITURNITATE s. NV, 378; PD, 607. (<fr. *taciturnité*).

TACT s. **1**. (Fiziol., „pipăit”) **tact** IO, 11; PAGR, 14; GC VI,

222v; NV, 379; PD, 607; **tactul** *sau atingerea* KMA, 5; **tact** (*tactus*, *le toucher*) BIN, 240; **tactul** (*pipăitul*) BIN, 370. **2**. („măsură, cadenţă, ritm, în muzică, dans, mers etc.”). Vezi *Împrumut. I*, p. 111. Cf. şi **tact** BRD, 115; SGR III, 1; MBG, 15; MPG, 45; SHI, IX; DL, 100; FMIL 1844, 357; PBM, 33, 182; AMIM, 99; SRM, 66, 77, 169; WPM, 15, 18, 19; ROM, 39, 174, 176; StDR, 273; FAM, 15; SCC II, 59; PBV, 463; **tact** (*cadans*) SRI, 17, 46. **3**. („capacitatea de a judeca just şi cu fineţe o situaţie; bun-simţ, abilitate”) **tact** BDC, 225; MCL 1839, 357; FMIL 1847, 82; SIT, 279; NV, 379; StDR, 273; SCC II, 15, 279; CFZ, 50; SMB I, 177; SD 1855, 3; RL, 77; LIT, 50; SPB, 238; BCI, 135. (Cf. lat. *tactus*, fr. *tact*, germ. *Takt*).

TACTIC adj. (Milit.) **tacticesc** CR 1830, 308. (Cf. fr. *tactique*, ngr. τακτικός).

TACTICĂ s. (Milit.; fig.) BDL IV, 1020r; TPE, 31r; AR 1829, 59; CR 1830, 202; GC VI, 223r; CR 1831, 30; CIRA, 403; BAR II, 118; AIR II, 269; AR 1837, 111; SHI II, 54; FD I, 11; FL, 68; RB, 139; PDT, ded.; VVP, 141; IL 1840, 44; pe la 1840 cuvîntul era frecvent. (Cf.fr. *tactique*, germ. *Taktik*).

TACTICIAN s. **tactic** GC VI, 223r; MEN I, 138; **tactician** LIT, 110. (Cf. lat. *tacticus*, ngr. τακτικός, fr. *tacticien*).

TACTICOS s. („soldat de infanterie”) AR 1830, 70. (<ngr. τακτικός).

TACTIL adj. *întinderea* **tactilă** CFZ, 50. (<fr. *tactile*).

TACŢIE s. („atingere, pipăire”) IO, 70. (<lat. *tactio*).

TAFETA s. („tafta”) *manta de* **tafeta** *uşoară* DIB, 265; *manteletă de* **taffeta** *neagră* DIB, 533. (<fr. *taffetas*).

TALAR s. (Vestim.) AR 1837, 299; StDR, 273. (<germ. *Talar*).

TALC s. (Mineral.) SIN, 31; SV, 13; CIN, 341, 364, 428; NV, 379; SSC, 32; BIN, 35; CEG, 19, 31; PD, 608. (Cf. lat. *talcus*, *talcum*, germ. *Talk*, fr. *talc*).

TALCOS adj. *pămînt* **talcos** WAM, 72; *teranuri* **tălcoase** CEG, 19, cf. şi 31; *teranuri* **talcice** CEG, 42. (Cf. fr. *talqueux* şi *talcique*).

TALENTOS adj. („talentat”) *un diplomat ager şi* **talentos** FMIL 1844, 45. (Cf. fr. *talentueux*, it. *talentoso*).

TALER s. (Fin., „veche monedă austriacă şi polonă”) RIC, 43v; GN, 53v; DC II, 83r; DC III, 146r; VRM, 81; VIC, 120r; BR 1829 I, 47; GC VI, 222v; KMP, 157; FL, 15; NV, 379; SIM, 141; StDR,

273; CA 1858, 72; INB 1859, 8; PD, 607. (<germ. *Taller*).

TALION s. (Jur.) LIT, 5. (<fr. *talion*).

TALMUD s. (Relig.) GC VI, 223v; NV, 379; StDR, 273; PD, 608. (<fr. *Talmud*).

TALMUDIC adj. **talmudicesc** HFP, 8, 344; **talmudic** GC VI, 223. (<fr. *talmudique*).

TALMUDIST s. GC VI, 223v; MF II, 33v; NV, 379. (<fr. *talmudiste*).

TALON s. **1**. (La jocul de cărţi, „miză; partidă”) **talon** GC VI, 223v; StDR, 274; RL, 391; PBV, 463. **2**. (Tehn.) *pirometrul cu* **talon** PFM, 128. **3**. *o recipisă ca* **talon** *tăiată dintr-o condică* RF, 39. (<fr. *talon*).

TALVEG s. *matca* (**tal vec**) *acestui rîu* CR 1830, 269; **tal-veg** CR 1830, 267; **talveg** ROB, 53, 94. (Cf. fr. *thalweg*, germ. *Talveg*).

TAMARIND, -Ă s. (Bot., Farm.) *copaci ce să numesc* **tamarini** DC III, 42v; **tamarind** LB, 696; **tamarind**, **tamarindă** GC VI, 223v; **tamarindă** *fiartă* CA 1851, 107, cf. şi 103. (Cf. fr. *tamarin*, lat. *tamarindus*, germ. *Tamarinde*).

TAMARISCĂ s. (Bot.) **tamarişcă** LB, 696; GC VI, 223v. (Cf. lat. *tamaris*, *-icis, tamarisca*, germ. *Tamariske*).

TAM-TAM s. (Muz.) **tamtam** GC VI, 223v; CA 1857, 39. (<fr. *tam-tam*).

TAMPETĂ s. („furtună”) GIA I, 4r, 4v. (<fr. *tempête*).

TANGIBIL adj. DFL, 76; CFZ, 50. (<fr. *tangible*).

TANIN s. BCA, 607; INB 1859, 137. (<fr. *tanin*).

TAPET s. („covor”; fig.) **tapet** (*covor*) BD II, 443; **tapit** (covor) MFV I, 103r; **tapete** pl. AR 1830, 198; MCL 1839, 508, 615; MEN II, 51; AF, 96, 150; SIT, 246; BMN III, 38; CA 1854, 131; CA 1855, 114; **tapete** sg. PBV, 464; **tapeturi** *sau covoare* RIP I, 209; **tapeturi** PCI, 169; SAI, 31; CMV, 45; **tapeţi** AS, 21, 32; **tapet** RCM, 256; FMIL 1847, 140; SIT, 54; BP, 118; CA 1848, 21; NV, 379; StDR, 274; RL, 316; DIB, 264, 452; LIT, 302; PIC, 24; PD, 608; *astă chestie au pus-o din nou pe* **tapet** Z 1856, nr. 31, 3, cf. şi nr. 10, 1; *pune pe* **tapet** *chestiunea* D 1860, 86, 93. (Cf. ngr. ταπέττο, it. *tappeto*, germ. *Tapete*).

TAPIR s. (Zool.) AR 1834, 88; CIN, 59; DILB IV, 206; MIN, 40; CEG, 111. (Cf. fr. *tapir*, germ. *Tapir*).

TAPISA vb. („a tapeta”) **tapisarisi** CR 1830, 244; **tapisa** PLB,

30; CA 1855, 48, 53; CA 1856, 41; AsAL, 19; **tapiţa** BCA, 415; DILB I, 214; **tapeţa** PBV, 464. (Cf. fr. *tapisser*, germ. *tapezieren*, it. *tappezzare*).

TAPISERIE s. („tapet, tapete, meşteşugul şi atelierul tapiţerului”) **tapiserie** GIC, 190; CR 1829, 130; HAN, 36, 77; HMN, 49; BFO 1838, 108; MP, 2; CDCE, 248; SIT, 47; PS, 37; RL, 113; DIB, 434; CA 1859, 57; PD, 608; **tapisărie** GC VI, 223v; RSM, 12r; **tapiserie**, **tapiţerie** NV, 379; **tapiţărie** BDJE, 58; **tapiţerie** SMB I, 112; DILB II, 235; PBV, 464. (Cf. fr. *tapisserie,* it. *tapezzeria*).

TAPIŢER s. **tapiser** GC VI, 223v; PD, 608; **tapisier**, **tapiţier** NV, 379; **tapiţier** C, 17; **tapiţer** PBV, 464. (Cf. fr. *tapissier*, it. *tappezziere*, germ. *Tapezier*).

TARAND s. (Zool.) **tarand**, SIN, 23, 58; CIN, 52; FGE, 43; IL 1840, 10, 78; StIN, 85; **tarandon** GSP II, 134. (Cf. lat. *tarandus*).

TARANTELĂ s. („dans popular napolitan”) **tarentelă** GC VI, 227r; **tarantelă** CA 1851, 81; AsT, 38. (Cf. fr. *tarentelle*, it. *tarantella*).

TARANTISM s. (Med.) **tarantism** GC VI, 227r; AML, 90; **tarentism** BIN, 425. (<fr. *tarentisme*).

TARANTULĂ s. (Zool.) **tarantulă**, **tarantolă** GC VI, 227r. (Cf. fr. *tarentule*, it. *tarantola*).

TARDIV adj. **tardiv** AVP, 22; **tardif** INB 1859, 3. (Cf. fr. *tardif*, lat. *tardivus*).

TAROC s. (Joc de cărţi) **taroc**, **tarot** GC VI, 227r; **taroc** StDR, 274; PBV, 464. (Cf. germ. *Tarock*, it. *tarocco*, *tarocchi*, fr. *tarot*, *tarots*).

TARTAN s. (Text.) SCC I, 4; PD, 608. (<fr. *tartan*).

TARTANĂ s. (Mar., „corabie mică”) RDN, 8; DCB II, 62. (Cf. it. *tartana*, fr. *tartane*).

TARTAR s. (Chim., Farm., „tartru”) GF, 197r; MVV, 57, 68; FDB, 84; TAA, 25. (Cf. lat. *tartarum*, it. *tartaro*).

TARTAROS adj. (Chim.) *materia* [...] **tartaroasă** (*petroasă*) PMC I, 16. (Cf. fr. *tartareaux*, it. *tartaroso*).

TARTRAT s. (Chim.) **tartrat** *de potasă* (*cremă-tartar*) BCA, 596. (<fr. *tartrate*).

TATUA vb. **tatua** IL 1841, 389; GPG 2, 113. (<fr. *tatouer*).

TATUAŢIE s. („tatuare”) EGI, 103; GG, 177; FGE, 88.

TAUTOLOGIC adj. **taftologhic** MF I, 155r; MF III, 94r; **tautologhic** VL, 57r; **tautologic** VCL, 68r. (Cf. gr. ταυτολογικός, fr. *tautologique*, germ. *tautologisch*).

TAUTOLOGIE s. **tavtologhie** EBG, 109v; **taytológhie** VSN, 381r; **tavtologie**, **tautologie** GC VI, 221v; **taftologie** GRR, 151. (Cf. gr. ταυτολογία, fr. *tautologie*, germ. *Tautologie*).

TAVERNĂ s. **tavernă** BDJE, 3; SCC I, 154; AVP, 22; PD, 609; **tabernă** StDR, 272. (Cf. fr. *taverne*, lat. *taberne*).

TE s. **te** (*ceai*) AR 1831, 236; AR 1838, 317; AR 1839, 68; FGGN, 127; **te** *sau ceai* [...], **tea** *sau ceai de India* CIN, 300. (Cf. fr. *thé*, lat. *thea*, germ. *Tee*).

TEATRISI vb. („a ridiculiza prin teatru") NZ, 56r; MFV II, 171r, 175r. (Cf. ngr. θεατρίζω).

TEDEUM s. (Bis.) **te-deum** CR 1829, 92; CA 1854, 84; **te-deum** (*doxologhie*) AR 1831, 201; **te deum** CR 1829, 10; CR 1831, 6; GC VI, 239r; GM 1854, 1; **tedeum** BFO 1833, 85; AR 1834, 67; MN 1836, 12; AR 1837, 17, 306; NAP, 19; RB, nr. 18, 2; DE I, 315; PSE, 302; NV, 380; StDR, 274; SCC I, 165; PBV, 465; PD, 609; **tedeum** (*doxologhie*) AR 1834, 318; **tedeum** (*moleben*) AR 1834, 383; **tedeum** (*rugăciuni*) AR 1835, 43. (Cf. *Te Deum* [*laudamus*], fr. *Te Deum*).

TEGUMENT s. (Anat., Bot.) FBE, 68v; PPC, 177r. (Cf. fr. *tégument*, lat. *tegumentum*).

TEHNIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi *cuvinte* **tehniceşti** MPI, 210; **tehnic** BTG, 45r; HFP, 184; CR 1829, 313; GPE, 37; CIRA, 8; CPI, anexă 1, 3; LOA, 77; MF I, 130, 134r; RSM, 8v; VVP, 142; EP I, 38; HP, XXIX; ROB2, 651; CGR, 8; CA 1857, 65; PD, 609; **tecníc**, **tehníc** GC VI, 233r, 239r; **tehnic** MEN I, IX; DFL, 8; WPM, 25, 39; ROB2, 650; BCD, 289; PBV, 465.

TEHNICĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi (fig.) **tehne** sg. BDT, 110v; **tehnă** MIR, 61; **tehnă** (*meşteşug*) DOA, 7; **tehne** pl. MIR, 6; DOA, 4; GSP I, 42; AAM, 47; MBV, 16; **tehnică** RSM, 11r; **tecnică** PBV, 465. (Cf. şi ngr. τέχνη).

TEHNOLOG s. **tecnolog**, **tehnolog** GC VI, 233r, 239r. (<fr. *technologue*).

TEHNOLOGIC adj. Vezi *Form. term. şt.,* p. 287. Cf. şi **tehnologhicesc** MPI, 216; **tehnologic**, **tehnologicesc** GC VI, 239r.

TEHNOLOGIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi **1**. (Gram.)

tehnológhie, **tehnologhisire** EBG, 24r, 70r; **tihnologhie** TTE, f.t., 1r; **tehnologhia** *sau etimologhia* GCG, 86; **tehnologie** GC VI, 239r; NC, 4. **2**. (Tehn.) **tehnologhie** MPI, 216; **tehnologie** CR 1830, 202; GC VI, 239r; FMIL 1840, 123; PBM, 196; CA 1861, 89; PD, 609. (Cf. şi germ. *Technologie*).

TEISM s. (Relig., Filoz.) DFL, 68, 134; NV, 380; PBV, 465; PD, 610. (<fr. *théisme*).

TEIST s. GC VI, 231v; VVP, 141; DFL, 136; NV, 380; PBV, 465; PD, 610. (<fr. *théiste*).

TELEGRAF s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi **telegraf**, **tilegraf** GC VI, 233r, 241v; **telegraf** AR 1837, 74, 266, 337; DL, 8; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

TELEGRAFIA vb. **telegrafí** CA 1857, 64; **telegrafia** D 1859, 123; D 1859, an. II, 4. (<fr. *télégraphier)*.

TELEGRAFIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi **telegrafíc**, **telegraficesc** GC VI, 233r; **telegrafic** CR 1830, 137, 176; AR 1830, 174; AR 1837, 4; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **telegrafic**, **telegraficesc** PBV, 465.

TELEGRAFIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi **telegrafie** GC VI, 233r; PBV, 465; D 1859, 410; PD, 610.

TELEGRAFIST s. R 1857, nr. 2, 4. (<fr. *télegraphiste*).

TELEOLOGIC adj. (Filoz.) **teleologhic**, **teliologhic** CCF, 73, 76; **teleologic**, **teleologicesc** PBV, 465. (Cf. fr. *téléologique*, germ. *teleologisch*).

TELEOLOGIE s. (Filoz.) **teleologhie** CFZ, 12; **teleologie** PBV, 465. (Cf. germ. *Teleologie,* fr. *téléologie*).

TELESCOP s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 287. Cf. şi *ochianurile care se numesc* **telescópia** VEI, 61r; *multe* **telescopii** GN, 269v; **tilescopion** FGS, 56r; **tilescopiile** (*ochiane mari*) FC, 19v, cf. şi 24r, 28r, 34r; **telescop** GC VI, 233r, 235v.

TELESCOPIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 287. Cf. şi **telescopic** GC VI, 233r; **telescopic**, **telescopicesc** PBV, 465; **stelescopic** EGI; 8; FGE, 8.

TELUR s. (Mineral., Chim.) **telur** CIN, 459, cf. şi 406, 435, 438; **telurium** CIN, 403; PFHM I, 31; **teluriu** FMIL 1840, 123. (Cf. lat. *tellurium*, germ. *Tellur*, fr. *tellure*).

TELURIC adj. **1**. (Chim.) CIN, 407, 422; FDA, II; PFHM I, 32. **2.** („pămîntesc”) RL, 273. (Cf. germ. *tellurisch*, fr. *tellurique*).

TEMLEAC s. (Milit.) **temleac** (*fundă*) RO, 28; **temleac** AR 1830; BFO 1843, 72; BGO 1844, 374; SRM, 81; ROB2, 633; NRC, 88, 267. (<rus. темляк).

TEMPERA vb. **stîmpăra** GIA I, 40v; SIN, 36; TVM, al. 26; **tempera** FTP II, 64; GG, 92; PBM, 130; NV, 381; LIT, 13; JA, 26; PBV, 466; PD, 610. (Cf. fr. *tempérer*, lat. *temperare*).

TEMPERANT **1**. adj. („care moderează, care alină”) **stîmpărător** LB, 669; VA, 42; **temperant** CFZ, 173. **2**. s. („**stîmpărător** LB, 669; VA, 42**; temperant** CFZ, 173. **2**. s. („moderat, cumpătat”) **temperante** (*cumpătat*) CEF, 106. (Cf. lat. *temperans*, fr. *tempérante*).

TEMPERANŢĂ s. **temperanţie** OMT, 40; **temperanţie** *sau înfrînare* AR 1835, 108; **temperanţă** NV, 380; PBV, 466; AVP, 22; PD, 611. (Cf. lat. *temperantia*, fr. *tempérance*).

TEMPERARE s. **stîmpărare** FTM, 233; PAM, 5; LB, 668; **temperare** PBV, 466.

TEMPERAŢIE s. („moderaţie”) HFP, 224; FTP II, 38. (Cf. lat. *temperatio*).

TEMPESTATE s. („furtună; calamitate”) **tîmpestate** SIF, 118; **tempestate** CTT, 175; FBE, 101v; TR 1854, 18; PD, 611. (<lat. *tempestas*).

TEMPESTĂ s. (Geogr., „furtună, vijelie”) **Capul Tampetii** *au luat nume de Cap de Bon Esperans* GIA I, 4r; **Cap de Tempet** DIP, 5v; **tîmpestă** SPBA, 42; **timpestă** SPBA, 66, 104; **tempestă** SPBA, 35, 100; CPI, 24; MEN II, 38, 113; PS, 5; BDJE, 110; NV, 381; PCI, 28, 75, 110; **tempeste** (*fortuni*) StFE, 173; **tempestă**, **timpestă** StDR, 275; AVP, 22. (Cf. fr. *tempête, it.* tempesta*, lat. tempestas*).

TEMPESTUOS adj. **tempestuoz** SPBA, 42; **tempestos** BDJE, 112; AF 80, 149; BP, 182, 186; **timpestos** AVP, 22. (Cf. it. *tempestoso*, lat. *tempestuosus*, fr. *tempétueux*).

TEMPLIER s. **templier** HP, XXVII; NV, 381; PD, 611; **templar** SHI II, 197; DILB II, 235. (Cf. fr. *templier*, lat. *templarius*, it. *templare*).

TEMPLU s. **tîmplă** *sau capişte* MIU, 16, 20, 96, 245; BAR I, XII, 54; **tîmplă** (*besericӑ*) BR 1829 II, 17; **tîmplă** FTP I, 101; FMIL 1844, 87; **tîmplu** BAR II, 210; **templu** SPBA, 95, 100; IRV, 7r; MCB, 172; PIU II, 52; CR 1829, 200; AR 1829, 203, 262; VFE,

83; FTP II, 97; FTP III, 118; CIRA, 299: AR 1834, 112; ZEV, 3, 18; AsP, 12; pe la 1835 cuvîntul era frcvent; **templu** (*biserică*) LPT, 78; AR 1837, 191; **templu** (*capişte*) PIU I, 230; AR 1831, 16; CIRA, XIV; AR 1834, 207; AsFA, XIX; AR 1837, 159; **templă** BD II, 449; **templu, templă**, **tîmplă** GC VI, 235r. (Cf. lat. *templum*, fr. *temple*).

TEMPORALITATE s. **timpurime** CCF, 19, 26.

TEMPORIZARE s. **temporisare** LIT, 240. (Cf. fr. *temporiser*).

TENDINOS adj. (Anat.) FDB, 111.

TENDINŢĂ s. **tendenţia** (*tinderea*) IO, 2; **tendenţie** KFL, VIII, 79; CA 1852, 59; RL, 136; JA, 182; **tendenţă** GC VI, 235v; FMIL 1844, 22; StDR, 275; CA 1852, 51; LMA, I; BCI, 91; **tendinţă** HMV I, 27; DFL, 29, 115; FMIL 1847, 92; SIT, 259; CGR, 242; BIP, 69; SIM, XVI; NV, 381; KDP, 94; LS, 44; KOS, XV; SCC I, 104; CFZ, 21; RL, 249, 273, 347, 406; SD 1855, 1, 2; pe la 1855 forma era frecventă; **tendinţă** (*ţîntire*) GM 1852, 46; **tendancie** PFM, 489. (Cf. germ. *Tendenz,* it. *tendenza*, fr. *tendance*).

TENEBRĂ s. **tenebre** LMS, 19, 38, 43. (<fr. *ténèbres*).

TENEBROS adj. SMB I, 24. (<fr. *ténèbreux*).

TENOR s. (Muz.) GC VI, 235r; AR 1835, 131; MBG, 14; AR 1837, 55, 369; VVP, 142; DL, 101; SMR I, 101; PBM, 74; WPM, 2, 10; pe la 1845 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *ténor*, it. *tenore*, germ. *Tenor*).

TENTA vb. PCI, 141. (<fr. *tenter*).

TENTATIVĂ s. NV, 381; DIB, 538; C, 166; GCB II, 241; BEC, 408; PD, 611. (<fr. *tentative*).

TENTAŢIE s. **tentaţie** BDJE, 7, 32; NV, 381; CA 1853; XVIII, XXVIII; Z 1856, nr. 11, 3; PD, 611; **tentaţiune** DILB II, 235; C, 6, 19; GCB II, 241. (<fr. *tentation*).

TEOCRAT s. GC VI, 321v; VVP, 142. (<fr. *théocrate*).

TEOCRATIC adj. **teocraticesc** MIU, XIII; GC VI, 321v; **teocratic** MIU, 118; SIU, 25v; SHI II, 19; VVP, 142; MEN II, 298; NV, 381; KOS, XII; RL, 71; DILB I, 214; BC, 66; GCB II, 241; PD, 611. (Cf. fr. *théocratique*, germ. *theokratisch*).

TEOCRAŢIE s. **teocrátie** MIU, 123; **teocratie** VMG, 117; POS, 18; GC VI, 321; EOI, 231; **teocraţie** SHI, XXXI; SHI I, 8; VVP, 142; MEN I, 261; BP, XVII; NV, 381; LIT, 99; BCI, 14; R 1857, nr. 4, 1; GCB II, 241; PD, 611. (Cf. fr. *théocratie*, germ.

Theokratie).

TEODICEE s. (Teol., Filoz.) **teodichie** *şi* **teodicie** GC VI, 233r, 321v; **teodicea** art. DFL, 7, 113, 166; CFZ, 134; **teodicee** CFZ, 14; *teologhie sau* **teodicee** CFZ, 13; *teologie*, **teodicee** PD, 612. (Cf. ngr. θεοδικία, fr. *théodicée*).

TEODOLIT s. LOA, 85. (<fr. *théodolite*).

TEOGONIE s. MIU, 218; HFP, 15; GC VI, 233r, 321v; VVP, 142; PBV, 466; PD, 611. (Cf. lat. *theogonia*, fr. *théogonie*).

TEOLOG s. **teolog** OC II, 46v; GIA I, 99v; BLM, 11, 85; BEM, 75; BI, 11; MIB, 85; BD II, 457; MCB, 103; GC VI, 232v, 322r; 268; SGR I, IX, MF III, 4v; FL, 26; VVP, 142; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; pl. **teologhi** OC I, 86r, 107v; OC II, 49r; MTT, 10r; MTM I, 55, 301; BEM, 63, 351; PFBA, 619r; VVP, 263; HFP, intr. 18; PP, VII, CTT, 147; **teologi** BEM, 63, 330, 407; MIU, 179; TD I, 33, 90, 104, 144, 145; OMT, 13; MIB, 23, 94; BDC, 82; SHI I, 16; SHI II, 5; MEN I, 61; DFL, 136; FMIL 1847, 78; **teologian** DCB IV, 73. (Cf. gr. θεολόγος, lat *theologus*, germ. *Theolog*, fr. *théologien*).

TEOLOGIC adj. **teologicesc** SCM, 161; GC VI, 322r; MCR, 224; FMIL 1844, 224; PBV, 466; **teologhicesc** HGT, 1; MTM I, 88, 168; BLM, 129; MIU, 64, 166; TD I, 1, 170; OMT, 13; ME, 328; MIR, 204; MIB, 118; BDL IV, 1158r; MR, 10; VPP, 163; BD II, 457; MI, V; DLG, pf. 3, 191; PCP, 11; PIU II, 217; VMG, 172; AAM, 79; HFP, pf. 12; forma era folosită sporadic pînă spre 1850; **teologhic** BDC, 14; RSM, 8v; SHI II, 20; RB, 255; ROB2, 561; BG, II, XXIII; CFZ, 14, 72; **teologic** VVP, 142; FMIL 1844, 146; MEN I, 20; MEN II, 204; DFL, 1; FMIL 1847, 103; BG, XXIII; NV, 381; CA 1851, 29; CA 1854, XXVI; CEF, 23; LG, 40; PBV, 466; PD, 612; *ştiinţele* **teologeşti** RIP I, 161. (Cf. gr. θεολογικός, lat. *theologicus*, germ. *theologisch*, fr. *théologique*).

TEOLOGIE s. **teológhie** EBG, 7r, 19r; AP, 61; IRU, 10; OC I, 12v; BE, 19v; DOB, 3; ISF, 4; TGR, pf. 7; BLM, 17; BEM, 100; MIU, XVIII; HO, 44; BPN II, 330; **teologhie** OC I, 88r; HET I, 66v; DC IV, 134v, 265r; PTF, 32v; LVH, 9v; BEM, 376; MTM I, pf. 1, 25; BI, 30; MIU, 44; OST, XVIII, TD I, f.t., 1; PFBA, 619r; DAB, 135v; ME, 202; BDL IV, 1023v, 1158r; GSP I, 46; LIB, 4; DO, 7; MPI, 20; DLC, 4; forma continuă să fie folosită pînă pe la 1855; **teologie** EGR, XXVI; GC VI, 322r; SIC, 32; YNM, 3; SHI I,

40; VVP, 142; FMIL 1840, 47; VM, 81; ROB2, 561; DFL, 148; NV, 381; PBV, 466; GCB II, 241. (Cf. lat. *theologia*, gr. θεολογία, germ. *Theologie*, fr. *théologie*).

TEOLOGIZA vb. **teologhizirui** VPP, 163. (<germ. *theologisieren*).

TEORETICIAN s. **teoriticos** OC II, 3r; **teorisian**, **teoriticos** CLV, 149r; *nişte bărbaţi* **teoretici**, *iar nu practici* SIM, 235; **teoretici** *politici* LIT, 409; **teorician** GCB II, 241; DCB IV, 61. (Cf. gr. θεωρητικός, germ. *Theoretiker*, fr. *théorique* şi *théoricien*).

TERASAMENT s. **terasement** D 1859, an II, 61. (<fr. *terrassament*, în cazul citat sub influenţa lui *terrasse*).

TERME s. pl. *acea prea vestită zidire ce să numeşte* **terme** MTT, 51r; **termele** *de la Carlsbad* CA 1862, 29; PD, 612. (Cf. gr. θέρμαι, lat. *thermae*, fr. *thermes*).

TERMINA vb. BDL I, 132r; FDB, 81; EGR, 33; GT 1838, 13; IGE, 43; SCC II, 195; DIB, 231; DILB I, 214; Z 1856, nr. 17, 3; PBV, 467; GCB II, 242; BEC, 89; PD, 612. (Cf. lat. *terminare*, fr. *terminer*).

TERMINAL adj. GC VI, 235v; FBE, 80v; CPH, 15. (Cf. fr. *terminal*, lat. *terminalis*).

TERMINOLOGIC adj. **terminologíc** GC VI, 235v; **terminologic** PBV, 467. (Cf. fr. *terminologique*, germ. *terminologisch*).

TERMINOLOGIE s. **terminologie** GC VI, 235v; MEN I, 198; FMIL 1847, 192; CDR, III; PBV, 467; **terminologhie** (*zicere*) AR 1832, 282. (Cf. fr. *terminologie*, germ. *Terminologie*).

TEROARE s. **teroare** LMS, 12, 33; NV, 389; GRR, 15; PLB, 30; SCC II, 182; ICI, 37; DIB, 12, 183; DILB I, 214; LIT, 99; C, 5; BCI, 178; BBR, 26; PD, 613; **teroră** CFZ, 143. (Cf. fr. *terreur*, lat. *terror*).

TERORISM s. KDP, 5, 79; LS, 96; StDR, 275; BMN I, 14; PD, 613. (Cf. fr. *terrorisme*, germ. *Terrorismus*).

TERORIST **1**. s. FL, 67. **2**. adj. DIB 183. (Cf. germ. *Terrorist*, fr. *terroriste*).

TERORISTIC adj. *domnia* **teroristică** (*îngrozitoare*) FL, 67; **teroristic** StDR, 276; AsAL, 6. (Cf. germ. *terroristisch*, it. *terroristico*).

TERORIZA vb. AsAL, 5. (<fr. *terroriser*).

TERŢ, -Ă adj., adv., s. („al treilea, în al treilea rînd”, Muz.; Jur.,

Mat., Filoz.) **terţă** HEA, 140; GC VI, 235v; PBM, 54, 108; CDR, 36, 37; **terţie** GG, 70; PEA, 179; VL, 5r; PBM, 79; WPM, 46; GLC, 25; PDC, 131; SAP, 12; CFZ, 8, 37; **terţiu**, **terţio** CFZ, 9; **tercie**, **terciu** PFM, 391, 411. (Cf. lat. *tertius*, fr. *tertio*, it. *terza*, *terzo*).

TERŢET, -Ă s. (Lit., Muz.) **tercetă** *şi* **terţetă** GC VI, 235v; **terceturi** GPE, 61; **terţet** StDR, 276. (Cf. it. *terzetto*, germ. *Terzett*).

TERŢIAR adj. **1**. (Bis., „trinitar") *sotietaşul* **terţiarilor** [...], *călugăriţele din Cluj care să numesc* **terţiarie** OTB, 10, 13. **2**. (Geol.) *pămînturile* **terţiare** *sau de al treilea rînd* RB, nr. 16, 4; **terţiar** RB, nr. 19, 3; Z 1856, nr. 10, 2; CA 1858, 36; CEG, 90, 91; **terţier** RB, nr. 16, 4; **terţial** BMN II, 17; CA 1858, 36; INB 1859, 10. (Cf. lat. *tertiarius*, fr. *tertiaire*).

TERŢINĂ s. (Lit.) DL, 101. (<it. *terzina*).

TESTAMENT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 112. Cf. şi **diată** MML, 28r; APC, 77v; DAP, 128; LC, 77; **adiată** MN 1836, 87; VVP, 2; **testament** BE, 44r; AZ, 134v, 160v; CP I, 29; NID II, 79r; FLG, 22; CL I, pf. 3, 48; CL II, 108, 119; MIB, 209; UT, 24; BD II, 455; CSM, 128; AR 1829, 148; GC VI, 239r; GPE, 24; CPI, 93; LO, 4; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **testament** *sau* **diată** TD II, 115; BPN II, 337; FMIL 1840, 16; **testament** (**diată**) MFB II, 173r; BR 1829 I, 35, 50; CR 1829, 54, 92; CPI, 2, anexă 10; FL, 99; MCL 1838, 112; FMIL 1844, 183 **testament** (**adiată**) AML, 94; **testamînt** MIB, 147, 182; **testămînt** FMIL 1847, 143. (Cf. lat. *testamentum*, germ. *Testament*, fr. *testament*).

TESTAMENTAR adj. **testamînticesc** LSM, 47; **testamentesc** BD II, 455; **testamentár** GC VI, 239r; AsL, 13; ROB2, 658; FMIL 1847, 83; BCD, 28, 175; SCC I, 176; PBV, 468; PD, 613; **testamentariu** CPI, anexă 4; R 1857, nr. 40, 3; **testamentarie** f. CPI, anexă 10; BCD, 535, 536; SSC, 80; AVP, 22; **testamental** AR 1837, 170; FMIL 1847, 92. (Cf. lat. *testamentarius*, germ. *testamentarisch*, fr. *testamentaire*).

TESTATOR s. **testátor** APC, 117r, 305v, 307r, 307v, 339v; DAP, 128, 131; **testator** APC, 305v, GC VI, 239r; AR 1834; CPI, 2, 41, 89, anexă 10; AsE, 4; BCD, 29, 201, 566; StDR, 276; CA 1855, 66; LIT, 401; PD, 613. (Cf. lat. *testator*, fr. *testateur*).

TESTIMONIAL adj. Vezi *Împrumut. I,* p. 112. Cf. şi **testimoniale** *cărţi* DOA, 15, 35; **testimóniale** *cărţi* MIM, 54; *cărţi de mărtu-*

rie (**testimóniale**) MIM, 53; **testimonialicește** *cărți* MIM, 54; *dovada* **testimonială** BEC, 174. (Cf. lat. *testimonialis*, fr. *testimonial*).

TESTIMONIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 112. Cf. și **testimonie** TD III, 86, 344; **testimoniu** DOA, 13, 15, 21; StDR, 276; LS, 19; AVP, 22; PD, 613; **testimonium** UT, 26, 27; IMC, 4; RPV, 1. (Cf. lat. *testimonium*, germ. *Testimonium*).

TETRACORD adj., (Muz.) **tetrácord**, **tetracordiu** GC VI, 239r. (Cf. lat. *tetrachordum*, fr. *tétracorde*).

TETRADRAHMĂ s. („monedă grecească de patru drahme") **tetradrahm**, **tetradrahmă** GC VI, 239r, VII, 361v. (<gr. τετράδραχμον).

TETRAFTONG s. (Fon., Muz.) **tetraftong** EGR, 150; GC VI, 313r; FL, 63; PBM, 45; **tetráftong** GC VI, 237v, VII, 291v.

TETRANDRIE s. (Bot.) GC VI, 338r; CIN, 264; FBE, 78r; PMC II, 203; MIN, 153, 189; BBS, 38.

TETRAPOD s. („semn, suport cu patru picioare"; Zool.) DC I, 177r; ME, 192; LB, 707; GC VI, 237v; NPT, 267; PBV, 468. (Cf. gr. τετράποδον, fr. *tetrapode*).

TEUTON s. adj. **tefton** GN, 80r; **tévton** *și* **teuton** GC VI, 233r; **teuton** AsLM, 3. (Cf. fr. *teuton*, germ. *Teutone*).

TEUTONIC adj. **teftonicesc** DIP, 10r; PIU IV, 83; **teutonicesc** CB 1806, III; **tevtonic**, **tevtonicesc** GC VI, 233r; **tevtonic** CIRA, 58; **teutonic** MIB, 64; BD II, 456; SHI II, 128; AsLM, 3. (Cf. ngr. τευτονικός, lat. *teutonicus*, fr. *teutonique*).

TEXT s. **text** CP I, 158; CP II, 168; CL I, pf. 5; DAP, pf. 7; DO, 32; DGR, 32; HFP, 160; AR 1829, 87; CR 1830, 258; GC VI, 239r; BFO 1833, 214; CPI, pf. 3; LOA, 83; MF II, 102v; AR 1835, 102; YNM, 5; MN 1836, 70; ROI2 III, 150, RB, 200; PDT, 101; FMIL 1840, 68; pe la 1840 cuvîntul era frecvent; **tecst** GC VI, 233r; NV, 380; TR 1854, 4; T 1856, nr. 1, 2; PD, 610; **test** FMIL 1844, 41; MID I, 327; DFL, 106; KFL, III; StDR, 276; RL, 315; DILB III, 224; C, 147, 165; R 1858, 167; D 1859, 246; APS, 80; BEC, 8, 91. (Cf. lat. *textus*, germ. *Text*, fr. *texte*, it. *testo*).

TEXTUAL adj. adv. **textual** GC VI, 238r; RL, 184; CA 1862, 65; **tecstual** NV, 380; D 1859, 285. (<fr. *textuel*).

TEZAUR s. **tesaur** BD II, 457; FMIL 1844, 343; MID I, 329; MEN II, 69; BDJE, 42; BP, XVIII; AF, 152; SIT, 3; SIM, VII, 133;

BG, 124; NV, 382; StDR, 276; WAM, 175; CA 1854, XLVIII; CMI, 13; DILB I, 214; RL, 376; forma era frecventă pînă la 1860; **tezaur** FMIL 1840, 140; FMIL 1844, 383; CFZ, 148; INB 1859, 42; RF, 6. (Cf. lat. *thesaurusi*).

TEZAURARIAL adj. **tezaurarialicesc** RPV, 6.

TEZAURARIAT s. **tesaurariat** CMB, 1; **tezaurariat** ISB, 2; RPV, 4, 5.

TEZAURAR s. („vistier”) **tesaurariu** BD II, 457; **tesaurar** DILB I, 214; GCB II, 242; GCB II, 242. (Cf. lat. *thesaurarius*).

TEZAURIZA vb. **tesaurisi** BD II, 457. (Cf. lat. *thesaurizare*, germ. *thesaurieren*).

TEZĂ s. **tesis** RIM, 16, 19, 120, 121; **tezis** MF II, 60r; VCL, 69r; **tes** BLM, 200, 202; BDL IV, 1158v; KFL, 128; **tezul** *sau* **tesul** CLV, 148v; **tez** CLV, 149r, 149v; MF III, 125v; PBM, XIV, XXII, 6; **tesă** BDL I, 130r; NV, 382; PD, 613; **tesă** *şî* **teză** GC VI, 233r, 235v; **teză** PSE, 181; CFZ, 53; Z 1856, nr. 34, 4; PBV, 468; **tesă**, **teză** StDR, 276; **teze** sg. DFL, 128, 185; **tese** sg. GCB II, 242. (Cf. gr. θέσις, lat. *thesis*, fr. *thèse*).

TIC-TAC interj. SCC II, 148, 333. (<fr. *tic-tac*).

TIFON s. (Text.) *un zăbranic* (**tifon**) *foarte subţire* FM, 20.

TIFOS adj. (Med.) MAR, 145; FMIL 1844, 376; BCI, 183. (Cf. it. *tifoso*).

TIGROAICĂ s. **tigresă** FTU, 36v; **tigroaică** DC IV, 119v; **tigră** GCA I, 7r; PIU IV, 171; **tigră** *şi* **tigroică** GC VI, 239v. (Cf. fr. *tigresse*).

TIGRU s. (Zool.) **tigru** RIC, 15v; FTU, 12v; DC I, 78v; DC I, 78v; DC II, 122r; DC IV, 119r, 225r; GCA, 32, 55; MAI, 81r; HOG, 136; GF, 285v; GIA II, 45r; TMS, 94; GSP II, 4; SPBA, 70; GC VI, 240r; pe la 1830 forma era frecventă; **tigris** GIC, 84; FD I, 26. (Cf. ngr. τίγρις, lat. *tigris*, fr. *tigre*).

TIMBRAT adj. *hîrtie* **timbrată** BCD, 594; *vocea lui sonoră şi* **timbrată** LIT, 13; *hîrtie* **timbruită** CA 1862, 129.

TIMBRU s. (poştal, fiscal; vocal, sonor) **timbr** *şî* **timbru** GC VI, 243r; **tembru** (*pecetea guvernului*) AR 1835, 73; **timbru** (*herb*) AR 1837, 390 bis; **timbru** BP, 168; NV, 382; PLB, 30; BCB, 48; SMB I, 149; SMB II, 323; CEF, 169; PFM, 394; D 1858, 16 bis; RIT, 7; RF, 39; PD, 614. (<fr. *timbre*).

TIMID adj. **timid** BDJE, 29; AF, 44; SIT, 40, 52; NV, 382; PCI,

102; LS, 33; BCP, 11; SMB I, 74; RL, 66, 92, 440; BBR, 63; PD, 614; **timidă** (*fricoasă*) CEF, 77; **timid** BBR, 63. (<fr. *timide*).

TIMIDITATE s. **timiditate** SIT, 41, 133, 290, 353; NV, 382; PCI, 101; GRR, 106; RL, 315, 364; DIB, 280; LIT, 291; GCB II, 242; PIC, 40; PD, 614; **timiditate** (*sfieciune*) CEF, 80, 144. (<fr. *timidité*).

TINCTORIAL adj. *plînte* **de boele** FilDA, 189; **tinctorial** BCA, 124; BRA, 128, 280. (<fr. *tinctorial*).

TINDE vb. *că* **trag** *a le disface* GF, 141v; **tinde** DFL, 28; CFZ, 163; GCB II, 242; **tendează** *a lua puterea* RL, 337. (Cf. fr. *tendre*, lat. *tendere*).

TIP s. („chip, fel, formă, model") **tip** RN, 11v, 121r; AIM, 40v; MAI, 79v, 81v; FNC, 22v, 118r; SIF, 46; CP I, 74; BD II, 488; CIRA, 253; PIA, 3; MEN I, 114; AsLM, 1; SMR I, 8; HMV I, 71; MEN II, 8; DFL, 13, 48, 85; BP, 55; BIP, 11, 39; NV, 383; StDR, 277; pe la 1850 forma era frecventă; **tipul** (*modelul*) CEF, 216; **tipuri** CPR, 17v; SIN, 7; SIF, 11; CIN, 471; SCC II, 210; RL, 99; PIC, 128; **tipi** FMIL 1840, 113; EP II, 103; **tiposul** *operaţiilor* AsA, 41v; **tipos** EOI, 154; **tipusul** *boalei* EPD, XLIII. (Cf. fr. *type,* ngr. τύπος, lat. *typus*).

TIPIC adj. *argument* **tipic** *sau model* DFL, 93; *o boală* [...] **tipică** EPD, XLIII. (Cf. fr. *typique*, lat. *typicus*).

TIRADĂ s. GC VI, 249r; FMIL 1847, 200; GRR, 192; D 1859, 123; D 1860, 85; PD, 614. (Cf. fr. *tirade*, germ. *Tirade*).

TIRALIOR s. (Milit.) **tirailer** IRF, 81; **tirailer** StDR, 277; **tiralier** AR 1830, 532; RBM, 26; **tiraler** FMIL 1844, 309; **tiralior** ROM, 12, 38, 168; RBM, 38, 39. (Cf. germ. *Tirailleur*, fr. *tirailleur*).

TIRAN adj., s. Vezi *Împrumut. I*, p. 113. Cf. şi **tíran** FTU, 20r; MAM, 13v; MSB, 49v; CSM, 252; **tiran** FTU, 26v, 72r; MAS, 23, 53; BEM, 413; AZ, 92r; BDL IV, 1028r; FTM, 53; PDP, 117v; SPV, 155; **tirerească** *stăpînire* IEI, 7r; **tirănesc** APM, 113, 115, 216; NIU, 141r. (Cf. gr. τύραννος, lat. *tyrannus*, fr. *tyran*, germ. *Tyrann*).

TINARICEŞTE adv. Vezi *Împrumut. I*, p. 213. Cf. şi **tinăneşte** IM, 15; BRI, 59; LB, 729; BAR II, 50; FMIL 1840, 342; SIM, XIII; AAM, 66; **tiraneşte** BD II, 490; **tiraniceşte** MFV II, 155r; MRC, 117; CE, 8; AR 1837, 98; SMA, 50; PBV, 470.

TIRANISM s. FL, 69; FMIL 1844, 25, 26, 43; FMIL 1847, 39.

TIRANIZA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 213. Cf. şi **tiranisi** NID I, 81v; IFA, 85v; NZ, 8r, 8v, 46v; IRV, 38v; BGV, 17r; TSVM, 42; VMG, 279; NMP, 18; AR 1830, 24; GC VI, 249r; SPV, 212; AIR II, 54; MN 1836, 54; forma era folosită pînă spre 1860; **tirănisi** BDL IV, 1028r; BR 1829 I, 17; **tirăni** ME, 439; IFA, 146r; FL, 27; PBV, 470; **tirani** BD II, 490; **tiranisa** NV, 383; PD, 615; **tiraniza** SCC II, 315. (Cf. fr. *tyranniser*, ngr. τυραννίζω, germ. *tyrannisieren*).

TIRS s. (Antic. gr.) GC VI, 249r; FTP I, BIN, 136; PD, 615; (Cf. fr. *thyrse*, gr. θύρσος).

TITAN s. (Milit.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 113. Cf. şi GC VI, 249r; APR, glos. V; PS, 12; GLC, XXXV; BMN I, 108; CA 1856, 105; PIC, 17. (Cf. fr. *titan*, lat. *titan*).

TITANIC adj. **titanic** FMIL 1844, 286; DILB IV, 207; DCB, 264; *fruntea sa* **titană** CMI, 180; *popoare* **titane** (*urieşe*) CA 1861, 67. (Cf. fr. *titanique*, lat. *titanicus*).

TITILAŢIE s. **titilaţie** (*gîdilitură*) FDB, 92. (Cf. lat. *titillatio*, it. *titillazione*).

TITLĂ s. („tildă”) **titlă** EBG, 15r, 19r; BV, 6v, 7v; MGR, 116r; ME, 639; DO, 21; **lipsire** GCG, 188.

TITULAR adj., s. DC IV, 159v; AR 1829, 191; GC VI, 249r; SGR I, 9; SHI I, 14; ROI2 IX, 8; PDT, 80; VVP, 143; PGRL I, 13; BIP, 32, 44; KDP, 37; IGR, 152; RBM, 13; StDR, 277; DCB IV, 68; PBV, 470; RF, 38. (Cf. fr. *titulaire*, germ. *Titular*).

TITULATURĂ s. **titulatură** MPI, 213; VPP, 310; FMIL 1840, 325; SMB, 496; AML, 17; **titulaţie**, **titulatură**, **titulăciune** StDR, 277; **titulatura** (*sau întitulaţia*) AML, 20. (Cf. germ. *Titulatur*, fr. *titulature*).

TMEZĂ s. **tmisis** EBG, 106r; VOG, 130. (<ngr. τμῦσις).

TOAST s. **toasturile** (*păharul băut în sănătatea cuiva*) AR 1829, 102; **toast** AR 1831, 58; AR 1834, 139, 294; AR 1837, 42, 223, 361, 379; RB, nr. 2, 9, 314; AR 1844, 10; CA 1848, 56; StDR, 277; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (<fr. *toast*).

TOCĂ s. (Vestim.) **tocă** VVP, 143; **toca** (*căciula*) CDCE, 166. (<fr. *toque*).

TOCSIN s. *s-auzea* **tocsinul** *şi urletul tunurilor de alarmă* DIB, 216. (<fr. *tocsin*).

TOFANA adj. **aqua tofana** [„otravă”] RB, 206, 231.

TOGĂ s. (Vestim., Antic. rom.) BD II, 466; BR 1829 I, 8; BAR I, 69; GC VI, 255; CRV, 26; GTN 1836, 72 bis; StDR, 277; DILB II, 235; CMI, 101; CA 1857, 26. (Cf. lat. *toga*, it. *toga*, germ. *Toga*).

TOLERABIL adj. GC VI, 255v; NV, 383; PD, 615. (<fr. *tolérable*).

TOLERAŢIE s. („tolerare”) AR 1830, 470; StDR, 277; CA 1856, 32. (Cf. lat. *toleratio*, it. *tollerazione*).

TOM s. Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. şi AZ, 88v; APC, 73v; CB 1807, XLV; MIR, 337; GSP I, 223; AOS, 116; FNB I, 192; BD II, 466; PIU I, IX; GPF, 416; NMP, ded. 2; GC VI, 255v; FTP I, 228; SPV, XV; VSC, 16; BAR I, 2; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. gr. τόμος, lat. *tomus*, fr. *tome*, it. *tomo*).

TON s. (Fon., Muz.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. şi AZ, 63v, 69v; OST, 52; GRA, 1r; MIA, 13; SIU, 11r, 47v, 79r; FTM, 9; DO, 9; VPP, 173, 235; BR 1821, 51; DGR, 11; MI, VI; MT, 3; IRV, 208r; TCA, 12; KIT, 326; CLV, 146r; DCN, 76, 105; BRD, 93; PSC, 1828; AR 1829, 248; BR 1829 I, 24; MO, 4; MBV, 15; CBD, 18; VA, 204; GC VI, 255v; pe la 1830 cuvîntul era frecvent; **ton** (*glas*) FBN, 104; **tonul** [...] *sau* **sunul** BDR, 9v. (Cf. fr. *ton*, lat. *tonus*, germ. *ton*, it. *tono*).

TONĂ s. („ unitate de măsură a greutăţii”) *trei sute de* **ton** *de aur* DIP, 12v; **tonă** BDL IV, 1031v; AR 1839, 142; CA 1861, 130; **toane** pl. NMSF, 53, 55; GSP II, 150; BPN II, 208. (Cf. fr. *tonne*, germ. *Tonne*).

TONSURĂ s. (Bis.) *el luă* **tonsura** *şi după şase luni sub-diaconatul* CV, 31. (Cf. fr. *tonsure*, lat. *tonsura*).

TOPIC adj. **topic** FMIL 1844, 376; TMO, 34r; *simptome* **topice** *sau locale* PHH, 117; **topic** (*de loc*) PMC I, 60. (Cf. ngr. τοπικός, fr. *topique*).

TOPOGRAF s. **topograf**, *cel ce descrie faţa pămîntului* GC VI, 258r; **topograf** ROB2, 649, 653; ATI, 27; PBV, 473. (<fr. *topographe*).

TOREADOR s. **toreador** GC VI, 258v; **toredor** BP, 118. (<fr. *toréador*).

TORENT s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 290. Cf. şi *un* **torent** *de delicii* CV, 29; **torent** (*povoi*) FTM, 101; **torent** GC VI, 259r; FEA, 43, 62; **torent**, *şiroi* DE I, 315; **torinte** DFL, 61.

TORPID adj. (Fiziol.) *constituţiile slabe* şi **torpide** SAS, 26, cf. şi 32. (Cf. fr. *torpide*, lat. *torpidus*).

TORPIDITATE s. **torpiditatea** *maţelor* CA 1862, 21.

TORT s. (Alim.) **tortă** BDL IV, 1033r; **tort** *de zahăr copt* DRB, 262. (<germ. *Torte*).

TORTURA vb. SCC I, 187; DIB, 222; CA 1854, XIX; RL, 304, 365; PBV, 473; PD, 616. (<fr. *torturer*).

TORTURĂ s. GC VI, 258v; CIRA, 133, 134, 168, 375; ROI2 VIII, 22; SHI II, 48; FMIL 1840, 132; SP, 114; BDJE, 174; SIT, 153, 177, 270, 338; SIM, IX, 35, 38; LS, 53, 95; StDR, 277; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *torture*, it. *tortura*, lat. *tortura*).

TORŢĂ s. **torţă** DAB, 67v; CR 1830, 109; AR 1830, 203; GC VI, 260r; BM, 53; GTN 1836, 35; PCI, 27; DCB II, 274; **torţe** pl. CMI, 193; SAI, 28, 79, 91; AVP, 23; **torţi** HMN, 129; SCC II, 322; **torţie** DAB, 67r, 123r; **torcie** (*făclii*) AR 1831, 247; **torcie** sg. CA 1850, 14; CA 1852, 42; **torcii** pl. CA 1860, 107; CA 1862, 51; **torce** pl. MV, 29; **torsă** SPV, 43, 168. (Cf. it. *torcia*, fr. *torche*).

TOTAL s. GC VI, 260v; ROB, 31, 98; CPL, 26, 75; LOA, 49; LO, 24; TIV, 175; AIR III, pl. II; ROI2 III, 130; RB, nr. 29, 2; CCB, 75; AR 1844, 15; MEN I, VII, 163, 265; pe la 1845 cuvîntul era frecvent.

TOTAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 291. Cf. şi **total** CC, 34; CR 1829, 237; AR 1829, 150, 201; CR 1830, 94, 204, 212; AR 1830, 9, 78, 164, 178; MRC, 92; AR 1832, 20; SGR I, 203; CIRA, 8, 111; DF I, 3r; MN 1836, 11, 50; SR, 26; pe la 1835 forma era frecventă; **totalnic** AR 1830, 113; EGI, 20; TIV, 175; FGE, 24; IVA, 43; AOD, 138; **totaliter** VL, 17v, 25v.

TOTALITATE s. **totime** TPE, 32r; AR 1829, 64; ROI2 III, 23, IX, 10; CCF, 70; VM, 117, 141; SSC, VII, 50, 102; JA, 53; VCL, 78r; VCL, 13r, 78r, 79r, 79v; StDR, 163; CA 1852, 12; CA 1859, 1; **totalitate** GC VI, 260v, 261v; CA 1844, 34; MEN II, 79; DFL, 46, 97; BDJE, 37; SSC, 40, 78, CFZ, 19, 65, 84, 127, 153; BCI, 74; PFM, 64, 487; C, 1; PBV, 474; PD, 616. (Cf. fr. *totalité*, germ. *Totalität*).

TOTUM s. **totul** AsA, 20r; PGL, 7; **totul** (*lucru întreg*) AsM, 50; **totum** AsA, 15r, 20r; AsM, 205; CA 1852, 6; CA 1855, 5; CA 1857, 5; CA 1859, 3. (Cf. lat. *totum*, fr. *tout*).

TOXICOLOGIE s. GC VI, 263r; DCB IV, 118. (<fr. *toxicolo-*

gie).

TRABANT s. **1**. (Milit.) GSP II, 118; CA 1854, 107, 109; AsTB, 3. **2.** (Astron., „satelit") AR 1830, 158; StDR, 277; BMN II, 73, 82. (Cf. germ. *Trabant*, it. *trabante*).

TRACT s. **tract** VPP, ded.; CPI, 143; LMG, 9; WAM, 124; PAD, 202. (Cf. lat. *tractus*, germ. *Trakt*, fr. *tractus*).

TRACTIR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. şi **tractir** AR 1830, 198; AR 1834, 59; DTN, 68; AR 1837, 127; CCM, 8; KPA, 28; IL 1840, 83; AFH, 33, 35; CD, 32; cuvîntul era folosit sporadic pînă spre 1860; **trahtir** APC, 364r; MG I, 29; CR 1830, 249; VVP, 144; **tractir**, **trahtir** GC VI, 296r, 296v; **tracter** MCL 1839, 641; FMIL 1840, 157. (<rus. трактир).

TRACTIRGIU s. **trahtirgiu** LVH, 43v; **tractirigiu** AR 1830, 44; **tractirgiu** KUB, f. t., 23; DTN, 68; AR 1837, 127; AFH, 36; **trahtier** GC VI, 296v.

TRADIŢIE s. Vezi *Împrumut. II*, p. 477. Cf. şi **tradiţii** (**predanii**) GLC, 34; **tradiţiune** BCD, 261, 337, 358, 377, 397; **trădăciune** BCD, 325.

TRADUCĂTOR s. **traducător** PCB, VI; CR 1829, 226; HFT, 202; DTN, pf. 1; DAH, pf. 1; FL, 4; RCM, 8; CA 1851, 45; RL, 228; PBV, 474; PD, 616; **traducător** KFL III; NV, 384. (Cf. fr. *traducteur*, lat. *traductor*).

TRADUCE vb. **preface** MVV, 1; FTM, 1; **tălmăci** FNB I, f.t.; CRac, 1; FTP IV, 109; RL, 213; **traduce** (**tălmăci**) CR 1829, 37, 130; **traduce** IO, 47; LPT, pf.; EGR, III; BAR I, 45; FEA, 22; RCM, IV; SCMI, XI; WPM, pf. 2; CA 1847, 24; StDR, 278; SCC II, 175; PBV, 474; CA 1858, 58; CA 1861, 27; PD, 616; **traduce** (**tălmăci**) NV, 384. (Cf. lat. *traducere*, fr. *traduire*).

TRADUCERE s. **traducere** SPBA, 101; PCP, 18; PCB, V, 107; MRC, 3; VSC, VII; FTP I, pf. 2, 44; FTP IV, 109; MN 1836, 5; AR 1837, 143; FL, 2, 4; DL, 7; pe la 1840 cuvîntul era sporadic; **tîlmăcire** FTP IV, 180; **tălmăcire** CIRA, 28, 310.

TRADUCŢIE s.(„traducere") **traducciune** IO, 47; **traducţie** EGR, XXXIII; CR 1830, 311, 339, 366; FEA, 23, 104; MBE, 1; ELS, 40; GTN 1835, 8; VAA, 1; BM, 10; GTN 1836; ECS, 141; AS, pf.; AR 1837, 143; HAN, 1; HMN, III; FL, 14; RB, 209; MCL 1839, 262; DL, 7 84; FMIL 1840, 100, 258; DE I, V; API, 135; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **traducţiune** DFL, 82;

BCD, 391; T 1856, nr. 4, 4; APS, 25; BEC, 20; **traductione** KFL, IV. (Cf. lat. *traductio*, fr. *traduction*, it. *traduzione*).

TRAFIC s. **trafic** NV, 384; **trafic** (*precupeţie*) CA 1861, 90. (<fr. *trafic*).

TRAFICA vb. NV, 384 DILB II, 235; PD, 616. (<fr. *traficuer*).

TRAFICANT s. SCC I, 7. (<fr. *trafiquant*).

TRAFICARE s. ICI, 73.

TRAGICOMEDIE s. **traghicomedie** BD II, 473; **tragicomédie** GC VI, 296v; **tragi-comedie** PD, 617. (Cf. lat. *tragicomedia*, fr. *tragi-comédie*).

TRAGICOMIC adj. **tragicomíc** GC VI, 296v. (<fr. *tragi-comique*).

TRAHEAL adj. *optică* **trahealǎ** SAS, 26. (<fr. *trachéal*).

TRANCHILITATE s. **trancuilitate** SMB I, 10; SMB II, 522; **trancillitate** FGF, 29. (Cf. fr. *tranquillité*, lat. *tranquillitas*).

TRANDAFIR s. (Bot.) **trandafir** HET I, 104v; MSB, 71v; FNPB II, 127v; GCA, 19; **triandafil** DC I, 61v; **trandafie** FNC, 62r. (<ngr. τριαντάφυλλον).

TRANSALPIN adj. **transalpinicesc** MIU, 444; **transalpin** BDL I, 53r; CA 1852, 14; CA 1858, 118; PD, 617. (<fr. *transalpin*).

TRANSATLANTIC adj. **trasatlantic** TR 1854, 52; **transatlantic** C, 184; BEC, XLIX. (Cf. fr. *transatlantique*, germ. *transatlantisch*).

TRANSCAUCAZIAN adj. **transcaucazic** AR 1829, 141; **transcaucazian** Z 1856, nr. 15, 1. (Cf. fr. *transcaucasien*).

TRANSCENDENT adj. **transcendent** MEN II, 17; StDR, 279; PD, 617; **transcendant** NV, 384. (Cf. fr. *transcendant*, lat. *transcendens*).

TRANSCENDENTAL adj. **transţendental** MF I, 18r, 56r, 80v; MF III, 6v; **transţindental** CCF, 83; **transţidental** CCF, 85; **transcedental** EOI, 296; VM, 6; **transcendental** FL, 26; KFL, 43; StDR, 279. (Cf. lat. *transcendentalis*, fr. *transcendantal*, germ. *transzendental*).

TRANSCRIE vb. **transcribălui** PFBA, 694r; **prescrie** RMB, 73r; CP II, 210; CL II, 351; CDCE, VIII, 223; **transcrie** BRA, 10SCCI, 2. (Cf. lat. *transcribere*, fr. *transcrire*).

TRANSCRIERE s. **transcribăluire** PFBA, 694v; **prescriere**

PBM, IV; **transcriere** PD, 618.

TRANSCRIPŢIE s. **transcripţie**, *adică* **prescriere** GC VI, 296v. (<fr. *transcription*).

TRANSFERA vb. R 1858, 92; PD, 617. (<fr. *transférer*).

TRANSFIGURA vb. NV, 384; SCC II, 155; CFZ, 132; DILB II, 235; R 1857, nr. 10, 2; PD, 617. (<fr. *transfigurer*).

TRANSFIGURAȚIE s. MEN II, 254; NV, 384; PD, 617. (<fr. *transfiguration*).

TRANSFORMA vb. Vezi *Form. term. şt.,* p. 291. Cf. şi **muta** SIN, 27; **strămuta** OPA, 64; **preface** NID I, 2r, 60r, 89r; NIU, 279r, 288r; **transforma** şi **transformui** GC VII, 42r; **transforma** GC VI, 296r, 296v; PMG, 7; DE, 7; EP I, 4; SMR I, 7; PEA, 79; MEN I, 148; MEN II, 173; DFL, 196; FMIL 1847, 238; PSE, 9; LMS, 26, 39; SIT, 111; BP, 200; KOS, XI, XIV, XX, XXI; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **străforma** FMIL 1847, 126.

TRANSFORMATOR adj. **transformător** LMS, 26; CFZ, 23. (<fr. *transformateur*).

TRANSFORMAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 291. Cf. şi **transformaţie** PEA, 119; MEN II, 129; PFHM I, 156; KOS, XXI; CFZ, 23; PFM, 8; PD, 618; **transformăciune** DFL, 33, 203.

TRANSLATOR s. (Adm., „traducător, interpret”) **translátor** BRI, f.t.; **translator** DL, 1; BS, 1r, 3v; MID I, 194, 195; PD, 618. (Cf. lat. *translator*, fr. *translateur*).

TRANSLUCID adj. NV, 385; JA, 142; PFM, 363, 426; CEG, 17, 23; PD, 618. (<fr. *translucide*).

TRANSMIGRAŢIE s. („trecerea unei populaţii dintr-o ţară în alta”) GC VI, 296v; NV, 385; PD, 618. (Cf. fr. *transmigration*, lat. *transmigratio*).

TRANSMISIBIL adj. NV, 385; BCD, 75; BEC, 60, 74; PD, 618. (<fr. *transmissible*).

TRANSMISIBILITATE s. NV, 385; BCD, 75; PD, 618. (<fr. *transmissibilité*).

TRANSMISIUNE s. **trimisie** IO, 53; **transmisie** PFBA, 630v, 692r, 693v; CFZ, 87; RL, 371, 387; PFM, 28; RIT, 7, 8; PD, 618; **transmisie**, **transmisiune** StDR, 278; DFL, 5, 105; BCD, 63, 535; PFHM I, 79; SCC I, 155; D 1858, an. II, 11; D 1860, 98. (Cf. lat. *transmissio*, fr. *transmission*).

TRANSMISORIE adj. pl. *cele de trimis la judecătoriul cel mai*

de sus, care să zice **transmisorie** LSM, 30.

TRANSMITE vb. *privileghiul acesta să* **trimite** *şi la moştenitori* APC, 93r; **transmite** BDJE, 23; BP, IV; NV, 385; BIN, 15, 19; LIT, 49, 65, 193; DILB IV, 207; GCB II, 242; RIT, 6, 13, 21; BEC, XV, XXI, XLIII, 60, 71, 212; RF, 37; PD, 619. (Cf. fr. *transmettre*, lat. *transmittere*).

TRANSMUTA vb. FMK, 169; KMA, 40; MEN I, 243; NV, 385; CA 1850, 52; CEG, 14; PD, 619. (Cf. fr. *transmuer*).

TRANSMUTAŢIE s. PFM, 8. (<fr. *transmutation*).

TRANSPĂREA vb. **transparează** PME, 42. (Cf. fr. *transparaitre*).

TRANSPIRA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 291. Cf. şi GC VI, 296r; LIT, 79; PBV, 475; PD, 619.

TRANSPIRABIL adj. GC VI, 296r; PD, 619. (<fr. *transpirable*).

TRANSPLANTAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.,* p. 291. Cf. şi **transplantaţie** PBV, 475; PD, 619; **transplîntatie**, **străplîntare** StDR, 278; **transplantaţiune** INB 1859, 110. (Cf. fr. *transplantation*, germ. *transplatation*).

TRANSPORT s. **transport** IPC, 9, 12; IO, 63; RDN, 5; FLG, 50; NID II, 83v; IRF, 37; LB, 717; GIC, 157; CR 1829, 9, 20, 28; AR 1829, 63, 126; CR 1830, 334, 369; AR 1830, 64, 97, 126, 240, 367; GC V, 119v; GC VI, 294v; MRC, 200; FTP IV, 169; ROB, 22, 51, 98, 176; LOA, 54, 55; BAR II, 69; CIRA, 347; AR 1834, 78; GG, 228; MN 1836, 6; AIR II, 281, 196; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **trans-port** IPC, 13; AR 1830, 67. (Cf. lat. *transportus*, fr. *transport*, germ. *Transport*).

TRANSPORTA vb. **transporta** IO, 63; CR 1829, 262; GC V, 119v; BM, 73; 75; MN 1836, 36, 46; AsM, 11; VDA, 12; AR 1837, 92, 128; AsAl, 95; RB, nr. 1, 2, nr. 2, 3, nr. 9, 2, nr. 22, 2; MCL 1838, 21; AsG, 29; MCL 1839, 304; CCB, 118, 141; 179; pe la 1840 forma era frecventă; **transpurta** MCF, 50; CR 1829, 146; AR 1829, 69; AR 1830, 49, 94; AR 1834, 192; SHI II, 48, 88, 111, 129; AR 1837, 22; AsG, 8; VVP, 144; DFL, 199; StFE, 50; **străpurta** SPB, 100, 193; **transportarisi** GIC, 157; MFV II, 44r, 60v; BFO 1833, 126; **transportui** AR 1829, 53; GC V, 199v; ROB2, 551. (Cf. lat. *transportare*, fr. *transporter*, germ. *transportieren*).

TRANSPORTABIL adj. **transportabil,** *adică* **transportetic**

GC V, 120r; **transportabil** NV, 386; SSC, 103; PD, 619. (Cf. fr. *transportable*).

TRANSPORTATOR s. („cel care transportă”) **transportător** BCD, 480; **transpurtător** StDR, 279; **transportator** D 1858, 15; BEC, 7. (Cf. fr. *transporteur*, germ. *Transporteur* şi *Transportör*, it. *transportatore*).

TRANSPORTAŢIE s. („transportare”) AR 1830, 373; GC V, 120r; VVP, 144; CD, 25; PBV, 475. (<fr. *transportation*).

TRANSPOZIŢIE s. („mutare”) **transpoziţie** GC V, 147r; WPM, 44; **transpoziţie** NV, 386; PD, 619. (<fr. *transposition*).

TRANSPUNE vb. **transpune** GC V, 147v; GC VI, 296v; VVP, 144; NV, 386; AsPR, 2; RL, 386; PD, 619; **străpune** DFL, 31. (Cf. fr. *transposer,* lat. *transponere*).

TRANZACŢIE s. („acord, învoială”, Comerc.) **tranzacţie** AR 1829, 243; KDP, 87; Z 1856, nr. 1, 1; **tranzacţie** (*prefacere*) RB, 376; *învoiala sau* **tranzacţiunea** BCD, 471, 472; **transacţie** AR 1829, 128; IFM, 4; SIT, 98; NV, 384; SSC, 7; RL, 260, 273; JA, 33, 146; D 1858, 7; BEC, XIII, LIII, 3, 20, 172; PD, 617; **transacţie** (*tocmală*) AR 1834, 16; **transacţie**, **trănzăciune** StDR, 278; **transacţiune** TR 1854, 3; DIB, 251; T 1856, nr. 1, 2; LIT, 32, 37; GCB II, 242; BEC, 4; D 1860, 101. (Cf. fr. *transaction*, lat. *transactio*).

TRANZIT s. („trecere, traversare”, Comerc.) **tranzíto** RNV, 1; CSV, 1; **tránzito** RNV, 3; **tranzito** CR 1829, 142; RB, 143; PBV, 474; **transito** BR 1829 I, 52; FD I, 19; TR 1854, 35; **tranzit** CR 1829, 301; CR 1830, 143, 360; AR 1830, 40, 220; ROI2 V, 2; VVP, 144; AsL, 31; BFO 1843, 360; StDR, 278; Z 1856, nr. 8, 2, 3; ROB2, 641, 642; **transit** GC VI, 296v; BFO 1833, 126; AR 1837, 117; AR 1838, 356; Prop., 313; TR 1854, 129; CA 1858, 36; RIT, 19; PD, 618. (Cf. it. *transito*, fr. *transit*, germ. *Transit*).

TRANZITA vb. **tranzita** Z 1856, nr. 13, 3; **transita** RIT, 27. (<fr. *transiter*).

TRANZITORIU, -IE adj. **transitoriu** NV, 385; GCB II, 242; PD, 618; **transitorie** MEN II, 209, 275; RIT, 23; **tranzitorie** RF, 28; *permanent, sau* **transitor** AML, 63. (Cf. lat. *transitorius*, fr. *transitorie*).

TRANZIŢIE s. **transiţie** SIT, 98; PFHM I, 42; C, 4; CA 1862, 99; PD, 618; **transiţie**, **transiţiune** NV, 385; **transiţiune** LIT, 29;

INB 1859, 96, 102; CEG, 67, 91; **tranziţiune** GRR, 98. (Cf. fr. *transition*, lat. *transitio*).

TRAPĂ s. DIB, 192, 341. (<fr. *trappe*).

TRATA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 292, şi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. şi **tractarisi** AZ, 51v; NID I, 69r, 70r; JNA, 71, 123; MFV II, 117v; RDS, 25r, 66v, 70r; CR 1829, 157; AR 1829, 40, 48, 65, 113; CR 1830, 82; GC VI, 296r; CIRA, 8, 33, 201; CPI, 251; MCR, 22; RSM, 36v; KUB, 21; AsP, VI; AsFA, VI, XV, XVI; AsM, 103; AR 1837, 9, 32, 127; VVP, 144; AOD, 4; CA 1859, 31; **trăctălui** MIM, 3, 7; RPV, 3; **tractălui** CNB, 83; BD II, 469; **tractalui** GC VI, 296r; **trahtarisi** IRV, 21r, 33r; BGV, 75v, 88r; CLV, 6v, 29v; **tracta** PCB, 105; CR 1830, 354; GPE, 4; TAA, 3; FTP III, 19, 88; MFE, 15; ROB, 194; LOA, 14; MF III, 99v; MAE, 50; MBG, 18, 27; MN 1836, 60; MDP, 36, 37; AIR II, 41; RB, nr. 27, 3, 384; MCL 1838, 28, 205; MCL 1839, 251; FMIL 1840, 10, 22, 353, 403; CDCE, 74; EP II, 67; DFI II, 55; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **tracta** NV, 371; **tracta**, **trata** PD, 617; **tratarisi** VSN, 20r; NZ, 58v; MCB, 123; TPE, 19v; MFV I, 34r; CLV, 137v, 146v; MGD, 6v, 14r; AR 1829, 40; GC VI, 296r; MVS, 6r, 49r; MCR, 23; BFI, 25; DTN, 2, 5; ROI2 VIII, 5, 16, 27, 44; AOD, 25, 38, 46, 117; MMP, 90, 254, 266; CA 1850, 104; CA 1857, 51; **trătălui** CR 1829, 197; SPV, 128, 167; FTP I, 109, 122; **trăta** SIC, 38; SHI I, 19; SHI II, 36; CD, 64; IFM, 17; CGR, 155; IGR, 101, 186; LMS, 44; GRR, 11; KOS, XV; SCC I, 19, 46, 59, 138; KOS, XI; LM, 1; Z 1856, nr. 3, 2; CA 1858, 55; *voi să-i* **tretez** *prieteneşte* FTP I, 93; **trata** MPG, 6; HAN, 8; RBT I, 34; MCL 1838, 59, 176; MCL 1839, 365, 622; MV, 164; FMIL 1844, 393; SIT, 83; ASI, pf. 3; SIM, 93; BIP, 27, 70; CA 1851, 3; LS, 63, 101, 119; GRR, 78; CA 1853, 48; CFZ, 9; CA 1855, 104; RL, 53, 54; pe la 1855 forma era frecventă.

TRATABIL adj. **tractaluiceos** BD II, 469; **tractabil** GC VI, 296r. (Cf. lat. *tractabilis*, fr. *traitable*).

TRATAMENT s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 292. Cf. şi **trectament** VRM, 119, 120; **tráctament** DU, 2; MIM, 7, 29; **tractament** BR 1829 II, 13, 18; BAR I, 215; BRA, 60; PFHM I, V; **tratament** GC VI, 296r; PPT, 13; PBV, 475; **tractament, tratament** PD, 617.

TRATARE s. **tătăluiri** *politiceşti* VOG, 7; **tractuluire** EDE, 177; **tractaluire** BD II, 469; **trătăluire** FTP II, 42; **trahtarisire**

CLV, 9r, 146v; **tractarisire** CR 1829, 11; AR 1829, 18, 206; AR 1830, 37; HMS, 96v; TAA, 28; CPI, 251; RSM, 16r; AR 1837, 369; AOD, 4; **tractare** AIR I, 33, 97; DE I, 315; MID I, 45; BEC, 127; **tratarisire** MFV I, 40v, 80v, 123r; **tratare** SIM, XV, 177; LMA, 35; PBV, 475; AML, 107; **trătare** SCC I, 19, 167; LMA, 35; VMP, 284.

TRATAT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 114. Cf. şi **trahtat** IEI, 60r, 61r, 64r; IRV, 16r, 53r, 96r; **tractat** TD I, 89, 235; TD III, 232; NID II, 79r, 161v; MIB, 292; MIA, 10, 19; IRF, 3; JNA, 40; NB, 26; RA, 70; BPN II, 335; BD II, 469; CSM, 40; TPE, 21r; GAT, 4, 7; PIU I, 290; PIU III, 110; TSVM, 18, 23, 92; CR 1829, 22, 120, 121, 148, 283; AR 1829, 38, 49; BR 1829 I, 30, 35; HFP, pf. 14, 185; NMP, 4; CR 1830, 339; AR 1830, 97; GC VI, 294v; forma continuă să fie frecventă pînă la 1860; **tráctatus** CO, 3; **tratat** HFP, 158; AR 1829, 36; VN, 3; FMIL 1847, 28; BIP, 51; CA 1852, XXVII; KOS, XII; CA 1854, 110; CFZ, 2; CA 1855, 56, 100; T 1856, nr. 1, 2, nr. 3, 2; Z 1856, nr. 2, 2, nr. 6, 4; R 1857, nr. 1, 3; C, 149; RAM, 1; R 1858, 96; CA 1859, 126; CA 1860, II; **trătate** pl. SPB, 263. (Cf. lat. *tractatus*, germ. *Traktat*, fr. *traité*, it. *trattato*).

TRATATIVE s. pl. **tractative** RL, 266; Z 1856, nr. 6, 4, nr. 8, 1. (Cf. it. *trattativa*, mai ales la pl.).

TRATAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 292. Cf. şi **tractaţie** HO, 111; CR 1829, 179, 192; AR 1829, 10, 40; MTF, 1r; CIRA, 103; AR 1834; RSM, 36v; AIR I, 95; 135, 209, 252; RB, nr. 4, 2, nr. 23, 2; FMIL 1844, 171, 172; MEN I, 66, 82, 83, 157; PSE, 354; RL, 4; **trahtaţie** CLV, 29v; **trataţie** GC VI, 296r, 296v; SPV, XII, XIII, 67; SGR I, 77, 225, 227; TIV, 10, 175; ROI VIII, 9, 16, 27; VL, 2v, 3r, 54v; AOD, 2, 20, 21, 74, 80, 107, 120; AMIM, 134; MID I, 138; pe la 1845 forma era frecventă; **trătaţie** CD, VIII; CGR, 148; **trataţiune** VO 1057, 9.

TRATĂ s. (Comerc.) *cambia străină sau* **trasa** *să zice şi* **tratta** CPI, anexă 4; *vecselu sau* **trata** NPC, 83; **trată** JDS II, 442; PDC, 60, 101; StDR, 279; **trată** (*speculaţie)* SCC II, 380. (Cf. it. *tratta*, germ. *Tratte*).

TRAVERSA vb. PCI, 43; SMB I, 34; SMB II, 402; PIC, 15, 129; PD, 620. (<fr. *traverser*).

TRAVESTI vb. **travesti** CV, 36; DFL, 105; PS, 25; TR 1854, 193; R 1857, nr. 39, 3; CA 1859, 104, 116; PD, 620; **străvestit**

BDJE, 143; LS, 147; **strevestit** DIB, 11, 539. (Cf. fr. *travestir*, germ. *travestieren*).

TREMĂ s. (Punct.) **înpunsurile cele deasupra** MGR, 116r; **tremă** EGRM, 43r; EGR, 158; FGP, 14; GC VI, 304r; GRN II, 101; VVP, 145; CGF, 133; PBV, 477; PD, 620; **trema** *ori* **semnul despărţirei** BG, 222. (Cf. fr. *tréma*, germ. *Trema*).

TREPANAŢIE s. (Med.) TMO, 90r; TCC, 65v. (<fr. *trépanation*).

TREPIED s. **trepied** FTP I, 20; SIT, 289; **scaun cu trei picioare** (**trepied**) BMN III, 110; **tripied** CMR, 24; **tripedă** (*tripicioare*) AsG, 39; **trepede**, *s.m., vas cu 3 picioare* DILB II, 235. (<fr. *trépied*).

TREZORIER s. **trezorariu** (*casier*) CR 1830, 188. (Cf. fr. *trésorier*).

TRIB s. (Antic. rom.; fig.) **tribus** BR 1829 II, 22; BAR I, 38, 40, 61; **trib** (*seminţie*) AR 1834, 182, 227; CRV, 25; **trib** SHI II, 46, 88; DFL, 193; BIN, 275; AVP, 23; PD, 621. (Cf. lat. *tribus*, germ. *tribus*, fr. *tribu*).

TRIBUN s. (Antic. rom.; fig.) Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi **tribun** MILR, 16; GSP I, 206; BPN I, 82, 123; BPN II, 213, 229, 253; IRV, 67v, 86r; PIU II, 18; VMG, 39; BR 1829 I, 17, 21; MRC, 69, 82; GC VI, 311v; BAR I, 46; CRV, 2, 4; AV, 12, 22, 50; SHI II, 43, 54; pe la 1835 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *tribunus*, fr. *tribun*, germ. *Tribun*).

TRIBUNAL s. (Jur.; fig.) **tribunal** MIU, 103, 345, 346; RA, 9, 14; GSP I, 166; MFV I, 126r, 137v; CR 1830, 235; AR 1830, 460, 554; GC VI, 311v; CR 1831, 10, 42; VFE, 17; RO, 52; ROB, 37; BAR II, 37; CIRA, 197; LOA, 6; BFO 1833, 55; CPI, pf. 2; LO, 21; AIR I, XXIV; VAA, 34; DTN, 27; ECS, 22; AV, 20; MDP, 87; pe la 1835 cuvîntul era frecvent; **tribunar** LG, 10. (Cf. lat. *tribunal*, fr. *tribunal*).

TRIBUNAT s. (Antic. rom.) GC VI, 311v; BAR II, 39; CRV, 111; SHI II, 45; VVP, 145; FMIL 1840, 72; DILB I, 214; PD, 621. (Cf. fr. *tribunat*, lat. *tribunatus*, germ. *Tribunat*).

TRIBUNĂ s. CR 1830, 404; AR 1830, 60, 492; GC VI, 311v; AR 1831, 76, 155; AR 1834, 250, 414; AR 1837, 70, 154; RB, 219, 304; CD, 89; MEN I, 1, 22; NV, 387; CA 1851; StDR, 279; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *tribune*, germ. *Tribüne*).

TRIBUT s. VOG, 3; KIT, 246; CR 1829, 148, 194, 293; AR 1829, 38, 39, 114, 186; GC VI, 311v; AR 1832, 208; CIRA, XIII; AR 1833, 26; AR 1834, 73, 352; GG, 35; AsP, XII; SHR, 6; AR 1837, 24, 93, 97; AMIM, V; CA 1847, 48; NV, 387; BCD, 414; CA 1850, 56; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *tribut*, lat. *tributum*, germ. *Tribut*).

TRIBUTAR adj. GC VI, 311v; AIR I, 6, 103; GG, 133; SHI II, 139, 160, 228; FGE, 69; GPG, 43; RIP I, 60; FGGN, 135; RCM, 99; MID I, 16, 194; BP, 71; NV, 387; KDP, 11; PCI, 180; StDR, 279; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *tributaire*, lat. *tributarius*, germ. *tributär*).

TRICOLOR adj. **tricolor** CR 1830, 64, 175, 199; GC VI, 308v; CR 1831, 55; AR 1831, 94; AR 1834, 155; AR 1837, 195, 198, 219, 261, 377; ASI, 21; SIT, 295; CA 1848, 65; NV, 387; PMC I, 62; StDR, 279; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **tricoloric** AR 1830, 262. (Cf. fr. *tricolore*, lat. *tricolor*, it. *tricolore*, germ. *Trikolore*).

TRIDENT s. **trienă** MTT, 24v; PIU II, 45; GC VI, 308v, 311v; GC VII, 51r; **trifurcă** GC VI, 308v, 311v; GC VII, 51r; **tridentă** IRV, 14r; **tridintă** CMR, 20; **tridint** (*ostie*) PCB, 111; **trident** GC VI, 308v, 311; AR 1838, 321; NV, 387; **tridant** FTP I, 244, 245; **tridinţ** VPA, 5; **tridinţii** *lui Neptun* BAR I, 113; **tridinte** BAR I, 116; DILB IV, 207; PBV, 479; PD, 621; **tridenţ** VVP, 145. (Cf. gr. τρίαινα, lat. *tridens*, fr. *trident*).

TRIENAL adj. **trienal** *şî* **trieteric** GC VI, 302v; **trienal**, *mai bine* **treinal** NV, 387; **trienal** PD, 621. (Cf. fr. *triennal*, lat. *trietericus*, germ. *triennal*).

TRIENALITATE s. **trienalitate** *şi* **trieterie** GC VI, 302v; **trienalitate** PD, 621. (Cf. fr. *triennalité*, lat. *trieteris*).

TRIFTONG s. (Fon.) **trioglasnică** MGR, 122v; **treiglasnică** BV 2, 28; BPR, 57, 69; MG II, 13; **întreit glăsuitoare** [...] **treite desinesunătoare** CTD II, 52, 54; **tríftong** GC, 291v; GCG 9, 77; **triftong** EGRM, 21v; EGR, 150; PAIC, 6; GC VI, 313r; GR, 2; FL, 63; GRN II, 95; BG, 7; CGR, 2, 6; MGP, 1, 2; CCG, 3, 79; **trisonantă** SGR I, 5; SGR III, 15; **trisunantă** IGR, 3, 4. (Cf. gr. τρίφτογγος, fr. *triphtongue*, germ. *Triphtong*).

TRIGEMEN adj., s. *nervu* **trigemen** KMA, 509; *nervul* **trigemin** PAD, 181; *acea numită* **trididimă** (**trigemene**) PMC I, 204;

trigemeni *în mitră* AML, 81; *a noastră soară* **trigemene** CA 1861, 99. (Cf. lat. *trigeminus*, it. *trigemino*, germ. *Trigeminus*).

TRIGLIF s. (Arhit.) **triglif**, **-ă** GC VI, 308v; **triglifuri** VDA, 13. (<fr. *triglyphe*).

TRIMEMBRU adj. *perioduri de trei mădulare sau* **trímembre** DO, 39; *period* [...] **treicilen** MG III, 143; [vers] **trimembru** SGR III, 30. (Cf. lat. *trimembris*, it. *trimembre*, rus. трехчлен).

TRINITATE s. **trinitate** DFL, 186, 187; AAR, 100; CA 1854, XLVII; DILB I, 214; D 1860, 97; **treitate, trinitate** NV, 387; **trinitate**, **treitate** PD, 622. (Cf. fr. *trinité*, lat. *trinitas*).

TRIO s. VVP, 145; NV, 387; StDR, 280; SCC I, 103; CMI, 196; PBV, 479; PD, 622. (Cf. fr. *trio*, it. *trio*).

TRIOLET s. (Lit., Muz.) GC VI, 308v; MCL 1839, 260; WPM, 14; PD, 622. (Cf. fr. *triolet*, germ. *Triolett*).

TRIPARTIT s. **tripartit** *sau carte în trei părţi înpărţită* PFBA, 615v; **tripartitul** [o colecţie de legi] UT, 21. (<lat. *tripartitus*).

TRIPERSONAL adj. (Gram.) *verbi* **tripersonali** EP II, 77; [verbe] **tripersonale** CGR, 92.

TRIPLA vb. AsM, 29. (<fr. *tripler*).

TRIPLICA vb. **triplicălui** BD II, 479; **triplica** BAR II, 88; SGR II, 118; DF III, 29r. (<lat. *triplicare*).

TRIPLICARE s. SGR II, 137.

TRIPLICAT adj., s. BD II, 479; GC VI, 311r; PIC, 74; PD, 622. (Cf. lat. *triplicatus*, fr. *triplicata*).

TRIPLICAŢIE s. PFBM, 116r; BD II, 479. (<lat. *triplicatio*).

TRIPLICĂ adj., s. PFBA, 661v; SGR I, 12, 169. (Cf. germ. *Triplik*).

TRIPLU, -Ă adj., s. **triplu** BD II, 479; DFL, 30, 35, 187; LMS, 38; BG, 56; SSC, 136; CA 1855, 72; CA 1856, 86; CA 1857, 89; CA1862, 50; PD, 623; **întreit** HGL, 35. (Cf. lat. *triplus*, fr. *triple*).

TRIPOD s. **tripod** FNPB II, 105v; MII, 145; FTP II, 98; AR 1835, 105; StDR, 280; AVP, 23; **tripodium** SSB, 5. (Cf. gr. τρι-πόδι şi τρίποδον, lat. *tripodium*).

TRIREM, -Ă s. (Antic., Mar.) MTM II, 77; BAR II, 171, 173; VVP, 145; NV, 387; AVP, 23; PD, 623. (Cf. lat. *triremis*, fr. *trirème*).

TRISEPAL adj. (Bot.) FBE, 78r. (<fr. *trisépale*).

TRISILAB adj., s. (Versif.) *pasul* **trisilav** EBG, 117r; **trisílab**

GC VI, 311r; **trisilab** NV, 387; PBV, 479; PD, 623. (Cf. τρισύλλαβος, lat. *trisyllabus*, fr. *trissyllabe*).

TRISILABIC adj. [picior] **trei slovenirnic** MGR, 134v; **trisilavic** SGR III, 3, 15. (Cf. rus. трехсложный, germ. *trisyllabisch*).

TRISM s. (Med.) **fălcariţa**, *Trismus* EPD, 130; **fălcariţa** (*maladie bleu des enfants*) RMS, 262; **trism** (*trismus*) SMA, 155; **trism** FDA, 39; RMS, 359. (Cf. germ. *Trismus*, fr. *trismus*).

TRISTEŢE s. **tristeţă** SIT, 11, 117; NV, 388; SCC I, 108; SCC II, 297, 326; **tristeţe** (*întristare*) CEF, 48. (Cf. fr. *tristesse*, it. *tristezza*).

TRITON s. (Milit., Zool.) FTU, 38v, 78r; GC VI, 311v; FTP II, 38; CIN, 150; PGR, 129; DILB IV, 207; BIN, 382; PD, 623. (Cf. fr. *triton*, lat. *Triton*, germ. *Triton*).

TRIUMF s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi **triamv** AZ, 179r; AsO, 5; CR 1829, 317; AR 1829, 231, 246; AR 1830, 42; CIRA, 60, 89, 97; AR 1834, 100, 250, 339; AR 1837, 24, 66, 69; RNA, 38; *arc de* **triumv** AR 1837, 291; **triumf** OST, 60; SHR, 7, 57; GSP I, 162; GSP II, 171; BDL IV, 1039v; SIU, 70r; BPN II, 181, 218, 312; CRac, 51; BRI, 194, 215; GPF, 367; TSVM, 58, 64; DCN, 112, 140; PCB, 101; SSB, 3; CR 1829, 216; AR 1829, 118; BR 1829 I, 7; BR 1829 II, ded., 7, 37; MBV, 46; pe la 1830 forma era frecventă; **triunf** FTM, 10, 34; CR 1829, 31; TCM, f.t.; **triomf** IRV, 29v, 87v, 115v; OFR, 103; CA 1856, 75. (Cf. ngr. θρίαμβος, lat. *triumphus*, it. *trionfo*, fr. *triomphe*).

TRIUMFA vb. Vezi *Împrumut. I.* Cf. şi **triomfevsi** IRV, 79r, 88v; MFV I, 94r; **triomfa** HFP, intr. 16; AsTB, 7; **triumfa** GSP I, 211; BDL IV, 1039r; BPN II, 228; MCB, 12, 172; CR 1829, 224; CR 1829, 228; NMP, 20; AR 1830, 138; MBV, 27, 37; CMR, 118; GC VI, 308v; VSC, 38; VFE, 4, FTP I, 28, 92; FTP II, 81; pe la 1830 forma era frecventă; **triumfi** EOI, 149; **triunfa** MID I, 43; DFL, 168, 181; LIT, 327. (Cf. θριαμβεύω, lat. *triumphare*, it. *trionfare*, fr. *triompher*).

TRIUMFAL adj. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi **triumfal** CR 1829, 232; CR 1830, 302; GC VI, 308v; CIRA, 243; AR 1834, 250; APP II, 1; RB, nr. 33, 4; FMIL 1844, 215, 318; MID I, 260; HBN, 117; NV, 388; CA 1852, 40, 86; pe la 1850 forma era frecventă; **triomfal** AR 1837, 217 bis; RB, 149; *arc* **triunfesc** RIP I, 166. (Cf. rus. триумфальный, ngr. θριαμβικός şi θριαμβευτικός, lat. *tri-*

umphalis, fr. *triomphal*).

TRIUMFĂTOR adj. **triumfător** BDL IV, 1039v; MSS, 4; LME, 57; GC VI, 308v; VFE, 86; BAR I, 71; BAR II, 158; FTP II, 19; FMIL 1840, 327; API, 212; MID I, 252; pe la 1845 forma era frecventă; **triumfator** VMG, 356; AR 1837 272 bis; FMIL1847, 167; SCC II, 343; DILB III, 224; **triunfător** YNM, 113; SIT, 296. (Cf. lat. *triumphator*, fr. *triomphateur*).

TRIUMVIR s. (Antic. rom.) **trivir** BD II, 480; **triumvir** IRV, 140r; GC VI, 308v; BAR I, 46, 58; SGR I, 21; VVP, 145; GRA 2, 101v; SHI II, 58; NV, 388; PD, 623. (Cf. lat. *triumvir*, fr. *triumvir*).

TRIUMVIRAT s. adj. **adunare de trei bărbaţi** GSP I, 208; **trivirat** BD II, 480; **triumvirat** BPN II, 265; IRV, 159r; KIT, 308; TPE, 16r; CR 1830, 60 bis; GC VI, 308v; MRC, 123; MN 1836, 71; SHI II, 59; VVP, 145; NV, 388; StDR, 280; PD, 623; **triunvirat** LIT, 92, 239; **triandrie** PIU II, 38, 41. (Cf. lat. *triumviratus*, fr. *triumvirat*, gr. τριανδρία).

TRIVIAL adj. **1**. (Did.) *şcoala romînească* **trivială** *din Arad* DGR, 214; *prin toate satele să se ridice şcoli* **triviale** BDC, 70; *şcoale* **triviale** BG, XXII; [şcoli] **triviale**, *numite aşea pentru că în ele se învaţă trii obiecte:* 1. *Cetirea şi scrisoarea, cu traducirea din autorii latini*. 2. *Cîntările bisericeşti şi muzica*, 3. *Aritmetica şi gheometria* SHI II, 136. **2**. („vulgar, ordinar; obscen, indecent”) **trivial** DE, 316; BDJE, 23; SIT, ded. 2, 67; NV, 388; StDR, 279; RL, 196; PBV, 479; INB 1859, 70; D 1860, 87; VMP, 272; PD, 623. (Cf. lat. *trivialis*, fr. *trivial*).

TRIVIALITATE s. MID, 252; NV, 388; RMS, 192; RL, 197, 376; PBV, 479; D 1858, 16, PD, 623. (Cf. fr. *trivialité*).

TROFEU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi *o* **trofee** *de biruinţă* RA, 85; **trofee** pl. IRF, 22, 47; BPN I, 162; VMG, 337; CR 1829, 136; AR 1829, 227; AR 1830, 79; CMR, 100; AR 1837, 401; AIR II, 243; FL, 69; RB, nr. 2, 1; forma era frecventă pînă spre 1860; **trofeu** GC VI, 314v; CIRA, 4; AR 1834, 294; NAP, 18; GLC, XL; NV, 388; StDR, 280; CA 1854, 111; LIT, 218; AVP, 23; PD, 623; **trofeiuri** CR 1829, 65, 225, 232; GPE, 45; AR, 1837, 26; **trofeile** CR 1829, 160; AR 1829, 14, 21, 69; AR 1830, 41; CIRA, 126, 353; CRV, 47; AIR III, 122; CA 1847, 59; CA 1850, 42; **trofeie** pl. CA 1852, XXX; RL, 424. (Cf. fr. *trophée*, germ. *Trophäe*, it. *trofeo*, rus. трофей).

TROGLODIT s. HET II, 47v; GCA II, 40v; GC VI, 311v; StIN, 74; MIN, 23; PD, 624. (Cf. fr. *troglodyte*, gr. τρωγλοδύτης).

TROGLODITIC adj. *ţara* **trogloditicească** HET II, 57v.

TROHAIC adj., s. (Versif.) **troheicesc** EBG, 118r, 119v; MGR, 139v; **troheicesc** MGR, 137r, 137v; **trohaicesc** MGR, 139v; **trohaíc** GC VI, 314v; **trohaic** SGR III, 22, 38. (Cf. gr. τροχαϊκος, lat. *trochaicus*, fr. *trochaïque*).

TROHEU s. (Versif.) **troheos** *sau* **trohei** EBG, 117r; **troheu** MGR, 134v, 135r, 139v; **troheos**, **troheu** VOG, 140, 141; **troheu** GC VI, 314v; NV, 388; StDR, 280; PD, 624; **troheu** *sau* **horiu**, *adică de horă* SGR III, 16. Cf. gr. τροχαϊος şi χορεϊος, lat. *trohaeus, choreus* şi *chorius*, fr. *trochée*).

TROMPETĂ s. **1**. (Muz.) **trompetă** CMR, 63; RB, 348; CDCE, 138; StDR, 280; BCB, 87, 114; PFM, 413; SPB, 139; AVP, 23; BBR, 130; PD, 624; **trompetă** *şî* **trombetă** GC VI, 311v; **trombetă** CA 1854, XVIII; CA 1855, 25, 27; **trumbetă** MPE, 109; BBR, 93. **2**. (Anat.) **trompetele** *mătricei* PMC I, 211. (Cf. fr. *trompette*, it. *trombetta*, germ. *Trompete*).

TROMPETIST s. **trombetar** AR 1830, 227.

TRON s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi **tron** BDT, 195r, 195v; SIF, 139; SIN, 65; TAI, 29; SIU, 14r, 14v, 40v, 71r, 81v; BDL IV, 1159r; JNA, 35; FTM, 51, 237; DO, 80; BRI, 40, 118; AsO, 6; DGR, ded.; BD II, 458; IRV, 3r; POC, 6r; LB, 724; MCB, 9, 172; TSVM, 8; AAM, 57; CR 1829, 13, 264; AR 1829, 9, 126, 181; BR 1829 II, 37, 46; MSS, 4; GC VI, 311v; BDC, 101, 124, 125; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. lat. *thronus*, germ. *Thron*, fr. *trone*).

TRONA vb. **trona** *asupra Daciei* CA 1858, 118. (<fr. *troner*).

TROP s. (Ret., „figură de stil”) **tropuri** pl. EBG, 124v; RIM, 168; GRR, 170, 171; **tropi** VEI, 78v; RIM, 168, 169; FL, 13; **trope** MEN I, 144; **tropos** IEI, 2r, 20v, RIM, 168, 169; **trop** BD II, 480; NV, 388; PD, 624; **tropă** PBV, 480. (Cf. lat. *tropus*, ngr. τρόπος, fr. *trope*, germ. *Trope*).

TROPIC, -Ă adj. (Ret.) SGR II, VIII; BG, 120; GRR, 122, 162, 170. (Cf. germ. *tropisch*, ngr. τροπικός).

TROPOS s. („fel, chip, fason”) Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi **tropos** OPS, 46, 76; BPN II, 199, 226, 341; PBV, 480; **felurime** (**tropos**) FC, 25v. (Cf. gr. τρόπος, lat. *tropus*).

TROTUAR s. **trotuar** CR 1830, 254; StDR, 280; RL, 245; AsAL, 26; PD, 624; **trotoar** GC VI, 314v; SRM, 64; PEG, 167; PBV, 480; **trotoriu** NV, 388. (Cf. fr. *trottoir*, germ. *Trottoir*).

TRUPĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 115. Cf. şi **1**. (Milit.) **trupă** TID, 4, 6, 21; IRF, 42, 44, 60, 69; NB, 6; SPT, 99; MRC, 107, 125; SRM, 216; StDR, 280; LS, 119; DIB, 397; CA 1858, 70; **trupe** pl. IRF, 45, 64, 66, 99; LP, 7; GSP I, 180; VPB, 15; RA, 68, 73; NB, 7; FTM, 280; BPN I, 71, 77, 112; BPN II, 276; BR 1829 I, 16; BR 1829 II, 16; CR 1829, 318; AR 1829, 124, 131, CR 1830, 202; AR 1830, 17, 46, 72, 78, 97, 361, 368; pe la 1830 forma era frecventă; **trupuri** PIU III, 219; CR 1829, 242; **turme** BR 1829 II, 18. **2**. (Fig., „grup de persoane") **trupă** GSP II, 73, 89; CDA, 178; GC VI, 317r; PCT, 14. **3**. (Teatru) **trupuri** GIC, 146; **trupă** GC VI, 317r; MN 1836, 5, 30, 50, 52; AR 1837, 369, 394, RB, nr. 11, 1, nr. 25, 4; FMIL 1844, 123; SMR I, 103; FMIL 1847, 180; StDR, 280; D 1859, 132. (Cf. germ. *Truppe*, fr. *troupe*, it. *truppa*).

TUBĂ s. (Muz.) *trîmbiţa* (**tuba**) BAR II, 141; **tubă** ZEV, 108; **tuba** (*trimbiţa*) FMIL 1840, 118. (Cf. lat. *tuba*, germ. *Tuba*, fr. *tuba*).

TUL s. (Text.) BFO 1843, 222; BCP, 8; SCC I, 202; PBV, 483. (Cf. fr. *tulle*, germ. *Tüll*).

TULIPĂ s. (Bot.) **tulipă** [...], *lalea* GC VI, 263r; **tulipa** (*Tulipa*) StIN, 44; **tulipă** BG, XXIX; PCI, 55; **tulipanul** (*laleua*) AR 1839, 133. (Cf. fr. *tulipe*, lat. *tulipa*, germ. *Tulipane*).

TUMUL s. (Arheol.) **tumul** AR 1837, 372; CA 1855, 95; BC, 19; PD, 625; **tumulus** ASLI, 305. (Cf. fr. *tumulus*, lat. *tumulus*).

TUMULT s. CV, 34; AR 1831, 107; StDR, 281; SCC I, 242; SCC II, 201, 322; VO 1857, 11; AVP, 23; AML, 99; CA 1861, 20; PD, 625. (Cf. fr. *tumulte*, lat. *tumultus*).

TUMULTUOS adj. AMIM, 54; PD, 625. (<fr. *tumultueux*).

TUNEL s. **tunel** AR 1829, 35, 176; AR 1837, 303, 398; RB, 323, 330; NV, 389; StDR, 281; CA 1856, 41; LMG, 18; PBV, 483; CA 1858, 106; PD, 625; **tiunel** AR 1837, 298. (Cf. fr. *tunnel*, it. *tunnel*, germ. *Tunnel*).

TUNICĂ s. (Vestim., fig.) CLV, 146r; GC VI, 265r; BAR I, 72; FBE, 70v; BP, 22, 104, 109; NV, 389; PMC I, 212; StDR, 281; CA 1855, 123; RL, 130; DILB I, 214; CMI, 101; AVP, 23; PIC, 6; PD, 625. (Cf. fr. *tunique*, lat. *tunica*).

TURCOAZĂ s. *pietrile ce să zic peruzăle, iar rumăneşte le zicem* **turcheză** DC II, 192v; *cercei cu* ***turcoaz*** AR 1834, 104; **turcoasul** (*turquoise*) *este o peatră opacă* BIN, 43. (Cf. fr. *turquoise*, it. *turchese*).

TURIST s. *costumul său de* **turist** RL, 9, Cf. şi 148, 433. (<fr. *touriste*).

TURMALINĂ s. **turmalin** SIN, 30; BMN III, 36; **turmalină** GC VI, 268r; PFM, 284; **turmalin**, *Turmalin*, *Turmaline* CIN, 351, Cf. şi 353. (Cf. fr. *tourmaline*, germ. *Turmalin*, *Turmaline*).

TURMENT s. („chin, caznă") AF, 32; NV, 408; ICI, 22, 38; PD, supl. XV. (<fr. *tourment*).

TURMENTA vb. BDJE, 36; SMB I, 87; ICI, 15, 175; CEF, 49; GCB II, 243; INB 1859, 41; PD, 625. (<fr. *tourmenter*).

TURMENTAT adj., adv. *fiind* **turmentaţi** (*căzniţi*) *de simţiri foarte vii* BMN II, 157, cf. şi 202; *fiind degradat şi* **turmentat** BIF, 11. (<fr. *tourmenté*).

TURNEU s. **torneu** CDCE, 45. (Cf. fr. *tournée*, it. *torneo*).

TURNIR s. **turnir** BPN II, 342; GC VI, 268r; **turner** FMIL 1840, 127; NPT, 34; **turnier** FMIL 1840, 131; StDR, 281; **torneuri** (*tournois*) HBN, 79; **turnăria** *seau lupta de bună voie cu armele* SHI II, 131. (Cf. germ. *Turnier*, fr. *tournoi*).

TURNURĂ s. **turnură**, *adică potrivirea trupului, talia* GC VI, 268r; **turnură**, *întoarcere* DE I, 315; [treburile gospodăreşti] *au luat* o **turnură** foarte interesantă SIT, 189, cf. şi 298; **turnură** SIT, 31; SCC I, 230; SMB I, 107; **turnură** (*înfăţişare*) CEF, 29; **turnura** (*învîrtirea*) *gîtului* CEF, 24, 155; **turnel** PBV, 484. (Cf. fr. *tournure*, germ. *Turnüre*).

TURPITUDINE s. **turpitudine**, *adică slăbire a vaselor limfatice* WAM, 8, Cf. şi 169; **turpitudine** PD, 625. (Cf. lat. *turpitudo*, fr. *turpitude*).

TUŞ s. **tuşul** [...] *sau cerneala de China* VDA, 22, Cf. şi GG, XIII; CIN, 219; AsL, 70; StDR, 281. (<germ. *Tusche*).

TUŞĂ s. **tuşuri**, *lemnişoarele acele cari, mişcîndu-se, să mişcă strunele clavesinului* CLV, 146r; *podelile joacă ca* **tuşile** *clavirului* AR 1837, 21, cf. şi NPT, 250; **tuşele** [clavirului] RL, 113; **tuş**, *condei de zugrav* GC VI, 272v. (<fr. *tousche*).

TUTELAR adj. EP II, 156; NV, 389; BCD, 170; SMB I, 130; GCB II, 243; PD, 625. (Cf. fr. *tutélaire*, lat. *tutelaris*).

TUTELĂ s. GC VI, 270v; BAR II, 82; GT 1838, 19; BP, XVI, XX; NV, 389; BCD, 87, 100; StDR, 281; BEC, LI; PD, 625. (Cf. fr. *tutelle*, lat. *tutela*, it. *tutela*).

TUTORE, -OARE s. **tútor** UB, 24; RCI, 2; ICO, 1; LSM, 48, 49; BEM, 370; LB, 729; **tutór** LSM, 46; BEM, 370; HFP, 110; **tutór**, **tutriţă** GC VI, 270v; NV, 389; **tutore** LSM, 50; BEC, 19; **tutor** RCI, 3; PFBM, 18v; MILR, 36; CP I, 294; TD II, 345; VPP, 365; BD II, 488; BR 1829 I, 35; BAR I, 67, 228; CPI, anexă 11; FMIL 1844, 211; FMIL 1847, 123; CRR, 242; SMB I, 100; GCB II, 243; PD, 625; **titor** LMS, 46, 47, 49; MTM II, 328; **titor** TD II, 344; FMIL 1840, 375; **tytor** MTM II, 64, 175. (Cf. lat. *tutore*, it. *tutore*, fr. *tuteur, tutrice,* germ. *Tutor*).

TUTORIE s. **tutorie** LSM, 48, 49, 51, 52; **tutorie**, *tutella* LB, 729; **titorie** LSM, 47.

Ț

ȚIDULĂ s. („bilet, chitanţă, însemnare pe o bucată mică de hîrtie; bancnotă”) **ţedúlă** UB, 22; RPL, 3; MMP, 120; **ţedulă** OMT, 101; CMC, 1; RPL, 1; CPI, 262; FD I, 82; CCB, 19; PBV, 532; AsAL, 9; **ţădulă** CP II, 49; CRac, 135; BFO 1833, 146; **ţă-dúlă**, *von Schedula, Zettel*, ME, 280; **țădulă**, *magh. tzedula* LB, 108; **țidúlă** HDT, 25; CMF, 1; CMM, 1; ISB, 1; MIB, 336; RA, 96; SG, 110; UT, 26; GC VII, 385r; RPV, 4; **ţidulă** MDWS, 385; OMT, 31; VSI, 1r; PAI, 15; GIC, 119; AR 1830, 230; ROI2 II, 3, VIII, 8, 16; BGO 1840, 44; CD, 5; BFO 1843, 368; RL, 60; PBV, 533; **ţídulă** CMD, 1; CMO, 1; CP II, 37, 49, 116; **ţîdulă** RJ, 169; FMIL 1840, 267. (Cf. magh. *tzedula*, germ. *Schedula* şi *Zettel*).

ȚOL s. *6 sau 7* **ţoli** *de lung* OCE, 39; **ţol** HPA, 34v; RL, 301. (<germ. *Zoll*).

U

UCAZ s. (Adm.) **ocaz** CDG, 16r, 44r; **ucaz** AR 1829, 121; GC I, 278v; AR 1834, 51; AR 1837, 136 bis, 290; StDR, 281; Z 1856, nr. 18, 4, nr. 21, 1, nr. 27, 3. (<rus. указ).

UDOMETRU s. (Meteor.) PD, 626. (<fr. *udométre*).

ULAN s. (Milit.) GC I, 278v; AR 1837, 343; SRM, 195; StDR, 281; RL, 130; PBV, 492. (Cf. rus. улан, germ. *Ulan*).

ULCERA vb. (Med.) **ulcera** (*boboşi*) CA 1853, XVIII; **ulcera** PBV, 492; PD, 626. (<fr. *ulcérer*).

ULCEROS adj. PBV, 492. (<fr. *ulcéreux*).

ULMACEE s. pl. (Bot.) BIN, 197. (<fr. *ulmacées*).

ULTIMAR adj. **ultimariŭ** DFL, 3, 30; KFL, 71; **ultimar** StDR, 282.

ULTRA („peste măsură", element de compunere) **ultra** NV, 389; **în ultră** DFL, 43, 67, 89. (<lat. *ultra*, fr. *ultra*).

ULTRAGIAT adj. LS, 15.

ULTRAMARIN s., adj. („culoare, vopsea albastră") CIN, 362; StIN, 8; AsL, 59. (Cf. germ. *Ultramarin, ultramarin*, lat. *ultramarinus* (*color*), fr. *ultramarine*).

ULTRAMONTAN adj. („care este peste munţi") **ultramuntean** NV, 390; PD, 626. (Cf. fr. *ultramontain*, lat. *ultramontanus*).

ULTRARADICAL s. **ultra-radicalii** [...] *vor să introducă în limbă şi materia, şi forma latină* FMIL 1844, 71.

ULTRAREACŢIONAR adj. *propoziţiune* **ultra-reacţionară** [în parlament] Z 1856, nr. 50, 3; **ultra-reacţionar** D 1860, 375.

ULTRAREFORMAT adj. *partida* **ultra-reformată** AR 1835, 17.

ULTRAROMANTIC adj. *şcoala* **ultra-romantică** RL, 251.

UMANIOARE s. pl, adj. (Did.) [clase, învăţături] *de* **umanioare** GC I, 232v; MN 1836, 70; AR 1837, 229; AsAl, VI; MCL 1839, 261; FMIL 1844, 399; **umaniore** BFO 1833, 110; LOA, 71 bis, 76; RSM, 8r; **umanior** *adj., omenesc, uman, instructiv, educativ* [...], *clase* **umanioare** PBV, 492. (Cf. germ. *Humaniora*).

UMBELĂ s. (Bot.) **umbrelă** CIN, 258; BIN, 136; **umbrelă** (*umbella*) MIN, 140; BBS, 24. (Cf. lat. *umbella*, fr. *ombelle*, it. *ombrella*). Vezi şi UMBRELĂ.

UMBELIFERE s. pl. (Bot.) **umbeliferĭ** BCA, 451; **umbelifere** BIN, 184. (<fr. *ombellifères*).

UMBRAJ s. **umbrage** pl. CDCE, 231. (<fr. *ombrage*).

UMBRELĂ s. **umbrelă** DC II, 111r; DC IV, 58r, 109r, 160r, 184r, 215v; SPBA, 22; BD II, 497; GIC, 193; MG I, 142; GC I, 287v; MAR, 157; SHI, XIX, CDCE, 57; SIT, 348; **ombrelă** GM

1854, 120. (Cf. fr. *ombrelle*, it. *ombrella*, lat. *umbrella*).

UMERAL adj. (Anat.) VVP, 149; TMO, 186v. (<fr. *huméral*).

UMIL adj. PS, 12; BDJE, 90; NV, 390; PD, 627. (Cf. lat. *humilis*, it. *umile*).

UMILIANT adj. („umilitor") SCC II, 294. (<fr. *humiliant*).

UMILIAŢIE s. („umilire") BIP, 51; NV, 390; PCI, 59; SCC II, 240; PD, 626. (Cf. fr. *humiliation*, lat. *humiliatio*).

UMILITATE s. („umilinţă") MID I, 51; NV, 390; GRR, 256; CA 1853, 39; SMB I, 68; SD 1855, 3; DILB I, 215; PD, 626. (Cf. fr. *humilité*, lat. *humilitas*).

UMOARE s. Vezi *Form. term. şt.*, p.294. Cf. şi **1.** („fire, temperament") NV, 390. **2.** („dispoziţie") LS, 22, 112; DIB, 9; AVP, 23.

UNCIAL adj. **uncial**, *dă uncie* GC I, 298r; *litere* **unciale** IGR, 194. (Cf. fr. *oncial*, lat. *uncialis*).

UNCIE s. („unitate de măsură pentru greutăţi") **unghie** GN, 47r, 264v; APC, 320v; VSC, 71; **uncie** SEC, 102; DAP, 145; FDB, 97; FAE, 60; CDCE, 70; NV, 390; RMS, 89; INB 1859, 35; PD, 627; **unghíe, úncie, ungie** GC I, 291v, 298v; **ungie** *sau* **uncie** PMC II, 187; **oncie** PCI, 6; **unţie** GSP II, 155, 156; TAA, 23, 30; AR 1831, 116; BAR II, 203; PPT, 13; SS, 10; JA, 76; **unţă** BR 1821, 148; BMN I, 99; CMV, 14, 15, 17, 46, 48; AML, 129; **unchie** PH, 8. (Cf. ngr. οὒγγια, οὐγκία, lat. *uncia*, germ. *Unze*, fr. *once*).

UNDĂ s. (Fiz.) **undă** *sonoră*, **ondă** *sonoră* PFM, 380, 417. (Cf. fr. *onde*).

UNI adj. (Text.) **unit, -ă** BFO 1843, 221, 238. (<fr. *uni*).

UNICITATE s. CFZ, 82. (<fr. *unicité*).

UNICOLOR adj. PBV, 497. (<fr. *unicolore*).

UNICORN adj., s. (Zool.) BD II, 499; GC I, 293r; GC III, 143r; AR 1830, 132; DILB I, 215; PBV, 495. (Cf. lat. *unicornis*, fr. *unicorne*).

UNIFICARE s. R 1857, nr. 2, 1.

UNIFORM adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.294. Cf. şi **uniforme** sg. BD II, 499; **uniform** GC I, 293r; LOA, 67, 106; GG, 120; AR 1838, 389; FMIL 1844, 256; AsE, 22; DFL, 132; CA 1847, 52; FMIL 1847, 182; GRR, 153; SSC, 69; pe la 1850 cuvîntul era frecvent.

UNIFORMAT adj. („îmbrăcat în uniformă") CA 1861, 120; CA

1862, 34.

UNIFORMĂ s. (Vestim.) **uniform** IOD, 1; FL, 31; **uniformuri** IRF, 100; **uniformă** BR 1821, 3; CR 1829, 36, 57; AR 1829, 6, 69, 154; CR 1830, 109, 430; AR 1830, 122, 167, 357; GC I, 293r; RO, 32; CIRA, 225, 309; LOA, 104; AR 1834, 288; RSM, 29v, 33v; KUB, 1, 43; GG, 233; MN 1836, 2, 7, 42; pe la 1835 forma era frecventă; **unăformă** RIP I, 77. (Cf. germ. *Uniform*, fr. *uniforme*).

UNIFORMITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p.294. Cf. şi *o unită rînduială* (**uniformitaş**) CMB, 2; **uniformitate** MIB, 23; GC I, 293r; MF III, 66v; KMP, 45, 91; FL, 43; FMIL 1844, 209, 242; MEN I, 72; DFL, 40, 57; KFL, VII; BG, 2; ROM, 29; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. şi germ. *Uniformität*).

UNILATERAL adj. **unilatural** CPI, 147, 156, anexă 11; **unilateral** FMIL 1844, 348; BCD, 24, 325; RL, 186; AML, 27, 90, 100. (Cf. fr. *unilatéral*, germ. *unilateral*).

UNIMEMBRU adj. *period* **unimembru** *sau de un mădular* CGR, 151. (<lat. *unimembris*).

UNIONIST s. VO 1857, 1; SPB, 238. (<fr. *unioniste*).

UNISON s. (Fiz., Muz.) GC VI, 67r; WPM, 46; PFM, 412; PD, 627. (<fr. *unisson*).

UNISONANT adj. SGR III, 12. (Cf. fr. *unissonnant*).

UNISONANŢĂ s. (Muz.) **unisunanţă** PBV, 496. (Cf. it. *unisonanza*).

UNITAR s. (Relig., „unitarian”) **unitareş, unitariu** LB, 734; **unitar** GC I, 293r; LG, 89; PD, supl. XV; **unitari** *sau* **antitrinitari** EGI, 53; FGE, 48; FMIL 1844, 162; **unitariu** PBV, 496. (Cf. lat. *unitarius*, fr. *unitaire*, germ. *Unitarier*).

UNITAR adj. *un principiu* **unitariŭ** DFL, 184 bis; *părţi* **unitarie** SMR I, 14. (Cf. lat. *unitarius*, fr. *unitaire*).

UNITARIST adj. *partidul* **unitarist** *italian* R 1857, nr. 14, 1.

UNITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p.294. Cf. şi („însuşirea a tot ce constituie un întreg indivizibil; coeziune, omogenitate, solidaritate, unire”) **unime** IPT, 140; TD III, 434; SIU, 14v; AOS, 86, 99; BD II, 499; TPE, 29r; DLG, 122; GPE, 21, 22; FTP I, 14; CIRA, XIII; MCR, 135, 227; MF III, 65r, 65v; MN 1836, 72; CCF, 30; RB, nr. 30, 2; EP I, 54; forma era folosită pînă la 1860; **unitate** AR 1834, 104; MF I, 111r; CCF, 78; SMR I, 7; VL, 6v, 8r, 11r, 54r, 71v; DFL, 3, 21, 71; VM, 26; FMIL 1847, 38; GRR, 240; BMN II,

141; SSC, IV; CFZ, 37, 78, 136; RL, 121, 228, 277; NRC, 16; INB 1859, 96; CA 1861, 57, 91. (Pentru *unime*, cf. şi ngr. μονάς).

UNIVOC adj. (Filoz.; „omonim”) GC I, 293r; PD, 628. (<fr. *univoque*).

UNIVOCAŢIE s. (Filoz.) GC I, 293r; PD, 628. (<fr. *univocation*).

UNTEROFIŢER s. (Milit.) **unter-ofiţer** CR 1830, 125; RO, 7, 25; RB, nr. 5, 3, 210; BGO 1840, 33; BGO 1844, 168; AOD, 346; SRM, 7; SRI, 14; ROM, 6, 8, 259; RBM, 7, 27; CPO, 10; NRC, 9, 124; NPT, 64; **unter-ofiţăr** ROI2 III, 143; **unter ofiţer** FMIL 1840, 18; **unter ofiţier** GC I, 257v, 297v; **unter ofiţir** BFO 1833, 76; **unterofiţer** RB, 256; MCL 1838, 24; FMIL 1840, 56; FMIL 1844, 38; **supt-ofiţer** SRM, 7. (Cf. rus. унтер-офицер, germ. *Unteroffizier*).

URA interj. **hura** IRF, 61, 100; AR 1837, 373; RB, 324; **hurra** FMIL 1844, 310; SCC II, 322; **hurah** CR 1831, 23; **ura** AR 1829, 95; GC I, 301v; ROM, 172; PBV, 497; **urra** MCL 1839, 360. (Cf. germ. *hurra*, fr. *hourra*, rus. ура).

URAGAN s. **oragan** SPBA, 41; PFM, 115; **uragan** SPBA, 102; GC I, 301v; AR 1832, 36; AR 1837, 388 bis; PS, 3; BPB, 118; BDJE, 166; PCI, 23, 28; AAR, 58; CFZ, 173; BIN, 86; GCB II, 243; BIN, 86; INB 1857, 7, 27; PFM, 501; PBV, 497; GCB II, 243; PD, supl.XVI; **uragan** (*fortună*) AR 1831, 187; GM 1854, 325; **uragan** (*mare furtună*) AR 1834, 308; AR 1835, 64; **orcan** (*fortună*) GLC, 31. (Cf. fr. *ouragan*, it. *uragano*, germ. *Orkan*).

URANGUTAN s. **ourang-outang** *ori omul sălbatic* GF, 285r; **urang-utang** (*măemucă mare*) CTT, 188; **urang-utang** (*omul sălbatic*) BMN II, 159; **urang-utang** BIN, 249; **urangutang** Univ 1845, 12; **urangutan** SPB, 116, 117; **orangutang** GC I, 238v; PD, 459; **orangutan** CIN, 18; IL 1841, 332; AsF, 86; MIN, 23; **orangotan** StIN, 74. (Cf. fr. *orang-outang*, germ. *Orang-Utan*, it. *oran-gutan(o)*).

URANIU s. (Chim.) **uranium** CIN, 404; **uraniu** FMIL 1840, 123. (Cf. fr. *uranium*, it. *uranio*).

URANOGRAFIC adj. **uranografic, uranograficesc** GC I, 301v; **uranografic** NV, 391. (<fr. *uranographique*).

URANOGRAFIE s. („descriere a cerului”) GC I, 301v; VVP, 150; NV, 391; PD, 628. (<fr. *uranographie*).

URANOLOGIE s. **uranologhie** GF, 102r; **uranologhie** *şî* **uranologie** GC I, 301v; **uranologie** VVP, 150; NV, 391. (Cf. germ. *Uranologie*, fr. *uranologie*).

URANOMETRIE s. GC I, 301v; VVP, 150; NV, 391; PD, 628. (<fr. *uranometrie*).

URANOSCOP s. GC I, 301v; PBV, 497. (Cf. fr. *uranoscope*, germ. *Uranoskop*).

URANOSCOPIE s. PBV, 497. (Cf. germ. *Uranoskopie*).

URBARIAL adj. **urbarialnic** UB, 18; **urbarialicesc** DU, 2; UT, 18, 22; MIM, 1, 6, 112. (Cf. lat. *urbarialis*).

URBARIU s. („carte funciară") **urbariu** UB, 1, 9; GT 1838, 10; StDR, 283; PBV, 497; **urbarĭ** UT, 32; MIM, 23; *toate* **urbarele** MIM, 43; **urbarium** RRI, 1; AIC, 4; RI, 17; FLG, 19, 34; DU, 2; MIM, 3. (Cf. lat. *urbarium*, germ. *Urbarium*).

URBE s. *politie* (**urbe**) AVP, 23. (<lat. *urbs, -is*).

UREDINE s. pl. (Bot.) BBS, 236. (<fr. *urédinés*).

URETRAL adj. *fistulile urinare* **urethrale** [...], *calculele* **urethrale** TCC, 61v, 69v. (Cf. fr. *urétral* şi *Urethre*).

URETROPLASTIE s. **uretro-plastie** TMO, 259r. (<fr. *urétroplastie*).

URINARE s. PMC I, 7, 149; WCP, 23; AML, 48, 57. (Cf. fr. *uriner*).

UROPOETIC adj. (Anat., Fiziol., Med.) **uri-poetic** WAM, 118; **uripoetic** WAM, 140; **uropoetic** PAD, 207.

URTICARIE s. (Med.) *boala bîndii*, **urticaria** EPD, 251. (<fr. *urticaire*).

URTICAŢIE s. (Med.) **urticaţiune** (*spuzeală*) RSM, 369. (<fr. *urtication*).

URTICEE s. pl. (Bot.) BIN, 195, 218. (<fr. *urticées*).

USTENSILĂ s. **ustenzile** pl. CD, 46; **ustenzilii** StDR, 283. (Cf. fr. *ustensile*, lat. *utensilia* pl., germ. *Utensilien* pl.).

UVOLNI vb. („a demite, a elibera din funcţie") **ovolni** BFO 1833, 143; **uvolni** ROI2 II, 8; *îl* **uvolnim** *în ostavcă cu acelaşi rang* BFO 1838, 181; **uvolim** *pe numitul din slujbă* BFO 1838, 109. (Cf. rus. увольнять şi уволить).

UVOLNIRE s. BFO 1833, 185; BFO 1838, 57.

UVOLNIT adj., s. ROI2 II, 8; ROI2 III, 47; SRM, 203.

UVRIER s. **uvrier** BIF, 7; PD, supl. XVI; *lucrător* (**uvrier**)

BCI, 184; **uvrieri** (*muncitori pe zi*) INB 1859, 129. (<fr. *ouvrier*).

UZABIL adj. *lucruri mişcătoare* **uzabili** BCD, 239.

UZUCAPIE s. (Jur.) **uzăcapie** APC, 55r; **uzucapie** APC, 120r; SCS, 9; CPI, 241; StDR, 281; **uzucapie** (*usucapio*) CPI, anexă 11. (Cf. lat. *usucapio*, fr. *usucapion*).

UZUCAPISI vb. (Jur., „a obţine un drept prin uzucapie") SCS, 9; CPI, 241, anexă 11.

UZUFRUCT s. (Jur.) **îndămînare** TD II, 236; **uneltirea rodurilor** SCS, 9; **uzufruct** şi **uzufrut** GC I, 278; **uzufruct** BCD, 205, 244, 282; DCB IV, 63; **uzufruct** (*folosinţa de rod*) CCP, 113; **usufruct** KOS, XXIV; BEC, 23; PD, 629. (Cf. lat. *usufructus*, fr. *usufruit*, it. *usufrutto*).

UZUFRUCTUAR s. (Jur.) **îndămînătoriŭ** TD II, 237; **uneltitoriul rodurilor** SCS, 9; **uzufructuar** GC I, 278v; **uzufructuar** BCD, 268, 283, 520, 552; **uzufrúctori** *sau posesori moştenitori* (*embaticari*) AR 1829, 38; **uzufructor** (*întrebuinţători al rodurilor*) AR 1832, 322. (Cf. lat. *usufructuarius*, fr. *usufructuaire*).

UZURAR s. („cămătar") MCL 1838, 5; PD, 629. (Cf. fr. *usuraire*, lat. *usurarius*).

UZURĂ[1] s. („camătă, dobîndă; cămătărie") **ujură** MIB, 246; BAR II, 183; **uzură** TF, 456; RIP I, 77; StDR, 282; LIT, 40; PD, 629. (Cf. lat. *usura*, magh. *uzsora*).

UZURĂ[2] s. („uzaj, deteriorare") **usură** PFHM I, 113; INB 1859, 80. (<fr. *usure*).

V

VACARM s. NV, 392; PD, 630. (<fr. *vacarme*).

VACCINA vb. **oltui** IVB, 3; **altoi** VVP, 6; PBV, 15; D 1860, 288; **altui** NV, 392; **hultui** CA 1853, 88, 89; **vaccina** GC II, 4v; BIP, 18; WCP, 171; BCI, 112; PBV, 62; PMH2, 64; PD, 630; **vaccina, vacina** NV, 392; **vacina** StDR, 33, 41; **vacsina** BGO 1840, 180; ROB2, 617; **vacsinui** ROB2, 617; LMB, 81. (Cf. fr. *vacciner*, it. *vaccina*).

VACCINAR s. („cel care vaccinează") **vacsinar** BGO 1840, 180; ROB2, 618.

VACCINAŢIE s. **vacsinaţie** CR 1829, 282; ROB2, 561, 565;

vacsinie RB, 361; **vacţinaţie** PMH, 113; **vaccinaţie, vacinaţie** NV, 392; **vaccinaţie** TMO, 280r; PBV, 62; PD, 630. (Cf. fr. *vaccination*, it. *vaccinazione*, germ. *Vakzination*).

VACS s. („cremă de ghete, cizme”) **vax** GC II, 18r; **vacs** MCL 1839, 380; ASLI, 141. (<germ. *Wachs*).

VADEMECUM s. *acel* **vademecum** *al adevărului* BDJE, 82; **vade-mecum** PD, 630. (Cf. fr. *vade-mecum*, lat. *vade mecum*).

VADIUM s. *să plătească zălog* (**vadium**) [...], *plătirea* **vadiumului** CL II, 247. (<lat. *vadium*).

VAGMISTU s. (Milit., „sergent major”) **vahtmáister** ESI, 118; GC II, 16v; **vahtmeister** SRM, 23, 208; **vahtmeistru** SMA, 74; **vahmeister** şi **vah-meister** RO, 26; **vahmaister** RO, 30; **vahmeistru** BFO 1838, 57; **vahmistru** BFO 1843, 14. (Cf. germ. *Wachtmeister*, rus. вахмистр).

VAGON s. **1.** (Ferov.) **căruţă** MN 1836, 67; **vagon** (*trăsură*) BMN III, 133; **vagon** RL, 21; CA 1856, 40; NPT, 359; INB 1859, 88. **2.** („trăsură mare, de persoane sau de marfă”) **vagon** SCC I, 147, 182, 294. (Cf. fr. *wagon*, germ. *Waggon*).

VAHTPARADĂ s. **vahtparada** (**razvodul**) *au fost rînduit în mantale* SRM, 209, cf. şi 177. (Cf. germ. *Wachtparade*, rus. развод).

VAL s. (Antic., Milit., „fortificaţie de pămînt”) **valul** *lui Traian* CA 1855, 113; *au trecut preste* **valul** *taberei* CA 1858, 75. (Cf. lat. *vallum*, it. *vallo*, germ. *Wall*).

VALENT adj. („robust, viguros; viteaz”) **valent** AVP, 23; **valent, valinte** PD, 631. (Cf. lat. *valens*, it. *valente*).

VALENŢĂ s. („vigoare, forţă; curaj”) *combătu cu* **valenţă** *pentru ţara sa* DFL, 167; **valenţă** PD, 631. (Cf. it. *valenza*, lat. *valentia*).

VALERIANĂ s. (Bot., Med.) **valeriană** FDB, 52; POS, 274; GC II, 8r; VVP, 24; PBV, 62; *odoleană* (**valeriană**) PMC I, 22; *tintură de valeriană* (*odoleană*) PMC II, 173; **valerian** LB, 743. (Cf. lat. *valeriana*, fr. *valériane*).

VALET s. **1.** (La jocul de cărţi) GC II, 8r. **2.** („servitor, lacheu”) MEN I, 39; NV, 392; LS, 69; StDR, 40; BCB, 38; SMB I, 109; DILB I, 215; DCB IV, 24, 27; PD, 631. (Cf. fr. *valet*, it. *valletto*, germ. *Valet*).

VALETUDINE s. („starea sănătăţii omului, bună sau rea;

sănătate, nesănătate”) PD, 631. (<lat. *valetudo*).

VALETUDINAR adj., s. („bolnăvicios”) **valetudinar** NV, 392; SMB I, 144; **valetudinariŭ** PD, 631. (Cf. fr. *valétudinaire*, lat. *valetudinarius*).

VALETUDINARIŬ s. („spital, infirmerie”) PD, 631. (Cf. fr. *valétudinarium*, lat. *valetudinarium*).

VALOARE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 295. Cf. şi („preţ; însemnătate, importanţă; merit”) **valor** (**preţ**) AR 1831, 210; **valor** *sau* **preţ** SGR II, 49; CCF, 7; **preţ** FBE, 110v; VCL, 19r; VM, 6; **valor** (*priire*) HMV I, 7; **valor** CA 1852, 38; **valoră** BFO 1833, 155; ROI2 III, 16, 31, 87; ROI2 V, 9; ROI2 VIII, 3, 34; SMA, 50; VL, 35r, 52v, 66v, 83r; CD, 46; BFO 1843, 129; FMIL 1844, 124; forma era folosită mai rar pînă la 1860; **valoară** Prop, 305; KOS, XXIV; SCC I, 265; **valoare** MEN II, 134, FMIL 1847, 220; BDJE, 127; BP, 18; SIT, 34; NV, 392; BCD, 378; PCI, 180; SCC I, 175, 224; SCC II, 364; DILB I, 215; GCB II, 244; pe la 1855 forma era frecventă; **valoare** (*putere*) BCD, 69; **valore** AsE, 18; BC, I.

VALOROS adj. Z 1856, nr. 26, 2; PD, 631. (<fr. *valeureaux*).

VALTRAP s. (Milit.) BFO 1843, 418; NRC, 2. (<rus. вальтрап).

VALUTĂ s. (Fin., Comerc.) *în care preţ de bani* (**valută**) *este să să plătească* CL II, 277, cf. şi 282; *creiţari în* **valute** CB 1813, 94; **valute** (*şaine*) TAI, 11, 17; **valută** BD II, 513; GC II, 7v; SR, 6, 8, 26; NPC, 74, 75; FMIL 1840, 15; TR 1854, 3, 217; PBV, 62; **valuta**, *preţul unui lucru sau al unei monede* JDS II, 453; **valută** (*preţ*) PDC, 125. (Cf. germ. *Valuta*, it. *valuta*).

VALVĂ s. (Zool., Bot.) **valvă** GC II, 7v; DILB IV, 207; **valve** (*buze*) INB 1859, 44; **valv** PD, 631. (Cf. fr. *valve*, lat. *valva*).

VAMAL adj. *principiul* **vamal** D 1858, 11.

VAMPIR s. **1.** (Zool.) **vampir** SIN, 51; CIN, 41; MIN, 25; PD, 631. **2.** (Mit. pop.) **vampiri** (*vîrcolici*) IL 1841, 48; **vampir** HBN, 104; NV, 393; StDR, 40; PBV, 62; PD, 631. **3.** (Fig., „exploatator, tiran”) **vampir** KDP, 74; PD, 631. (Cf. germ. *Vampir*, fr. *vampire*).

VANDAL (Ist.; fig.) **1.** s. **vandal** MIR, 23; CSM, 332; PIU IV, 230; GC II, 11r; MID I, 44; FMIL 1847, 63; KDP, 103; **fandal** NIU, 182v. **2.** adj. *cu o mînă* **vandală** HP, 12. (Cf. germ. *Vandale*, fr. *vandale*, it. *vandalo*).

VANDALIC adj. *astă restaurare* **vandalică** CA 1854, 70. (Cf.

it. *vandalico*, germ. *vandalisch*).

VANDALISM s. **vandalism** GC II, 11r; HP, XIX; StDR, 40; CA 1851, 118; INB 1859, 48; PD, 632; **vandalizm** CA 1861, 97. (Cf. fr. *vandalisme*, germ. *Vandalismus*, it. *vandalismo*).

VANILIE s. (Bot.; condiment) **vanilie** GN, 143r; GC II, 11r; CIN, 311; VVP, 24; DRB, 219, 291; BIN, 209; PBV, 62; **vanelie** VAC, 1; DRB, 261, 271, 274, 275; **vanilă** FDB, 97; **vanilla** GG, 62. (Cf. ngr. βανίλλη, βανίλια, βανιλλία, it. *vaniglia, vainiglia*, fr. *vanille*, germ. *Vanille*).

VAPOR s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 295-296. Cf. şi (Mar.) **vapor** GIC, 129; CR 1829, 156; CR 1830, 15, 22, 159, 377; GC II, 11r; CR 1834, 13; MN 1836, 67; AR 1837, 194; GT 1838, 24; RB, nr. 2, 2, 3, 4, 138, 141; APB, 6; MCL 1839, 264; VVP, 24; RIP I, 78; API, 39; CA 1848, 40, 41; StFE, 105; StDR, 41; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **vapore** sg. TR 1854, 1, 9; **trăsură cu vapori** AR 1829, 126; **corabie de vapori** AR 1829, 136; **corabie cu vapor** (*aburi*) CR 1829, 36; MN 1836, 6; **corăbii de vapor** CR 1834, 13; **corabie de vapor** (*abur*) GT 1838, 24; **maşine de vapor** CD, 49; INB 1857, 15; **vas de vapor** AR 1837, 58, 185; AR 1844, 10; CA 1848, 40; INB 1857, 28; **vas cu vapor** BC, 5. (Cf. fr. *vapeur*, it. *vapore*, şi fr. *voiture, machine, bateau à vapeur*).

VAPORIZA vb. **vaporisa** NV, 393; PFM, 186; PD, 632. (<fr. *vaporiser*).

VAPORIZAŢIE s. **vaporisaţie** NV, 393; PD, 632. (<fr. *vaporisation*).

VARIA s. **1.** („accent grav”) **varia,** *grea apăsare* EBG, 15v; GRA, 10v; **varia** BV, 7v; MGR, 116r; RIG, 23r; LPT, 35; VG, 2; GRA2, 97v; **varia** *sau semn greu* OV, 11; **varia** *sau greoa* SGR I, 15. **2.** (Muz.) **varia** (*grea*) PBM, 55. (<ngr. βαρεῖα).

VARICOCEL s. (Med.) TCC, 29r. (<fr. *varicocèle*).

VARICOZITATE s. (Med.) **varicozităţi** (*sau lărgiri de vine*) FDA, 38.

VARIOLOIDĂ s. (Med.) *vărsatul de vînt* (**varioloidă**) FMK, 131. (<fr. *varioloïde*).

VARITONON adj. („cu accent grav”) *cuvîntul* **varitonon** *sau* **varitonesc**, *adecă greu apăsat* EBG, 17v. (<ngr. βαρύτονον).

VARIU, -IE adj., adv. („variat”) **variu** BDL II, 315r; CDR, 13; **varie** BP, XIII; **varii** pl. BP, XI; **varie** pl. AVP, 23. (Cf. lat. *varius*,

it. *vario*).

VAS s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 296. Cf. şi **1.** (Bot.) **vase** GF, 240v; HPP, 11; StIN, 23; FBE, 67r; **văsuţe** *vînoase* SIN, 4. **2.** (Mar.; fig.) **vase** CIRA, 2; LOA, 15; CCB, 20, 112; LMS, 11; CA 1852, XXXVI; CA 1854, 72; T 1856, nr. 1, 4; **vase** (*corăbii*) ROI2 V, 2; IL 1840, 20; **vas** AR 1837, 193; FMIL 1847, 194; CA 1850, 81; PBV, 63. **3.** (Fiz.) **vase** *comunicante* PFM, 54. (Cf. lat. *vas, -asis*, cu sensuri moderne după it. *vaso*, fr. *vaisseau* şi *vase*).

VASCULAR adj. (Bot.; Anat.) **vascular** FBE, 68v; BBS, 5, 6; PD, 632; **vascolar** AAD, 7; *plante* **văsoase** (pl. *vasculares*) MIN, 132. (Cf. fr. *vasculaire*, it. *vascolare*).

VASCULOS adj. (Anat., „vascular") *membrană* **vasculoasă** PAD, 176. (<fr. *vasculeux*).

VASEL s. (Mar.) FMIL 1844, 214; BDJE, 98. (Cf. it. *vasello, vascello*).

VATĂ s. **scamă** GF, 238r; RMS, 169; WCP, 177; PMH2, 98; **scame** (*pînză ciupelită*) VD, 125; **vată** GC II, 16r; PBV, 63. (Cf. germ. *Wate*).

VĂCSUI vb. SCC II, 211.

VĂL s. **1.** (Vestim.; fig.) **vel**, *hobot* SPBA, 84; AsP, 156; **vel** CA 1855, 93; **văl** LME, 68; GPE, 27; FMIL 1847, 158; CA 1857, 84; INB 1857, 13; C, 149; D 1860, 86. **2.** (Anat.) **pînza ceriului gurei** (*velum pendulum*) VA, 51; **perdeaua cerului gurii** KMA, 274. (Cf. lat. *velum*, fr. *voile*, it. *velo*).

VECTOARE adj. (Mat.) *rază* **vectorie** FGF, 62. (Cf. fr. (*rayon*) *vecteur*).

VEDETĂ s. **1.** („strajă, pază") GC II, 35v; StDR, 41; PD, 633. **2.** (În corespondenţă) PD, 633. (Cf. fr. *vedette*).

VEDUTĂ s. **1.** („cuprins, tablă de materii") **văzuta** *cărţei* FDB, 131. **2.** („privelişte, peisaj; imagine (în desen), vedere, stampă") **vedută** GTN 1836, 56; AR 1837, 114; SMR I, 88; CA 1851, 118; StDR, 41; CA 1853, 79, 129; CA 1856, 73; CA 1858, 30; **vedute** (*icoane*) AR 1839, 241; **vădută** CA 1855, 134; CA 1859, 123; **văzută** GM 1854, 176; CA 1859, 88, 125; **văzut** CA 1854, 70. (<it. *veduta*).

VEGET adj. („sănătos, viguros") *vita e mai* **vegetă** *sau mai vioaie* FDB, 68. (Cf. lat. *vegetus*, it. *vegeto*).

VEGETA vb. (Bot.; fig., peior.) Vezi *Form. term. şt.*, p. 296. Cf.

şi GC II, 31r; MEN I, 191; BG, XVII; LS, 86; ICI, 33; PBV, 66; D 1860, 345; CA 1861, 30; PD, 633. (Cf. fr. *végéter*, lat. *vegetare*).

VEGETABIL adj., s. („vegetal") **vegetabil** MVV, 87; GC II, 31r; FMIL 1840, 121, 122; StIN, 81; FBE, 104r, 105v; FMIL 1844, 51; HMV I, 12, 54; FMIL 1847, 131; LMA, 8; StDR, 43; WCP, 70; PD, 633; **vegetabile** (*verdeţuri*) HMV II, 195; [clasa] **veghetabilă** (*a plantelor*) MPI, 217; 217; **veghetabil** DO, 50; LPT, 51; SPG, 24; CIN, 43, 45, 57; 402; IL 1840, 87; **veghetabile** (*legumi*, *ierburi*) VA, 40. (Cf. lat. *vegetabilis*, fr. *végétable*, germ. *Vegetabilien*).

VEGETO-MINERAL adj. *apă* **vègeto-minerală** FDB, 69, 80; *apă* **vegetominerală** BVM, 60.

VEHICUL s. („mijloc, facilitate de transport; fig.) **vehicul** (*re-zor*) SMR II, 2; **vehicul** (*purtător*) HMV I, 216; **vehicul** (*îndemî-nare*) SSC, 102; **vehicul** RMS, 107, 131; SSC, 14; SCC I, 215. (Cf. fr. *véhicule*, lat. *vehiculum*).

VELAT adj. („acoperit cu văl, voalat; fig.) CA 1851, 41; CA 1853, 68; CA 1858, 99. (Cf. it. *velato*, lat. *velatus*).

VELĂ s. **1.** (Mar.) BDJE, 118; NV, 394; LS, 43, 135; AVP, 23; PBV, 64; PD, 634. **2.** (Fig., „voal") *o* **velă** *transparinte* ICI, 148. (<it. *vela*).

VELIN adj. *hîrtie de* **velin** CME, 6; CML, 5; *hîrtie* **velină** CR 1829, 238; CR 1830, 180, 362; GC II, 20v; MN 1836, 10; GTN 1836, 112; AR 1837, 114; MCL 1839, 356; FMIL 1840, 303; PSE, 2, 96; StDR, 41; GM 1854, 3; RL, 128; Z 1856, nr. 4, 2; PBV, 64. (Cf. germ. *velin*, fr. *vélin*).

VELUR s. („catifea"; fig.) **velură** StDR, 41; BCP, 90; RL, 403. (Cf. fr. *velours*, germ. *Velours*).

VELUTĂ s. („velur, catifea") GN, 293v. (Cf. ngr. βελοῦδο(ν), it. *velluto*).

VENAL adj. GC II, 20v; MEN II, 167; NV, 394; LS, 96; PD, 634. (<fr. *vénal*).

VENALITATE s. **venalitate** GC II, 20v; NV, 394; LIT, 217; PD, 634; **venalitate** (*precupeţie*) CA 1861, 78. (<fr. *vénalité*).

VENARA vb. GLC, V; BMN III, 110; INB 1857, 12; CA 1858, 80; INB 1859, 48, 52; PD, 634. (Cf. fr. *vénérer*, lat. *venerari*).

VENERABIL adj., s. **venerablu** PTF, 42v, 43r, 50v; **venerabl** PTF, 42r; FTP II, 130; MRC, 150; **venerabil** PSC, 117r, 120r; GC II, 20v; MN 1836, 87; HMV I, 86; FMIL 1847, 107; BDJE, 108;

AF, 143, 181; BIP, 25; PCI, 17, 22; CA 1851, 24; StDR, 41; LS, 22, 101, 121; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. fr. *vénérable*, lat. *venerabilis*).

VENERAŢIE s. **veneraţie** DO, 78, 83; VPP, ded.; BR 1821, 38, 195; DGR, ded.; MCB, 17, 163; GC II, 20v; MEN II, 292; SIT, 236; SCC II, 92; CA 1854, 32; CA 1855, 39, 75; pe la 1855 forma era frecventă; **veneraţiune** BCD, 7; TR 1854, 407; CEF, 88, 217; VO 1857, 16; INB 1857, 12, 37; BCI, 92; AVP, 23; INB 1859, 48, 55. (Cf. lat. *veneratio*, fr. *vénération*).

VENESECŢIE s. PMH2, 4.

VENOS adj. [sînge] **vînos** (*venosus*) VA, 91; **venos** PBV, 64; *sîngele* **venos** PAD, 147; *emoragia* **venoasă** PPC, 6v. (Cf. lat. *venosus*, fr. *veineux*).

VENTRILOC s. **vantriloc**, *vezi* **gastriloc** GC II, 11r; **gastriloc** GC II, 120v; **ventriloc** GC II, 24r; NV, 394; PBV, 64; PD, 635; **ventri-loc** IL 1840, 11; **vintriloc** AR 1841, 207. (Cf. fr. *ventriloque*).

VERACITATE s. **iubire de adevăr** (*veracitas, sinceritas*) [...], **iubirea de adevăr** (*sinceritas, veracitas*) MF II, 97v, 98v; **veracitate** MF III, 156v, 158v, 159v, 162r; DFL, 150; BDJE, 83; PD, 635; **adevărătate** MAA, 11; **adeveritate** Z 1856, nr. 34, 4. (Cf. lat. *veracitas*, fr. *véracité*).

VERANDĂ s. SCC I, 20, 26. (<fr. *véranda*).

VERDICT s. (Jur.) **verdict** DIB, 622; C, 157; D 1859, 159; **veridict** VO 1857, 4. (<fr. *verdict*).

VERDURĂ s. FTM, 7; SPV, 136; GG, XI, 186; AsP, 52; AR 1837, 173; MPE, 52, 53; AF, 95. (Cf. it. *verdura*, fr. *verdure*).

VERDUROS adj. GG, 26; CMI, 11.

VERIDIC adj. NV, 394; PD, 635; **veridic** (*spuitor de adevăr*) SCC II, 17. (<fr. *véridique*).

VERIFICA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 297. Cf. şi **verifica** GC II, 24r; DFL, 10; PFHM I, 187; CFZ, 5; INB 1857, 12; RAM, 13; GCB II, 244; BEC, 167, 278; PD, 635; **verifia** ROM, 52, 53, 60, 124; RBM, 33, 37, 67, 108, 109; INB 1857, 36.

VERIFICABIL adj. NV, 394; PD, 635. (Cf. fr. *verifiable*).

VERIFICARE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 297. Cf. şi **verificare** RIT, 11; D 1860, 281; **verifiere** ROM, 136.

VERIFICATOR s. NV, 394; PD, 635. (<fr. *vérificateur*).

VERIFICAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 297. Cf. şi **verificăciune** DFL, 105; **verificăţiune** TR 1854, 107; **verificaţie** PD, 635.

VERIGHETĂ s. **verghetă** BGO 1844, 230. (Cf. ngr. βεργέτα).

VERITABIL adj. BDJE, 82; CFZ, 9; R 1857, nr. 24, 4; PD, 636. (<fr. *véritable*).

VERITATE s. **veritate** DFL, 2, 4; MEN II, 140; KFL, 79, 132; FMIL 1847, 234; BP, VII; AF, 8, 9, 74, 81, 82; SIT, 100, 145; BG, 3; NV, 96, 395; AAR, 9; CFZ, 6, 109; ICI, 32; SMB I, 136; T 1856, nr. 2, 2; LIT, 56; GCB II, 244; BEC, XIX, XXXI; INB 1859, 54; D 1860, 373; PD, 636; **veritate** (*adevăr*) CEF, 245. (Cf. lat. *veritas*, fr. *verité*).

VERMIFORM adj. GC II, 39v; StIN, 109. (<fr. *vermiforme*).

VERMILION s. *cinobru sau* **vermilion** BFO 1843, 188; *culoarea de* **vermillion** BDJE, 130; **vermilonul** *este roşu* PFM, 458. (<fr. *vermillon*).

VERMILIU adj. *buzele-i* **vermillii** BDJE, 140. (Cf. it. *vermiglio*, fr. *vermillon*).

VERMULOID adj. *pulsul* **vermuloid** PMC I, 190.

VEROSIMIL adj. [ipotezele] *să fie* **asemănate adevărului** GF, 23v; [părerea] **cu asămănare de adivăr** BGV, 113r; **verasemine** StDR, 42; **adevăr-asemene** GRR, 226, 228, 246, 268; **verosemene** (*se semene cu adevărul*) CEF, 173. (Cf. it. *verosimile*, lat. *verosimilis*).

VEROSIMILITUDINE s. **adevărsămănare** HFP, pf.9; **adevăr-asemănare** (*verosimilitudo*) MF II, 63r, 63v; **verisemînare** DFL, 178; **veraseminime** StDR, 42; **adevăr-asemenime** GRR, 259, 268, 269; **verisimilitate** CA 1859, 64. (Cf. lat. *verisimilitudo*).

VERS s. (Lit.) Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. şi **stih** MGR, 134r; MAS, 53; MRP, pf.; PSC, 118v; GC VI, 182r; GCG, 243; **verşuri** TD I, 399; HO, 76; ICD, 20; CB 1813, 51; PP, f.t.; **vierşuri** BDT, 26v; CRac, 110; **stihuri** (**viersuri**) FTM, 42, 83; **viers** OST, 36; TF, 389; FTM, 220; SPBA, 64, 97, 99; AR 1829, 19; CIRA, XI; **vers** HO, 76; IM, 22; GMSP, 4; DO, 7, 29; VPP, 78, 210; BPN I, 14, 48, 49, 57; BPN II, 222, 286; DLC, 16; ASH, pf.; DGR, 14, 206; BD II, 533; MCB, 34, 155, 170; CLV, 12r, 132v; PP, I, III; PCB, 114, 139; PSC, 117v, 118v, 119v; CR 1829, 69, 79; BR 1829 I, 8; DCN, ded., pf.; SSB, 3; PDP, 98v; HFP, 16; MBV, f.t., 48; CR 1830, 330, 333; pe la 1830 forma era frecventă; **vers, stih** MCB,

164; **vers**, *vezi* **stih** GC II, 24r; **vers** (**stih**) PGRL I, 12; BG, 200. (Cf. lat. *versus*, fr. *vers*, it. *verso*).

VERSANT s. (Geogr.) **praval** AR 1829, 194. (Cf. fr. *versant*).

VERSAT adj. *sfatul înţelept şi* **versat** MID I, 74; *om* **vărsat** *în ceva* [...], *literator, om* **vărsat** *în literatură*, NV, 245; **versat** PD, 636. (<fr. *versé*).

VERSET s. (Lit.) SCC I, 217; SCC II, 46; RL, 397; DILB I, 215; PD, 636. (<fr. *verset*).

VERSIFICA vb. **stihurghisi** PSC, 118v; **versalcătui** PSC, 121r; **versiface** GPE, 5; **versui** VVP, 25; CA 1862, 126; **versifica** GC II, 24r; PBM, XXVI; NV, 395; PD, 636. (Cf. fr. *versifier*, lat. *versificare*, ngr. στιχουργῶ).

VERSIFICAT adj. *o biografie* **versificată** MID I, 251; *apologuri* **versuite** CA 1862, 126.

VERSIFICATOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. şi **stihurgós** *şî* **stihurgiu** GC VI, 183r; **viersuitor** CIRA, 389; **versuitor** VVP, 25; **versuitor** şi **stihurgiu** PBV, 65, 438; **versificator** MPE, V; FMIL 1844, 365; NV, 395; PD, 636. (Cf. fr. *versificateur*, lat. *versificator*, ngr. στιχουργός).

VERSIFICAŢIE s. **stihurghie** CPN, 68; **stihurgie** GC VI, 183; PBV, 438; **versalcătuire** *sau* **stihurghisire** PSC, 120v; **versuire** AsP, I; VVP, 25; PBV, 65; **versificaţie** CR 1829, 130; CR 1830, 330; FTP I, 46, 47; SGR III, 7, 21; SHI II, 136; AR 1837, 316; MPE, II, V; CD, 231; HP, XXII; IGE, 306; MID I, 6; NV, 395; AsAL, 5; PD, 636; **versificaţie, versificăciune** StDR, 42. (Cf. fr. *versification*, lat. *versificatio*, ngr. στιχουργία).

VERSIUNE s. **versie** IO, 43; FL, 4; FMIL 1844, 11; **versiune** TR 1854, 3; Z 1856, nr. 13, 4; C, 19; PD, 632. (Cf. fr. *version*, germ. *Version*, it. *versione*).

VERSO s. GC II, 24r. (<fr. *verso*).

VERSTĂ s. CDG, 58v; GN, 10v; DC I, 40r, 186v; DC IV3v; GC II, 24r; StDR, 42; TR 1854, 44; PD, 636. (<rus. верста).

VERŞOG s. („unitate de măsură a lungimii”) **verşog** BFO 1838, 87; BGO 1840, 88; BGO 1844, 90; SRI, 53, 64, 249; StDR, 43; **verşoc** SRI, 408; SRI, 48. (<rus. вершок).

VERTIJ s. (Med.) **vertij** RL, 246. (<fr. *vertige*).

VERVĂ s. **vervă** (*aprindere*) GPE, 4; **verva** *sa cea poetică* CR 1830, 109; AR 1830, 203; **vervă** MID I, 251; NV, 395; DIB, 144;

RL, 54; PD, 637. (Cf. fr. *verve*, it. *verve*).

VESTALĂ Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. şi **1.** s. **vestală** BR 1821, 76; IRV, 28r, 94r; BR 1829 I, 1; GC II, 26v, 29v; BAR I, 5, 97; BAR II, 193; AsP, 15; GGV, 125; NV, 395; PCI, 69; DILB I, 215; AVP, 23; CA 1858, 94; PD, 637. **2.** adj. *un alb picior* **vestal** AF, 45, cf. şi 186; *a mea frunte* **vestală** AAR, 61. (Cf. fr. *vestale*, lat. *vestalis*, it. *vestale*).

VESTĂ s. (Vestim.) **veastă** PTF, 22v; **veste** sg. GIC, 199, 234; **vestă** PAFR, 40; CBD, 7; GC II, 29v; RB, nr. 9, 3; VVP, 25; SIT, 127; StDR, 43; SCC I, 133; SCC II, 216; DIB, 219; PBV, 66. (Cf. fr. *veste*, germ. *Weste*).

VESTIAR s. **vestiariŭ** SIM, 125; PD, 637. (<fr. *vestiaire*).

VESTIBUL s. **1.** (Anat., la ureche) **chiliuţa** (*vestibulum*) VA, 185; **vestibul** *sau privor* KMA, 472; *prispa sau* **vestibulul** PAD, 136; **vestibul** PD, 637. **2.** (La casă) **vestibul** *şi* **vestibulă**, *adică tindă*, *prispă galarie* GC II, 29v; **vestibul** (*pridvor*) AR 1835, 47; AR 1837, 272 bis; **vestibulul** *casei* (*antreua*) AR 1837, 401; **vestibul** (*tindă*) HMV I, 161; SCC II, 82, 316; **vestibul** GTN, 1836, 73 bis; NV, 395; SMB I, 47; DILB I, 215; LIT, 48; PD, 637; **vestibula** (*sala întrărei*) IL 1841, 227; **vestibulă** SIT, 107; SCC II, 347; LIT, 77, 87, 382. (Cf. fr. *vestibule*, lat. *vestibulum*).

VESTIGIU s. **rămăşiţe** [ale unui templu] DC I, 40r; **vestigiu** NV, 395; PD, 637. (<fr. *vestige*).

VESTIMENT s. („haină, îmbrăcăminte”) **vestiment** BDJE, 117; NV, 395; CA 1851, 12; LS, 18; CA 1852, 19; AsPR, 33; CA 1859, 95; **vestimente** (sau *veşminte*) CEF, 5; **vestimint** CA 1853, 80; BCI, 28; **vestimînt** INB 1859, 37. (Cf. fr. *vêtement*, lat. *vestimentum*).

VETERAN s., adj. (Milit.; fig.) **veteran** BDL I, 43v; GC II, 29v; BAR II, 143; SGR II, 31; NAP, 11; RB, nr. 11, 3, nr. 16, 1, 288; APB, 5; API, 38; HMV I, 109; SIT, 2; NV, 3; StDR; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **veterani** (*soldaţi bătrîni*) AR 1830, 173; **veterani** (*soldaţi vechi*) BAR II, 116; **veterani** (*ostaşi vechi*) AR 1830, 224; CR 1831, 43; **veteranul jurnalelor** [„Albina românească] RL, 53. (Cf. lat. *veteranus*, fr. *vétéran*, germ. *Veteran*).

VETO s. **veto** BR 1829 I, 21; GC II, 29v; StDR, 43; CA 1853, 48; PD, 638; **veto** (*opresc*) 43; **veto** (*nu voim*) SSC, 109. (Cf. lat. *veto*, fr. *veto*).

VETUSTATE s. AF, 180; LIT, 255; PD, 638. (Cf. fr. *vétusté*, lat. *vetustas*).

VEXA vb. PD, supl.XVI. (Cf. fr. *vexer*, lat. *vexare*).

VEXATOR s. **vexatori** *ai poporului* SHI II, 172; **vexator** PD, supl. XVI. (Cf. lat. *vexator*, fr. *vexateur*).

VEXAŢIE s. **1.** *asupriri* (**vexaţii**) AR 1829, 216; **vecsaţie** SSC, 172; PD, supl.XVI; **vesaţiune** GCB II, 245. **2. vessaţiune** (*înţepenitul picioarelor la vite*) RMS, 377. (Cf. fr. *vexation*, lat. *vexatio*).

VEXEL s. (Fin., Comerc.) **vexél** ESI, 106; **vexel** CL I, pf.5; CL III, 53; JNA, 110; CPI, anexă 2; NPC, 8; BFO 1843, 108, 227; AOD, 70; JDS II, 435; StDR, 41; **vexele** (*zapisuri*) SPT, 137.

VEXIL s. (Antic.rom.) **vexil** (*steag*) BAR II, 135; CA 1858, 114. (Cf. lat. *vexillum*, fr. *vexille*).

VEXILAR s. **vexilar** (*purtător de steag*) CA 1857, 93. (Cf. fr. *vexillaire*, lat. *vexillarius*).

VIA prep. *încredinţează în* **via** (*drumul*) *direptăţii* CV, 31. (Cf. fr. *via*, lat. *via*).

VIA vb. *fiinţe care* **viază** PIC, 132; **via** NPT, 23. (Cf. fr. *vivre*, lat. *vivere*).

VIABIL adj. PD, 638. (<fr. *viable*).

VIABILITATE s. INB 1859, 22; PD, 638. (<fr. *viabilité*).

VIAGER adj. *rente* **viagere** BEC, 126; privilegiul **viager** D 1860, 93. (<fr. *viager*).

VIBRA vb. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi **vibra** FMIL 1844, 327; FMIL 1847, 237; AF, 105, 139; BP, 3; PS, 14; PCI, 78, 79, 81; AAR, 83; SCC II, 176; ICI, 54, 69; RL, 234; CMI, 158; DIB, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent.

VIBRATOR adj. *un sunet* **vibrător** ICI, 136; *harpa-mi* **vibrătoare** CMI, 15; *mişcare* **vibratorie** PFM, 25. (<fr. *vibrateur*).

VIBRAŢIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi **scuturăturile** *trupului celui sunos* AOS, 105; *fiecare corp sunător produce nişte* **tremurători** (*vibrări, vibrations*) BIN, 242; **vibraţie** GC II, 59v; WPM, 1; BCB, 36; CFZ, 47; PBV, 66; PD, 638; **vibrăciunea** *pendulului* DFL, 52; **vibraţiune** D 1860, 374.

VICAR s. (Bis., Adm.) Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. şi **vicaréş** MDWS, 391; **vicárăş** MR, 22; **vicáreş** LB, 754; **vicarios** NID I, 39r; **vicariu** MIB, 65; MR, 10; BD II, 542; LB, 754; GC II, 46r; AR 1830, 223; BAR I, 233; FMIL 1840, 47; BG, II; StDR, 44; **vicariul**

(*locoţiitoriul*) FMIL 1844, 147; *sublocţiitori*, *cu numele* **vicarii** (*vicarii*) BAR II, 71; *legatii erau* **vicarii**, *adecă locţinerii ducilor* BAR II, 151; **vicari** pl. GT 1838, 18; **vicar** CR 1829, 73; AR 1838, 127; MEN I, 99; ROB2, 605; LG, 100; PBV, 67; **vicarul** (*locu-ţiiorul episcopului*) RB, nr. 24, 2. (Cf. lat. *vicarius*, magh. *vikarius*, gr. βικάριος, fr. *vicaire*).

VICARIAL adj. **vicarăşesc** BD II, 542; **vicarial** GC II, 46r. (Cf. fr. *vicarial*).

VICARIAT s. **vicărăşie** MR, 22; **vicariat** GC II, 46r; EOI, 69; Z 1856, nr. 7, 4. (Cf. fr. *vicariat*, germ. *Vikariat*).

VICE- (Element de compunere) **vice**, *adică vechil, locţiitor* GC II, 59v; **viţe-** StDR, 45; **vice-** PBV, 70. (Cf. fr. *vice*, lat. *vice*).

VICEAMIRAL s. **viţe amiral** VIC, 208v; **vice amiral** CR 1829, 181; GC II, 59v; VVP, 26; **viţe-admiral** AR 1830, 109; AR 1837, 62; FD I, 12; CA 1852, XXXVI; **vice-admiral** PD, 638. (Cf. lat. *vicecancellarius*, fr. *vice-amiral*, germ. *Vizeadmiral*).

VICECANCELAR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. şi **viţe-canţelariu** DSM 2, 9; AR 1829, 5; **viţe-canţelar** RB, nr. 34, 2; **vi-ţe-canţeler** CIRA, 279, 318; **viţe-cancelar** CA 1851, XII; CA 1853, LIV; **vice canţelier** CR 1829, 180; **vice-cancelier** BFO 1840; **vice canţelar** GC II, 59v; **vice-cancelar** PD, 638. (Cf. fr. *vice-chancelier*, germ. *Vizekanzler*).

VICECONSUL s. **vice-consul** CR 1830, 411; PD, 638; **vice consol** GC II, 59v; **viţe-consul** AR 1837, 80. (Cf. fr. *vice-consul*, germ. *Vizekonsul*).

VICECONSULAT s. **viţe-consulat** BFO 1843, 143. (Cf. fr. *vice-consulat*).

VICECRAI s. („vicerege”) Vezi *Împrumut. I*, p. 116. Cf. şi **viţe-crai** IRF, 8; RB, 234; **viţe crai** GSP II, 121; AR 1829, 119; **viţă crai** AR 1830, 126; **viţe-crai** AR 1837, 70, 253. (După *vicerege*).

VICEDIRECTOR s. **viţ-director, viţe-director** ROI2 VI, 5, 14. (Cf. germ. *Vizedirektor*, fr. *vice-directeur*).

VICEGUVERNATOR s. **vice-guvernator** FMIL 1840, 270.

VICEPREŞEDINTE s. **viţe prezident** ISB, 2; ATB, 3; BR 1821, 162; AR 1830, 202; ELS, 17; RB, nr. 5, 2; **viţe-prezident** CMF, 1; CMM, 1; CR 1829, 104; FD I, 45; RB, 230; AOD, 1; AR 1844, 10; RAM, 2; **viţeprezident** RB, nr. 24, 2; **viţ-prezident** RL, 419; **viţe-president** RA, 63; **vice prezident** GC II, 59v; **vice-pre-**

zident CR 1830, 1; RAM, 3; RIT, 12; **vice-president** MID I, 194; **vice-preşedinte** PD, 639. (Cf. germ. *Vizepräsident*, fr. *vice-president*).

VICEPROTOPOP s. **viţe-protopop** MIB, 328.

VICEREGAT s. **vice-rigat** GG, 25; RB, 393; **viţerigat** FGE, 85.

VICEREGE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 116-117. Cf. şi **viţe-re** GSP I, 31; **viţe-rege** CA 1858, 63; **vicerigă** CR 1829, 20, 254; **vice-rigă** GC II, 59v; **vice-rigă** CR, 329; GG, 25; **vice-rege** FMIL 1847, 75; Z 1856, nr. 2, 3; LG, 122; PD, 639; **vice rege** LIT, 336. (Cf. it. *viceré*, fr. *vice-roi*).

VICEVERSA adv. **viceversa** GAA, 45v; DFL, 40; KOS, XII; Z 1856, nr. 9, 4; VO 1857, 10; CA 1858, 104; AML, 59; **vice versa** PGL, 17; PEA, 3, 236; RL, 381; BCI, 17; **vice-versa** EP I, 3; BCD, 326; CEF, 36; BEC, VII; PD, 639; **viceversă** BCD, 282, 295; LMG, 193; **vicevers** SGR I, 173; SGR II, 88; **viţeversa** AsM, 27; **viţe versa, viţe-versa** AsAl, 35; RMS, 18; **viţe-vers** IL 1841, 396. (Cf. fr. *vice versa*, lat. *vice versa*, it. *viceversa*).

VICEVOIEVOD s. **viţe-voivod** MIR, 134; **viţe-voievod** AIR I, 145.

VICIAT adj. *formă* **viţiată** CDR, 68.

VICIOS adj. **viţios** GC II, 59v; SGR II, 26; SGR III, 42; SHI II, 152; BFI, 27; DL, 93; MEN I, 221; PGR, 91; VN, 22; DFL, 47, 101; BDJE, 17; SIT, 146; AF, 83; BCD, 314, 325; forma era frecventă pînă la 1860; *demonstraţii* [...] **amăgitoare** (*vitiosae*) MF II, 56v; **viţios, vicios** StDR, 45;**vicios** C, 13; BCI, 105; PBV, 70; D 1858, 16; PTP, 43; BEC, XXIX, 184. (Cf. fr. *vicieux*, it. *vizioso*, lat. *vitiosus*).

VICISITUDINE s. **vicisitudă** GC II, 59v; **vicisitudine** DFL, 67, 154; TR 1854, 12; BCI, 45; GCB II, 245; PD, 639. (Cf. fr. *vicissitude*, lat. *vicissitudo*).

VICIU s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **viţie** MCB, 164; GC II, 59v; FTP I, 25, 50; FTP II, 37; FTP III, 31, 159; FTP IV, 104; GG, 218; DTN, 20; PIA, 21; **viţii** MCB, 3, 171; PAFR, 45; MALP, 5; CMR, 77; CBD, 68; MRC, 108; FTP I, 181; FTP III, 54; SIC, 67, 68; **viţiu** *şî* **viciu**, *vezi mai sus* **viţie** GC II, 59v; **viţiu** MF I, 156r; MF II, 81r; ELS, 1; BM, 11; GG, 138; MN 1836, 19; AV, 25; MPE, IV; MCL 1839, 611; VVP, 26; SMR II, 23; PIA, 6, 10; AR 1844,

14; FMIL 1844, 107, 183; MEN I, VI, 15, 19, 87; DFL, 81; forma era frecventă pînă la 1860; **viţ** GPE, 26; HAN, 26; HMV II, 13; RL, 228; **viciu** KMP, 142; FMIL 1844, 30, 159; LMS, 36; LS, 126; RL, 427; LIT, 57, 345; R 1857, nr. 2, 3; PBV, 70; DCB VI, 76; INB 1859, 54; BEC, XLIX, 167, 190; PTP, 45; AML, 106; **viciŭ** LS, 77; CA 1861, 15. (Cf. fr. *vice*, lat. *vitium*, it. *vizio*).

VICONTE s. **viceconte** ***şi*** **viconte** GC II, 59v; **vicont** MGD, 19v; StDR, 44; **viconte** AR 1829, 250; CR 1830, 176; MPG, 35; HMN, 1; VVP, 26; LS, 26; PD, 640; **viconţi** pl. RB, nr. 13, 3; **vi-conte** AR 1837, 388 bis; **viscont** RIP I, 155; **viscomt** StDR, 45. (Cf. fr. *vicomte*, it. *viceconte* şi *visconte*).

VICONTESĂ s. DAH, 3; VVP, 26. (Cf. fr. *vicecomptesse*).

VICTIMĂ s. **1.** (Antic., „vita de înjunghiat”) **victima** *sau vita de înjunghiet* CV, 33; **victimă** BAR I, 194. **2.** (Fig., „persoană căzută jertfă, pedepsită, datorită unei greşeli proprii sau unei boli, crime, unui jaf etc.”) **victimă** CV, 33; RB, 231; DFL, 72, 191; BDJE, 57; SIT, 119, 231; NV, 395; CA 1850, 47, 61; PCI, 58, 69; CA 1851, 26, 58; CCP, 12, 50; LS, 18; BCP, 59; BMN I, 58; BMN II, 177; AsPR, 34; SMB I, 127; CA 1854, 13, 96; ICI, 32, 101; RL, 337; pe la 1855 forma era frecventă; **viptimă** FMIL 1847, 89; SIM, IX. (Cf. lat. *victima*, fr. *victime*).

VICTORIAL adj. **victorialnic** OPI, f.t., 18v; **victorial** NV, 395; PD, 640. (Cf. lat. *victorialis*, it. *vittoriale*).

VICTUAL adj. UT, 26; StDR, 44. (<lat. *victualis*).

VID **1.** s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **deşărt** GF, 100r; **dişert** AR 1832, 271; **deşert** AR 1837, 314; **gol**, PFM, 65; **vid** ICI, 116; RL, 400. **2. vid, -ă** PD, 639. (Cf. fr. *vide*).

VIDOMOSTIE s. (Adm., Jur., „raport; listă, inventar”) **vidomostie** AR 1830, 270, 273; AR 1831, 10; BFO 1833, 48, 50; ROI2 III, 27, 45; AOD, 18, 21, 50, 63, 225; ICG, 249; JA, 168; **vidomostă** BGO 1840, 149; **vidomostii** (*liste*) JA, 124. (<rus. ведомость).

VIDUITATE s. PD, 639. (Cf. fr. *viduité*, lat. *viduitas*).

VIELĂ s. (Muz.) PD, 639. (Cf. fr. *vielle*, it. *vielle*).

VIGILA vb. **vighila** (*păzi*) KIT, 243, 318; CTT, 169; **vigila** PD, 639. (<lat. *vigilare*).

VIGILARE s. **vighilare** (*pază*) KIT, 344.

VIGILAT adj. PD, 639.

VIGILENŢĂ s. **vigilanţă** CA 1862, 72; **vigilanţă, vigilaţie** PD,

639. (Cf. fr. *vigilance*, lat. *vigilantia*, it. *vigilanza* şi *vigilazione*).

VIGLĂ s. *întîia* **viglă**, *miezul nopţei* SHI, X; **viglă** (*caraul*) AR 1841, 354; **viglă** (*strajă*) CA 1847, 7; **vigle** (*privighetori*) CA 1854, 48; **viglă** CA 1852, 32; AsPR, 39; CA 1855, 46, 112, 115; CA 1857, 101; CA 1858, 93; CA 1860, 108; **vighilă** GM 1854, 2. (Cf. it. *veglia*, lat. *vigilia*).

VIGOARE s. **vigoare** CV, 31; DFL, 99, 140; NV, 395; BCD, 214; LIT, 23, 29, 32, 82, 347; GCB II, 245; BCI, 181; DCB II, 71; RIT, 27; BEC, XXVII, LV; PD, 639; **vigore** AVP, 24; **vigor** GLC, XXXVIII; CA 1862. (Cf. fr. *vigueur*, lat. *vigor*).

VIGONIE s. (Zool., Text.) **vigonă** GC II, 44r. (<fr. *vigogne*).

VIGUROS adj. NV, 396; CEF, 74; LIT, 211; AVP, 24; PD, 639. (<fr. *vigoureux*).

VIL adj. („de proastă calitate, ordinar") *o comediană* **vilă** CV, 38; **vil** NV, 396; RL, 460; APS, 13; BEC, XXXIX; PD, 640. (<fr. *vil*).

VILAN s. („mojic, bădăran") **vilan** RL, 384; BEC, XLII; **vilen** PD, 640. (<fr. *villain*).

VILĂ s. **1. vila** (*palat de vară*) AR 1838, 170; FGGN, 117; **vila** (*lăcuinţă de vară*). AR 1838, 297; **vila** SCC I, 230; SCC II, 93; **vilă** StDR, 44; PD, 640. **2. vila**, *sat* PLB, 26; **vila** ADL, 161; **vilă**, *sat, moşie* DILB I, 215; CA 1859, 122. (Cf. fr. *villa*, it. *villa*, lat. *villa*).

VINDICA vb. („a răzbuna") **vindica** CV, 36; **vendica** CA 1853, 51; **vindeca** CA 1854, 93, 120. (Cf. lat. *vindicare*, it. *vendicare*).

VINDICATIV adj. **vindicativ** NV, 396; PD, 640; **vindicativ** (*răzbunător*) CEF, 113. (<fr. *vindicatif*).

VINIETĂ s. **vimnetă** BCA, 50; **vinetă** StDR, 44; **vignetă** CA 1851, 118; CA 1853, 129; CA 1856, 46; CA 1860, 104; CA 1861, 156; CA 1862, 75; PD, 639. (<fr. *vignette*).

VINIFICAŢIE s. GC II, 49v; BCA, 595; PD, 640. (<fr. *vinification*).

VIOARĂ s. (Muz.) *a cînta şi a zici cu* **vioara** FIT I, 71r; **vioară** FNPB II, 60r; DAB, 180r; PAGR, 79; GC II, 40r; CIRA, XII; VVP, 26; PBV, 68; **vioară** (*scripcă*) AR 1834, 382; **alăută** AR 1829, 9; **violon** PFM, 383; PD, 641.

VIOLA vb. **1.** („a nu respecta o lege, un drept, o convenţie etc.; a intra undeva prin violenţă, a abuza de ceva") DFL, 201; BDJE, 40; NV, 396; StDR, 44; LIT, 104, 405; C, 18; D 1860, 98; PD, 640.

2. („a silui o femeie, a comite un viol”) StDR, 44; Z 1856, nr. 18, 2; LIT, 44; D 1858, 22; PD, 640. (Cf. fr. *violer*, lat. *violare*).

VIOLABILITATE s. D 1860, 97. (<fr. *violabilité*).

VIOLARE s. **1.** („nerespectarea unui drept, unei legi etc.; necinstire”) BCD, 247; Z 1856, nr. 19, 2; LIT, 252; AVP, 24; RIT, 14; D 1859, 122; APS, 81; D 1860, 281. **2. violare** (*împreunare silnică*) AML, 49, 51.

VIOLATOR s. NV, 396; PD, 640. (<fr. *violateur*).

VIOLAŢIE s. („violare”) **violaţie** NV, 396; KOS, X; CFZ, 149; RL, 70; PD, 640; **violaţie, violăciune** StDR, 44; **violaţiune** BCI, 166. (Cf. fr. *violation*, lat. *violatio*).

VIOLĂ[1] s. (Muz.) *să să scîrbească de sunetul unor* **violii** OC I, 28v; **violă** PD, 640. (Cf. fr. *viole*, it. *viola*).

VIOLĂ[2] s. (Bot.) **violă** SIN, 18; MVV, 34; FTM, 7; BD II, 550; FMIL 1847, 150; SIM, 10; *toporaşi* (**viola** *odorantă*) PMC II, 7; **vioală** AA, 14; LB, 758; SIM, 9, 10. (Cf. lat. *viola*, magh. *viola*, germ. *Viole*).

VIOLENT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi **silnice** *schimbări* AR 1830, 8; *ucideri* **violente** HMV II, 6; **violent** BDJE, 22; SIT, 92; NV, 396; SCC I, 23, 115, 236; SCC II, 125, 142, 377; Z 1856, nr. 13, 3; INB 1857, 26, 27, 28, 50; CEG, 63; BEC, XLIX; D 1860, 281; CA 1861, 96; PD, 640; **violint** SMB I, 77, 102, 127; C, 12; JA, 27; GCB II, 245. (Cf. şi lat. *violentus*, it. *violento*).

VIOLENŢĂ s. **violenţă** CV, 28; DFL, 28, 70; BDJE, 57; SCC I, 182; PFM, 199; C, 4; AVP, 24; RIT, 29; INB 1859, 105; D 1860, 97; CA 1861, 33, 74; **violenţă** (*silă*) BCD, 310; CEF, 230; **violenţă, violinţă** (*silnicie*) NV, 396; **violenţă, violinţă** PD, 640; **violenţie** DSM, pf.; FDB, 110; SCC II, 142, 288; **violinţă** SIT, 27, 42, 226; SMB I, 46; DIB, 168, 184, 296; DILB I, 215; CA 1857, 82; GCB II, 245; C, 15, 127; D 1860, 372. (Cf. fr. *violence*, lat. *violentia*, it. *violenza*).

VIOLET **1.** s. **violet** BR 1829 II, 55; PBV, 69; CEG, 17; **violet** (*panse*) LMA, 80; **violet** (*violet*, *Veilchen*) BIN, 13; **violeto, violet**, *ca vioreaoa* JDS II, 442; **viorît** EOI, 312. **2.** adj. *marmoră* **violetă** (*văpsea de toporaş*) AR 1837, 271 bis; *lucrare* **violetă** (*de toporaş*) AR 1837, 274 bis; *mătasă* **violetă** (*în floarea viorelei toporaş*) IL 1840, 18; *fisionomie* **violetă** SIT, 309; *sticlă* **violetă** (*albastră*) BMN I, 11; *raze* **violete** BMN III, 37; PFHM I, 17; *culoare* **violetă**

AML, 120; **violet**, **-ă** PD, 640. (Cf. fr. *violet*, germ. *Violett*).

VIOLINĂ s. (Muz.) **violine** pl. AR 1829, 176; *profesor de* **violină** AR 1832, 372; **violină** (*scripcă*) IL 1841, 362; AR 1842, 178; **violină** SCC II, 200; PBV, 69; **violină**, *vioară* StDR, 44; *sunător de* **violin** AR 1833, 23. (Cf. it. *violino*, germ. *Violine*).

VIOLONCEL s. (Muz.) **violonşel** CR 1829, 224; **violoncel** CR 1829, 258; StDR, 45; PD, 641. (Cf. fr. *violoncelle*, it. *violoncello*).

VIOLONCELIST adj. *tinera* **violoncelistă** R 1858, 149. (Cf. fr. *violoncelliste*, it. *violoncellista*).

VIOLONIST s. **violinist**, *cel ce cîntă cu vioara* GC II, 41r; **violinist** RB, 314; **violonist** (*scripcarĭ*) [...], **viorenist** AR 1832, 302; **violonistă** AR 1839, 119. (Cf. fr. *violoniste*, it. *violinista*, germ. *Violinist*).

VIORIST s. **violonii** (*adecă cei care cîntă cu viori*) CR 1829, 237; *renumit artist* **violon** GM 1852, 69; *un mare* **viorist** GTN 1836, 28. (Cf. fr. *violon*).

VIPUŞCĂ s. (Vestim., Milit.) *cu* **vipişce** *roşii* ROI2 III, 46; *postav roş pentru* **vipiscă** BFO 1843, 417. (<rus. выпушка).

VIRGIN, -Ă adj., s. **1.** („cast, feciorelnic; fecioară") **virgină** GC II, 55r; AF, 39; BMN I, 29; **virgine** sg. DILB I, 215; **vergină** BPB, 5; AF, 168; BCP, 91; CMI, 17, 21, 150; LIT, 58; AVP, 23; D 1858, 22; D 1860, 100, 366; **vergine** sg. NV, 394; **vergin, -ă** ICI, 133; **vergură** LMS, 30; **virgină, vergură** PD, 641. **2.** (Fig.) *pădurile* **fecioare** MEN I, 179; **vergină** BPB, 118; SIT, 121, 275; AF, 91; AAR, 61; ICI, 11. (Cf. it. *vergine*, lat. *virgo*).

VIRGINAL adj. **1.** („de virgină, feciorесc") **virginal** GC II, 55r; NV, 396; PCI, 156; RL, 403; BBR, 41; D 1860, 88; PD, 641; **verginal** BCB, 74. **2.** (Fig.) **virginal** C, 23. (Cf. fr. *virginal*, it. *verginale*, lat. *virginalis*).

VIRGINITATE s. **1.** („castitate") **virginitate** GC II, 55r; NV, 396; DILB I, 215; PD, 641; **virginătate** INB 1859, 163; **verginitate** AF, 169; NV, 128; CA 1854, XXVII; CMI, 157. **2.** (Fig.) **virginitatea** *sufletului* SIT, 329. (Cf. fr. *virginité*, it. *verginita*, lat. *virginitas*).

VIRIL adj. *toga* **virilă** (*bărbătească*) BAR II, 37; *haina* **virilă** LIT, 382; *membrul* **viril** AML, 40, 64; **viril** NV, 396; PD, 641. (Cf. lat. *virilis*, fr. *viril*).

VIRILITATE s. NV, 396; PD, 641. (Cf. fr. *virilité*, lat. *virilitas*).

VIRTUAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi **virtual** GC II, 55r; PD, 641.

VIRTUALITATE s. GC II, 55r; DFL, 139; PD, 641. (<fr. *virtualité*).

VIRTUALMENTE adv. **virtualiceşte** MF III, 76v, 77r; **virtuelemente** PFM, 437. (Cf. fr. *virtuellement*, it. *virtualmente*).

VIRULENT adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi GC II, 55r; PD, 641.

VIRULENŢĂ s. GC II, 55r; PD, 641. (Cf. fr. *virulence*, it. *virulenza*, lat. *virulentia*).

VIST s. (Joc de cărţi) **uisc** şi **visc, uist, vist** GC I, 275v; **vist** (*gioc de cărţi*) AR 1829, 256; CR 1830, 349; **vist** AR 1837, 70; RB, nr. 22, 4; MCL 1839, 241; KPA, 62; VFD, 15, 43; API, 34; StDR, 45; RL, 391; NPT, 67; PBV, 69; *o partidă de* **whist** DCB IV, 63. (Cf. fr. *whist*, engl. *whist*).

VISTAVOI s. (Milit., „curier") **vistavoi** SRM, 9, 15, 19; *trimisul* (**vistavoiul**) SRM, 30; *trimişi* (**vistovoi**) SRM, 198. (<rus. вестовой).

VITAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi *spirturile sau duhurile* **vitali** (*vieţiitoreşti*) CLV, 51r; **vitale**, *vieţuitoreşti* CLV, 132v; MFV I, 28r; **vieţual**, *al vieţii, dă viiaţă* GC II, 44r; *puterea cea* **vitală** BP, 39; **vital** SIT, 101; NV, 396; LS, 31; SSC, 4; CFZ, 48; SD 1855, 1, 3; CEF, 210; Z 1856, nr. 1, 2, nr. 18, 3; pe la 1855 cuvîntul era frecvent.

VITALITATE s. Vezi *Form. term. şt.*, p. 298. Cf. şi **vieţuitate** GC II, 44r; **vitalitate** DFL, 135; LIT, 310, 411; R 1857, nr. 9, 3; PBV, 69; PD, 642; **vieţuitate** (*vitalité*) R 1857, nr. 30, 3.

VITRIFICA vb. **vitrifica** GC II, 59r; CEG, 14; **vitrifia** JA, 107. (Cf. fr. *vitrifier*, lat. *vitrificare*).

VITRIFICABIL adj. **vitrifiabil** PD, 643. (<fr. *vitrifiable*).

VITRIFICAŢIE s. PD, 643. (<fr. *vitrification*).

VITROS adj. *casura* (*spargerea*) [cvarţului] e **vitroasă** (*sticloasă*) BIN, 36. (<fr. *vitreux*).

VITRU s. („sticlă") *păhar de* **vitru**, *adecă de glajă* FDB, 54. (<lat. *vitrum*).

VIVACITATE s. **vivasitaoa** *făcuse loc turburării* MMP, 106; *avu toată* **vivasitaoa** *bucuriii* MMP, 132; **vivacitate** BDJE, 21, 71; NV, 16, 396; PFM, 389; SMB I, 71; PD, 643. (Cf. fr. *vivacité*, lat.

vivacitas).

VIVANDIERĂ s. DIB, 192; ASLI, 345; CA 1858, 71. (<fr. *vivandière*).

VIVAT interj., s. PTF, 49r, 55r, 77v; TID, 6; IRF, 100; RA, 89; GIC, 68; BR 1829 I, 44; CR 1829, 158; AR 1829, 75, 82; AR 1830, 227; MBV, 37, 38; GC II, 44r; pe la 1830 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *vivat*, lat. *vivat*).

VIVIFICA vb. DFL, 23, 139; NV, 396; PD, 643. (Cf. fr. *vivifier*, lat. *vivificare*, it. *vivificare*).

VIVIFIANT adj. BCI, 88; PD, 643. (<fr. *vivifiant*).

VIVIFICATOR adj. *razele* **vivifăcătoare** *ale soarelui* INB 1859, 106. (<fr. *vivificateur*).

VIVIFICAŢIE s. PD, 643. (<fr. *vivification*).

VIZA vb. **vizarisi** GC II, 44v; CCB, 116; BFO 1847, 341; **viza** StDR, 44; PBV, 67; RF, 37, 39; **visa** BEC, 36, 142. (<fr. *viser*).

VIZAVI adv., s. **vizavi** GC II, 44v; StDR, 43; LS, 23; GM 1854, 348; RL, 126; Z 1856, nr. 23, 4; PBV, 67; JA, 135; CA 1858, 77; D 1860, 416; **visavi** BMN III, 40; **viz-a-vi** AR 1835, 189; FMIL 1844, 230; **vis-a-vi** D 1859, 132. (<fr. *vis-à-vis*).

VIZĂ s. („însemnare, parafă pe un act") **viza** RNV, 3; StDR, 43; **viză** GC II, 35r; RPV, 2; ROB2, 646, 647; PBV, 67; **visă** PD, 642. (Cf. lat. *visa*, fr. *visa*).

VIZIBIL adj. **vizibil** GC II, 34r, 35r, 46r; CA 1844, 35; AF, 41, 86; BG, 1; CGR, 92; NV, 396; BMN II, 6; SCC I, 121; CFZ, 50, 78, 166; CA 1855, 67; pe la 1855 forma era frecventă; **visibil** DILB IV, 208; PFM, 11; GCB II, 245; PD, 642; **visibile** sg. AVP, 24; **văzibil** GLC, XXVI; **vezibil** MAA, 5; IGR, 213; **vedibil** CA 1851, X; CA 1854, 8; **vedibil** CA 1860, IV; **vedebil** CA 1853, 51; **vidibil** CA 1852, XVI; AsPR, 1; CA 1858, 11; CA 1860, III; CA 1861, X; CA 1862, X, 85. (Cf. fr. *visible*, lat. *visibilis*, it. *visibile*).

VIZIBILITATE s. **vizibilitate** GC II, 35r; **visibilitate** PD, 642. (Cf. fr. *visibilité*, lat. *visibilitas*).

VIZIERĂ s. („apărătoare a feţii, la coif; cozoroc") **vizieră** GC II, 44v; AS, 17; DL, 84; CDCE, 9; NV, 397; RL, 130, 384; R 1857, nr. 26, 2; **visieră** PD, 642. (Cf. fr. *visière*, it. *visiera*).

VIZIGOT s. **visigot** MDNU, 98; TSVM, 22; **vizigot** AAM; PIU IV, 230; **viţgot** PIU III, 5; **visgot** PIU III, 13. (Cf. lat. *visigoth*, germ. *Wisigoth*, fr. *Visigoth*).

VIZIONA vb. CA 1854, XXXIX. (<fr. *visionner*).

VIZIONAR adj., **vizionar**, *adică fandasios* GC II, 44v; **vizioner** KMP, 85, 118; **vizionar** NV, 397; **vizionar** INB, 172; **visionar** CEF, 27; PIC, 132; PD, 642. (Cf. fr. *visionnaire*, germ. *visionär* şi *Visionär*).

VIZITA vb. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **vizitălui** BI, 6; **vizitarisi** AZ, 23v, 25r, 47r, 66r; MRP, 38; GIC, 55; GC II, 33v, 45r; AR 1833, 20; AR 1834, 78; ROI2 III, 86, VIII, 45; AFH, 31; **visita** LB, 758; MID I, 329; MEN II, 43; PIC, 1, 3, 39; PD, 642; **vizita** CR 1829, 26, 55; AR 1829, 134; CR 1830, 74; AR 1830, 111, 368; CBD, 20; FTP III, 128; FEA, 3; CIRA, 245; LOA, 28, 92, 102; AR 1835, 132, RSM, 17v, 34r; GG, 2; AIR I, 187, 189; MAE, 4; MDP, 34; MSR, 56; MN 1836, 12; pe la 1835 forma era frecventă. (Cf. lat. *visitare*, fr. *visiter*).

VIZITATOR s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **vizitátor** TAI, 19; **vizitator** AR 1829, 132; CD, 44; SSC, 64, 153; CA 1855, 146; Z 1856, nr. 4, 1; PBV, 67; **visitor** BIP, 62; **visitator** DIB, 282; DCB V, 149, 150; PIC, 42, 111, 124; PD, 642. (Cf. fr. *visiteur*, lat. *visitator*, germ. *Visitator*).

VIZITAŢIE s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **vizitaţie** MCI, 9; OST, ded, ; BI, 6; MIB, 262; MR, 39; AR 1830, 200; LOA, 91; RSM, 16v; MN 1836, 88; AR 1837, 79, 313; ROI2 VI, 9; SMA, 81; BGO 1840, 290, 307; CCB, 126; FMIL 1844, 13, 277, 320; ROB2, 610; CPO, 80; BIN, 75; PBV, 67; **visitaţie** PD, 642. (Cf. lat. *visitatio*, germ. *Visitation*, fr. *visitation*).

VIZITĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **1.** („deplasare la cineva pentru întrevedere prietenească sau oficială etc.”) **vizită** RN, 115r; AZ, 11v, 31r; DAB, 108v; CDA, 82; KUP, 119v; GAB, 168; MGD, 27v; RDS, 6v, 10r; MVS, 8v, 16v; CRac, 123, 124; MCB, 126, 140; PAGR, 31; AR 1829, 34, 59; PAFR, 53; AR 1830, 11; GC II, 33v; SPV, 64, 71; MFE, 40; LOA, 106; VSC, 5, 7; MPG, 5; MN 1836, 48, 62; KGO, 35; pe la 1835 forma era frecventă; **vizîtă** DAB, 26v; **vizetă** CR 1829, 95; AsF, 97; **visită** LB, 758; BDC, 215; SMB I, 50; SIM, 86, 94; DII, 146, 178, 240. **2.** (Med.) **vizită** AR 1830, 82; GC II, 34v; ROB, 122; MCL 1838, 75; CD, 37; NC, 7. (Cf. fr. *visite*, it. *visita*).

VIZIUNE s. **viziune** NV, 397; SCC II, 123, 299; CMI, 87, 164, 166, 189; PBV, 67; INB 1859, 48, 107; **vizion** BMN I, 9; **vizione**

CA 1852, 41; **vizione** (*vedenie*) CA 1861, 26; **văzune** CA 1854, XXI; **visiune** SIT, 323; PFM, 463; PD, 642; **visiune**, *vedenie* DILB I, 215; **visie** SIT, 40. (Cf. fr. *vision*, lat. *visio*).

VIZUAL adj. Vezi *Form. term. şt.*, p. 299. Cf. şi **vizual** GC II, 34v, 35r, 46r; DFL, 39, 40, 42; CA 1852, 16; **visual** PFM, 426; PD, 642. (Cf. şi lat. *visualis*).

VOAL s. (Vestim.) **vole** pl. MRP, 46; **vual** NZ, 22v, 24v; DTN, 15; **voală** MCB, 164; **voal**, *şi* **voală**, *şi* **văl** GC II, 61r; **voal** MALP, 35; CMR, 12, 16; FTP I, 177; FTP II, 83; VSC, 80, 92; BFI, 4; MCL 1838, 4, 155; MCL 1839, 379; KCL, 46, 107; SIT, 262; AF, 60; BF, 104, 104; StDR, 45; CA 1853, 112; ICI, 52; CA 1855, 150; CMI, 17; SPB, 118; **voal** (*nemetez*) AR 1829; **voal** (*hobot*) AR 1831, 188; AR 1832, 214; AR 1844, 107; **voal** (*acoperiş*) SPV, 94. (Cf. fr. *voile*, germ. *Voile*).

VOALAT adj. *luna plină încă* **voalată** CA 1848, 70.

VOALURĂ s. (Mar.) GC II, 61r. (<fr. *voilure*).

VOCALIZAŢIE s. (Muz.) GC II, 63v. (<fr. *vocalisation*).

VOCAŢIE s. **vocaţie** GC II, 63; MEN I, 35; MEN II, 145, 281; BIP, 13, 46; NV, 397; SCC I, 109, 305; SCC II, 366; CA 1854, 21; RL, 129; PD, 644; **vocaţiune** PIC, 126. (Cf. fr. *vocation*, lat. *vocatio*).

VOCE s. **boacea** *sau strigarea* FDB, 81; **voace, boace** StDR, 46; **voace** (*glas*) SMR I, 94; **voace** CA 1862, 34, 46; VMP, 77; **voce**, *glas* DILB I, 215; GCB II, 245; AVP, 24; **voce** PD, 643. (Cf. lat. *vox, vocis*, it. *voce*).

VOCIFERA vb. PD, 643. (Cf. fr. *vociférer*, lat. *vociferare*).

VOCIFERARE s. LIT, 104.

VOCIFERAŢIE s. **voţiferaţie** (*strigare*) DOA, 42; **vociferaţiuni** (*vorbe amestecate cu strigări*) CEF, 191. (Cf. lat. *vociferatio*, fr. *vocifération*).

VODEVIL s. (Muz., Lit., Teatru) **vodevil** GC II, 70v; AR 1835, 90; GTN 1835, 20; GTN 1836, 30; ELS, 8; ECS, 12; AR 1837, 309; KPA, f.t.; FMIL 1847, 185; NC, f.t., 35; StDR, 46; pe la 1850 cuvîntul era frecvent; **vodevilă** PD, 643. (Cf. fr. *vaudeville*, germ. *Vaudeville*)

VOLANT adj. *au ieşit la publică o carte sau o scrisoare* **zburătoare** CP II, 39; **volante** *sau* **sburătoare** PMH, 83; **volant** PD, 644. (Cf. lat. *volans*, fr. *volant*).

VOLITIV adj. *verbul* **voitoriŭ** SGR I, 102; *manifestaţii* **voitoare** CA 1862, 51. (Cf. fr. *volitif*, it. *volitivo*).

VOLIŢIUNE s. **voiciune** DFL, 22, 28, 59; **voliţiune** CFZ, 29, 35, 69, 135. (Cf. fr. *volition*, it. *volizione*).

VOLTIJA vb. **voltiza** AR 1829, 79, 95; **voltija** GC II, 65r; **voltigea** PD, 644. (<fr. *voltiger*).

VOLTIJĂ s. **voltejuri** (*sărituri*) AR 1832, 224. (<fr. *voltige*).

VOLTIJOR s. **voltigerii** *regimentului* CR 1830, 163; **voltijorii** *emigraţiei* SIT, 149; **voltijorii** (*sau jucătorii pe funii*) CEF, 237. (<fr. *voltigeur*).

VOLUBIL adj. PD, 644. (<fr. *volubile*).

VOLUBILITATE s. DIB, 222; DCB V, 196; PD, 644. (<fr. *volubilité*).

VOLUNTAR Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **1.** s. (Milit., „ostaş încorporat de bună voie”) **volentir** BDT, 3r; BR 1821, 161; AR 1830, 369; **valentir** *şî* **volantir** GC II, 63v; **volantir** IRV, 76r; AIR II, 269; AR 1837, 396, 384 bis; MCL 1839, 371; VVP, 27; BPA, 70; IL 1840, 90; CA 1850, 67; PCI, 96; CA 1852, 65; TR 1854, 47; PBV, 71; GM 1854, 305; CA 1858, 70; **volontiriu** StDR, 46; **volonter** BDL II, 330r; AR 1830, 380; AR 1837, 18; NAP, 6; **volunter** BD II, 553; FMIL 1840, 255, **volintir** CR 1829, 65, 147; AR 1829, 21, 224; CR 1830, 49; CIRA, 144; BFO 1833, 78; LO, 13; AR 1837, 7; RB, nr. 3, 1, nr. 6, 3, nr. 22, 3, 150; AsL, 68; BPA, 80; CA 1848, 26; RL, 61; AsT, 12; LIT, 27; C, 15; **volontar** AR 1837, 354; TR 1854, 11, 90; **voluntir** FMIL 1840, 256; **voluntariu** DLF, 200; GCB II, 245; **voluntar** TR 1854, 111; DIB, 11. **2.** adj. (Milit.) *trupe* **volontire** AR 384 bis; *soldaţii* **volontiri** SIM, 104; *ofiţerul* **volonter** BGO 1844, 255. **3.** adj. („care exprimă voinţa, voit”) **voluntar** DFL, 14, 29, 53; CFZ, 38, 62; BEC, 100, 357; *muşchi* **voluntari** (*voioşi*) AML, 88; **voluntariu** CFZ, 23, 192; GCB II, 245; BEC, 93; **voluntarie** pl. CFZ, 32; **volontariŭ** CD, 62; **volontarie** SMB I, 149; AVP, 24; **volontarie** pl. CA 1862, 51; **volonter** RL, 358; **volontar** SMB I, 90; *moartea sa* **volentarie** LIT, 199; *orbia* [...] *este* **voincioasă** (*volontaire*) R 1857, nr. 20, 3. (Cf. lat. *voluntarius*, fr. *volontaire*, it. *volontario,* germ. *Volontär*, rus. волонтер).

VOLUPTATE s. CV, 28; LPT, 107; GC II, 63v; SGR II, 51; HP, XXII; VL, 50r; SCMI, 7; MEN I, 49, 50; MEN II, 69, 281;

MID I, 68; HMV I, 25, 174; VN, 2; LMS, 17, 25; AF, 13, 177, 210; SIT, 65; BP, 117; BPB, 13; NV, 397; PCI, 130; StDR, 46; pe la 1850 cuvîntul era frecvent. (Cf. fr. *volupté*, lat. *voluptas*).

VOLUPTOS adj. **voluptos** SCMI, 7; MEN II, 99; AF, 134; BP, 175; PCI, 71; CMI, 38, 119, 140, 173; CEF, 42; BC, 51; R 1858, 149; CA 1859, 13; BBR, 41; CA 1859, 13; AML, 32, 53; **voluptuos** MEN I, 166; MEN II, 103; BDJE, 175; LMS, 30; NV, 397; StDR, 46; BCB, 67; LIT, 12; NPT, 273; PD, 645. (Cf. fr. *volupteux*, lat. *voluptuosus*).

VOLUTA vb. [porcul] *caută locuri băltoase, unde să se poată* **voluta** (*tăvăli*) *în tină* FDB, 82. (Cf. lat. *volutare*).

VOLVULUS s. (Med.) **înodarea maţelor** (*volvulus*) VMM, 163. (<lat. *volvulus*).

VOMA vb. **vomi** MIR, 47; BDL II, 330r; MDNU, 100; LB, 761; StDR, 46; **voma** VA, 59, 60; BDC, 122; VD, 101. (Cf. lat. *vomere*, germ. *vomieren*, fr. *vomir*).

VOMARE s. **vomire** (*vărsare*) BR 1829 II, 53; **vomire** VA, 59; VD, 101; FMIL 1844, 59, 74; HMV I, 6; *vărsarea seau* **vomirea** PMC I, 50; **vomirea** *seau vărsatul cronic* CA 1862, 24.

VOMICĂ, *coperită, să numeşte aceea carea nu e spartă* TVM, 83. (<lat. *vomica*).

VOMIT s. **vómit**, *adecă borît* FDB, 84; **vărsarea hronică** (*vomitus chronicus*) PAM, 25; **vomitu** (*vomitus*) VA, 59; **vomit** FMIL 1844, 331; *vărsătură* (**vomit**) PMC II, 127; **vomit** (*vărsat*) CA 1862, 25. (Cf. lat. *vomitus*, it. *vomito*, fr. *vomi*).

VOMITOR adj. *munţi arzători, adecă* **vomători** *de foc* BAR I, 117; [munţi] *în tîmpurile vechi* **vomitori** *de foc* RIP I, 182; *a lua medicine* [...] **vomitoare** RIP I, 214. (Cf. lat. *vomitorius*, it. *vomitorio*).

VORACE adj. **vorace** NV, 397; AVP, 24; PD, 645; *ignorant, superstiţios*, **voraciŭ**, *capricios* BCI, 85; **vorace** (*mîncăcios*) INB 1857, 10; *stricăciunea insectelor* **voratice** BMN II, 227. (Cf. fr. *vorace*, lat. *vorax*).

VORACITATE s. **voraţitate** OMT, 23; **voracitate** BDJE, 136; NV, 397; INB 1857, 12; PD, 645. (Cf. lat. *voracitas*, germ. *Vorazität*, fr. *voracité*).

VOT s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **glas** CPR, 3v, 6v, 9v, 13v, 19r; AR 1830, 361; ROB, 4; RO, 52; LOA, 3; AR 1837, 41;

ROI II, 1; RB, nr. 3, 3, 282; RIP I, 306; RAM, 2, 11; **grai** AR 1829, 250; **bal** CPR, 6v; **votum** CP I, 264, 265, 266, 330; TD III, 92; MIA, 17; MR, 9; BPN I, 141; BPN II, 344; MIM, 3; BAR I, 51; BAR II, 3, 8, 17; SR, 6, 10, 23, 25, 26; **votul** *sau* **psífosul** SCS, 2; **vot** MIB, 134, 325; DOA, 45; BPN I, 103, 112; EGR, IV; AR 1830, 134; ROB, 10, 11; CRV, 26, 27, 51; YNM, 5; RSM, 16r, 36v; PPT, 39; AIR II, 102; SHI II, 118; SHI II, 197; ROI2 II, 4, VIII, 5, IX, 8; AIR II, 102; RB, nr. 2, 2, nr. 19, 2, 245, 281; VVP, 27; CCB, 76; pe la 1840 forma era frecventă; **vote** pl. BR 1829 I, 25, 26; **vox** BD II, 557; **vot** *şî* **sufragiŭ** GC II, 70v; **vot** (*părere*) CR 1829, 19, 38, 50, 309; **vot** (**glas**) AR 1829, 46; AR 1834, 108; AR 1837, 107, 128; **glas** (**vot**) GT 1838, 8; **vot** (**grai**) AR 1830, 38; **vot**, *glăsuire* CRV, 96; **vot** (*bilet de alegere*) AR 1830, 514; **vot** (*giuruire*) AR 1835, 19; **vot** (**glas** *sau părere*) CEF, 19. (Cf. lat. *vox* şi *votum*, fr. *vote*, *suffrage* şi *balle* „bilă de vot”, ngr. ψῆφος).

VOTA vb. **balotarisi** CPR, 6v, 9r; **vocşui** ORC, 244; **voxi** BD II, 557; **vota** şi **votarisi** GC II, 70v; **votui** (*a da glas de învoire*) AR 1830, 462; **votisa** BAR II, 11; **votarisi** AR 1834, 66; ROI2 II, 2, 3; *o* **votat** (*ş-a dat părerea*) CR 1830, 10; **vota** (*hotărî*) AR 1830, 273; **vota** ROB, 15; CRV, 138; AIR II, 180; RB, nr. 19, 2, 282; VVP, 27; FMIL 1847, 90; BIP, 46; BCD 99; StDR, 46; CCP, 12; CA 1852, XX; CA 1833, XXXIX; SSC, 52, 113; SCC I, 104, 114; CA 1854, XXX; TR 1854, 61; pe la 1850 forma era frecventă. (Cf. fr. *voter* şi *balloter*, it. *votare*, germ. *votieren*).

VOTANT adj., s. **vocşuitor** ORC, 240, 242; **votant** ROB, 15; AR 1837, 370 ter; AR 1844, 10; StDR, 47; **votător** ELS, 14. (Cf. fr. *votant*, it. *votante*).

VOTARE s. *vor face alegire aceasta prin mijlocire* **balotarisi-tului** CPR, 11r; **voxire** BD II, 557; **votare** (*darea părerilor*) CR 1830, 31, 59 bis; CR 1831, 39; **votarisire** GC II, 70v; **votarisire** (*dare de glasuri*) AR 1831, 28; **votare** CR 1831, 10; VVP, 27; StDR, 46; GM 1852, 40; VO 1857, 8; GM 1852, 40; VO 1857, 8; RAM, 7, 15; PBV, 71.

VOTAŢIE s. („votare”) **votaţie** GC II, 70v; ELS, 14; SHI II, 53, 173, 197, 208; RB, 219, 222, 281; RAM, 8; PBV, 71; **votaţie, vo-tăciune** StDR, 46; **votisaţie** BAR II, 15; **votizaţie** SR, 23, 52; FMIL 1840, 69. (Cf. fr. *votation*, lat. *votisatio*).

VOTCĂ s. Vezi *Împrumut. I*, p. 117. Cf. şi **vutcă** DAB, 133v;

GC II, 75r; CE, 102; BFO 1843, 200; VH, 85; RL, 172. (<rus. водка).

VOTIV adj. *tablă* **votivă** FMIL 1840, 261; CA 1862, 28, 29; *biserică* **votivă** CA 1855, 133. (Cf. lat. *votivus*, fr. *votif*).

VULGARITATE s. NV, 398; SMB I, 72; PD, 645. (Cf. fr. *vulgarité*, lat. *vulgaritas*).

VULNĂ s. („rană”) SIT, 271, 354; NV, 64, 398; LIT, 89, 214, 323; AVP, 24; PD, 645.

VULNERA vb. NV, 398; SMB I, 135; LIT, 391; AVP, 24; AML, 645; PD, 645. (Cf. lat. *vulnerare*).

VULNERABIL adj. NV, 398; SCC II, 283; SMB I, 72; PD, 645. (Cf. fr. *vulnérable*, lat. *vulnerabilis*).

VULNERABILITATE s. PMH2, 35. (<fr. *vulnerabilité*)

VULNERAŢIE s. AML, 158; PD, 645. (Cf. lat. *vulneratio*).

W

WHISKY s. **vischi** (*rachiu*) AR 1841, 141; GM 1854, 3; **vischi** SCC II, 273; **viski** SCC I, 94. (Cf. fr. *whisky*, engl. *whisky*).

WOLFRAM s. (Chim., Metal.) **Volfram**, *Wolfram* CIN, 430. (Cf. germ. *Wolfram*, fr. *wolfram*).

X

XENECLASIE s. **xeneclásia** *sau încheerea afară a streinilor* MIU, 238, cf. şi XIX.

XENOCLASIC adj. *această rînduială* **xenoclasică** *cu răspuns desăvîrşit planului lui Licurg* MIU, 239.

XENOMANIE s. AR 1840, 254. (<fr. *xénomanie*).

XEROFAG s. GC VII, 418r. (<fr. *xérophage*).

XEROFAGIE s. GC VII, 418r. (<fr. *xérophagie*).

XEROFTALM s. (Med., „bolnav de xeroză”) GC VII, 418r.

XEROFTALMIE s. („xeroză”) GC VII, 418r. (<fr. *xérophtalmie*).

XILOFAG s. **xilofaga** *seau gîndac de lemne* CIN, 183; **xilofagă** StIN, 121. (<lat. *xylophaga*).

XILOGRAFIC adj. *măiestria de a tăia icoane şi litere în lemn, adecă artea tipariului* **xilografic** TR 1854, 386. (Cf. germ. *xylographisch*).

Z

ZAHARAT adj. („care conţine zahăr") **zăhărat** MVV, 4. (Cf. ngr. ζαχαρᾶτο).

ZAHARICÁ s. **zharica, zaharicale** DRB, 261; **zaharicale** DRB, 216, 238, 272; SCC I, 220. (<ngr. ζαχαρικά).

ZAHARIFIABIL adj. *principele* **sacarin** *sau* **sacarifiabil [...],** *substanţa* **zaharifiablă** RMS, 31. (<fr. *saccharifiable*).

ZAHARIN s., adj. *mustăreaţa* [de porumb] *are foarte mult şi preacurat* **zaharin** BDZ, 6; *zugastru* **zaharin** BDZ, 26; *materia* **zaharină** CR 1829, 138. (Cf. lat. *saccharinus*, germ. *Saccharin* şi *Sacharin*, fr. *saccharine*).

ZAHARISI vb. *Băuturile* [...] **zaharisite** *puţinel* TAA, 20. (Cf. ngr. ζαχαριάζω).

ZAHAROID adj. *textură* **zaharoidă** CEG, 39. (<fr. *saccharoïde*).

ZBIR s. **sbir** HAN, 59; RB, 207, 231; VVP, 126; LS, 121; StDR, 248; CA 1853, XL; SPB, 288; APS, 20, 21, 50; **sbiri** (*poliţieni*) AR 1840, 412. (Cf. fr. *sbire*, it. *sbirro*).

ZBOCATURĂ s. („confluenţă") **sboccatură** SIF, 32; **sbocatură** CA 1854, 60. (Cf. it. *sboccatura*).

ZEBRĂ s. (Zool.) **zebră** SV, 15; AR 1829, 175; **zebru** GC II, 236v; VVP, 47; BIN, 303; PBV, 136; **ţebră** CIN, 56; IL 1841, 5; StIN, 86. (Cf. fr. *zèbre*, germ. *Zebra*).

ZEIFICA vb. **îndumnezei** DC I, 67r, 81r; DC IV, 4v, 224v; **înzei** LMS, 14, 23; **deifica** BP, VII; SPB, 172. (Cf. fr. *déifier*, lat. *deificare*).

ZELOSITATE s. *învăpăiata* **zelozitate** *către lectura foilor politice* FMIL 1844, 258; **zelositate** CDR, I.

ZEOLIT s. (Mineral.) **zeólit** SIN, 30; **ţeolit** CIN, 347, 371. (Cf. germ. *Zeolith*, fr. *Zéolithe*).

ZEŢAR s. (Tipogr.) HGT, 92; CR 1829, 282; GC II, 236v; HMV II, 299; INB 1859, 130, 160. (<germ. *Setzer*).

ZEŢUI vb. GC II, 236v; AR 1841, 98. (<germ. *setzen*).

ZEUGMĂ s. (Ret.) **zevgma**, *înjugare* EBG, 107r, 108r. (Cf. lat. *zeugma*, ngr. ζεῦγμα).

ZIBELINĂ s. (Zool.) **zibelină** SV, 15; BIN, 261; **zibeline** (*samuri*) FGGN, 127; **zibelin** PD, 646; **ţibeline** (*samururi*) CA 1851, 32. (Cf. lat. *zibellina*, fr. *zibeline*).

ZILOT adj., s. („zelos”) **zílot** BRI, 131, 132, 135, 137, 143, 144; **zilót** KIT, 356; **zelotes** BD II, 559; **zelot** CA 1852, XXVI; **zelot** (*rîvnitor*) CA 1853, XIX. (Cf. gr. ζηλωτής, lat. *zelotes*, fr. *zélote*).

ZINC s. (Metal.) **zinc** SIN, 35, 41; SV, 15; DO, 51; GC II, 240v; GC II, 240v; VVP, 48; FMIL 1840, 123; BIN, 53; PFM, 5; PBV, 137; **zinc** (*zincum*, *Zink*) MIN, 228; **zinc, zing** NV, 398; **ţing** SPBA, 83; **ţinc** AR 1837, 266; CIN, 404, 439; AsL, 59; BFO 1843, 239; StFE, 123; CA 1851, 85; StDR, 190; CFZ, 104; CEG, 24; AML, 128; **ţinc** (*un metal*) IL 1841, 176; **ţinc** (*Zincum*) StIN, 15; **ţinc** (*le zinc*) RL, 370. (Cf. lat. *zincum*, germ. *Zink*, fr. *zinc*).

ZONĂ s. Vezi *Form. term. şt.*, p.300. Cf. şi **1.** (Geogr.) **zonă** (*brîu*) CR 1829, 272; **zonă** AOS, 124; PAGR, 88; SPV, 80; GC II, 246r; DIR, 120; MN 1836, 70; AsP, 159; FGE, 28; RIP I, 51; FGGN, 29; CA 1850, 82; PBV, 138; PD, 646. **2.** (Astron.) **zonă** BDL II, 446v; VVP, 48; PBV, 128. **3.** (Geol.) **zonă** DILB IV, 208. **4.** („regiune, ţinut”) **zonă** MCL 1838, 55; SSC, VI; SCC II, 94; JA, 127; PBV, 138. (Cf. şi germ. *Zone*).

ZOOFITOGRAFIE s. GF, 250v.

ZOOGRAF s. **zoograf** GC II, 244v; NV, 399; PBV, 138; PD, 646; **zuograf** VVP, 48. (<fr. *zoographe*).

ZOOGRAFIC adj. **zoografic, zoograficesc** GC II, 244v; **zoografic** PBV, 138; **zuografic** VVP, 49. (<fr. *zoographique*).

ZOOGRAFIE s. **zoografie** GF, 249v, 250v; GC II, 244v; NV, 399; PBV, 138; PD, 646; **zuografie** VVP, 48. (Cf. it. *zoografia*, fr. *zoographie*).

ZOOLATRIC adj. **zoolatric, zoolatricesc** GC II, 244v; **zoolatric** PBV, 138. (<fr. *zoolâtrique*).

ZOOLATRIE s. GC II, 244v; NV, 399; PBV, 138; PD, 646. (<fr. *zoolâtrie*).

ZOOLATRU s. **zoolatr** GC II, 244v; **zoolatru** PBV, 138. (<fr. *zoolâtre*).

ZOOLIT s. (Paleont.) **zoolit** GC III, 244v; NV, 399; PBV, 138;

PD, 647; **zoolite** (*Zoolithen*) CIN, 466. (Cf. fr. *zoolit(h)e*, germ. *Zoolith*).

ZOOLOG s. Vezi *Form. term. şt.*, p.300. Cf. şi **zoolog, zoologist** GC II, 244v; PBV, 138; **zoologister** 1848, 32; **zuolog** VVP, 49. (Cf. şi fr. *zoologue*).

ZOOLOGIC adj. Vezi *Form. term. şt.*, p.300. Cf. şi **zoologhic** AR 1829, 191; AR 1832, 28; RB, nr. 9, 3; **zuologic** VVP, 49; **zoologic** RB, nr. 34, 3; CA 1848, 33; CFZ, 114; BIN, 224; PBV, 138; PD, 647.

ZOOLOGIE s. Vezi *Form. term. şt.*, p.300. Cf. şi **zoologhie** AR 1830, 188; **zoologie** GC II, 244v; CR 1830, 110, 390; LOA, 88; JA, 87; PBV, 138; PD, 647; **zuologie** VVP, 49.

ZOOTEHNIE s. **zootehnie** JA, 87; **zootecnie** Agr I, 72. (Cf. fr. *zootechnie*, it. *zootecnia*).

ZOOTOM s. GC II, 244v.

ZOOTOMIE s. **zootomie** GC II, 244v; **zootomie** (*desmădularea dobitoacelor*) PMC I, 195. (<fr. *zoothomie*).

ZOSTER s. (Med.) BD II, 560. (Cf. lat. *zoster*).

Semnalăm

un adaos la etimologia unui cuvînt şi greşelile de transcriere strecurate într-o formă a altui cuvînt şi în cîteva sigle aflate în *Repertoriul de cuvinte şi forme* publicat în volumul al II-lea al prezentei lucrări.

Pag. 62, ABECEDAR: **silabar** <fr. *syllabaire*.

Pag. 149, CARICATURĂ: **caricătură** GTN 1836, 96; **căricătură** VVP, 68.

Pag. 252, EMULAŢIE: sigla YMN este greşită, în loc de YNM.

Pag. 284, FICTIV: sigla CLR este greşită, în loc de CDR.

Pag. 453, SCENIC: sigla HPP este greşită, în loc de HFP.

Coordonator de colecţie: Bogdan Mihai Mandache
Redactor de carte: Valeriu Stancu
Corectură: Mariana Stancu
Tehnoredactare: Cezar Baciu

Tiparul: S.C. PANFILIUS S.R.L.
Iaşi, str. Lascăr Catargi nr. 72, tel. 0232/211309